JANE AUSTEN

MÎNDRIE ŞI PREJUDECATĂ

Capitolul l

Este un adevăr universal recunoscut că un burlac, posesor al unei averi frumoase, are nevoie de o nevastă.

Oricît de puțin cunoscute ar fi simțămintele sau vederile unui asemenea bărbat atunci cînd apare pentru prima oară într-un loc, acest adevăr este atît de înrădăcinat în mințile celor din jur, încît burlacul este socotit ca proprietate de drept a uneia sau alteia dintre fiicele familiilor din vecinătate.

— Dragă domnule Bennet, îi spuse doamna sa într-o zi, ai aflat că Netherfield Park a fost în sfîrşit închiriat?

Domnul Bennet răspunse că nu a aflat.

— Dar a fost, îi replică ea; căci doamna Long a trecut tocmai pe aci şi mi-a povestit totul de-a-fir-a-păr.

Domnul Bennet nu dădu nici un răspuns.

— Nu vrei să ştii cine l-a închiriat? strigă nerăbdătoare soția sa.

— *Dumneata* vrei neaparat să mi-o spui şi eu n-am nimic împotrivă s-o aud.

Această invitație a fost de ajuns.

— Ei bine, dragul meu, trebuie să ştii că doamna Long zice că Netherfield a fost luat de un tînăr putred de bogat, din nordul Angliei; că a sosit luni într-un cupeu cu patru cai ca să vadă locul şi a fost atît de încîntat, încît a şi căzut la învoială cu domnul Morris; că trebuie să se instaleze înainte de sfîntul Mihail şi că vreo cîțiva dintre servitorii săi vor veni acolo, pînă la sfîrşitul săptămînii viitoare.

— Cum se numeşte?

— Bingley.

— E însurat sau burlac?

— Oh! burlac, dragul meu, sigur! Burlac şi putred de bogat; patru sau cinci mii pe an. Ce lucru minunat pentru fetele noastre!

— Cum aşa? Ce legătură are asta cu ele?

— Dragul meu Bennet, îi răspunse soția, cum poți fi atît de sîcîitor? Ştii, desigur, că mă gîndesc c-o să se însoare cu una dintre ele.

— Cu scopul ăsta se stabileşte oare aici?

— Scopul? Ce absurditate! Cum poți vorbi astfel? Dar este foarte *posibil* să se îndrăgostească de una dintre ele şi de aceea trebuie să-i faci o vizită, îndată ce va sosi.

— Nu cred că e cazul. Dumneata şi fetele puteți merge, sau le poți trimite singure, ceea ce ar fi încă şi mai bine, deoarece, dat fiind că eşti tot atît de frumoasă ca oricare dintre ele, s-ar putea ca domnul Bingley să te placă cel mai mult.

— Dragul meu, mă măguleşti. Desigur *am avut* şi eu epoca mea de frumusețe, dar nu pretind că aş mai fi cine ştie ce acum. Cînd o femeie are cinci fete mari, trebuie să renunțe să se mai gîndească la propria-i frumusețe.

— Adeseori, în asemenea cazuri, o femeie nu prea mai are cine ştie ce frumusețe la care să se gîndească.

— Dar, dragul meu, trebuie să-i faci neapărat o vizită domnului Bingley cînd va deveni vecinul nostru.

— Este mai mult decît îți pot promite, crede-mă.

— Dar gîndeşte-te la fiicele dumitale. Gîndeşte-te numai ce situație ar fi pentru una dintre ele. Sir William şi Lady Lucas sînt hotărîți să se ducă numai cu scopul acesta, căci în general, ştii bine, nu fac vizite noilor veniți. Trebuie, trebuie să te duci pentru că, dacă dumneata nu te vei duce, *nouă* ne va fi imposibil să-i facem o vizită.

— Eşti exagerat de scrupuloasă, crede-mă. Domnul Bingley va fi, desigur, foarte fericit să vă cunoască; îi voi trimite prin dumneata cîteva rînduri şi-l voi asigura de consimțămîntul meu total la căsătoria lui cu una dintre fetele mele care îi va plăcea; totuşi, trebuie să pun o vorbă bună pentru mica mea Lizzy.

— Nu vreau să faci una ca asta. Lizzy nu e cu nimic mai bună decît celelalte şi sînt convinsă că nu-i nici pe jumătate frumoasă ca Jane, nici pe jumătate veselă ca Lydia.

Dumneata însă o preferi totdeauna pe *ea.*

— Nici una dintre ele nu prea are cu ce să se laude, răspunse domnul Bennet. Sînt toate prostuțe şi ignorante ca şi alte fete! Lizzy e însă mai isteață decît surorile ei.

— Domnule Bennet, cum poți vorbi aşa de urît de copiii dumitale? Îți face plăcere să mă jigneşti. N-ai nici un pic de milă de bieții mei nervi.

— Te înşeli, scumpa mea. Am un mare respect pentru nervii dumitale. Sînt vechile mele cunoştințe. Te aud pomenindu-i, cu mare considerație, de cel puțin douăzeci de ani.

— Ah, nu ştii cît sufăr!

— Sper însă că-ți va trece şi că vei trăi să vezi mulți tineri domni cu un venit de patru mii pe an instalîndu-se prin vecinătate.

— Nu ne va fi de nici un folos, de-ar veni şi douăzeci din ăştia, dacă nu vrei să le faci o vizită.

— Contează pe mine, scumpa mea, atunci cînd vor fi douăzeci, îi voi vizita pe toți, deodată.

Domnul Bennet era un amestec atît de ciudat de agerime, sarcasm, rezervă şi capriciu, încît douăzeci şi trei de ani de viață conjugală au fost prea puțini pentru soția sa ca să-i înțeleagă firea. Firea *ei* nu era atît de greu de descifrat. Era o femeie cu o inteligență redusă, prea puține cunoştințe şi o dispoziție instabilă. Cînd era nemulțumită, îşi închipuia că este nervoasă. Scopul vieții sale era să-şi mărite fetele; plăcerea vieții sale — vizitele şi noutățile.

Capitolul II

Domnul Bennet a fost printre primii care s-au dus la domnul Bingley. Avusese tot timpul intenția să-i facă această vizită deşi, pînă în ultima clipă, o asigurase pe soția sa că nu se va duce; şi, pînă în seara zilei în care făcuse vizita, ea nu ştiuse nimic. Atunci i se dezvălui totul în felul următor: văzîndu-şi cea de a doua fiică ocupată eu dichisitul unei pălării, domnul Bennet i se adresă deodată astfel:

— Sper că-i va plăcea domnului Bingley, Lizzy.

— Nu sîntem în situația de a şti ce îi place domnului Bingley, răspunse mama înciudată, deoarece nu-i putem face o vizită.

— Dar uiți, mamă, spuse Elizabeth, că-l vom întîlni la reuniuni şi că doamna Long a promis să ni-l prezinte.

— Nu cred că doamna Long va face aşa ceva. Are ea însăşi două nepoate. E o femeie egoistă, falsă, nu dau doi bani pe ea.

— Nici eu, spuse domnul Bennet, şi mă bucur că nu vei avea nevoie de serviciile ei.

Doamna Bennet nu binevoi să dea vreun răspuns; dar, incapabilă să se stăpînească, începu să dojenească pe una dintre fete.

— Nu mai tot tuşi, Kitty, pentru numele Domnului! Ai puțină milă de nervii mei. Îmi calci pe nervi.

— Kitty nu-i deloc discretă cu tusea ei, spuse tatăl. Tuşeşte cînd nu trebuie.

— Nu tuşesc de plăcere, spuse Kitty necăjită. Cînd are loc balul tău viitor, Lizzy?

— De mîine în două săptămîni.

— Da, aşa e, întări mama. Şi doamna Long nu se va întoarce decît în ajun, aşa că-i va fi imposibil să ni-l prezinte pentru că nu-l va cunoaşte nici ea.

— Atunci, draga mea, s-ar putea să ai superioritate față de prietena dumitale şi să i-l prezinți dumneata *ei.*

— Imposibil, domnule Bennet, imposibil, cînd eu însămi nu-l cunosc. Cum poți fi atît de sîcîitor?

— Apreciez prudența dumitale. O cunoştință de două săptămîni este, cert, foarte puțin. Nu poți cunoaşte adevărata fire a unui om după numai două săptămîni. Dar, dacă *noi* nu îndrăznim, altcineva o va face; şi, la urma urmelor, doamna Long şi nepoatele sale trebuie să-şi încerce şi ele norocul, şi de acea, cum domnia sa va considera faptul că renunți să-ți facă acest oficiu drept un act de gentilețe, voi prelua eu această sarcină.

Fetele îşi priviră tatăl încremenite. Doamna Bennet spuse numai: "Prostii, prostii"!

— Care poate fi sensul acestei exclamații emfatice? se repezi el. Consideri formalitatea prezentării şi importanța care i se dă drept o prostie? Nu prea pot fi de acord cu dumneata în chestiunea *aceasta.* Ce spui, Mary? Căci tu eşti o domnişoară cu idei profunde, ştiu, citeşti cărți serioase şi scoți citate din ele.

Mary ar fi dorit să spună ceva foarte inteligent, dar nu ştiu ce.

— În timp ce Mary îşi pune ideile la punct, continuă el, să ne întoarcem la domnul Bingley.

— M-am săturat de domnul Bingley, replică soția sa.

— Îmi pare rău să aud *aşa ceva;* dar de ce nu mi-ai spus-o mai înainte? Dacă ştiam acest lucru azi-dimineaţă, desigur, nu i-aş fi făcut vizita. Ce ghinion! Dar cum i-am făcut într-adevăr această vizită, nu mai putem să-l evităm.

Uimirea doamnelor fu tocmai ceea ce dorise el, uimirea doamnei Bennet depăşind, poate, pe a tuturor, deşi, după ce primul val de bucurie trecu, ea le declară că tot timpul se aşteptase la asta.

— Ce bun ai fost, dragul meu Bennet! Ştiam eu că te voi convinge pînă la urmă. Eram sigură că-ţi iubeşti fetele prea mult ca să nu iei în consideraţie o asemenea cunoştinţă. Vai, ce încîntată sînt! Şi ce farsă grozavă, să te fi dus azi-dimineaţă şi să nu ne spui un singur cuvînt pînă acum.

— Acum, Kitty, poţi tuşi cît vrei, spune domnul Bennet şi, rostind aceste vorbe, părăsi camera, sătul de exaltarea soţiei sale.

— Ce tată minunat aveţi, fetelor! spuse ea, după ce se închise uşa. Nu ştiu cum i-aţi putea mulţumi îndeajuns pentru bunătatea lui; ca şi mie, de altfel. La vîrsta noastră nu este prea plăcut — pot să v-o spun — să faci mereu cunoştinţe noi; de dragul vostru însă nu ştiu ce n-am face! Lydia, puişorul meu, deşi *eşti* cea mai mică, sînt sigură că domnul Bingley va dansa cu tine la balul următor.

— Oh! făcu Lydia energică, n-am nici o grijă, căci deşi sînt cea mai mică, eu sînt cea mai înaltă dintre toate.

Restul serii l-au petrecut întrebîndu-se cît de repede va întoarce domnul Bingley vizita domnului Bennet şi plănuind cînd să-l invite la masă.

Capitolul III

Toate întrebările pe care doamna Bennet, cu ajutorul celor cinci fiice ale sale, le-a putut pune cu privire la domnul Bingley, n-au fost totuşi de ajuns pentru a-i smulge soţului său o descriere mulţumitoare a acestuia. L-au atacat în fel şi chip — cu întrebări directe, cu insinuări isteţe şi aluzii ocolite — dar el le-a dejucat cu dibăcie toată iscusinţa şi, pînă la urmă, au fost silite să accepte informaţiile de mîna a doua de la vecina lor, Lady Lucas. Raportul acesteia era mai mult decît favorabil. Sir William rămăsese încîntat. Domnul Bingley era tînăr, foarte chipeş, extrem de simpatic şi — pentru a încununa toul — avea intenţia să vină la viitoarea reuniunea cu un grup mare de prieteni. Nimic nu putea fi mai încîntător! A iubi dansul însemna un prim pas către a te îndrăgosti; şi inima domnului Bingley stîrnea foarte vii speranţe.

— Dacă mi-aş putea vedea una dintre fete fericit căsătorită la Netherfield, spuse doamna Bennet soţului său, şi pe toate celelalte tot atît de bine măritate, n-aş mai avea ce dori.

După cîteva zile, domnul Bingley întoarse vizita şi petrecu cu domnul Bennet, în bibliotecă, vreo zece minute. Nutrise speranţa de a fi admis în prezenţa tinerelor domnişoare, de a căror frumuseţe auzise atîtea; dar îl văzu numai pe tatăl lor. Doamnele au fost ceva mai avantajate pentru că ele avură norocul să constate — de la o fereastră de sus — că tînărul purta o haină albastră şi călărea pe un cal negru.

Curînd după aceasta i se trimise o invitaţie la masă, iar doamna Bennet alcătuise deja un meniu care să facă cinste artei sale de gospodină, cînd sosi un răspuns ce amîna totul. Domnul Bingley era obligat să fie în oraş în ziua următoare şi, ca atare, îi era imposibil să accepte onoarea ce i se făcuse etc. ... Doamna Bennet fu foarte dezamăgită. Nu-şi putea închipui ce treburi avea la oraş, atît de curînd după sosirea lui în Hertfortshire; şi începu să se teamă că s-ar putea ca domnul Bingley să zboare mereu dintr-un loc în altul şi să nu se stabilească niciodată la Netherfield, cum ar fi trebuit să facă. Lady Lucas i-a liniştit puţin temerile sugerîndu-i că dînsul plecase la Londra numai ca să-şi aducă prietenii la bal; şi în curînd se zvoni că domnul Bingley urma să vină cu douăsprezece doamne şi şapte domni. Fetele s-au întristat auzind de numărul atît de mare de doamne; dar s-au consolat în ajunul balului, cînd au aflat că, în loc de douăsprezece, a venit de la Londra numai cu şase persoane — cele cinci surori ale sale şi un văr. Cînd însă grupul şi-a făcut apariţia în salon, se compunea numai din cinci, cu totul — domnul Bingley, cele două surori ale sale, soţul surorii celei mari şi încă un bărbat tînăr.

Domnul Bingley era chipeş şi avea maniere de domn; o ţinută frumoasă şi o purtare simplă, neafectată. Surorile sale erau femei subţiri, cu un aer foarte la modă. Cumnatul lui, domnul Hurst, părea să fie un domn; dar prietenul său, domnul Darcy, atrase atenţia întregului salon prin distincţia persoanei sale — înălţimea, trăsăturile frumoase, expresia nobilă — şi prin zvonul care, cinci minute după ce intrase, era pe buzele tuturor, că ar avea zece mii pe an. Domnii au declarat că era un bărbat de toată frumuseţea; doamnele, că era mult mai

frumos decît domnul Bingley; şi a fost privit cu mare admiraţie cam jumătate din seara aceea, pînă cînd comportarea lui a produs o indignare care a răsturnat valul popularităţii cîştigate: pentru că descoperiseră că era mîndru, că se credea superior celorlalţi, că era imposibil de mulţumit; şi nici toată marea lui moşie din Derbyshire nu l-a mai putut atunci salva de a fi socotit un om cu o purtare dezagreabilă, respingătoare; era de necomparat cu prietenul său.

Domnul Bingley făcuse imediat cunoştinţă cu toate persoanele mai importante din salon, fusese plin de viaţă, expansiv; dansase, fiecare dans, îi păruse rău că balul se sfîrşise atît de devreme şi spusese că va da el însuşi un bal la Netherfield. Asemenea însuşiri grăiau de la sine.

Ce contrast între el şi prietenul său! Domnul Darcy a dansat numai o dată cu doamna Hurst şi o dată cu domnişoara Bingley, a refuzat să fie prezentat vreunei alte doamne şi şi-a petrecut restul serii învîrtindu-se prin salon şi aruncînd o vorbă, cînd şi cînd, cîte unuia din grupul său. Se lămuriseră asupra caracterului său. Era omul cel mai înfumurat, cel mai antipatic din lume şi toţi sperau că nu va mai veni pe acolo niciodată. Printre cei mai porniţi împotriva lui era doamna Bennet, a cărei indignare faţă de purtarea domnului Darcy, în general, se ascuţise pînă la o ranchiună personală, din cauza afrontului adus uneia dintre fiicele sale.

Elizabeth Bennet fusese obligată să piardă două dansuri, din cauză că erau prea puţini domni; şi, în acel timp, domnul Darcy se aflase destul de aproape pentru ca ea să audă, întîmplător, o conversaţie dintre el şi domnul Bingley care venise de la dans, pentru o clipă, spre a insista pe lîngă prietenul său să danseze şi el.

— Haide, Darcy, îi spuse, te rog, vino. Nu pot să sufăr să te văd stînd deoparte, singur, în felul acesta stupid. Ai face mult mai bine să dansezi.

— Nici nu mă gîndesc. Ştii cit detest acest lucru, afară doar de cazul cînd îmi cunosc foarte bine partenera. Într-o adunare ca aceasta mi-ar fi insuportabil. Surorile tale sînt angajate şi în tot salonul nu există o altă femeie cu care să pot dansa, fără să însemne o pedeapsă pentru mine.

— N-aş putea fi atît de mofturos ca tine, exclamă Bingley, pentru nimic în lume! Pe cuvîntul meu, n-am întîlnit în viaţa mea atîtea fete drăguţe ca în seara asta; şi cîteva dintre ele, vezi, sînt neobişnuit de frumoase.

— *Tu* dansezi cu singura fată frumoasă din această încăpere, spuse domnul Darcy, privind-o pe cea mai mare dintre domnişoarele Bennet.

— Oh! Este făptura cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată! Este însă colo, chiar în spatele tău, una dintre surorile ei care-i foarte drăguţă şi, cred, foarte plăcută. Te rog dă-mi voie să-i cer partenerei mele să i te prezinte.

— Despre care vorbeşti? şi, întorcîndu-se, o privi o clipă pe Elizabeth, pînă ce, întîlnindu-i privirea, îşi plecă ochii şi răspunse cu răceală; e acceptabila, dar nu destul de frumoasă ca să mă tenteze *pe mine şi,* în momentul de faţă, nu am poftă să dau atenţie tinerelor domnişoare neglijate de alţi bărbaţi. Ai face mai bine să te întorci la partenera ta, să te bucuri de zîmbetele ei, deoarece cu mine îţi pierzi timpul.

Domnul Bingley îi urmă sfatul. Domnul Darcy se îndepărtă, iar Elizabeth rămăsese cu sentimente nu prea cordiale pentru el. Povesti totuşi cu mult haz această întâmplare prietenelor sale, căci avea o fire vioaie, glumeaţă, care se amuza de orice lucru ridicol.

În general, seara trecu în mod plăcut pentru toată familia. Doamna Bennet îşi văzuse fiica cea mare mult admirată de oaspeţii de la Netherfield. Domnul Bingley dansase cu ea de două ori şi surorile lui o remarcaseră. Jane era tot atît de încîntată de toate acestea, ca şi mama ei, dar într-un fel mai rezervat. Elizabeth se bucura de bucuria Janei. Mary auzise cum fusese prezentată domnişoarei Bingley, ca cea mai cultivată fată din împrejurimi; Catherine şi Lydia fuseseră destul de norocoase şi nu duseseră lipsă de parteneri, singurul lucru — după cum li se spusese — de care trebuiau să se preocupe la un bal. S-au întors deci toate bine dispuse la Longbourn, satul în care trăiau şi unde treceau drept locuitorii cei mai de vază. L-au găsit pe domnul Bennet încă treaz. Cu o carte în mînă, el uită de timp; şi, în cazul de faţă, era şi foarte curios să afle ce se întîmplase într-o seară ca aceea, care iscase speranţe atît de frumoase. Ar fi preferat, mai degrabă, ca soţia lui să fie dezamăgită de noul venit, dar îşi dădu seama imediat că va avea de ascultat cu totul altă poveste.

— Oh! dragul meu Bennet, strigă ea de cum deschise uşa, am avut o seară încîntătoare, un bal nemaipomenit. Cît aş fi vrut să fii acolo! Jane a fost atît de admirată; ce putea fi mai bine! Toţi au spus că arată foarte bine şi domnul Bingley a găsit-o tare frumoasă şi a dansat cu ea de două ori. Gîndeşte-te numai la *asta* dragul meu! Într-adevăr au dansat de două ori; ea a fost singura din tot salonul pe care a invitat-o şi a doua oară. În primul rînd a poftit-o pe domnişoara Lucas. M-am simţit atît de jignită cînd l-am văzut pornind cu ea; totuşi, nu a plăcut-o deloc — într-adevăr, nimeni nu poate s-o placă, ştii, şi a părut înnebunit de Jane cînd

a văzut-o dansînd. Aşa că a întrebat cine e şi a rugat să-i fie prezentat şi i-a cerut următoarele două dansuri. În al treilea rînd, două le-a dansat cu domnişoara King; şi în al patrulea rînd, două cu Mary Lucas; şi în al cincilea, două cu Jane, din nou; şi în al şaselea, două cu Lizzy; şi *Boulanger*-ul ...

— Dacă ar fi avut niţică milă de *mine,* exclamă soţul enervat, n-ar fi dansat nici pe jumătate cît zici c-a dansat. Pentru numele Domnului, nu-mi mai pomeni de partenerele sale! Doamne, de ce nu şi-a scrîntit glezna de la primul dans!

— Vai, dragul meu! continuă doamna Bennet, sînt încîntată de el! Este atît de frumos! Şi surorile lui sînt fermecătoare! N-am văzut în viaţa mea ceva mai elegant decît rochiile lor. Cred că dantela de pe toaleta doamnei Hurst...

Aci fu din nou întreruptă. Domnul Bennet protestă împotriva oricărei descrieri a vreunei găteli, iar ea fu astfel obligată să caute un alt aspect al subiectului şi povesti, plină de amărăciune şi cu oarecare exagerare, groaznica bădărănie a domnului Darcy.

— Dar te pot asigura, adaugă ea, că Lizzy n-are prea mult de pierdut dacă nu corespunde gustului *său*; pentru că este un om grozav de antipatic, oribil, şi care nu merită să te osteneşti să-i placi. Atît de distant, atît de trufaş, de nesuferit! Se foia ici, se foia colo, închipuindu-şi că-i cine ştie ce! Nu destul de frumoasă pentru a dansa cu el! Tare aş mai fi vrut să fi fost dumneata acolo, dragul meu, să-i fi spus una cum ştii dumneata. Eu îl detest.

Capitolul IV

Cînd Jane şi Elizabeth rămaseră singure, Jane, care fusese mai înainte foarte rezervată în elogierea domnului Bingley, îi mărturisi sorei sale cît îl admira.

— Este tocmai cum trebuie să fie un bărbat; cu bun-simţ, spiritual, plin de viaţă. Şi n-am mai văzut asemenea maniere perfecte! Atîta simplitate şi atîta bună creştere!

— Este şi frumos, adaugă Elizabeth, cum ar trebui de altfel să fie orice tînăr, dacă poate! Prin aceasta, caracterul lui devine desăvîrşit.

— Am fost tare măgulită cînd m-a poftit a doua oară la dans. Nu m-am aşteptat la un asemenea compliment.

— Nu te-ai aşteptat? Eu da, pentru tine. Dar asta este marea deosebire dintre noi: pe *tine,* complimentele pe care le primeşti te iau totdeauna prin surprindere; pe *mine,* niciodată. Ce putea fi mai firesc decît să te poftească încă o dată? Şi orb să fi fost şi tot ar fi trebuit să vadă că erai de o mie de ori mai frumoasă decît oricare dintre femeile din salon. Deci fără recunoştinţă pentru galanteria lui, în cazul ăsta. Aşa... domnul Bingley este, categoric, foarte drăguţ, şi îţi dau voie să-l placi. Ţi-au plăcut mulţi alţii mai nerozi.

— Lizzy dragă!

— Oh, ştii, tu prea eşti dispusă să iubeşti oamenii în general. Nu vezi nici un defect la nimeni. Toţi oamenii sînt buni şi drăguţi în ochii tăi. Niciodată în viaţa mea, nu te-am auzit vorbind de rău pe cineva.

— Doresc din toată inima să nu mă grăbesc cînd judec pe cineva; dar totdeauna cred ceea ce spun.

— Ştiu că aşa este; şi tocmai *asta* e minunea. Cu bunul *tău* simţ, să fii atît de sincer oarbă la neroziile şi prostia celorlalţi! A vrea să pari sincer este un lucru destul de obişnuit, îl întîlneşti la tot pasul. Dar să fii sincer fără ostentaţie, fără vreun anumit scop, să iei partea bună din firea fiecăruia, să o faci şi mai bună şi să nu pomeneşti nimic de părţile proaste — numai tu poţi s-o faci. Eh, şi-ţi plac şi surorile acestui tînăr, nu? Manierele lor nu sînt la înălţimea alor lui.

— Desigur nu, la prima vedere; sînt însă femei foarte drăguţe cînd stai de vorbă cu ele. Domnişoara Bingley va locui la fratele ei şi-i va duce gospodăria; şi, dacă nu mă înşel, vom avea în ea o vecină încîntătoare.

Elizabeth o ascultă în tăcere, dar nu fu convinsă; prin felul cum se purtaseră la petrecere, nu urmăriseră, în general să se facă agreabile. Cu un spirit de observaţie mai viu, cu o fire mai puţin îngăduitoare decît a sorei sale şi, de asemeni, cu un discernămînt nealterat de vreun interes personal, Elizabeth era foarte puţin dispusă să le aprobe. Erau, într-adevăr, femei foarte fine, nu le lipsea buna dispoziţie cînd erau mulţumite, nici darul de a se face plăcute cînd o doreau; dar erau mîndre şi încrezute. Erau destul de frumoase; fuseseră educate într-unul dintre cele mai bune pensioane din oraş; aveau o avere de douăzeci de mii de lire; obişnuiau să cheltuiască mai mult decît ar fi trebuit şi să frecventeze oameni din înalta societate; erau deci îndreptăţite, în toate privinţele, să gîndească bine despre ele şi rău despre alţii. Făceau parte dintr-o familie respectabilă din nordul Angliei — fapt întipărit în minţile lor mai adînc decît

împrejurarea că averea fratelui lor şi a lor proprie fusese dobîndită prin negoţ.

Domnul Bingley moştenise de la tatăl său o avere care se ridica la aproape o sută de mii de lire; acesta avusese intenţia să cumpere o moşie, dar nu a trăit s-o facă. Domnul Bingley avea şi el aceeaşi intenţie, şi uneori alegea chiar şi regiunea; dar deoarece dispunea acum de o casă bună şi de toate libertăţile vieţii de conac, mulţi dintre cei care îi cunoşteau foarte bine firea comodă se întrebau dacă nu-şi va petrece restul zilelor la Netherfield, lăsînd generaţiei următoare sarcina de a cumpăra moşia.

Surorile lui erau foarte dornice ca domnul Bingley să-şi aibă propria sa moşie. Cu toate că el se stabilise acum numai în calitate de chiriaş, domnişoara Bingley nu era cîtuşi de puţin refractară să se aşeze în capul mesei lui; şi nici doamna Hurst, care se căsătorise cu un bărbat mai mult elegant decît bogat, nu era mai puţin dispusă să considere casa fratelui său drept a ei proprie, cînd îi convenea.

Abia trecuseră doi ani de cînd domnul Bingley devenise major că a şi fost ispitit de o recomandaţie întâmplătoare să arunce o privire la Netherfield House. Şi într-adevăr, a aruncat o privire la casă, şi în casă, timp de o jumătate de oră; i-au plăcut poziţia şi camerele principale, a fost mulţumit de cele spuse de proprietar despre avantajele locuinţei, şi a luat-o pe loc.

Între el şi Darcy exista o prietenie trainică, în pofida unor mari deosebiri de caracter. Bingley îi era drag lui Darcy pentru firea sa blîndă, maleabilă, deschisă, deşi nu s-ar fi putut găsi fire care să prezinte un contrast mai izbitor cu a sa proprie şi deşi niciodată nu părea nemulţumit de ceea ce era el însuşi. Bingley avea cea mai mare încredere în tăria afecţiunii lui Darcy, iar despre judecata acestuia, părerea cea mai înaltă. Inteligenţa lui Darcy era superioară. Lui Bingley nu-i lipsea în nici o privinţă nimic, dar Darcy era deştept. Era în acelaşi timp semeţ, rezervat şi pretenţios; şi felul său de a fi — deşi era binecrescut — nu era atrăgător. În această privinţă prietenul său îi era mult superior. Oriunde ar fi apărut, Bingley cucerea; Darcy jignea mereu.

Felul în care au discutat despre petrecerea de la Meryton este destul de grăitor. Bingley nu mai întîlnise niciodată în viaţa sa oameni mai drăguţi sau fete mai frumoase; toţi fuseseră nespus de amabili şi atenţi cu el; nu existase nici formalism, nici rigiditate; se simţise imediat ca între vechi cunoştinţe, iar în ceea ce priveşte pe domnişoara Bennet, nu-şi putea închipui un înger mai frumos decît ea. Darcy, dimpotrivă, nu văzuse decît o colecţie de oameni la care nu găsise nimic agreabil şi nimic distins; nu simţise pentru nici unul dintre ei nici cel mai mic interes; nici unul nu-i dăduse atenţie şi compania nici unuia dintre ei nu-i făcuse vreo plăcere. A recunoscut că domnişoara Bennet era drăguţă, dar a găsit că zîmbea prea mult.

Doamna Hurst şi sora sa au fost de acord cu toate acestea; totuşi, au plăcut-o şi au admirat-o; şi au declarat că e o fată drăguţă, una pe care n-aveau obiecţiuni s-o cunoască mai îndeaproape. Domnişoara Bennet a fost deci consacrată ca o fată drăguţă, iar fratele lor s-a simţit autorizat, datorită acestei laude, să se gîndească la ea cît dorea.

Capitolul V

Cale de o mică plimbare de la Longbourn, locuia o familie cu care familia Bennet era deosebit de strîns legată. Sir William Lucas se ocupase în trecut cu negoţul la Meryton, unde făcuse o avere frumuşică şi se ridicase la rangul de cavaler printr-o suplică adresată regelui, pe vremea cînd era primar. Rangul i se urcase, poate, la cap. Îi provocase silă pentru ocupaţia şi reşedinţa sa într-un tîrguşor şi, părăsindu-le pe amîndouă, se strămutase cu familia într-o casă, cam la o milă de Meryton, numită de atunci *Lucas Lodge,* unde putea cugeta cu plăcere la propria se importanţă şi descătuşat de treburi, se putea ocupa exclusiv cu politeţea faţă de toată lumea. Cu toate că se simţea îmbătat de rangul său, lucrul acesta nu-l făcea trufaş; din contră, era numai amabilitate faţă de fiecare. Inofensiv, prietenos şi îndatoritor din fire, prezentarea sa la Palatul St. James îl făcuse şi curtenitor.

Lady Lucas era o femeie foarte cumsecade, nu prea deşteaptă, şi deci o vecină preţioasă pentru doamna Bennet. Aveau mai mulţi copii. Cel mai mare, o tînără fată cam de douăzeci şi şapte de ani, inteligentă şi cu mult bun simţ, era, prietena intimă a Elizabethei.

Fiind absolut necesar ca domnişoarele Bennet şi domnişoarele Lucas să se întîlnească pentru a comenta un bal, dimineaţa următoare petrecerii le aduse pe cele dintîi la Longbourn ca să audă şi să se facă auzite.

— Dumneata ai început seara bine, Charlotte, îi spuse doamna Bennet, cu o politicoasă stăpînire de sine, domnişoarei Lucas. *Dumneata* ai fost prima aleasă a domnului Bingley.

— Da, dar se pare că i-a plăcut cea de-a doua mai mult.

— Ah, vrei să spui Jane, probabil pentru că a dansat de două ori cu ea. Cu siguranţă, asta

părea a fi admirație. Cred că, de fapt, a admirat-o. Am auzit ceva despre asta, dar nu prea ştiu bine ce — ceva în legătură cu domnul Robinson.

— Poate vă gîndiți la conversația auzită de mine din întîmplare, între domnul Bingley şi domnul Robinson; nu v-am pomenit nimic despre asta? Domnul Robinson l-a întrebat cum îi plăceau petrecerile noastre la Meryton şi dacă nu era de părere că la serată se aflau o mulțime de femei drăguțe, şi pe care o socotea cea mai drăguță, iar el i-a răspuns prompt la ultima întrebare: "Oh, cea mai mare dintre domnişoarele Bennet, fără îndoială; nu pot exista două păreri în chestiunea asta".

— Pe cuvîntul meu! Dar a fost un răspuns foarte hotărît; asta, într-adevăr, pare să însemne că... totuşi, poate să nu ducă la nimic, ştiți.

— Cele auzite *de mine* au fost mai cu tîlc decît cele auzite de *tine,* Eliza, spuse Charlotte. Domnul Darcy merită mai puțin să fie auzit decît prietenul său, aşa e? Biata Eliza! Auzi, să fii doar *acceptabilă!*

— Vă rog să nu-i vîrîți lui Lizzy în cap că trebuie să fie vexată de bădărănia lui; este un om atît de antipatic, încît ar fi o adevărată nenorocire să fii prețuită de el. Doamna Long mi-a spus seara trecută că a stat o jumătate de oră, chiar lîngă ea, fără să deschidă gura măcar o singură dată.

— Eşti absolut sigură, doamnă? Nu e o mică greşeală la mijloc? întrebă Jane. Sînt sigură că l-am văzut pe domnul Darcy vorbindu-i.

— Da... pentru că ea l-a întrebat, în cele din urmă cum îi place la Netherfield, şi el n-a avut încotro şi a trebuit să răspundă, dar ea zicea că a părut furios că i se adresase cuvîntul.

— Domnişoara Bingley mi-a spus, interveni Jane, că niciodată nu vorbeşte mult, afară doar cînd e cu vechile sale cunoştințe. Cu *acestea* este deosebit de drăguț.

— Nu cred o iotă, draga mea, dacă ar fi fost atît de drăguț, ar fi vorbit cu doamna Long. Dar pot să-mi închipui ce s-a întîmplat. Toți spun că-i mîndru de nu-i ajungi eu prăjina la nas. Cred că o fi auzit, cumva, că doamna Long nu are trăsură şi că a venit la bal într-un cupeu închiriat.

— Nu-mi pasă că n-a vorbit cu doamna Long, spuse domnişoara Lucas, dar aş fi vrut să fi dansat cu Eliza.

— Altădată, Lizzy, spuse mama sa, aş refuza să dansez cu el, dacă aş fi în locul tău.

— Cred, doamnă, că-ți pot promite liniştită că nu voi dansa cu el *niciodată.*

— Mîndria lui, interveni domnişoara Lucas, pe *mine* nu mă supără, aşa cum supără adeseori mîndria, pentru că are o scuză. Nu te poți mira cînd un tînăr atît de fin, de familie, cu avere, cu tot ce-şi poate dori cineva, se crede atît de mult. Dacă mă pot exprima astfel, el are *dreptul* să fie mîndru.

— Este foarte adevărat, replică Elizabeth, şi aş putea foarte uşor să iert mîndria *lui,* dacă n-ar fi călcat-o în picioare pe a *mea.*

— Mîndria, remarcă Mary, care se fălea cu seriozitatea reflecțiilor ei, este un simțămînt foarte obişnuit, cred. Din tot ce am citit pînă acum, sînt convinsă că este foarte obişnuit, într-adevăr; că natura omenească este deosebit de înclinată către acest simțămînt şi că foarte puțini sîntem aceia care nu nutrim un sentiment de automulțumire pentru vreo însuşire sau alta, reală sau imaginară. Orgoliul şi mîndria sînt lucruri diferite, deşi adesea cuvintele sînt folosite ca sinonime. Cineva poate fi mîndru fără a fi orgolios. Mîndria e legată mai mult de părerea noastră despre noi înşine; orgoliul, de ceea ce ne-ar plăcea să gîndească alții despre noi.

— Dacă aş fi bogat ca domnul Darcy, exclamă unul dintre tinerii Lucas; care venise cu surorile sale, nu mi-ar păsa cît sînt de mîndru. Aş ține o haită de ogari şi aş bea o sticlă de vin în fiecare zi.

— Atunci, ai bea cu mult mai mult decît ar trebui, spuse doamna Bennet. Şi, dacă te-aş vedea făcînd-o, ți-aş lua pe loc sticla din față.

Băiatul o asigură că n-ar face-o; ea continuă să susțină că ar face-o şi discuția nu se termină decît o dată cu vizita.

Capitolul VI

Doamnele din Longbourn s-au prezentat curînd la cele din Netherfield. Vizita a fost întoarsă după toate regulile. Bunele maniere ale domnişoarei Bennet înfloreau, încurajate de bunăvoința doamnei Hurst şi a domnişoarei Bingley; şi, deşi pe mamă au găsit-o de netolerat şi pe fetele mai mici nevrednice să le adreseze o vorbă, şi-au exprimat totuşi dorința, față de cele două mai mari, de a *le* cunoaşte mai bine. Jane a primit această atenție cu cea mai mare plăcere; dar Elizabeth vedea totuşi cît de arogant se poartă cu ele, făcînd cu greu excepție

pentru sora ei — şi nu le putea simpatiza; totuşi, amabilitatea lor faţă de Jane, atît cît era, avea valoare datorîndu-se, după toate probabilităţile, admiraţiei fratelui lor pentru Jane. Era foarte limpede — ori de cîte ori se întâlneau — că domnul Bingley o plăcea cu *adevărat;* dar Elizabethei îi era tot atît de limpede că Jane ceda pornirii pe care o simţise pentru el din prima clipă şi că era pe cale să se îndrăgostească de-a binelea; îşi spunea de asemenea cu plăcere că era imposibil ca lumea să afle ceva, deoarece Jane unea o mare putere de simţire cu stăpînirea de sine şi cu o fire ponderată, care o puteau pune la adăpost de bănuielile inoportunilor. Ea îi împărtăşi toate astea prietenei sale, domnişoara Lucas.

— Este, poate, agreabil, replică Charlotte, să fii în stare, în asemenea caz, să te poţi stăpîni în faţa lumii; dar este uneori o greşeală să fii atît de reţinută. Dacă o femeie îşi ascunde sentimentele cu aceeaşi iscusinţă şi faţă de obiectul afecţiunii sale, poate pierde prilejul de a-l captiva; şi atunci, n-ar fi decît o slabă consolare să crezi că lumea nu ştie nimic. Aproape în fiecare ataşament există atît de multă gratitudine sau vanitate, că nu e bine să le laşi în voia lor. Sîntem toţi în stare să *facem începutul* singuri — o uşoară preferinţă este destul de firească; dar prea puţini dintre noi sînt în stare să se îndrăgostească cu adevărat, fără încurajare. În nouă cazuri din zece e mai bine ca o femeie să arate *mai multă* afecţiune decît simte. Neîndoielnic, Bingley o place pe sora ta; dar s-ar putea ca niciodată să nu facă mai mult decît s-o placă dacă ea nu-l ajută puţin.

— Dar ea *îl ajută,* atît cît îi permite firea. Dacă eu îmi pot da seama de interesul ei pentru el, Bingley ar trebui să fie un nerod să nu-l observe.

— Nu uita, Eliza, că el nu cunoaşte firea Janei aşa cum o cunoşti tu.

— Dar dacă o femeie are o înclinaţie pentru un bărbat şi nu încearcă să i-o ascundă, el trebuie să-şi dea seama de acest lucru.

— Poate că trebuie, dacă o vede îndeajuns... deşi Bingley şi Jane se întîlnesc destul de des, nu sînt niciodată mult timp împreună; — şi cum se văd întotdeauna într-o societate numeroasă, este imposibil să folosească fiecare clipă pentru a sta împreună de vorbă. De aceea ar trebui ca Jane să profite cît mai mult de fiecare moment în care-i poate capta atenţia. Cînd va fi sigură de el, va avea timp destul să se îndrăgostească şi ea cît o vrea.

— Planul tău e bun, îi răspunse Elizabeth, cîtă vreme nu ai în vedere altceva decît dorinţa de a te mărita bine; şi dacă m-aş hotărî să-mi găsesc un bărbat bogat sau, pur şi simplu un bărbat, oricare, cred că aş adopta planul tău. Dar nu acestea sînt simţămintele Janei; ea nu are un scop anume. Deocamdată nu poate fi încă sigură de seriozitatea pornirii ei, sau dacă aceasta este un lucru înţelept. Îl cunoaşte doar de două săptămîni. A dansat cu el la Meryton patru dansuri; l-a văzut într-o dimineaţă — acasă la el — şi de atunci a cinat în compania lui de patru ori. Nu este deloc suficient pentru a-i cunoaşte firea.

— Nu, aşa cum prezinţi tu lucrurile. Din faptul că *au cinat* împreună, ar fi putut afla numai dacă el are poftă de mîncare sau nu; dar trebuie să-ţi aminteşti că au petrecut, de asemenea, patru seri împreună — şi patru seri pot însemna foarte mult.

— Da, aceste patru seri le-au dat posibilitatea să constate că amîndurora le place *Douăzeci şi unu* mai mult decît *Comerţ,* însă în privinţa vreunei alte însuşiri caracteristice, nu-mi închipui să-şi fi putut dezvălui mare lucru.

— Ei bine, spuse Charlotte, îi doresc Janei, din toata inima, noroc. Dacă ar fi să se mărite cu el mîine, cred că ar avea tot atîtea şanse de fericire cîte ar avea dacă i-ar studia firea timp de douăsprezece luni. Fericirea în căsnicie este numai o chestiune de noroc. Faptul că în momentul căsătoriei partenerii îşi cunosc foarte bine firea, sau faptul că au firi foarte asemănătoare nu le măreşte cîtuşi de puţin şansele de fericire. După căsătorie, deosebirile dintre ei se vor accentua de ajuns pentru ca să-şi aibă partea lor de suferinţă; şi e mai bine să cunoşti cît mai puţin posibil defectele omului cu care-ţi vei petrece viaţa.

— Mă faci să rîd, Charlotte; dar asta nu e o judecată sănătoasă. Ştii bine că nu e un lucru sănătos şi că tu însăţi nu ai proceda astfel.

Fiind foarte prinsă să observe atenţiile domnului Bingley faţă de sora sa, Elizabeth era departe de a bănui că şi ea devenise un obiect demn de un oarecare interes în ochii prietenului acestuia. La început, domnul Darcy admisese, cu greutate, că era drăguţă; la bal o privise cu indiferenţă; şi cînd se întîlniseră din nou, o privise numai pentru a-i aduce critici. Dar nici nu apucase bine să se lămurească şi să-şi lămurească prietenii că Elizabeth n-avea o singură trăsătură ca lumea pe chipul ei, că a şi început să găsească acelaşi chip neobişnuit de inteligent, datorită expresiei frumoase din ochii ei întunecaţi. Acestei descoperiri i-au urmat altele tot atît de vexante pentru el. Deşi, cu un ochi critic, descoperise în înfăţişarea ei mai mult decît o singură abatere de la perfecta simetrie, a fost obligat să constate că avea o siluetă zveltă şi plăcută; şi, deşi afirma că manierele ei nu erau cele obişnuite în lumea bună, fusese captivat de încîntătoarea lor naturaleţe.

Elizabeth era total inconştientă de acest lucru; pentru ea, Darcy era omul care nu se făcea plăcut nicăieri şi care n-o socotise destul de frumoasă pentru a o invita la dans. Darcy începu să dorească s-o cunoască mai bine şi înainte de a sta el însuşi de vorbă cu ea, ca un prim pas, începu să asculte discuţiile ei cu alţii. Faptul acesta atrase atenţia Elizabethei. Asta s-a petrecut la reşedinţa lui Sir William Lucas, unde se organizase o mare reuniune.

— Ce-o fi vrînd domnul Darcy, o întrebă Elizabeth pe Charlotte, că stă şi ascultă conversaţia mea cu colonelul Forster?

— Aceasta este o întrebare la care nu-ţi poate răspunde decît domnul Darcy.

— Dacă va mai continua astfel, îl voi face desigur să priceapă că ştiu ce urmăreşte. Are o privire foarte ironică şi, dacă nu încep prin a fi eu însămi impertinentă, în curînd mă voi teme de el.

Puţin mai tîrziu, în timp ce dînsul se apropia de ele, fără să aibă însă aerul că doreşte să participe la conversaţie, domnişoara Lucas spuse prietenei sale:

— Te desfid să deschizi un asemenea subiect faţă de domnul Darcy.

Aceasta fu o provocare pentru Elizabeth, care se întoarse către el şi-i spuse:

— Nu credeţi, domnule Darcy că m-am exprimat remarcabil de bine adineauri, cînd l-am tot sîcîit pe colonelul Forster să ne dea un bal la Meryton?

— Cu o mare hotărîre! Dar acesta este un subiect care întotdeauna face pe o doamnă să fie hotărîtă!

— Sînteţi pornit împotriva noastră.

— În curînd va fi rîndul ei să fie sîcîită, interveni domnişoara Lucas. Mă duc să deschid pianul, Eliza; ştii ce urmează.

— Ca prietenă, eşti o făptură tare ciudată, dorind mereu să mă produc în faţa oricui şi a tuturor. Dacă vanitatea mea ar avea veleităţi muzicale, ai fi de nepreţuit; dar, aşa cum stau lucrurile, aş dori să nu mă produc în faţa acelora care sînt obişnuiţi să se delecteze cu cei mai buni artişti. Totuşi, la insistenţele domnişoarei Lucas, adăugă; foarte bine, dacă trebuie să fie aşa, aşa să fie; şi cu o căutătură gravă spre domnul Darcy: e un vechi şi minunat proverb pe care-l cunosc, desigur, toţi cei de faţă:

"Ţine-ţi răsuflarea ca să ai cu ce-ţi răci fiertura". Eu o ţin pe a mea ca să-mi înalţ cîntecul.

Interpretarea ei fu plăcută, dar prin nimic excepţională. După vreo două cîntece şi înainte de a fi putut răspunde rugăminţilor unora de a mai cînta fu înlocuită la pian cu nerăbdare de sora ei Mary care, fiind singura urîţică dintre fetele Bennet, se străduia din greu să-şi desăvîrşească educaţia şi cunoştinţele şi era mereu dornică să şi le etaleze.

Mary nu avea nici talent, nici gust; şi deşi ambiţia o făcuse silitoare, îi dăduse în acelaşi timp un aer pedant şi încrezut, care ar fi dăunat chiar şi cuiva ajuns la un grad de perfecţiune mai mare decît cel atins de ea. Elizabeth, simplă şi naturală, fusese ascultată cu mult mai multă plăcere, deşi nu cîntase nici pe jumătate atît de bine; pe cînd Mary, la sfîrşitul unui lung concerto, fu bucuroasă să vîneze preţuire şi mulţumiri, cîntînd melodii scoţiene şi irlandeze, la cererea surorilor sale mai mici care, împreună cu tinerii Lucas şi doi, trei ofiţeri, se porniseră nerăbdătoare să danseze într-un capăt al salonului.

Domnul Darcy şedea în preajma lor. Într-o tăcută indignare faţă de modul acesta de a petrece seara, fără nici un fel de conversaţie; era prea cufundat în propriile sale gînduri şi nici nu băgă de seamă că alături de el se afla Sir William Lucas, pînă ce acesta nu-i vorbi.

— Ce petrecere încîntătoare pentru tineret, domnule Darcy! Pînă la urmă, nimic nu se compară cu dansul. Îl socotesc ca pe una dintre primele manifestări de rafinament ale societăţilor omeneşti civilizate.

— Aveţi dreptate, Sir, şi mai prezintă în plus avantajul de a fi foarte "la modă" în societăţile mai puţin civilizate ale lumii — fiecare sălbatic ştie să danseze!

Sir William zîmbi doar.

— Prietenul dumneavoastră dansează splendid, continuă el după o pauză, cînd îl văzu pe Bingley intrînd în dans, şi nu mă îndoiesc că sînteţi şi dumneavoastră, domnule Darcy, un adept al acestei arte.

— Cred că m-aţi văzut dansînd la Meryton, Sir.

— Da, într-adevăr, şi nu mică mi-a fost plăcerea privindu-vă. Dansaţi adesea la St.James?

— Niciodată, Sir.

— Nu credeţi că ar fi un omagiu ce se cuvine acelei case?

— Este un omagiu pe care nu-l aduc niciodată vreunei case cînd pot evita s-o fac.

— Aveţi o reşedinţă la Londra, înţeleg.

Domnul Darcy se înclină.

— Am avut cîndva de gînd să mă instalez şi eu acolo, pentru că îmi place o societate aleasă, dar nu am fost destul de sigur că aerul Londrei îi va prii Lady-ei Lucas.

Se opri aşteptînd un răspuns, dar interlocutorul lui nu era dispus să i-l dea şi, cum în clipa aceea Elizabeth se îndrepta către ei, îi trecu prin minte să facă un mare act de galanterie şi îi strigă:

— Scumpă domnişoară Eliza, de ce nu dansaţi? Domnule Darcy, vă rog să-mi îngăduiţi să vă prezint, în persoana acestei tinere domnişoare, o încîntătoare parteneră. Nu puteţi refuza să dansaţi, sînt sigur, cînd aveţi în faţă atîta frumuseţe! Şi, luînd mîna fetei, ar fi pus-o într-a lui Darcy care, deşi surprins peste măsură, ar fi dorit să i-o ia, cînd Elizabeth şi-o retrase brusc şi-i spuse lui Sir William cu oarecare nervozitate:

— Credeţi-mă, Sir, nu am nici cea mai mică intenţie să dansez. Vă implor să nu presupuneţi că am venit spre dumneavoastră ca să solicit un partener.

Cu multă cuviinţă, domnul Darcy ceru favoarea unui dans, dar a fost zadarnic. Elizabeth era hotărîtă; şi zadarnice au fost şi toate încercările lui Sir William de a o înduplecа.

— Sînteţi desăvîrşită la dans, domnişoară Eliza, şi este o cruzime să mă lipsiţi de fericirea de a vă admira şi, deşi domnului Darcy îi displace, în general, acest amuzament, sînt convins că nu are nimic împotrivă să ne îndatoreze timp de o jumătate de oră.

— Domnul Darcy este numai amabilitate, spuse Elizabeth surîzînd.

— Este, într-adevăr; şi dacă ţinem seama de obiectul tentaţiei, dragă domnişoară Eliza, nu ne putem mira de complezenţa sa, căci cine ar putea obiecta ceva unei asemenea partenere?

Elizabeth se îndepărtă cu o privire ştrengărească. Refuzul ei nu-l supără pe domnul Darcy, care se gîndea tocmai la ea cu oarecare bunăvoinţă, cînd fu acostat de domnişoara Bingley.

— Pot să vă spun de ce aţi căzut pe gînduri.

— Cred că nu puteţi.

— Vă gîndiţi cît de insuportabil ar fi să petreceţi multe seri în acest fel, într-o astfel de societate; şi, într-adevăr, sînt cu totul de părerea dumneavoastră. Nu m-am plictisit niciodată atît! Şi toţi aceşti oameni insipizi şi totuşi zgomotoşi, mărunţi şi totuşi plini de ei! Ce n-aş da să aud sarcasmele dumneavoastră la adresa lor.

— Presupunerea dumneavoastră este total greşită, vă asigur. Gîndul meu luneca pe un făgaş mult mai plăcut. Meditam la marea plăcere pe care ţi-o pot da doi ochi frumoşi pe chipul unei femei drăguţe.

Domnişoara Bingley îşi aţinti îndată privirile pe faţa lui şi îi ceru să-i spună ce doamnă reuşise să-i inspire asemenea reflecţii. Domnul Darcy îi răspunse cu multă îndrăzneală:

— Domnişoara Elizabeth Bennet.

— Domnişoara Elizabeth Bennet, repetă domnişoara Bingley. Sînt uluită! De cînd se bucură de această favoare? Şi, mă rog, cînd să vă prezint urările mele de fericire?

— Chiar aceasta este întrebarea pe care mă aşteptam s-o puneţi. Imaginaţia unei doamne este foarte aprinsă; sare de la admiraţie la dragoste şi de la dragoste la căsătorie, într-o clipă. Ştiam că veţi fi gata să-mi prezentaţi urările dumneavoastră.

— Oh! nu! Dacă luaţi lucrurile atît de serios, voi considera chestiunea perfect rezolvată. Veţi avea, într-adevăr, o soacră fermecătoare şi va fi desigur mereu prezentă la Pemberley împreună cu dumneavoastră.

Darcy o ascultase cu o totală indiferenţă în timp ce dînsa se amuză în acest fel pe tema ce-şi alesese; şi deoarece calmul lui o convinsese că nu era nici un pericol, spiritele domnişoarei Bingley se revărsară în continuare.

Capitolul VII

Averea domnului Bennet se compunea, aproape în întregime, dintr-o moşie cu un venit de două mii de lire anual care, însă, din nenorocire pentru fiicele lui, fusese lăsată prin testament — în lipsă de moştenitori direcţi de parte bărbătească — unei rude îndepărtate; iar averea doamnei Bennet, avere frumuşică pentru situaţia ei, putea cu greu compensa veniturile insuficiente ale soţului. Tatăl ei fusese avocat la Meryton şi îi lăsase moştenire patru mii de lire.

Doamna Bennet avea o soră măritată cu un oarecare domn Philips, care fusese secretarul tatălui ei şi îi succedase în afaceri, şi un frate stabilit la Londra; într-o ramură comercială respectabilă.

Satul Longbourn era situat la numai o milă de Meryton; distanţă foarte potrivită pentru tinerele domnişoare care erau atrase într-acolo de trei, patru ori pe săptămînă, pentru a-şi îndeplini îndatoririle faţă de mătuşa lor şi, faţă de o modistă — chiar peste drum. Cele două fete mai mici, Catherine şi Lydia, erau deosebit de asidue în aceste atenţii; aveau şi mai puţină minte decît surorile lor şi, cînd nu găseau nimic mai bun de făcut, o plimbare pînă la Meryton

era lucrul cel mai potrivit ca să le umple orele de dimineaţă şi să le dea material de conversaţii pentru seară; şi oricît de sărac în ştiri era, în general, ţinutul, ele tot izbuteau să stoarcă ceva de la mătuşa lor. În prezent, erau într-adevăr doldora şi de veşti şi de bucurii, căci tocmai venise în apropiere un regiment de miliţie care urma să rămînă acolo toată iarna, iar cartierul general era în Meryton.

Acum, vizitele la doamna Philips furnizau fetelor ştiri grozav de interesante. În fiecare zi cunoştinţele lor cu privire la numele şi relaţiile ofiţerilor sporeau. Adresele lor n-au rămas mult timp un secret pentru ele şi, în curînd, au început să-i cunoască personal. Domnul Philips era în vizită cu ei, ceea ce deschidea, pentru nepoatele sale, o sursă de fericire necunoscută mai înainte. Nu mai vorbeau decît despre ofiţeri; averea domnului Bingley, care dădea fiori doamnei Bennet, nu avea nici un preţ în ochii lor, în comparaţie cu uniforma unui stegar.

După ce le ascultă o dimineaţă întreagă efuziunile pe această temă, domnul Bennet remarcă cu răceală:

— După cît pot să-mi dau seama din felul vostru de a vorbi, cred că sînteţi două dintre cele mai neroade fete de pe aici. O cam bănuiam eu, dar acum m-am convins.

Catherine se tulbură şi nu mai spuse nimic , dar Lydia, cu o perfectă indiferenţă, continuă să-şi exprime admiraţia pentru căpitanul Carter şi speranţa de a-l întîlni în cursul zilei, deoarece în dimineaţa următoare acesta pleca la Londra.

— Tare mă mir, dragul meu, zise doamna Bennet, că eşti atît de repede dispus să-ţi crezi copiii nerozi. Dacă aş vrea să gîndesc rău de copiii cuiva, n-aş alege totuşi pentru asta propriii mei copii.

— Dacă ai mei sînt nişte nerozi, sper să rămîn mereu conştient de asta.

— Da, dar se întîmplă că ai noştri sînt toţi foarte deştepţi.

— Acesta este singurul punct — îndrăznesc s-o cred — în care nu sîntem de aceeaşi părere. Am sperat întotdeauna că părerile noastre vor coincide pînă în cele mai mici amănunte, dar în chestiunea asta sînt silit să fiu în dezacord cu dumneata, căci le socotesc pe cele două mezine ale noastre cum nu se poate mai zănatece.

— Dragă domnule Bennet, nu trebuie să te aştepţi să aibă mintea tatălui sau mamei lor. Cînd vor atinge vîrsta noastră, sînt sigură că nu se vor mai gîndi la ofiţeri, cum nici noi nu ne gîndim. Mi-amintesc de vremurile cînd şi mie îmi plăcea grozav o tunică stacojie — şi, într-adevăr, în fundul inimii îmi place şi acum; şi dacă un tînăr colonel isteţ, cu cinci, şase mii pe an, mi-ar cere pe una dintre fete, n-am să-i spun ba! Iar deunăzi, la Sir William, colonelul Forster mi s-a părut tare chipeş în uniforma lui.

— Mamă, strigă Lydia, mătuşa mi-a spus că domnul colonel Forster şi domnul căpitan Carter nu se mai duc la domnişoara Watson atît de des ca la început, cînd au venit aici; îi vede acum mereu la bazar la Clarke.

Doamna Bennet nu-i mai putu răspunde fiindcă tocmai atunci intrase valetul cu un bilet pentru domnişoara Bennet; fusese trimis de la Netherfield şi aducătorul aştepta răspuns. Cu ochii scînteind de plăcere, doamna Bennet repezi întrebare după întrebare, în timp ce Jane citea:

— Vai, Jane, de la cine e? Despre ce e vorba? Ce zice el? Vai, Jane, grăbeşte-te şi spune-ne, grăbeşte-te, inimioara mea.

— Este de la domnişoara Bingley, răspunse Jane; apoi îl citi cu glas tare.

"Draga mea prietenă,

Dacă nu ai atîta milă încât să vii astăzi să iei masa cu mine şi cu Luiza, riscăm să ne duşmănim pe tot restul vieţilor noastre, căci un *tête-à-tête* de o zi întreagă, între două femei, nu poate să se sfîrşească fără o ceartă. Vino cît poţi mai repede după primirea biletului. Fratele meu şi ceilalţi domni vor lua masa în oraş cu domnii ofiţeri.

Cu toată dragostea,
Caroline Bingley"

— Cu ofiţerii! exclamă Lydia; cum de nu mi-a spus mătuşa nimic despre una ca asta?

— Ia masa în oraş, interveni doamna Bennet. Mare ghinion!

— Pot să iau trăsura? întrebă Jane.

— Nu, draga mea, e mai bine să te duci călare, pentru că vremea e a ploaie şi atunci o să trebuiască să rămîi acolo toată noaptea.

— Bun plan! exclamă Elizabeth, dacă ai fi sigură că nu se vor oferi s-o trimită înapoi cu trăsura lor.

— Oh! Domnii vor lua cupeul domnului Bingley ca să se ducă la Meryton şi familia Hurst

nu are cai pentru ai lor.

— Mi-ar place mult mai mult să merg cu trăsura.

— Dar, draga mea, tata nu se poate lipsi de cai, sînt sigură. E nevoie de ei la cîmp; nu este aşa, domnule Bennet?

— E nevoie de ei la cîmp mult mai des decît îi pot avea.

— Dar dacă îi ai pentru astăzi, interveni Elizabeth, scopul mamei este atins.

Pînă la urmă, îl făcu pe tatăl ei să recunoască într-adevăr că nu se putea lipsi de cai; Jane fu astfel silită să plece călare, iar mama sa o conduse pînă la uşă cu multe şi vesele preziceri de vreme proastă. Speranţele sale se împliniră; nici nu plecase Jane bine, că se şi porni ploaia.

Surorile se temeau pentru ea, dar mama lor era încîntată. Ploaia continuă fără încetare toată seara. Fără îndoială, Jane nu se putea întoarce.

— Ce idee grozavă am avut! se lăuda mereu doamna Bennet, ca şi cînd meritul de a fi dezlănţuit ploaia era cu totul al ei.

Pînă a doua zi de dimineaţă, ea n-a fost totuşi conştientă de întreaga valoare a maşinaţiilor sale.

Nici nu terminaseră bine micul dejun, cînd un servitor de la Netherfield se prezentă cu un bileţel pentru Elizabeth.

"Scumpa mea Lizzy,

M-am simţit foarte rău astăzi de dimineaţă, ceea ce trebuie pus, cred, pe seama ploii de ieri care m-a udat pînă la piele. Dragele mele prietene nici nu vor să audă să mă întorc acasă pînă nu mă voi simţi bine. Ele insistă, de asemenea, să mă vadă domnul Jones, aşa că nu vă alarmaţi dacă veţi auzi că a fost chemat aici. În afară de durerea de cap şi o durere în gît, nu mai am nimic."

— Ei bine, scumpa mea, spuse domnul Bennet, cînd Elizabeth sfîrşi de citit biletul, dacă fiica dumitale se va îmbolnăvi grav, dacă se va întîmpla să moară, vom avea mîngîierea de a şti că totul a fost din ordinul dumitale, în goană după domnul Bingley.

— Oh! nu mă tem deloc c-o să moară. Oamenii nu mor din cauza unui fleac de răceală. Va fi foarte bine îngrijită. Atîta vreme cît rămîne acolo, toate sînt cum nu se poate mai bine. M-aş duce s-o văd, dacă aş putea avea trăsura.

Elizabeth, fiind într-adevăr îngrijorată, se hotărî să plece la Jane, deşi trăsura nu era disponibilă; şi, cum nu călărea, singura soluţie era să se ducă pe jos. Ea le împărtăşi hotărîrea luată.

— Cum poţi fi atît de nesăbuită încît să-ţi treacă măcar prin minte aşa ceva, pe noroiul ăsta! strigă doamna Bennet. E nepotrivit să te arăţi astfel acolo.

— E foarte potrivit să văd cum arată Jane — şi asta e tot ce doresc.

— Lizzy, îmi dai a înţelege, o întrebă tatăl ei, c-ar trebui să trimit după cai?

— Nu, deloc. Pot foarte bine să merg pe jos. Distanţa nu înseamnă nimic cînd ai un motiv serios; nu sînt decît trei mile. Voi fi înapoi pentru masă.

— Îţi admir bunăvoinţa, se amestecă Mary, dar orice impuls ar trebui să fie controlat de raţiune; şi, după părerea mea, străduania ar trebui să fie întotdeauna în proporţie cu ceea ce doreşti sa obţii.

— Te vom conduce pînă la Meryton, spuseră Catherine şi Lydia.

Elizabeth acceptă propunerea şi cele trei domnişoare porniră împreună.

— Dacă ne grăbim, adăugă Lydia pe drum, poate îl zărim pe căpitanul Carter, înainte să plece.

La Meryton se despărţiră; surorile mai mici se îndreptară înspre locuinţa soţiei unuia dintre ofiţeri, iar Elizabeth îşi continuă drumul singură, străbătînd cîmp după cîmp, sărind cu nerăbdare peste pîrleazuri şi smîrcuri; în cele din urmă, ajunse în faţa casei, cu gleznele obosite, ciorapii murdari şi un chip strălucind de înfierbîntarea mersului.

A fost condusă în sufrageria mică, unde erau toţi ai casei, în afară de Jane, şi unde apariţia Elizabethei stîrni mare uimire. Pentru doamna Hurst şi domnişoara Bingley era de neconceput ca ea să fi făcut, la ora aceea, singură şi pe o vreme imposibilă, trei mile pe jos; Elizabeth era convinsă că o disprețuiau din această cauză. Au primit-o totuşi cu multă politeţe, iar în purtarea fratelui lor era ceva mai mult decît simplă politeţe — era bunăvoinţă şi amabilitate. Domnul Darcy n-a spus mai nimic, iar domnul Hurst, absolut nimic. Cel dintîi se simţea împărţit între un simţămînt de admiraţie pentru strălucirea pe care efortul o dăduse chipului ei şi unul de îndoială, întrebîndu-se dacă împrejurarea merita ca ea să vină de atît de departe, singură. Cel de-al doilea domn se gîndea numai la micul său dejun.

Elizabeth întrebă despre sănătatea surorii ei, dar nu primi un răspuns prea mulţumitor.

Domnişoara Bennet dormise prost; şi, cu toate că se sculase, avea febră mare şi nu se simţea destul de bine pentru a putea părăsi camera. Elizabeth fu bucuroasă să fie condusă imediat la ea. Jane, pe care numai frica de a nu provoca temeri sau îngrijorări o împiedicase să scrie ce dor îi era de sora ei, fu încîntată s-o vadă. Nu a fost însă în stare să stea mult de vorbă; şi cînd domnişoara Bingley ieşi, lăsîndu-le singure, ea nu putu spune cine ştie ce; îşi exprimă numai recunoştinţa pentru deosebita gentileţe cu care fusese tratată. Elizabeth se ocupă în tăcere de bolnavă.

După micul dejun, veniră la ele surorile; Elizabeth începu şi ea să le îndrăgească, văzînd cîtă afecţiune şi solicitudine îi arătau Janei. Sosi apoi şi spiţerul care după ce examină bolnava, spuse — ceea ce era de la sine înţeles — că aceasta răcise foarte tare şi că trebuiau să încerce să învingă răul; o sfătui să se întoarcă din nou in pat şi promise să-i trimită doctorii. Jane urmă imediat sfatul, căci i se ridicase temperatura şi o durea capul îngrozitor. Elizabeth nu o mai părăsi nici măcar o singură clipă, şi nici celelalte doamne nu lipsiră mult de lîngă ea; domnii ieşiseră şi ele nu aveau de fapt nimic altceva de făcut.

Cînd ceasul bătu ora trei, Elizabeth simţi că era timpul să plece şi pomeni — fără să fie prea încîntată — de lucrul acesta. Domnişoara Bingley ii oferi trăsura şi Elizabeth aştepta ca aceasta să mai stăruie puţin înainte de a primi, cînd Jane manifestă o asemenea îngrijorare la gîndul de a se despărţi de sora ei, încît domnişoara Bingley se văzu obligată să schimbe propunerea de a-i oferi trăsura în invitaţia de a rămîne, pentru moment, la Netherfield. Elizabeth acceptă plină de recunoştinţă şi un servitor fu apoi trimis la Longbourn pentru a înştiinţa familia că va rămîne acolo şi pentru a le aduce veşminte de schimb.

Capitolul VIII

La orele cinci, cele două doamne se retraseră ca să se schimbe pentru masa de seară şi la şase şi jumătate Elizabeth fu poftită la cină. Ea nu putu da un răspuns îmbucurător potopului de întrebări politicoase, printre care le remarcă, încîntată, pe cele pline de o caldă solicitudine ale domnului Bingley, Jane nu se simţea deloc mai bine. La auzul acestei veşti, surorile repetară de trei, patru ori că erau grozav de mîhnite, că era grozav de neplăcut să fii grav răcit şi că le displăcea teribil cînd erau ele însele bolnave — pe urmă nu se mai gîndiră nici un moment la acest lucru; indiferenţa lor faţă de Jane, cînd aceasta nu era de faţă, o făcea pe Elizabeth să resimtă vechea ei antipatie pentru ele.

Fratele lor era, într-adevăr, singurul din familie pe care-l putea privi cu plăcere. Îngrijorarea lui pentru Jane era vădită, iar atenţiile faţă de ea însăşi, încîntătoare; acestea o împiedicară să se simtă atît de nepoftită pe cît credea că este în ochii celorlalţi. Nimeni, în afară de el, nu o lua în seamă. Domnişoara Bingley era preocupată de domnul Darcy; sora ei, nu mai puţin; în ceea ce-l privea pe domnul Hurst, lîngă care şedea Elizabeth, acesta era un bărbat indolent, care nu trăia decît pentru mîncare, băutură şi jocul de cărţi şi care, aflînd că dînsa prefera o mîncare simplă în locul unui *ragout* nu mai găsi ce să-i spună.

Cînd se sfîrşi cina, Elizabeth se reîntoarse lîngă Jane şi, cum se închise uşa în urma ei, domnişoara Bingley se porni s-o vorbească de rău. Purtarea Elizabethei fu calificată ca foarte rea, într-adevăr — un amestec de mîndrie şi impertinenţă; nu avea nici conversaţie, nici stil, nici gust şi nu era nici frumoasă.

La fel gîndea şi doamna Hurst care adăugă:

— Pe scurt, n-are nici o calitate, în afară de aceea că este un as al mersului pe jos. N-am să uit în viaţa mea apariţia ei aici, astăzi de dimineaţă. Într-adevăr arăta ca o sălbatică.

— Chiar aşa, Luiza. Cu greu mi-am putut păstra seriozitatea. O neghiobie, să vină aici. De ce, mă rog, a trebuit să gonească peste cîmpuri, pentru o răceală a surorii ei? Cu părul în aşa neorînduială, atît de răvăşit!

— Da, şi juponul; sper că i-ai văzut juponul. Tăvălit prin noroi, de un lat de palmă — sînt absolut sigură; şi fusta lăsată în jos ca să-l ascundă, fără să izbutească.

— Portretul făcut de tine, Luiza, s-ar putea să fie foarte exact, spuse Bingley, dar eu nu am băgat nimic de seamă. Mi s-a părut că domnişoara Eliza Bennet arăta nespus de bine, azi-dimineaţă cînd a intrat aici. Nici n-am observat juponul murdar.

— *Dumneata* l-ai remarcat, de bună seamă, domnule Darcy, spuse domnişoara Bingley, şi înclin să cred că nu ţi-ar plăcea s-o vezi pe sora *dumitale* prezentîndu-se astfel.

— Desigur, nu.

— Auzi, să meargă trei mile sau patru, sau cinci, sau cîte or fi, cu noroiul trecîndu-i peste glezne, şi singură, singură de tot! Ce-a vrut să arate cu asta? Mi se pare că asta dovedeşte un gen oribil de independenţă plină de înfumurare şi o indiferenţă, cu totul provincială, faţă de

etichetă.

— Dovedeşte dragoste pentru sora ei, ceea ce este încîntător, interveni Bingley.

— Mă tem, domnule Darcy, remarcă aproape în şoaptă domnişoara Bingley, că această întîmplare a alterat, întrucâtva, admirația dumitale pentru ochii ei frumoşi.

— Deloc, replică el, efortul le dăduse şi mai multă strălucire.

Urmă o mică tăcere, apoi doamna Hurst reluă firul.

— O prețuiesc foarte mult pe Jane Bennet — este într-adevăr o fată tare drăguță — şi doresc din toată inima să se căpătuiască bine, dar, cu asemenea părinți şi cu rude atît de modeste, mă tem că nu prea are şanse.

— Te-am auzit — cred — spunînd că au un unchi, avocat la Meryton.

— Da, şi mai au unul care locuieşte pe undeva prin apropiere de Cheapside.

— Asta este culmea! adăugă sora ei şi izbucniră în hohote de rîs.

— Dacă ar avea atîția unchi cît să umple întregul Cheapside, exclamă Bingley, asta tot nu le-ar face, nici cu o iotă, mai puțin fermecătoare.

— Le-ar micşora însă simțitor şansele de a se mărita cu bărbați cu o oarecare greutate în lume, replică Darcy.

Bingley nu răspunse nimic; surorile lui însă îl aprobară cu entuziasm şi continuară să facă haz pe seama vulgarității rudelor dragei lor prietene.

Totuşi, cînd ieşiră din sufragerie, s-au dus — iarăşi pline de tandrețe — în camera bolnavei, unde au rămas pînă ce au fost poftite la cafea. Jane se simțea încă foarte rău şi Elizabeth n-o mai lăsă singură, nici o clipă, pînă seara tîrziu, cînd avu mîngîierea de a-şi vedea sora dormind, şi atunci i se păru mai curînd potrivit, decît plăcut, să coboare în salon. Cînd intră, îi găsi pe toți jucînd "100" şi fu imediat poftită să ia parte la joc; dar, bănuind că jucau tare, se scuză pretextînd starea surorii sale şi spunînd că-şi va petrece puținul timp cît va rămîne jos, cu o carte. Domnul Hurst o privi mirat.

— Preferați cititul, jocului de cărți? Foarte ciudat! se miră el.

— Domnişoara Eliza Bennet, interveni domnişoara Bingley, disprețuieşte jocul de cărți. E o mare cititoare şi nu găseşte plăcere în nimic altceva.

— Nu merit nici asemenea prețuire, nici asemenea critică. *Nu* sînt o mare cititoare şi găsesc plăcere în multe alte lucruri.

— În a vă îngriji sora, sînt sigur, spuse Bingley. Sper că plăcerea dumneavoastră va fi curînd şi mai mare, văzînd-o iar sănătoasă.

Elizabeth îi mulțumi din toată inima, apoi se îndreptă spre o masă pe care se aflau cîteva cărți. El se oferi să-i mai aducă altele — tot ceea ce se găsea în biblioteca sa.

— Ce mult aş dori să am o colecție mai mare, spre bucuria dumneavoastră şi cinstea mea; sînt însă cam leneş şi, deşi nu am multe cărți, am mai multe decît am răsfoit vreodată.

Elizabeth îl asigură că se putea perfect mulțumi cu cele care se găseau acolo.

— Sînt uimită, spuse domnişoara Bingley, că tatăl meu a lăsat o colecție atît de mică de cărți. Ce bibliotecă minunată aveți la Pemberley, domnule Darcy!

— Ar trebui să fie bună, răspunse el, căci reprezintă strădania multor generații.

— Şi apoi, dumneata însuți ai îmbogățit-o atît! Mereu cumperi cărți.

— Nu pot concepe să-ți neglijezi biblioteca personală, în zilele noastre.

— S-o neglijezi! Sînt sigură că nu neglijați nimic din ce ar putea adăuga ceva la frumusețile acelei nobile reşedințe. Charles, cînd îți vei construi casa *ta,* aş dori să, fie măcar pe jumătate atît de încîntătoare pe cît e Pemberley.

— Şi eu la fel.

— Te-aş sfătui să cumperi un loc în vecinătate şi să iei Pemberley ca model; în Anglia nu există ținut mai minunat ca Derbyshire.

— Cu dragă inimă. Voi cumpăra chiar reşedința Pemberley, dacă Darcy mi-o vinde.

— Vorbesc de ceea ce e posibil, Charles.

— Pe cinstea mea, Caroline, cred că e mult mai posibil să capeți Pemberley-ul cumpărîndu-l, decît copiindu-l.

Elizabeth era atît de prinsă de ceea ce se petrecea, încît nu se prea putea concentra asupra cărții; aşa că o lăsă curînd deoparte, se apropie de masa de joc şi se aşează între domnul Bingley şi sora lui mai mare, ca să privească jocul.

— Domnişoara Darcy a crescut mult de astă-primăvară? continuă domnişoara Bingley; este oare cît mine de înaltă?

— Cred că da. E cam de înălțimea domnişoarei Elizabeth Bennet; chiar mai înaltă.

— Ce dor îmi e s-o văd din nou! N-am întîlnit niciodată pe cineva care să mă fi încîntat mai mult. Ce înfățişare, ce maniere, şi atît de desăvîrşită pentru vîrsta ei! Cîntă dumnezeieşte la pian.

— Sunt uluit, spuse Bingley, cum de reuşesc toate tinerele domnişoare să fie atît de desăvîrşite.

— Desăvîrşite! Toate tinerele domnişoare! Dragul meu Charles, ce vrei să spui?

— Da, toate, cred. Toate pictează măsuţe, şi îmbracă paravane, şi împletesc punguţe. Nu cunosc una care să nu ştie să facă toate astea şi, pe cuvînt, nu mi s-a întîmplat să mi se vorbească pentru prima oară de vreo domnişoară, fără să mi se spună cît e de desăvîrşită.

— Lista dumitale cuprinzînd enumerarea însuşirilor comune atîtor domnişoare, spuse Darcy, este mult prea adevărată. Cuvîntul este însă folosit pentru o mulţime de femei care nu-l merită decît pentru că îmbracă paravane şi împletesc punguţe; dar eu personal sînt departe de a fi de acord cu acest fel de a aprecia doamnele în general. Nu mă pot lăuda că aş avea, printre toate cunoştinţele mele, mai mult de o jumătate de duzină care să fie cu adevărat desăvîrşite.

— Nici eu, sînt convinsă, conchise domnişoara Bingley.

— Atunci, remarcă Elizabeth, desigur că ideea dumneavoastră despre o femeie desăvîrşită este foarte cuprinzătoare.

— Da! Foarte cuprinzătoare! repetă Darcy.

— Oh! desigur, strigă susţinătoarea-i devotată, nimeni nu poate fi considerat desăvîrşit, dacă nu depăşeşte ceea ce poţi întîlni în mod obişnuit. O femeie trebuie să cunoască bine muzica, pictura, cîntul, dansul şi limbile moderne, pentru a merita acest calificativ; şi, în afară de acestea toate, trebuie să aibă încă un nu ştiu ce în înfăţişarea ei, în felul ei de a merge, în tonul glasului, în ţinuta şi felul său de a se exprima; altfel nu merită calificativul acesta decît pe jumătate.

— Trebuie să posede într-adevăr toate aceste însuşiri, confirmă Darcy; şi la acestea toate, mai trebuie totuşi să adauge încă ceva şi mai esenţial — îmbogăţirea minţii sale printr-o lectură neîntreruptă.

— Nu mă miră faptul că nu cunoaşteţi decît şase femei desăvîrşite. În aceste condiţii, m-ar mira să cunoaşteţi măcar una.

— Sînteţi atît de pornită împotriva propriului dumneavoastră sex, încît vă îndoiţi de această posibilitate?

— *Eu* nu am văzut niciodată o astfel de femeie. Eu nu am văzut niciodată îmbinate laolaltă atîta har, şi gust, şi hărnicie, şi distincţie...

Doamna Hurst şi domnişoara Bingley se revoltară de injusteţea îndoielii exprimate de Elizabeth şi continuau amîndouă să protesteze, spunînd că ele cunoşteau o mulţime de femei care corespundeau acestei descrieri, cînd domnul Hurst le cheamă la ordine, cu reproşuri amare pentru lipsa lor de atenţie la joc. Intervenţia lui puse capăt oricărei conversaţii şi, după cîteva clipe, Elizabeth ieşi din salon.

— Eliza Bennet, spuse domnişoara Bingley, cînd uşa se închise în urma ei, este una dintre acele domnişoare care doresc să se pună în valoare în faţa sexului opus prin subaprecierea propriului lor sex, şi sistemul reuşeşte, cred, cu mulţi bărbaţi; dar, după părerea mea, acesta este un mijloc vrednic de dispreţ, un procedeu josnic.

— Fără îndoială, răspunse Darcy, căruia îi fusese mai ales adresată această remarcă, josnicie există în toate mijloacele pe care doamnele îşi îngăduie uneori să le folosească pentru a captiva. Tot ce are afinitate cu viclenia e vrednic de dispreţ.

Domnişoara Bingley n-a fost destul de mulţumită de răspunsul lui, pentru a mai continua discuţia pe această temă.

Elizabeth reveni numai pentru a-i informa că sora ei se simţea mai rău şi că nu putea pleca de lîngă ea. Bingley porunci să fie chemat imediat domnul Jones; surorile lui însă, convinse că avizul unui spiţer de ţară nu putea fi de nici un folos, au fost de părere să fie trimis un curier la oraş, după unul dintre doctorii cei mai renumiţi. Elizabeth nici nu a vrut să audă de aşa ceva, dar nu se împotrivea propunerii fratelui lor şi hotărîră ca, a doua zi dis-de-dimineaţă, să fie chemat domnul Jones, în cazul că sora ei nu se va simţi incontestabil mai bine. Bingley era foarte abătut; surorile sale au declarat că erau nenorocite. Cu toate acestea, după cină, şi-au alinat durerea cîntînd duete; el însă nu a putut găsi o mai bună uşurare a durerii sale decît dînd instrucţiuni menajerei să aibă toată grija de bolnavă şi de sora ei.

Capitolul IX

Elizabeth petrecu mai toată noaptea în camera surorii sale şi dimineaţa avu bucuria de a putea da un răspuns mulţumitor despre sănătatea Janei, domnului Bingley care s-a interesat foarte devreme printr-o jupîneasă şi, niţel mai tîrziu, celor două elegante cameriste ale suro-

rilor lui. Totuşi, în ciuda acestei îmbunătăţiri, ea ceru să se trimită un bileţel la Longbourn, dorind ca mama ei să vină s-o vadă pe Jane şi să judece chiar dînsa ce trebuie făcut. Biletul a fost imediat expediat şi tot atît de urgent s-au îndeplinit şi cele cuprinse în el. Doamna Bennet, însoţită de mezinele sale, a ajuns la Netherfield îndată după micul dejun.

Dacă ar fi găsit-o pe Jane cu adevărat în pericol, ar fi fost tare nenorocită; dar văzînd-o, îşi dădu seama că boala fiicei sale nu era îngrijorătoare şi nu prea dorea ca Jane să se facă bine atît de repede, deoarece însănătoşirea însemna plecarea ei de la Netherfield. Nici nu vru să audă — prin urmare — de rugămintea fiicei sale de a fi luată acasă; şi nici spiţerul, care sosise cam în acelaşi timp cu doamna Bennet, nu a fost de acord. După ce stătu puţin cu Jane, la invitaţia personală a domnişoarei Bingley, mama şi cele trei fiice o însoţiră în sufrageria mică. Bingley le întîmpină exprimîndu-şi speranţa că doamna Bennet nu o găsise pe fiica ei mai rău decît se aşteptase.

— Ba da, domnule, sună răspunsul. E mult prea bolnavă pentru a putea fi luată acasă. Domnul Jones zice că nici nu trebuie să ne gîndim să o luăm de aici. Trebuie să abuzăm încă puţin de gentileţea dumneavoastră,

— S-o luaţi de aici! strigă Bingley. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Sora mea, sînt sigur, nici nu vrea să audă de acest lucru.

— Puteţi conta, doamnă, spuse domnişoara Bingley cu o rece politeţe, că domnişoara Bennet se va bucura de toată atenţia posibilă cîtă vreme se va afla la noi.

Doamna Bennet nu mai contenea cu mulţumirile.

— Sînt încredinţată, adăugă ea, că dacă n-ar fi avut prieteni atît de buni nu ştiu ce s-ar fi ales de ea; deoarece este într-adevăr foarte bolnavă şi suferă teribil de mult, dar cu cea mai mare răbdare posibilă, că aşa e felul ei, pentru că are în toate împrejurările firea cea mai dulce pe care am văzut-o vreodată. Adesea le spun celorlalte fiice ale mele că nu sînt nici la degetul *ei* mic. Aveţi o cameră tare dulce, domnule Bingley, şi o privelişte încîntătoare înspre cărarea aceasta cu pietriş. Nu ştiu, în tot ţinutul, un loc care să se compare cu Netherfield. Sper că nici nu vă trece prin minte să plecaţi curînd de aici, deşi aveţi un contract pe termen scurt.

— Tot ceea ce fac, fac în grabă, răspunse Bingley. Deci, dacă ar fi să mă hotărăsc să plec din Netherfield, aş zbura, probabil, în cinci minute. Deocamdată mă consider totuşi stabilit aici.

— Chiar aşa mi-am închipuit că sînteţi, exclamă Elizabeth.

— Începeţi să mă cunoaşteţi, nu? spuse Bingley întorcîndu-se către ea.

— Oh! Da! Cred că vă cunosc perfect.

— Aş dori să pot lua afirmaţia dumneavoastră drept un compliment; dar să fii atît de transparent — mă tem că e jalnic.

— Asta e după cum se-ntîmplă. Nu înseamnă că o fire ascunsă, complicată, merită o mai înaltă sau o mai mică preţuire decât o fire ca a dumneavoastră.

— Lizzy, strigă mama sa, adu-ţi aminte unde te afli şi nu-ţi lua nasul la purtare, aşa cum îţi îngăduim să faci acasă.

— N-am ştiut, continuă Bingley imediat, că vă ocupaţi cu studiul firii oamenilor. Trebuie să fie un studiu amuzant.

— Da, iar firile complicate sînt *cele mai* amuzante. Ele prezintă, cel puţin, acest avantaj.

— Viaţa la ţară, interveni Darcy, îţi poate oferi în general prea puţine subiecte pentru un asemenea studiu. La ţară te mişti într-o societate foarte restrînsă şi lipsită de variaţie.

— Dar oamenii se schimbă atît de mult, încît mereu, mereu poţi observa ceva nou la ei.

— Da, cu adevărat, se amestecă doamna Bennet, jignită de felul lui de a vorbi despre viaţa la ţară. Vă asigur că se întîmplă *din astea* tot atît de mult şi la ţară ca şi la oraş.

Toată lumea rămase surprinsă, iar Darcy, după ce o privi un moment, se întoarse tăcut într-altă parte. Doamna Bennet, care-şi închipuia că repurtase o totală victorie asupra lui, continuă triumfătoare:

— În ceea ce mă priveşte, nu găsesc că Londra ar prezenta cine ştie ce avantaje, în afară de magazine şi localuri publice. Viaţa la ţară este infinit mai plăcută, nu-i aşa, domnule Bingley?

— Cînd sînt la ţară, răspunse el, nici nu mi-ar trece prin minte să plec de acolo, iar cînd sînt la oraş, simt cam acelaşi lucru. Au fiecare avantajele lor şi pot fi tot atît de fericit şi într-o parte şi-n cealaltă.

— Da, pentru că sînteţi aşa cum trebuie să fie un om, dar domnul de colo — şi-şi aruncă ochii înspre Darcy — pare să creadă că viaţa la ţară nu înseamnă absolut nimic.

— Vai, mamă, te înşeli! spuse Elizabeth, roşind pentru mama sa. L-ai înţeles total greşit pe domnul Darcy. Dînsul a vrut să spună că la ţară nu găseşti o gamă atît de variată de oameni ca la oraş, ceea ce trebuie să recunoşti că este adevărat.

— Sigur, draga mea, n-a zis nimeni că găseşti; dar în ceea ce priveşte ocazia de a întîlni

multă lume aici, cred că sînt puține localități mai mari. Eu una ştiu că sîntem în vizită cu douăzeci şi patru de familii.

Numai respectul pentru Elizabeth îl făcu pe Bingley să se stăpînească. Sora lui fu mai puțin delicată şi-şi îndreptă ochii către domnul Darcy, cu un surîs foarte expresiv. Elizabeth, pentru a spune ceva care să schimbe gîndurile mamei sale, o întrebă dacă Charlotte Lucas mai trecuse pe la Longbourn de cînd plecase ea de acasă.

— Da, a venit ieri cu tatăl ei. Ce om încîntător e Sir William; nu este aşa, domnule Bingley? Un bărbat atît de elegant! Atît de amabil şi de degajat! Găseşte întotdeauna un cuvînt de spus, tuturor. *Asta* este ideea mea despre bună-creştere; iar persoanele acelea care se cred foarte importante şi nu-şi dezlipesc niciodată buzele se înşală amarnic.

— Charlotte a luat masa la noi?

— Nu, a ținut morțiş să plece acasă. Îmi închipui că aveau nevoie de ea pentru pateuri. În ceea ce mă priveşte, domnule Bingley, eu țin slugi care se pricep să facă treabă. Fetele *mele* sînt crescute altfel. Dar fiecare face cum îl taie capul şi domnişoarele Lucas sînt un soi foarte bun de fete, vă asigur. Ce păcat că nu sînt arătoase! Nu că *eu* aş socoti-o pe Charlotte *atît de urîtă!* Şi, pe urmă, ea este prietena noastră intimă.

— Pare a fi o fată agreabilă, interveni Bingley.

— Vai, da! Dar trebuie să recunoaşteți că e foarte urîtă. Lady Lucas a spus şi ea adeseori lucrul ăsta şi mă invidiază pentru frumusețea Janei. Nu-mi place să mă făIesc cu propriii mei copii, dar, la drept vorbind, ca Jane — nu se vede des fată mai frumoasă. Aşa spune toată lumea. Nu mă iau după ce simt eu. Cînd avea numai cincisprezece ani, un domn care stătea la fratele meu Gardiner, în oraş, se îndrăgostise atît de tare de Jane, încît cumnată-mea era sigură c-o s-o ceară înainte să plece de la ei. Totuşi n-a cerut-o. Poate a găsit că era prea tînără. A scris totuşi nişte versuri despre ea; şi tare drăguțe mai erau.

— Şi cu asta s-a sfîrşit şi dragostea lui, interveni Elizabeth nerăbdătoare. Mulți s-au vindecat în acest fel, îmi închipui. Mă întreb cine o fi descoperit eficacitatea versurilor în alungarea dragostei.

— Am fost obişnuit să consider versurile ca o *hrană* pentru dragoste, spuse Darcy.

— Poate, pentru o dragoste frumoasă, puternică, sănătoasă. Totul hrăneşte ceea ce este deja viguros. Dar, dacă e vorba numai de o înclinație uşoară, superficială, sînt convinsă că un singur sonet e de ajuns s-o distrugă.

Darcy zâmbi doar, şi liniştea generală ce urmă o făcu pe Elizabeth să tremure de teamă că mama ei se va compromite din nou. Ar fi vrut să spună ceva, dar nu găsi nimic de spus. După o scurtă tăcere, doamna Bennet reîncepu să-i mulțumească domnului Bingley pentru amabilitatea ce-i arăta Janei, scuzîndu-se că-l deranja şi cu prezența Elizei. Domnul Bingley îi răspunse cu o firească politețe şi o sili pe sora lui mai mică să fie de asemeni politicoasă şi să spună ceea ce se cuvenea. Ea îşi făcu datoria fără prea multă bunăvoință; dar doamna Bennet se simți mulțumită şi, curînd după aceasta, ceru să-i vină trăsura. La acest semnal, cea mai mică dintre fiicele sale se ridică. Tot timpul vizitei, cele două fete şuşotiseră între ele şi hotărîseră ca mezina să-i amintească domnului Bingley promisiunea făcută la venirea lui în localitate, de a da un bal la Netherfield.

Lydia era o fată de cincisprezece ani, voinică, înaltă, cu un ten frumos şi o fire veselă; era preferata mamei sale care, din slăbiciune, o scosese prea devreme în lume. Era zburdalnică şi avea un fel de siguranță de sine firească; aceasta se transformase în îndrăzneală, datorită atențiilor ofițerilor încurajați de propria ei frivolitate şi de mesele copioase oferite de unchiul ei. Era deci foarte indicată să-i vorbească domnului Bingley despre bal şi îi aminti, cu bruschețe, de promisiunea făcută, adăugînd că ar fi un lucru tare ruşinos dacă nu şi-ar respectat-o. Răspunsul lui la acest atac neaşteptat fu o încîntare pentru urechile doamnei Bennet.

— Sînt cu totul gata, vă asigur, să-mi țin promisiunea; şi, cînd sora dumneavoastră se va însănătoşi, va trebui — dacă vă face plăcere — să fixați precis ziua balului. Dar nu cred c-ați dori să dansați, atîta vreme cît dînsa este suferindă.

Lydia se declară mulțumită.

— Oh, da, ar fi mult mai bine să aşteptăm ca Jane să se însănătoşească şi, foarte probabil, pînă atunci domnul căpitan Carter va fi înapoi la Meryton. Şi după ce veți da *dumneavoastră* balul, adăugă ea, am să insist să dea şi ei unul. Am să-i spun domnului colonel Forster că ar fi ruşinos dacă n-ar face-o.

Apoi, doamna Bennet şi fiicele sale plecară, iar Elizabeth se întoarse numaidecît la Jane, lăsînd pe cele două doamne şi pe domnul Darcy să comenteze purtarea ei şi a familiei sale; totuşi nu-l putură determina să înceapă s-o ponegrească pe *ea,* în pofida tuturor sarcasmelor domnişoarei Bingley asupra *ochilor frumoşi.*

Capitolul X

Ziua trecu cam tot cum trecuse şi cea dintîi. Doamna Hurst şi domnişoara Bingley petrecură, în cursul dimineții, cîteva ore cu bolnava care continua, deşi încet, să se refacă; iar seara, Elizabeth se alătură grupului din salon. Totuşi masa de "100" nu mai apăru. Domnul Darcy scria o scrisoare, iar domnişoara Bingley, stînd lîngă el, îl privea cum scrie şi-i sustrăgea mereu atenția cu mesaje pentru sora lui. Domnul Hurts şi domnul Bingley jucau pichet, iar doamna Hurst le urmărea jocul.

Elizabeth se apucă să brodeze ceva şi se amuza destul de bine, observînd cele ce se petreceau între domnul Darcy şi domnişoara Bingley. Neîntreruptele ei laude, cînd pentru caligrafia lui, cînd pentru rîndurile lui drepte, cînd pentru lungimea scrisorii, şi perfecta indiferență cu care erau primite aceste complimente făceau un dialog ciudat; şi toate se potriveau, întocmai, cu părerea pe care o avea Elizabeth despre ei amîndoi.

— Ce încîntată va fi domnişoara Darcy să primească o astfel de scrisoare!

Darcy nu răspunse.

— Scrieți neobişnuit de repede.

— Vă înşelați; scriu destul de încet.

— Ce multe scrisori aveți prilejul să scrieți în cursul unui an — scrisori de afaceri, de asemeni! Ce odioase cred că sînt!

— Mare noroc deci că ele cad în sarcina mea şi nu a dumneavoastră.

— Vă rog, spuneți-i surorii dumneavoastră că mi-e dor de dînsa.

— La rugămintea dumneavoastră, i-am spus-o deja o dată.

— Mă tem că nu sînteți mulțumit de pana dumneavoastră. Dați-mi voie să v-o pregătesc eu ştiu să pregătesc splendid pana de scris.

— Mulțumesc, dar întotdeauna mi-o pregătesc singur.

— Cum de reuşiți să scrieți atît de uniform?

El tăcu.

— Spuneți-i surorii dumneavoastră că sînt încîntată de progresul pe care-l face la harpă şi, vă rog, aduceți-i la cunoştință că am rămas extaziată de micul şi frumosul ei model pentru măsuță şi că-l găsesc infinit superior celui făcut de domnişoara Grantley.

— Îmi îngăduiți oare să amîn extazul dumneavoastră pentru scrisoarea viitoare? Acum nu mai am loc să-i fac cinstea cuvenită.

— Oh! Nu are nici o importanță. O voi vedea pe domnişoara Darcy în luna ianuarie. Îi scrieți totdeauna scrisori atît de fermecătoare şi de lungi, domnule Darcy?

— Da, ele sînt în general lungi; dacă sînt sau nu fermecătoare întotdeauna, nu sînt eu acela care s-o poată spune.

— Pentru mine e lege că cineva care e în stare să scrie cu uşurință o scrisoare lungă nu poate să scrie prost.

— Complimentul acesta nu merge pentru Darcy, Caroline, interveni fratele ei, căci el *nu* scrie uşor. Îşi alege cu prea mare grijă cuvintele; nu este aşa, Darcy?

— Felul meu de a scrie se deosebeşte mult de al tău.

— Oh! exclamă domnişoara Bingley, Charles scrie în modul cel mai neglijent cu putință. Jumătate din cuvinte nu le scrie deloc, iar restul le mâzgăleşte.

— Ideile îmi curg atît de repede, încît nu am timpul să le exprim; şi, din cauza asta, adeseori, scrisorile mele nu transmit nici o idee celor cărora le scriu.

— Modestia dumneavoastră, domnule Bingley, spuse Elizabeth, dezarmează — fireşte — reprobarea.

— Nimic nu este mai înşelător, spuse Darcy, decît falsa modestie. Ea înseamnă adesea neglijență în opinii şi, uneori, laudă indirectă.

— Şi în care dintre aceste două intră ultima *mea* neînsemnată probă de modestie?

— Laudă indirectă, căci te mîndreşti cu defectele tale la scris, deoarece eşti convins că ele provin dintr-o rapiditate de gîndire şi neglijență în transpunere care, dacă nu e de admirat, este — crezi tu — deosebit de interesantă. Capacitatea de-a face ceva cu rapiditate este întotdeauna prețuită de cel care o are şi care adesea nu dă nici o atenție imperfecțiunii execuției. Cînd i-ai spus doamnei Bennet azi-dimineață că, dacă te-ai hotărî vreodată să pleci din Netherfield, ai face-o în cinci minute, ai vrut să sune totul ca un panegiric, ca un elogiu pe care ți-l aduceai singur; totuşi, ce găseşti atît de lăudabil într-o grabă care poate lăsa nefăcute treburi foarte importante şi care nu poate fi de real folos nici ție, nici nimănui?

— Ei! strigă Bingley, asta e chiar prea de tot, să-ți aminteşti seara de toate năzbîtiile spuse dimineața! Şi totuşi, pe cuvîntul meu de cinste, am crezut că e adevărat ceea ce am spus despre

mine şi aşa cred şi acum. Prin urmare, cel puţin nu mi-am atribuit calitatea de om inutil grăbit numai şi numai pentru a mă lăuda în faţa doamnelor.

— Presupun că aşa ai crezut, dar nu sînt deloc convins că ai pleca atît de grabnic. Purtarea ta ar depinde de împrejurări, exact ca a oricăruia dintre oamenii pe care-i cunosc, şi dacă, în clipa cînd ai încăleca, un prieten ţi-ar spune: "Bingley, ar fi mai bine să rămâi pînă săptămîna viitoare"', probabil că ai face-o, probabil că nu ai pleca; şi dacă ţi-ar mai spune o vorbă, s-ar putea să mai rămîi o lună.

— N-aţi dovedit cu asta, interveni Elizabeth, decît că domnul Bingley nu s-a preţuit îndeajuns. Dumneavoastră l-aţi lăudat acum mai mult decît a făcut-o el însuşi.

— Vă sînt foarte recunoscător, spuse Bingley, pentru că aţi transformat cele spuse de prietenul meu într-o preţuire adusă firii mele blajine. Mă tem însă că daţi lucrurilor o întorsătură la care acest domn nici nu s-a gîndit; părerea lui despre mine ar fi mai bună dacă, în împrejurarea pomenită, aş refuza net şi aş da pinteni calului, gonind cît mai repede.

— Ar considera atunci domnul Darcy că bruschetea primei dumneavoastră hotărîri e compensată de încăpăţînarea cu care vă ţineţi de ea?!

— Pe cuvîntul meu, nu vă pot explica acest lucru. Darcy trebuie să spună singur ce are de spus.

— Vă aşteptaţi acum să justific păreri pe care vă place să le numiţi ale mele, dar pe care nu le-am recunoscut niciodată ca atare. Luînd totuşi cazul ca fiind aşa cum îl prezentaţi dumneavoastră, nu trebuie să uitaţi, domnişoară Bennet, că am presupus că prietenul care doreşte întoarcerea celuilalt din drum şi amînarea hotărîrii lui de a pleca n-a făcut decît să-şi exprime dorinţa, i-a cerut aceasta fără un singur argument justificator.

— A ceda fără ezitare — simplu — la *insistenţa* unui prieten nu are nici un merit în ochii dumneavoastră.

— A ceda fără a fi convins nu este un compliment pentru înţelegerea nici unuia dintre ei.

— Îmi pare, domnule Darcy, că nu puneţi preţ pe înrîurirea pe care o au prietenia şi dragostea. Preţuirea pe care o ai pentru solicitant te poate adesea face să-i îndeplineşti cererea fără să mai aştepţi argumente care să te convingă. Nu vorbesc despre un caz anume, ca acela pe care l-aţi imaginat dumneavoastră referitor la domnul Bingley. Poate că ar fi mai bine să aşteptăm să se ivească împrejurarea, înainte de a discuta libertatea lui de acţiune. Dar în general şi-n cazuri obişnuite, între prieteni, cînd unul dintre ei doreşte ca celălalt să schimbe o hotărîre fără prea mare importanţă, aţi avea o proastă părere despre aceia care e de acord cu dorinţa prietenului său, fără să aştepte să fie convins cu argumente?

— Nu ar fi cazul ca, înainte de a discuta această temă, să determinăm, cu ceva mai multă precizie, gradul de importanţă al cererii respective, precum şi gradul de apropiere dintre prieteni?

— Oh, desigur, spuse Bingley, să auzim tot, toate amănuntele; să nu lăsăm deoparte înălţimea şi grosimea lor comparativă, pentru că acestea, domnişoară Bennet, au în discuţie mai multă greutate decît vă daţi dumneavoastră seama. Vă asigur că, dacă Darcy n-ar fi un om atît de mare şi de falnic în comparaţie cu mine, nu aş avea pentru el nici jumătate din deferenţa pe care o am. Vă declar că nu cunosc ceva mai oribil decît Darcy, în anumite împrejurări şi în anumite locuri — acasă la el în special — într-o seară de duminică în care nu are nimic de făcut.

Domnul Darcy zîmbi; Elizabeth avu impresia că se simţea jignit şi de aceea îşi stăpîni rîsul. Domnişoara Bingley fu foarte afectată de afrontul pe care îl primise domnul Darcy şi îşi mustră fratele pentru absurdităţile spuse.

— Văd ceea ce urmăreşti, Bingley, îi spuse prietenul său. Nu-ţi plac discuţiile şi doreşti s-o înăbuşi pe cea de acum.

— Poate că nu-mi plac. Discuţiile seamănă prea mult cu disputele. Dacă tu şi domnişoara Bennet aţi amîna-o pe cea de faţă pînă ce voi ieşi din cameră, v-aş rămîne foarte îndatorat; după aceea puteţi spune despre mine tot ce vreţi.

— Ceea ce doriţi, spuse Elizabeth, nu reprezintă nici un sacrificiu din partea mea; iar domnul Darcy ar face mult mai bine să-şi sfîrşească scrisoarea.

Domnul Darcy îi urmă sfatul şi se apucă îndată de scris.

Cînd sfîrşi, ceru domnişoarei Bingley şi Elizabethei favoarea de a asculta puţină muzică. Domnişoara Bingley se îndreptă cu vioiciune spre pian şi, după o politicoasă invitaţie, adresată Elizabethei de a cînta prima, ceea ce aceasta refuză cu tot atîta politeţe, dar mai hotărît, se aşeză ea însăşi.

Doamna Hurst cîntă împreună cu sora ei, şi în timp ce ele erau ocupate în acest fel, Elizabeth, care răsfoia nişte caiete de note de pe pian, nu putu să nu remarce ce des se fixau ochii domnului Darcy asupra ei.

Îi venea greu să presupună că ea putea constitui obiectul admiraţiei unui bărbat atît de

important, dar era încă şi mai ciudat ca el s-o privească pentru că nu o plăcea. În cele din urmă, nu putu totuşi să-şi închipuie decît că îi atrăsese atenţia deoarece, conform ideilor lui, era în ea ceva mai nepotrivit şi mai de reprobat decît în oricare altul dintre cei prezenţi. Presupunerea aceasta nu o îndurera. Domnul Darcy îi plăcea prea puţin ca să-i pese de aprobarea lui.

După cîteva cîntece indiene, domnişoara Bingley aduse o variaţie cu un vioi cîntec scoţian şi atunci domnul Darcy, apropiindu-se de Elizabeth, îi spuse:

— Domnişoară Bennet, nu vă tentează foarte tare să profitaţi de acest prilej pentru a dansa o *Scoţiană?*

Ea surîse, dar nu răspunse nimic. Oarecum surprins de tăcerea ei, Darcy repetă întrebarea.

— Oh, v-am auzit, dar n-am putut hotărî imediat ce răspuns să vă dau. Ştiu că doreaţi să vă spun "da" ca să aveţi satisfacţia de a-mi dispreţui gustul; dar mie îmi face întotdeauna plăcere să dejoc astfel de planuri şi să lipsesc oamenii de satisfacţia unui dispreţ premeditat. M-am hotărât deci să vă spun că nu doresc cîtuşi de puţin să dansez o Scoţiană şi, acum, dispreţuiţi-mă, dacă îndrăzniţi.

— Cu adevărat, nu îndrăznesc.

Elizabeth, care se aşteptase să-l fi jignit, rămase uluită de gentileţea lui; era însă în felul ei de a fi un amestec de drăgălăşenie *şi* maliţiozitate care o făceau incapabilă de a jigni pe cineva; iar Darcy nu fusese în viaţa lui vrăjit de o femeie, cum era acum de ea. Era cu adevărat convins că, dacă nu ar fi fost la mijloc inferioritatea rudelor ei, dînsul s-ar fi aflat oarecum în pericol.

Domnişoara Bingley văzuse sau bănuia îndeajuns pentru a fi geloasă, şi marea ei îngrijorare pentru însănătoşirea dragei sale prietene Jane era alimentată, întrucîtva, de dorinţa de a se vedea scăpată de sora acesteia.

Încerca adesea să-l facă pe Darcy să se dezguste de Elizabeth, vorbind despre presupusa lor căsătorie şi despre fericirea ce-l aştepta într-o asemenea alianţă.

— Sper, îi spuse a doua zi, pe cînd se plimbau împreună printre boschete, că atunci cînd fericitul eveniment va avea loc, îi veţi da soacrei dumneavoastră a înţelege ce folositor este să-şi ţină gura; şi, dacă puteţi reuşi, lecuiţi-le pe fetele mai mici de a se ţine după ofiţeri. Şi, dacă-mi pot îngădui să atac un subiect atît de delicat, încercaţi să stăviliţi acel ceva minuscul, la limita dintre orgoliu şi impertinenţă, din firea doamnei dumneavoastră.

— Mai aveţi şi altceva să-mi propuneţi pentru fericirea mea conjugală?

— Oh! da! Daţi ordin să se atîrne în galeria de la Pemberley portretele unchiului şi mătuşii Philips. Puneţi-le lîngă cel al unchiului dumneavoastră, fratele bunicului, judecătorul. Sînt în aceeaşi profesiune — ştiţi — numai pe poziţii diferite. Cît priveşte portretul dragei dumneavoastră Elizabeth, nu încercaţi să comandaţi vreunul; ce pictor ar putea oare izbuti să redea frumuseţea ochilor ei?

— Nu ar fi deloc uşor să le prinzi expresia; dar forma şi culoarea şi genele atît de minunate ar putea fi zugrăvite.

In clipa aceea se întîlniră cu doamna Hurst şi cu Elizabeth, care apăruseră de pe o altă alee.

— N-am ştiut că aveţi intenţia să faceţi o plimbare, spuse domnişoara Bingley, destul de încurcată, de teamă să nu fi fost auziţi.

— Ce urît aţi procedat, răspunse doamna Hurst, dispărînd fără să ne spuneţi că ieşiţi să vă plimbaţi!

Apoi, luînd braţul liber al domnului Darcy, o lăsă pe Elizabeth să meargă singură. Cărarea era numai pentru trei persoane. Domnul Darcy simţi mojicia lor şi spuse îndată:

— Cărarea nu-i destul de mare pentru noi toţi. Am face mai bine să trecem pe alee.

Elizabeth, însă, pe care n-o trăgea deloc inima să rămînă cu ei, le spuse rîzînd:

— Nu, nu! Rămîneţi unde sînteţi. Formaţi un grup încîntător şi apăreţi neobişnuit de avantajaţi. Pitorescul ar fi stricat prin intervenţia unui al patrulea. La revedere.

Fugi veselă de lîngă ei şi, străbătînd parcul, se bucura la gîndul că într-o zi-două va fi din nou acasă. Jane se simţea destul de în putere şi avea de gînd să iasă vreo două ore din cameră, spre seară.

Capitolul XI

După masă, cînd doamnele ieşiră din sufragerie, Elizabeth fugi la sora ei şi, după ce o înfofoli bine, o conduse în salon, unde fu întîmpinată de cele două prietene ale sale cu multe manifestări de bucurie; Elizabeth nu le mai văzuse niciodată atît de drăguţe ca în ceasul

petrecut împreună, înainte de apariția domnilor.

Aveau o imensă capacitate de a conversa şi erau în stare să descrie cu precizie o petrecere, să povestească cu mult umor o anecdotă şi să facă haz de cunoscuți.

Cînd însă apărură domnii, Jane dispăru din centrul atenției lor; în aceeaşi clipă, ochii domnişoarei Bingley se întoarseră către Darcy şi, înainte ca acesta să fi făcut cîțiva paşi, ea şi avu ceva să-i spună. Acesta se adresă direct domnişoarei Bennet, felicitînd-o cu politețe; domnul Hurst se înclină şi el uşor, spunînd că era "foarte bucuros"; salutul lui Bingley fu însă plin de căldură şi entuziasm.

A fost vesel şi foarte atent cu ea. Prima jumătate de oră o petrecu aţîţînd focul pentru ca Jane să nu sufere din cauza schimbării camerei; şi, la dorința lui, ea trecu de cealaltă parte a căminului, ca să fie mai departe de uşă. Apoi, se aşeză lîngă ea şi aproape că nu mai vorbi cu nimeni altul. Elizabeth, brodînd în colțul opus, urmărea totul încîntată.

După ceai, domnul Hurst îi reaminti cumnatei sale de masa de joc; zadarnic însă. Ea ştia, din observații personale, că domnul Darcy nu voia să joace, şi domnul Hurst îşi văzu refuzată chiar şi dorința direct exprimată. Domnişoara Bingley îl asigură că nu avea nimeni intenția să joace şi tăcerea întregului grup părea să-i confirme spusele. Domnul Hurst, prin urmare, nu avu altceva de făcut decît să se lungească pe una dintre canapele şi să adoarmă. Darcy luă o carte în mînă. Domnişoara Bingley, la fel; iar doamna Hurst, tot jucîndu-se cu brățările şi inelele sale, se amesteca din cînd în cînd în conversația dintre fratele ei şi domnişoara Bennet.

Domnişoara Bingley era aproape tot atît de preocupată de progresul făcut de domnul Darcy în lectura cărții lui, cît şi de propria ei carte; îi punea tot timpul întrebări şi se uita la pagina la care ajunsese el. Totuşi, nu-l putu atrage într-o conversație; el îi răspundea doar la întrebări şi continua să citească. În cele din urmă, epuizată de încercarea de a se amuza cu cartea ce o alesese numai pentru că era volumul al doilea al cărții pe care o citea el, căscă lung şi spuse:

— Ce plăcut este să petreci o seară în acest fel! Vă mărturisesc că, în cele din urmă, nu există bucurie mai mare decît cititul! Te saturi de orice, mult mai repede decît de o carte. Cînd voi avea casa mea, voi fi nenorocită dacă nu voi avea o bibliotecă excepțională.

Nimeni nu răspunse nimic. Ea căscă din nou, zvîrli cartea deoparte şi îşi roti ochii prin cameră, căutînd o altă distracție; cînd îl auzi pe fratele său pomenindu-i domnişoarei Bennet de un bal, se întoarse brusc către el şi-i spuse:

— Apropo, Charles, te gîndeşti serios să dai o serată la Netherfield? Te-aş sfătui, înainte de a lua o hotărîre, să-i consulți şi pe ceilalți de aici. Sînt sigură că se află printre noi unii pentru care un bal ar însemna mai curînd o pedeapsă, decît o plăcere.

— Dacă te gîndeşti la Darcy, exclamă fratele ei, poate să se ducă la culcare înainte să înceapă balul, în caz că preferă asta; cît despre bal, e lucru aproape hotărît şi, de îndată ce Nicholls va fi preparat destulă cremă de legume, voi trimite invitațiile.

— Mi-ar plăcea balurile infinit mai mult, replică ea, dacă ar fi altfel organizate; modul lor obişnuit de desfăşurare este însă insuportabil de plicticos. Ar fi, desigur, mult mai rațional dacă, în locul dansului, conversația ar fi pe ordinea de zi.

— Mult mai rațional, draga mea Caroline; nu zic nu: dar nu ar mai semăna a bal.

Domnişoara Bingley nu răspunse nimic; se ridică apoi curînd şi începu să se plimbe prin salon. Avea o siluetă elegantă şi se mişca frumos; însă Darcy, pentru care făcea toate astea, continua cu încăpățînare să citească. Exasperată, domnişoara Bingley se hotărî să mai facă o sforțare şi, întorcîndu-se către Elizabeth, îi spuse:

— Domnişoară Eliza Bennet, dă-mi voie să stărui să-mi urmezi exemplul şi să te mişti puțin prin salon. Te asigur că este foarte înviorător, după ce ai stat atît pe loc.

Elizabeth fu surprinsă, dar acceptă imediat. Domnişoara Bingley avu succes şi în ceea ce priveşte scopul real al acestei gentileți: domnul Darcy îşi ridică privirea.

Era şi el tot atît de surprins ca şi Elizabeth de neaşteptata atenție venind din partea domnişoarei Bingley şi, fără să-şi dea seama, închise cartea. Fu imediat poftit să se alăture grupului lor, dar refuză, remarcînd că nu-şi putea închipui decît două motive pentru care se plimbau prin salon, iar dacă el ar veni cu ele ar dăuna şi unuia şi celuilalt. Domnişoara Bingley murea să ştie ce voia să spună şi o întrebă pe Elizabeth dacă ea înțelegea ceva.

— Nu, nimic, răspunse Elizabeth; e clar însă că vrea să fie sever cu noi şi modul cel mai sigur de a-l necăji este să nu-l întrebăm nimic.

Domnişoara Bingley însă nu era în stare să-l necăjească pe domnul Darcy în nici un fel, şi insistă să i se explice cele două motive.

— N-am nimic împotrivă să vi le explic, spuse el, îndată ce domnişoara Bingley îi îngădui să vorbească. Ați ales acest fel de a vă petrece seara, fie pentru că sînteți una confidenta celeilalte şi aveți secrete de discutat, fie pentru că ştiți că siluetele dumneavoastră sînt puse în valoare

cînd vă mişcaţi: dacă-i vorba de primul motiv, v-aş stînjeni; dacă-i vorba de al doilea, vă pot admira mai bine de la locul meu, de lîngă foc.

— Oh! E scandalos! exclamă domnişoara Bingley. N-am mai auzit ceva atît de îngrozitor. Cum să-l pedepsim pentru asemenea cuvinte?

— Nimic mai simplu; numai s-o doriţi, răspunse Elizabeth. Putem toţi să ne chinuim, să ne pedepsim unii pe alţii. Sîcîiţi-l, rîdeţi de el. Sînteţi atît de intimi, încît trebuie să ştiţi cum s-o faceţi.

— Dar pe cuvîntul meu că *nu ştiu.* Vă asigur că intimitatea noastră nu m-a învăţat încă *acest* lucru. Să sîcîi calmul însuşi şi prezenţa de spirit! Nu, nu! Simt că la punctul acesta vom fi bătute. Cît priveşte rîsul, nu ne putem face ridicole — dacă nu vă este cu supărare — încercînd să rîdem de el fără nici un motiv. Domnul Darcy se poate felicita.

— Nu se poate rîde de domnul Darcy! se miră Elizabeth. Aceasta este o prerogativă foarte neobişnuită şi neobişnuită sper să rămînă, căci pentru *mine* ar fi o mare pierdere dac-aş avea multe cunoştinţe de felul acesta. Ador rîsul.

— Domnişoara Bingley, interveni domnul Darcy, îmi acordă prea mult credit. Cei mai înţelepţi şi mai buni dintre oameni — ba nu! — cele mai înţelepte şi mai bune dintre faptele lor pot fi ridiculizate de cineva al cărui prim scop în viaţă este hazul.

— Desigur, replică Elizabeth, există asemenea oameni, dar sper că nu fac parte dintre *ei.* Sper că nu ridiculizez niciodată ceea ce este înţelept sau bun. Nerozia şi prostia, capriciul şi inconsecvenţa mă amuză *copios.* O recunosc; rîd de ele ori de cîte ori pot. Dar astea, presupun, sînt exact defectele pe care dumneavoastră nu le aveţi.

— Poate că nu-i cu putinţă ca un om să nu le aibă. Dar a fost totdeauna scopul vieţii mele să evit acele slăbiciuni care expun o minte sănătoasă ridicolului.

— Defecte ca orgoliul şi mîndria.

— Da, orgoliul este într-adevăr un defect. Mîndria, însă, acolo unde există o minte cu adevărat superioară, mîndria va fi întotdeauna ţinută în frîu.

Elizabeth se întoarse pentru a-şi ascunde un surîs.

— Aţi terminat, cred, analizarea caracterului domnului Darcy, spuse domnişoara Bingley, şi care este, mă rog, rezultatul?

— M-am convins pe deplin că domnul Darcy nu are nici un defect. O recunoaşte el însuşi, fără înconjur.

— Nu, răspunse Darcy, nu am avut asemenea pretenţie. Am destule defecte, dar nu sînt, sper, ale raţiunii. Pentru firea mea, nu pun mîna în foc. Este, cred, prea puţin îngăduitoare; sigur, prea puţin, pentru a conveni celorlalţi. Nu pot uita prostiile şi păcatele oamenilor atît de repede pe cît ar trebui, şi nici ofensele pe care mi le aduc. Nu mă las impresionat de orice încercare ce s-ar face de a mă emoţiona. Caracterul meu ar putea fi numit ranchiunos. Buna mea părere o dată pierdută, este pierdută pentru vecie.

— *Acesta* este într-adevăr un păcat, strigă Elizabeth. Ranchiuna implacabilă *este* o pată pe firea cuiva. Dar v-aţi ales bine păcatul cu adevărat, nu pot *rîde* de el. În ceea ce mă priveşte, sînteţi în siguranţă.

— Există, cred, în fiecare dintre noi, o înclinaţie pentru un păcat anume, un defect firesc pe care nici educaţia cea mai perfectă nu-l poate înăbuşi.

— Şi al *dumneavoastră* este tendinţa de a-i dispreţul pe toţi.

— Şi al dumneavoastră, replică Darcy cu un surîs, este de a-i înţelege pe toţi greşit, cu bună ştiinţă.

— Să facem puţină muzică, interveni domnişoara Bingley, sătulă de o conversaţie la care nu-şi dăduse contribuţia. Louiza, n-ai să te superi dacă-l voi trezi pe domnul Hurst?

Sora sa nu făcu nici cea mai mică obiecţie; pianul fu deschis şi Darcy, după ce se reculese timp de cîteva clipe, nu regretă deloc acest lucru. Începea să simtă că era periculos să se ocupe prea mult de Elizabeth.

Capitolul XII

Ca urmare a înţelegerii dintre cele două surori, a doua zi de dimineaţă Elizabeth scrise mamei lor, rugînd-o să trimită trăsura să le ia acasă, în cursul zilei. Însă doamna Bennet, care socotise că fetele vor rămîne la Netherfield pînă marţea următoare, ceea ce ar fi făcut o săptămînă întreagă pentru Jane, nu se putea hotărî să le primească mai devreme, cu plăcere. Răspunsul său, deci, nu a fost satisfăcător, în tot cazul nu pentru Elizabeth — care era nerăbdătoare să se întoarcă acasă. Doamna Bennet le trimise vorbă că nu putea să dispună de trăsură înainte de marţi şi adăugă într-un post-scriptum că, dacă domnul Bingley şi sora lui

insistau să le mai reţină, ea se putea foarte bine lipsi de ele. Elizabeth, însă, era absolut hotărîtă să nu mai rămînă acolo şi nici nu se prea aştepta la asemenea insistenţe; din contră, temîndu-se că şederea lor putea fi socotită inutil de lungă, stărui pe lîngă Jane ca să-l roage ea pe domnul Bingley să le dea imediat trăsura; hotărîră deci să vorbească în cursul dimineţii despre intenţia lor de a pleca de la Netherfield si să ceară şi trăsura.

Hotărîrea lor provocă din partea surorilor domnului Bingley multe demonstraţii de regret şi insistară destul pentru a o convinge pe Jane să rămînă pînă a doua zi; plecarea fu deci amînată pentru ziua următoare. Domnişoarei Bingley îi părea rău că propusese această amînare, căci gelozia şi antipatia ei pentru una dintre surori depăşeau cu mult afecţiunea pentru cealaltă.

Stăpînul casei află, cu sinceră mîhnire, că plecau atît de curînd şi încercă, în repetate rînduri, s-o convingă pe domnişoara Bennet că nu era un lucru cuminte din partea ei, că nu se refăcuse destul, dar Jane era neclintită atunci cînd simţea că are dreptate.

Pentru domnul Darcy, vestea fu binevenită; Elizabeth stătuse destul la Netherfield. Îl atrăgea mai mult decît dorea, iar domnişoara Bingley era nepoliticoasă cu *ea* şi mai sîcîitoare decît de obicei cu el. Darcy luă hotărîrea înţeleaptă de a fi deosebit de atent ca, mai ales *acum,* să nu-i scape vreun gest de admiraţie, nimic care ar putea trezi în Elizabeth speranţa de a însemna ceva pentru fericirea lui, conştient că, dacă în mintea ei şi-a putut face loc un asemenea gînd, purtarea lui din ultima zi trebuia să aibă toată forţa de a-l confirma sau zdrobi. Neclintit în hotărîrea lui, abia dacă îi spuse zece cuvinte în tot cursul zilei de sîmbătă şi, deşi la un moment dat rămaseră singuri o jumătate de oră, el îşi văzu conştiincios de lectură şi nu-i aruncă nici măcar o privire.

Duminică, după slujba religioasă, avu loc despărţirea atît de plăcută aproape pentru toţi. Amabilitatea domnişoarei Bingley faţă de Elizabeth, ca şi afecţiunea ei pentru Jane crescuseră, spre sfîrşit, foarte simţitor şi, cînd s-au despărţit, după ce o asigură pe aceasta din urmă de plăcerea ce-i va face întotdeauna să se vadă, fie la Longbourn, fie la Netherfield, şi după ce o îmbrăţişă cu toată căldura, dădu chiar mîna cu cea dintîi. Elizabeth îşi luă rămas bun de la toţi, în cea mai perfectă stare de spirit.

Acasă, nu fură întîmpinate cu prea multă căldură de mama lor. Doamna Bennet fu surprinsă că s-au întors, spuse că au făcut rău să pună oamenii pe foc şi că era sigură că Jane răcise iarăşi. Tatăl lor însă, deşi foarte laconic în exprimarea bucuriei sale, era foarte vesel să le vadă acasă; le simţise mult lipsa. Conversaţiile de seară, cînd se strîngeau cu toţii, pierduseră mult din vioiciune, şi aproape că nu-şi mai aveau rostul dacă lipseau Jane şi Elizabeth.

Au găsit-o pe Mary, ca de obicei, adîncită în studiul armoniei şi contrapunctului şi al naturii omeneşti, şi-au trebuit să admire noi extrase şi să asculte noi remarci de etică răsuflată. Catherine şi Lydia aveau de dat veşti de altă natură. Multe se mai întîmplaseră şi multe se mai spuseseră în regiment, de miercurea trecută; cîţiva dintre ofiţeri cinaseră, în ultimele zile, la unchiul lor; un soldat fusese bătut cu biciul; şi se zvonise că domnul colonel Forster era pe cale să se însoare.

Capitolul XIII

— Sper, scumpa mea, spuse domnul Bennet soţiei sale, a doua zi de dimineaţă, la micul dejun, că ai comandat o masă bună pentru astăzi, deoarece am motive să aştept un adaos la grupul nostru familial.

— La cine te gîndeşti, dragul meu? Sînt sigură că nu ştiu să vină cineva, afară doar dacă nu s-o întîmpla să treacă pe aici Charlotte Lucas şi sper că mesele *mele* sînt destul de bune pentru dînsa. Nu cred să aibă multe prînzuri de astea acasă la ea.

— Persoana despre care vorbesc este un domn şi un străin.

Ochii doamnei Bennet scînteiară.

— Un domn şi un străin! E domnul Bingley, sînt sigură. Vai, Jane, n-ai lăsat să-ţi scape o vorbă despre asta, şireată ce eşti! Ei bine, sînt, desigur, foarte fericită să-l primesc pe domnul Bingley. Dar, Doamne Dumnezeule! Ce nenorocire! Nu s-a găsit o bucăţică de peşte, astăzi. Lydia, sufleţelul meu, sună te rog. Trebuie să vorbesc imediat cu Hill.

— Nu este domnul Bingley, o întrerupse soţul său, este cineva pe care nu l-am văzut în viaţa mea.

Lucrul acesta stîrni o uimire generală, iar el avu plăcerea să fie chestionat cu zel de soţia şi cele cinci fiice ale sale, deodată.

După ce se amuză un timp de curiozitatea lor, le dădu următoarea explicaţie:

— Acum aproape o lună, am primit această scrisoare şi, acum aproape două săptămîni,

ara răspuns la ea, fiindcă am socotit că este o chestiune oarecum delicată, care necesită multă atenţie. Este o scrisoare de la vărul meu, domnul Collins, care după moartea mea vă poate da afară din această casă, cînd i-o plăcea.

— Vai, dragul meu, strigă soţia, nu pot s-aud pomenindu-se de asta. Mă rog dumitale, nu-mi vorbi de omul ăsta odios. Socot că este lucrul cel mai groaznic din lume ca moşia dumitale să fie lăsată moştenire altuia, şi nu propriilor noştri copii, şi te asigur că, în locul dumitale, aş fi încercat de mult să fac ceva în chestia asta.

Jane şi Elizabeth încercară să-i explice natura unui astfel de legat. Încercaseră adesea şi mai înainte, dar era un subiect ce o depăşea pe doamna Bennet, care continua să blesteme cruzimea testării unei moşii în defavoarea unei familii cu cinci fete şi în favoarea unuia de care nu-i păsa nimănui.

— Este, desigur, un act de mare nedreptate, spuse domnul Bennet, iar pe domnul Collins nimic nu-l poate spăla de vina de a moşteni proprietatea Longbourn. Dar, dacă vrei să-i asculţi scrisoarea, s-ar putea ca felul lui de a spune lucrurile să te liniştească puţin.

— Nu! Sînt sigură că n-am să mă liniştesc şi cred că este o mare obrăznicie şi o mare ipocrizie din parte lui că ţi-a scris. Detest asemenea prieteni falşi. Ce-l împiedica oare să continue să se războiască mai departe cu noi, aşa cum a făcut şi tatăl său, înaintea lui?

— Ei bine, în chestiunea asta pare să aibă, cu adevărat, unele scrupule filiale, aşa cum vei auzi chiar acum.

Hunsford
lîngă Westerham
Kent
Octombrie, 15

Scumpe domn,

Neplăcerile existente între dumneavoastră şi al meu defunct prea stimat tată m-au nemulţumit foarte tare şi, de cînd am avut nefericirea de a-l pierde, am fost adesea însufleţit de dorinţa unei reconcilieri; m-au reţinut, un timp, însă, propriile mele îndoieli, teamă fiindu-mi că a fi în termeni buni cu cineva cu care dînsul a binevoit a fi în discordie, ar putea părea o lipsă de respect faţă de memoria domniei sale!

— *Ei, ce spui, doamnă Bennet?*

Acum însă m-am hotărît în privinţa aceasta deoarece, fiind hirotonisit de Paşte, am avut marele noroc de a fi distins cu protecţia înălţimii sale Lady Catherine de Bourgh, văduva lui Sir Lewis de Bourgh, datorită mărinimiei şi bunătăţii căreia am fost recomandat pentru rangul de rector 1 al acestei parohii, unde mă voi strădui, în mod neprecupeţit, să mă comport cu un respect plin de recunoştinţă faţă de senioria sa, fiind totdeauna gata să îndeplinesc ritualul şi ceremoniile instituite de Biserica Anglicană. Ca un om al bisericii simt că este de datoria mea să promovez şi să instaurez binecuvîntarea păcii în sînul tuturor familiilor din sfera mea de influenţă şi, pe aceste temeiuri, mă mîndresc că prezenta mea ofertă de bună înţelegere este demnă de toată lauda şi că împrejurarea că sînt moştenitorul testamentar al proprietăţii Longbourn va fi trecută cu vederea de către domnia voastră şi că nu veţi fi ispitit să refuzaţi ramura de măslin ce vi se întinde. Nu pot fi decît afectat de faptul că sînt instrumentul unor neajunsuri pentru amabilele dumneavoastră fiice şi vă solicit îngăduinţa de a-mi cere iertare pentru aceasta şi de a vă asigura de dorinţa mea de a le aduce orice reparare posibilă a prejudiciilor create; dar despre aceasta, mai tîrziu. Dacă nu aveţi nici o opunere în a mă primi în casa domniei-voastre, mi-am propus marea bucurie de a vă prezenta respectele mele, domniei-voastre şi familiei domniei-voastre, luni, noiembrie optsprezece, la orele patru, şi de a abuza de ospitalitatea domniei-voastre, pînă sîmbăta ce urmează, ceea ce pot face fără nici o împiedicare, deoarece Lady Catherine este departe de a se împotrivi unei absenţe ocazionale în ziua de duminică, numai ca un alt preot să fie angajat pentru slujba din acea zi.

Cu respectuoase omagii pentru doamna şi fiicele domniei-voastre, rămîn, scumpe domn, al domniei-voastre voitor-de-bine şi prieten.

William Collins

— La orele patru, deci, putem aştepta pe acest domn făcător de pace, spuse domnul Bennet în timp ce împăturea la loc scrisoarea. Pe cuvîntul meu, pare să fie un tînăr foarte scrupulos şi amabil şi nu mă îndoiesc că se va dovedi a fi o cunoştinţă preţioasă, în special dacă Lady Catherine va fi atît de îngăduitoare şi-l va lăsa să mai vină pe la noi.

— E totuşi oarecare bun simţ în cele ce spune în privinţa fetelor şi, dacă este dispus să repare cumva prejudiciile create, n-am să fiu eu aceea care să-l împiedic.

— Deşi, spuse Jane, este greu să ghiceşti în ce mod are de gînd să facă îndreptările care crede că ni se cuvin, dorinţa asta îi face cinste.

Elizabeth fu profund uimită de marele lui respect pentru Lady Catherine şi de intenţia-i binevoitoare de a-şi boteza, cununa şi îngropa enoriaşii ori de cîte ori va fi nevoie.

— Trebuie să fie un fenomen, cred, spuse ea. Nu mi-l pot închipui. Este ceva atît de pompos în stilul lui! Şi ce-o fi vrînd să spună cu scuzele pentru faptul că e moştenitor testamentar? Nu-mi închipui c-ar face ceva, dacă i-ar fi posibil. S-ar putea să fie un om cu bun simţ, Sir?

— Nu, draga mea, nu cred. Mă aştept să-l găsesc tocmai contrariul. În scrisoarea lui este uri amestec de servilism şi laudă de sine, care promite multe. Sînt nerăbdător să-l cunosc.

— Din punctul de vedere al compunerii, interveni Mary, scrisoarea lui nu pare să aibă cusururi. Ideea cu ramura de măslin nu este poate nouă de tot, cred totuşi că este bine exprimată.

Pentru Catherine şi Lydia, nici scrisoarea, nici autorul ei nu prezentau vreun interes. Era mai mult ca imposibil ca vărul lor să apară într-o tunică stacojie şi, de săptămîni întregi, nu se mai puteau bucura de societatea unui bărbat dacă purta altă culoare. Cît despre mama lor, scrisoarea domnului Collins estompase mult din reaua ei voinţă şi se pregătea să-l primească cu o linişte care a uimit pe soţul şi pe fiicele sale.

Domnul Collins sosi punctual pînă la secundă şi fu primit de întreaga familie, cu multă amabilitate. Domnul Bennet vorbi într-adevăr foarte puţin; doamnele, însă, erau destul de dispuse la vorbă, iar domnul Collins nu părea nici să aibă nevoie de încurajare şi nici să fie înclinat spre tăcere. Era un tînăr înalt, greoi, în vîrstă de douăzeci şi cinci de ani. Avea un aer grav, impozant şi un fel de a fi ceremonios. De-abia se aşezase şi îi şi făcu doamnei Bennet complimente pentru fiicele sale atît de frumoase; îi spuse că a auzit mult despre frumuseţea lor, dar că, în cazul de faţă, faima nu era la înălţimea adevărului şi, adăugă el, nu se îndoia că, la timpul potrivit, mama le va vedea pe toate bine rostuite la casa lor. Galanteria aceasta n-a prea fost pe placul unora dintre auditoare, dar doamna Bennet, care nu făcea nazuri la nici un compliment, răspunse pe loc:

— Sînteţi foarte amabil, domnule, nu mă îndoiesc, şi doresc din toată inima să fie aşa căci, altfel, vor rămîne tare nevoiaşe. Lucrurile sînt atît de ciudat aşezate.

— Faceţi aluzie, probabil, la moştenirea acestei proprietăţi.

— Oh, domnule, aşa e, într-adevăr. Este un lucru tare întristător pentru bietele mele copile, trebuie s-o recunoaşteţi. Nu că vreau să *vă* fac vinovat pe *dumneavoastră* pentru că, ştiu, asemenea lucruri ţin de întîmplare în viaţă. Nu se poate şti ce se întîmplă cu moşiile, în lipsă de moştenitori legali, direcţi.

— Sînt foarte conştient, doamnă, de necazurile frumoaselor mele verişoare şi-aş putea spune multe în chestiunea asta, dacă nu m-aş teme să nu par îndrăzneţ şi pripit. Pot să le admir. Acum, nu am să spun mai mult, dar cînd ne vom cunoaşte mai bine, poate.

Domnul Collins fu întrerupt — erau poftiţi la masă. Şi fetele îşi zîmbiră una alteia; ele nu erau singurele ţinte ale admiraţiei domnului Collins. Salonul, sufrageria şi toată mobila fură examinate şi admirate; iar laudele lui pentru fiecare lucru ar fi încălzit inima doamnei Bennet dacă nu ar fi fost presupunerea chinuitoare că le cerceta pe toate ca pe nişte viitoare posesiuni. Cina, la rîndul ei, fu de asemenea mult lăudată şi musafirul rugă să i se spună căreia dintre frumoasele sale verişoare se datora gustul excelent al bucatelor. Aici însă fu pus la punct de doamna Bennet care-l asigură, oarecum scorţoasă, că erau foarte bine în stare să ţină o bucătăreasă bună şi că fiicele ei nu aveau ce căuta în bucătărie. Domnul Collins îşi ceru iertare pentru că o indispusese. Doamna Bennet declară, pe un ton mai moale, că nu se simţea deloc jignită; dar el continuă să se scuze aproximativ un sfert de ceas.

Capitolul XIV

În timpul masei, domnul Bennet aproape că nu deschise gura; dar cînd servitorii s-au retras, crezu că era timpul să facă puţină conversaţie cu oaspetele său şi atacă, în acest scop, un subiect în care se aştepta ca domnul Collins să strălucească, spunîndu-i că părea să fi avut mare noroc cu protectoarea lui. Grija şi consideraţia Lady-ei Catherine de Bourgh pentru

dorințele şi confortul lui păreau excepționale. Domnul Bennet nu ar fi putut alege mai bine. Domnul Collins o lăudă cu elocvență. Subiectul acesta îl făcu să se comporte şi mai solemn decît îi era felul şi, cu un aer foarte important, declară că în viața lui nu mai văzuse o asemenea purtare la o persoană de rang — atîta afabilitate şi condescendență — cîtă îi arătase lui Lady Catherine. Dînsa binevoise, în mod grațios, să aprobe ambele predici pe care el avusese onoarea să le țină în prezența domniei sale. Îl poftise, de asemenea, de două ori să ia masa la Rosings şi chiar sîmbăta trecută, seara, trimisese după el să fie al patrulea la o partidă de cadril. Mulți o socoteau pe Lady Catherine trufaşă, ştia el, dar *dînsul, personal,* nu găsise niciodată la dînsa decît afabilitate. Vorbise întotdeauna cu el aşa cum ar fi făcut-o cu oricare gentilom; nu arătase nici cea mai mică împotrivire ca el să frecventeze societatea din vecinătate sau să plece ocazional din parohie pentru o săptămînă-două, să-şi vadă rudele. Domnia sa binevoise chiar să-l sfătuiască să se însoare cît mai repede cu putință, cu condiția să facă o alegere chibzuită; şi o dată venise în vizită în umila lui casă parohială, unde aprobase în întregime toate modificările făcute de el şi binevoise să sugereze ea însăşi unele schimbări — nişte rafturi în dulapuri, la etaj.

— Sînt convinsă că purtarea ei este tocmai cum trebuie şi civilizată, spuse doamna Bennet; cred că este o femeie foarte plăcută. E păcat că doamnele din lumea mare nu seamănă, în general, mai mult cu dînsa. Locuieşte în apropierea dumneavoastră, domnule?

— Grădina în care este situată ultima mea locuință e despărțită de Rosings Park, reşedința domniei-sale, doar printr-o potecă.

— Parcă ați spus că e văduvă, domnule, nu? Are familie?

— Are o singură fiică, moştenitoarea domeniului Rosings şi a unei averi foarte mari.

— Ah! exclamă doamna Bennet, dînd din cap; înseamnă că este bine situată, nu ca alte fete. Şi cum arată? E frumoasă?

— Este într-adevăr o tînără cum nu se poate mai încîntătoare. Lady Catherine însăşi zice că, după canoanele adevăratei frumuseți, domnişoara de Bourgh întrece cu mult pe cele mai frumoase reprezentate ale sexului său, căci în făptura ei se găseşte acel ceva caracteristic unei tinere femei de viță nobilă. Are însă din nenorocire o constituție bolnăvicioasă, care a împiedicat-o să facă, pentru desăvîrşirea sa, progresele pe care, altfel, nu s-ar fi putut să nu le facă, după cum am fost informat de doamna care s-a ocupat de educația ei şi care locuieşte şi acum cu domniile lor. Dar este deosebit de amabilă şi adeseori are condescendența de a trece în faetonul ei tras de ponei prin fața umilei mele locuințe.

— A fost prezentată la palat? Nu-mi amintesc de numele ei printre doamnele de la curte.

— Starea precară a sănătății o împiedică, din nenorocire, să stea la Londra şi, în acest fel, aşa cum însumi i-am spus într-o zi Lady-ei Catherine, lipseşte Curtea Britanică de podoaba ei cea mai strălucitoare. Domnia-sa a părut încîntată de această idee şi vă puteți imagina că sînt fericit ori de cîte ori se iveşte prilejul să fac astfel de mici şi delicate complimente, atît de plăcute totdeauna. Nu o singură dată am remarcat față de Lady Catherine că fermecătoarea sa fiică pare născută pentru a fi ducesă şi că rangul cel mai înalt, în loc să dea strălucire fiicei sale, ar fi el împodobit prin persoana sa. Acest gen de mici atenții este cel care îi face senioriei sale plăcere şi este felul de atenții pe care mă simt deosebit de obligat să-l folosesc.

— Judecați aşa cum trebuie, spuse domnul Bennet, şi e o fericire că aveți harul de a măguli cu gingăşie. Vă pot întreba dacă aceste plăcute atenții vă vin pe moment, datorită împrejurării, sau sînt rezultatul unui studiu anterior?

— Ele îmi vin, mai cu deosebire, datorită lucrurilor care se întîmplă în clipa aceea şi, deşi uneori mă amuz cu alcătuirea şi aranjarea unor astfel de mici complimente elegante, care să poată fi adaptate unor prilejuri obişnuite, sînt plin de dorința de a le da întotdeauna un aer cît mai spontan cu putință.

Speranțele domnului Bennet se adeveriseră întocmai. Vărul său nu era mai puțin absurd decît se aşteptase. Îl ascultă, delectîndu-se din plin, păstrînd însă în acelaşi timp cea mai mare seriozitate, fără să simtă nevoia de a împărți cu cineva această plăcere altfel decît schimbînd cîte-o privire din cînd în cînd cu Elizabeth.

Pînă la ora ceaiului însă, doza îi fusese de ajuns, aşa că domnul Bennet fu fericit să-şi reconducă musafirul în salon şi, după ceai, să-l poftească să citească cu glas tare doamnelor. Domnul Collins consimți cu voie bună şi i se aduse o carte; dar văzînd-o (după toate semnele provenea dintr-o bibliotecă de împrumut) o dădu înapoi şi rugă să-i fie cu iertare, însă el nu citea niciodată romane. Kitty căscă ochii mari la el, iar Lydia scoase o exclamație de uimire. I se prezentară alte cărți şi, după oarecare cumpănire, alese *Predicile* lui Fordyce. De la primele rînduri, Lydia căscă şi, înainte ca dînsul să fi apucat să citească, cu o solemnă monotonie, trei pagini, ea îl întrerupse în acest fel:

— Ştii, mamă, că unchiul Philips se gîndeşte să-l dea afară pe Richard? Şi dacă o face, îl va

angaja domnul colonel Forster. Chiar mătuşa mi-a spus aşa, sâmbătă. Mîine am să mă duc la Meryton să mai aflu cîte ceva despre chestiunea asta şi să-ntreb cînd se întoarce domnul Denny de la oraş.

Lydia fu poftită de cele două surori mai mari să-şi ţină gura; dar domnul Collins, foarte ofensat, lăsă cartea deoparte şi spuse:

— Am remarcat deseori ce puţin interes manifestă tinerele domnişoare pentru cărţile de factură serioasă, deşi sînt scrise exclusiv pentru binele lor. Sînt uluit, v-o mărturisesc, deoarece nimic nu le poate folosi atît cît învăţătura. Dar nu vreau s-o mai plictisesc pe tînăra mea verişoară.

Întorcîndu-se apoi către domnul Bennet i se oferi drept partener la o partidă de table. Domnul Bennet acceptă oferta, remarcînd că făcea un lucru înţelept lăsînd fetele să-şi vadă de micile lor distracţii. Doamna Bennet şi fiicele sale se scuzară în modul cel mai politicos pentru întreruperea Lydiei şi îi promiseră că nu se va mai repeta, dacă el va voi să reia lectura; dar domnul Collins, după ce le dădu asigurări că nu purta nici un resentiment tinerei sale verişoare şi că nu ar putea niciodată lua purtarea ei drept un afront, se aşeză cu domnul Bennet la o altă masă pentru a juca table.

Capitolul XV

Domnul Collins nu era un om cu bun-simţ şi deficienţele sale naturale fuseseră prea puţin ajutate de educaţie sau societate, căci cea mai mare parte a vieţii şi-o petrecuse sub îndrumarea unui tată incult şi avar; şi deşi urmase o facultate, trecuse numai prin ea, fără să-şi fi făcut acolo un fel de relaţii folositoare. Supunerea în care îl crescuse tatăl său pusese, de la început, pecetea unui mare servilism în felul lui de a fi; dar acum acesta era simţitor contrabalansat de o îngîmfare de om prost, de viaţa retrasă pe care o ducea şi de ceea ce resimţea ca urmare a unei timpurii şi neaşteptate prosperităţi. O întîmplare fericită îl scoase în calea Lady-ei Catherine de Bourgh, tocmai cînd parohia Hunsford devenise vacantă; respectul pe care-l avea pentru rangul ei, veneraţia faţă de ea ca protectoare, amestecate cu o părere foarte bună despre propria lui persoană, despre autoritatea lui de om al bisericii, şi situaţia de paroh făcură din el un perfect amestec de trufie, supunere, îngîmfare şi umilinţă.

Acum, că avea o casă bună şi un venit foarte frumos, îşi propusese să se însoare; urmărind o reconciliere cu familia din Longbourn, avea în vedere o nevastă şi se gîndea să aleagă pe una dintre fete, dacă ar fi găsit că erau atît de frumoase şi binecrescute cum le mergea vestea. Acesta era planul lui de îndreptare — de reparare — a faptului că moştenea proprietatea tatălui lor; şi-l socotea un plan admirabil, foarte potrivit şi foarte avantajos, foarte nobil şi dezinteresat din partea lui.

Planul rămase neschimbat după ce văzu fetele. Chipul încîntător al domnişoarei Jane Bennet îi confirmă punctul de vedere şi îi întări convingerile foarte stricte cu privire la drepturile ei de întâietate; pentru prima seară, *ea* fu deci aleasa lui; ziua următoare însă aduse o modificare; într-un *tête-à-tête* de un sfert de oră cu doamna Bennet, înaintea micului dejun, în timpul unei conversaţii care începu cu casa parohială şi, firește, alunecă spre mărturisirea nădejdilor lui că s-ar putea găsi la Longbourn o stăpînă pentru Hunsford, doamna Bennet avu, printre zîmbete foarte binevoitoare şi încurajări totale, o rezervă, tocmai în privinţa Janei, asupra căreia se fixase el. Cît despre fiicele mai mici, nu putea lua asupra ei să răspundă... nu putea da un răspuns precis... dar nu *avea* cunoştinţă de vreo propunere; fiica sa *cea mare...* trebuia să menţioneze acest lucru... simţea că e datoare să-i dea a înţelege că... urma probabil, să se logodească foarte curînd.

Domnul Collins nu trebui decît să-şi mute gîndul de la Jane la Elizabeth, ceea ce şi făcu imediat, în timp ce doamna Bennet aţîţa focul în cămin; prima după Jane ca vîrstă şi frumuseţe urma, desigur, la rînd.

Doamna Bennet, încîntată de aluzia lui, spera să poată avea curînd două fete măritate; iar omul de care ieri nu putea auzi vorbindu-se se afla acum foarte sus în stima şi graţiile sale.

Intenţia Lydiei de a face o plimbare la Meryton nu fusese uitată; toate surorile, în afară de Mary, consimţiră să meargă cu ea; iar domnul Collins urma să le însoţească, aceasta la cererea domnului Bennet care abia aştepta să scape de el şi să-şi aibă biblioteca numai pentru sine. Căci acolo îl urmase domnul Collins, după micul dejun, şi acolo, răsfoind de formă unul dintre cele mai voluminoase *in-folio*-uri din colecţie, continua în realitate să-i vorbească aproape fără încetare de casa şi grădina de la Hunsford. Asemenea procedee îl scoteau pe domnul Bennet din sărite. În biblioteca lui, fusese totdeauna sigur de răgaz şi linişte; şi deşi se aştepta — aşa cum îi spunea Elizabeth — să dea de nerozie şi înfumurare în oricare dintre celelalte încăperi ale

casei, în bibliotecă se obişnuise să fie la adăpost de ele. Politeţea lui deci fusese extrem de promptă cînd îl invitase pe domnul Collins să-i însoţească fiicele la plimbare; iar domnul Collins, căruia de fapt plimbarea îi convenea cu mult mai bine decît lectura, fu extrem de bucuros să închidă tomul acela gros şi să plece.

Cu nimicuri bombastice din partea lui şi cu aprobări politicoase din partea verişoarelor sale, le trecu timpul pînă ce intrară în Meryton. Ajunşi acolo însă, *el* nu mai fu în stare să reţină atenţia celor mai tinere dintre fete. Ochii acestora fugiră îndată în lungul străzii, în căutarea ofiţerilor şi, în afară de vreo bonetă deosebit de elegantă sau de vreo muselină — absolut o noutate — în vreo vitrină, nimic nu le putea interesa.

Dar atenţia tuturor fetelor fu în curînd atrasă de un tînăr pe care nu-l mai văzuseră pînă atunci; avea o înfăţişare foarte distinsă şi se plimba împreună cu un ofiţer de partea cealaltă a drumului. Ofiţerul era chiar acel domn Denny despre a cărui întoarcere venise Lydia să se intereseze şi care se înclină cînd îi văzu trecînd. Toţi fură izbiţi de înfăţişarea străinului şi se întrebară cine putea fi; şi Kitty şi Lydia, hotărîte să afle acest lucru, traversară strada, urmate de ceilalţi, sub pretextul că ar dori ceva din prăvălia de peste drum şi, din fericire, ajunseră pe trotuarul opus tocmai cînd cei doi domni care se reîntorceau ajunseseră şi ei în acelaşi punct. Domnul Denny li se adresă imediat, cerîndu-le permisiunea de a-l prezenta pe prietenul său, domnul Wickham, care venise cu el în ziua precedentă de la Londra şi despre care era bucuros să le spună că acceptase o însărcinare în unitatea lor. Asta era tocmai ce trebuia pentru că tînărului nu-i lipsea decît uniforma pentru a fi cu adevărat fermecător. Înfăţişarea îl favoriza foarte mult: frumuseţea lui era fără cusur — avea un chip încîntător, o siluetă perfectă şi un fel plăcut de a se prezenta. După ce făcură cunoştinţă, el dovedi o fericită uşurinţă în conversaţie — o uşurinţă în acelaşi timp foarte corectă şi total lipsită de pretenţii; întregul grup se întreţinea încă în mod foarte agreabil cînd le atrase atenţia un tropot de cai. Darcy şi Bingley veneau călare. Remarcînd doamnele din grup, cei doi domni se îndreptară imediat către ele şi urmară politeţile de rigoare. Bingley fu principalul interlocutor, iar domnişoara Jane Bennet subiectul principal. Era, spuse dînsul, în drum către Longbourn, anume pentru a se interesa de sănătatea ei. Domnul Darcy confirmă cu o plecăciune şi lua tocmai hotărîrea de a nu-şi fixa ochii asupra Elizabethei, cînd privirile îi fură atrase de străin, iar Elizabeth, care, din întîmplare văzuse expresia de pe chipul amîndurora, în timp ce se uitau unul la altul, rămase surprinsă de efectul acestei întîlniri. Ambii se schimbaseră la faţă: unul păli se, celălalt roşise. Domnul Wickham, după o ezitare, îşi ridică puţin pălăria — salut la care domnul Darcy abia consimţi să-i răspundă. Ce putea să însemne asta? Era imposibil să-ţi închipui; era imposibil să nu vrei să afli.

O clipă mai tîrziu, fără să aibă aerul că remarcase ceva, domnul Bingley îşi luă rămas bun şi împreună cu prietenul său călări mai departe.

Domnul Denny şi domnul Wickham conduseră tinerele domnişoare pînă la uşa casei domnului Philips, apoi se înclinară de plecare, în pofida stăruinţelor domnişoarei Lydia de a-i pofti înăuntru şi chiar în pofida doamnei Philips care, dînd de perete fereastra salonului, susţinea zgomotos invitaţia nepoatei sale.

Doamna Philips era întotdeauna bucuroasă să-şi vadă nepoatele, iar cele două mai mari erau — după recenta lor absenţă — deosebit de binevenite; îşi exprima tocmai, cu zel, surpriza pentru neaşteptata lor întoarcere acasă — despre care n-ar fi aflat nimic, deoarece trăsura lor nu fusese trimisă să le aducă, dacă nu s-ar fi întîmplat să-l întîlnească pe stradă pe băiatul de prăvălie de la domnul Jones, care-i spusese că nu mai era nevoie să trimită doctorii la Netherfield, pentru că domnişoarele Bennet plecaseră — cînd fu obligată să-şi îndrepte amabilităţile către domnul Collins, pe care Jane tocmai i-l prezenta. Îl primi cu toată politeţea de care era capabilă, politeţe pe care el i-o întoarse cu vîrf şi îndesat, scuzîndu-se pentru faptul de a fi venit pe nepoftite, fără a-i fi fost prezentat în prealabil, împrejurare de care se simţea măgulit totuşi, ea fiind justificată de înrudirea lui cu tinerele domnişoare care-l prezentaseră atenţiei domniei-sale. Doamna Philips se sperie de atîta exces de bună-creştere, dar admiraţia ei faţă de acest necunoscut fu curmată de exclamaţiile şi întrebările despre celălalt, în privinţa căruia totuşi nu putu spune nepoatelor decît ceea ce ele ştiau deja — anume că domnul Denny venise cu el de la Londra şi urma să primească decretul de locotenent în regimentul... Spunea că de mai bine de o oră îl urmărea cu privirea în timp ce el se plimba în sus şi-n jos pe stradă; şi dacă ar fi apărut domnul Wickham, Kitty şi Lydia şi-ar fi continuat cu siguranţă ocupaţia; dar, din fericire, nu mai trecea nimeni pe la ferestre, afară doar de cîţiva ofiţeri care în comparaţie cu noul venit, deveniseră nişte tineri dezagreabili şi stupizi. Unii dintre aceştia erau aşteptaţi a doua zi la masă la familia Philips şi mătuşa promise fetelor să-l hotărască pe soţul ei să-i facă domnului Wickham o vizită şi să-l invite şi pe el, dacă ar veni şi rudele de la Longbourn în cursul serii.

Toți fură de acord; iar doamna Philips le declară că vor organiza o veselă şi zgomotoasă partidă de "loterie", cum le plăcea lor, după care vor lua o uşoară cină caldă. Perspectiva unor asemenea desfătări era foarte îmbucurătoare şi se despărțiră într-o dispoziție excelentă. Înainte de a ieşi din cameră, domnul Collins îşi repetă scuzele şi fu asigurat, cu o neobosită politețe, că scuzele lui erau lipsite de temei.

În drum spre casă, Elizabeth îi povesti Janei ceea ce observase petrecîndu-se între cei doi domni; şi cu toate că Jane era dispusă să-i apere pe oricare dintre ei sau pe ambii, dacă ar fi fost să aibă vreo vină, nu putu găsi, cum nu găsise nici sora ei, vreo explicație pentru purtarea lor.

Acasă, domnul Collins o făcu fericită pe doamna Bennet exprimîndu-şi admirația pentru comportamentul şi politețea doamnei Philips. El declară că, în afară de Lady Catherine şi de fiica ei, nu mai văzuse o femeie cu atîta stil, deoarece dînsa nu numai că-l primise cu cea mai perfectă afabilitate, dar îl inclusese în mod special în invitația pentru seara următoare, deşi pînă atunci nici nu-l cunoscuse. Într-o oarecare măsură — presupunea el — invitația se datora rudeniei sale cu familia Bennet; totuşi nu mai văzuse atîta amabilitate, în tot cursul vieții sale.

Capitolul XVI

Cum nu se făcuse nici o obiecție în legătură cu vizita proiectată de cei tineri la mătuşa lor şi cum se opusese o rezistență dîrză tuturor scrupulelor domnului Collins de a-i lăsa pe domnul şi doamna Bennet singuri fie chiar şi o singură seară în timpul vizitei sale, la ora potrivită cupeul îi transportă pe domnul Collins şi pe cele cinci verişoare la Meryton; la intrarea în salon, avură plăcerea să afle că domnul Wickham acceptase invitația unchiului şi se afla acolo.

După ce auziră vestea şi luară toți loc, domnul Collins avu răgazul să privească în jur şi să admire; şi fu atît de surprins de mărimea apartamentului şi de mobilier, încît declară că aproape ar fi putut să se creadă la Rosings, în sufrageria mică de vară, comparație care, la început, nu produse mare satisfacție. Dar cînd doamna Philips înțelese ce însemna Rosings şi cine îi era stăpîn şi după ce auzi descrierea unuia doar dintre saloanele Lady-ei Catherine şi află că numai căminul costase opt sute de lire, ea simți întreaga greutate a complimentului şi n-ar mai fi avut nimic de zis împotriva unei comparații, fie şi cu odaia menajerei.

Pînă ce domnii se alăturară grupului lor, domnul Collins îşi petrecu timpul în mod plăcut descriindu-i întreaga grandoare a Lady-ei Catherine şi a reşedinței sale, făcînd digresiuni ocazionale pentru lauda propriei şi umilei lui locuințe şi a îmbunătățirilor pe care i le aducea, şi găsi în doamna Philips o auditoare foarte atentă a cărei părere în privința importanței lui se contura văzînd cu ochii şi care, ascultîndu-l, luă hotărîrea de a raporta vecinilor totul şi cît mai repede cu putință. Fetelor însă, care se săturaseră să-l tot audă vorbind pe vărul lor şi n-aveau nimic altceva de făcut decît să dorească un pian şi să examineze banalele imitații de porțelan de pe cămin, aşteptarea li se păru tare lungă. Dar, în cele din urmă, se termină. Domnii se apropiau; şi cînd domnul Wickham intră în salon, Elisabeth simți că nu-l privise şi nu se gîndise niciodată la dînsul cu o admirație pe care să n-o fi meritat în întregime; ofițerii din regimentul... formau în general un grup de domni foarte onorabili şi cei mai străluciți dintre ei erau prezenți la petrecere, în seara aceea; domnul Wickham însă era atît de departe de ei toți ca persoană, ținută, înfățişare şi umblet, pe cît erau *ei* de superiori unchiului Philips — cu obrazul lui lat — care, îmbuibat şi mirosind a vin de Porto, îi urma în cameră.

Domnul Wickham fu fericitul bărbat către care se întoarseră toate privirile femeilor, iar Elizabeth fericita femeie lîngă care el luă, în sfîrşit, loc; şi felul plăcut cum începu imediat conversația, deşi numai despre faptul că noaptea era umedă şi că probabil vor avea o toamnă ploioasă, o făcu să constate că subiectul cel mai obişnuit, mai plicticos şi mai banal putea deveni interesant în gura unui vorbitor priceput.

Cu rivali ca domnul Wickham şi domnii ofițeri, domnul Collins părea să se fi scufundat în neființă. El nu însemna desigur nimic în ochii tinerelor domnişoare; totuşi, din cînd în cînd, mai găsea la doamna Philips o ureche binevoitoare şi datorită atenției acesteia fu servit din belşug cu prăjiturele şi cafea.

Cînd s-au alcătuit mesele pentru cărți avu, la rîndul lui, prilejul s-o îndatoreze, aşezîndu-se la o partidă de whist.

— Cunosc prea puțin acest joc, îi spuse, dar sînt fericit, să mă perfecționez, deoarece în situația mea... Doamna Philips îi era foarte recunoscătoare pentru consimțămîntul lui de a juca, dar nu avu răbdare să-i asculte motivele.

Domnul Wickham nu juca whist şi se aşează între Elizabeth şi Lydia, care-l primiră cu mare

bucurie la masa lor. La început a existat pericolul ca Lydia, căreia îi plăcea enorm să stea de vorbă, să-l monopolizeze; cum însă era şi o mare amatoare de *loterie* fu, în curînd, prea prinsă de joc, pariind şi exclamînd prea pătimaş cînd se strigau premiile, pentru a mai putea da vreo atenţie cuiva. Domnul Wickham însă, acordînd jocului numai atenţia obişnuită, avu răgazul să stea de vorbă cu Elizabeth. Foarte bucuroasă să-l asculte, deşi nu spera să i se spună ceea ce dorea îndeosebi — povestea raporturilor lui cu domnul Darcy. Ea nici măcar nu îndrăzni să aducă vorba despre acel domn. Totuşi curiozitatea îi fu pe neaşteptate potolită. Domnul Wickham atacă, chiar el, acest subiect. Se interesă la ce distanţă de Meryton se află Netherfield şi, după ce primi răspunsul, întrebă, şovăind, de cîtă vreme se afla domnul Darcy acolo.

— Cam de o lună, răspunse Elizabeth. Şi, cum nu dorea să lase să-i scape acest subiect, adăugă: După cîte înţeleg, are un foarte mare domeniu în Derbyshire.

— Da, răspunse Wickham, moşia lui de acolo este o proprietate seniorială, zece mii net *per annum*. N-aţi fi găsit pe nimeni mai indicat decît mine pentru a vă da informaţii în chestiunea asta căci, din prima mea copilărie, am fost legat de familia sa într-un fel foarte special.

Elizabeth nu-şi putu stăpîni uimirea.

— Aveţi tot dreptul să păreţi uimită de afirmaţia mea, domnişoară Bennet, dacă aţi remarcat — cum poate aţi şi făcut — marea răceală a întîlnirii noastre de ieri. Îl cunoaşteţi bine pe domnul Darcy?

— Atît cît să-mi ajungă, exclamă Elizabeth cu patimă. Am petrecut patru zile în aceeaşi casă cu el şi-l consider un om foarte dezagreabil.

— Dacă este agreabil sau nu, zise Wickham, *eu* nu am dreptul să-mi spun părerea. Nu am această calitate. Îl cunosc prea mult şi prea bine pentru a fi un judecător drept. *Mie* mi-e imposibil să rămîn nepărtinitor. Cred însă că părerea dumneavoastră despre el ar produce, în general, uimire şi poate că nu v-aţi exprima atît de tare nicăieri în alt loc. Aici sînteţi în mijlocul familiei dumneavoastră.

— Pe cuvîntul meu, nu spun *aici* mai mult decît aş spune în oricare altă casă din vecinătate, exceptînd Netherfield. În Herdfordshire nimeni nu-l simpatizează. Toţi sînt dezgustaţi de mîndria lui. Nu veţi găsi pe nimeni care să vorbească mai bine despre el.

— Nu pot pretinde că-mi pare rău, spuse Wickham după o scurtă pauză, dacă Darcy sau oricine altcineva nu este preţuit mai mult decît merită; dar cu el, cred, asta nu se întîmplă des. Lumea este orbită de averea, de greutatea lui, sau speriată de acrele lui superioare, impunătoare, şi-l vede doar aşa cum îi place lui să fie văzut.

— Eu l-aş lua drept un om cu o fire urîcioasă, chiar şi din puţinul pe care-l ştiu despre el.

Wickham clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el cînd avu iar prilejul să vorbească, dacă are de gînd să rămînă mai mult timp aici.

— Nu ştiu deloc, dar cît am stat la Netherfield *nu am auzit* vorbindu-se nimic despre plecarea sa. Sper că planurile dumneavoastră în legătură cu regimentul nu vor suferi modificări din cauza prezenţei lui în regiune.

— Oh, nu. Nu *eu* trebuie să-l evit pe Darcy. Dacă *el* doreşte să nu dea ochi cu *mine,* el e cel care trebuie să plece. Nu sîntem în relaţii de prietenie şi-mi este totdeauna neplăcut să-l întîlnesc; dar nu am nici un motiv să-l evit, afară doar de motivul pe care l-aş putea spune în faţa lumii întregi — am sentimentul unei mari nedreptăţi şi durerosul regret că Darcy este ceea ce este. Tatăl lui, domnişoară Bennet, defunctul domn Darcy, a fost unul dintre oamenii cei mai buni care au existat vreodată şi prietenul cel mai adevărat pe care l-am avut; şi nu mă pot afla în prezenţa acestui domn Darcy fără să mă simt îndurerat în adîncul sufletului de o mie de duioase amintiri. Purtarea lui faţă de mine a fost revoltătoare; cred, într-adevăr însă, că i-aş putea ierta tot şi toate mai curînd decît faptul că a înşelat speranţele şi a terfelit memoria tatălui său.

Elizabeth găsea subiectul tot mai interesant şi era numai urechi, dar delicateţea temei o împiedica să pună vreo întrebare.

Domnul Wickham începu să vorbească despre lucruri cu caracter mai general — Meryton, împrejurimile, societatea locală — părînd foarte mulţumit de cale văzute pînă atunci şi insistînd mai ales asupra ultimei teme cu o amabilă şi firească galanterie.

— Perspectiva de a fi mereu în societate, într-o bună societate, adăugă el, a fost pentru mine cel mai bun îndemn de a intra în regimentul... Ştiam că este o unitate cît se poate de onorabilă şi plăcută, iar prietenul meu Denny m-a ispitit şi mai mult relatîndu-mi despre cartierul lor general actual şi despre cunoştinţele alese şi marea solicitudine de care au avut prilejul să se bucure la Meryton. Societatea, recunosc, îmi este necesară. Sînt un om dezamăgit şi nu suport singurătatea. *Trebuie* să fiu ocupat şi să am în jur oameni. Nu am fost sortit unei vieţi de militar, dar nu am avut încotro din cauza împrejurărilor. Biserica *trebuia* să fie rostul

meu; am fost crescut pentru a o sluji şi pînă acum ar fi trebuit să fiu în posesia unei parohii foarte importante, dacă domnul de care tocmai vorbeam ar fi binevoit.

— Într-adevăr ?!

— Da! Defunctul său tată mi-a lăsat prin testament recomandarea pentru cea mai bună parohie care va deveni vacantă. El era naşul meu şi ţinea nespus de mult la mine. Nu găsesc cuvinte destul de potrivite pentru bunătatea sa. Voia să mă asigure cu largheţe şi era încredinţat că o şi făcuse, dar, cînd parohia a devenit vacantă, a fost dată altcuiva.

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Elizabeth. Cum de s-a putut *aşa ceva?* Cum de s-a putut trece peste testamentul său? De ce nu aţi cerut despăgubiri legale?

— Testamentul avea un asemenea viciu de formă încît nu-mi lăsa nici o speranţă din partea legii. Un om de onoare nu s-ar fi putut îndoi de intenţia testatorului, dar domnul Darcy a preferat s-o pună la îndoială sau s-o trateze numai ca pe o recomandare condiţionată şi să susţină că am pierdut orice drept legal de a beneficia de ea, fiind risipitor, necugetat; pe scurt, de toate şi nimic. Sigur este că parohia a devenit vacantă acum doi ani, exact cînd ajunsesem la vîrsta la care o puteam primi, şi că a fost încredinţată altuia, şi nu mai puţin sigur este şi faptul că nu mă pot învinui să fi făcut într-adevăr ceva ca să merit s-o pierd. Am o fire nestăpînită şi poate mi-am spus uneori prea deschis părerea despre el sau *către* el. Altceva mai rău nu-mi pot aminti. Adevărul este însă că sîntem foarte diferiţi şi că el mă urăşte.

— E revoltător! Merita să fie făcut de rîs în mod public.

— Odată şi odată tot *va fi,* dar nu *eu o* voi face. Atîta timp cît îmi voi aminti de tatăl său, nu-l voi putea niciodată nici sfida, nici face de rîs.

Elizabeth îl preţui pentru asemenea sentimente şi, în timp ce tînărul le exprima, i se păru a fi mai frumos decît oricînd.

— Dar ce motiv a avut? întrebă ea după un timp. Ce l-a putut face să se poarte atît de crud?

— O totală şi neclintită antipatie, o antipatie pe care nu o pot pune, în oarecare măsură, decît în seama geloziei. Dacă defunctul domn Darcy ar fi ţinut la mine mai puţin, poate că fiul său m-ar fi văzut cu ochi mai buni; dar neobişnuita afecţiune pe care tatăl său o avea pentru mine îl irita cred, încă de pe cînd eram copii. Nu avea o fire să suporte competiţia în care ne aflam, preferinţa ce-mi era adesea acordată.

— Nu l-am crezut pe domnul Darcy atît de rău, deşi niciodată nu mi-a plăcut, nu l-am crezut atît de josnic; mi-am închipuit că, în general, îi disprețuieşte pe semenii săi, dar n-aş fi putut bănui că se coboară pînă la o răzbunare atît de crudă, pînă la atîta nedreptate, atîta lipsă de omenie. După cîteva minute de gîndire, continuă: Mi-amintesc *într-adevăr* cum se făcea într-o zi la Netherfield că e implacabil în resentimentele sale, că are o fire neiertătoare. Trebuie să aibă un caracter înspăimântător.

— Nu pot avea încredere în judecata mea pe tema asta, replică Wickham. *Mie* mi-ar fi greu să fiu drept cu el.

Elizabeth căzu din nou pe gînduri şi după un timp exclamă:

— Să se poarte astfel cu finul, prietenul, cu favoritul tatălui său! Şi ar fi putut foarte bine adăuga: Şi pe deasupra, un tînăr ca *dumneata,* al cărui chip însuşi e o garanţie de omenie. Dar se mulţumi cu: Un tînăr care a fost, din copilărie, tovarăşul lui de joacă, legaţi — după cum cred că aţi spus — în modul cel mai strîns.

— Ne-am născut în aceeaşi parohie, în mijlocul aceluiaşi parc; am petrecut laolaltă cea mai mare parte a tinereţii noastre — trăind în aceeaşi casă, amuzîndu-ne cu aceleaşi jocuri, ocrotiţi de aceeaşi părintească grijă. Tatăl *meu* şi-a început cariera în profesiunea căreia unchiul dumneavoastră, domnul Philips, pare să-i facă atîta cinste; dar a renunţat la tot pentru a-i fi util defunctului domn Darcy şi şi-a dedicat tot timpul îngrijind de domeniul Pemberley. A fost preţuit, cum nu se poate mai mult, de domnul Darcy, fiind un prieten de toată încrederea şi demn de toată cinstea. Domnul Darcy recunoştea adesea cît îi era de obligat tatălui meu pentru neprecupeţita lui muncă de dirijare şi administrare şi cînd, cu puţin înainte de moartea tatălui meu, i-a promis, din proprie iniţiativă, că mă va asigura, sînt convins că simţea că face un gest de recunoştinţă faţă de *el,* ca şi de afecţiune faţă de mine.

— Ce ciudat, exclamă Elizabeth, ce odios! Mă mir că tocmai mîndria lui nu l-a silit pe acest domn Darcy să fie drept cu dumneavoastră. Dacă nu dintr-un motiv mai bun, din acela că n-a fost destul de mîndru ca să nu fie necinstit — căci eu necinste trebuie să numesc fapta lui.

— *Este* de mirare, răspunse Wickham, deoarece mai toate faptele sale pot fi puse în seama mîndriei, şi mîndria i-a fost adesea prietenul cel mai bun. Ea l-a adus mai aproape de virtute decît de oricare altă simţire. Dar nu sîntem, nici unul, statornici şi, în comportarea lui faţă de mine, a fost mînat de impulsuri şi mai puternice decît mîndria.

— Se poate oare ca o mîndrie atît de odioasă să fi fost vreodată spre binele lui?

— Da. Ea l-a făcut adesea să fie darnic, generos; să cheltuiască fără reţinere, să ofere

ospitalitate, să-şi ajute arendaşii, să-i aline pe săracii lui. Da, mîndria a făcut asta, mîndria de familie şi mîndria filială, căci este foarte mîndru de ceea ce era tatăl lui. A nu apărea drept acela care-şi dezonorează familia, acela care face să degenereze calităţile ce aduc popularitatea, sau să se piardă influenţa casei Pemberley, este un puternic imbold. Mai are şi o mîndrie de frate şi aceasta împreună cu o *oarecare* dragoste frăţească fac din el un protector blînd şi plin de grijă al sorei sale; şi veţi auzi că e prezentat, în general, drept fratele cel mai bun şi mai atent din lume.

— Ce fel de fată este domnişoara Darcy?

Wickham clătină din cap.

— Aş fi vrut s-o pot numi prietenoasă. Mă doare să vorbesc de rău pe un Darcy, dar seamănă prea mult cu fratele ei — e foarte, foarte mîndră. Cînd era mică, era afectuoasă şi drăguţă şi ţinea foarte mult la mine; iar eu i-am consacrat ore şi ore pentru a o distra. Acum însă ea nu mai există pentru mine. Este o fată frumoasă, de cincisprezece, şaisprezece ani, şi am auzit — cu o educaţie desăvîrşită. De la moartea tatălui ei, locuieşte la Londra împreună cu o doamnă care-i supraveghează instruirea. După multe tăceri şi multe încercări de a aborda alte subiecte, Elizabeth nu rezistă şi reveni încă o dată la cel dintîi, spunînd:

— Mă miră prietenia lui cu domnul Bingley. *Cum* poate oare domnul Bingley, care pare a fi întruchiparea bunei dispoziţii şi este, sînt convinsă, cu adevărat drăguţ, să se simtă atît de strîns legat de un asemenea om? Cum e posibil să se potrivească? Îl cunoaşteţi pe domnul Bingley?

— Nu, deloc,

— Este un om blajin, prietenos, fermecător. El nu poate şti cum este domnul Darcy în realitate.

— Probabil că nu, dar domnul Darcy poate să placă cui vrea el. Însuşirile nu-i lipsesc. Poate fi un bun partener de conversaţie, dacă crede că e cazul. Cu cei din lumea lui este un om total diferit de ceea ce este faţă de cei mai puţin favorizaţi de soartă. Mîndria nu-l părăseşte niciodată; cu cei bogaţi, însă, are vederi largi, este drept, sincer, rezonabil, vrednic de toată cinstea şi probabil simpatic — avînd oarecum în vedere averea şi înfăţişarea.

Curînd după aceasta, partida de whist se sparse, jucătorii se strînseră în jurul celeilalte mese, iar domnul Collins luă loc între verişoara sa Elizabeth şi doamna Philips, care îi puse întrebările obişnuita în privinţa succesului avut la joc. Nu fusese prea mare — pierduse tot timpul; dar cînd doamna Philips începu să-şi exprime regretele, el o asigură, plin de gravitate, că nu avea nici cea *mai mică* importanţă; că el considera banii ca o bagatelă şi o rugă să nu se neliniştească din cauza asta.

— Ştiu prea bine, doamnă, remarcă el, că atunci cînd oamenii se aşază la o masă de joc trebuie să-şi asume riscurile unui astfel de lucru, iar eu, din fericire, nu sînt în situaţia de a face caz de cinci şilingi. Sînt, fără îndoială, mulţi care nu ar putea spune la fel, dar, mulţumită Lady-ei Catherine de Bourgh, mă aflu mult deasupra nevoii de a ţine seama de asemenea nimicuri.

Domnul Wickham deveni atent; după ce-l observă pe domnul Collins cîteva clipe o întrebă pe Elizabeth, cu glas scăzut, dacă rudele ei erau în relaţii foarte strînse cu familia de Bourgh.

— Lady Catherine de Bourgh i-a dat curînd domnului Collins o parohie. Aproape că nu ştiu în ce împrejurări i-a fost prezentat, dar este cert că nu o cunoaşte de mult.

— Ştiţi, desigur, că Lady Catherine de Bourgh şi Lady Anne Darcy au fost surori şi că, prin urmare, ea este mătuşa tînărului domn Darcy.

— Nu, într-adevăr, nu ştiam. Nu ştiu nimic despre familia Lady-ei Catherine. Pînă alaltăieri, nu auzisem încă de existenţa ei.

— Fiica sa, domnişoara de Bourgh, va avea o mare avere şi se crede că ea şi vărul său vor uni cele două proprietăţi.

Această informaţie o făcu pe Elizabeth să zîmbească; se gîndea la biata domnişoară Bingley. Zadarnice erau toate drăgălăşeniile, ei, zadarnice şi inutile şi afecţiunea pentru sora lui şi laudele pentru el, dacă Darcy se considera sortit alteia.

— Domnul Collins, adăugă Elizabeth, vorbeşte în termenii cei mai elogioşi de Lady Catherine şi de fiica sa; dar, din anumite amănunte pe care le-a povestit despre senioria sa, bănuiesc că recunoştinţa îl face să se înşele şi că — în ciuda faptului că e protectoarea lui — este o femeie arogantă şi încrezută.

— Cred că, într-o mare măsură, este şi una şi alta, replică Wickham. Nu am văzut-o de ani de zile, dar îmi amintesc perfect că nu mi-a plăcut niciodată şi că avea un fel de a fi dictatorial şi insolent. Are reputaţia de a fi deosebit de raţională şi deşteaptă; dar eu cred mai curînd că însuşirile sale se trag, în parte, din rang şi din avere, în parte, din atitudinea ei autoritară şi restul din mîndria nepotului său, căruia îi place să creadă că oricare dintre rudele lui posedă o

inteligență cu totul superioară.

Elizabeth recunoscu că el făcuse o expunere foarte judicioasă *şi* continuară cu plăcere să stea de vorbă pînă cînd cina puse capăt jocului de cărți şi dădu celorlalte doamne partea ce li se cuvenea din atențiile domnului Wickham.

Nu se putea duce o conversație în zgomotul din timpul cinei de la doamna Philips; dar manierele tînărului îi cuceriră pe toți. Tot ceea ce spunea era spus cum trebuia şi tot ceea ce făcea era făcut cu eleganță. Elizabeth plecă de acolo cu mintea plină de el. Tot drumul pînă acasă, nu se mai putu gîndi la nimeni în afară de domnul Wickham şi la cele ce-i spusese; dar nu-i putu pomeni nici măcar numele, căci nici Lydia, nici domnul Collins nu tăcură o singură clipă. Lydia vorbea într-una despre loterie, despre fisele pe care le pierduse, despre fisele pe care le cîştigase: iar domnul Collins, apreciind politețea doamnei şi domnului Philips, asigurîndu-i că paguba sa la whist n-avea nici o importanță, enumerînd felurile servite la cină şi tot temîndu-se că dăduse buzna peste verişoarele sale, avea de spus mai multe decît putu spune pînă ce trăsura opri în fața locuinței lor, din Longbourn.

Capitolul XVII

A doua zi, Elizabeth îi povesti Janei ce se petrecuse între domnul Wickham şi ea. Jane o ascultă cu interes şi uimire pentru că era de necrezut ca domnul Darcy să poată fi atît de nedemn de stima domnului Bingley; nu era însă în firea ei să se îndoiască de cinstea unui om cu o înfățişare atît de amabilă ca a domnului Wickham. Posibilitatea ca acesta să fi îndurat atîta adversitate fu de ajuns pentru a-i provoca sentimentele cele mai duioase; nu mai rămînea deci nimic de făcut în afară doar de a avea o părere bună despre amîndoi, de a justifica purtarea fiecăruia dintre ei şi de a pune pe seama întîmplării sau a greşelii tot ceea ce nu putea fi explicat în alt fel.

— Ambii, spuse ea, au fost, cred, decepționați într-un fel sau într-altul, de care noi nu ne putem da seama. Poate că oameni interesați i-au prezentat fals unul altuia. Pe scurt, nouă ne este imposibil să bănuim cauzele sau împrejurările care i-au înstrăinat, dacă nu există vină nici de o parte, nici de alta.

— Foarte adevărat! Chiar aşa! Şi acum, scumpa mea Jane, ce ai de spus în favoarea oamenilor interesați implicați în treaba aceasta? Hai, scoate-i basma curată şi *pe ei,* căci altfel am fi silite totuşi să avem o părere proastă despre cineva.

— Rîzi cît vrei, dar nu vei putea rîde atît cît să mă scoți dintr-ale mele. Scumpa mea Lizzy, gîndeşte-te numai în ce lumină urîtă s-ar plasa domnul Darcy purtîndu-se astfel cu protejatul tatălui său. Cineva căruia tatăl său i-a promis să-i asigure viitorul. Este cu neputință. Nici un om de omenie, nici un om care se stimează n-ar fi în stare de aşa ceva. Se poate oare ca prietenii cei mai apropiați să se înşele într-atît asupra lui? Oh! Nu!

— Pot să-mi închipui mai curînd că domnul Bingley a fost indus în eroare decît că domnul Wickham a inventat o poveste ca aceea pe care mi-a relatat-o seara trecută: nume, fapte, toate spuse pe nepregătite. Dacă nu este aşa, s-o dovedească domnul Darcy. În afară de asta, era atîta adevăr în ochii lui!

— Este foarte greu, recunosc; este dureros. Nu mai ştii ce să crezi.

— Să-mi fie cu iertare. Ştii precis ce să crezi.

Dar Jane nu putea crede cu precizie decît un singur lucru, şi anume că, dacă domnul Bingley fusese indus în eroare, va suferi mult cînd vor ieşi toate la lumină.

Cele două domnişoare trebuiră să iasă din boschetul unde avusese loc conversația pomenită, fiindcă tocmai sosiseră unele persoane despre care fusese vorba. Domnul Bingley şi surorile lui veniseră să le prezinte personal invitația pentru mult aşteptatul bal de la Netherfield, fixat pentru marțea următoare. Cele două doamne au fost încîntate să-şi regăsească scumpa prietenă; au spus că erau secole de cînd n-o mai văzuseră şi au întrebat-o, de repetate ori, ce mai făcuse de cînd se despărțiseră. În ceea ce priveşte restul familiei, i-au dat prea puțină atenție — ocolindu-l pe domnul Bennet, pe cît posibil, spunîndu-i nimica toată Elizabethei şi nimic celorlalți. Au plecat repede, ridicîndu-se de pe scaune cu o ostentație care-l luă pe fratele lor prin surprindere, grăbindu-se, nerăbdătoare parcă, să scape de amabilitățile doamnei Bennet.

Perspectiva balului de la Netherfield era nespus de plăcută pentru fiecare dintre doamnele din familie. Doamnei Bennet îi plăcea să-l ia drept un omagiu adus fiicei sale mai mari şi se simțea foarte măgulită, deoarece fusese invitată de domnul Bingley personal în loc de a primi o ceremonioasă invitație scrisă. Jane visa o seară încîntătoare, în compania celor două prietene ale sale, şi atențiile fratelui lor, iar Elizabeth se gîndea cu plăcere că va dansa mult, mult, cu

domnul Wickham şi că privirea şi comportarea domnului Darcy îi vor confirma tot ceea ce ştia. Fericirea sperată de Catherine şi Lydia depindea mai puţin de un anumit lucru sau de o anume persoană, deoarece, deşi fiecare dintre ele se gîndea, ca şi Elizabeth, că va dansa jumătate din noaptea aceea cu domnul Wickham, el nu era, în nici un caz, singurul partener care putea să le placă, şi un bal era, în orice caz, un bal. Chiar şi Mary fu în stare să-şi asigure familia că nu avea nimic de zis împotriva balului.

— Atîta timp cît pot să-mi păstrez dimineţile pentru mine, declară ea, asta îmi ajunge. Nu cred că este un sacrificiu să iau, ocazional, parte la un program, seara. Societatea are drepturi asupra noastră, a tuturor, şi socotesc că fac parte dintre aceia care consideră clipele de recreaţie şi distracţie un lucru de dorit pentru toată lumea.

Cu acest prilej, Elizabeth era într-o dispoziţie atît de bună încît, deşi nu vorbea des cu domnul Collins dacă nu era nevoie, nu se putu stăpîni să nu-l întrebe dacă avea sau nu intenţia să accepte invitaţia domnului Bingley şi, în caz afirmativ, dacă credea că e potrivit să participe la distracţiile din seara aceea; fu destul de surprinsă să afle că el nu-şi făcea nici un fel de scrupule în această privinţă şi că era departe de a se teme de o mustrare, fie din partea arhiepiscopului, fie a Lady-ei Catherine de Bourgh pentru îndrăzneala de a fi dansat.

— Nu sînt deloc de părere, v-asigur, spuse el, că un bal de felul acesta, dat pentru persoane respectabile, de către un tînăr onorabil, ar putea avea vreo tendinţă imorală; şi sînt eu însumi atît de departe de a avea ceva împotriva dansului, încît sper să am cinstea de a fi onorat de toate frumoasele mele verişoare în cursul serii; şi profit, scumpă domnişoară Elizabeth, de acest prilej pentru a vă ruga să-mi acordaţi primele două dansuri — preferinţă pe care sînt încredinţat că verişoara mea Jane o va atribui cauzei adevărate şi nu unei lipsa de respect faţă de persoana sa.

Elizabeth avu sentimentul că e prinsă în cursă. Îşi propusese neapărat să danseze tocmai dansurile acelea cu domnul Wickham; şi în locul lui să-l ai pe domnul Collins! Şăgălnicia ei nu căzuse niciodată mai prost. Nu era nimic de făcut, totuşi. Fericirea domnului Wickham, ca şi a ei, fu, prin forţa lucrurilor, puţin amînată, şi invitaţia domnului Collins primită cu politeţea de care se mai simţi în stare. Nu era prea încîntată de galanteria lui, căci aceasta îi trezea bănuiala că el avea şi altă intenţie. Pentru prima dată o fulgeră gîndul că dintre surori *ea* era acum aleasa demnă de a deveni stăpîna parohiei Hunsford şi al patrulea la masa de cadril de la Rosings, în absenţa unor musafiri mai simandicoşi. Gîndul acesta se transformă în convingere în timp ce-i urmărea amabilităţile mereu mai stăruitoare faţă de ea şi îi asculta încercările de a o măguli pentru spiritul şi vioiciunea ei; cu toate că se simţea mai degrabă uluită decît încîntată de acest efect al farmecelor ei, nu trecu mult şi doamna Bennet îi dădu a înţelege că probabilitatea acestei căsătorii îi era extrem de agreabilă.

Elizabeth însă se făcu a nu înţelege aluzia, fiind perfect conştientă că dacă ar fi replicat ceva ar fi ajuns, să se certe. S-ar fi putut ca domnul Collins să nu facă niciodată cererea, aşa că pînă n-o va face, n-avea nici un rost să se certe din cauza lui.

Dacă nu ar fi fost balul de la Netherfield, pentru care să se pregătească şi de care să vorbească, cele două domnişoare Bennet mai mici s-ar fi aflat tot timpul într-o stare vrednică de milă căci, din ziua în care primiseră invitaţia şi pînă în ziua balului, plouase fără încetare şi n-au putut să se plimbe măcar o singură dată la Meryton. Nu tu mătuşă, nu tu ofiţeri, nu tu ştiri; pînă şi rozetele pentru pantofii de bal fuseseră procurate tot printr-un curier. Chiar şi Elizabeth ar fi fost îndreptăţită să creadă că răbdarea ii fusese pusă, întrucîtva, la încercare de vremea care o împiedicase să-l cunoască mai îndeaproape pe domnul Wickham, iar pentru Kitty şi Lydia, ceva mai puţin important decît balul de marţi n-ar fi putut face suportabile o vineri, o sîmbătă, o duminică şi o luni ca acelea.

Capitolul XVIII

Pînă în clipa în care păşi în salonul de la Netherfield, căutîndu-l zadarnic în grămada de tunici roşii strînse acolo, Elizabeth nu se îndoi nici o clipă că domnul Wickham va fi la bal. Certitudinea de a-l întîlni acolo nu-i fusese zdruncinată de nici una dintre recentele amintiri care, nu fără temei, ar fi putut s-o neliniştească. Se îmbrăcase cu mai multă grijă decît de obicei şi se pregătise, într-o stare de bună dispoziţie, să cucerească ceea ce rămăsese încă necucerit din inima lui, încredinţată că nu era mai mult decît se putea cîştiga în cursul unei seri.

Într-o clipă o fulgeră gîndul că, pentru a-i face plăcere domnului Darcy, Bingley îl omisese intenţionat din lista de invitaţi trimisă ofiţerilor; şi, deşi nu era chiar aşa, faptul de necontestat că lipsea i-a fost confirmat de prietenul acestuia, domnul Denny, căruia Lydia i se adresase nerăbdătoare, şi care le spuse că Wickham fusese obligat să plece în ajun pentru treburi la

Londra şi că nu se întorsese încă, şi adăugă cu un surîs semnificativ: "Nu pot să cred că treburile l-ar fi reclamat chiar acum acolo, dacă n-ar fi dorit să evite un anumit domn prezent aici".

Lydia nu auzi această reflecţie, Elizabeth însă o prinse. Şi fiind astfel încredinţată că Darcy nu era mai puţin vinovat de absenţa lui Wickham decît dacă ar fi fost exactă prima ei presupunere, toată antipatia ei faţă de el se ascuţi atît de mult, din cauza acestei noi dezamăgiri, încît cu greu putu răspunde destul de politicos întrebărilor amabile pe care dînsul venise să i le pună în clipa următoare. Gentileţea, îngăduinţa, răbdarea faţă de Darcy erau nedreptăţi faţă de Wickham. Era hotărît potrivnică oricărei conversaţii cu el şi se îndepărtă brusc, cu o proastă dispoziţie ce nu şi-o putu stăpîni complet, nici măcar stînd de vorbă cu Bingley, a cărui oarbă părtinire faţă de Darcy o irita.

Elizabeth însă nu era făcută pentru proastă dispoziţia şi, deşi toate planurile pentru seara aceea i se năruiseră, tristeţea nu putea stărui prea mult în inima ei; şi după ce îi povesti Charlottei Lucas, pe care nu o văzuse de o săptămînă, toate necazurile, nu-i trebui mult ca să-şi mute voit gîndul la ciudăţeniile vărului său şi să-i atragă şi Charlottei atenţia în mod special asupra lui. Primele două dansuri însă-i redeşteptară mîhnirea; ele fură un adevărat chin. Domnul Collins, împiedicat şi solemn, scuzîndu-se în loc de a corespunde, mişcîndu-se adesea alandala, fără să-şi dea seama, aruncă asupra ei toată ruşinea şi chinul cu care te poate copleşi *un* partener de dans nepriceput. Clipa în care se eliberă de el fu o clipă de extaz.

Dansă apoi cu un ofiţer şi avu bucuria să vorbească despre Wickham şi să afle că era iubit de toţi. După ce se sfîrşiră dansurile, se reîntoarse lîngă Charlotte Lucas şi stătea de vorbă cu ea cînd, deodată, îl auzi pe domnul Darcy solicitîndu-i favoarea de a dansa împreună: fusese luată atît de tare prin surprindere, încît, fără să-şi dea seama de ceea ce face, Elizabeth acceptă. Darcy se îndepărtă imediat din nou, iar ea rămase să se frămînte pentru lipsa ei de prezenţă de spirit. Charlotte încercă s-o consoleze.

— Cred că îl vei găsi foarte agreabil.

— Ferească Dumnezeu! Asta ar fi cea mai mare nenorocire, să găseşti agreabil pe cineva pe care eşti hotărît să-l urăşti. Nu-mi dori atîta rău.

Totuşi, cînd dansul reîncepu şi Darcy se apropie pentru a-i lua mîna, Charlotte o sfătui, în şoaptă, să nu fie proastă şi, din cauza înclinaţiei sale pentru Wickham, să apară într-o lumină neplăcută în ochii unui bărbat de zece ori mai important. Elizabeth nu-i răspunse şi-şi luă locul în şirul de dansatori, uimită de onoarea ce i se făcea, îngăduindu-i-se să stea faţă în faţă cu domnul Darcy şi citind în ochii vecinilor de dans o uimire egală cu a ei. Trecu un timp fără să-şi spună o vorbă; Elizabeth începu să creadă că muţenia lor va dura tot timpul celor două dansuri şi, în primul moment, era hotărîtă să nu rupă această tăcere; dar îi trecu prin minte gîndul că pentru partenerul ei ar fi cea mai mare pedeapsă dacă l-ar obliga să vorbească, şi atunci făcu o remarcă banală asupra dansului. El răspunse şi tăcu din nou. După o pauză de cîteva minute, ea i se adresă pentru a doua oară cu cuvintele:

— Acum este rîndul *dumneavoastră* să spuneţi ceva, domnule Darcy. Eu am vorbit despre dans şi *dumneavoastră* ar trebui să faceţi o remarcă despre mărimea salonului sau numărul de perechi.

El zîmbi şi o asigură că tot ceea ce ea dorea ca el să spună va fi spus.

— Perfect! Răspunsul acesta e suficient deocamdată. Poate că în curînd eu voi face observaţia că balurile particulare sînt cu mult mai plăcute decît cele publice; dar *acum* putem tăcea.

— Obişnuiţi să vorbiţi în timp ce dansaţi?

— Uneori. Înţelegeţi, puţin trebuie să vorbeşti. Ar părea ciudat să taci cu desăvîrşire timp de o jumătate de oră în compania cuiva; dar pentru a fi pe placul *unora,* conversaţia ar trebui condusă astfel încît ei să se deranjeze să vorbească cît mai puţin posibil.

— Ţineţi seamă, în cazul de faţă, de propriile dumneavoastră simţăminte, sau vă imaginaţi că le satisfaceţi pe ale mele?

— De ambele, răspunse Elizabeth maliţioasă, deoarece am băgat de seamă că există o mare asemănare în felul nostru de a gîndi. Avem şi unul şi celălalt o natură neprietenoasă, taciturnă, şi nu dorim să spunem ceva, afară doar dacă ne aşteptăm să fie un lucru care ar răsturna întreg salonul şi ar putea fi trecut posterităţii cu toată strălucirea unui proverb.

— Descrierea aceasta nu prezintă o asemănare izbitoare cu propriul dumneavoastră caracter, sînt sigur, spuse el. Cît de aproape poate fi de al *meu,* nu pot pretinde că ştiu. Dumneavoastră consideraţi că este un portret fidel, fără îndoială.

— Nu pot să-mi spun cuvîntul asupra propriei mele opere.

Domnul Darcy nu răspunse nimic şi tăcură din nou pînă la sfîrşitul dansului, cînd el o întrebă dacă nu se plimba adesea, împreună cu surorile sale, la Meryton. Ea îi răspunse

afirmativ şi, incapabilă să reziste ispitei, adăugă:

— Cînd ne-aţi întîlnit mai deunăzi, tocmai făcusem o nouă cunoştinţă.

Efectul fu instantaneu: chipul lui luă o expresie şi mai distantă, dar nu spuse nici un cuvînt; iar Elizabeth, deşi se învinovăţea de lipsa ei de curaj, nu mai fu în stare să continue. În sfîrşit, Darcy vorbi şi spuse silnic:

— Manierele fermecătoare cu care este fericit înzestrat domnul Wickham îi îngăduie să-şi facă uşor prieteni; e mai puţin sigur însă că este la fel de capabil să îi şi păstreze.

— A avut nefericirea de a pierde prietenia *dumneavoastră,* replică Elizabeth cu emfază, şi încă într-un fel de care foarte probabil va suferi întreaga viaţă.

Darcy nu răspunse nimic , şi păru dornic să schimbe subiectul. În clipa aceea apăru lîngă ei Sir William Lucas care avea de gînd să treacă printre rînduri în cealaltă parte a salonului; dar, zărindu-l pe domnul Darcy, se opri cu o plecăciune de o înaltă curtenie ca să-l complimenteze pentru felul cum dansa şi pentru partenera lui.

— Am fost într-adevăr mai mult decît încîntat privindu-vă, Sir; nu ai deseori prilejul să vezi un mod atît de frumos de a dansa. Este evident că aparţineţi cercurilor celor mai distinse. Dar permiteţi-mi să vă spun că frumoasa dumneavoastră parteneră nu vă dezavantajează şi că — vreau să sper — această plăcere se va repeta des, scumpă domnişoară Eliza, cînd un anumit eveniment dorit (aruncîndu-şi ochii către sora ei şi Bingley) va avea loc. Ce potop de felicitări vor curge atunci! Îl iau martor pe domnul Darcy. Dar să nu vă întrerup, Sir. Sigur că nu mi-aţi mulţumi dacă v-aş reţine de lîngă fermecătoarea dumneavoastră parteneră, ai cărei ochi scînteietori m-au vrăjit şi pe mine.

Partea din urmă a acestei convorbiri n-a prea fost auzită de Darcy; aluzia lui Sir William, în legătură cu prietenul său, păruse că-l izbeşte foarte tare şi, cu o privire foarte serioasă, îşi îndreptă ochii către Bingley şi Jane care dansau împreună. Stăpînindu-şi repede surpriza, se întoarse către partenera lui şi-i spuse:

— Intervenţia lui Sir William m-a făcut să uit despre ce vorbeam.

— Nu cred că vorbeam ceva. Sir William n-ar fi putut întrerupe nici o altă pereche din acest salon, care să aibă mai puţin să-şi spună. Am încercat deja, fără nici un succes, două, trei subiecte şi nu-mi pot imagina despre ce vom mai vorbi.

— Ce credeţi despre cărţi? întrebă el, zîmbind.

— Cărţi! Oh, nu! Sînt sigură că nu citim deloc aceleaşi cărţi, sau nu cu aceleaşi sentimente.

— Îmi pare rău că gîndiţi astfel, dar, chiar dacă acesta ar fi cazul, cel puţin n-am duce lipsă de subiecte. Am putea să ne comparăm părerile diferite.

— Nu, nu pot vorbi despre cărţi la un bal; mi-e capul mereu plin de altceva.

— Vă preocupă întotdeauna *prezentul* în asemenea împrejurări, nu este aşa? întrebă el cu îndoială în priviri.

— Da, întotdeauna, replică Elizabeth fără să-şi dea seama de ceea ce spune, căci gîndul i se îndepărtase de subiect, aşa cum se văzu curînd, cînd exclamă pe neaşteptate: Îmi amintesc, domnule Darcy, că v-am auzit spunînd că aproape niciodată nu iertaţi — că resentimentul dumneavoastră, odată apărut, este de nepotolit. Sînteţi foarte precaut, presupun, cînd e vorba să apară acest resentiment.

— Sînt, spuse el pe un ton hotărît.

— Şi nu vă îngăduiţi niciodată să vă lăsaţi orbit de vreo prejudecată?

— Sper că nu.

— Este absolut obligatoriu pentru cei care nu-şi schimbă niciodată părerile să fie mai întîi siguri că judecă drept.

— Aş putea întreba ce urmăriţi cu acest chestionar?

— Numai interpretarea caracterului *dumneavoastră,* răspunse Elizabeth, încercînd să se scuture de gravitatea ei. Încerc să mi-l clarific.

— Şi cu ce rezultat?

Ea clătină din cap.

— Nu înaintez deloc. Aud lucruri atît de diferite despre dumneavoastră, încît sînt pusă în mare încurcătură.

— Sînt gata să cred, răspunse Darcy grav, că despre mine se pot spune lucruri foarte diferite şi mi-aş îngădui, domnişoară Bennet, să vă rog a nu-mi schiţa caracterul în momentul de faţă, pentru că există motive să mă tem că aceasta n-ar arunca o lumină bună asupra niciunuia dintre noi.

— Dar dacă nu o fac acum, s-ar putea să nu mai am alt prilej.

— N-aş vrea cu nici un preţ să vă curm vreodată o plăcere, răspunse el rece. Elizabeth nu mai spuse nimic; sfîrşiră dansul al doilea şi se despărţiră în tăcere, nemulţumiţi şi unul şi celălalt, dar nu în egală măsură; căci în inima lui Darcy se născuse un sentiment destul de

puternic pentru ea, sentiment care îl făcu s-o scuze şi să-şi îndrepte întreaga mînie împotriva altcuiva.

De abia se despărţiseră cînd domnişoara Bingley veni înspre ea şi, cu o expresie de dispreţ politicos, i se adresă astfel:

— Şi-aşa, domnişoară Eliza, aud că sînteţi încîntată de George Wickham. Sora dumneavoastră mi-a vorbit de el şi mi-a pus o mie de întrebări; am aflat astfel că tînărul a uitat să vă comunice, între altele, că este fiul bătrînului Wickham, intendentul defunctului domn Darcy. Permiteţi-mi totuşi să vă recomand prieteneşte să nu daţi crezare, fără rezerve, tuturor afirmaţiunilor lui, căci în ce priveşte faptul că domnul Darcy s-a purtat rău cu el, acest lucru este total fals; dînsul a fost, din contră, deosebit de bun cu el, deşi George Wickham l-a tratat întotdeauna în modul cel mai infam. Nu cunosc detaliile, dar ştiu foarte bine că domnul Darcy nu este cîtuşi de puţin de condamnat; că nu poate nici măcar să audă de numele lui George Wickham; şi că, deşi fratele meu a considerat că nu putea evita să-l includă în invitaţia adresată ofiţerilor, a fost prea fericit că Wickham s-a dat singur la o parte. Chiar şi venirea lui în localitate este într-adevăr o mare obrăznicie şi mă mir cum de a îndrăznit s-o facă. Vă plîng, domnişoară Eliza, pentru această descoperire a vinovăţiei favoritului dumneavoastră; dar, într-adevăr, dacă ţii seama de originea lui, nu te poţi aştepta la mai mult.

— Vinovăţia şi originea lui par, după spusele dumneavoastră, să se confunde, zise Elizabeth mînioasă, căci n-am auzit să-l acuzaţi de ceva mai rău decît că este fiul intendentului domnului Darcy; şi despre *aceasta* vă pot asigura că m-a informat chiar el.

— Vă cer iertare, replică domnişoara Bingley, depărtîndu-se cu un zîmbet sarcastic. Scuzaţi-mi intervenţia; a fost făcută cu gînduri bune.

"Insolentă făptură! îşi spuse Elizabeth. Te înşeli amarnic dacă speri să mă influenţezi printr-un atac atît de meschin. Nu văd în el decît propria şi voita dumitale ignoranţă şi răutatea domnului Darcy". Elizabeth o căută apoi pe sora ei mai mare care pornise să facă cercetări pe aceeaşi temă, pe lîngă domnul Bingley. Jane o întîmpină cu un surîs plin de o atît de dulce bucurie, cu o expresie radiind de atîta fericire, încît dovedeau cu prisosinţă cît era de mulţumită de întîmplările acelei seri. Elizabeth îi ghici îndată sentimentele; şi, în clipa aceea, interesul ei pentru Wickham, resentimentele faţă de duşmanii lui şi toate celelalte pieriră în faţa speranţei că Jane se afla pe drumul cel mai bun către fericire.

— Vreau să ştiu, întrebă ea, cu un chip tot atît de surîzător ca şi al sorei sale, ce ai aflat despre domnul Wickham. Dar poate că ai fost prea plăcut ocupată ca să te mai gîndeşti la o a treia persoană, în care caz poţi fi sigură de iertarea mea.

— Nu, îi răspunse Jane, nu l-am uitat, dar nu am nimic mulţumitor, de spus. Domnul Bingley nu-i cunoaşte povestea în întregime şi ignoră împrejurările care, în mod special, l-au nemulţumit pe domnul Darcy; dar garantează de comportarea, probitatea şi cinstea prietenului său şi este convins că domnul Wickham a meritat din partea domnului Darcy mai puţină atenţie decît i s-a dat; şi-mi pare rău că trebuie s-o mărturisesc, dar, după spusele lui şi ale surorii sale, domnul Wickham nu este deloc un om cinstit. Mă tem că a fost foarte nesăbuit şi că a pierdut stima domnului Darcy.

— Domnul Bingley nu-l cunoaşte personal pe domnul Wickham?

— Nu, nu l-a văzut niciodată pînă acum cîteva zile, la Meryton.

— Acest raport deci este ceea ce a aflat de la domnul Darcy. Sînt perfect edificată. Dar de parohie ce-a spus?

— Nu-şi aminteşte cu precizie împrejurările, deşi l-a auzit — şi nu numai o dată — pe domnul Darcy vorbind despre ele; dar crede că i-a fost testată numai *condiţional.*

— Nu am nici o îndoială în privinţa sincerităţii domnului Bingley, spuse Elizabeth cu căldură. Trebuie să mă ierţi însă dacă numai asigurările nu mă pot convinge. Cred că felul în care domnul Bingley şi-a apărat prietenul a fost foarte îndemînatec, dar cum el nu cunoaşte unele aspecte ale problemei, iar pe celelalte le-a aflat numai de la prietenul său, îndrăznesc să cred despre ambii domni ceea ce am crezut şi mai înainte.

Schimbă apoi subiectul cu unul mai îmbucurător pentru amîndouă şi asupra căruia nu puteau exista divergenţe de păreri. Elizabeth ascultă încîntată destăinuirea fericitelor şi totuşi modestelor speranţe pe care Jane le nutrea în legătură cu intenţiile lui Bingley şi îi spuse tot ceea ce putea să-i întărească nădejdile. În clipa în care domnul Bingley se apropie de ele, Elizabeth se retrase lîngă domnişoara Lucas, căreia de abia apucase să-i răspundă la întrebările despre amabilitatea ultimului ei partener, cînd domnul Collins veni la ele şi le povesti, exultînd de bucurie, că avusese fericirea de a face o descoperire grozav de importantă.

— Am descoperit, le spuse el, printr-o ciudată întîmplare, că aici în salon se află o rudă apropiată a protectoarei mele. S-a întîmplat să-l aud chiar pe acest domn menţionînd faţă de tînăra domnişoară care face onorurile casei numele verişoarei lui — domnişoara de Bourgh — şi

a mamei acesteia, Lady Catherine. Ce minunate lucruri se întîmplă! Cine s-ar fi gîndit că voi întîlni aici, în această adunare, pe — probabil — un nepot de-al Lady-ei Catherine de Bourgh. Sînt cum nu se poate mai mulţumit că am descoperit acest lucru la timp pentru a-i prezenta respectele mele, ceea ce voi face chiar acum, şi sper că mă va ierta că nu i le-am prezentat mai înainte. Faptul că n-am ştiut că sînt rude va pleda în favoarea scuzelor mele.

— Nu cumva ai de gînd să te prezinţi singur domnului Darcy?

— Ba da. Mă voi ruga să mă ierte că nu am făcut-o mai din vreme. Cred că este *nepotul* Lady-ei Catherine. Îmi stă în putinţă să-l asigur că senioria sa era perfect sănătoasă ieri o săptămînă.

Elizabeth încercă din răsputeri să-l abată de la planul lui, asigurîndu-l că domnul Darcy ar considera faptul de a i se adresa fără o prealabilă prezentare drept o îndrăzneală impertinentă, mai curînd decît un omagiu adus mătuşii sale; că nu era deloc necesar să se ia în seamă unul pe altul; şi că, dacă ar fi fost cumva nevoie, îi revenea domnului Darcy dreptul, celui superior prin urmare, să facă începutul. Domnul Collins o ascultă hotărît să-şi urmeze, propria lui dorinţă şi, cînd ea încetă cu explicaţiile, îi răspunse:

— Scumpă domnişoară Elizabeth, am cea mai înaltă părere despre excelenta dumneavoastră judecată în toate chestiunile care sînt de competenţa dumneavoastră, dar fie-mi îngăduit a vă spune că neîndoielnic există o mare diferenţă între formele de etichetă stabilite pentru laici şi acelea ce privesc clerul; permiteţi-mi, deci, să vă aduc la cunoştinţă că eu consider funcţia de cleric egală, din punct de vedere al demnităţii, cu rangul cel mai înalt din regat, cu condiţia să fie menţinută în acelaşi timp o comportare plină de cuvenită smerenie. Trebuie, prin urmare, să-mi îngăduiţi să urmez, în cazul de faţă, poruncile conştiinţei mele care mă îndeamnă să îndeplinesc ceea ce cred că este de datoria mea. Iertaţi-mă că mi-e imposibil să profit de sfatul dumneavoastră care-mi va fi călăuză nelipsită în orice altă chestiune, deşi, în cazul de faţă, mă consider, datorită educaţiei şi studiilor mele profesionale, mult mai îndreptăţit să hotărăsc ce se cuvine, decît o tînără domnişoară ca dumneavoastră. Şi, cu o adîncă plecăciune, o părăsi pentru a-l ataca pe domnul Darcy, ale căruia reacţii la avansurile lui fură atent urmărite de Elizabeth, şi a cărui uimire era foarte evidentă văzîndu-se astfel interpelat.

Vărul îşi începu cuvîntarea cu o solemnă plecăciune şi, deşi Elizabeth n-a putut auzi, o singură vorbă, i se păru că o aude în întregime şi descifră pe buzele lui cuvintele "scuză", "Hunsford" şi "Lady Catherine de Bourgh'". Se simţea vexată văzîndu-l că se dădea în spectacol în faţa unui asemenea om. Domnul Darcy îl privea cu făţişă uimire; şi cînd, în cele din urmă, domnul Collins îl lăsă şi pe el să spună, ceva, acesta îi răspunse cu un aer de politeţe distantă. Domnul Collins totuşi nu se descurajă şi începu să vorbească; dispreţul domnului Darcy părea să crească văzînd cu ochii, în proporţie cu lungimea celei de a doua cuvîntări, la sfîrşitul căreia făcu numai o uşoară plecăciune şi se îndepărtă. Domnul Collins se reîntoarse la Elizabeth.

— N-am nici un motiv, vă încredinţez, spuse el, să fiu nemulţumit de felul cum am fost primit. Domnul Darcy a părut încîntat de atenţia mea. Mi-a răspuns cu politeţea cea mai desăvârşită şi mi-a făcut chiar cinstea de a-mi spune că era atît de convins de discernămîntul Lady-ei Catherine, încît era sigur că dînsa n-ar fi putut niciodată acorda cuiva o favoare nemeritată. Acesta a fost într-adevăr un gînd foarte frumos. În general sînt foarte mulţumit de dînsul.

Cum Elizabeth nu mai avea nimic de dorit pentru sine, îşi îndreptă atenţia, aproape exclusiv, înspre sora ei şi domnul Bingley; întreg şirul de plăcute gînduri care se născură din observaţiile ei o făcu poate tot atît de fericită cît era şi Jane. În mintea ei o văzu stabilită chiar în casa aceasta, în deplinătatea fericirii pe care o poate dărui o căsătorie din dragoste; şi se simţi în stare, faţă de această situaţie, să încerce chiar să le îndrăgească pe cele două surori ale lui Bingley. Gîndurile doamnei Bennet — vedea limpede — erau pornite în aceeaşi direcţie şi se hotărî să nu se aventureze înspre mama ei, de teamă să nu audă prea multe. Cînd se aşezară la cină consideră prin urmare că numai o întîmplare nenorocită le putuse plasa pe una alături de cealaltă şi a fost adînc contrariată să constate că mama ei nu găsise pe altcineva, ci tocmai pe Lady Lucas, cu care să vorbească, fără nici o reţinere, deschis, şi despre nimic altceva, decît despre speranţa ei că Jane se va mărita curînd cu domnul Bingley. Subiectul era captivant şi doamna Bennet părea incapabilă să obosească tot enumerînd avantajele acestei căsătorii. Faptul că domnul Bingley era un tînăr atît de fermecător, atît de bogat şi că locuia la numai trei mile de ele au fost primele puncte pentru care se felicita; şi apoi era aşa de plăcut să te gîndeşti ce mult o iubeau surorile lui pe Jane şi să fii sigură că şi ele doreau această înrudire tot atît cît şi ea. Pe deasupra, ce perspectivă pentru celelalte fiice ale sale, căci Jane, măritîndu-se atît de strălucit, o să le scoată şi pe ele în calea unor tineri cu avere; şi, în cele din urmă, ce fericire la vîrsta ei, să-şi poată lăsa fiicele încă necăsătorite în grija sorei lor, aşa ca ea personal să nu mai

fie obligată să iasă mai mult decît i-ar fi făcut plăcere. Se cuvenea să pretindă că lucrul acesta nu era o plăcere căci, în asemenea ocazii, aşa cerea eticheta; dar nimeni, desigur, n-ar fi găsit o mai mică bucurie în a sta acasă decît doamna Bennet şi la oricare epocă a vieţii sale. Încheie urîndu-i de nenumărate ori Lady-ei Lucas să aibă şi dînsa parte de un asemenea noroc, deşi:— evident, şi cu un sentiment de triumf — era convinsă că nu exista o asemenea şansă.

Zadarnice fură încercările Elizabethei de a frîna potopul de vorbe al mamei sale, de a o convinge să-şi descrie fericirea în şoapte mai puţin sonore căci, spre marea ei mîhnire, îşi putea da seama că domnul Darcy, care şedea în faţa lor, auzea aproape totul. Mama sa o certă, spunîndu-i că e absurdă.

— Şi ce mi-e mie, rogu-te, domnul Darcy, ca să-mi fie teamă de el? Sînt încredinţată că nu-i datorăm o politeţe atît de excesivă încît să ne fie teamă să spunem ceva ce nu i-ar plăcea dumnealui s-audă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, vorbeşte mai încet. Ce profit poţi avea dacă-l jigneşti pe domnul Darcy? N-ai să-l cîştigi niciodată pe prietenul lui, procedînd astfel.

Dar nimic din ceea ce spuse nu avu vreun efect. Mama ei îi dădea înainte pe acelaşi ton. Elizabeth roşea şi tot roşea de ruşine şi supărare. Nu se putea stăpîni să nu-şi întoarcă mereu ochii către Darcy, deşi fiecare privire o convingea de ceea ce se temuse; cu toate că el nu era tot timpul cu ochii asupra doamnei Bennet, era convinsă că atenţia lui se fixase într-acolo. Expresia de pe chip i se schimbă încet, încet, de la un dispreţ plin de indignare la o calmă şi neclintită gravitate.

Pînă în cele din urmă, totuşi, doamna Bennet nu mai avu nimic de spus; iar Lady Lucas, care căsca de mult, tot ascultînd descrierea repetată a unor fericiri de care nu vedea cum o să aibă şi ea parte, a fost lăsată să se consoleze eu şuncă şi pui rece. Elizabeth începu să-şi revină. Dar intervalul de linişte nu fu lung deoarece, de cum luă sfîrşit cina, auzi vorbindu-se de muzică şi avu de îndurat chinul de a o vedea pe Mary ridicîndu-se, la foarte slabele lor rugăminţi, gata să îndatoreze oaspeţii. Elizabeth încercă cu multe priviri semnificative şi multe rugăminţi să împiedice ceea ce era numai o dovadă de politeţe; zadarnic însă. Mary nu voia să înţeleagă. Prilejul ce i se oferea de a se produce îi era plăcut şi-şi începu cîntecul. Ochii Elizabethei, plini de cea mai mare dezolare, erau aţintiţi asupra ei urmărind-o în timp ce parcurgea cele cîteva strofe, cu o nerăbdare prost răsplătită la sfîrşit, căci Mary, auzind printre mulţumirile comesenilor şi aluzia la speranţa lor că se va lăsa înduplecată să le mai facă iar favoarea de a cînta, după o pauză de o jumătate de minut începu alt cîntec. Posibilităţile ei nu erau în nici un fel pe măsura unei asemenea manifestări; avea o voce mică şi o manieră afectată. Elizabethei îi venea să intre în pămînt. Se uită înspre Jane să vadă cum reacţionează ea, dar Jane stătea de vorbă senină cu domnul Bingley. Se uită la cele două surori ale acestuia şi le văzu schimbînd între ele semne de batjocură; apoi la Darcy care rămînea totuşi grav, de nepătruns. Se uită la tatăl ei pentru a-l implora să intervină, fiindu-i teamă că Mary ar putea cînta toată noaptea. El îi prinse sugestia şi, cînd Mary termină şi al doilea cîntec, îi spuse cu glas tare:

— A fost prea destul, fetiţo. Ne-ai bucurat îndeajuns. Lasă şi celorlalte domnişoare rîndul să se producă.

Mary, deşi se făcu a nu-l auzi, se simţi totuşi descumpănită; şi Elizabethei îi păru rău pentru sora ei, îi păru rău pentru cuvintele tatălui ei, plină de teamă că îngrijorarea ei nu dusese la nimic bun. Se făcu apel la alte doamne dintre invitate.

— Dacă eu, spuse domnul Collins, aş avea norocul să ştiu să cînt, m-aş bucura foarte, sînt convins, să îndatorez societatea cu o melodie, deoarece consider muzica drept o petrecere foarte nevinovată şi total compatibilă cu profesiunea de cleric. Nu vreau să spun totuşi că am putea avea o justificare dacă am consacra prea mare parte din timpul nostru muzicii, deoarece mai sînt desigur şi alte treburi de făcut. Vicarul unei parohii are multe de îndeplinit. În primul rînd trebuie să stabilească convenţia cu zeciuiala în aşa fel, încît lui să-i aducă profit, iar protectorului său să nu-i facă supărare. Trebuie să-şi scrie predicile, iar timpul ce-i mai rămîne nu-i va prisosi pentru toate îndatoririle parohiale şi pentru întreţinerea şi îmbunătăţirea locuinţei pe care nu-i va fi iertat dacă n-o face cit mai confortabilă cu putinţă. Şi nu cred că este de mică importanţă ca el să aibă o purtare împăciuitoare şi atentă cu fiecare în parte şi, în special, cu cei cărora le datorează situaţia lui. De această îndatorire eu nu-l pot absolvi şi nici n-aş putea avea o părere bună despre acela care ar lăsa să-i scape vreun prilej pentru a-şi arăta respectul faţă de oricine ar fi din familia protectorului său. Şi îşi sfîrşi cuvîntarea, care fusese rostită atît de tare, încît să fie auzită de jumătate din salon, cu o plecăciune către domnul Darcy. Mulţi făcură ochii mari, mulţi zîmbiră, dar nimeni nu avu un chip mai amuzat decît domnul Bennet însuşi, în timp ce soţia lui îl lăuda cu patos pe domnul Collins pentru vorbirea lui atît de cu judecată şi remarca, nu prea în şoaptă, către Lady Lucas, că domnul Collins era

un tînăr de soi bun şi cum nu se poate mai deştept.

Elizabethei i se păru că dacă membrii familiei sale s-ar fi vorbit să se dea în spectacol în seara aceea cît vor putea mai bine, le-ar fi fost imposibil să-şi joace rolurile cu mai mult haz sau succes; şi ce fericire, se gîndea ea, pentru Bingley şi sora ei, că lui îi scăpase o parte din reprezentaţie şi că sentimentele lui nu erau dintre acelea care să fie influenţate de nerozia la care ar fi putut fi martor. Era totuşi destul de rău că cele două surori ale lui şi domnul Darcy avuseseră un asemenea prilej de a-şi bate joc de rudele ei; şi nu-şi putea da seama ce fusese mai greu de îndurat, dispreţul tăcut al domnului sau surîsurile insolente ale doamnelor.

Restul serii nu-i mai oferi mare lucru. Domnul Collins o sîcîi mereu şi se ţinu scai de ea; şi cum nu o mai putu convinge să danseze din nou cu el, o puse în situaţia de a nu mai dansa cu nimeni. Zadarnic îl rugă să danseze cu altcineva şi îi oferi să-l prezinte vreunei alte domnişoare. El o asigură că dansul nu-i spunea mai nimic şi că scopul lui principal era ca prin atenţii delicate să i se facă agreabil şi că de aceea îşi va face un punct de onoare din a rămîne lîngă dînsa toată seara. Nu mai era nimic de spus faţă de asemenea proiect. Elizabeth datoră clipe de mare uşurare prietenei sale, domnişoara Lucas, care veni adesea lîngă ea şi, din drăgălăşenie, îl atrase pe domnul Collins într-o conversaţie cu ea.

Elizabeth fu cel puţin scutită de ofensa de a mai fi luată în seamă de domnul Darcy care, deşi se aflase adesea foarte aproape de ea şi singur, nu se mai apropiase niciodată atît cît să-i poată vorbi. Ea îşi spuse că era poate urmarea aluziei ce o făcuse cu privire la domnul Wickham şi se bucură.

Cei de la Longbourn rămaseră ultimii şi, printr-o manevră a doamnei Bennet, trebuiră să aştepte trăsura încă un sfert de oră după plecarea tuturor celorlalţi, ceea ce le dădu timp să constate cît de călduros doreau o parte din gazde să-i vadă plecaţi. Doamna Hurst şi sora ei abia dacă mai deschiseră gura şi atunci numai ca să se plîngă de oboseală, fiind foarte nerăbdătoare să rămînă singure. Respinseră toate încercările de conversaţie ale doamnei Bennet, creînd astfel o atmosferă de amorţeală prea puţin înviorată de cuvîntările lungi ale domnului Collins, care îl omagia pe domnul Bingley şi pe surorile sale pentru eleganţa petrecerii şi pentru ospitalitatea şi politeţea comportării lor faţă de musafiri. Darcy nu spunea nimic. Domnul Bennet, la fel de tăcut, se delecta de această scenă. Domnul Bingley şi Jane îşi vorbeau, stînd împreună, puţin mai departe de toţi ceilalţi. Elizabeth păstra o tăcere tot atît de neclintită ca a doamnei Hurst sau a domnişoarei Bingley; chiar şi Lydia era prea obosită ca să mai rostească vreo vorbă, afară doar de cîte o exclamaţie întîmplătoare ca: "Doamne, ce obosită sînt!" însoţită de un căscat pînă la urechi.

Cînd în sfîrşit se ridicară pentru a-şi lua rămas bun, doamna Bennet fu deosebit de stăruitoare în politeţea cu care îşi exprimă speranţa de a-i primi în curînd pe toţi ia Longbourn, adresîndu-se mai ales domnului Bingley pentru a-l asigura că i-ar face foarte fericiţi dacă ar lua un dejun intim la ei, oricînd, fără ceremonia unei invitaţii formale.

Bingley radia de bucurie şi promise, plin de recunoştinţă, că se va folosi de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile sale, după ce se va întoarce de la Londra, unde trebuia să plece chiar a doua zi, pentru scurt timp. Doamna Bennet era pe deplin mulţumită şi plecă de acolo cu încîntătoarea convingere că, lăsînd o margine pentru pregătirile necesare formalităţilor, trăsurilor noi şi rochiilor de nuntă, era neîndoielnic că, la capătul a trei sau patru luni, fiica ei va fi instalată la Netherfield. La eventualitatea de a-şi mai vedea încă una dintre fiice măritată cu domnul Collins se gîndea cu tot atîta certitudine şi cu o mare, dar nu egală, plăcere. Elizabeth îi era cea mai puţin dragă dintre fete, şi, deşi bărbatul şi partida erau destul de bune pentru *ea,* valoarea şi a uneia şi a celeilalte erau eclipsate de domnul Bingley şi de Netherfield.

Capitolul XIX

Dimineaţa următoare aduse ceva nou la Longbourn, Domnul Collins îşi prezentă, oficial, cererea. Cum se hotărâse s-o facă fără să mai piardă timp, deoarece concediul său lua sfîrşit sîmbătă, şi neavînd nici un sentiment de sfială care să-l descumpănească, chiar dac-o făcea pe nepregătite, se aşternu la lucru metodic, ţinînd seamă de toate regulile pe care le socotea parte integrantă din această treabă. Imediat după micul dejun, găsindu-le împreună pe doamna Bennet, pe Elizabeth şi pe una dintre mezine, se adresă mamei în acest fel:

— Pot spera, doamnă, un cuvînt din partea dumneavoastră, pe lîngă frumoasa dumneavoastră fiică, Elizabeth, dat fiind că-i solicit favoarea unei audienţe particulare în cursul acestei dimineţi?

Înainte ca Elizabeth să mai aibă timp pentru altceva decît pentru a roşi de uimire, doamna Bennet răspunse:

— Vai de mine! Da, desigur! Sînt sigură că Lizzy se va simți foarte fericită; sînt sigură că nu poate avea nici o obiecție. Hai, Kitty! Am nevoie de tine sus. Şi, strîngîndu-şi lucrul, zori să iasă din cameră în timp ce Elizabeth striga:

— Scumpă doamnă, nu pleca. Te rog, nu pleca. Domnul Collins trebuie să mă ierte. Nu poate avea nimic să-mi spună care să nu poată fi auzit de oricine. Altfel plec şi eu.

— Nu! Nu! Asta-i o prostie, Lizzy. Doresc să rămîi pe loc. Şi văzînd că Elizabeth, stînjenită şi contrariată, părea că este gata să iasă, adăugă: Lizzy, *insist* să rămîi şi să dai ascultare domnului Collins.

Elizabeth nu se putea opune unei asemenea porunci; şi o clipă de gîndire făcînd-o să vadă că era mai cuminte să termine cît mai repede şi mai în liniște cu putință, se aşeză şi, străduindu-se din răsputeri, încercă să-şi ascundă simțămintele care erau împărțite între dispreț şi haz. Doamna Bennet şi Kitty se îndepărtară; îndată ce rămaseră singuri, domnul Collins începu:

— Credeți-mă, dragă domnişoară Elizabeth, că modestia dumneavoastră, departe de a vă dăuna, se adaugă mai curînd la celelalte calități pe care le aveți. Ați fi fost mai puțin plăcută în ochii mei, dacă *nu* ați fi arătat această mică opunere; permiteți-mi să vă asigur însă că am aprobarea onoratei dumneavoastră mame pentru această cerere. Cu greu v-ați putea îndoi de scopul intervenției mele, oricît de mult pudoarea dumneavoastră firească v-ar îndemna să vi-l ascundeți; atențiile mele au fost prea marcate pentru a vă fi putut înşela. Aproape din clipa cînd am deschis uşa acestei case v-am ales ca tovarăşă a vieții mele în viitor. Dar mai înainte de a mă lăsa furat de sentimentele mele pe această temă, ar fi mai cuminte să vă arăt motivele pentru care mă însor şi, mai mult decît atît, motivele pentru care am venit în Hertfordshire cu scopul de a-mi alege o soție, aşa cum desigur am şi făcut.

Imaginea domnului Collins, cu tot calmul lui solemn, furat de sentimentele lui, era gata s-o facă pe Elizabeth să pufnească în rîs, aşa că nu putu folosi scurta pauză pe care el şi-o îngădui, încercînd să-l oprească, iar el continuă:

— Motivele pentru care mă însor sînt: primul, fiindcă socotesc că este bine ca fiecare preot înstărit (cum sînt eu) să dea exemplul căsătoriei în parohia lui; al doilea, pentru că sînt convins că aceasta va adăuga foarte mult la fericirea mea; al treilea, pe care poate ar fi trebuit să-l menționez mai la început, pentru că acesta este sfatul şi recomandarea specială a însăşi nobilei doamne pe care am cinstea s-o numesc protectoarea mea. De două ori a binevoit domnia sa să-mi spună părerea ei (şi încă neîntrebată) în această privință; şi chiar în sîmbăta de dinaintea plecării mele din Hunsford, în timpul partidelor noastre de cadril, pe cînd doamna Jenkinson aranja taburetul domnişoarei de Bourgh, mi-a spus: "Domnule Collins, trebuie să te însori. Un preot ca dumneata trebuie să se însoare. Fă o alegere bună, găseşte o femeie de calitate, de dragul *meu* şi al *dumitale;* să fie dintre cele active, utile, nu crescută cu pretenții; să fie în stare să facă mult dintr-un venit mic. Acesta e sfatul meu. Găseşte o femeie de acest fel, cît poți de repede, adu-o la Hunsford şi am să vin să vă vizitez". Îngăduiți-mi — fiindcă veni vorba — să vă mărturisesc, frumoasă verişoară, că nu consider sfaturile şi amabilitățile Lady-ei Catherine de Bourgh ca cele mai mici dintre darurile pe care am putința să vi le ofer. Veți găsi că are maniere pe care nu am cuvinte să le descriu; iar agerimea şi vioiciunea dumneavoastră cred că îi vor conveni, în special cînd vor fi temperate de tăcerea şi respectul pe care rangul domniei sale nu se poate să nu le impună. Atîta, privitor la intenția mea, în general, în favoarea căsătoriei; mai rămîne acum de spus ceea ce m-a îndreptat înspre Longbourn în loc să mă mîne înspre împrejurimile parohiei mele, unde, vă rog să mă credeți, există multe tinere femei amabile. De fapt însă, fiind, cum sînt, moştenitorul acestei moşii la moartea stimatului dumneavoastră tată (care totuşi poate să mai trăiască încă mulți ani), nu m-am putut împăca deloc cu gîndul să nu-mi aleg o soție dintre fiicele sale, pentru ca pierderea să fie pentru ele cît mai mică posibil, atunci cînd va avea loc tristul eveniment, care totuşi, aşa cum am mai spus-o, s-ar putea să nu se producă încă vreo cîțiva ani. Acesta mi-a fost, scumpă verişoară, motivul; şi-mi place să cred că el nu mă va coborî în stima domniei-voastre. Şi acum, nu-mi mai rămîne nimic altceva decît să vă încredințez, cu vorbe dintre cele mai arzătoare, de violența sentimentelor mele. Sînt total indiferent la avere şi nu voi adresa tatălui domniei-voastre nici o cerere de acest fel, deoarece ştiu prea bine că n-ar putea fi satisfăcută şi că mia aceea de lire cu patru la sută, care nu vă va reveni decît după decesul mamei dumneavoastră, este singurul lucru la care veți avea vreodată dreptul. Asupra acestui capitol, prin urmare, voi păstra neîntrerupt tăcere şi puteți fi încredințată că de pe buzele mele nu veți auzi vreodată vreun reproş meschin, atunci cînd vom fi soț şi soție.

Era absolut necesar să-l întrerupă, acum.

— Sînteți prea grăbit, domnule, strigă Elizabeth. Uitați că nu v-am dat nici un răspuns. Dați-mi voie s-o fac, fără să mai pierdem timpul. Primiți mulțumirile mele pentru omagiul pe

care mi l-aţi adus. Sînt foarte impresionată de cinstea cererii ce mi-aţi făcut, dar îmi este imposibil să fac altfel decît s-o resping.

— Nu aflu acum pentru prima oară, replică domnul Collins, cu o fluturare a mîinii, că printre tinerele domnişoare se obişnuieşte a respinge propunerile bărbatului pe care, în secret, au de gînd să-l accepte, cînd acesta le solicită mîna pentru întîia oară, şi că uneori refuzul este repetat a doua şi chiar a treia oară. Nu sînt deci deloc descumpănit de ceea ce mi-aţi spus şi sper să nu treacă mult şi să vă conduc în faţa altarului.

— Pe cuvîntul meu, domnule, strigă Elizabeth, speranţa dumneavoastră este extraordinară, după cele ce v-am spus. Vă asigur că nu fac parte dintre acele tinere domnişoare (dacă există cumva astfel de tinere domnişoare) care sînt atît de curajoase, încît să-şi pună fericirea în joc, luîndu-şi riscul unei a doua cereri. Refuzul meu este foarte hotărît. Dumneavoastră nu m-aţi putea face fericită şi sînt convinsă că eu sînt ultima femeie din lume care v-ar putea face fericit. Ba mai mult, dacă prietena dumneavoastră, Lady Catherine, m-ar cunoaşte, am convingerea că m-ar găsi din toate punctele de vedere neindicată pentru această situaţie.

— Dacă ar fi sigur că Lady Catherine ar crede astfel... spuse domnul Collins foarte grav; dar nu pot să-mi închipui că senioria sa va avea ceva de zis împotriva dumneavoastră. Şi puteţi fi sigură că, atunci cînd voi avea cinstea de a o revedea, îi voi vorbi în modul cel mai strălucitor despre modestia, spiritul dumneavoastră gospodăresc şi alte frumoase însuşiri pe care le aveţi.

— Orice laudă, domnule Collins, va fi într-adevăr inutilă. Trebuie să-mi îngăduiţi să judec singură şi să-mi faceţi cinstea de a crede ceea ce spun. Doresc să fiţi foarte fericit şi foarte bogat şi, refuzîndu-vă mîna, fac tot ce-mi stă în putere ca să vă împiedic de a fi altfel. Cerîndu-mă în căsătorie, aţi dat probabil satisfacţie delicateţei sentimentelor dumneavoastră faţă de familia mea şi puteţi intra în posesia moşiei Longbourn cînd va fi cazul, fără să vă faceţi nici un reproş. Chestiunea poate fi deci socotită complet închisă.

La aceste vorbe se ridică şi ar fi părăsit camera dacă domnul Collins nu i s-ar fi adresat astfel:

— Cînd voi avea din nou onoarea să vorbesc despre acest subiect, sper să primesc un răspuns mai favorabil decît mi-aţi dat acum; sînt, cu toate acestea, departe de a vă acuza în prezent de cruzime, deoarece ştiu că aşa se obişnuieşte printre persoanele de sexul dumneavoastră — să respingă bărbatul la prima lui cerere; şi poate că mi-aţi spus deja atît cît trebuie, în conformitate cu adevăratul simţ de pudoare al firii femeieşti, pentru a mă încuraja în cererea mea.

— Într-adevăr, domnule Collins, strigă Elizabeth oarecum enervată, mă uimiţi la culme. Dacă ceea ce v-am spus pînă acum vă poate părea o încurajare, nu ştiu cum să-mi exprim refuzul într-un mod care să vă poată convinge că este un refuz.

— Trebuie să-mi daţi voie, scumpă verişoară, să cred că cererea mea este refuzată numai de formă. Motivele pentru care cred astfel sînt, pe scurt, următoarele: nu mi se pare că persoana mea ar fi nedemnă să fie acceptată de dumneavoastră, sau că situaţia pe care v-o pot oferi ar fi altfel decît foarte dezirabilă. Situaţia mea, legăturile mele cu familia de Bourgh şi rudenia mea cu familia dumneavoastră sînt tot atîtea împrejurări foarte favorabile mie; şi ar trebui să mai ţineţi seama că, în ciuda numeroaselor dumneavoastră farmece, nu este deloc sigur că vi se va mai face vreodată o altă cerere în căsătorie. Zestrea dumneavoastră este, din nefericire, atît de mică, încît, foarte probabil, ea va anihila efectul drăgălăşeniei dumneavoastră şi al bunelor dumneavoastră însuşiri. Deoarece trebuie să conchid că refuzul dumneavoastră nu este serios, îmi place să-l atribui dorinţei dumneavoastră de a-mi stîrni şi mai mult dragostea, ţinîndu-mă în nesiguranţă, în acord cu practica obişnuită printre femeile distinse.

— Vă asigur, domnule, că n-am nici cea mai mică pretenţie că aş fi dotată cu acest fel de distincţie care constă în a chinui un om onorabil. Aş prefera să mi se aducă omagiul de a nu mi se contesta sinceritatea. Vă mulţumesc iară şi iară pentru cinstea ce mi-aţi făcut-o, dar îmi este imposibil să accept cererea dumneavoastră în căsătorie. Din toate punctele de vedere sentimentele mele mi-o interzic. Pot să vă vorbesc deschis? Nu mă consideraţi acum ca pe o femele distinsă care are de gînd să vă chinuie, ci ca pe o făptură raţională care vă spune adevărul adevărat.

— Sînteţi mereu fermecătoare! strigă Collins, cu un aer de neîndemînatică galanterie, şi sînt convins că atunci cînd cererea mea va fi consfinţită de autoritatea expresă a ambilor dumneavoastră excelenţi părinţi, ea nu va putea fi socotită decît acceptabilă.

Elizabeth nu mai avu ce răspunde la asemenea încăpăţînare într-o voită amăgire de sine şi se retrase imediat în tăcere, hotărîtă ca, în caz că domnul Collins va persista să considere repetatele ei refuzuri drept măgulitoare încurajări, să se adreseze tatălui ei al cărui "nu" ar putea fi rostit în aşa fel, încît să fie decisiv, şi a cărui purtare, cel puţin, nu va putea fi luată

drept mofturi şi cochetărie de femeie distinsă.

Capitolul XX

Domnul Collins n-a fost lăsat mult timp să contemple în tăcere reuşita sa în dragoste, căci doamna Bennet, care-şi făcuse de lucru în hol aşteptînd sfîrşitul convorbirii, nici n-o văzu bine pe Elizabeth deschizînd uşa şi trecînd cu paşi zoriţi pe lîngă ea înspre scară, că şi intră în sufragerie ca să se felicite şi să-l felicite, în cuvinte calde, pentru fericita perspectivă a unei legături mai strînse între ei. Domnul Collins primi şi-i întoarse felicitările cu o egală plăcere, pornindu-se apoi să-i relateze amănuntele convorbirii, de rezultatul căreia era încredinţat că avea toate motivele să fie mulţumit, deoarece refuzul ferm al verişoarei sale izvora, în mod natural, din firea-i ruşinoasă şi din autentica pudoare a caracterului ei.

Pe doamna Bennet, această ştire o sperie totuşi; ar fi fost bucuroasă să creadă, ca el, că fiica sa avusese de gînd să-l încurajez refuzîndu-i cererea în căsătorie, dar nu îndrăznea, şi nu se putu stăpîni să nu i-o spună.

— Contaţi, domnule Collins, adăugă ea, că o s-o facem să-şi bage minţile în cap. Am să-i vorbesc despre aceasta chiar eu, imediat. Este foarte încăpăţînată şi nesăbuită şi nu-şi cunoaşte propriul interes; dar am s-o *fac* eu să şi-l cunoască.

— Iertaţi-mă că vă întrerup, doamnă; strigă domnul Collins, dar dacă este într-adevăr încăpăţînată şi nesăbuită, nu ştiu dacă ar fi o soţie cu adevărat potrivită pentru un bărbat în situaţia mea care, fireşte, caută fericirea în instituţia căsătoriei. Dacă deci persistă într-adevăr să-mi respingă cererea, ar fi poate mai bine să n-o siliţi să mă accepte ca soţ căci, dacă are o tendinţă spre asemenea defecte, n-ar putea face mare lucru pentru fericirea mea,

— Domnule, m-aţi înţeles foarte greşit, spuse doamna Bennet alarmată. Lizzy este încăpăţînată numai în chestiuni de acest fel; în toate celelalte, nu s-a mai pomenit o fată cu o fire mai bună. Mă duc imediat la domnul Bennet şi vom aranja asta cu ea, sînt sigură.

Nu-i lăsă timp să mai zică ceva şi porni în grabă la soţul ei; deschizînd uşa bibliotecii, exclamă:

— Oh, dragă domnule Bennet, este urgent nevoie de dumneata; sîntem cu toţii înnebuniţi. Trebuie să vii s-o convingi pe Lizzy să se mărite cu domnul Collins, pentru că jură că nu-l vrea şi dacă nu te grăbeşti, dînsul o să-şi schimbe gîndul şi n-o să mai vrea el s-o ia.

Cînd doamna Bennet intră, domnul Bennet ridică ochii de pe carte şi-i fixă pe chipul ei, cu o calmă indiferenţă, deloc tulburată de vestea ce-i aducea.

— Nu am plăcerea să te înţeleg, spuse, cînd soţia lui îşi isprăvi tirada. Despre ce este vorba?

— Despre domnul Collins şi Lizzy. Lizzy a declarat că nu-l vrea pe domnul Collins şi domnul Collins a început să spună că nu o vrea pe Lizzy.

— Şi ce urmează să fac eu în chestiunea asta? Pare o situaţie fără ieşire.

— Vorbeşte dumneata însuţi cu Lizzy, spune-i că stărui să se mărite cu el.

— Să fie poftită aici. Va trebui să audă părerea mea. Doamna Bennet sună şi domnişoara Elizabeth a fost

somată să vină în bibliotecă.

— Apropie-te, fetiţo, exclamă tatăl, cînd Elizabeth îşi făcu apariţia. Am trimis să te cheme pentru o chestiune importantă. Am aflat că domnul Collins ţi-a făcut o cerere în căsătorie. Este adevărat? Elizabeth răspunse că aşa era. Foarte bine. Şi această cerere ai refuzat-o?

— Da, domnule.

— Foarte bine. Acum ajungem la punctul esenţial. Mama dumitale stăruie să *o* accepţi. Nu este aşa, doamnă Bennet?

— Da! Altfel nu vreau s-o mai văd niciodată în ochii mei.

— Elizabeth, ai în faţă o tristă alternativă. Din ceasul acesta va trebui să devii o străină pentru unul dintre părinţii dumitale. Mama dumitale nu vrea să te mai vadă în ochii ei dacă *nu* te măriţi cu domnul Collins, iar eu nu vreau să te mai văd în ochii mei dacă o *faci*.

Elizabeth nu putu decît să zîmbească la o astfel de concluzie a unui astfel de început; doamna Bennet însă, care fusese convinsă că soţul său privea chestiunea aşa cum dorea ea însăşi, rămase consternată.

— Ce vrei să spui, domnule Bennet, cu felul acesta de a vorbi? Mi-ai promis să *stărui* ca ea să se mărite cu domnul Collins.

— Draga mea, îi replică soţul. Am de cerut două mici favoruri: primul, să-mi îngădui, în împrejurarea de faţă, liberul uz al propriului meu cap; şi al doilea, al camerei mele. Voi fi încîntat să beneficiez singur de bibliotecă, imediat ce va fi cu putinţă.

Cu toate acestea, în ciuda dezamăgirii provocate de purtarea soțului, doamna Bennet nu renunță încă la scopul său. Îi vorbi Elizabethei iară şi iară — cînd cu linguşiri, cînd cu amenințări. Încercă s-o atragă pe Jane de partea ei, dar Jane, cu toată blîndețea posibilă, refuză să intervină; iar Elizabeth răspundea atacurilor mamei sale cîteodată cu toată seriozitatea şi cîteodată cu o veselie nebunească. Deşi felul în care o făcea varia, hotărîrea ei, niciodată.

În acest timp, domnul Collins medita în solitudine la cele întîmplate. Avea o părere prea bună despre el ca să poată pricepe motivul pentru care verişoara lui putea să-l refuze: şi, deşi mîndria-i fusese rănită, nu suferea în nici un alt fel. Înclinația pentru ea era cu totul imaginară, iar eventualitatea ca fata să merite învinuirile mamei sale îl împiedica să simtă vreun regret.

În timp ce întreaga familie era atît de tulburată, sosi Charlotte Lucas să petreacă ziua împreună cu ei. La intrare fu întîmpinată de Lydia care, zburînd către ea, îi spuse mai multă în şoaptă:

— Mă bucur că ai venit; e un haz la noi! Ce crezi că s-a întîmplat azi dimineață? Domnul Collins a cerut-o pe Lizzy, şi ea nu-l vrea.

Charlotte aproape nici n-avu timp să răspundă, căci Kitty se şi ivise lîngă ele cu aceleaşi veşti; şi, nici nu intraseră bine în sufragerie, unde o găsiră pe doamna Bennet singură, că aceasta începu şi ea acelaşi subiect, făcînd apel la înțelegerea domnişoarei Lucas şi implorînd-o s-o convingă pe prietena ei, Lizzy, să se supună dorințelor întregii familii.

— Te implor, scumpă domnişoară Lucas, fă acest lucru, adăugă ea pe un ton melancolic, căci nimeni nu e cu mine, nimeni nu e de partea mea! Sînt tratată cu atîta cruzime! Nimeni nu are milă de sărmanii mei nervi.

Charlotte fu scutită de a-i răspunde căci chiar atunci intrară Jane şi Elizabeth.

— Da, iat-o că vine, continuă doamna Bennet, iat-o, avînd aerul cel mai indiferent posibil, fără să-i pese de noi mai mult decît dacă ne-am aflat la York, numai să poată face după capul ei. Dar să-ți spun eu ceva, domnişoară Lizzy: dacă ți-ai vîrît în cap s-o ții aşa, refuzînd oricare cerere în căsătorie, n-ai să te alegi în viața dumitale cu un soț şi nu ştiu cine o să te țină cînd s-o prăpădi tatăl dumitale. *Eu* n-am să te pot ține şi, de aceea, te avertizez. Am terminat cu dumneata din clipa asta chiar. Ți-am spus cînd eram în bibliotecă, ştii, că n-am să-ți mai vorbesc în viața mea şi ai să vezi că mă țin de cuvînt. Nu-mi face nici o plăcere să vorbesc cu copiii nesupuşi. Nu că mi-ar face de fapt plăcere să vorbesc cu oricine ar fi. Oamenii care suferă de nervi ca mine nu pot avea mare poftă de vorbă. Nu ştie nimeni ce îndur eu! Dar aşa se întîmplă întotdeauna. Cei care nu se plîng n-au niciodată parte de compătimire.

Fiicele sale ascultară într-o tăcere totală această revărsare de cuvinte, conştiente că orice tentativă de a argumenta sau de a o consola i-ar fi mărit numai enervarea. Ea continuă deci să vorbească, fără să fie întreruptă de vreuna dintre ele, pînă ce intră domnul Collins, cu un aer mai important ca de obicei; văzîndu-l, doamna Bennet spuse fetelor:

— Acum, insist să tăceți cu toatele din gură şi să ne lăsați, pe domnul Collins şi pe mine, să stăm puțin de vorbă.

Elizabeth ieşi tăcută; Jane şi Kitty *o* urmară, dar Lydia nu se mişcă, hotărîtă să audă tot ce se va putea auzi. Charlotte, reținută în primul rînd de amabilitatea domnului Collins, care-i puse întrebări foarte amănunțite în privința ei şi a familiei sale, şi apoi de o uşoară curiozitate, se mulțumi să se apropie de fereastră, prefăcîndu-se că nu aude nimic. Doamna Bennet începu conversația plănuită, pe un ton plîngăreț: "Oh, domnule Collins...".

— Scumpă doamnă, o întrerupse el, să păstrăm în veci tăcere în chestiunea asta. Departe fie de mine, continuă el imediat pe un ton care-i sublinia nemulțumirea, gîndul de a avea vreun resentiment față de comportarea fiicei dumneavoastră. Resemnarea în fața relelor de neînlăturat este datoria noastră a tuturor, datorie mai cu osebire a unui tînăr care a avut, cum am avut eu, norocul unei înălțări în grad timpurii; iar eu am credință că sînt resemnat. Poate că aceasta — nu într-o mică măsură — din sentimentul de îndoială în privința fericirii mele certe, dacă frumoasa mea verişoară m-ar fi onorat, acordîndu-mi mîna sa; căci am băgat adesea de seamă că resemnarea nu este niciodată atît de perfectă ca în cazul în care fericirea refuzată începe să piardă în ochii noştri ceva din valoarea ei. Sper că nu veți lua drept o lipsă de respect față de familia dumneavoastră, scumpă doamnă, faptul că îmi retrag pretențiile la mîna fiicei dumneavoastră, fără să vă fi adus dumneavoastră şi domnului Bennet omagiul de a vă cere să vă impuneți autoritatea în favoarea mea. Conduita mea ar putea fi — mă tem — considerată ca neconformă, deoarece am primit refuzul de pe buzele fiicei dumneavoastră în loc de a-l primi din gura dumneavoastră; sîntem însă toți supuşi greşelii. Am avut tot timpul numai gînduri bune. Scopul meu a fost să-mi procur o amabilă tovarăşă de viață, cu respectarea cuvenită intereselor întregii dumneavoastră familii şi, dacă purtarea mea a fost cît de cît criticabilă, rog

să-mi fie îngăduit acum să vă prezint scuzele mele.

Capitolul XXI

Discuția în legătură cu cererea domnului Collins era acum aproape sfîrşită, iar Elizabeth mai avea doar de suportat neplăcutele sentimente ce trebuiau să urmeze în mod inevitabil, şi, din cînd în cînd, cîte o aluzie morocănoasă din partea mamei sale. Cît priveşte pe domnul Collins, el nu-şi exprima sentimentele printr-o jenă sau deprimare, sau prin vreo încercare de a o evita pe Elizabeth, ci mai ales printr-o atitudine înțepată şi o tăcere plină de resentiment. Abia dacă îi mai vorbea şi atențiile insistente de care el însuşi fusese atît de mîndru fură îndreptate în restul zilei către domnişoara Lucas, a cărei amabilitate, ascultîndu-l, constitui o uşurare temporară pentru ei toți şi în special pentru prietena ei.

Ziua următoare nu aduse nici o ameliorare în proasta dispoziție sau în sănătatea doamnei Bennet. Domnul Collins se afla în aceeaşi stare de mîndrie înfuriată. Elizabeth sperase că resentimentele îl vor face să-şi scurteze vizita, dar programul lui nu părea să fi suferit nici o modificare din această cauză. Fusese mereu vorba să plece sîmbătă şi pînă sîmbătă avea de gînd să stea.

După micul dejun, fetele plecaseră la Meryton să se intereseze dacă domnul Wickham se întorsese şi să-i deplîngă absența de la balul de la Netherfield. El le întîlni la intrarea în oraş şi le conduse la mătuşa lor, unde s-a discutat, amplu, regretul şi dezolarea lui de a fi lipsit, precum şi chestiunile care-i interesau pe toți. Față de Elizabeth, totuşi, el recunoscu de bună voie că din proprie inițiativă găsise necesar să-şi impună această absență.

— Pe măsură ce se apropia data balului mi-am dat seama, spuse el, că era mai bine să nu dau ochii cu domnul Darcy ; că a ne afla în aceeaşi încăpere, în aceeaşi societate, atîtea ore împreună, ar fi fost mai mult decît eram în stare să suport; şi că s-ar fi putut ivi situații neplăcute nu numai pentru mine.

Elizabeth aprobă întru totul; avură răgaz să discute pe îndelete acest lucru şi să-şi facă în mod politicos tot felul de complimente, pe drum spre Longbourn, căci domnul Wickham, împreună cu un alt ofițer, le conduse acasă şi, pe drum, el se ocupă în mod special de dînsa. Faptul de a le fi însoțit prezenta un dublu avantaj: Elizabeth simțea ce compliment i se făcea şi apoi, era un prilej foarte nimerit de a-l prezenta mamei şi tatălui ei.

Îndată după întoarcerea acasă sosi o scrisoare pentru domnişoara Bennet; venea de la Netherfield şi a fost deschisă pe loc. Plicul conținea o foaie mică, elegantă, de hârtie satinată, acoperită cu scrisul frumos şi curgător al unei, mîini de femeie; Elizabeth observă expresia de pe chipul surorii sale schimbîndu-se în timp ce citea şi o văzu stăruind asupra unor anumite pasaje. Jane se stăpîni imediat şi, punînd scrisoarea de o parte, încercă, cu veselia ei obişnuită, să ia parte la conversația generală; Elizabeth însă se simți neliniştită de această întîmplare, fapt care o făcu să nu-i mai poată da atenție nici măcar iui Wickham; şi nici nu-şi luaseră bine rămas bun, el şi prietenul lui, că Jane o pofti din ochi s-o urmeze sus. Cînd ajunseră în camera lor, Jane scoase scrisoarea şi-i spuse:

— Este de la Caroline Bingley; cuprinsul m-a surprins nespus de mult. La ora aceasta sînt cu toții plecați din Netherfield; sînt în drum spre Londra şi fără vreo intenție de a se mai întoarce. Ascultă ce scrie.

Citi cu glas tare prima frază care cuprindea informația că se hotărîseră tocmai să-şi urmeze, imediat, fratele la Londra şi că vor lua în ziua aceea dejunul în Grosvenor Street, unde domnul Hurst avea o casă. Următoarea frază suna astfel: "Nu pretind că regret ceva din cele ce las la Hertfordshire, în afară de societatea dumitale, prietenă dragă; sperăm însă, cîndva în viitor, să ne bucurăm de repetate ori de aceleaşi încîntătoare clipe de apropiere, ca acelea pe care le-am avut împreună; şi, între timp, putem să ne micşorăm mîhnirea despărțirii printr-o corespondență cît mai frecventă şi mai sinceră, pentru care lucru contez pe dumneata". Elizabeth ascultă cu toată indiferența provocată de neîncrederea în aceste expresii pompoase şi, deşi bruschețea plecării o surprinsese, nu văzu nimic într-adevăr de regretat în lucrul acesta. Nu era de crezut că absența lor din Netherfield îl va putea împiedica pe domnul Bingley să se întoarcă acolo; iar în ceea ce priveşte pierderea companiei doamnelor, era convinsă că în curînd Jane nu se va mai preocupa de aceasta, fericită de a fi în compania lui.

— Ce ghinion, spuse după o mică pauză, că n-ai mai putut să-i vezi înainte de plecare. Dar nu ne e oare îngăduit să sperăm că viitorul fericit, pe care domnişoara Bingley îl nădăjduieşte, ar putea veni mai curînd decît crede ea? Şi că încântătoarele clipe de apropiere pe care le-ați avut ca prietene vor fi reînnoite cu încă şi mai mare plăcere, ca surori? Ele nu vor reuşi să-l țină pe domnul Bingley la Londra.

— Caroline spune hotărît că iarna aceasta nici unul dintre ei nu va reveni în Hertfordshire. Am să citesc mai departe:

"Ieri, cînd am plecat, fratele nostru era încredințat că treburile care-l reclamau la Londra ar fi putut fi terminate în trei, patru zile; cum însă sîntem sigure că nu poate fi astfel şi, în acelaşi timp, fiind convinse că, odată la Londra, Charles nu se va grăbi deloc să plece iar de acolo, ne-am hotărît să-l urmăm, ca să nu fie obligat să-şi petreacă orele de răgaz într-un hotel lipsit de confort. Multe dintre cunoştințele mele sînt deja acolo pentru sezonul de iarnă; aş dori să pot afla că dumneata, scumpă prietenă, ai intenția să fii una dintre ele; dar din acest punct de vedere, mă cuprinde disperarea. Sper din toată inima că sărbătoarea Crăciunului în Hertfordshire va fi pentru dumneavoastră plină de bucuriile pe care de obicei acesta le aduce şi că numărul curtezanilor dumitale va fi atît de mare, încît te va împiedica să simți pierderea celor trei de care noi te vom lipsi". Reiese limpede de aici, adăugă Jane, că iarna aceasta el nu se va mai reîntoarce.

— Este limpede numai că domnişoara Bingley *nu vrea* ca el să se reîntoarcă.

— Ce te face să crezi asta? Trebuie să fie propria lui hotărîre; el este propriul lui stăpîn. Dar nu ştii încă *totul. Vreau să-ți citesc* pasajul care mă doare cel mai mult. Nu vreau să-ți ascund nimic: "Domnul Darcy este nerăbdător să-şi revadă sora şi, ca să-ți mărturisesc adevărul, nici *noi* înşine nu sîntem mai puțin. Sînt convinsă că Georgiana Darcy nu-şi are egal în frumusețe, eleganță, talente, iar afecțiunea pe care ne-o inspiră, Louizei şi mie, se ridică pînă la ceva încă şi mai interesant, datorită speranței pe care îndrăznim a o nutri ca ea să devină în viitor sora noastră. Nu ştiu dacă ți-am pomenit vreodată de sentimentele mele în această privință, dar nu vreau să părăsesc ținutul fără să ți le destăinuiesc şi sînt încredințată că nu le vei găsi nerezonabile. Fratele meu o admiră deja foarte mult; el va avea acum adesea prilejul s-o vadă în cea mai mare intimitate; toate rudele ei doresc această unire tot atît de mult cît şi ale lui; şi cred că dragostea mea de soră nu mă face să mă-nşel cînd îl cred pe Charles în stare să cucerească inima oricărei femei. Ținînd seama de toate aceste împrejurări favorabile unei apropieri căreia nimic nu îi este potrivnic, greşesc oare, scumpa mea Jane, cînd mă las legănată de speranța într-un eveniment care va aduce fericirea atîtora?".

— Ce crezi despre fraza *aceasta,* draga mea Lizzy? întrebă Jane, după ce sfîrşi de citit. Nu este destul de limpede? Nu mărturiseşte ea oare, în mod expres, că domnişoara Bingley nici nu aşteaptă şi nici nu doreşte să devin sora ei? Că e total convinsa de indiferența fratelui ei şi că, dacă bănuieşte natura sentimentelor mele pentru el, doreşte (foarte amabil!) să mă pună în gardă? Mai poate exista o a doua părere în chestiunea aceasta?

— Da, mai poate, căci părerea mea este total diferită. Vrei s-o auzi?

— Cît se poate de mult.

— Am să ți-o spun în cîteva cuvinte. Domnişoara Bingley îşi dă seama că fratele ei este îndrăgostit de tine şi vrea să-l însoare cu domnişoara Darcy. Pleacă deci după el la oraş, sperînd să-l țină acolo, şi încearcă să te convingă că el nici nu se gîndeşte la tine.

Jane clătină din cap.

— Jane, trebuie într-adevăr să mă crezi. Nu e nimeni care să vă fi văzut împreună şi să se poată îndoi de dragostea lui. Nici domnişoara Bingley, sunt sigură, nu e chiar atît de proastă. Dacă ar fi întrevăzut la domnul Darcy pe jumătate doar atîta dragoste pentru ea, şi-ar fi comandat deja rochia de mireasă. Despre altceva este însă vorba: noi nu sîntem destul de bogați sau destul de nobili pentru ei; şi ea este cu atît mai dornică s-o cîştige pe domnişoara Darcy pentru fratele ei, cu cît are convingerea că, o dată ce s-a făcut o căsătorie între familiile lor, ar avea mai puține dificultăți cu o a doua, ceea ce nu este lipsit de oarecare ingeniozitate şi cred că ar reuşi dacă domnişoara de Bourgh ar ieşi din circuit. Dar, scumpă Jane, nu-ți poți închipui cu adevărat că dacă domnişoara Bingley zice că fratele său are o mare admirație pentru domnişoara Darcy, el este cît de cît mai puțin sensibil, la farmecele *tale* decît era marți, cînd şi-a luat rămas bun de la tine; sau că îi va sta în putere să-l convingă că nu este îndrăgostit de tine, ci este tare îndrăgostit de prietena ei.

— Dacă am avea aceeaşi părere despre domnişoara Bingley, replică Jane, cele spuse de tine mi-ar putea ajuta mult. Dar ştii că premisa ta nu este dreaptă. Caroline nu este în stare să înşele cu tot dinadinsul pe cineva, şi singurul lucru care-mi mai rămîne de sperat în acest caz este că ea însăşi se înşeală.

— E perfect. N-ai fi putut avea o idee mai fericită, de vreme ce ideea mea nu te mulțumeşte; crede — în orice caz — că domnişoara Bingley se înşeală. Ți-ai făcut acum datoria față de ea şi nu mai trebuie să te frămînți.

— Dar, surioară dragă, chiar în cazul cel mai bun, pot fi oare fericită acceptînd un bărbat ale cărui surori şi ai cărui prieteni doresc, toți, ca el să se căsătorească cu altcineva?

— Trebuie să hotărăşti singură, spuse Elizabeth, şi dacă după o matură chibzuință vei găsi

că mâhnirea de a le nemulțumi pe cele două surori ale lui este mai mare decît fericirea de a-i fi soție, te sfătuiesc, desigur, să-l refuzi.

— Cum poți vorbi astfel? o întrebă Jane, cu un zîmbet încîntător. Trebuie să ştii că, deşi aş fi grozav de mîhnită din cauza dezaprobării lor, n-aş putea şovăi.

— Ştiam că n-ai să şovăi şi, aşa stînd lucrurile, nu te pot compătimi.

— Dacă însă el nu se va mai întoarce în iarna asta, nu va mai fi nevoie niciodată de hotărîrea mea. În şase luni, cîte nu se pot întîmpla?!

Elizabeth nici nu luă în considerație eventualitatea ca el să nu se mai întoarcă. Ei îi apăreau toate numai ca o insinuare a dorințelor interesate ale Carolinei şi nu-şi putu închipui — nici măcar pentru o clipă — că dorințele acelea, oricît de direct şi oricît de dibaci ar fi fost ele înfățişate, ar fi putut influența un bărbat atît de independent.

Îi arătă Janei, cît mai convingător cu putință, ce credea în privința aceasta şi avu curînd bucuria de a vedea efectul fericit al intervenției sale. Firea Janei nu era plecată spre descurajare şi, încet, încet, îi reveni speranța, cu toate că uneori neîncrederea îi copleşea nădejdea că Bingley se va reîntoarce la Netherfield şi va răspunde tuturor dorințelor inimii ei.

Căzură de acord că doamna Bennet trebuia să afle despre plecarea familiei, dar nu despre purtarea domnului, pentru a nu se alarma; dar chiar şi această comunicare parțială o neliniști foarte tare şi deplînse marele nenoroc care făcuse ca doamnele să trebuiască să plece tocmai cînd începuseră să devină cu toatele atît de intime.

După ce se lamentă cîtva timp, se consolă totuşi cu gîndul că domnul Bingley se va întoarce repede şi că în curînd va lua masa la Longbourn; şi concluzia finală fu declarația sa consolatoare că, deşi îl invitase numai la un dejun intim, va avea grijă să-i servească două feluri substanțiale.

Capitolul XXII

Familia Bennet a fost invitată la prînz de familia Lucas şi din nou, mai tot timpul zilei, domnişoara Lucas se dovedi foarte drăguță, ascultîndu-l pe domnul Collins. Elizabeth profită de un prilej pentru a-i mulțumi:

— Asta îi menține buna dispoziție, remarcă ea, şi n-am cuvinte să-ți spun cît îți sînt de recunoscătoare. Charlotte o asigură că e foarte bucuroasă să-i fie de folos, mărturisindu-i că era astfel, răsplătită din plin pentru micul sacrificiu de timp ce-l făcea. Lucru foarte drăguț din partea ei, dar drăgălăşenia Charlottei mergea mai departe decît îşi închipuia Elizabeth: scopul ei era, nici mai mult, nici mai puțin, decît s-o salveze de o repetare a omagiilor domnului Collins, atrăgîndu-şi-le pentru sine.

Acesta era planul domnişoarei Lucas şi seara, cînd se despărțiră, aparențele erau atît de surîzătoare, încît s-ar fi simțit aproape sigură de reuşită, dacă el n-ar fi trebuit să plece atît de curînd din Hertfordshire. Dar aici, Charlotte era nedreaptă cu firea lui focoasă şi independentă care-l îndemnă — a doua zi de dimineață — să dispară cu o admirabilă şiretenie de la Longbourn House şi să zorească înspre Lucas Lodge ca să se arunce la picioarele ei. Era foarte îngrijorat să nu fie observat de verişoarele lui, avînd convingerea că, dacă ele l-ar fi văzut plecînd, nu se putea să nu-i ghicească planul, şi nu dorea să i se cunoască tentativa decît o dată cu succesul ei, deoarece, deşi era aproape sigur — şi pe bună dreptate, căci Charlotte fusese destul de încurajatoare — se simțea oarecum timid din cauza aventurii de miercuri. Fu primit în modul cel mai măgulitor. Domnişoara Lucas îl zări venind către casă, de la o fereastră de sus, şi porni imediat să-l întîlnească pe alee, ca din întîmplare. Dar nu prea îndrăznise să spere că o aşteptau acolo atîta dragoste şi elocință.

Într-un timp scurt, pe cît o îngăduiau lungile cuvîntări ale domnului Collins, totul fu hotărît între ei, spre satisfacția amîndurora; pe cînd intrau în casă, el o imploră grav să-i fixeze ziua care urma să-l facă cel mai fericit dintre muritori; şi deşi o asemenea rugăminte se cerea respinsă — pentru moment — domnişoara nu se simți în stare să se joace cu fericirea lui. Prostia cu care fusese dăruit de natură îi lipsea "curtea" de orice farmec ar fi putut face pe o femeie să vrea ca aceasta să se prelungească; şi domnişoara Lucas, care îl accepta numai şi numai din dorința pură şi dezinteresată de a se căpătui, nu făcea mare caz de graba cu care i se realiza această dorință.

Sir William şi Lady Lucas au fost grabnic solicitați să-şi dea consimțămîntul pe care-l acordară cu mare entuziasm. Situația domnului Collins făcea din el o partidă cît se poate de dorită pentru fiica lor, căreia îi puteau da prea puțină zestre; iar perspectivele averii lui erau deosebit de bune. Lady Lucas începu pe loc să socotească — mai interesată de acest subiect decît oricînd în trecut — cam cîți ani mai avea domnul Bennet de trăit; iar Sir William îşi dete în

mod categoric părerea că îndată ce domnul Collins va intra în posesia moşiei Longbourri ar fi foarte oportun ca el şi soţia lui să-şi facă apariţia la Palatul Saint James. Întreaga familie, pe scurt, a fost cu acest prilej copleşită de fericire. Mezinele îşi făceau vise *să fie scoase în lume* cu un an, doi mai devreme decît s-ar fi putut altfel; iar băieţii scăpară de teama că Charlotte va muri fată bătrînă. Cît despre Charlotte, era destul de liniştită. Câştigase partida şi acum avea răgaz să judece. Reflecţiile ei fură în general mulţumitoare. Domnul Collins nu era, desigur, nici inteligent, nici simpatic; prezenţa lui era enervantă, iar dragostea lui pentru ea nu putea fi decît închipuire. Totuşi, va fi soţul ei. Fără să-şi închipuie cine ştie ce nici despre bărbaţi, nici despre căsnicie, măritişul fusese totdeauna ţinta ei; era singura soluţie pentru tinerele fete cu educaţie, dar cu avere mică; şi oricît de nesigură, sub raportul fericirii, era mijlocul lor de protecţie, cel mai plăcut, împotriva nevoilor. Acest mijloc de protecţie, ea îl dobîndise acum; şi la vîrsta de douăzeci şi şapte de ani, fără să fi fost vreodată frumoasă, simţea ce mare noroc avea. Lucrul cel mai puţin plăcut, în toată chestiunea asta, era surpriza pe care i-o va prilejui Elizabethei Bennet, a cărei prietenie o preţuia mai presus decît a oricui altcuiva. Elizabeth o să se mire şi poate o s-o condamne; şi, deşi hotărîrea ei era de neclintit, o asemenea dezaprobare ar fi durut-o. Se hotărî să-i mărturisească personal totul şi de aceea îi ceru domnului Collins ca la întoarcerea lui la Longbourn pentru cină să nu sufle nimănui din familie nimic despre cele întîmplate. Promisiunea de a păstra secretul fu desigur conştiincios dată, dar nu putea fi uşor ţinută, deoarece curiozitatea stîrnită de lunga lui absenţă se manifestă, cînd se întoarse, prin întrebări atît de directe, încît a fost nevoie de oarecare inventivitate pentru a le ocoli şi, în acelaşi timp, de o mare abnegaţie, căci tare mai dorea să le facă tuturor cunoscută dragostea lui încununată de succes.

Cum urma să plece a doua zi prea devreme pentru a mai da ochii cu vreuna dintre gazde, ceremonia de bun rămas avu loc cînd doamnele se retraseră pentru noapte; doamna Bennet, plină de politeţe şi cordialitate, îi spuse cît de fericiţi ar fi cu toţii să-l vadă iarăşi la Longbourn, oricînd i-ar îngădui celelalte angajamente să vină în vizită.

— Scumpă doamnă, replică el, invitaţia dumneavoastră îmi este deosebit de plăcută, căci este tocmai lucrul pe care l-am sperat şi puteţi fi sigură că voi profita de ea cît de curînd posibil.

Rămaseră cu toţii uluiţi şi domnul Bennet, care nu dorea în nici un caz o atît de grabnică revenire a lui, spuse pe loc:

— Dar nu e nici un pericol să vă atrageţi prin asta dezaprobarea Lady-ei Catherine, scumpe domn? E mai bine să vă neglijaţi rudele decît să vă luaţi riscul de a vă nemulţumi protectoarea.

— Dragă domnule, replică domnul Collins, vă rămîn profund îndatorat pentru acest sfat prietenesc şi puteţi conta că nu voi face niciodată un pas atît de important, fără aprobarea senioriei sale.

— Trebuie să fiţi mereu cu ochii în patru. Riscaţi orice altceva, mai curînd decît s-o indispuneţi; şi dacă veţi simţi vreodată îndemnul de a veni la noi, ceea ce cred că este, foarte probabil, staţi cuminte acasă şi fiţi liniştit, căci *noi* nu ne vom supăra din cauza asta.

— Credeţi-mă, dragă domnule, că atenţia dumneavoastră afectuoasă îmi stîrneşte şi mai mult recunoştinţa; şi contaţi că veţi primi curînd din partea mea o scrisoare de mulţumire şi pentru aceasta ca şi pentru toate dovezile de atenţie pe care mi le-aţi arătat în timpul şederii mele în Hertfordshire. Cît priveşte frumoasele mele verişoare, deşi absenţa mea s-ar putea să nu fie destul de lungă pentru a face necesar acest lucru, îmi voi lua libertatea de a le ura sănătate şi fericire, fără a face o excepţie nici pentru verişoara Elizabeth.

Doamnele se retraseră apoi cu amabilităţile cuvenite, toate la fel de surprinse, aflînd că el se gîndea să se reîntoarcă în curînd. Doamnei Bennet îi plăcea să înţeleagă din asta că domnul Collins se gîndea să-şi aducă omagiul vreuneia dintre fiicele sale mai mici, şi Mary ar fi putut fi convinsă să-l accepte. Ea îi preţuia însuşirile mai mult decît toate celelalte surori; reflecţiile lui aveau o greutate care adesea o izbea; şi deşi nu era în nici un caz inteligent ca dînsa, se gîndea că, dacă ar fi fost încurajat să citească şi să se desăvârşească printr-un exemplu ca al ei, ar fi putut deveni un tovarăş de viaţă foarte plăcut. Dar a doua zi de dimineaţă, orice speranţă de acest fel le-a fost spulberată. Curînd după micul dejun, veni domnişoara Lucas şi relată Elizabethei, într-o scurtă convorbire între patru ochi, evenimentul din ajun.

Cu o zi, două mai înainte, Elizabethei îi trecuse prin minte posibilitatea ca domnul Collins să-şi închipuie că era îndrăgostit de prietena ei; dar ca Charlotte să-l poată încuraja părea tot atît de imposibil, pe cît îi era ei însăşi de imposibil să-l încurajeze; uimirea ei fu, prin urmare, atît de puternică, — încît în primul moment uită de buna-cuviinţă şi nu se putu stăpîni să nu exclame:

— Logodită cu domnul Collins! Draga mea Charlotte, imposibil!

Înfăţişarea liniştită pe care o avusese domnişoara Lucas în timpul povestirii sale se tulbură o clipă, la auzul unui reproş atît de direct, dar cum se aşteptase la aşa ceva, îşi

recăpătă imediat calmul şi replică:

— De ce eşti atît de surprinsă, draga mea Eliza? Ţi se pare un lucru de necrezut ca domnul Collins să poată cîştiga buna părere a unei femei, pentru că nu a avut fericirea să reuşească în cazul dumitale?

Dar Elizabeth îşi revenise şi, făcînd un mare efort, reuşi s-o asigure cu destulă fermitate că era foarte bucuroasă de perspectiva înrudirii lor şi că îi dorea cea mai desăvîrşită fericire.

— Te înțeleg, replică Charlotte: sigur că eşti surprinsă, foarte surprinsă; e atît de puțin de cînd domnul Collins dorea să se căsătorească cu dumneata! Cînd vei avea însă răgazul să te gîndeşti bine, sper că vei fi mulțumită de ceea ce am făcut. Eu nu sînt romantică, ştii; n-am fost niciodată. Nu vreau decît un cămin plăcut; şi, luînd în considerație firea domnului Collins, relațiile şi situația lui în societate, sînt convinsă că şansa mea de a fi fericită cu el este la fel de mare ca aceea cu care se pot lăuda cei mai mulți dintre oameni, la căsătoria lor.

Elizabeth răspunse liniştită: "Fără îndoială". Şi, după cîteva clipe de stînjeneală, reveniră în mijlocul celorlalți. Charlotte nu mai stătu mult, şi Elizabeth rămase să reflecteze la cele ce auzise. A trecut mult pînă ce se împacă cu ideea unei căsătorii atît de nepotrivite. Ciudățenia domnului Collins, care făcuse două cereri de căsătorie în răstimp de trei zile, nu era nimic pe lîngă faptul că fusese acceptat. Elizabeth simțise totdeauna că părerea Charlottei asupra căsătoriei nu era exact la fel cu a ei, dar nu şi-ar fi închipuit că era posibil ca, în fapt, prietena ei să-şi sacrifice toate sentimentele mai nobile de dragul unor avantaje materiale. Charlotte, soția domnului Collins! Ce tablou umilitor! Şi, la mîhnirea de a-şi vedea prietena degradîndu-se şi scăzînd în stima ei, se adăuga convingerea dureroasă că acea prietenă nu va putea să se simtă prea fericită cu ceea ce alesese.

Capitolul XXIII

Elizabeth se afla împreună cu mama şi surorile sale, gîndindu-se la cele auzite, întrebîndu-se dacă îi era îngăduit sau nu să le spună şi lor, cînd apăru Sir William Lucas însuşi, trimis de Charlotte pentru a anunța prietenilor logodna ei. Cu multe complimente pentru gazde şi felicitîndu-se copios pentru perspectiva înrudirii dintre casele lor, el îşi dezvoltă subiectul în fața unui auditoriu nu numai uimit, ci de-a dreptul incredul: căci doamna Bennet îi declară, mai mult insistentă decît amabilă, că se înşela desigur pe de-a-ntregul; iar Lydia, întotdeauna imprudentă şi adesea nepoliticoasă, exclamă cu violență:

— Doamne sfinte! Sir William, cum puteți spune asemenea poveste? Nu ştiți că domnul Collins vrea să se însoare cu Lizzy?

Numai o politețe de curtean ar fi putut suporta, fără mînie, o asemenea atitudine; buna creştere a lui Sir William îi ajută să treacă prin toate şi, deşi rugă să nu se pună la îndoială adevărul comunicării sale, le ascultă obrăzniciile cu cea mai îngăduitoare politețe.

Elizabeth, simțind că era de datoria ei să-l scoată dintr-o situație atît de neplăcută, confirmă cele spuse de el, menționînd că fusese deja informată de acest lucru de Charlotte; încercă să pună capăt exclamațiilor mamei şi surorilor sale prin zelul felicitărilor adresate lui Sir William, fiind secondată inimos de Jane, şi printr-o sumedenie de remarci în legătură cu fericirea care era de aşteptat de la o asemenea căsătorie, şi în legătură cu caracterul admirabil al domnului Collins, şi cu distanța convenabilă dintre Hunsford şi Londra.

Doamna Bennet fusese prea copleşită ca să spună mare lucru, atîta timp cît Sir William stătuse la ei; dar nici nu plecase bine, că îşi dădu frîu liber simțămintelor. În primul rînd, persista să nu dea crezare întregii chestiuni; în al doilea, era sigură că domnul Collins căzuse în cursă; în al treilea, era încredințată că nu vor fi niciodată fericiți împreună; şi, în al patrulea, că logodna se putea rupe. Din toate acestea, se puteau trage limpede două concluzii: una, că Elizabeth era cauza adevărată a tuturor relelor, şi cealaltă, că dînsa personal fusese tratată în mod barbar de ei toți; şi nimic nu-i putu scoate din cap, în tot cursul zilei, aceste două idei. Nimic nu o putu consola, nici linişti. Şi nici nu i se istovi indignarea în ziua aceea; trecu o săptămînă pînă să poată da ochii cu Elizabeth, fără s-o certe; trecu o lună pînă să poată vorbi cu Sir William sau cu Lady Lucas, fără să fie mojică, şi multe luni trecură pînă s-o poată ierta de tot pe fiica lor.

Sentimentele încercate de domnul Bennet cu acest prilej fură mult mai potolite şi de o natură mai plăcută, căci era mulțumit, spunea dînsul, să descopere că Charlotte Lucas, pe care se chinuise s-o creadă destul de cu judecată, era tot atît de nesăbuită ca şi soția lui şi mai nesăbuită decît fiica lui!

Jane mărturisi că era nițel surprinsă de această căsătorie, dar vorbi mai puțin despre uimirea ei decît despre via dorință de a-i şti fericiți; Elizabeth nu o putu deloc convinge să

considere fericirea lor drept improbabilă. Kitty şi Lydia erau departe de a o invidia pe domnişoara Lucas, căci domnul Collins nu era decît un pastor şi vestea nu le impresiona decît ca o noutate bună de răspîndit la Meryton.

Lady Lucas se simţea triumfătoare, fiind acum în stare să-i dea doamnei Bennet riposta: bucuria ei de a avea o fată măritată bine; venea la Longbourn mai des decît de obicei ca să-i spună cît era de fericită, deşi privirile acre şi remarcile răutăcioase ale doamnei Bennet ar fi fost suficiente ca să-i strice toată fericirea.

Între Elizabeth şi Charlotte se strecurase o stinghereală care le făcea pe amîndouă să păstreze tăcere pe această temă, şi Elizabeth era încredinţată că între ele nu ar mai putea exista vreodată o încredere totală. Dezamăgirea pe care o încercase cu Charlotte o făcuse să se îndrepte, cu mai mare dragoste, înspre Jane, sigură că părerea pe care o avea despre corectitudinea şi delicateţea acesteia nu va putea fi niciodată clintită, şi de fericirea căreia era zi de zi mai îngrijorată, căci Bingley era plecat de o săptămînă şi nu auziseră încă nimic despre întoarcerea lui.

Jane îi trimisese Carolinei un răspuns imediat la scrisoarea primită şi număra zilele pînă cînd putea spera, în mod rezonabil, să primească ştiri de la ea. Scrisoarea de mulţumire promisă de domnul Collins sosi marţi; fusese adresată tatălui lor şi era scrisă cu toată solemna recunoştinţă pe care ar fi putut-o insufla o găzduire de douăsprezece luni de zile. După ce-şi descărcase conştiinţa pe această temă, trecuse la informaţia, plină de expresii de încîntare, privind fericirea de a fi obţinut afecţiunea amabilei lor vecine, domnişoara Lucas, explicîndu-le că, numai pentru bucuria de a fi lîngă dînsa, acceptase el atît de repede gentila lor invitaţie de a reveni la Longbourn, unde spera că se va putea reîntoarce luni, peste două săptămîni; deoarece, adăuga domnul Collins, Lady Catherine aprobase cu dragă inimă căsătoria lor, şi dorea să aibă loc îndată ce va fi posibil, ceea ce, era încredinţat, va constitui un argument atît de hotărîtor pentru amabila lui Charlotte, încît va fixa o dată apropiată pentru a face din el omul cel mai fericit din lume.

Întoarcerea domnului Collins în Hertfordshire nu mai era un motiv de bucurie pentru doamna Bennet. Din contră, era tot atît de dispusă ca şi soţul ei să se plîngă de acest lucru. Era foarte ciudat că el venea la Longbourn în loc să se ducă la Lucas Lodge; era de asemeni foarte stînjenitor şi teribil de incomod. Nu putea suferi să primească oaspeţi cînd sănătatea îi era atît de proastă şi, dintre toţi oamenii din lume, îndrăgostiţii erau cei mai nesuferiţi. Aşa sunau blîndele murmure ale doamnei Bennet şi ele scădeau numai în faţa durerii sale mai adînci: absenţa prelungită a domnului Bingley.

Nici Jane şi nici Elizabeth nu se simţeau prea liniştite în legătură cu acest subiect. Trecea zi după zi fără să aducă vreo altă veste despre el, în afară de zvonul, care în curînd se răspîndise la Meryton, că nu se va mai întoarce în iarna aceea la Netherfield — zvon care o punea pe doamna Bennet pe jar; şi nu scăpa nici un prilej de a-l contrazice ca pe cea mai revoltătoare minciună.

Chiar şi Elizabeth începuse să se teamă — nu că Bingley ar fi fost indiferent, dar că surorile lui vor reuşi să-l ţină departe de Netherfield. Oricît ar fi dorit să respingă o idee atît de distrugătoare pentru fericirea Janei şi atît de dezonorantă pentru statornicia admiratorului acesteia, ea îi tot revenea în minte. Strădaniile unite ale neîndurătoarelor lui surori şi ale prietenului său atît de influent, ajutate de farmecul domnişoarei Darcy şi distracţiile Londrei, ar putea fi prea mult, se temea Elizabeth, pentru tăria dragostei lui.

Cît despre Jane, îngrijorarea *ei* era, în această încordată aşteptare, mai dureroasă decît a Elizabethei; dar oricare i-ar fi fost sentimentele, Jane dorea să şi le ascundă şi, de aceea, între ea şi Elizabeth, acest subiect nu mai fu niciodată pomenit. Dar cum pe mama sa nu o reţinea nici un fel de delicateţe de acest gen, rareori trecea un ceas în care să nu vorbească de Bingley, să-şi exprime nerăbdarea în legătură cu venirea lui sau chiar să-i ceară Janei să recunoască, în caz că el nu se va mai reîntoarce, că fusese urît tratată. Jane avea nevoie de toată neînfrînta ei blîndeţe ca să îndure aceste atacuri cu destulă linişte. Domnul Collins revenise foarte punctual, luni, peste două săptămîni, dar primirea lui la Longbourn n-a fost atît de binevoitoare ca atunci cînd se prezentase pentru întîia oară. Era însă prea fericit ca să aibă nevoie de multă atenţie şi norocul celorlalţi a fost că ocupaţia de "a face curte" i-a scutit, într-o mare măsură, de prezenţa lui. Cea mai mare parte a zilei o petrecea la Lucas Lodge şi uneori se întorcea la Longbourn tocmai la timp ca să se scuze pentru absenţa lui, înainte ca familia să se ducă la culcare.

Doamna Bennet era într-adevăr într-o stare de plîns. Era de ajuns o aluzie referitoare la această căsătorie ca s-o arunce într-o copleşitoare proastă dispoziţie şi, oriunde s-ar fi dus, era sigură că va auzi vorbindu-se de ea. Prezenţa domnişoarei Lucas îi era odioasă. Ca succesoare a sa în casa aceea, o privea cu o oroare plină de gelozie. Ori de cîte ori venea să-i vadă, doamna Bennet era convinsă că Charlotte anticipa clipa intrării ei în posesie şi ori de cîte ori vorbea în

şoaptă cu domnul Collins, era încredinţată că şuşoteau despre proprietatea Longbourn, hotărînd s-o dea pe ea şi pe fiicele ei afară din casă, imediat ce domnul Bennet va fi mort. Se plînse cu mare amărăciune soţului de toate acestea.

— Într-adevăr, domnule Bennet, îi spuse, mi-e tare greu să mă gîndesc că Charlotte Lucas va fi vreodată stăpîna acestei case, că noi vom fi siliţi să ne dăm la o parte din faţa ei şi c-o să trăiesc ziua s-o văd luîndu-mi locul aici!

— Draga mea, nu te lăsa pradă unor gînduri atît de negre. Hai să ne gîndim la lucruri mai bune. Să ne bucurăm la gîndul că aş putea fi eu supravieţuitorul.

Aceasta nu însemna cine ştie ce consolare pentru doamna Bennet şi, de aceea, în loc să dea un răspuns, continuă în acelaşi fel.

— Nu pot suporta că vor pune mîna pe toată proprietatea asta. Dacă nu era testamentul, nu mi-ar fi păsat de nimic.

— Despre ce nu ţi-ar fi păsat?

— Nu mi-ar fi păsat deloc, de nimic,

— Să fim recunoscători că eşti scutită de a da dovadă de o asemenea lipsă de simţire.

— Nu voi putea fi niciodată recunoscătoare, domnule Bennet, pentru nimic în legătură cu moştenirea. Cum are cineva inima să lase o moşie să zboare de sub nasul propriilor sale fiice, n-o pot înţelege; şi totul de dragul domnului Collins! De ce s-o aibă el şi nu oricine altcineva?

— Las asta s-o hotărăşti singură, îi răspunse domnul Bennet.

Capitolul XXIV

Scrisoarea domnişoarei Bingley sosi şi puse capăt îndoielii. Prima propoziţiune chiar transmitea că se stabiliseră cu toţii la Londra, pentru iarnă; se încheia cu regretele fratelui său de a nu fi avut timp să-şi prezinte omagiile prietenilor din Hertfordshire, mai înainte de a fi plecat de acolo.

Speranţa era pierdută; total pierdută; şi cînd Jane putu citi restul scrisorii, găsi în cuprinsul ei prea puţine lucruri de natură a-i aduce vreo alinare, în afară de mărturisită afecţiune a celei ce o scrisese. În mare măsură cuprindea laude pentru domnişoara Darcy. Se insista din nou asupra multiplelor sale farmece, şi Caroline se lăuda, încîntată, de crescînda lor intimitate şi se aventura să prezică împlinirea dorinţelor exprimate în scrisoarea precedentă. Mai scria, de asemeni, cu mare plăcere, despre fratele ei care era unul dintre intimii casei domnului Darcy şi menţiona extaziată unele planuri ale acestuia cu privire la schimbarea mobilierului în locuinţa lui.

Elizabeth, căreia Jane îi comunică imediat esenţialul din toate acestea, o ascultă într-o tăcută indignare. Inima îi era împărţită între grija pentru sora ei şi resentimentele împotriva tuturor celorlalţi. Nu dădea nici o crezare afirmaţiilor Carolinei în privinţa înclinaţiei fratelui ei pentru domnişoara Darcy. Nu se îndoia nici acum, mai mult decît altădată, că el era cu adevărat îndrăgostit de Jane; şi oricît de dispusă fusese întotdeauna să-l simpatizeze, nu se putea gîndi fără mînie, şi cu greu fără dispreţ la comoditatea firii lui, la lipsa lui de hotărîre, care-l făceau un sclav al planurilor concepute de prieteni şi îl împingeau la sacrificarea propriei sale fericiri pentru un capriciu al lor. Dacă ar fi fost vorba numai de sacrificarea propriei lui fericiri i-ar fi fost îngăduit să se joace cu ea cum ar fi crezut de cuviinţă; dar aici era vorba şi de fericirea sorei sale, fapt de care el trebuia să fie conştient, gîndea Elizabeth. Era, pe scurt, un subiect la care se putea reflecta îndelung; prin forţa lucrurilor însă, în zadar. Nu se putea gîndi la nimic altceva şi totuşi, fie că afecţiunea lui Bingley murise, ori că fusese înăbuşită de intervenţia prietenului său, fie că era conştient de sentimentul Janei pentru el, sau că acesta îi scăpase, oricum ar fi fost, dacă părerea ei personală se putea modifica substanţial în funcţie de aceste diferenţe, situaţia surorii sale rămînea aceeaşi; liniştea ei — la fel de zdrobită. Trecu o zi, două, pînă ce Jane avu curajul să-i vorbească Elizabethei despre, sentimentele ei, dar în cele din urmă, cînd, după o enervare mai lungă decît de obicei pe tema Netherfield şi a prietenului de acolo, doamna Bennet le lăsă singure, ea nu se putu opri să nu spună:

— Oh, dacă scumpa mea mamă s-ar putea stăpîni mai mult! Nici nu-şi poate închipui cît mă îndurerează reflecţiile pe care le face în privinţa lui. Dar nu mă voi plînge. Nu poate dura mult. Va fi uitat şi vom fi cu toţii iar ca mai înainte.

Elizabeth o privi cu o grijă plină de neîncredere, dar nu spuse nimic.

— Te îndoieşti de mine, exclamă Jane, îmbujorîndu-se uşor; dar să ştii că n-ai nici un motiv. El va trăi în amintirea mea ca omul cel mai încîntător pe care l-am cunoscut, dar aceasta e tot. Nu am nici ce să sper, nici de ce să mă tem şi nici ce să-i reproşez. Mulţumesc Domnului, durerea *aceasta* nu o am. Puţin răgaz deci — voi încerca desigur să fac cum e mai bine... Apoi,

cu un glas mai vioi, adăugă: Am, cel puțin, mîngîierea că n-a fost mai mult decît o închipuire fără temei din partea mea şi că aceasta nu a provocat nici un rău nimănui în afară de mine.

— Scumpa mea, exclamă Elizabeth, eşti atît de bună! Gingăşia şi altruismul tău sînt de-a dreptul îngereşti; nici nu ştiu ce să-ți spun. Mi se pare că niciodată nu te-am prețuit la adevărata ta valoare şi nici nu te-am iubit cît meriți.

Domnişoara Bennet se grăbi să nege că ar avea vreun merit deosebit şi să pună laudele pe seama dragostei fierbinți a sorei sale.

— Nu, spuse Elizabeth, nu este drept. *Tu* doreşti să crezi pe toată lumea cumsecade şi te doare cînd vorbesc de rău pe cineva. Eu vreau să cred numai că *tu* eşti desăvîrşită, dar te împotriveşti. Nu te teme că voi depăşi măsura, că voi încălca privilegiul pe care-l ai de a crede în bunătatea tuturor. Nu e nevoie. Sînt puțini aceia pe care-i iubesc cu adevărat şi mai puțini încă aceia despre care am o părere bună. Cu cît cunosc lumea mai mult, cu atît mă nemulțumeşte mai mult: fiecare zi îmi întăreşte credința în nestatornicia firii omeneşti şi mă convinge de puținul temei care se poate pune şi pe ceea ce pare a fi merit şi pe ceea ce pare a fi bun-simț. Am avut în ultimul timp două exemple: pe unul nu-l voi menționa; celălalt este căsătoria Charlottei. Este inexplicabil; din toate punctele de vedere inexplicabil.

— Lizzy dragă, nu te lăsa copleşită de asemenea sentimente. Îți vor distruge fericirea. Nu ții destul seamă de deosebirile de situație şi temperament. Nu uita respectabilitatea domnului Collins şi firea cumpănită şi prudentă a Charlottei. Aminteşte-ți că face parte dintr-o familie numeroasă, că în privința averii e o căsătorie foarte îmbietoare şi fii gata să crezi, pentru binele tuturor, că s-ar putea să simtă pentru vărul nostru ceva ce-ar aduce a considerație, a stimă.

— Ca să-ți fac plăcere, sînt gata să cred orice, dar asta nu vă aduce nimănui nici un profit, căci dacă aş fi convinsă că Charlotte are vreo considerație pentru el, aş avea o părere mai proastă despre judecata ei decît am acum despre inima ei. Scumpa mea, domnul Collins este un om închipuit, afectat, îngust la minte şi prost; ştii că aşa e, la fel de bine ca mine; şi sigur că simți, ca şi mine, că femeia care se mărită cu el nu are o judecată înțeleaptă. Nu trebuie s-o aperi, deşi este vorba de Charlotte Lucas. Nu trebuie de dragul unui singur om să dai altă interpretare principiilor şi integrității şi nici să încerci să te convingi pe tine însăți sau pe mine că egoismul înseamnă prudență şi inconştiența în fața pericolului — asigurarea fericirii.

— Foloseşti, cred, cuvinte prea tari pentru ei amîndoi, replică Jane, şi sper că te vei convinge de acest lucru cînd îi vei vedea fericiți împreună. Dar despre asta am spus destul. Ai făcut aluzie la încă un lucru. Ai menționat *două* cazuri. Nu pot spune că nu te-am înțeles, dar te implor, dragă Lizzy, să nu mă îndurerezi crezînd *persoana aceea* demnă de blam, spunîndu-mi că buna ta părere despre el a scăzut. Nu trebuie să fim atît de repede dispuşi să ne închipuim că am fost loviți intenționat. Nu trebuie să ne aşteptăm ca un tînăr plin de viață să fie totdeauna atît de cumpănit, de circumspect. Foarte adesea nu ne induce în eroare decît propria noastră vanitate şi nimic altceva. Femeile îşi închipuie că admirația înseamnă mai mult decît simplă admirație.

— Iar bărbații au grijă ca ele să-şi închipuie astfel.

— Dacă o fac cu intenție nu este de iertat, dar nu cred că există pe lume atîta intenție cît îşi închipuie unele persoane.

— Sînt departe de a pune ceva din purtarea domnului Bingley pe seama intenției, spuse Elizabeth; dar, se pot produce greşeli şi suferințe, fără a plănui să faci rău sau să faci pe alții nenorociți. Inconştiența, lipsa de atenție față de sentimentele altora şi lipsa de hotărîre vor face — ele — treaba.

— Şi pui purtarea lui pe seama vreuneia dintre acestea?

— Da. În seama celei din urmă; dar, dacă am să merg mai departe, te voi nemulțumi spunîndu-ți ceea ce cred despre oamenii pe care tu îi prețuieşti. Opreşte-mă cît mai poți.

— Stărui deci să presupui că este influențat de surorile lui?

— Da, în unire cu prietenul lui.

— Nu pot s-o cred. De ce să încerce să-l influențeze? Ei nu-i pot dori decît fericire şi, dacă ține la mine, nici o altă femeie nu i-o va putea da.

— Prima ta premisă este falsă. Ei pot dori multe alte lucruri în afară de fericirea lui: îi pot dori o avere mai mare şi mai multă importanță; îi pot dori o căsătorie cu o fată care are toată greutatea pe care o reprezintă banii, relațiile sus puse şi mîndria de familie.

— Fără nici o îndoială toți doresc ca el s-o aleagă pe domnişoara Darcy, replică Jane, dar aceasta din motive mai bune decît crezi tu. O cunosc mai de mult decît pe mine; nu-i deci de mirare că o iubesc mai mult. Dar, oricare le-ar fi dorințele, nu e deloc probabil să se opună dorințelor fratelui lor. Care soră şi-ar îngădui s-o facă, în afară de cazul că ar fi vorba de ceva foarte nepotrivit? Dacă ele ar crede că e îndrăgostit de mine, nu ar încerca să ne despartă; dacă ar fi îndrăgostit, nu ar putea reuşi. Presupunînd existența unei asemenea afecțiuni, dai o

interpretare nefirească şi greşită purtării lor; iar pe mine, mă faci tare nenorocită. Nu mă mîhni cu gîndul acesta. Nu mi-e ruşine că m-am înşelat; sau cel puţin e mai uşor — nu e nimic în comparaţie cu ceea ce aş simţi dacă aş gîndi rău despre el sau despre surorile lui. Dă-mi voie să privesc totul în lumina cea mai favorabilă, în lumina în care totul poate fi explicat.

Elizabeth nu se putea împotrivi unei asemenea dorinţe; din clipa aceea, numele domnului Bingley aproape că n-a mai fost rostit de ele.

Doamna Bennet continua să se mire şi să se lamenteze că domnul Bingley nu se reîntorcea; şi, deşi rar trecea o zi în care Elizabeth să nu-i explice totul limpede, nu părea să existe vreo şansă ca dînsa să se mire mai puţin. Fiica ei încercă s-o *convingă* de ceea ce ea însăşi nu credea, de faptul că atenţiile lui faţă de Jane fuseseră doar rezultatul unei admiraţii obişnuite şi trecătoare, care a încetat cînd nu s-au mai văzut; dar, deşi doamna Bennet accepta pe moment această explicaţie, povestea se repeta zi de zi. Mîngîierea cea mai mare a doamnei Bennet era gîndul că domnul Bingley se va întoarce iarăşi, vara viitoare.

Domnul Bennet tratã chestiunea altfel.

— Aşa, Lizzy, spuse el într-o zi, cred că sora ta este dezamăgită în dragoste. O felicit. În afară de măritiş, unei fete îi place cel mai mult să fie, din cînd în cînd, niţel dezamăgită în dragoste. Are la ce se gîndi şi totodată e ceva care îi dă un fel de distincţie printre prietenele ei. Ţie cînd îţi vine rîndul? N-ai să prea înduri tu să fii multă vreme depăşită de Jane. Acum e rîndul tău. Iată, la Meryton sînt ofiţeri destui ca să dezamăgească pe toate tinerele domnişoare din ţinut. Dă-i voie lui Wickham s-o facă. E un individ prezentabil şi-o să te dezamăgească în mod onorabil.

— Mulţumesc, domnule, un tînăr mai puţin prezentabil însă mi-ar fi de ajuns. Nu trebuie să ne aşteptăm ca toate să avem norocul Janei.

— Adevărat, răspunse domnul Bennet, dar este o mîngîiere să te gîndeşti că, orice ţi s-ar întîmpla în acest sens, ai o mamă iubitoare care va face totdeauna mare caz de asta.

Prezenţa domnului Wickham fu de *un* real folos pentru a împrăştia melancolia pe care ultimele întâmplări nefericite o aruncaseră asupra multora din familia de la Longbourn. Îl vedeau destul de des şi, la celelate merite pe care le avea, se adăuga acum şi acela al unei totale lipse de rezervă. Toate cele aflate de Elizabeth mai înainte — plîngerile lui împotriva domnului Darcy şi tot ceea ce suferise din cauza acestuia — deveniseră fapte cunoscute de toţi şi erau discutate în mod public; şi toţi erau încîntaţi cînd se gîndeau că nu-l putuseră niciodată suferi pe domnul Darcy, înainte chiar să fi ştiut despre chestiunea aceasta.

Domnişoara Bennet era singura persoană în stare să presupună că puteau exista, în cazul lor; unele circumstanţe atenuante, necunoscute de societatea din Hertfordshire; neclintita şi blînda ei candoare pleda întotdeauna pentru îngăduinţă şi susţinea ideea posibilităţii unor greşeli; dar toţi ceilalţi hotărîră că domnul Darcy era cel mai rău dintre oameni.

Capitolul XXV

După o săptămînă petrecută în mărturisiri de dragoste şi planuri de fericire, domnul Collins fu smuls de lîngă amabila lui Charlotte de ziua de sîmbătă. Durerea despărţirii putea fi totuşi alinată, în ceea ce-l privea, de pregătirile pentru primirea miresei, căci avea motive să spere că, imediat după reîntoarcerea lui la Hertfordshire, se va hotărî ziua care trebuia să facă din el cel mai fericit dintre oameni. Îşi luă rămas bun de la rudele sale din Longbourn cu aceeaşi solemnitate ca prima dată; ură iarăşi frumoaselor sale verişoare sănătate şi fericire şi promise tatălui lor o altă scrisoare de mulţumire.

Luna următoare, doamna Bennet avu plăcerea de a-i primi pe fratele ei cu soţia, care veniseră, ca de obicei, să petreacă Crăciunul la Longbourn. Domnul Gardiner era un om cu bun simţ, un gentleman, cu mult superior surorii lui, prin fire cît şi prin educaţie. Doamnelor din Netherfield le-ar fi venit greu să creadă că un om trăind din negoţ şi ocupîndu-se de magazinele lui ar putea fi atît de bine crescut şi de agreabil. Doamna Gardiner, care era cu cîţiva ani mai tînără decît doamna Bennet şi doamna Philips, era o femeie prietenoasă, inteligentă, elegantă şi tare iubită de nepoatele ei din Longbourn. Între cele două nepoate mai mari şi ea exista o mare afecţiune. Ele stătuseră adesea la mătuşa lor, la oraş.

Primul lucru pe care-l făcu doamna Gardiner, după ce sosi, a fost să împartă darurile aduse şi să le descrie ultima modă. După ce termină, rolul ei deveni mai puţin important. Îi venise rîndul să asculte. Doamna Bennet avea multe necazuri şi multe lucruri de care să se plîngă. Avuseseră parte de atîtea nenorociri de cînd nu o mai văzuse pe cumnata ei. Două dintre fiicele sale fuseseră gata, gata să se mărite şi pînă la urmă nu ieşise nimic.

— Nu-i fac nici o vină Janei, continuă dînsa, căci Jane l-ar fi luat pe domnul Bingley dacă

ar fi putut. Dar Lizzy! Oh, soră dragă! E tare greu să te gîndeşti că ar fi putut fi acum soţia domnului Collins, dacă n-ar fi fost la mijloc propria ei îndărătnicie. A cerut-o aici, chiar în camera asta, şi ea l-a refuzat. Urmarea este că Lady Lucas îşi va mărita una dintre fete înaintea mea şi că moşia Longbourn e şi-acum testată altuia, ca la început. Lucaşii sînt oameni foarte şireţi, crede-mă, soră. Să nu le scape nimic din mînă! Îmi pare rău s-o spun, dar aşa e. Mă enervează, mă îmbolnăvesc cînd mi se zădărnicesc planurile de către propria mea familie şi cînd am vecini care se gîndesc la ei înşişi, mai înainte de orice. Cu toate astea, venirea dumitale în momentul acesta e cea mai mare alinare a mea şi mă bucur foarte mult de ce ne-ai spus despre mînecile lungi.

Doamna Gardiner, care cunoştea toate aceste veşti din corespondenţa purtată cu Jane şi Elizabeth, spuse o frază fără importanţă şi, de dragul nepoatelor, schimbă subiectul.

Cînd, mai apoi, rămase singură cu Elizabeth, vorbi mai amănunţit despre toate acestea.

— Se pare că era o partidă bună pentru Jane, spuse ea. Îmi pare rău că n-a ieşit nimic. Dar lucruri din astea se întîmplă atît de des! Un tînăr, aşa cum l-ai descria pe domnul Bingley se îndrăgosteşte foarte uşor de o fată frumoasă, pentru cîteva săptămîni; şi cînd o întîmplare îi desparte, o uită tot atît de uşor, încît acest gen de nestatornicii e foarte frecvent.

— Admirabilă consolare, spuse Elizabeth, dar pe *noi* nu ne încălzeşte. Noi suferim dintr-o întîmplare. Nu se întîmplă deseori ca amestecul unor prieteni să-l convingă pe un tînăr cu o situaţie independentă să nu se mai gîndească la o fată de care era îndrăgostit nebun, numai cu cîteva zile mai înainte.

— Expresia aceasta "îndrăgostit nebun" este atît de răsuflată, de îndoielnică, de nedefinită, încît îmi spune prea puţin. Este tot atît de des folosită pentru sentimente ce se nasc în urma unei cunoştinţe de o oră, cît şi pentru o dragoste adevărată, puternică. Mă rog, cît de "nebun" de îndrăgostit era domnul Bingley?

— N-am văzut niciodată o înclinaţie mai promiţătoare: era din ce în ce mai neatent cu ceilalţi şi total preocupat de Jane. De cîte ori erau împreună, aceasta se vedea tot mai hotărît şi mai limpede. La balul dat de el a jignit două sau trei domnişoare pe care nu le-a poftit la dans; şi chiar eu i-am vorbit de două ori şi nici măcar nu m-a auzit. Ar fi putut exista semne mai bune? Nu este lipsa de atenţie faţă de alţii esenţa dragostei?

— Oh, da! A acelui gen de dragoste pe care presupun că o simţea tînărul. Biata Jane! Îmi pare rău pentru ea, căci s-ar putea, cu firea ei, să nu-i treacă prea repede. Mai bine ţi s-ar fi întîmplat *dumitale,* Lizzy; ai fi rîs de asta şi ţi-ar fi trecut mai repede. Crezi că am putea-o convinge să vină cu noi la Londra? Schimbarea de decor i-ar putea fi de folos; şi poate plecarea ei de acasă i-ar face mai bine decît orice altceva.

Elizabeth fu extrem de încîntată de această propunere şi era convinsă că sora ei nu va avea nimic împotrivă.

— Sper, mai adăugă doamna Gardiner, că nu există nici un considerent, în legătură cu acest tînăr, care să-i influenţeze hotărîrea. Locuim într-un cartier atît de diferit; cercul nostru de cunoştinţe este, şi el, atît de diferit, ieşim atît de puţin, încît nu e deloc probabil să se întîlnească, afară doar dacă nu va veni el s-o vadă.

— Ceea ce este cu totul imposibil, pentru că domnul Bingley se află acum în custodia prietenului său, şi domnul Darcy nu-i va îngădui să facă o vizită Janei, în partea aceea a Londrei! Scumpă mătuşică, cum de ţi-ar putea măcar trece prin minte? Poate că domnul Darcy o fi *auzit* de ceva care se cheamă strada Gracechurch, dar cu greu ar considera suficient o lună de abluţiuni ca să-l spele de impurităţile ei, dacă ar fi călcat vreodată pe acolo, şi nu uita că domnul Bingley nu face un pas fără el.

— Cu atît mai bine. Sper că nu se vor întîlni deloc. Dar Jane nu e în corespondenţă cu sora lui? *Domnişoara Bingley* nu va avea încotro şi va trebui să vină.

— Va renunţa cu totul la relaţiile cu Jane.

Dar, în pofida certitudinii pe care Elizabeth pretindea c-o are asupra acestui punct, cît şi asupra acelui încă şi mai interesant, şi anume că Bingley va fi împiedicat s-o vadă pe Jane, subiectul o preocupa într-atît, încît la un examen atent se convinse că de fapt nu socotea totul pierdut. Era cu putinţă şi chiar probabil, credea ea uneori, ca dragostea lui să reînvie, iar înrîurirea prietenilor să fie combătută cu succes de influenţa mai firească a farmecului Janei.

Domnişoara Bennet primi cu bucurie invitaţia mătuşii sale; acum nu se mai gîndea la cei doi Bingley altfel decît că spera — deoarece Caroline nu locuia în aceeaşi casă cu fratele ei — să petreacă, din cînd în cînd, cîte o dimineaţă în compania ei, fără riscul de a se întîlni cu el.

Doamna şi domnul Gardiner rămaseră la Longbourn o săptămînă şi, ba cu familia Philips, ba cu familia Lucas, ba cu ofiţerii, nu trecu o zi fără program. Doamna Bennet aranjase cu atîta grijă distracţiile fratelui şi cumnatei sale, că nu au putut lua măcar o singură dată un prînz în familie. Cînd primirea avea loc acasă la ei, totdeauna participau şi cîţiva ofiţeri, printre care

domnul Wickham era nelipsit; cu aceste prilejuri, doamna Gardiner, plină de bănuieli, din cauza caldelor recomandări făcute de Elizabeth în favoarea lui, nu-i slăbea din ochi. Fără să creadă — după cele ce observase — că erau tare îndrăgostiți, înclinația pe care o simțeau unul pentru celălalt era destul de vădită ca să-i dea o oarecare neliniște; şi se hotărî ca, înainte de a pleca din Hertfordshire, să-i vorbească Elizabethei despre acest lucru şi să-i arate nesăbuința de a încuraja o asemenea afecțiune.

Pentru doamna Gardiner, Wickham prezenta o singură atracție, fără nici o legătură cu farmecul lui în general. Cu vreo zece, doisprezece ani înainte de a se căsători, ea petrecuse mult timp chiar în partea aceea din Derbyshire de unde era el. Aveau, prin urmare, multe cunoştințe comune şi, deşi Wickham, de cînd murise tatăl domnului Darcy, cu cinci ani în urmă, stătuse puțin acolo, putea totuşi să-i dea despre vechii ei prieteni veşti mai noi decît reuşise ea să capete.

Doamna Gardiner vizitase domeniul Pemberley şi-l ştia foarte bine pe defunctul domn Darcy, din reputație. Acest lucru constituia, prin urmare, un subiect inepuizabil. Le făcea plăcere amîndurora cînd doamna Gardiner îşi compara amintirile de la Pemberley cu descrierea amănunțită pe care i-o putea da Wickham şi cînd îşi plătea tributul de laude la adresa proprietarului defunct. Cînd află cum se purtase cu dînsul tînărul domn Darcy, încercă să-şi amintească dacă auzise ceva despre caracterul lui, de pe vremea cînd era flăcăiandru, care să concorde cu ce i se spunea acum; şi, în cele din urmă, se convinse că-şi amintea să fi auzit în trecut vorbindu-se de domnul Fitzwilliam Darcy ca despre un băiat foarte mîndru şi eu un caracter dificil.

Capitolul XXVI

Avertismentul pe care doamna Gardiner i-l dădu Elizabethei, de cum avu prilejul de a fi singură cu ea, fu precis şi binevoitor; după ce-i spuse gîndul ei cinstit, continuă astfel:

— Eşti o fată cu prea mult bun simț, Lizzy, ca să te îndrăgosteşti numai pentru că ai fost prevenită să n-o faci şi, de aceea, nu mă tem să-ți vorbesc deschis. Serios, aş dori să fii cu grijă. Nu te lăsa tîrîtă şi nu încerca să-l tîrăşti şi pe el într-o afecțiune pe care lipsa averii o va face atît de imprudentă. Nu am nimic împotriva *lui,* este un om deosebit de interesant şi, dacă ar fi avut averea potrivită, cred că n-ai fi putut nimeri mai bine. Dar aşa cum stau lucrurile, nu trebuie să-ți laşi închipuirea s-o ia razna. Tu ai cap şi ne aşteptăm cu toții să ți-l foloseşti. Tatăl tău se bizuie pe hotărîrea şi buna *ta* credință, nu mă-ndoiesc. Nu trebuie să-l dezamăgeşti.

— Scumpa mea mătuşă, ce-mi spui e un lucru serios, într-adevăr.

— Da, şi sper să te conving să fii şi tu serioasă.

— Ei bine, nu trebuie să te alarmezi. Voi avea toată grija şi de mine şi de domnul Wickham. Nu va fi îndrăgostit de mine, dacă o pot împiedica.

— Elizabeth, acum nu eşti serioasă.

— Îți cer iertare. Am să încerc să fiu serioasă. În prezent, nu sînt îndrăgostită de domnul Wickham; nu, sigur nu sînt. Dar el este, dincolo de orice comparație, omul cel mai agreabil pe care l-am întîlnit vreodată; şi dacă se va îndrăgosti într-adevăr de mine... cred că ar fi mai bine să n-o facă! Văd ce nepotrivit lucru ar fi. Oh! Acest *oribil* domn Darcy! Părerea tatălui meu despre mine îmi face cea mai mare cinste şi aş fi nenorocită să-l decepționez. Tata îl simpatizează totuşi pe domnul Wickham. Pe scurt, mătuşică dragă, mi-ar părea rău să vă mîhnesc pe vreunul dintre voi; dar cum vedem mereu că, acolo unde este vorba de dragoste, tinerii sînt rareori împiedicați să se unească din cauza lipsei de avere, cum aş putea eu promite să fiu mai înțeleaptă decît atîția alți semeni ai mei dacă as fi ispitită s-o fac? Sau, cum să ştiu măcar dacă ar fi mai bine să rezist? Tot ceea ce pot deci promite este să nu mă pripesc. Nu mă voi pripi să cred că sînt ținta preocupărilor lui. Cînd voi fi în compania lui, am să mă înfrînez. Pe scurt, voi face cum voi putea mai bine.

— Poate că ar fi mai bine să nu-l încurajezi să vină atît de des aici; cel puțin n-ar trebui să-i *reaminteşti mamei* să-l invite.

— Aşa cum am făcut deunăzi, spuse Elizabeth, cu un zîmbet ştrengar; foarte adevărat, va fi înțelept să mă abțin de la *aşa* ceva. Dar să nu-ți închipui că vine aici prea des. Săptămîna asta a fost invitat atît de des, de dragul dumitale. Cunoşti ideile mamei în privința necesității de a-şi înconjura prietenii, în mod constant, de societate. Dar, în mod serios şi pe cuvîntul meu de onoare, voi încerca să fac tot ce cred că este mai înțelept; şi acum, sper că eşti mulțumită.

Mătuşa o asigură că era; Elizabeth îi mulțumi pentru binevoitoarele sugestii şi se despărțiră — un exemplu minunat de povățuire, într-o asemenea chestiune, fără a provoca resentimente.

Domnul Collins se reîntoarse în Hertfordshire curînd după plecarea familiei Gardiner şi a Janei; dar, cum se instală la familia Lucas, sosirea lui nu însemnă nici un deranj pentru doamna Bennet. Ziua căsătoriei se apropia; şi dînsa se resemnase în cele din urmă s-o considere inevitabilă şi chiar să spună, de repetate ori, pe un ton răutăcios, că *"dorea* ca ei să poată fi fericiţi". Joi, urma să fie ziua cununiei, iar miercuri, domnişoara Lucas le făcu vizita de rămas bun; şi cînd se ridică să plece, Elizabeth, ruşinată de felicitările silnice şi lipsite de căldură ale mamei sale, o conduse afară, sincer emoţionată. Pe cînd coborau scările, Charlotte îi spuse:

— Mă bizui că voi avea foarte des ştiri de la dumneata, Eliza.

— *Le* vei avea, desigur.

— Şi mai am încă o favoare să-ţi cer. Ai să vrei să vii să mă vezi?

— Ne vom întîlni adesea, sper, la Hertfordshire.

— E probabil să nu plec din Kent pentru un timp. Făgăduieşte-mi deci că vei veni la Hunsford.

Elizabeth nu o putea refuza, deşi prevedea că această vizită nu-i va face cine ştie ce plăcere.

— Tata şi Maria vor veni în martie, adăugă Charlotte, şi sper că vei fi de acord să vii cu ei. Eliza, eşti într-adevăr tot atît de binevenită ca şi ei.

Cununia se celebră şi mireasa şi mirele o porniră înspre Kent, chiar de la uşa bisericii, şi — toată lumea avu de spus şi de auzit despre acest eveniment cît se spune şi se aude de obicei. Elizabeth primi curînd veşti de la prietena ei şi corespondenţa dintre ele fu tot atît de frecventă şi de regulată ca întotdeauna; dar era cu neputinţă să fie şi tot atît de neconstrînsă. Elizabeth nu i se putu niciodată adresa fără să simtă că toată bucuria intimităţii lor pierise; şi deşi era hotărîtă să nu neglijeze să scrie, o făcea de dragul a ceea ce fusese, mai curînd decît pentru ceea ce era. Aşteptă cu mare nerăbdare primele scrisori de la Charlotte; era tare curioasă să afle cum va vorbi despre căminul ei, cum îi va plăcea Lady Catherine şi cît de fericită va îndrăzni să afirme că este; totuşi, citind scrisorile, Elizabeth simţea că Charlotte se exprima, în totul, exact aşa cum prevăzuse ea. Scria plină de veselie, părea că este înconjurată de belşug şi nu menţiona nimic ce n-ar fi putut lăuda. Casa, mobilierul, împrejurimile, drumurile, toate erau pe gustul ei, iar comportarea Lady-ei Catherine cît se poate de prietenoasă şi îndatoritoare. Era tabloul făcut de domnul Collins despre Hunsford şi Rosings, adus la proporţii rezonabile; şi Elizabeth băgă de seamă că va trebui să aştepte să se ducă ea însăşi acolo ca să afle şi restul.

Jane îi trimisese surorii sale cîteva rînduri, ca să anunţe că sosiseră cu bine la Londra, şi Elizabeth spera că, atunci cînd îi va scrie din nou, va putea să-i spună ceva despre familia Bingley.

Nerăbdarea cu care aşteptase această a doua scrisoare îi fu răsplătită aşa cum este răsplătită nerăbdarea în general: trecuse o săptămînă de cînd Jane era în capitală, fără ca ea să fi primit ceva de la Caroline, său s-o fi văzut. Găsise totuşi o justificare în presupunerea că ultima ei scrisoare trimisă din Longbourn către prietena sa se pierduse, din întîmplare.

"Mătuşa, scria Jane, se duce mîine prin partea aceea a oraşului şi voi profita de acest prilej pentru a face o vizită în strada Grosvenor".

Jane scrisese din nou după ce făcuse vizita şi o văzuse pe domnişoara Bingley. "Caroline nu mi s-a părut prea bine dispusă — acestea erau cuvintele ei — dar s-a bucurat cînd m-a văzut şi mi-a reproşat că nu îi dădusem nici un semn despre venirea mea la Londra. Am avut dreptate deci; ultima mea scrisoare nu-i parvenise. Am întrebat, bineînţeles, de fratele ei. Era bine, dar atît de prins de domnul Darcy, încît deabia dacă-l mai vedea. Am aflat c-o aşteptau pe domnişoara Darcy la masă. Aş fi vrut s-o fi putut vedea şi eu. Vizita mea nu a fost lungă căci Caroline şi doamna Hurst trebuiau să iasă. Sper să le văd în curînd aici, la noi".

Elizabeth clătină din cap la această scrisoare, care o convinse că numai o întîmplare ar fi putut face ca domnul Bingley să afle că sora ei era la Londra.

Trecuseră patru săptămîni şi Jane nici nu-l zărise măcar. Încerca să se convingă singură că nu-i pare rău; dar nu mai putea închide ochii asupra nedelicateţei domnişoarei Bingley. După ce o aşteptase acasă în fiecare dimineaţă, timp de două săptămîni, inventînd în fiecare seară o nouă scuză pentru faptul că nu venise, musafirul îşi făcu în sfîrşit apariţia; dar scurtimea vizitei şi, mai mult decît aceasta, schimbarea din atitudinea ei nu-i mai îngăduiră Janei să continue a se înşela. Scrisoarea trimisă surorii sale, cu acest prilej, e o dovadă de ceea ce simţea:

> Sînt sigură că scumpa mea Lizzy va fi incapabilă să triumfe asupra mea pentru a fi judecat mai bine decît mine, acum cînd recunosc că m-am înşelat complet în privinţa

afecțiunii domnişoarei Bingley. Dar, surioară dragă, deşi această întîmplare dovedeşte că ai avut dreptate, nu mă socoti încăpățînată cînd afirm, în continuare, că, luînd în considerație purtarea ei în trecut, încrederea mea a fost tot atît de normală cît şi suspiciunea ta. Nu înțeleg deloc motivul pentru care dorea să se apropie de mine; dar sînt sigură că, dacă aceleaşi împrejurări s-ar ivi din nou, m-aş înşela din nou. Carolina nu mi-a întors vizita pînă ieri şi, între timp, nu am primit de la ea nici un bilet, nici un rînd. Vizita, era foarte limpede, nu-i făcea deloc plăcere. S-a scuzat puțin, de formă, că nu a venit mai curînd; n-a spus nici un cuvînt despre o eventuală revedere şi-a fost, din toate punctele de vedere, atît de schimbată, încît, cînd a plecat, eram ferm hotărîtă să nu mai continui această legătură. O compătimesc, deşi nu mă pot împiedica să n-o condamn. A greşit mult alegîndu-mă; pot să spun liniştită că fiecare pas pentru apropierea noastră a fost făcut întîi de ea. O compătimesc însă deoarece, fără îndoială, îşi dă seama că n-a făcut bine şi pentru că, sînt convinsă, motivul este numai grija pentru fratele ei. Nu este nevoie să mai continui să mă explic. Şi deşi ştiam că această grijă este neîntemeiată, dacă ea o simte totuşi, purtarea față de mine este explicabilă; şi cum, pe bună dreptate, el îi este atît de drag, îngrijorarea pe care o simte pentru dînsul este firească. Nu pot totuşi să nu mă mir că mai are încă asemenea temeri, căci dacă el ar fi ținut la mine cîtuşi de puțin, noi ar fi trebuit să ne fi văzut de mult, de mult de tot. Sînt sigură, din unele lucruri pe care le-a spus chiar dînsa, că el ştie că mă aflu în oraş şi totuşi, din felul cum vorbeşte, s-ar părea că doreşte să se convingă singură că fratele ei ține cu adevărat la domnişoara Darcy. Nu mă pot lămuri. Dacă nu m-aş teme că judec cu asprime, aş fi aproape tentată să spun că toate astea au o mare doză de duplicitate. Dar voi încerca să gonesc orice gînd dureros şi să mă gîndesc numai la lucruri care mă fac fericită; dragostea ta şi neclintita bunătate a dragilor mei unchi şi mătuşă. Dă-mi veşti foarte curînd. Domnişoara Bingley a spus ceva în sensul că el nu se va mai întoarce la Netherfield, că va renunța la casă, dar fără să pară sigură. Am face mai bine să nu pomenim despre asta. Sînt extrem de bucuroasă că ai ştiri atît de plăcute de la prietenii noştri din Hunsford. Te rog du-te la ei cu Sir William şi Maria. Sînt sigură că te vei simți foarte bine acolo.

Scrisoarea o mîhni întrucîtva pe Elizabeth, dar la gîndul că Jane nu se va mai lăsa înşelată, de soră cel puțin, îi reveni buna dispoziție. Orice speranță din partea fratelui era acum total pierdută. Nici nu mai dorea măcar o reînnoire a atențiilor lui. Scădea în ochii ei, ori de cîte ori se gîndea la dînsul; şi ca o pedeapsă pentru el, ca şi pentru a-i face dreptate Janei, Elizabeth spera ca el să se însoare într-adevăr curînd cu sora domnului Darcy care, după relatările lui Wickham, îl va face să regrete din plin ceea ce zvîrlise la o parte.

Cam tot atunci, doamna Gardiner îi reaminti Elizabethei de promisiunea făcută în legătură cu acest domn şi ceru să i se trimită ştiri; Elizabeth avea de trimis veşti de natură a o mulțumi mai curînd pe mătuşă decît pe ea însăşi. Vădita lui înclinație pălise; atențiile lui luaseră sfîrşit; era admiratorul alteia. Elizabeth avusese ochii destul de deschişi ca să vadă totul, dar putea privi şi scrie despre lucrul acesta fără prea mare suferință. Inima îi fusese numai uşor atinsă şi mîndria îi era satisfăcută de convingerea că ea ar fi fost aleasa lui, dacă averea ar fi îngăduit-o. Dobîndirea, pe neaşteptate, a zece mii de lire era farmecul cel mai vădit al tinerei domnişoare a cărei simpatie încerca s-o cîştige; Elizabeth însă, mai puțin clarvăzătoare în acest caz decît în al Charlottei, nu-l ținu de rău pentru dorința lui de independență. Din contră, nimic nu putea fi mai firesc; şi cum era în stare să presupună că pentru a renunța la ea trebuise să dea o luptă cu el însuşi, fu gata să admită că era o măsură înțeleaptă şi bună pentru amîndoi şi-i putu face foarte sincere urări de fericire.

Toate acestea au fost aduse la cunoştința doamnei Gardiner şi, după ce-i povesti împrejurările, Elizabeth continuă astfel:

Sînt încredințată acum, mătuşică dragă, că nu am fost niciodată tare îndrăgostită, pentru că, dacă aş fi încercat sentimentul acesta pur şi înălțător, ar trebui acum să-i urăsc şi numele şi să-i doresc tot răul. Sentimentele mele, însă, nu sînt numai cordiale față de el, dar sînt şi imparțiale față de domnişoara King. Nu pot descoperi în mine nici cea mai mică ură, cea mai neînsemnată dorință de a crede că nu este o fată bună. Asta nu poate fi iubire. Prudența mi-a fost de folos; şi deşi ar fi pentru toate cunoştințele mele un subiect cu mult mai interesant dacă aş fi îndrăgostită la nebunie de el, nu pot spune că regret relativa mea lipsă de importanță. Faima poate fi dobîndită uneori prea scump. Kitty şi Lydia sînt afectate mai mult decît mine de dezertarea lui. Nu cunosc viața şi nu-s pregătite încă pentru convingerea adînc umilitoare că tinerii frumoşi trebuie să aibă din ce trăi ca şi cei urîți.

Capitolul XXVII

Ianuarie şi februarie trecură pentru familia de la Longbourn fără alte evenimente mai importante şi, de altfel, fără prea multă variaţie în afară de plimbările la Meryton, uneori pe noroi, alteori pe frig. În martie, Elizabeth urma să plece la Hunsford. La început nu se gîndise prea serios să se ducă, dar şi-a dat curînd seama că Charlotte conta pe vizita ei şi, încet-încet, a început şi ea să se gândească la aceasta, cu mai mare plăcere şi cu mai multă certitudine. Despărţirea îi mărise dorul de a o revedea pe Charlotte şi îi micşorase dezgustul pentru domnul Collins. Proiectul însemna ceva nou şi, cum cu o astfel de mamă şi cu surori atît de neinteresante casa lor nu putea fi plăcută, o mică schimbare ar fi fost binevenită, chiar şi numai de dragul schimbării. Călătoria îi dădea şi prilejul s-o vadă în treacăt pe Jane, aşa că, pe măsură ce se apropia data plecării, ar fi fost foarte tristă dacă s-ar fi produs vreo amînare. Toate au mers însă ca pe roate şi s-au desfăşurat după planul făcut iniţial de Charlotte. Elizabeth urma să-i însoţească pe Sir William şi pe cea de a doua lui fiică. Proiectului i se adăugă, la timp, încă o îmbunătăţire — o noapte la Londra — devenind astfel cît se poate de perfect.

Singura mîhnire era că-şi părăsea tatăl, care îi va simţi, desigur, lipsa, şi care, în clipa despărţirii, era atît de indispus de plecarea ei, încît o rugă să-i scrie şi aproape că îi promise să-i şi răspundă.

Despărţirea de domnul Wickham a fost foarte prietenoasă; de partea lui chiar mai mult decît atît. Preocuparea prezentă nu-l putea face să uite că Elizabeth fusese prima care îi stîrnise şi-i meritase atenţia, prima care îl ascultase şi-l compătimise, prima pe care o admirase; în felul în care îi ură drum bun, dorindu-i numai bucurii, amintindu-i de ceea ce trebuie să se aştepte să găsească în Lady Catherine de Bourgh, încredinţat fiind că părerea lui şi a ei despre dînsa — părerea lor despre oricine — va fi întotdeauna aceeaşi, se vedea o solicitudine, un interes care, simţea Elizabeth, o vor lega întotdeauna de el cu afecţiunea cea mai sinceră; se despărţi avînd convingerea că, însurat, sau holtei, va fi întotdeauna pentru ea chintesenţa amabilităţii şi a farmecului.

Tovarăşii ei de drum din ziua următoare nu erau dintre cei care s-o facă să se gîndească la el cu mai puţină plăcere. Sir William Lucas şi fiica sa Maria, o fată veselă, dar cu un cap tot atît de gol ca şi al tatălui ei, nu aveau nimic de spus care să merite să fie auzit şi au fost ascultaţi cu tot atîta plăcere cît şi huruitul trăsurii. Pe Elizabeth o amuzau absurdităţile, dar pe ale lui Sir William le ştia de prea multă vreme. El nu-i mai putea spune nimic nou despre prezentarea lui la palat şi înnobilarea lui, iar amabilităţile îi erau răsuflate ca şi cunoştinţele.

Era o călătorie de numai douăzeci şi patru de mile şi porniseră la drum atît de devreme, încît să ajungă, pînă la prînz, în strada Gracechurch. În clipa în care cupeul trase la uşa doamnei Gardiner, Jane aştepta la fereastra salonului, iar cînd ajunseră la intrare, era deja acolo pentru a le ura bun sosit; Elizabeth îi cercetă chipul şi fu bucuroasă văzîndu-i-l sănătos şi frumos ca întotdeauna. Pe scări, se-nşiruia o ceată de băieţi şi fetiţe pe care nerăbdarea s-o vadă pe verişoara lor îi scosese din salon, dar pe care sfiala, căci nu o mai văzuseră de un an de zile, îi împiedicase să coboare mai jos. Totul fu numai bucurie şi gentileţe. Ziua se scurse cît se poate de plăcut, dimineaţa cu forfotă şi cumpărături, iar seara la un teatru.

Acolo, Elizabeth manevră în aşa fel încît să se aşeze lîngă mătuşa ei. Primul subiect a fost sora sa şi se întristă, mai mult decît se mira, cînd auzi răspunsul la întrebările ei amănunţite, că deşi Jane se lupta continuu să se stăpînească, avea şi perioade de deprimare. Era totuşi cuminte să spere că acestea nu vor mai dura mult. Doamna Gardiner îi dete de asemeni detalii în privinţa vizitei domnişoarei Bingley în strada Gracechurch şi-i reproduse convorbirile pe care dînsa le avusese în repetate rînduri cu nepoata ei şi care dovedeau că Jane şi-o scosese pe domnişoara Bingley din inimă.

Doamna Gardiner o tachină pe Elizabeth pentru dezertarea lui Wickham şi o lăudă că suportase totul atît de bine.

— Dar, scumpa mea, adăugă ea, ce fel de fată este domnişoara King? Mi-ar părea rău să cred că amicul nostru este interesat.

— Te rog, mătuşică scumpă, care este diferenţa între interes şi prudenţă în chestiunile matrimoniale? Unde sfîrşeşte chibzuinţa şi unde începe zgîrcenia? De Crăciun, te speriaseşi la gîndul căsătoriei lui cu mine pentru că ar fi fost o imprudenţă şi acum, cînd încearcă să ia o fată care are numai zece mii de lire, vrei să-l crezi un om interesat.

— Dacă ai vrea numai să-mi spui ce fel de fată este domnişoara King aş şti ce să cred.

— E o fată foarte cumsecade, cred. Nu ştiu nimic rău despre ea.

— Dar nu i-a dat nici cea mai mică atenţie pînă ce moartea bunicului n-a făcut-o

moştenitoarea averii lui?

— Nu. De ce i-ar fi dat? Dacă nu-i era îngăduit să-mi cîştige mie inima, pentru că nu aveam bani, ce rost avea să facă curte unei fete de care nu-i păsa şi care era tot atît de săracă?

— Pare totuşi nedelicat din partea lui că şi-a îndreptat atenţia către ea atît de repede după această întîmplare.

— Un om într-o situaţie precară n-are timp pentru tot ceremonialul elegant pe care alţii îl pot observa. Dacă *ea* nu are nimic împotrivă, de ce am avea *noi?*

— Faptul că *ea* nu era nimic împotrivă nu este o justificare pentru el. Asta dovedeşte doar că ei îi lipseşte ceva: judecata sau sensibilitatea.

— Prea bine, exclamă Elizabeth, crede-i cum vrei dumneata. Pe *el,* interesat; pe ea, o zănatecă.

— Nu, Lizzy, asta este cum *nu vreau eu. A*ş fi mîhnită, ştii bine, să am o părere rea despre un tînăr care a trăit atîta timp în Derbyshire.

— Oh, dacă asta e tot, am o părere foarte proastă despre tinerii domni care trăiesc în Derbyshire, iar prietenii lor intimi, care locuiesc în Hertfordshire, nu-s mult mai buni. Sînt sătulă de toţi. Slavă cerului! Mîine voi pleca acolo unde voi găsi un bărbat care nu are nici o însuşire plăcută, care nu are nici maniere şi nici o minte cu care să se poată lăuda. Proştii sînt, pînă la urmă, singurii bărbaţi pe care merită să-i cunoşti.

— Ai grijă, Lizzy, cuvîntarea ta are un puternic iz de dezamăgire.

Înainte ca sfîrşitul spectacolului să le despartă, Elizabeth avu neaşteptata bucurie de a fi invitată să meargă împreună cu unchiul şi mătuşa ei într-o călătorie de plăcere, pe care intenţionau s-o facă în vara aceea.

— Încă nu ne-am hotărît pînă unde vom merge, spuse doamna Gardiner, poate pînă la Lacuri.

Pentru Elizabeth nu putea fi proiect mai plăcut; acceptă invitaţia imediat şi cu mare recunoştinţă.

— Dragă, dragă mătuşică, exclamă ea extaziată, ce încîntare, ce fericire! Îmi dai viaţă şi puteri noi. Adio dezamăgire şi mînie. Ce sînt bărbaţii în comparaţie cu stîncile şi munţii? Ce ore de încîntare vom trăi! Şi cînd *vom* fi înapoi, nu se va întîmpla, cum se întîmplă cu ceilalţi călători: să nu fie în stare să povestească ceva exact. Noi *vom şti* pe unde am fost; noi *ne vom aminti* ceea ce am văzut. Lacurile, munţii şi rîurile nu se vor amesteca talmeş-balmeş în mintea noastră şi nici nu vom începe să ne certăm, cînd va fi vorba să descriem vreo scenă mai deosebită, în privinţa locului relativ unde s-a petrecut. Şi să avem grijă ca primele *noastre* explozii de entuziasm să fie mai puţin insuportabile decît ale majorităţii călătorilor.

Capitolul XXVIII

Tot ce văzu Elizabeth a doua zi, în timpul călătoriei, i se păru nou şi interesant. Era în culmea bucuriei pentru că o văzuse pe sora ei arătînd atît de bine, încît putea goni orice teamă pentru sănătatea ei; iar proiectul călătoriei înspre Nord era o nesecată sursă de bucurie.

Cînd lăsară şoseaua şi apucară pe drumul către Hunsford, ochii tuturor începură să caute cu nerăbdare casa parohială, aşteptîndu-se ca fiecare cotitură să le-o scoată înainte. Gardul parcului Rosings hotărnicea drumul pe o latură. Elizabeth surîse, amintindu-şi de tot ce auzise despre cei ce locuiau acolo.

În cele din urmă se zări şi parohia. Grădina ce cobora înspre drum, casa din mijloc, ţăruşii verzi şi dafinii gardului viu, totul şedea mărturie că se apropiau. Domnul Collins şi Charlotte apărură în prag; printre zîmbetele tuturor şi saluturile de la distanţă, trăsura opri în faţa porţii mici din dreptul unei alei presărate cu pietriş, care ducea pînă la intrare. Într-o clipă săriră toţi din trăsură, bucuroşi să se revadă. Doamna Collins le ură bun sosit, cu o vie plăcere; şi cînd Elizabeth se văzu primită cu atîta dragoste, se bucură cu adevărat că venise. Constată imediat că felul de a fi al vărului ei nu se schimbase deloc în urma căsătoriei: politeţea lui plină de formalism era exact ce fusese mai înainte; dînsul o reţinu cîteva minute la poartă, ca s-o asculte şi să-şi satisfacă curiozitatea cu privire la întreaga familie. Apoi, fără să zăbovească mai mult decît era necesar pentru a le atrage atenţia asupra eleganţei intrării, fură conduşi în casă; şi cum ajunseră în salon, le ură a doua oară, cu un formalism ostentativ, bun venit în umila sa locuinţă şi repetă cuvînt cu cuvînt invitaţiile soţiei sale la o gustare.

Elizabeth era pregătită să-l vadă în toată gloria şi nu se putu stăpîni să nu-şi închipuie că ei i se adresa mai ales, cînd le atrase atenţia asupra aspectului şi a proporţiilor perfecte ale camerei precum şi asupra mobilierului — de parcă ar fi dorit s-o facă să simtă ceea ce pierduse, atunci cînd îl refuzase. Dar deşi totul părea ordonat şi îmbietor, tînăra fată nu fu în stare să-l

fericească cu vreun suspin de regret; şi o privi — cu destulă uimire — pe prietena ei care putea avea un aer atît de vesel lîngă un astfel de tovarăş de viaţă. Cînd domnul Collins spunea ceva de care soţia lui s-ar fi putut — pe bună dreptate — jena, ceea ce desigur nu se întîmpla rar, ochii ei se îndreptau, fără voie, către Charlotte. O dată sau de două ori i se păru că discerne pe chipul ei o uşoară roşeaţă, dar în general Charlotte — înţeleaptă — nu auzea. După ce rămaseră în cameră de ajuns ea să admire fiecare mobilă în parte de la bufet şi pînă la grilajul de la gura căminului, şi ca să povestească despre călătoria lor şi despre tot ce văzuseră la Londra, domnul Collins îi invită să dea o raită prin grădina care era mare şi frumos rînduită şi de care se ocupa el, personal. A lucra în grădină era una dintre cele mai respectabile plăceri ale sale; şi Elizabeth admiră gravitatea cu care vorbea Charlotte despre faptul că era atît de sănătos să faci mişcare, recunoscînd că dînsa încuraja, cît putea, acest lucru. Conducîndu-i pe fiecare alee şi potecă, abia lăsîndu-le timpul pentru exclamaţiile de laudă pe care le aştepta de la ei, domnul Collins le scoase în relief fiecare privelişte atît de amănunţit, încît farmecul frumosului rămînea complet în afară. Putea enumera exact cîte lanuri erau în fiecare direcţie şi putea spune cîţi copaci erau în pîlcul cel mai îndepărtat. Dar dintre toate priveliştile cu care se putea mîndri grădina sa, ţinutul sau regatul, nici una nu se putea compara cu priveliştea ce se vedea înspre Rosings printr-o deschidere intre copacii care hotărniceau parcul, chiar în faţa casei sale. Era o clădire modernă, arătoasă, bine plasată pe o ridicătură de teren.

Din grădină, domnul Collins i-ar fi dus să-i plimbe pe cele două pajişti ale sale, dar cum doamnele nu aveau pantofi potriviţi pentru bruma ce mai stăruia încă, se întoarseră acasă şi, în timp ce Sir William continua să-l însoţească, Charlotte arăta surorii şi prietenei sale locuinţa, extrem de încîntată probabil că avea prilejul s-o facă fără ajutorul soţului. Casa era destul de mică, dar bine construită şi comodă; şi totul era aranjat cu o ordine şi un gust pe care Elizabeth le atribui în întregime Charlottei. Cînd domnul Collins putea fi uitat, plutea într-adevăr peste tot o ambianţă foarte plăcută şi din aerul de evidenţă mulţumitoare pe care acest confort îl dădea Charlottei, Elizabeth presupuse că el trebuia să fie adeseori uitat.

Aflase că Lady Catherine era încă acolo. Lucrul acesta fu din nou discutat în timpul prînzului, cînd domnul Collins, amestecîndu-se în vorbă, remarcă:

— Da, domnişoară Elizabeth, duminica viitoare, la biserică, veţi avea cinstea de a o vedea pe Lady Catherine de Bourgh şi nu mai este nevoie să spun că veţi fi încîntată de domnia sa. Este amabilitatea şi bunăvoinţa personificată şi nu mă îndoiesc că, la sfîrşitul serviciului divin, veţi fi onorată cu oarecare atenţie din partea domniei-sale. Nu şovăi aproape deloc să spun că vă va include, pe dumneata şi pe cumnata mea Maria, în toate invitaţiile cu care ne va onora, pe durata rămînerii dumneavoastră aici. Purtarea sa faţă de draga mea Charlotte este minunată. De două ori pe săptămînă luăm masa la Rosings şi niciodată nu ni se îngăduie să ne întoarcem acasă pe jos. Întotdeauna dă poruncă să ne conducă trăsura senioriei sale. *Ar trebui* să spun una dintre trăsurile senioriei sale, pentru că are cîteva.

— Lady Catherine este într-adevăr o femeie foarte respectabilă şi cu multă judecată, adăugă Charlotte, şi o vecină cum nu se poate mai atentă.

— Foarte adevărat, scumpa mea; este exact ceea ce spun şi eu. Este dintre acele femei pentru care nu poţi avea tot respectul care li se cuvine.

Seara trecu mai ales cu discutarea veştilor din Hertfordshire şi cu repovestirea celor ce-şi comunicaseră deja prin scris; apoi, în singurătatea camerei sale, Elizabeth, stînd să mediteze asupra gradului de mulţumire a Charlottei, trebui să recunoască îndemînarea cu care-şi conducea soţul şi calmul cu care-l suporta şi să constate că totul era foarte bine făcut. Se mai gîndi, de asemenea, la felul cum se va desfăşura vizita ei, la desfăşurarea liniştită a ocupaţiilor lor zilnice, la amestecul supărător al domnului Collins şi la amuzamentele datorite relaţiilor lor cu Rosings. Via ei închipuire stabili repede totul.

A doua zi, cam pe la amiază, pe cînd se pregătea în camera ei pentru o plimbare, se iscă deodată, de jos, o zarvă de parcă luase casa foc şi, după ce ascultă o clipă, auzi pe cineva gonind în mare grabă pe scări şi strigînd-o cu glas tare. Deschise uşa şi o văzu pe Maria care, cu respiraţia tăiată de tulburare, striga de pe odihna scării:

— Oh, Eliza dragă, te rog grăbeşte-te şi vino în sufragerie; de acolo se vede ceva extraordinar! Nu-ţi spun ce. Grăbeşte-te şi coboară chiar acum.

Zadarnice fură întrebările ei; Maria nu voi să-i mai spună nimic, aşa că fugiră amîndouă în sufrageria care dădea înspre drum ca să vadă minunea: două doamne într-un faeton scund, care oprise la poarta grădinii.

— Şi asta e tot? strigă Elizabeth. M-am aşteptat — cel puţin — să fi intrat porcii în grădină şi nu e nimic altceva în afară de Lady Catherine şi fiica ei!

— Auzi vorbă! Draga mea, spuse Maria, revoltată de greşeala ei, nu este Lady Catherine. Doamna în vîrstă este doamna Jenkinson care locuieşte cu ele; cealaltă este domnişoara de

Bourgh. Uită-te numai la ea. E doar o bucățică de om. Cine s-ar fi gîndit că poate fi atît de slabă şi de mică?

— Este îngrozitor de prost crescută s-o țină pe Charlotte afară, pe vîntul ăsta. De ce nu intră în casă?

— Oh! Charlotte spune că n-o face mai niciodată. Cînd domnişoara de Bourgh intră, este unul dintre cele mai mari favoruri.

— Îmi place cum arată, spuse Elizabeth, fulgerată de alte gînduri. Are un aer bolnăvicios şi îmbufnat. Da, e tocmai ce îi trebuie. O să fie o nevastă foarte potrivită pentru el.

Domnul Collins şi Charlotte, ambii la poartă, şedeau de vorbă cu doamnele, iar Sir William, spre marele haz al Elizabethei, rămăsese în pragul uşii, într-o gravă contemplare a măreției din fața lui, înclinîndu-se mereu, ori de cîte ori domnişoara de Bourgh se uita în direcția aceea.

În cele din urmă, nu mai avură ce-şi spune; doamnele mînară mai departe şi ceilalți se întoarseră în casă. Nici nu dădu bine cu ochii de cele două fete, că domnul Collins se şi porni să le felicite pentru marele lor noroc, pe care li-l lămuri Charlotte, aducîndu-le la cunoştință că fuseseră invitați cu toții să ia masa la Rosings, a doua zi.

Capitolul XXIX

Ca urmare a acestei invitații, triumful domnului Collins nu mai avu margini. Putința de-a face paradă, față de musafirii săi uimiți, de grandoarea protectoarei sale şi de a le atrage atenția asupra amabilității acesteia față de el şi de soția lui era tot ce-şi dorise mai mult; iar prilejul ce i se oferea atît de curînd era o astfel de dovadă de bunăvoință din partea Lady-ei Catherine, încît nu găsea destule cuvinte de admirație.

— Vă mărturisesc, spuse el, că nu m-ar fi surprins deloc dacă senioria-sa ne-ar fi poftit pentru duminică să bem o ceaşcă de ceai şi să petrecem seara la Rosings. Cunoscîndu-i amabilitatea, m-am cam aşteptat la aşa ceva. Dar cine ar fi putut prevedea o atenție ca aceasta? Cine şi-ar fi putut închipui că o să fim invitați să luăm chiar masa acolo (şi încă o invitație în care să fim cuprinşi cu toții) atît de curînd după sosirea dumneavoastră.

— Eu sînt cel mai puțin surprins de cele petrecute, replică Sir William, date fiind cunoştințele pe care poziția mea în lume mi-a îngăduit să le dobîndesc cu privire ia manierele celor cu adevărat mari. La curte, asemenea exemple de frumoasă creştere nu sînt deloc neobişnuite.

Aproape toată ziua aceea şi dimineața următoare nu se mai vorbi despre altceva decît despre vizita la Rosings; Domnul Collins îi instrui cu grijă asupra a ceea ce trebuiau să se aştepte, pentru ca aspectul unor astfel de încăperi, sau numărul servitorilor, sau prînzul atît de fastuos să nu-i copleşească de tot.

Cînd doamnele plecară să se îmbrace, el îi spuse Elizabethei:

— Să nu te simți prost, scumpă verişoară, din cauza toaletei. Lady Catherine este departe de a pretinde de la noi eleganța aceea în îmbrăcăminte care i se potriveşte domniei-sale şi fiicei ei. Te-aş sfătui numai să-ți pui cea mai bună dintre rochiile dumitale; nu e cazul de mai mult decît atît. Lady Catherine nu va gîndi mai rău despre dumneata pentru că vei fi îmbrăcată simplu. Domniei-sale îi place să se păstreze deosebirea de rang.

În timp ce se schimbau, veni de două-trei ori la uşile camerelor lor, recomandîndu-le să se grăbească, deoarece Lady Catherine se enerva grozav dacă trebuia să aştepte peste ora ei de prînz. Relatările atît de fantastice despre senioria sa şi despre felul ei de viață o speriaseră rău pe Maria Lucas, care fusese prea puțin obişnuită să iasă în lume şi care-şi aştepta prezentarea la Rosings cu tot atîtea temeri cîte avusese şi tatăl ei cînd fusese prezentat la palatul Saint James.

Cum vremea era frumoasă, făcură o plăcută plimbare de aproximativ o jumătate de milă, străbătînd parcul. Fiecare parc are frumusețea şi priveliştile lui; şi Elizabeth văzu multe în acel parc de care să fie încîntată, cu toate că nu putu cădea în extaz, atît cît se aşteptase domnul Collins s-o facă, în fața peisajului, şi fu doar prea puțin impresionată de numărul ferestrelor de la fațada casei şi de prețul plătit la origine, pentru toate acele geamuri, de către Sir Lewis de Bourgh.

În timp ce urcau treptele spre hol, spaima Mariei creştea cu fiecare pas şi chiar Sir William nu părea prea calm. Elizabeth nu-şi pierdu cumpătul. Nu auzise despre Lady Catherine nimic care s-o facă impresionantă pentru cine ştie ce haruri nemaipomenite sau virtuți miraculoase, iar cît priveşte grandoarea banilor şi a rangului, ea se credea în stare să le privească fără a se tulbura.

Din holul de la intrare, unde domnul Collins le atrase atenţia, cu un aer transportat, asupra proporţiilor frumoase şi a ornamentelor desăvîrşite, ei urmară servitorii, trecînd printr-o antecameră, pînă în încăperea unde se aflau Lady Catherine, fiica domniei sale şi doamna Jenkinson. Senioria sa se ridică, plină de o mare bunăvoinţă, pentru a-i primi; iar doamna Collins, care stabilise cu soţul său ca formalitatea prezentării să-i revină ei, făcu acest lucru într-un mod potrivit, fără nici una dintre acele scuze şi mulţumiri pe care el le-ar fi crezut necesare.

În ciuda faptului că fusese la Palat, Sir William fu atît de uluit de măreţia din jur încît avu numai atît curaj cît să facă o adîncă plecăciune şi să se aşeze, fără să spună un cuvînt; fiica sa, pierită de spaimă, şedea pe marginea scaunului, neştiind încotro să-şi îndrepte privirile. Elizabeth, simţindu-se la înălţimea situaţiei, putu observa cu sînge rece pe cele trei doamne din faţa ei. Lady Catherine era o femeie înaltă, masivă, cu trăsături puternic conturate, care poate să fi fost cîndva frumoase. Nu avea un aer îngăduitor şi felul în care îi primise nu fusese de natură să-i facă pe musafiri să-şi uite inferioritatea rangului. Nu tăcerea o făcea impresionantă, ci orice spunea — totul fiind rostit pe un ton atît de autoritar, încît accentua importanţa ce-şi acorda; Elizabeth îşi aminti imediat de domnul Wickham şi, din toate cîte le observase în ziua aceea, îşi dădu seama că Lady Catherine era întocmai cum o descrisese dînsul.

După ce o examină pe mamă, pe chipul şi în comportarea căreia descoperi îndată o oarecare asemănare cu domnul Darcy, îşi întoarse ochii înspre fiică şi rămase şi ea uimită, la fel ca şi Maria, de cît de slabă şi de firavă era. Nu exista nici o asemănare, nici între chipurile, nici între siluetele celor două doamne. Domnişoara de Bourgh era palidă şi bolnăvicioasă; trăsăturile ei, deşi nu urîte, erau şterse; dînsa vorbi foarte puţin, exceptînd ceea ce-i spunea cu glas scăzut doamnei Jenkinson, care nu avea nimic deosebit în înfăţişare şi care era tot timpul ocupată să asculte cele ce i se şopteau şi să aşeze un paravan în direcţia potrivită pentru a-i proteja ochii.

După ce şezură cîteva minute, fură trimişi cu toţii la una dintre ferestre ca să admire priveliştea — domnul Collins însoţindu-i cu scopul de a le releva frumuseţile acesteia şi Lady Catherine informîndu-i, binevoitoare, că merita cu mult mai mult să fie privită vara.

Masa a fost cum nu se poate mai desăvîrşită şi se aflau acolo toţi servitorii şi toată argintăria pe care le-o promisese domnul Collins; acesta, după cum prevăzuse, se aşezase în capul mesei — la dorinţa senioriei sale — şi arăta ca şi cînd ar fi simţit că viaţa n-ar fi putut oferi ceva mai grandios. Tăie carnea, mîncă şi elogie cu un entuziasm plin de încîntare; şi fiecare fel fu lăudat mai întîi de dînsul şi apoi de Sir William, care-şi revenise îndeajuns ca să fie ecoul a tot ceea ce spunea ginerele său, într-un mod pe care Elizabeth se miră că Lady Catherine îl putea suporta. Dar Lady Catherine părea mulţumită de excesiva lor admiraţie şi împărţea zîmbete pline de bunăvoinţă, mai cu seamă cînd vreun fel de bucate se dovedea a fi noutate pentru ei. Comesenii nu prea făcură multă conversaţie. Elizabeth era dispusă să vorbească ori de cîte ori i se ivea un prilej, dar se afla aşezată între Charlotte şi domnişoara de Bourgh; prima era numai urechi, ascultînd-o pe Lady Catherine, iar cea de a doua nu-i adresă un cuvînt, cît ţinu prînzul. Doamna Jenkinson se ocupa, în special, de micuţa domnişoară de Bourgh, supraveghind puţinul ce-l mînca, insistînd pe lîngă dînsa să încerce vreun alt fel de bucate, plină de temeri să nu se simtă rău. Maria gîndea că nici nu putea fi vorba să deschidă gura, iar domnii nu făcură altceva decît să mănînce şi să laude.

Cînd doamnele se reîntoarseră în salon, nu prea avură ce face în afară de a o asculta pe Lady Catherine cuvîntînd, ceea ce dînsa făcu fără încetare, pînă ce fu servită cafeaua, exprimîndu-şi părerea în fiecare chestiune, într-un mod atît de categoric, încît dovedea că nu era deloc obişnuită să-şi vadă opiniile controversate. Se informă indiscret şi amănunţit despre treburile casnice ale Charlottei, dîndu-i o mulţime de sfaturi cum să le soluţioneze pe toate; îi spuse cum trebuia rînduit fiecare lucru într-o familie atît de mică şi-i dădu instrucţiuni pentru îngrijirea vacilor şi a păsărilor din curte. Elizabeth descoperi că nimic nu era prea neînsemnat pentru preocupările înaltei doamne, dacă constituia un prilej pentru a dicta celorlalţi. Cînd se mai oprea din vorbăria adresată doamnei Collins, punea tot felul de întrebări Mariei şi Elizabethei, şi mai ales acesteia din urmă, despre familia căreia ştia prea puţin — menţionîndu-i doamnei Collins că era o fată drăguţă şi foarte manierată. O întrebă în diferite rînduri cîte surori avea, dacă erau mai mari sau mai mici decît ea, dacă era vorba ca vreuna dintre ele să se mărite, dacă erau frumoase, unde fuseseră educate, ce fel de trăsură avea tatăl lor şi care era numele de domnişoară al mamei sale. Elizabeth simţi toată impertinenţa acestor întrebări, dar răspunse cu foarte multă stăpînire de sine. Apoi Lady Catherine remarcă:

— Moşia tatălui dumitale este testată domnului Collins, nu-i aşa? Şi, întorcîndu-se către Charlotte: Mă bucur pentru dumneata; dar altfel nu văd rostul testării moşiilor în detrimentul urmaşilor în linie feminină. În familia lui Sir Lewis de Bourgh nu s-a găsit că era necesar acest

lucru. Cînți din gură şi la pian, domnişoară Bennet?

— Puțin.

— Oh! Atunci, într-una din zile, vom fi fericiți să te ascultăm. Pianul nostru este extraordinar, probabil superior... trebuie să-l încerci într-o zi. Surorile dumitale cîntă?

— Una dintre ele.

— De ce nu ați învățat toate? Trebuia să fi învățat cu toatele. Domnişoarele Webb cîntă toate; şi tatăl lor nu are un venit atît de bun ca tatăl dumitale. Pictezi?

— Nu, deloc.

— Cum, nici una dintre dumneavoastră?

— Nici una.

— Foarte ciudat. Dar presupun că nu ați avut nici prilejul. Mama ar fi trebuit să vă aducă în fiecare primăvară la Londra pentru profesori.

— Mama nu ar fi avut nimic împotrivă, dar tata nu poate suferi Londra.

— Nu mai aveți guvernantă?

— Nu am avut niciodată guvernantă.

— Niciodată guvernantă! Cum a fost cu putință? Cinci fete, crescute acasă, fără guvernantă! N-am mai auzit de aşa ceva. Mama dumitale trebuie să fi fost o adevărată sclavă în slujba educării dumneavoastră.

Elizabeth îşi stăpîni cu greu surîsul în timp ce o asigura că nu fusese aşa.

— Atunci cine v-a învățat? Cine s-a îngrijit de dumneavoastră? Fără guvernantă, sigur că ați fost neglijate.

— Prin comparație cu unele familii, cred că da; dar acelora dintre noi, cărora le-a plăcut să învețe, nu le-au lipsit mijloacele. Am fost întotdeauna îndemnate să citim şi am avut toți profesorii de care a fost nevoie. Acelea cărora le-a plăcut să lenevească, au putut-o desigur face.

— Da, fără îndoială, dar o guvernantă împiedică tocmai lucrul acesta; dacă aş fi cunoscut-o pe mama dumneavoastră aş fi sfătuit-o, cu toată energia, să angajeze una. Am spus întotdeauna că în educație nu se poate face nimic fără o învățătură solidă şi sistematică pe care nimeni, în afară de o guvernantă, nu o poate da. E minunat cîte familii au fost ajutate în direcția asta prin intermediul meu. Sînt totdeauna fericită să ajut unei tinere să se plaseze bine. Patru nepoate ale doamnei Jenkinson au o situație splendidă datorită mie; şi nu-s decît cîteva zile de cînd am recomandat o altă tînără de care mi s-ar vorbit numai întîmplător, iar familia aceea este absolut încîntată de ea. Doamnă Collins, ți -am spus că Lady Mettcalff a venit ieri să-mi mulțumească? Găseşte că domnişoara Pope este o comoară "Lady Catherine, mi-a spus ea, mi-ați dăruit o comoară". Dintre surorile dumneavoastră mai mici, a fost vreuna scoasă în lume, domnişoară Bennet?

— Da, doamnă, toate.

— Toate! Vai de mine! Toate cinci deodată? Foarte ciudat! Şi dumneata nu eşti decît a doua! Cele mai mici, scoase în lume înainte ca acelea mai mari să se fi măritat. Surorile dumitale mai mici trebuie să fie foarte tinere.

— Da, cea mai mică nu a împlinit şaisprezece ani. Poate că *ea* este prea tînără pentru a ieşi mult în lume. Da, într-adevăr, doamnă, cred că ar fi o cruzime față de surorile mai mici să nu se poată bucura şi ele de distracții şi societate, numai pentru că surorile mai mari n-ar avea mijloace sau dorința să se mărite tinere. Ultima născută are tot atîta drept la bucuriile tinereții ca şi prima. Şi să fii ținută acasă pentru un astfel de motiv! Cred că asta nu prea ar încuraja dragostea între surori şi delicatețea sufletească.

— Pe cinstea mea, exclamă Lady Catherine, îți spui cuvîntul foarte hotărît pentru o fată atît de tînără. Mă rog, ce vîrstă ai?

— Cu trei surori mai mici, fete mari deja, replică Elizabeth zîmbind, senioria voastră se poate cu greu aştepta s-o mărturisesc.

Lady Catherine păru foarte uimită că nu i se dăduse un răspuns direct; şi Elizabeth bănui că era prima făptură care îndrăznise vreodată să nu ia în seamă atîta demnă impertinență.

— Nu poți avea mai mult de douăzeci de ani, sînt sigură; nu e nevoie, deci, să-ți ascunzi vîrsta.

— Nu am împlinit încă douăzeci şi unu.

După ce veniră şi domnii în salon şi după ce se servi ceaiul, se întinseră mesele de joc. Lady Catherine, Sir William, domnul şi doamna Collins se aşezară pentru o partidă de cadril şi cum domnişoara de Bourgh voia să joace un *cassino* cele două fete avură cinstea ca, împreună cu doamna Jenkinson, să-i completeze partida. Masa lor fu stupidă la superlativ. Aproape că nu se rosti o silabă care nu avea legătură cu jocul, afară doar de temerile exprimate de doamna Jenkinson să nu-i fie domnişoarei de Bourgh prea cald sau prea frig şi să nu aibă prea multă sau prea puțină lumină. La cealaltă masă fu mult mai multă animație. Lady Catherine vorbea

fără întrerupere, arătîndu-le celorlalți trei greşelile sau povestind vreo întîmplare despre dînsa. Domnul Collins era ocupat cu aprobarea a tot ceea ce spunea senioria sa, mulțumindu-i pentru fiecare fisă cîştigată şi scuzîndu-se cînd credea că luase prea multe. Sir William nu spunea mare lucru. Îşi înmagazina în memorie povestiri şi nume nobile.

Cînd Lady Catherine şi fiica sa se saturară de cărți, s-a spart jocul; doamnei Collins i se oferi trăsura; aceasta fu acceptată cu recunoştință şi se dădu porunca să tragă imediat la scară. Se strînseră apoi în jurul focului ca s-o audă pe Lady Catherine hotărînd cum va fi vremea a doua zi. Fură smulşi de la acest colocviu de sosirea trăsurii şi, cu multe mulțumiri din partea domnului Collins şi tot atîtea plecăciuni ale lui Sir William, plecară. Cum porni trăsura, vărul îi ceru Elizabethei să-şi dea părerea asupra tot ceea ce văzuse la Rosings şi, de dragul Charlottei, părerea exprimată fu mai favorabilă decît era în realitate. Dar laudele ei — deşi o costau un efort — nu putură în nici un caz să-l mulțumească pe domnul Collins care se simți, foarte curînd, dator să ia asupra lui sarcina de a o elogia pe senioria sa.

Capitolul XXX

Sir William stătu la Hunsford numai o săptămînă, dar vizita fu suficient de lungă ca să se încredințeze că fiica sa se instalase extrem de confortabil şi că avea parte de un soț şi de vecini cum nu întîlneai prea des. Cît timp stătu acolo, domnul Collins îi închină diminețile, conducîndu-l cu cabrioleta ca să-i arate ținutul; dar cînd dînsul plecă, întreaga familie îşi reluă vechile obiceiuri. Elizabeth fu fericită că schimbarea aceasta nu le obliga să stea mai mult împreună cu vărul ei, căci acesta îşi petrecea cea mai mare parte a timpului dintre micul dejun şi prînz ori în grădină, ori scriind şi citind, ori privind pe fereastra camerei lui de lucru care dădea spre drum. Camera unde stăteau doamnele era spre spatele casei. La început, Elizabeth se cam mirase că Charlotte nu prefera sufrageria mică pentru a-şi petrece timpul acolo; era o cameră mai bine proporționată şi cu un aspect plăcut. Dar îşi dădu curînd seama că prietena ei avea un motiv bine întemeiat, căci domnul Collins ar fi petrecut mult mai puțin timp la el în cameră, dacă ele ar fi stat într-o odaie tot atît de plăcută; şi a apreciat-o pe Charlotte pentru acest aranjament.

Din salon, ele nu puteau vedea nimic înspre drum şi îi erau îndatorate domnului Collins pentru că le informa despre trăsurile care treceau şi, mai ales, de cîte ori trecea în faeton domnişoara de Bourgh — ceea ce nu omitea niciodată să vină să le spună, deşi întâmplarea avea loc aproape zilnic. Adeseori dînsa se oprea la parohie şi stătea cîteva minute de vorbă cu Charlotte, dar cu greu putea fi vreodată convinsă să coboare.

Erau foarte puține zilele în care domnul Collins să nu se ducă la Rosings şi nu multe acelea în care soția sa să nu considere că era necesar să meargă şi ea; şi, pînă cînd Elizabethei nu-i trecu prin minte că, datorită Lady-ei Catherine s-ar mai putea ivi şi alte venituri parohiale de care să se dispună, nu putu înțelege de ce îi sacrificau atîtea ore. Din cînd în cînd, erau onorați cu cîte o vizită din partea senioriei sale, căreia nimic din cele ce se petreceau în salon, în timpul acestor vizite, nu-i scăpa neobservat. Le controla ocupațiile, se uita la lucrul lor de mînă şi le sfătuia să-l facă altfel; găsea greşeli în aranjamentul mobilelor sau descoperea neglijențe la fata de serviciu şi, dacă accepta vreo gustare, părea s-o facă numai ca să remarce că în familia doamnei Collins se făcea risipă de carne.

Elizabeth băgă repede de seamă că, deşi această înaltă doamnă nu făcea parte din comitetul de împăciuire al ținutului, era un aprig judecător în parohia ei, ale cărei treburi — chiar şi cele mai neînsemnate — îi erau aduse la cunoştință de către domnul Collins; şi ori de cîte ori localnicii aveau poftă de ceartă, erau nemulțumiți sau prea săraci, dînsa se deplasa imediat în sat ca să le aranjeze neînțelegerile, să-i oblige să-şi înghită nemulțumirile şi să-i mustre pînă ce-i făcea să se simtă împăcați şi îmbelşugați.

Distracția prînzurilor de la Rosings se repetă cam de două ori pe săptămînă şi, în afară de faptul că lipsea Sir William şi că seara nu se forma decît o singură masă de joc, fiecare dintre aceste petreceri a fost copia fidelă a primei. Nu prea mai avură alte invitații, deoarece nivelul de viață al celor din jurul lor era, în general, peste posibilitățile familiei Collins. Aceasta nu a fost totuşi deloc rău pentru Elizabeth şi, în totul, îşi petrecu timpul în mod destul de agreabil. Avu ore de plăcută conversație cu Charlotte şi, vremea fiind atît de frumoasă pentru acel anotimp al anului, profită să iasă de multe ori în aer liber. Plimbarea preferată, pe care o făcea adesea în timp ce toți ceilalți erau în vizită la Lady Catherine, era de-a lungul unui crîng care mărginea o latură a parcului, unde se găsea o plăcută cărare umbroasă pe care nimeni, în afară de ea, nu părea s-o prețuiască şi unde simțea că n-o poate atinge curiozitatea Lady-ei Catherine. Primele două săptămîni ale vizitei se scurseră repede, în felul acesta liniştit. Se apropia Paştele, şi

săptămîna dinaintea Paştelui urma să aducă familiei de la Rosings un adaus care, pentru un cerc atît de restrîns, avea mare însemnătate. Curînd după sosirea ei, Elizabeth auzise că în cîteva săptămîni era aşteptată sosirea domnului Darcy; şi deşi printre cunoştinţele ei erau puţine acelea pe care să nu i le fi preferat, venirea lui însemna un element relativ nou pentru petrecerile lor la Rosings, şi-şi spunea că va avea poate prilejul să se amuze văzînd, din purtarea acestuia faţă de verişoara căreia îi fusese evident destinat de către Lady Catherine, cît de zadarnice erau proiectele domnişoarei Bingley în privinţa lui; senioria sa vorbea despre sosirea nepotului cu cea mai mare mulţumire şi de dînsul personal cu cea mai mare admiraţie şi păru aproape furioasă cînd află că el se întâlnise adesea cu domnişoara Lucas şi cu Elizabeth.

Venirea lui fu imediat aflată la parohie, pentru că domnul Collins se plimbase toată dimineaţa, supraveghind intrările ce dădeau în Hundsford Lane, pentru a se asigura din primul moment că sosise; şi după ce-i făcu o plecăciune, în timp ce trăsura intra în parc, zori înapoi spre casă, cu vestea cea mare. A doua zi dimineaţă se grăbi să se ducă la Rosings ca să-şi prezinte respectele. Găsi acolo doi nepoţi de-ai Lady-ei Catherine, îndreptăţiţi să le primească; domnul Darcy venise împreună cu un domn colonel Fitzwilliam, fiul mai mic al unchiului său, lordul — şi, spre marea uimire a tuturor, domnul Collins fu însoţit la întoarcerea acasă de cei doi domni. Charlotte îi văzuse din camera soţului său trecînd drumul şi dădu repede fuga să le spună fetelor la ce onoare se puteau aştepta, adăugînd:

— Ţie trebuie să-ţi mulţumesc, Eliza, pentru această dovada de amabilitate. Domnul Darcy n-ar fi venit altfel, atît de curînd, să-mi prezinte omagii.

Elizabeth nici nu avu bine timpul să respingă acest compliment că se şi auzi clopoţelul de la uşă anunţîndu-le sosirea şi, după cîteva minute, cei trei domni intrară în cameră. Colonelul Fitzwilliam, care intră primul, avea aproximativ treizeci de ani, nu era un bărbat frumos, dar ca înfăţişare şi ţinută era incontestabil un adevărat gentleman. Domnul Darcy arăta la fel ca la Hertfordshire; îşi prezentă, cu obişnuita-i rezervă, omagiile: doamnei Collins şi, oricare ar fi fost sentimentele ce le avea pentru prietena acesteia, păru în faţa ei foarte stăpîn pe sine. Elizabeth îi făcu numai o reverenţă, fără să spună un cuvînt.

Colonelul Fitzwilliam începu îndată o conversaţie, cu promptitudinea şi uşurinţa unui om cu educaţie, vorbind foarte degajat; vărul său însă, după ce-i adresă doamnei Collins o remarcă fără importanţă în legătură cu locuinţa şi grădina, stătu un timp fără să vorbească cu nimeni. În cele din urmă, totuşi, îşi aduse aminte de politeţe atît cît s-o întrebe pe Elizabeth de sănătatea familiei sale. Ea îi răspunse cum se cuvenea şi, după o pauză de o clipă, adăugă:

— Sora mea mai mare se află de trei luni la Londra. Nu vi s-a întîmplat s-o întîlniţi acolo?

Era absolut sigură că nu o întîlnise deloc, dar dorea să vadă dacă nu va lăsa să-i scape ceva din cele ce se întîmplaseră între familia Bingley şi Jane; şi i se păru că avea un aer puţin încurcat cînd îi răspunse că nu avusese norocul s-o întîlnească pe domnişoara Bennet. Lăsară subiectul să cadă şi domnii plecară curînd după aceasta.

Capitolul XXXI

Manierele domnului colonel Fitzwilliam au fost mult admirate la parohie şi toate doamnele au simţit că prezenţa lui va contribui enorm ca vizitele la Rosings să devină foarte plăcute. Trecură totuşi cîteva zile pînă să primească o altă invitaţie căci, atîta vreme cît se aflau oaspeţi acolo, ei nu mai erau prea necesari; şi numai în ziua Paştelui, aproape la o săptămînă după sosirea domnilor, fură onoraţi cu o asemenea atenţie şi atunci fură invitaţi, abia în momentul plecării de la biserică, să poftească pe seară la Rosings. În timpul ultimei săptămîni aproape că nu le mai văzuse nici pe Lady Catherine, nici pe fiica ei. Între timp colonelul Fitzwilliam trecuse, şi nu numai o dată, pe la parohie, dar pe domnul Darcy nu-l văzuseră decît la biserică.

Invitaţia a fost desigur acceptată şi la ora potrivită îşi făcură apariţia în salonul Lady-ei Catherine. Senioria sa îi primi cu politeţe, dar era limpede că societatea lor nu-i mai era deloc atît de plăcută ca atunci cînd nu o putea avea pe a altora, şi de fapt se ocupă aproape exclusiv de nepoţii săi, vorbind cu ei, în special cu Darcy, mult mai mult decît cu oricare altă persoană din salon.

Colonelul Fitzwilliam păru cu adevărat bucuros să-i vadă: la Rosings orice variaţie însemna pentru dînsul o binevenită uşurare şi, în plus, îl interesa foarte mult drăgălaşa prietenă a doamnei Collins. Se aşeză acum lîngă dînsa şi îi vorbea atît de frumos despre Kent şi Hertfordshire, despre plăcerea de a călători şi cea de a sta acasă, despre cărţi noi şi muzică, încît Elizabeth nu avusese niciodată în salonul acela o conversaţie nici pe jumătate atît de agreabilă; vorbeau cu atîta bună dispoziţie şi vioiciune, încît atraseră în aceeaşi măsură atenţia

Lady-ei Catherine şi a domnului Darcy. Curînd ochii *lui* se îndreptară de repetate ori către ei, cu o căutătură plină de curiozitate; şi, după puţin timp, se văzu limpede că şi senioria sa îi împărtăşea sentimentul, căci strigă fără nici o şovăială:

— Ce spui acolo, Fitzwilliam? Despre ce vorbeşti? Ce tot îi spui domnişoarei Bennet? Vreau să aud despre ce este vorba.

— Discutam despre muzică, doamnă, răspunse el cînd nu mai fu cu putinţă să evite un răspuns.

— Despre muzică! Atunci, vă rog vorbiţi mai tare. Dintre toate subiectele, acesta mă încîntă. Trebuie să iau şi eu parte la conversaţie dacă vorbiţi despre muzică. În Anglia există, presupun, puţini oameni cărora muzica să le facă o mai mare plăcere decît mie, sau care să fie înzestraţi de la natură cu mai mult bun gust. Dacă aş fi învăţat vreodată, aş fi fost o mare maestră. Şi la fel ar fi fost Anne dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze. Sînt încredinţată că ar fi fost o minunată executantă. Ce progrese face Georgiana, Darcy?

Domnul Darcy avu cuvinte de afectuoasă laudă pentru măiestria surorii sale.

— Sînt foarte bucuroasă să aud asemenea lucruri despre ea, zise Lady Catherine, şi te rog spune-i din partea mea că nu se poate aştepta să se desăvîrşească dacă nu exersează mult de tot.

— Vă asigur, doamnă, răspunse el, că nu are nevoie de un astfel de sfat. Exersează cu perseverenţă.

— Cu atît mai bine. Nu este niciodată prea mult şi data viitoare cînd îi voi scrie îi voi atrage atenţia să nu neglijeze acest lucru, sub nici un motiv. Eu spun mereu tinerelor domnişoare că nu se poate dobîndi perfecţiunea în muzică fără a exersa cu perseverenţă. I-am spus de cîteva ori domnişoarei Bennet că nu va cînta niciodată cu adevărat bine dacă nu exersează mai mult şi, cum doamna Collins nu are pian, este foarte binevenită, aşa cum i-am spus-o adesea, să poftească la Rosings în fiecare zi şi să cînte la pianul din camera doamnei Jenkinson. Nu va deranja pe nimeni — înţelegi — în partea aceea a casei.

Domnul Darcy se simţi uşor jenat din cauza proastei creşteri a mătuşii lui şi nu mai răspunse nimic.

După ce luară cafeaua, colonelul Fitzwilliam îi reaminti Elizabethei că îi promisese să cînte, şi ea se aşeză imediat la pian. Colonelul îşi trase un scaun alături. Lady Catherine ascultă jumătate dintr-un cîntec şi apoi continuă convorbirea cu celălalt nepot al ei pînă ce acesta plecă de lîngă dînsa şi, îndreptîndu-se, cu siguranţa lui obişnuită înspre pian, se aşeză aşa încît să aibă în întregime sub ochi chipul frumoasei cîntăreţe. Elizabeth îl observase şi, la prima pauză potrivită, se întoarse cu un zîmbet maliţios către el şi-i spune:

— Vreţi să mă intimidaţi, domnule Darcy, venind atît de solemn să mă ascultaţi. Dar nu mă voi tulbura, deşi sora dumneavoastră cîntă *într-adevăr* atît de bine. Există în mine o încăpăţînare ce nu-mi îngăduie să mă las intimidată cînd o vor alţii. Curajul meu creşte întotdeauna ori de cîte ori cineva încearcă să mă intimideze.

— Nu vă voi spune că vă înşelaţi, răspunde Darcy, pentru că nu puteţi crede cu adevărat că aş avea cea mai mică intenţie să vă tulbur; am plăcerea să vă cunosc de un timp destul de lung ca să ştiu că găsiţi o mare bucurie în a mărturisi ocazional opinii pe care de fapt nu le aveţi.

Elizabeth rîse din toată inima de portretul pe care i-l făcu şi-i spuse colonelului Fitzwilliam:

— Vărul dumneavoastră mă va prezenta într-o frumoasă lumină şi vă va învăţa să nu credeţi un cuvînt din ce spun. Am un mare ghinion să dau peste cineva care este în stare să dezvăluie adevărata-mi fire într-un colţ de lume unde speram să trec drept o persoană cu oarecare calităţi. Domnule Darcy, e într-adevăr cu totul lipsit de generozitate din partea dumneavoastră să menţionaţi în Hertfordshire tot ce ştiaţi că este în dezavantajul meu şi, daţi-mi voie să vă spun că nu este o politică bună fiindcă mă provocaţi la represalii şi s-ar putea să iasă la iveală lucruri care să scandalizeze urechile rudelor dumneavoastră.

— Nu mă tem de dumneavoastră, spuse el surîzînd.

— Vă rog permiteţi-mi să aud ce acuzaţii îi aduceţi, exclamă colonelul Fitzwilliam. Mi-ar plăcea să ştiu cum se poartă printre străini.

— Le veţi auzi atunci, dar pregătiţi-vă pentru ceva înspăimîntător. Prima oară cînd l-am văzut la Hertfordshire, trebuie să ştiţi, era la un bal; şi ce credeţi că a făcut la acel bal? A dansat numai patru dansuri! Regret că vă mîhnesc, dar aşa este. A dansat patru dansuri, deşi erau acolo domni puţini; şi ştiu foarte bine că mai multe tinere doamne şedeau pe scaune, din lipsă de parteneri. Domnule Darcy, nu puteţi nega acest fapt.

— Nu am avut cinstea de a cunoaşte nici o altă doamnă din sala aceea, în afară de cele din grupul meu.

— Adevărat! Şi nimeni nu poate fi prezentat nimănui, la un bal. Ei bine, domnule colonel

Fitzwilliam, ce doriți să mai cînt? Degetele mele aşteaptă ordinul dumneavoastră.

— Poate, spuse Darcy, aş fi făcut mai bine dacă aş fi cerut să fiu prezentat, dar mă simt incapabil de a mă prezenta singur unor necunoscuți.

— Să cerem vărului dumneavoastră să ne spună motivul, răspunse Elizabeth, adresîndu-se tot colonelului Fitzwilliam. Să-l întrebăm de ce un bărbat cu judecată şi educație şi care trăieşte în societate este incapabil de a se prezenta singur unor necunoscuți.

— Pot să vă răspund la întrebare, spuse Fitzwilliam, fără să facem apel la dînsu. Din cauză că nu vrea să-şi dea osteneala.

— Cu siguranță nu am talentul pe care-l au alții, spuse Darcy, de-a face uşor conversație cu cei pe care nu i-am văzut vreodată înainte. Nu mă pot integra uşor în conversația lor şi nici nu pot să par că mă interesez de problemele lor, cum văd că se face adesea.

— Degetele mele, spuse Elizabeth, nu ating clapele pianului cu măiestria pe care văd că o au degetele altor femei. Nu au aceeaşi forță sau rapiditate şi nici aceeaşi putere de expresie, dar am presupus întotdeauna că vina este numai a mea, pentru că nu-mi dau osteneala de a exersa. Nu este din cauză că nu *îmi* cred degetele atît de înzestrate cum sînt ale oricărei alte femei care cîntă cu măiestrie.

Darcy zîmbi şi spuse:

— Aveți perfectă dreptate. V-ați folosit timpul mult mai bine. Nimeni dintre cei care se pot bucura de privilegiul de a vă auzi nu poate crede că aveți vreo lipsă. Dar nici unul dintre noi nu ne producem în fața necunoscuților.

Fură iar întrerupți de Lady Catherine care voia din nou să ştie despre ce vorbeau. Elizabeth începu imediat să cînte. Lady Catherine se apropie şi după ce ascultă cîteva minute se adresă lui Darcy:

— Domnişoara Bennet n-ar cînta deloc rău dacă ar exersa mai mult şi dacă ar putea dispune de un profesor de la Londra. Cunoaşte foarte bine digitația, dar gustul ei nu-l egalează pe al Annei. Anne ar fi fost o executantă minunată dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze.

Elizabeth se uită la Darcy pentru a vedea cu cîtă cordialitate aproba lauda adusă verişoarei lui, dar nici în clipa aceea şi nici în vreo altă clipă nu putu descoperi la dînsul vreun simptom de dragoste; şi din toată comportarea lui față de domnişoara de Bourgh ea deduse această mîngîiere pentru domnişoara Bingley: că Darcy ar fi putut tot atît de bine să se însoare cu *dînsa* dacă ar fi fost rudă cu el.

Lady Catherine îşi continuă observațiile asupra felului de a cînta ai Elizabethei, amestecîndu-le cu multe indicații de execuție si bun gust. Elizabeth le primi cu toată îngăduința cerută de politețe şi, la rugămintea domnilor, rămase la pian, pînă ce trăsura senioriei sale fu gata să-i ducă pe toți acasă.

Capitolul XXXII

În dimineața următoare, Elizabeth era singură şi îi scria Janei — doamna Collins şi Maria fiind plecate în sat cu treburi — cînd fu deranjată de clopotul de la intrare, semn sigur că venise un musafir. Cum nu auzise zgomot de trăsură, se gîndi că nu era imposibil să fie Lady Catherine şi, temîndu-se de acest lucru, îşi punea tocmai deoparte scrisoarea scrisă doar pe jumătate ca să evite orice întrebări impertinente cînd se deschise uşa şi, spre marea ei mirare, domnul Darcy şi nimeni altul decît domnul Darcy intră în cameră.

El de asemeni păru surprins găsind-o singură şi se scuză că o deranja, explicîndu-i că înțelesese că doamnele erau acasă. Luă apoi loc şi, după ce Elizabeth sfîrşi de pus toate întrebările privind pe cei de la Rosings, păreau să fie în pericol de a se scufunda într-o totală tăcere. Era deci absolut necesar să se gîndească la un subiect de conversație; şi față de această nevoie stringentă, amintindu-şi de data *cînd* îl văzuse pentru ultima oară la Hertfordshire şi fiind curioasă să afle ce va spune el despre plecarea lor zorită de acolo, remarcă:

— Cît de neaşteptat ați plecat cu toții de la Netherfield în noiembrie trecut, domnule Darcy! Trebuie să fi fost o surpriză nespus de plăcută pentru domnul Bingley să vă vadă pe toți pornind după el atît de curînd; pentru că, dacă-mi amintesc bine, el plecase doar cu o zi înainte. Sper că domnul Bingley şi surorile sale erau cu toții bine cînd ați părăsit Londra?

— Cît se poate de bine, mulțumesc.

Îşi dădu seama că nu va mai primi alt răspuns, aşa că, după o mică pauză, adăugă:

— Am înțeles, cred, că domnul Bingley nu se mai gîndeşte să se reîntoarcă vreodată la Netherfield.

— Nu l-am auzit niciodată spunînd aşa ceva, dar este probabil ca în viitor să petreacă

foarte puțin din timpul lui acolo. Are mulți prieteni şi este la o vîrstă cînd numărul prietenilor şi obligațiilor creşte necontenit.

— Dacă are de gînd să stea la Netherfield numai puțin timp ar fi mai bine pentru cei din vecinătate dacă ar renunța cu totul la casă, pentru că atunci am putea avea acolo o familie stabilă. Dar poate că domnul Bingley nu a luat casa atît de mult pentru plăcerea vecinilor cît pentru a sa proprie şi trebuie să ne aşteptăm s-o țină sau s-o lase după acelaşi criteriu.

— Nu m-ar surprinde deloc, spuse Darcy, dacă ar renunța la ea, de îndată ce i s-ar oferi ceva convenabil.

Elizabeth nu răspunse nimic. Se temea să vorbească în continuare de prietenul lui şi, nemaiavînd ce spune, se hotărî să-l lase pe el sa se frămînte pentru a găsi un subiect.

Darcy îşi dădu seama de intenția ei şi spuse îndată:

— Locuința aceasta pare foarte confortabilă. Lady Catherine, cred, a făcut mult pentru casa asta cînd domnul Collins s-a instalat la Hunsford.

— Cred că da şi sînt convinsă că nu şi-ar fi putut revărsa bunăvoința asupra cuiva mai recunoscător.

— Domnul Collins pare să fi avut mare noroc în alegerea soției sale.

— Da, într-adevăr; prietenii lui se pot bucura din plin de faptul că a dat peste una dintre foarte puținele femei cu judecată care l-ar fi luat de bărbat sau care, dacă l-ar fi luat, l-ar fi făcut fericit. Prietena mea are foarte multă minte, deşi nu sînt sigură că socotesc măritişul ei cu domnul Collins drept lucrul cel mai cuminte pe care l-a făcut vreodată. Pare totuşi foarte fericită şi, din punct de vedere al prudenței, este o căsătorie foarte bună pentru dînsa.

— Trebuie să-i fie foarte plăcut să locuiască la o distanță atît de convenabilă de familie şi prietenii ei.

— O numiți o distanță atît de convenabilă? Sînt aproape cincizeci de mile.

— Şi ce sînt cincizeci de mile pe o şosea bună? Nițel mai mult decît o călătorie de o jumătate de zi. Da, o numesc o distanță foarte convenabilă.

— N-aş fi considerat niciodată distanța unul dintre *avantajele* acestei căsătorii, exclamă Elizabeth. N-aş fi zis niciodată că doamna Collins s-a stabilit în *apropierea* familiei sale.

— Aceasta este dovada ataşamentului dumneavoastră față de Hertfordshire. Orice loc care depăşeşte imediata vecinătate a proprietății Longbourn, îmi imaginez, vi s-ar părea departe.

Pe cînd vorbea, avu un surîs pe care Elizabeth îşi închipui că-l înțelege. Desigur, el presupunea că ea se gîndeşte la Jane şi Netherfield şi roşi cînd îi răspunse:

— Nu vreau să spun că o femeie nu se poate instala niciodată destul de aproape de familia ei. Depărtarea şi apropierea sînt, desigur, relative şi depind de multe şi variate împrejurări. Acolo unde, din fericire, cheltuiala drumului este neînsemnată, distanța nu constituie nici un rău. Nu acesta este însă cazul aici. Domnul şi doamna Collins au un venit frumos, dar nu atît de mare cît să-şi îngăduie călătorii dese, şi sînt convinsă că prietena mea nu ar considera că se află în *apropiere* de familia ei, decît la o distanță mai mică de *jumătate* din cea actuală.

Domnul Darcy îşi trase scaunul puțin mai aproape de ea şi spuse:

— *Dumneavoastră* nu puteți fi îndreptățită să vă simțiți atît de puternic legată de un loc. Nu se poate ca dumneavoastră să fi stat tot timpul la Longbourn.

Elizabeth păru surprinsă. Domnul trecea printr-o schimbare de sentimente; îşi trase scaunul înapoi, luă un ziar de pe masă şi cu ochii pe el spuse pe un ton mai rece:

— Vă place în Kent?

Acesta le prilejui un mic dialog pe tema regiunii, un dialog calm şi concis şi din partea unuia şi a celuilalt şi care luă curînd sfîrşit, căci Charlotte şi sora ei, care se întorseseră tocmai de la plimbare, intrară în cameră. *Tete*-â-*tete*-ul lor le surprinse. Domnul Darcy le explică greşeala care-l făcuse s-o inoportuneze pe domnişoara Bennet şi, după ce mai rămase cîteva minute fără să spună mare lucru, plecă.

— Ce poate să însemne asta? se miră Charlotte, imediat după ieşirea lui. Dragă Eliza, este sigur îndrăgostit de tine; altfel n-ar fi venit la noi, în modul acesta familiar.

Dar după ce Elizabeth le povesti despre tăcerea lui, nu li se mai păru plauzibil — cu toată marea dorință a Charlottei — să fie aşa; şi după multe presupuneri, în cele din urmă puseră vizita lui pe seama dificultății de a găsi ceva de făcut, ceea ce era foarte probabil pentru anotimpul acela. Sezonul sporturilor în aer liber se închisese. Acasă se aflau Lady Catherine, cărți şi o masă de biliard; dar domnii nu pot sta tot timpul în casă; şi distanța mică pînă la parohie, sau plăcerea de a se plimba pînă acolo, sau de a-i vedea pe cei ce locuiau acolo erau tentații pentru cei doi veri să se îndrepte spre parohie zilnic. Veneau în cursul dimineții, la ore diferite, cîteodată separat, cîteodată împreună şi, din cînd în cînd, însoțiți de mătuşa lor. Era limpede pentru toți că domnul colonel Fitzwilliam venea pentru că se simțea bine în societatea lor — convingere care-l făcu şi mai simpatic; Elizabeth era înviorată de plăcerea pe care i-o

dădea atît societatea lui cît şi evidenta lui admiraţie pentru favoritul ei de odinioară, George Wickham; şi deşi cînd îi compara găsea în felul de a fi al colonelului Fitzwilliam o gentileţe mai puţin captivantă, acesta din urmă era, avea ea impresia, cel mai citit dintre ei doi.

Dar motivul pentru care domnul Darcy venea atît de des la parohie era mai greu de înţeles. Nu putea fi societatea lor, căci adesea rămînea acolo zece minute fără să deschidă gura şi, cînd vorbea, părea s-o facă de nevoie mai curînd decît de bunăvoie — un sacrificiu adus bunei-cuviinţe, nu o plăcere pentru el. Rareori părea cu adevărat prezent. Doamna Collins nu ştia ce să creadă despre el. Colonelul Fitzwilliam, făcînd uneori haz de stupiditatea lui, afirma că de obicei era altfel, ceea ce nu s-ar fi putut spune după cele ce constata ea însăşi; şi cum l-ar fi plăcut să creadă că schimbarea se datora dragostei şi că obiectul acelei iubiri era prietena ei Eliza, se aşternu serios la lucru pentru a descoperi adevărul. Îl observa ori de cîte ori se aflau la Rosings şi ori de cîte ori venea el ia Hunsford, dar fără mare succes. Desigur, Darcy se uita mereu la prietena ei, dar expresia din ochii lui era discutabilă. Era o privire gravă, stăruitoare, dar Charlotte se îndoia adesea că ar fi exprimat o mare admiraţie; cîteodată părea doar o privire absentă.

O dată sau de două ori îi sugeră Elizabethei posibilitatea ca Darcy să aibă o înclinaţie pentru ea, dar prietena ei rîse de această idee, iar doamna Collins şi-a spus că nu are dreptul să insiste, de teamă să nu stîrnească speranţe care — probabil — s-ar fi sfîrşit doar cu o dezamăgire, pentru că, după părerea ei, nu exista nici o îndoială că toată antipatia tinerei fete s-ar fi topit dacă şi-ar fi putut închipui că Darcy era vrăjit de ea.

În planurile ei pline de bunăvoinţă, doamna Collins o vedea uneori pe Elizabeth măritîndu-se eu colonelul Fitzwilliam. Acesta era, dincolo de orice comparaţie, omul cel mai drăguţ cu putinţă; o admira pe Elizabeth şi situaţia lui era foarte îmbietoare dar, pentru a contrabalansa toate aceste avantaje, domnul Darcy avea o deosebită influenţă în cadrul bisericii, iar vărul lui nici una.

Capitolul XXXIII

Nu numai o singură dată în timpul hoinărelilor ei prin parc, îl întîlni Elizabeth, din întâmplare, pe domnul Darcy. O necăjea ironia destinului care mîna paşii lui într-acolo unde nu-i mîna pe ai nimănui altuia; şi ca să prevină repetarea acestui lucru în viitor, avu grijă să-i spună, de prima dată, că aceea era una dintre plimbările ei preferate. Cum de s-a mai întîmplat şi a doua oară, deci, era foarte ciudat. Dar s-a întîmplat totuşi şi a doua, chiar şi a treia oară. Părea să fie din partea lui o premeditată nepoliteţe sau o penitenţă pe care şi-o impunea căci, cu aceste prilejuri, nu se mulţumea numai să-i pună întrebări de politeţe, să tacă stîngaci şi apoi să-şi continue singur plimbarea; dînsul credea cu adevărat că era potrivit să se întoarcă din drum şi s-o însoţească. Nu spunea niciodată mare lucru şi nici ea nu-şi dădea osteneala să vorbească sau să asculte mult; dar o izbi faptul că la a treia lor întîlnire îi puse nişte întrebări ciudate, fără nici o legătură între ele: dacă îi făcea plăcere că se află la Hunsford, despre pasiunea ei pentru plimbări singuratice, ce părere avea despre fericirea domnului şi doamnei Collins — şi, vorbind despre Rosings şi despre faptul că Elizabeth nu înţelegea în totul viaţa din casa aceea, el păru să se aştepte ca şi ea să locuiască tot acolo oricînd ar mai reveni în Kent. Din cuvintele lui reieşea că aceasta era de la sine înţeles. Se putea oare să-l aibă în vedere pe colonelul Fitzwilliam? Elizabeth presupunea că, dacă dînsul vorbise cu vreo intenţie, voise probabil să facă o aluzie la ce s-ar putea ivi din partea aceea. Faptul o întrista puţin şi fu foarte bucuroasă cînd ajunseră la poarta gardului din faţa parohiei.

Într-o zi, cînd se plimba recitind cu mare atenţie ultima scrisoare de la Jane, stăruind asupra unor pasaje care dovedeau că sora ei nu scrisese într-un moment de bună dispoziţie, în loc să aibă din nou surpriza de a-l vedea pe domnul Darcy, cînd ridică ochii îl văzu în faţa ei pe domnul colonel Fitzwilliam. Puse îndată scrisoarea de o parte şi, silindu-se să zîmbească, spuse:

— Nu ştiam că vi se-ntîmplă să vă plimbaţi prin partea aceasta.

— Am făcut înconjurul parcului, răspunse colonelul, aşa cum fac în general în fiecare an şi aveam de gînd să-mi închei plimbarea cu o vizită la parohie. Mergeţi mult mai departe?

— Nu, voiam să mă întorc.

Şi, aşa cum spusese, se întoarse şi porniră împreună înspre parohie.

— Plecaţi sigur din Kent, sîmbătă? întrebă ea.

— Da, dacă Darcy nu va amîna din nou. Dar sînt la dispoziţia lui. El aranjează lucrul acesta cum îi place.

— Şi dacă nu este întotdeauna mulţumit de aranjamentul lui, are cel puţin satisfacţia de

a-şi alege singur ce vrea. Nu cunosc pe nimeni căruia posibilitatea de-a face ce vrea să-i facă mai multă plăcere decît domnului Darcy.

— Îi face mare plăcere să facă ce vrea, răspunse colonelul Fitzwilliam. Dar asta ne place tuturor. El are însă posibilităţi mai mari decît mulţi alţii de a proceda astfel, pentru că este bogat şi mulţi alţii sînt săraci. Sînt subiectiv. Ştiţi bine că un fiu mai mic trebuie să se obişnuiască cu renunţarea şi dependenţa.

— După părerea mea, fiul mai mic al unui conte poate cunoaşte foarte puţin şi dintr-una şi dintr-alta. Şi acum, serios, ce aţi ştiut dumneavoastră vreodată despre renunţare şi dependenţă? Cînd v-a împiedicat vreodată lipsa de bani să mergeţi oriunde aţi vrut, sau să vă procuraţi orice v-a trecut prin minte?

— Acesta este un atac direct — şi nu pot spune că am îndurat multe greutăţi de acest fel. Dar în chestiuni de o mai mare importanţă s-ar putea să sufăr din lipsa banilor. Fiii mai mici nu se pot însura cu cine le place.

— Afară de cazul cînd le plac femeile cu stare, ceea ce cred că li se întâmplă foarte des.

— Felul nostru de viaţă ne face foarte dependenţi şi nu sînt mulţi, în situaţia mea, care să-şi poată îngădui să se însoare fără să dea oarecare atenţie averii.

"Aceasta, se întrebă Elizabeth, este oare la adresa mea?" şi gîndul o făcu să se îmbujoreze; dar, revenindu-şi, spuse cu glas vioi:

— Şi, mă rog, care este preţul obişnuit pentru fiul mai mic al unui conte? Afară de cazul că fratele mai mare este foarte bolnăvicios, presupun că n-aţi cere peste cincizeci de mii de lire.

El îi răspunse pe acelaşi ton şi subiectul căzu. Pentru a curma tăcerea care l-ar fi putut face să-şi închipuie că era afectată de cele ce se petrecuseră, Elizabeth spuse curînd după aceea:

— Îmi închipui că vărul dumneavoastră v-a luat cu el mai ales ca să aibă pe cineva la dispoziţie. Mă mir că nu se căsătoreşte ca să-şi asigure un privilegiu permanent de acest fel. Dar poate că deocamdată sora sa îndeplineşte destul de bine rolul acesta; şi cum se află exclusiv în grija lui, domnul Darcy poate face ce vrea cu ea.

— Nu, răspunse colonelul Fitzwilliam, este un privilegiu pe care trebuie să-l împartă cu mine. Şi eu sînt, alături de el, tutorele domnişoarei Darcy.

— Sînteţi într-adevăr? Şi, mă rog, ce fel de tutori sînteţi dumneavoastră? Pupila dumneavoastră vă dă mult de lucru? Domnişoarele de vîrsta ei sînt uneori greu de dirijat; şi dacă are caracterul unui Darcy, poate că-i place şi ei să facă ce vrea.

În timp ce vorbea, Elizabeth observă că dînsul o privea grav; şi modul în care o întrebă îndată ce a făcut-o să presupună că domnişoara Darcy ar putea să le facă greutăţi o convinse că, într-un fel sau altul, era foarte aproape de adevăr. Răspunse pe loc:

— Nu trebuie să vă temeţi. N-am auzit niciodată nimic rău despre dînsa; şi cred că este una dintre fiinţele cele mai docile din lume. Este prietena favorită a unor doamne pe care le cunosc, doamna Hurst şi domnişoara Bingley. Cred că v-am auzit spunînd că le cunoaşteţi şi dumneavoastră.

— Le cunosc puţin. Fratele lor este un bărbat plăcut şi distins; este un bun prieten al lui Darcy.

— Oh! Da! exclamă Elizabeth, sec. Domnul Darcy este neobişnuit de drăguţ cu domnul Bingley şi l-a luat sub aripa lui ocrotitoare.

— "Aripa lui ocrotitoare"! Da, cred cu adevărat că Darcy *îl ocroteşte* în chestiunile în care prietenul său are foarte mare nevoie de ocrotire. Judecînd după ceva ce mi-a spus în timpul călătoriei noastre încoace, am motive să cred că Bingley îi este foarte îndatorat. Dar ar trebui să-i cer iertare, căci nu am nici un drept să cred că Bingley era persoana despre care vorbea. N-a fost decît o presupunere.

— La ce vă referiţi?

— Este vorba de o împrejurare pe care Darcy, desigur, n-ar putea dori s-o cunoască toată lumea, pentru că, dacă ar ajunge la urechile celor din familia domnişoarei, ar fi un lucru neplăcut.

— Puteţi conta pe discreţia mea.

— Amintiţi-vă, de asemeni, că nu am multe motive să cred că e vorba de Bingley. Ceea ce mi-a spus se reduce la atît: că se felicita pentru că nu de mult salvase un prieten de la neplăcerile unei căsătorii foarte imprudente, fără să menţioneze însă nume sau alte detalii; şi am bănuit că era Bingley, numai pentru că îl cred în stare să intre într-o încurcătură de acest fel şi pentru că ştiam că au fost împreună toată vara trecută.

— Domnul Darcy v-a mărturisit motivele intervenţiei sale?

— Am înţeles că împotriva domnişoarei erau unele obiecţii foarte puternice.

— Şi ce vicleşuguri a folosit ca să-i despartă?

— Nu mi-a *vorbit* despre vicleşugurile pe care le-a folosit, spuse Fitzwilliam zîmbind. Mi-a spus numai ceea ce v-am povestit adineauri.

Elizabeth nu răspunse nimic şi continuă să meargă alături de el, cu inima clocotind de indignare. După ce o privi cîteva clipe, Fitzwilliam o întrebă de ce căzuse pe gînduri.

— Mă gîndesc la cele ce mi-ați spus, răspunse ea. Purtarea vărului dumneavoastră mă contrariază. De ce trebuia să se erijeze în judecător?

— Sînteți dispusă să considerați intervenția lui mai curînd ca un exces de zel?

— Nu văd ce drept avea domnul Darcy să hotărască dacă sentimentul prietenului său era sau nu oportun; sau de ce, bazîndu-se numai pe judecata sa era chemat să hotărască şi să dirijeze modul în care prietenul acela trebuia să-şi găsească fericirea. Dar, continuă ea stăpînindu-se, cum nu cunoaştem nici un detaliu, nu este cinstit să-l condamnăm. E de presupus că nu exista dragoste puternică în cazul de care ați vorbit.

— Presupunerea dumneavoastră nu este lipsită de logică, spuse Fitzwilliam, dar micşorează în modul cel mai trist triumful vărului meu.

Toate acestea fuseseră rostite în glumă, dar ei i se păru că fac o imagine a domnului Darcy, atît de fidelă, încît se temu să nu se trădeze cu vreun răspuns; şi de aceea, schimbînd brusc subiectul, vorbi despre lucruri indiferente pînă ce ajunseră la parohie. Îndată ce colonelul Fitzwilliam plecă, închisă în camera ei, Elizabeth se putu gîndi fără încetare la tot ce auzise. Era greu de imaginat că ar putea fi vorba de altcineva în afară de aceia pe care îi ştia ea. Nu puteau exista în lume d*oi* bărbați asupra cărora domnul Darcy să poată avea o influență atît de nelimitată. Niciodată nu se îndoise de faptul că el nu era străin de măsurile luate pentru a-l despărți pe Bingley de Jane; dar plănuirea şi aplicarea acestor măsuri le pusese în primul rînd în seama domnişoarei Bingley. Dacă însă domnul Darcy nu se lăsase înşelat de propria-i vanitate, *el* era cauza — mîndria şi capriciul său erau cauzele — pentru tot ceea ce Jane suferise şi continua încă să sufere. El distrusese, pentru un timp, orice speranță de fericire a celei mai afectuoase şi mai generoase inimi din lume; şi nimeni nu ar fi putut spune cît de persistent era răul pe care l-a putut pricinui.

"Erau unele obiecții foarte puternice împotriva domnişoarei" fuseseră cuvintele colonelului Fitzwilliam şi aceste "puternice obiecții" erau probabil cei doi unchi: unul avocat la țară şi celălalt negustător la Londra.

"Janei, exdamă Elizabeth, nu i se poate imputa ceva — e numai drăgălăşenie, numai bunătate, are o judecată perfectă, o minte luminată şi maniere cuceritoare. Şi nici împotriva tatălui meu nu se poate spune nimic căci, cu toate ciudățeniile sale, are însuşiri pe care nici chiar domnul Darcy nu le poate disprețui şi o respectabilitate pe care el nu o va atinge probabil niciodată".

Cînd se gîndi la mama ei, încrederea Elizabethei se clătină puțin, desigur; dar nu voi să admită că obiecțiunile *împotriva* ei aveau mare greutate în fața domnului Darcy a cărui mîndrie, era convinsă, ar fi fost mai greu rănită de lipsa de importanță a rudelor prietenului său decît de lipsa bunului simț; şi, în cele din urmă, fu încredințată că domnul Darcy se lăsase condus, în parte, de acest gen de oribilă mîndrie şi, în parte, de dorința de a-l păstra pe domnul Bingley pentru sora lui.

Tulburarea ce i-o provocară aceste gînduri şi lacrimile vărsate îi dădură o durere de cap care se înrăutăți către seară într-atît încît, adăugată la neplăcerea de a-l vedea pe domnul Darcy, o hotărî să nu-i însoțească pe verii ei la Rosings, unde erau poftiți să ia ceaiul. Doamna Collins, văzînd că Elizabeth se simțea într-adevăr rău, nu stărui să meargă şi-l împiedică, atît cît fu posibil, pe soțul ei de a insista; dar domnul Collins nu-şi putu ascunde teama că Lady Catherine va fi destul de nemulțumită pentru că ea rămăsese acasă.

Capitolul XXXIV

După plecarea lor, Elizabeth, ca şi cînd ar fi dorit să se îndîrjească tot mai mult împotriva domnului Darcy, hotărî să recitească toate scrisorile pe care i le scrisese Jane, de la venirea ei în Kent. În aceste scrisori Jane nu se plîngea de nimic, nu reînvia întâmplări trecute, nici nu pomenea ceva despre vreo nouă suferință; dar *în* toate, şi aproape în fiecare rînd din fiecare scrisoare, se simțea lipsa acelei voioşii care îi caracteriza stilul şi care, izvorînd din seninătatea unui spirit împăcat cu sine şi binevoitor față de toată lumea, nu era mai niciodată înnorată. Elizabeth se opri asupra fiecărei propoziții care sugera ideea unei nemulțumiri, cu o atenție pe care nu o avusese la prima lectură. Felul neruşinat în care se lăudase domnul Darcy eu suferințele pe care fusese în stare să le pricinuiască îi dădură o idee mai vie despre durerea surorii sale. Simți o oarecare mîngîiere la gîndul că peste două zile vizita lui la Rosings va lua

sfîrşit şi o mai mare mîngîiere la gîndul că în mai puţin de două săptămîni va fi din nou cu Jane şi se va strădui s-o ajute cu toată puterea dragostei ei să-şi recapete liniştea.

Nu se putu gîndi la plecarea lui Darcy din Kent fără să nu-şi aducă aminte că vărul lui urma să plece împreună cu el; dar colonelul Fitzwilliam dovedise limpede că nu avea nici un fel de intenţii, şi oricît de simpatic i-ar fi fost, Elizabethei nu-i trecea prin gînd să se întristeze din cauza lui.

Pe cînd lua această hotărîre, fu trezită de sunetul clopotului de la intrare; se simţi puţin emoţionată la gîndul că putea fi chiar colonelul Fitzwilliam care le făcuse o dată o vizită seara, tîrziu, şi care poate venise acum pentru a se interesa în mod special de ea. Gîndul acesta fu însă imediat gonit şi dispoziţia ei suferi o mare schimbare cînd, complet uluită, îl văzu pe domnul Darcy intrînd. Acesta începu imediat s-o întrebe grăbit despre sănătate, punînd vizita lui în seama dorinţei de a afla că se simţea mai bine. Elizabeth îi răspunse cu o politeţe rece. Domnul Darcy luă loc cîteva clipe, apoi, ridicîndu-se, merse de colo pînă colo prin cameră. Elizabeth era mirată, dar nu spuse nici un cuvînt. După o tăcere de cîteva minute, Darcy veni în faţa ei şi, foarte tulburat, începu astfel:

— Zadarnic m-am luptat. N-am reuşit. Sentimentele mele nu s-au lăsat învinse. Trebuie să-mi îngăduiţi să vă mărturisesc admiraţia şi dragostea mea arzătoare.

Uimirea Elizabethei fu de nedescris. Deschise ochii mari, se roşi, deveni bănuitoare şi rămase tăcută. El luă totul drept o suficientă încurajare şi îi mărturisi, în continuare, tot ce simţea şi simţise de mult pentru ea. Vorbi frumos dar, în afară de simţămintele inimii, mai erau şi altele de menţionat şi nu fu mai elocvent pe tema afecţiunii lui decît pe aceea a mîndriei. Conştiinţa inferiorităţii ei şi a faptului că — aceasta însemna o degradare pentru el, obstacolele reprezentate de familie, care pune întotdeauna raţiunea înaintea sentimentului, fură dezbătute cu o căldură datorată parcă faptului că o rănea, dar foarte nepotrivită să-i susţină cererea.

În pofida antipatiei sale profund înrădăcinate, nu putu rămîne insensibilă la omagiul ce-l reprezenta dragostea unui asemenea om; şi, deşi intenţiile ei nu se schimbară nici un moment, îi păru rău — în prima clipă — de durerea pe care Darcy urma s-o resimtă; dar limbajul folosit în continuare îi stîrni indignarea şi toată compătimirea i se prefăcu în mînie. Încercă totuşi să se liniştească pentru a-i răspunde cu răbdare cînd va sfîrşi de vorbit. El încheie, arătîndu-i tăria afecţiunii pe care, în ciuda încercărilor făcute, îi fusese cu neputinţă s-o înfrîngă şi îşi exprimă speranţa că dragostea îi va fi răsplătită acordîndu-i mîna ei. În timp ce vorbea, Elizabeth îşi putu da seama că el nu avea nici o îndoială în privinţa unui răspuns favorabil. *Vorbea* despre teamă şi nelinişte, dar chipul lui exprima o totală siguranţă. O astfel de atitudine nu putea decît s-o irite şi mai tare şi cînd Darcy sfîrşi, Elizabeth îi spuse cu tot sîngele năvălindu-i în obraji:

— În împrejurări ca aceasta de faţă, cred că regula stabilită cere să arăţi cît de îndatorată eşti pentru sentimentele mărturisite, oricît de inegal ai răspunde acestor sentimente. Este firesc să te simţi îndatorat şi dacă aş putea *simţi* vreo recunoştinţă, v-aş mulţumi. Dar nu pot. Nu am dorit niciodată preţuirea dumneavoastră şi mi-aţi acordat-o, desigur, cu totul fără să vreţi. Îmi pare rău să fi prilejuit cuiva o suferinţă. S-a întîmplat însă absolut fără să vreau şi va fi, sper, de scurtă durată. Considerentele care v-au împiedicat multă vreme să acceptaţi sentimentul de dragoste ce-l aveţi pentru mine vor putea, fără prea multă greutate, să-l înăbuşe, după această explicaţie.

Domnul Darcy, care stătea rezemat de cămin, cu ochii fixaţi pe chipul ei, păru că-i primeşte cuvintele cu tot atîta indignare cît şi uimire. Chipul îi păli de mînie şi pe fiecare trăsătură i se putea vedea tulburarea ce-i cuprinsese mintea. Se luptă să pară stăpîn pe sine şi nu-şi dezlipi buzele pînă nu i se păru că reuşise că se stăpînească. Pentru Elizabeth, tăcerea ce urmă fu groaznică. În cele din urmă, cu un glas voit calm, el spuse:

— Şi acesta este răspunsul la care pot avea onoarea să mă aştept. Aş putea eventual dori să fiu informat de ce — cu un atît de mic *efort* de politeţe — sînt astfel respins. Dar este de mică importanţă.

— Aş putea şi eu tot atît de bine întreba, replică Elizabeth, de ce, cu scopul atît de vădit de a mă jigni şi insulta, v-aţi gîndit să-mi spuneţi că m-aţi îndrăgit împotriva voinţei, împotriva raţiunii şi chiar împotriva firii dumneavoastră. Nu este aceasta întrucîtva o scuză pentru lipsa mea de politeţe, dacă *am fost* nepoliticoasă? Dar mai am şi alte motive. Ştiţi că am. Dacă propriile mele sentimente nu v-ar fi potrivnice, dacă ar fi indiferente, sau chiar dacă v-ar fi favorabile, credeţi că ar exista vreun considerent care să mă înduplece să accept ca soţ pe omul care a distrus, poate pentru totdeauna, fericirea unei surori foarte mult iubită?

Cînd Elizabeth rosti aceste cuvinte, domnul Darcy se schimbă la faţă; emoţia îi fu însă de scurtă durată şi o ascultă fără s-o întrerupă în timp ce ea continuă:

— Am toate motivele din lume să gîndesc rău despre dumneavoastră. Nu există scuză

pentru rolul nejustificat şi lipsit de generozitate pe care l-aţi jucat *în cazul lor.* Nu puteţi îndrăzni, nu puteţi nega că aţi fost factorul principal, dacă nu singurul, care i-a despărţit pe unul de celălalt, expunîndu-l pe unul dintre ei criticii oamenilor pentru capriciu şi nestatornicie, iar pe celălalt, rîsului lumii pentru speranţele sale înşelate, şi lăsîndu-i pe amîndoi pradă unei suferinţe dintre cele mai cumplite.

Se întrerupse şi remarcă, adînc indignată, că o asculta cu un aer ce dovedea că rămăsese cu totul străin de vreun sentiment de remuşcare. O privea chiar cu un surîs ce afecta neîncrederea.

— Puteţi nega că aţi făcut aceasta? repetă ea.

Darcy răspunse atunci cu o linişte simulată:

— Nu doresc deloc să neg că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă pentru a-l despărţi pe prietenul meu de sora dumneavoastră, sau că mă bucur de reuşita mea. Cu el am fost mai bun decît cu mine însumi.

Elizabeth trată cu dispreţ această reflecţie politicoasă; sensul ei însă nu-i scăpă şi fu de natură a-i cîştiga bunăvoinţa.

— Dar aceasta nu este singura circumstanţă pe care se bazează antipatia mea. Cu mult înainte îmi formasem părerea despre dumneavoastră. Caracterul dumneavoastră îmi fusese dezvăluit acum cîteva luni de domnul Wickham. Ce aveţi de spus în chestiunea aceasta? Prin ce act imaginar de prietenie vă puteţi apăra în cazul acesta? Sau prin ce denaturări puteţi induce pe alţii în eroare în chestiunea asta?

— Arătaţi un viu interes pentru necazurile acestui domn, spuse Darcy pe un ton mai puţin liniştit şi cu faţa mai intens colorată.

— Cine cunoaşte nenorocirile prin care a trecut, nu se poate să nu-i poarte un viu interes.

— "Nenorocirile prin care a trecut!" repetă Darcy cu dispreţ, da, nenorocirile lui au fost mari, într-adevăr.

— Şi aceasta datorită dumneavoastră, exclamă Elizabeth cu hotărîre. Dumneavoastră l-aţi adus în starea de sărăcie, sărăcie relativă, în care se află astăzi. L-aţi lipsit de avantajele ce-i fuseseră destinate, şi dumneavoastră ştiaţi să-i fuseseră destinate. L-aţi lipsit în anii cei mai frumoşi ai vieţii de acea independenţă care i se cuvenea, şi pe care o merita. Aţi făcut toate astea şi îi mai şi luaţi nenorocirile în derîdere şi le trataţi cu dispreţ.

— Şi aceasta, strigă Darcy, străbătînd camera cu paşi repezi, este părerea dumneavoastră despre mine! În felul acesta mă apreciaţi? Vă mulţumesc pentru a mi-o fi explicat atît de clar. Greşelile mele, după aceste raţionamente, sînt într-adevăr grele. Dar poate că, adăugă el oprindu-se din mers şi întorcîndu-se către ea, poate că aceste culpe ar fi fost trecute cu vederea dacă mîndria nu v-ar fi fost rănită de mărturisirea cinstită a scrupulelor care m-au împiedicat, mult timp, de a lua vreo hotărîre serioasă. Poate că v-aţi fi înăbuşit aceste amare acuzaţii dacă v-aş fi ascuns cu mai multă diplomaţie luptele pe care le-am dat şi v-aş fi măgulit, încredinţîndu-vă că am fost mînat de o pornire totală, imposibil de stăpînit prin raţiune, prin judecată, prin orice. Dar am oroare de ascunzişuri de orice fel. Şi nici nu mi-e ruşine de sentimentele despre care v-am vorbit. Erau fireşti şi drepte. V-aţi fi putut aştepta să fiu bucuros de inferioritatea rudelor dumneavoastră? Să mă felicit pentru speranţa de a avea rude a căror poziţie în societate este atît de net sub nivelul meu?

Elizabeth simţea cum îi creştea mînia cu fiecare clipă; totuşi, încercă din răsputeri să fie liniştită, cînd îi spuse:

— Vă înşelaţi, domnule Darcy, dacă presupuneţi că modul în care v-aţi făcut declaraţia m-a impresionat în vreun alt fel, decît că m-a dispensat de mîhnirea pe care aş fi putut-o simţi refuzîndu-vă, dacă v-aţi fi purtat ca un gentilom.

La aceste vorbe, Darcy tresări; dar nu spuse nimic, şi ea continuă:

— Nu mi-aţi fi putut face cererea dumneavoastră în căsătorie în nici un mod care m-ar fi putut tenta s-o accept.

Uimirea lui fu iarăşi vădită şi o privi cu o expresie în care se amestecau neîncrederea şi jignirea cea mai adîncă. Elizabeth continuă:

— Chiar de la început — aş putea să spun chiar din clipa cînd v-am cunoscut — purtarea dumneavoastră, convingîndu-mă pe deplin de aroganţa, înfumurarea şi dispreţul egoist ce-l aveţi pentru simţămintele celorlalţi, a fost de natură să formeze baza dezaprobării pe care întîmplările ce au urmat au clădit o antipatie atît de neclintită; şi nu trecuse nici o lună de cînd vă cunoşteam cînd am simţit că sînteţi ultimul om din lume cu care m-aş fi hotărît vreodată să mă căsătoresc.

— Aţi spus destul, doamnă. Vă înţeleg perfect simţămintele şi nu-mi rămîne decît să mă simt ruşinat de ale mele. Iertaţi-mă pentru a vă fi răpit atît de mult timp şi primiţi, vă rog, urările mele cele mai bune de sănătate şi fericire.

Şi, cu aceste cuvinte, părăsi grăbit camera, iar Elizabeth îl auzi în clipa următoare deschizînd uşa de la intrare şi ieşind.
Vîltoarea din sufletul ei era acum dureros de mare. Nu se mai putu ţine în picioare şi, de slăbiciune, se aşeză şi plînse timp de o jumătate de oră. Uimirea, în legătură cu cele întîmplate, creştea pe măsură ce se gîndea. Era aproape de necrezut ca domnul Darcy să-i fi cerut mîna; ca el să fi fost îndrăgostit de ea timp de atîtea luni — atît de îndrăgostit, încît să dorească să se însoare cu ea, în pofida tuturor obiecţiunilor care-l făcuseră să-şi împiedice prietenul să se însoare cu sora ei, obiecţiuni care aveau, desigur, cel puţin aceeaşi greutate şi în propriul lui caz. Era îmbucurător să fi inspirat fără să vrea o dragoste atît de puternică. Dar mîndria lui, oribila lui mîndrie, mărturisirea fără de ruşine a ceea ce făcuse în cazul Janei, siguranţa de neiertat cu care recunoscuse totul, deşi nu-şi putuse justifica fapta, insensibilitatea cu care pomenise de domnul Wickham şi cruzimea lui faţă de acesta, cruzime pe care nici nu încercase s-o nege, înăbuşiră curînd înduioşarea stîrnită, pentru o clipă, de gîndul la dragostea lui.

Nu încetă să se gîndească la cele întîmplate, într-o stare de mare agitaţie, pînă ce huruitul trăsurii Lady-ei Catherine o făcu să-şi dea seama că nu era deloc în stare să facă faţă privirii cercetătoare a Charlottei şi se grăbi să fugă în camera ei.

Capitolul XXXV

Elizabeth se trezi a doua zi dimineaţa cu aceleaşi gînduri şi acelaşi subiect de meditaţie cu care, în cele din urmă, adormise. Nu-şi putea încă reveni din surpriza celor întîmplate; îi era imposibil să-şi schimbe gîndurile şi, cum nu se simţea deloc dispusă să se ocupe de ceva, imediat după micul dejun, se hotărî să-şi îngăduie puţină mişcare în aer curat. Se îndreptă direct către locul ei preferat cînd, amintindu-şi că domnul Darcy venea uneori pe acolo, se opri şi, în loc să intre în parc, o luă pe drumul care ducea dincolo de răscruce. Îngrăditura parcului hotărnicea încă drumul pe o latură şi curînd ea depăşi una dintre porţile parcului.

După ce se plimbă de două-trei ori în lungul acelei părţi a drumului, frumuseţea dimineţii o îmbie să se oprească la poartă şi să privească parcul. În cele cinci săptămîni pe care le petrecuse în Kent se produseseră mari schimbări în natură şi fiecare zi adăuga ceva la verdele copacilor tineri. Era pe punctul de a-şi continua plimbarea cînd avu impresia că zăreşte silueta unui domn în crîngul care mărginea parcul. Venea în direcţia ei şi, temîndu-se să nu fie domnul Darcy, se retrase imediat. Dar persoana care avansa se afla acum destul de aproape ca s-o vadă şi, înaintînd nerăbdătoare, îi pronunţă numele. Elizabeth se îndepărtase; dar auzindu-se chemată, deşi de un glas care îi dovedea că este domnul Darcy, se apropie din nou de poartă. În acelaşi timp ajunsese şi dînsul acolo şi, întinzîndu-i o scrisoare pe care ea o luă instinctiv, spuse cu o privire plină de calm distant:

— M-am plimbat un timp prin crîng, în speranţa de a vă întîlni. Vreţi să-mi faceţi onoarea de a citi această scrisoare?

Apoi, cu o uşoară plecăciune, se reîntoarse în parc şi curînd se făcu nevăzut. Fără să se aştepte la vreo bucurie, dar cu cea mai mare curiozitate, Elizabeth deschise scrisoarea şi, spre mai marea ei mirare, văzu că plicul conţinea două coale de hîrtie acoperite cu un scris în rînduri foarte dese. Chiar şi plicul era scris în întregime. Continuînd să meargă în lungul drumului, începu s-o citească. Era datată de la Rosings la ora opt de dimineaţă şi suna precum urmează:

> "Nu vă neliniştiţi, doamnă, la primirea acestei scrisori, de teamă că ea ar cuprinde vreo repetare a declarării sentimentelor sau vreo reînnoire a propunerii care, ieri seară, v-au dezgustat atît de mult. Vă scriu fără cea mai mică intenţie de a vă supăra pe dumneavoastră sau de a mă umili pe mine, stăruind asupra unor dorinţe care, pentru fericirea amîndurora, nu vor putea fi destul de curînd uitate; iar efortul pe care conceperea şi lectura acestei scrisori îl prilejuiesc putea fi evitat, dacă n-aş fi simţit imperios nevoia să fie scrisă şi citită. Va trebui deci să-mi iertaţi îndrăzneala cu care vă solicit atenţia; dacă ar fi după simţămintele dumneavoastră, ştiu, ea mi-ar fi acordat fără bunăvoinţă; o cer însă de la spiritul dumneavoastră de dreptate.
>
> Aseară mi-aţi pus în seamă două culpe de natură foarte diferită şi, desigur, la fel de grave. Prima a fost că, fără să ţin seama de sentimentele nici unuia dintre ei, l-am despărţit pe domnul Bingley de sora dumneavoastră; şi a doua că, sfidînd orice comandamente, sfidînd onoarea şi omenia, am ruinat bunăstarea prezentă şi am distrus viitorul domnului Wickham. A fi zvîrlit departe, cu bună ştiinţă, dintr-un capriciu, pe tovarăşul tinereţii mele, favoritul recunoscut al tatălui meu, un tînăr care cu greu se putea

sprijini pe altceva decît pe protecţia noastră şi care a fost crescut în speranţa că va beneficia de ea, ar fi o ticăloşie faţă de care despărţirea a doi tineri a căror afecţiune putea fi numai o mlădiţă de cîteva săptămîni n-ar suferi comparaţie.

Sper însă că, după ce veţi fi citit următoarea relatare a faptelor mele şi a motivelor acestor fapte, voi fi scutit în viitor de blamul atît de grav ce mi-a fost acordat aseară cu atîta generozitate, pentru fiecare dintre aceste cazuri. Dacă pentru a le lămuri, ceea ce este o datorie faţă de mine însumi, voi fi nevoit să vorbesc despre simţăminte care ar putea să le jignească pe ale dumneavoastră, pot numai să spun că regret. Trebuie să ne supunem necesităţii, şi a continua să mă scuz ar fi absurd.

Nu mă aflam de multă vreme în Hertfordshire cînd am băgat de seamă, ca şi alţii, că Bingley o prefera pe sora dumneavoastră mai mare multor altor tinere din ţinut. Dar pînă în seara cînd au dansat împreună la Netherfield nu mi-am dat seama că la el era vorba de ceva serios. Îl văzusem deseori îndrăgostit, mai înainte. La balul acela, pe cînd aveam cinstea de a dansa cu dumneavoastră, am aflat, din remarca întîmplătoare a lui Sir William Lucas, că atenţiile lui Bingley pentru sora dumneavoastră treziseră, la toată lumea, speranţa că ei se vor căsători. Domnia sa a vorbit despre acest lucru ca despre un eveniment sigur — căruia numai data îi rămăsese încă nefixată. Din clipa aceea am urmărit cu atenţie purtarea prietenului meu şi am putut observa că preferinţa lui pentru domnişoara Bennet depăşea ceea ce constatasem vreodată la el. Am observat-o şi pe sora dumneavoastră. Privirea şi felul ei de a fi erau deschise, vesele, seducătoare ca întotdeauna, dar fără vreun simptom de afecţiune mai deosebită; observaţiile mele din seara aceea m-au convins că, deşi dînsa îi primea atenţiile cu plăcere, nu le încuraja răspunzînd sentimentelor lui. Dacă *dumneavoastră* nu v-aţi înşelat în chestiunea aceasta, trebuie să fi greşit eu. Cum o cunoaşteţi pe sora dumneavoastră mai bine decît mine, alternativa a doua este mai probabilă. Dacă aşa s-a întâmplat, dacă datorită greşelii mele i-am pricinuit o durere, resentimentul dumneavoastră nu este lipsit de raţiune. Nu voi şovăi să afirm însă că seninătatea de pe chipul şi din înfăţişarea surorii dumneavoastră erau de natură să-i dea unui observator atent convingerea că, oricît de blîndă este din fire, nu-i uşor, se pare, să ajungi la inima ei. Cu siguranţă că doream să cred că e indiferentă, dar cutez să spun că cercetările şi hotărîrile mele nu sînt de obicei înrîurite de speranţele sau temerile pe care le am. N-am crezut că e indiferentă pentru că aşa doream; am crezut acest lucru dintr-o convingere imparţială, la fel de sincer pe cît o doream cu raţiunea. Obiecţiile mele la această căsătorie nu au fost numai acelea care — am recunoscut ieri seară — cereau toată forţa pasiunii pentru a fi trecute cu vederea, în propriul meu caz; lipsa unor rude onorabile nu putea fi pentru prietenul meu un rău atît de mare ca pentru mine. Mai erau însă şi alte cauze de nepotrivire, cauze pe care — deşi existînd încă şi existînd în mod egal în ambele cazuri — am încercat să le uit pentru că nu erau de actualitate pentru mine. Aceste cauze se cer menţionate, deşi pe scurt. Situaţia în ceea ce priveşte familia mamei dumneavoastră, deşi criticabilă, nu înseamnă nimic în comparaţie cu lipsa totală de bună-cuviinţă, atît de frecvent, aproape atît de constant vizibilă la ea însăşi, la cele trei surori mai miei ale dumneavoastră şi ocazional, chiar şi la tatăl dumneavoastră. Iertaţi-mă; mă doare că vă jignesc. Dar pentru dumneavoastră şi sora dumneavoastră mai mare, necazurile pe care le aveţi din cauza defectelor rudelor dumneavoastră cele mai apropiate şi neplăcerea de a le vedea etalate pot fi alinate de gîndul că a vă fi purtat astfel încît să evitaţi o cît de neînsemnată critică de acest fel este un elogiu ce vi se aduce şi care nu e mai puţin general acordat decît o merită judecata sănătoasă şi caracterul amîndurora. Voi mai spune numai, în continuare, că tot ce s-a petrecut în seara aceea a confirmat părerea mea despre fiecare în parte, şi toate motivele care m-ar fi putut îndemna mai înainte să-mi apăr prietenul de ceea ce socoteam că este o legătură cît se poate de nefericită au devenit şi mai puternice. A doua zi, el a plecat din Netherfield la Londra, aşa cum, sînt sigur, vă amintiţi, avînd intenţia să se întoarcă repede. Acum trebuie lămurit rolul pe care l-am avut eu. Sora lui era tot atît de îngrijorată ca şi mine. Am descoperit curînd coincidenţa dintre simţămintele noastre şi, conştienţi în aceeaşi măsură că nu era vreme de pierdut pentru a-l îndepărta pe fratele ei, am hotărît pe loc să-l urmăm imediat la Londra. În consecinţă am plecat acolo şi mi-am luat fără ezitare sarcina să-i arăt prietenului meu relele evidente ale unei astfel de alegeri. I le-am descris şi subliniat cu seriozitate. Dar, oricît ar fi putut aceste observaţii să-i zdruncine sau să-i amîne hotărîrea, presupun că ele nu ar fi împiedicat pînă la urmă căsătoria, dacă nu ar fi fost întărite de asigurarea pe care nu am şovăit să i-o dau cu privire la indiferenţa surorii dumneavoastră. El crezuse înainte că dînsa răspundea dragostei lui cu o afecţiune sinceră, dacă nu egală. Bingley, însă, e foarte modest din fire şi contează pe judecata mea

mai mult decît pe a sa proprie. A-l convinge deci că se înşelase nu a fost lucru greu. A-l hotărî să nu se mai întoarcă în Hertfordshire, după ce-l convinsesem, a fost treabă de o clipă. Nu mă pot considera vinovat pentru ceea ce am făcut. În toată această întîmplare există însă un singur aspect al comportării mele la care nu mă gîndesc cu mulţumire; acesta este faptul că mi-am îngăduit să folosesc o şiretenie, şi nu i-am spus că sora dumneavoastră se află la Londra. Eu ştiam acest lucru, după cum ştia şi domnişoara Bingley; fratele ei însă îl ignoră chiar şi în prezent. Poate că ei s-ar fi putut întîlni fără vreo urmare gravă, dar dragostea lui nu mi s-a părut destul de potolită ca s-o poată vedea fără un oarecare pericol. Poate că faptul de a-i fi ascuns ceea ce ştiam, poate că această disimulare n-a fost demnă de mine. Am făcut-o, şi am făcut-o cu cea mai bună intenţie. Pe tema aceasta, nu mai am nimic de spus şi nici de prezentat vreo altă scuză. Dacă am rănit-o pe sora dumneavoastră în sentimentele sale, am făcut-o fără să ştiu; şi deşi motivele care m-au mînat s-ar putea să vi se pară în mod firesc insuficiente, nu m-am putut convinge încă de faptul că sînt condamnabile.

În privinţa celeilalte — mult mai grave — acuzări, aceea de a-l fi păgubit pe domnul Wickham, nu pot decît s-o resping, arătîndu-vă în întregime legăturile ce au existat între familia mea şi dînsul. Nu ştiu de ce *anume* m-a acuzat, dar pentru dovedirea adevărului celor ce voi relata, pot aduce nu numai un singur martor de toată încrederea. Domnul Wickham este fiul unui om foarte onorabil care a avut timp de mulţi ani conducerea întregii proprietăţi Pemberley şi a cărui bună purtare în îndeplinirea sarcinilor lui de încredere l-a determinat, firește, pe tatăl meu să-i fie de folos; mărinimia tatălui meu s-a revărsat de aceea generos asupra lui George Wickham, care era finul său. Tatăl meu l-a întreţinut la şcoală şi apoi la Cambridge — un ajutor extrem de important deoarece propriul său tată, veşnic sărac din cauza extravaganţelor soţiei sale, ar fi fost incapabil să-i dea o educaţie de gentilom. Tatăl meu nu aprecia numai societatea acestui tînăr, ale cărui maniere au fost totdeauna fermecătoare; avea şi o părere cît se poate de bună despre el, şi, sperînd că profesiunea lui va fi slujirea bisericii, avea de gînd să-i ajute în acest scop. În ceea ce mă priveşte, sînt mulţi, mulţi ani de cînd am început să am despre el o cu totul altă părere. Depravarea lui, lipsa de scrupule, pe care avea grijă să le ascundă faţă de cel mai bun prieten al său, nu puteau scăpa observaţiei unui tînăr cam de aceeaşi vîrstă şi avînd prilejul, pe care domnul Darcy nu-l avea, să-l vadă în clipe în care nu se mai controla. Acum vă voi îndurera din nou; în ce măsură, numai dumneavoastră o puteţi spune. Dar oricare ar fi sentimentele pe care vi le-a stîrnit domnul Wickham, bănuiala mea în privinţa naturii acestor sentimente nu trebuie să mă împiedice de a dezvălui adevăratul său caracter. Ea constituie chiar un motiv în plus. Bunul meu tată a murit acum cinci ani şi afecţiunea sa pentru domnul Wickham a rămas pînă la urmă atît de neclintită încît, în testamentul său, mi-a recomandat în mod special să îl ajut să avanseze în modul cel mai bun pe care i l-ar putea permite profesia sa, iar dacă va intra în ordinul preoţesc, dorea să i se ofere o parohie bogată, îndată ce se va ivi vreuna vacantă. Îi mai lăsa în plus şi o mie de lire. Tatăl lui nu a supravieţuit mult tatălui meu şi, la şase luni după aceste evenimente, domnul Wickham mi-a scris pentru a mă informa că, deoarece se hotărîse în cele din urmă să renunţe la preoţie, spera că nu voi socoti că e o lipsă de raţiune din partea lui lui să se aştepte la ceva mai multe avantaje băneşti imediate, în locul patronajului de care nu putea beneficia. Avea oarecari intenţii, adăuga el, să studieze dreptul şi trebuia să-mi dau seama că dobînda la o mie de lire însemna un ajutor cu totul insuficient pentru acest lucru. Doream să fie sincer, mai curînd decît credeam că este, dar, în tot cazul, eram dispus să accept propunerea lui. Ştiam că domnul Wickham n~avea nici o vocaţie pentru preoţie. Această chestie a fost deci repede tranşată. El a renunţat la orice pretenţie de ajutor pentru cariera de preot — dacă s-ar fi întîmplat să se afle vreodată în situaţia de a-l primi — şi în schimb a acceptat trei mii de lire. Orice relaţii dintre noi păreau rupte. Aveam o părere prea proastă despre el pentru a-l invita la Pemberley sau pentru a accepta societatea lui în oraş. Locuia, cred, mai mult la Londra, dar studiul dreptului era numai un pretext şi, fiind acum liber de orice constrîngere, ducea o viaţă de trîndăvie şi risipă. Timp de aproximativ trei ani am auzit prea puţin despre el dar, cînd a murit deţinătorul parohiei ce-i fusese desemnată lui, a făcut iar apel ia mine, în scris, cerîndu-mi recomandarea. Situaţia lui materială, mă asigura el — şi nu-mi venea greu s-o cred — era extrem de proastă. Găsea că dreptul era un studiu cu totul nefolositor şi era acum hotărît pentru preoţie, dacă l-aş fi recomandat pentru parohia de care fusese vorba — lucru de care nu se putea îndoi, fiind sigur că nu aveam pe nimeni altul de propus şi cu neputinţă ca eu să fi uitat de intenţiile veneratului meu părinte. Cu greu m-aţi putea condamna pentru că am refuzat să satisfac această cerere sau pentru că am rezistat la fiecare

repetare a ei. Resentimentele lui erau direct proporţionale cu dezastrul situaţiei în care se, afla şi, fără îndoială, punea tot atîta patimă în a-mi denatura faptele în faţa altora, cît şi în reproşurile ce mi le făcea direct. După această perioadă, orice legătură dintre noi a fost ruptă. Cum trăia, nu ştiu, dar vara trecută s-a impus din nou, în modul cel mai dureros, atenţiei mele. Sînt silit acum să menţionez o împrejurare pe care aş dori s-o uit eu însumi şi pe care o obligaţie mai puţin însemnată decît cea prezentă nu m-ar putea face să o dezvălui vreunei făpturi omeneşti. Spunîndu-vă acest lucru, nu am nici o îndoială că veţi păstra secretul. Sora mea, este cu zece ani mai mica decît mine, a fost lăsată sub tutela nepotului mamei mele, colonelul Fitzwilliam, şi a mea. Cam acum un an a fost luată de la şcoală şi instalată la Londra; iar vara trecută a plecat la Ramsgate împreună cu doamna care se ocupa de casa ei. Şi tot acolo s-a dus şi domnul Wickham, cu un scop anume, fără îndoială, căci s-a dovedit că o cunoştea mai de mult pe doamna Younge, al cărei caracter a fost pentru noi o cruntă decepţie; de conivenţă cu ea şi cu ajutorul ei, s-a făcut atît de agreabil Georgianei — a cărei inimă afectuoasă păstrase o amintire vie a gentileţii lui faţă de dînsa, din anii copilăriei— încît s-a lăsat convinsă să se creadă îndrăgostită şi să consimtă să fugă cu el. Avea atunci numai cincisprezece ani, ceea ce este desigur o scuză pentru ea; şi după ce v-am arătat cît de imprudentă s-a dovedit sînt fericit să adaug că am aflat despre acest lucru chiar de la dînsa. Le-am făcut întâmplător o vizită cu o zi-două înainte de fuga plănuită şi atunci Georgiana, nefiind în stare să suporte gîndul de a îndurera şi ofensa un frate pe care îl considera aproape ca pe un tată, mi-a mărturisit totul. Vă puteţi imagina ce am simţit şi ce măsuri am luat. Grija pentru reputaţia şi simţămintele surorii mele a împiedicat orice acţiune publică; i-am scris însă domnului Wickham care a părăsit imediat localitatea; doamna Younge a fost, bineînţeles, concediată din postul ei. Ţinta principală a domnului Wickham era, fără îndoială, averea surorii mele, care este de treizeci de mii de lire, dar nu pot să nu mă gîndesc că speranţa de a se răz-buna pe mine fusese de asemenea un puternic mobil. Răzbunarea i-ar fi fost, într-adevăr, totală. Aceasta este, doamnă, relatarea cinstită a tuturor faptelor în care am fost amestecaţi amîndoi; şi, dacă nu o veţi respinge cu totul drept falsă, sper că mă veţi absolvi pe viitor de acuzaţia de cruzime faţă de domnul Wickham. Nu ştiu în ce mod şi cu ce minciuni v-a indus în eroare; dar reuşita lui nu este surprinzătoare, dat fiind că nu ştiaţi nimic despre toate lucrurile care ne privesc pe amîndoi. N-aveaţi cum să le aflaţi şi bănuiala, desigur, nu este în firea dumneavoastră. V-aţi putea întreba de ce nu vi s-au spus toate acestea seara trecută. Nu m-am simţit destul de stăpîn pe mine pentru a alege ce se putea sau ce trebuia dezvăluit. Pentru confirmarea adevărului tuturor celor scrise aici, pot face apel, îndeosebi, la mărturia colonelului Fitzwilliam care, datorită strînsei noastre înrudiri şi intimităţii neîntrerupte dintre noi şi, mai mult, ca unul dintre executorii testamentari ai tatălui meu, a cunoscut, firește, toate amănuntele acestor tranzacţii. Dacă oroarea pe care v-o inspir v-ar face să nu daţi crezare afirmaţiilor mele, nu puteţi fi împiedicată de acelaşi motiv să aveţi încredere în vărul meu; şi pentru a vă da posibilitatea de a-l consulta, voi încerca în cursul acestei dimineţi să găsesc prilejul de a vă înmîna această scrisoare. Voi adăuga numai: Dumnezeu să vă binecuvînteze.

Fitzwiliam Darcy"

Capitolul XXXVI

Cînd Domnul Darcy îi dădu scrisoarea, Elizabeth nu se aşteptase să găsească în ea o reînnoire a propunerii lui, dar nici nu-şi făcuse vreo astfel de speranţă în privinţa conţinutului. Dar aşa cum suna, se poate uşor presupune cu cîtă nerăbdare a parcurs-o şi ce emoţii contrarii a trezit în ea. Impresiile ei, în timp ce-o citea, erau greu de definit. La început înţelese, cu mare uimire, că el credea a-i fi cu putinţă să se scuze în vreun fel; şi era ferm convinsă că Darcy n-ar fi putut găsi nici o explicaţie pe care un justificat simţ de pudoare să nu-l facă s-o ascundă. Stăpînită de puternice prejudecăţi împotriva a tot ceea ce ar fi putut el spune, începu să citească relatarea despre cele întîmplate la Netherfield. Citea cu o nerăbdare care abia îi lăsa posibilitatea de a înţelege ceva şi, din pricina grabei de a afla ce va mai aduce fraza următoare, era incapabilă să se concentreze asupra sensului celei de sub ochii ei. Convingerea lui cu privire la indiferenţa surorii ei, hotărî dînsa pe loc, era falsă; iar înşiruirea adevăratelor şi celor mai urîte obiecţiuni la căsătorie o mîniară prea tare pentru a mai dori cîtuşi de puţin să fie dreaptă cu el. Pentru cele ce făcuse, Darcy nu exprima nici un regret care s-o mulţumească;

stilul lui nu era spăşit, ci distant. Era tot numai mîndrie şi insolenţă.

Dar cînd acest subiect fu urmat de relatarea privitoare la domnul Wickham — cînd citi cu o mai mare atenţie povestirea unor fapte care, dacă erau adevărate, trebuiau să răstoarne tot ceea ce-i fusese drag să creadă despre meritele lui, povestire care prezenta asemănări atît de alarmante cu ceea ce spusese chiar el — simţămintele ei fură şi mai dureroase, şi mai greu de definit. O copleşiră uimirea, teama, groaza chiar. Dorea să discrediteze această scrisoare în întregime, exclamînd mereu; "Asta trebuie să fie fals! Asta nu se poate! Nu poate fi decît falsul cel mai grosolan!" — şi după ce o parcurse în întregime, deşi abia dacă ştia ceva din cuprinsul ultimei pagini sau al ultimelor două, o puse grabnic deoparte, spunîndu-şi că n-o s-o mai citească niciodată, că nici n-o să-şi mai arunce vreodată ochii pe ea.

Continuă să se plimbe, în această stare de tulburare, cu gînduri care nu se puteau opri la nimic. Dar era în zadar. Nu trecu nici un minut, că desfăcu din nou scrisoarea şi, concentrîndu-se cît putu mai bine, reîncepu analiza umilitoare a tot ceea *ce* se referea la Wickham şi încercă să se stăpînească aşa ca să fie în stare să prindă sensul fiecărei propoziţiuni. Prezentarea legăturilor lui Wickham cu familia de la Pemberley coincidea întocmai cu cele povestite de el însuşi; şi bunătatea defunctului domn Darcy, deşi ea nu-i cunoscuse mai înainte amploarea, se potrivea la fel de bine cu cele spuse de el. Pînă aici, o relatare o confirma pe cealaltă; dar cînd ajunse la testament, diferenţa era mare. Avea limpede în minte ceea ce spusese domnul Wickham în legătură cu parohia; şi deoarece îşi amintea întocmai vorbele lui, era imposibil să nu simtă că există o flagrantă duplicitate din partea unuia sau a celuilalt şi, timp de cîteva momente, se mîngîie cu gîndul că nu se înşelase în aşteptările ei. Dar cînd citi şi reciti cu cea mai mare atenţie detaliile ce urmau cu privire la renunţarea lui Wickham la toate pretenţiile relative la parohie şi cu privire la primirea, în schimb, a unei sume atît de importante ca trei mii de lire, fu din nou silită să şovăie. Lăsă scrisoarea deoparte, cumpăni fiecare împrejurare cu ceea ce voia să fie imparţialitate, judeca probabilitatea fiecărei afirmaţii, dar fără mare succes.

De ambele părţi erau simple afirmaţii. Citi iarăşi mai departe. Dar fiecare rînd dovedea tot mai limpede că acolo unde ea crezuse că nu putea exista născocire care să prezinte purtarea domnului Darcy altfel decît infamă, era posibilă o întorsătură în stare să-l scoată cu totul nevinovat.

Risipa şi desfrînarea pe care el nu şovăise să le pună în sarcina domnului Wickham o izbiră în mod deosebit — cu atît mai mult cu cît nu putea aduce nici o dovada că erau nejustificate. Nu auzise niciodată despre el înainte de a fi intrat în regimentul de miliţie din comitatul X, unde se angajase la stăruinţa tînărului care, întîlnindu-l întîmplător în oraş, reînnoise cu el o cunoştinţă superficială. În Hertfordshire nu se ştia nimic despre felul lui de viaţă de mai înainte, afară doar de ceea ce povestise el însuşi. În privinţa adevăratului său caracter, chiar dacă ar fi putut lua informaţii, nu simţise niciodată dorinţa s-o facă. Chipul, vocea şi felul lui de a fi îl făcuseră dintr-o dată posesorul tuturor virtuţilor. Încercă să-şi amintească vreo dovadă de bunătate, vreo deosebită trăsătură de integritate sau bunăvoinţă ce l-ar putea salva de atacurile domnului Darcy, sau ceva care cel puţin să compenseze prin virtuţi precumpănitoare acele greşeli întîmplătoare — cum ar fi încercat ea să califice ceea ce domnul Darcy descrisese drept trîndăvie şi viciu de ani în şir. Dar nici o amintire de acest fel nu veni s-o aline. Şi-l putea aduce înaintea ochilor cu tot farmecul din înfăţişarea şi ţinuta lui, dar nu-şi putea aminti despre el nimic mai bun decît aprobarea generală a celor din localitate şi consideraţia pe care o dobîndise la popotă, datorită sociabilităţii lui. După ce stărui asupra acestui punct mai mult timp continuă să citească. Dar vai! Povestea despre intenţiile lui cu privire la domnişoara Darcy îi era întrucîtva confirmată de conversaţia avută, cu o zi înainte numai, cu colonelul Fitzwilliam; la sfîrşitul scrisorii i se recomanda să se adreseze, pentru a se convinge de adevărul fiecărui detaliu în parte, chiar domnului colonel Fitzwilliam de la care primise deja informaţia că se ocupa îndeaproape de toate chestiunile verişoarei sale şi de caracterul căruia nu avea nici un motiv să se îndoiască. La un moment dat aproape că se hotărî să apeleze la el, dar înlătură acest gînd, simţindu-se stânjenită s-o facă şi în cele din urmă şi-l goni cu totul din minte, avînd convingerea că domnul Darcy n-ar fi riscat o asemenea propunere, dacă nu ar fi fost sigur că vărul său va confirma totul.

Elizabeth îşi amintea perfect tot ce fusese spus în timpul discuţiei dintre ea şi domnul Wickham în prima lor seară, la domnul Philips. Multe dintre expresiile folosite de el îi erau încă proaspete în minte. *Acum* fu izbită de indecenţa unor asemenea mărturisiri, faţă de o străină şi se minună că n-o remarcase mai înainte. Îşi dădu seama de nedelicateţea lui de a se aşeza pe primul plan şi de nepotrivirea dintre declaraţiile şi comportarea lui. Îşi aminti cum se fălise că nu se temea să dea ochii cu domnul Darcy, că domnul Darcy putea să plece din regiune — dar că *el* nu se va clinti; totuşi evitase balul de la Netherfield, chiar în săptămîna următoare. Îşi

aminti de asemenea că mai înainte de plecarea celor de la Netherfield, el nu-şi istorisise povestea nimănui altuia în afară de ea; dar că după plecarea lor povestea lui era cunoscută de toată lumea, că nu mai avusese nici o rezervă, nici un scrupul în a-l ponegri pe domnul Darcy, deşi ei îi dăduse asigurări că respectul ce-l avea pentru tată îl va împiedica întotdeauna să-l discrediteze pe fiu.

Cît de diferit apăreau acum toate! Atenţiile lui faţă de domnişoara King reieşeau a fi urmarea unor scopuri exclusiv şi dezgustător mercantile; iar mediocritatea zestrei acesteia nu mai dovedea modestia dorinţelor lui, ci pofta de a pune mîna pe orice. Comportarea faţă de ea însăşi nu mai putea avea nici o justificare acceptabilă: ori fusese dezamăgit de zestrea ei, ori îşi satisfăcuse vanitatea, încurajînd o preferinţă pe care — credea ea — i-o arătase în modul cel mai imprudent cu putinţă. Fiecare şovăielnică luptă dată în favoarea lui slăbi din ce în ce mai mult; şi spre şi mai marea justificare a domnului Darcy, fu nevoită a recunoaşte că atunci cînd fusese întrebat de Jane, domnul Bingley afirmase că prietenul lui nu avea nici o vină în chestiunea ca Wickham; că oricît de orgolioase şi respingătoare fuseseră manierele domnului Darcy, ea nu observase în tot cursul cunoştinţei lor — cînd fuseseră mult împreună, mai ales în ultima vreme şi se obişnuise cu felul lui de a fi — nimic care să demonstreze că era lipsit de principii sau nedrept, nimic care să-l arate ca pe un om fără credinţă sau imoral; că printre cunoscuţii lui era stimat şi preţuit; că Wickham însuşi îi recunoscuse calităţi de frate şi că ea îl auzise adesea vorbind atît de afectuos despre sora lui, încît dovedea că era capabil de unele sentimente frumoase; că dacă faptele lui ar fi fost aşa cum le prezenta Wickham, cu greu s-ar fi putut ascunde lumii o violare atît de grosolană a tot ceea ce este drept; şi că o prietenie între un om în stare de asemenea lucruri şi unul atît de cumsecade ca domnul Bingley ar fi fost de neînţeles.

Elizabethei îi era cumplit de ruşine de ea însăşi. Nu se putea gîndi nici la Darcy şi nici la Wickham fără să simtă că fusese oarbă, părtinitoare, absurdă, plină de prejudecăţi.

"Ce josnic m-am purtat, exclamă Elizabeth — eu care mă mîndream cu discernămîntul meu, eu care mă preţuiam pentru agerimea mea, care am disprețuit adesea candoarea generoasă a surorii mele şi mi-am satisfăcut vanitatea, fiind inutil şi condamnabil neîncrezătoare! Cît de umilitoare este această descoperire! Totuşi, ce dreaptă umilinţă! Dacă aş fi fost îndrăgostită, n-aş fi putut fi mai nenorocit de oarbă. Vanitatea însă, nu dragostea a fost nebunia mea. Încîntată de preferinţa unuia şi jignită de indiferenţa celuilalt, chiar de la începutul cunoştinţei noastre, am cochetat cu idei preconcepute şi cu ignoranţa şi ara gonit raţiunea din toate împrejurările în care era implicat vreunul dintre ei. Pînă în clipa aceasta, nu m-am cunoscut pe mine însămi".

De la ea la Jane, de la Jane la Bingley, gîndurile ei luară un drum care-i aminti curînd că explicaţia domnului Darcy în cazul *lor* i se păruse foarte insuficientă şi o citi din nou. Tare deosebit fu rezultatul celei de a doua lecturi. Cum putea oare refuza să acorde credit afirmaţiilor lui într-un caz, cînd era obligată să i-l acorde în celălalt? Domnul Darcy declara că nu bănuise deloc sentimentele surorii ei; şi ea nu putu să nu-şi amintească părerea pe care o avusese întotdeauna Charlotte. Nu putea nega nici exactitatea portretului Janei, făcut de Darcy. Îşi dădu seama că, deşi sentimentele Janei erau calde, ea şi le manifesta foarte puţin şi că în aerul ei, în felul ei de a fi se vedea o constantă linişte interioară, rar însoţită de o mare emotivitate.

Cînd ajunse la partea aceea a scrisorii în care se aduceau familiei ei reproşuri, în termeni atît de umilitori şi totuşi atît de meritaţi, se simţi adînc ruşinată. Justeţea acuzărilor o izbi prea puternic pentru a le mai putea nega; şi întîmplările la care Darcy făcea aluzie îndeosebi, fiind cele petrecute la balul de la Netherfield, şi care au confirmat în totul prima lui dezaprobare, nu putuseră face asupra lui o impresie mai puternică decît făcuseră asupra ei.

Nu rămase indiferentă la omagiul ce-i fusese adus ei şi surorii sale. O mîngîia, dar nu o putea consola pentru disprețul pe care restul familiei lor şi-l atrăsese într-o asemenea măsură; şi cînd se gîndea că dezamăgirea Janei se datora de fapt rudelor ei celor mai apropiate şi îşi dădea seama cît de substanţial trebuia să sufere bunul nume al amîndurora din cauza necuviinţei comportării lor, se simţi mai deprimată decît oricînd pînă atunci.

După ce rătăci timp de două ore de-a lungul drumului, lăsîndu-se invadată de tot felul de gînduri, cîntărind iarăşi cele întîmplate, analizînd probabilităţile şi căutînd să se împace cum putea mai bine cu o schimbare atît de bruscă şi de importantă, începu să simtă oboseala şi-şi aduse aminte că era plecată de mult timp; aşa că, în cele din urmă, se întoarse; intră în casă vrînd să pară veselă ca de obicei şi hotărîtă să alunge gîndurile care ar fi putut-o împiedica să susţină o conversaţie.

I se spuse imediat că cei doi domni de la Rosings trecuseră pe la dînşii, în absenţa ei: domnul Darcy, numai cîteva momente, ca să-şi ia rămas bun; colonelul Fitzwilliam însă stătuse cu ei cel puţin o oră, în speranţa că ea se va reîntoarce, şi fusese aproape gata să se

ducă s-o caute. Elizabeth pretinse doar că era dezolată de a nu-l fi întîlnit; în realitate se bucura de acest lucru. Colonelul Fitzwilliam nu mai prezenta interes. Nu se mai putea gîndi decît la scrisoarea primită.

Capitolul XXXVII.

A doua zi dimineața, cei doi domni părăsiră domeniul Rosings, şi domnul Collins, care stătuse în aşteptare lîngă căsuța portarului pentru a-i saluta de plecare, dădu acasă plăcuta veste că păreau a fi într-o excelentă stare de sănătate şi într-o dispoziție acceptabilă, atît cît era de aşteptat după melancolica scenă de despărțire prin care abia trecuseră la Rosings. Către Rosings zori dînsul apoi ca să le consoleze pe Lady Catherine şi pe fiica sa; şi cînd se întoarse, aduse din partea senioriei sale, cu mare satisfacție, vestea că se simțea atît de abătută, încît dorea să-i aibă pe toți la masa.

Elizabeth nu putea s-o vadă pe Lady Catherine fără să nu-şi aducă aminte că, dacă ar fi vrut, poate că i-ar fi fost pînă acum prezentată drept viitoarea sa nepoată; şi nu se putea gîndi fără să zîmbească la felul în care s-ar fi manifestat indignarea senioriei sale. "Ce-ar fi zis? Ce-ar fi făcut?". Acestea erau întrebările cu care se amuza.

Primul subiect atacat a fost micşorarea familiei de la Rosings.

— Vă asigur că o resimt nespus, exclamă Lady Catherine. Cred că nimeni nu simte mai mult decît mine tristețea despărțirii. Sînt deosebit de legată de tinerii aceştia şi ştiu că şi ei sînt tot atît de legați de mine. Le-a părut tare rău că pleacă. Dar aşa se întîmplă întotdeauna. Scumpul nostru colonel s-a ținut bine pînă la urmă; Darcy însă părea că suportă despărțirea foarte greu, mai greu, cred, decît anul trecut. Ataşamentul lui față de Rosings este desigur în creştere.

Aici, domnul Collins plasă o aluzie şi un compliment la care mama şi fiica zîmbiră cu amabilitate.

După masă Lady Catherine observă că domnişoara Bennet părea indispusă; şi, găsind imediat singură motivul în presupunerea că nu dorea să se întoarcă acasă atît de curînd, adăugă:

— Dar dacă lucrurile stau astfel, trebuie să scrii mamei dumitale şi s-o rogi să te mai lase puțin. Sînt sigură că doamna Collins va fi foarte bucuroasă de compania dumitale.

— Sînt foarte îndatorată pentru amabila invitație a senioriei voastre, replică Elizabeth, dar nu pot s-o accept. Trebuie să fiu în oraş sîmbăta viitoare.

— Dar în felul acesta vei fi stat aici numai şase săptămîni. M-am aşteptat să rămîi două luni. I-am spus lucrul acesta doamnei Collins, înainte de venirea dumitale. Nu poate fi deloc necesar să pleci atît de curînd. Doamna Bennet se mai poate desigur lipsi de dumneata încă două săptămîni.

— Dar tatăl meu nu poate. Mi-a scris săptămîna trecută pentru a mă grăbi să mă întorc.

— Oh, dacă mama poate, desigur că şi tatăl dumitale se va putea lipsi de dumneata. Fiicele nu înseamnă niciodată atît de mult pentru un tată. Şi dacă vei mai rămîne încă *o lună* întreagă, îmi va fi posibil să iau pe una dintre dumneavoastră pînă la Londra, căci mă duc acolo ia începutul lui iunie, pentru o săptămîna; şi cum Dawson n-are nimic împotrivă să ne ducă cu cabrioleta, va fi destul loc pentru una dintre dumneavoastră; şi, bineînțeles, dacă se va întîmpla să fie răcoare, n-aş avea nimic de zis să vă iau pe amîndouă, căci nici una dintre dumneavoastră nu e voluminoasă.

— Sînteți numai bunăvoință, doamnă, dar cred că trebuie să rămînem la planul nostru inițial.

Lady Catherine păru resemnată.

— Doamnă Collins, trebuie să trimiți un servitor cu dînsele. Ştii că eu spun totdeauna ce gîndesc; nu pot suporta ideea ca două tinere femei să călătorească cu poştalionul, neînsoțite. Este cu totul nepotrivit. Trebuie să-aranjezi să trimiți pe cineva. Îmi displace mai mult decît orice pe lume acest gen de lucruri. Tinerele femei ar trebui întotdeauna păzite şi însoțite conform cu situația lor în lume. Cînd nepoata mea, Georgiana, a plecat vara trecută la Ramsgate, am socotit că era un punct de onoare să fie însoțită de doi servitori. Domnişoara Darcy, fiica domnului Darcy de Pemberley şi a Lady-ei Anne, n-ar fi putut călători cuviincios în alt mod. Sînt extrem de atentă la toate lucrurile astea. Doamnă Collins, trebuie să-l trimiți pe John cu tinerele domnişoare. Mă bucur că mi-a venit în minte să vă atrag atenția, pentru că n-ar fi fost spre cinstea *dumitale* să le laşi să plece neînsoțite.

— Unchiul meu urmează să trimită servitorul după noi.

— Oh! Unchiul dumitale! Are un servitor? Da? Sînt foarte bucuroasă că aveți pe cineva care se gîndeşte la lucrurile acestea. Unde veți schimba caii? Oh! la Bromley, desigur. Dacă veți

pomeni de numele meu la Bell, vi se va da toată atenţia.

Lady Catherine avea multe alte întrebări de pus în privinţa călătoriei lor; şi, cum nu-şi răspundea singură chiar la toate, trebuia să fii atenta, ceea ce, îşi spuse Elizabeth, era un noroc pentru ea; altfel, cu mintea atît de plină de gînduri, ar fi putut să uite unde se afla. Meditaţia trebuia rezervată pentru ore de singurătate. Ori de cîte ori se afla singură, era cea mai mare uşurare a ei sa se lase în voia gîndurilor; şi n-a trecut zi fără să nu facă o plimbare, singură, în timpul căreia îşi putea oferi marea plăcere a amintirilor neplăcute.

Scrisoarea domnului Darcy o învăţase aproape pe dinafară. Îi studia fiecare frază; şi simţămintele sale pentru autor erau uneori foarte diferite. Cînd îşi amintea de stilul cererii lui, se simţea încă plină de indignare; cînd însă considera cît de nedrept îl condamnase şi-l mustrase, mîndria se întorcea asupra ei însăşi, iar sentimentele lui înşelate deveneau obiect de compătimire. Iubirea lui îi stîrnea recunoştinţă; caracterul lui, respect; dar nu-l putea aproba, nici nu se putea căi măcar o clipă de refuzul ei şi nu putea simţi nici cea mai mică dorinţă de a-l mai revedea vreodată. În propria ei purtare din trecut găsea o sursă nesfîrşită de contrarietate şi regret; iar în nenorocitele defecte ale familiei sale, un motiv de mîhnire şi mai grea. Cu familia ei nu era nimic de făcut. Tatăl său, mulţumindu-se să rîdă de surorile mai mici, nu se va strădui niciodată să pună stavilă sălbaticei lor zvăpăieli; iar mama, atît de lipsită de maniere ea însăşi, era total inconştientă de aceste rele. Elizabeth se unise adesea cu Jane, încercînd să stăvilească imprudenţele Catherinei şi ale Lydiei; dar atîta vreme cît ele erau încurajate de indulgenţa mamei lor, ce şanse de îndreptare existau? Catherine, puţintică la minte, iritabilă şi cu totul sub influenţa Lydiei, se simţise totdeauna jignită de sfaturile lor; iar Lydia, voluntară şi nechibzuită, nu voia să le dea deloc ascultare. Erau ignorante, leneşe şi îngîmfate. Cîtă vreme se mai afla un ofiţer la Meryton, erau gata să flirteze cu el; şi cîtă vren Meryton se afla la cale de o plimbare de Longbourn, erau gata să se ducă acolo la nesfîrşit.

Îngrijorarea ei pentru Jane era o altă temă precumpănitoare; explicaţia domnului Darcy, restabilindu-l pe Bingley în cinstea în care ea îl ţinuse mai înainte, scotea în evidenţă pierderea suferită de Jane. Afecţiunea lui se dovedea a fi fost sinceră; purtarea lui, fără de vină, afară doar dacă i s-ar fi putut face vreuna din încrederea ce-o avea în prietenul lui. Ce dureros era deci gîndul că Jane fusese lipsită de o situaţie atît de îmbietoare, atît de avantajoasă, atît de promiţătoare de fericire, din cauza zăpăcelii şi lipsei de ţinută a propriei sale familii!

Cînd la aceste amintiri se adăuga şi dezvăluirea caracterului lui Wickham, se poate uşor înţelege că buna ei dispoziţie, rareori umbrită mai înainte, era acum zdruncinată, într-atît, încît să-i fie aproape imposibil să pară cît de cît voioasă.

Invitaţiile la Rosings, în timpul ultimei săptămîni, ai fost tot atît de dese ca la început. Ultima seară au petrecut-o acolo; şi senioria sa se interesă din nou cu de-amănuntul despre călătoria lor, le indică cea mai bună metodă de a împacheta lucrurile; a fost atît de stăruitoare asupra necesităţii de a aşeza rochiile într-un fel anume, singurul potrivit, încît Maria se simţi obligată, la întoarcerea acasă, să strice tot ce făcuse în timpul dimineţii şi să-şi aranjeze geamantanul din nou.

Cînd s-au despărţit, Lady Catherine, cu o mare bunăvoinţă, le ură drum bun şi le invită să vină din nou la Hunsford anul viitor, iar domnişoara de Bourgh îşi dădu marea osteneală de a le face chiar o reverenţă şi de a întinde mîna amîndurora.

Capitolul XXXVIII

Sîmbătă dimineaţa, Elizabeth şi domnul Collins s-au întîlnit pentru micul dejun, cîteva minute înainte de apariţia celorlalţi; el folosi această ocazie pentru a-şi prezenta, cu prilejul despărţirii, omagiile pe care le considera absolut necesare.

— Nu ştiu, domnişoară Elizabeth, spuse el, dacă doamna Collins v-a exprimat deja cele cuvenite pentru amabilitatea dumneavoastră de a fi venit la noi; sînt însă foarte convins că nu ne veţi părăsi fără să primiţi mulţumirile dînsei pentru aceasta. Favoarea prezenţei dumneavoastră a fost mult simţită. Noi ştim ce puţine sînt lucrurile care ar tenta pe cineva să vină în umila noastră locuinţă. Felul nostru simplu de trai, încăperile noastre mici, numărul mic de servitori şi lumea puţină pe care o vedem fac desigur din Hunsford un loc extrem de plicticos pentru tînără domnişoară ca dumneavoastră; sper însă că sînteţi încredinţată de recunoştinţa noastră pentru bunăvoinţa ce aţi avut şi că am făcut tot ceea ce ne-a stat în putinţă ca să împiedicăm să vă petreceţi timpul în mod neplăcut.

Elizabeth se grăbi să-i mulţumească şi să-l asigure că fusese fericită. Petrecuse şase săptămîni foarte agreabile; iar plăcerea de a fi cu Charlotte şi atenţiile pline de amabilitate pe care le primise o făceau pe *ea* să se simtă cea îndatorată. Domnul Collins era încîntat şi cu o

solemnitate mai zîmbitoare replică:

— Sînt nespus de încîntat să aud că nu v-aţi petrecut timpul în mod neplăcut. Noi am făcut, desigur, cum am putut mai bine; şi avînd, din fericire, posibilitatea să vă prezentăm unei societăţi foarte înalte şi datorită legăturilor noastre cu Rosings, mijlocul de a schimba adesea decorul familial, cred că ne putem mîndri cu faptul că vizita dumneavoastră la Hunsford n-a putut fi prea plicticoasă. Situaţia noastră faţă de familia Lady-ei Catherine reprezintă, într-adevăr, un extraordinar avantaj şi o binecuvîntare, cu care puţini se pot lăuda. Vedeţi doar cît de intimi sîntem. Vedeţi cît de des sîntem invitaţi acolo. La drept vorbind, trebuie să recunosc că, oricare ar fi dezavantajele acestei umile parohii, nu l-aş considera demn de compătimit pe acela care s-ar abate la noi, atîta vreme cît împarte intimitatea noastră cu Rosings.

Nu găsea cuvinte pentru sentimentele lui atît de înalte şi se văzu silit să se plimbe de colo pînă colo prin cameră, în timp ce Elizabeth încerca să îmbine, în cîteva scurte propoziţiuni, politeţea şi adevărul.

— De fapt, puteţi duce la Hertfordshire un raport foarte favorabil despre noi, scumpă verişoară. Mă fălesc, cel puţin, că veţi putea face acest lucru. Zi de zi aţi fost martoră la marile atenţii pe care Lady Catherine le are faţă de doamna Collins; şi sînt încredinţat că, în totul, nu puteţi avea impresia că prietena dumneavoastră a tras un număr necîştigător — dar pe acest punct e mai bine să păstrăm tăcerea. Daţi-mi voie numai să vă asigur, scumpă domnişoară Elizabeth, că pot să vă urez din toată inima şi cu toată cordialitatea aceeaşi fericire în căsnicie. Draga mea Charlotte şi cu mine avem aceleaşi păreri şi acelaşi fel de a gîndi. Există, în toate, o mare şi remarcabilă asemănare de caracter şi de idei între noi. Părem a fi fost făcuţi unul pentru celălalt.

Elizabeth răspunse liniştită că era o mare fericire cînd se întîmpla să fie aşa şi, cu aceeaşi sinceritate, putu să adauge că era ferm încredinţată de fericirea lui conjugală şi că se bucura pentru el. Nu îi păru rău totuşi cînd prezentarea acestei fericiri fu întreruptă de intrarea doamnei de la care ele izvorau. Biata Charlotte! Ce trist era s-o laşi în asemenea companie. Dar şi-o alesese cu ochii deschişi şi, deşi regreta desigur plecarea musafirilor, nu părea să aibă nevoie de compătimirea lor. Căminul şi gospodăria, parohia şi găinile, ca şi toate preocupările ce izvorau din acestea nu-şi pierduseră încă farmecul.

În cele din urmă cupeul trase la scară, geamantanele fură fixate deasupra, pachete puse înăuntru şi totul fu declarat gata de drum. După un afectuos bun rămas între prietene, Elizabeth fu condusă pînă la trăsură de domnul Collins; şi în timp ce treceau prin grădină, el îi dădu misiunea de a transmite respectele lui întregii ei familii, fără să uite mulţumiri pentru gentileţea cu care fusese primit în timpul iernii la Longbourn, precum şi complimente doamnei şi domnului Gardiner, deşi nu-i cunoştea. Apoi o ajută să se uree în cupeu; Maria o urmă şi tocmai se închidea uşa cînd, brusc, le reaminti cu oarecare consternare că uitaseră să lase un mesaj pentru doamnele de la Rosings.

— Dar, adaugă el, doriţi desigur să li se prezinte din partea dumneavoastră respectuoase omagii şi mulţumiri pline de recunoştinţă pentru amabilitatea ce vi s-a arătat în timpul şederii dumneavoastră aici.

Elizabeth nu se împotrivi; uşa a putut fi apoi închisă şi trăsura porni.

— Doamne, Dumnezeule! strigă Maria după cîteva minute de tăcere, parc-ar fi trecut o zi-două de la venirea noastră aici şi totuşi ce multe s-au mai întîmplat!

— Foarte multe, într-adevăr, răspunse tovarăşa ei de drum, cu un suspin.

— Am fost de două ori la masă la Rosings, în afară de faptul că am băut de două ori ceaiul acolo. Cîte voi avea de povestit!

Elizabeth adăugă în sinea ei: "Şi eu, cîte de ascuns!"

Călătoria decurse fără multă conversaţie şi fără neplăceri; şi în patru ore de la plecarea din Hunsford au ajuns acasă la domnul Gardiner, unde trebuiau să rămînă cîteva zile.

Jane arăta bine şi Elizabeth, în viitoarea programelor variate pe care buna lor mătuşă le rezervase pentru ele, nu prea avu prilejul să-i cerceteze starea de spirit. Jane însă urma să se întoarcă acasă împreună cu ea şi la Longbourn va avea destul timp pentru a o observa.

Între timp, nu fără efort, va aştepta — fie chiar şi pînă la Longbourn — pentru a-i povesti surorii sale despre cererea în căsătorie a domnului Darcy. A şti că avea putinţa de a dezvălui ceea ce o va uimi atît de mult pe Jane şi, în acelaşi timp, va fi o satisfacţie atît de mare pentru ce mai persista din propria ei vanitate neînlăturată încă, de raţiune, constituia o tentaţie atît de mare să i se destăinuie, încît nimic n-ar fi putut-o face să-i reziste, afară de nehotărîrea în care se afla încă asupra cît anume să spună, şi teama că, o dată anagajată în acest subiect, ar fi obligată să repete, în legătură cu Bingley, cîte ceva care ar putea numai s-o îndurereze pe sora ei.

Capitolul XXXIX

Era în a doua săptămînă a lunii mai, cînd cele trei tinere domnişoare porniră împreună din strada Gracechurch pentru a merge în oraşul..., în Hertfordshire; şi pe cînd se apropiau de hanul unde urmau să găsească trăsura domnului Bennet, zăriră, ca dovadă că vizitiul tatălui lor era punctual, pe Kitty şi pe Lydia, privind de la fereastra unei săli de mese de la etaj. Cele două fete erau acolo de mai bine de o oră; îşi petrecuseră timpul foarte plăcut, făcînd o vizită modistei de peste drum, privind sentinela de serviciu şi preparînd sosul la o salată de castraveţi.

După ce au urat surorilor bun venit, le-au prezentat triumfătoare o masă întinsă şi, pe masă, friptură rece, din cea de care se poate găsi de obicei într-o cămară de han, exclamînd:

— Nu e drăguţ? Aşa-i că este o surpriză plăcută?

— Şi avem de gînd să vă tratăm pe toate, adăugă Lydia, dar trebuie să ne împrumutaţi bani, fiindcă pe-ai noştri i-am cheltuit la magazinul de colo. Apoi, arătîndu-le cumpărăturile făcute: Uite, mi-am cumpărat boneta asta. Nu cred că e prea drăguţă, dar m-am gîndit că nu strică să mi-o cumpăr. Cum vom ajunge acasă, am s-o desfac în bucăţi să văd dacă nu pot s-o fac din nou ceva mai bine. Şi cînd surorile îi spuseră că era oribilă, ea adăugă, perfect liniştită: Oh, dar în prăvălie erau două-trei mult mai urîte; după ce voi cumpăra nişte saten, o culoare mai frumoasă, ca s-o garnisesc din nou, cred că va fi foarte acceptabilă; de altfel, nu va mai avea importanţă ce voi purta la vară, după ce regimentul... n-o să mai fie în Meryton; şi ei pleacă peste două săptămîni.

— Vor pleca, într-adevăr? întrebă Elizabeth foarte mulţumită.

— Se duc lîngă Brighton, în cantonament, şi teribil aş vrea să ne ducă tata pe toate acolo pentru vară! Ar fi un plan minunat şi cred că ar costa mai nimic. Şi mamei i-ar plăcea să meargă, mai mult ca orice! Gîndiţi-vă numai ce jale ar fi altfel, la vară.

— Da, se gîndi Elizabeth, *acesta* ar fi un plan cu adevărat încîntător şi, în acelaşi timp, ni s-ar potrivi de minune. Cerule mare! Brighton şi un întreg campament de soldaţi, pentru noi care am fost deja daţi peste cap de un biet regiment de miliţie şi de balurile lunare de la Meryton!

— Şi acum am veşti pentru voi, spuse Lydia, în timp ce se aşezau la masă. Ce părere aveţi? Sînt veşti extraordinare, veşti grozave şi, pe deasupra, despre o anumită persoană care ne place la toate.

Jane şi Elizabeth se uitară una la alta şi îi spuseră chelnerului că nu aveau nevoie de el. Lydia rîse şi continuă:

— Da! Formalismul şi discreţia voastră! V-aţi gîndit că ospătarul nu trebuie să audă; ca şi cînd i-ar fi păsat! Cred că aude adeseori lucruri mai rele decît am eu de gînd să spun. Dar e un tip urît! Mă bucur că a plecat. N-am văzut în viaţa mea o bărbie aşa de lungă. Ei, şi acum, veştile mele sînt despre scumpul Wickham; prea grozave pentru chelner, nu? Nu mai este nici un pericol ca Wickham să se însoare cu Mary King. Ei! Asta-i pentru tine! Ea a plecat la unchiul ei la Liverpool — a plecat să rămînă acolo. Wickham e salvat!

— Şi e salvată şi Mary King! adăugă Elizabeth, a scăpat de o căsătorie imprudentă cît priveşte averea.

— E o mare proastă că a plecat, dacă îl place.

— Sper însă că nu e vorba de o dragoste puternică, nici din partea unuia, nici a celuilalt, spuse Jane.

— Din partea *lui,* sînt sigură că nu. Garantez pentru el; nu i-a păsat niciodată nici cît negru sub unghie de ea. Cui *i-ar păsa* de un moft aşa de scîrbos şi pistruiat?

Elizabeth fu zguduită cînd se gîndi că, deşi ea era incapabilă de o *expresie* atît de grosolană — aceasta se deosebea prea puţin de grosolănia sentimentului pe care îl adăpostise în inima ei, crezînd că era generozitate.

Îndată ce terminară de mîncat şi surorile mai mari făcură plata, au cerut trăsura şi, după oarecare chibzuială, tot grupul împreună cu geamantanele, cutiile de *luc*ru, pachetele şi surplusul inoportun de cumpărături făcute de Kitty şi Lydia încăpură înăuntru.

— Ce drăguţ ne-am îndesat aici! strigă Lydia. Mă bucur că mi-am cumpărat boneta, chiar dacă n-ar fi decît pentru hazul de a mai avea o cutie de pălării în plus! Ei! şi acum, hai să ne simţim bine şi comod şi să vorbim şi să rîdem cît o ţine drumul pînă acasă. Şi în primul rînd să auzim ce vi s-a întîmplat vouă de cînd aţi plecat. Aţi întîlnit bărbaţi drăguţi? Aţi flirtat? Am avut mari speranţe că una dintre voi o să-şi găsească un soţ înainte de a se întoarce acasă. Vă fac cunoscut că Jane va fi în curînd o fată bătrînă. Are aproape douăzeci şi trei de ani. Doamne! Ce

ruşinată m-aş simți dacă nu m-aş mărita înainte douăzeci şi trei de ani. Nici nu vă închipuiți ce tare vrea mătuşa Philips să vă găsiți soți. Zice că Lizzy ar fi făcut bine să-l ia pe domnul Collins dar eu nu cred că ar fi avut vreun haz. Doamne! Ce mi-ar plăcea să mă mărit înaintea vreuneia dintre voi; şi atunci eu v-aş scoate la toate balurile. Doamne, Dumnezeule! Ce ne-am mai făcut de cap deunăzi la colonelul Forster! Kitty şi cu mine trebuia să ne petrecem ziua acolo, iar doamna Forster ne promisese că vom dansa nițel seara (fiindcă veni vorba, doamna Forster şi cu mine sîntem *prietene la toartă)* şi le-a invitat pe cele două Harrington. Dar Harriet era bolnavă, aşa că Pen a trebuit să vină de una singură; şi atunci ce credeți c-am făcut? L-am îmbrăcat pe Chamberlayne în haine de femeie, anume, ca să treacă drept o doamnă. Gîndiți-vă numai ce nostim! În afară de doamna şi domnul colonel Forster, de Kitty şi de mine, n-a ştiut nimeni de asta decît mătuşa noastră, că a trebuit să împrumutăm o rochie de la ea. Şi nu vă puteți închipui ce bine arăta! Cînd au sosit Denny şi Wickham şi Pratt şi încă alți doi-trei bărbați, nu l-au recunoscut deloc. Doamne! Ce-am mai rîs. Şi doamna Forster, la fel. Am crezut c-o să mor, nu alta. Şi *asta* i-a făcut pe bărbați să bănuie ceva şi au descoperit curînd despre ce era vorba.

Cu astfel de povestiri despre petrecerile şi farsele lor încercă Lydia, ajutată de aluzii şi completări din partea lui Kitty, să-şi amuze surorile, tot drumul pînă la Longbourn. Elizabeth asculta cît putea mai puțin, dar era greu să scape de numele lui Wickham, atît de des pomenit.

Acasă li se făcu o primire foarte bună. Doamna Bennet se bucură s-o vadă pe Jane tot atît de frumoasă cum o ştia; iar domnul Bennet, în timpul mesei, îi spuse Elizabethei, spontan şi de repetate ori:

— Mă bucur că te-ai întors acasă, Lizzy.

Cum mai toți membrii familiei Lucas veniseră s-o întîmpine pe Maria şi să afle noutăți, se strînsese multă lume în sufragerie; iar subiectele discutate au fost de tot felul.

Lady Lucas o întreba tot timpul pe Maria, pe deasupra mesei, despre prosperitatea şi găinile fiicei sale mai mari, doamna Bennet era angajată în două părți; într-o parte primea raportul asupra ultimei mode, de la Jane, care şedea la o oarecare distanță de dînsa, şi în cealaltă îl repeta în amănunt celor mai mici dintre domnişoarele Lucas; iar Lydia, pe un ton mai ridicat declt al tuturor, înşira, oricui voia s-o asculte, plăcerile călătoriei din dimineața aceea.

— Vai, Mary, strigă ea, aş fi vrut să fi fost şi tu cu noi, pentru că a fost aşa de amuzant! La ducere, Kitty şi cu mine am tras toate perdelușele, pretizînd că nu e nimeni în trăsură, şi eu aş fi mers tot drumul aşa dacă nu i s-ar fi făcut rău lui Kitty. Şi cînd am ajuns la hanul lui George, sînt convinsă că ne-am purtat foarte frumos pentru că le~am tratat pe celelalte trei cu cea mai grozavă gustare rece; şi dacă ai fi venit şi tu, te-am fi tratat şi pe tine. Şi pe urmă, cînd am plecat de acolo, ce haz! Am crezut că nu vom încăpea în ruptul capului în trăsură. Eram cît p-aci să mor de rîs. Şi-am fost aşa de vesele tot drumul pînă acasă! Am vorbit şi am rîs aşa de tare, că oricine ne-ar fi putut auzi de la zece mile!

La aceasta, Mary răspunse gravă:

— Departe de mine gîndul, scumpă soră, să disprețuiesc asemenea plăceri. Ele s-ar potrivi, neîndoielnic, majorității minților femeieşti. Dar mărturisesc că n-ar avea nici un farmec pentru mine. Eu aş prefera, infinit mai mult, o carte.

Dar din acest răspuns Lydia nu auzi nici un cuvînt. Rareori asculta pe cineva mai mult de o jumătate de minut, iar pe Mary, niciodată şi deloc.

După amiază, Lydia insistă pe lîngă celelalte fete să facă împreună o plimbare la Meryton ca să vadă ce mai era pe acolo; dar Elizabeth se opuse cu îndărătnicie acestui plan. Nu trebuia să se spună că domnişoarelor Bennet le e cu neputință să se afle acasă de o jumătate de zi şi să nu plece în goană după ofițeri. Mai avea şi un alt motiv să se opună. Îi era groază să-l vadă din nou pe Wickham şi era hotărîtă să evite acest lucru cît va putea. Pentru *ea,* apropiata deplasare a regimentului era cu adevărat o mare uşurare. Acesta trebuia să plece în două săptămîni şi odată plecat, spera ea, nu mai putea exista în legătură cu Wickham nimic care s-o chinuie.

Nu trecuseră multe ceasuri de cînd sosise acasă, cînd băgă de seamă că proiectul de vacanță la Brighton, de care pomenise Lydia la han, era mereu discutat de părinții ei. Elizabeth îşi dădu imediat seama că tatăl lor nu avea deloc intenția de a ceda; răspunsurile lui însă erau atît de vagi şi îndoielnice, încît doamna Bennet, deşi adesea descurajată, nu pierduse încă nădejdea că, pînă la urmă, va reuşi.

Capitolul XL

Elizabeth nu-şi mai putea stăpîni nerăbdarea de a o pune pe Jane la curent cu cele întîmplate; şi, în cele din urmă, hotărîndu-se să elimine orice detaliu în care era amestecată

sora ei şi prevenind-o că va avea surprize, a doua zi de dimineaţă îi povesti cea mai mare parte din scena ce avusese loc între domnul Darcy şi ea.

Mirarea domnişoarei Bennet scăzu repede din cauza părtinirii sale de soră, care făcea să i se pară firească orice adresare ar fi avut cineva pentru Elizabeth; repede, însă, mirarea lăsă loc altor simţăminte, li părea rău că Darcy îşi analiza sentimentele într-un mod atît de puţin potrivit pentru a-i asigura succesul; dar şi mai mîhnită era din cauza durerii pe care refuzul surorii ei i-o pricinuise, fără îndoială.

— Faptul de a fi fost atît de sigur de succes i-a dăunat, spuse ea, şi desigur că n-ar fi trebuit să lase să se facă acest lucru; gîndeşte-te însă cît de mult îi măreşte acum dezamăgirea.

— Într-adevăr, replică Elizabeth, îmi pare sincer rău pentru el; dar alte sentimente îi vor goni probabil,curînd, afecţiunea pentru mine. Nu mă condamni totuşi pentru faptul de a-l fi refuzat?

— Să te condamn? O, nu!

— Mă condamni însă pentru că am vorbit cu atîta căldură despre Wickham.

— Nu, nu ştiu dacă ai greşit spunînd ceea ce ai spus.

— Dar ai *să ştii,* după ce-ţi voi fi povestit ceea ce s-a întîmplat chiar a doua zi.

Elizabeth îi vorbi apoi despre scrisoare, relatîndu-i doar ce era în legătură cu George Wickham. Ce lovitură pentru biata Jane care ar fi străbătut, senină, lumea întreagă, fără să poată crede că în tot neamul omenesc exista atîta ticăloşenie cîtă se strînsese aici într-un singur om. Şi nici reabilitarea lui Darcy, deşi îmbucurătoare pentru inima ei, nu o putu consola de o asemenea descoperire.

Se strădui din toate puterile să dovedească probabilitatea unei erori şi încercă să-l absolve pe unul, fără să-l implice pe celălalt.

— Asta nu merge, spuse Elizabeth. Niciodată şi cu nici un preţ nu vei reuşi să-i scoţi buni pe amîndoi. Alege, dar trebuie să te mulţumeşti numai cu unul. În ei sînt numai atîtea calităţi cît să-ţi ajungă să faci un singur om cumsecade; iar în ultimul timp aceste calităţi s-au mutat dintr-o parte într-alta cam mult. În ce mă priveşte, înclin să cred că sînt toate de partea domnului Darcy; dar trebuie să decizi cum crezi.

Trecu totuşi cîtva timp pînă să poată smulge de la Jane un surîs.

— Nu ştiu cînd am fost mai zguduită, exclamă ea. Wickham, atît de rău! Este aproape de necrezut! Şi bietul domn Darcy. Dragă Lizzy, gîndeşte-te numai cît trebuie să fi suferit. O asemenea dezamăgire! Şi, pe deasupra, să mai afle şi proasta ta părere despre el! Şi să fie silit să povestească asemenea lucru despre sora lui! Este într-adevăr prea dureros! Sînt sigură că trebuie să simţi şi tu la fel.

— Oh, nu! Regretul şi mila mea s-au sfîrşit cu totul, văzînd cît de intens le resimţi tu pe amîndouă. Ştiu că îi vei face în întregime dreptate, aşa că devin, cu fiecare clipă, tot mai indiferentă şi mai puţin interesată. Risipa ta mă face econoamă şi, dacă mai continui mult să te tîngui din cauza lui, inima mea o să devină uşoară ca un fulg.

— Bietul Wickham! E atîta bunătate în înfăţişarea lui, şi felul lui de a fi e atît de deschis şi blînd!

— S-a făcut desigur o mare greşeală în educaţia acestor doi tineri domni. Unul e înzestrat cu toată bunătatea, iar celălalt cu toată aparenţa ei.

— Mie nu mi s-a părut niciodată, în măsura în care ţi s-a părut ţie, că domnului Darcy i-ar lipsi *aparenţa* ei.

— Şi totuşi mi-am închipuit că sînt neobişnuit de deşteaptă cînd am hotărît, fără nici un motiv, că-mi este antipatic. E un imbold grozav pentru inteligenţa cuiva, o invitaţie la sarcasm, să ai o astfel de antipatie. Poţi fi mojic tot timpul, fără să spui nimic adevărat; dar nu poţi rîde mereu de cineva fără să dai peste un cuvînt spiritual cînd şi cînd.

— Lizzy, cînd ai citit întîia oară scrisoarea aceea, sînt sigură că n-ai putut lua lucrurile cum le iei acum.

— Întradevăr, n-am putut. M-am simţit destul de prost. M-am simţit foarte prost — pot spune, nenorocită. Şi nimeni alături, cu care să vorbesc despre ceea ce simţeam, nici o Jane care să mă mîngîie şi să-mi spună că nu fusesem atît de groaznic de slabă, şi îngîmfată, şi absurdă pe cît ştiam că fusesem! Oh! Cît mi-ai lipsit.

— Ce nenorocire că ai folosit expresii atît de tari cînd i-ai vorbit domnului Darcy despre Wickham! Căci ele par acum cu *totul* nemeritate.

— Desigur. Dar nenorocirea de a fi vorbit cu patimă este o urmare cît se poate de firească a prejudecăţilor pe care le aveam. Există un punct asupra căruia vreau să-ţi cer sfatul. Aş vrea să ştiu dacă sînt sau nu datoare să le dezvălui cunoscuţilor noştri, în general, adevăratul caracter al lui Wickham.

Domnişoara Bennet se gîndi puţin şi apoi răspunse:

— Cu siguranță, nu este cazul să fie dat în vileag atît de groaznic. Tu ce crezi?

— Că nici nu trebuie încercat. Domnul Darcy nu m-a autorizat să comunic şi altora ceea ce mi-a spus. Dimpotrivă, absolut tot ce era în legătură cu sora lui trebuia, pe cît posibil, să păstrez numai pentru mine; şi dacă voi încerca să arăt oamenilor adevărul în privința celorlalte aspecte ale purtării lui, cine mă va crede? Prejudecata generală împotriva domnului Darcy este atât de puternică, încît încercarea de a-l pune într-o lumină favorabilă ar însemna să dai gata jumătate din oamenii cumsecade din Meryton. Nu mă simt în stare de aşa ceva. Wickham va pleca în curînd şi, prin urmare, ceea ce este el, în realitate nu va mai însemna nimic pentru oamenii de aici. După o vreme se va da totul în vileag şi atunci vom putea rîde de prostia celor ce n-au ştiut-o mai dinainte. Acum însă nu voi spune nimic.

— Ai perfectă dreptate. A-i dezvălui în mod public greşelile l-ar putea distruge pe viață. Poate eă acum îi pare rău de ceea ce a făcut şi e dornic să se îndrepte. Nu trebuie să-l facem să deznădăjduiască.

Conversația aceasta a mai potolit vîltoarea din mintea Elizabethei. Scăpase de două dintre secretele care o apăsaseră timp de două săptămîni şi era sigură că Jane o va asculta cu bunăvoința, ori de cîte ori ar mai dori să vorbească despre vreunul dintre ele. Dar mai rămînea un lucru ascuns pe care prudența nu îngăduia să-l scoată la lumină. Nu îndrăznea să vorbească de cealaltă lumătate a scrisorii domnului Darcy şi nici să-i spună surorii sale cît de sincer o prețuise prietenul lui. Era vorba acolo de lucruri pe care nu le putea împărtăşi nimănui şi era conştientă de faptul că numai o perfectă înțelegere între cele două părți ar fi putut-o îndreptăți să azvîrle şi povara acestui ultim secret.

"Şi apoi, îşi spuse ea, dacă acest eveniment foarte improbabil s-ar produce vreodată, eu nu voi fi în stare să spun decît ceea ce Bingley va putea spune într-un fel mult mai plăcut decît mine. Dreptul de a divulga lucrul acesta nu-mi poate reveni mie, decît atunci cînd îşi va fi pierdut întreaga însemnătate".

Acum, că. erau acasă, putea să observe în voie adevărata stare de spirit a surorii sale. Jane nu era fericită. Nutrea însă pentru Bingley o foarte caldă afecțiune! Cum înainte nu-şi închipuise niciodată că ar fi îndrăgostită, sentimentul ei avea toată căldura primei iubiri şi, datorită vârstei şi caracterului ei, o putere mai mare decît aceea cu care se făIesc adesea primele iubiri; iar amintirea lui îi era atît de scumpă şi-l prefera atît de mult oricărui alt bărbat, încît avea nevoie de toată înțelepciunea şi de toată atenția față de sentimentele celor dragi pentru a se stăpîni şi a nu se lăsa pradă unor regrete care ar fi fost desigur dăunătoare sănătății ei şi liniştii lor.

— Ei, Lizzy, spuse doamna Bennet într-o zi, ce părere ai *acum* de chestia asta nenorocită cu Jane? Din partea mea, sînt hotărîtă să nu mai vorbesc de *asta* cu nimeni, niciodată. I-am spus acelaşi lucru şi soră-mi Philips, mai deunăzi. Dar n-am putut să mă lămuresc dacă Jane o fi dat ochii cu el la Londra. Eh, e un om fără nici un merit şi acum nu cred să mai fie nici cea mai slabă nădejde ca Jane să-l mai ia vreodată. Nu mai zice nimeni nimic de venirea lui la Netherfield, la vară, şi-am întrebat pe fiecare dintre cei care ar putea să ştie.

— Nu cred că va mai veni vreodată să se stabilească la Netherfield.

— Ei bine, facă aşa cum i-o plăcea. Nu doreşte nimeni să vină; dar am să spun cîte zile oi avea că s-a purtat urît cu fiica mea, şi dacă eram în locul ei n-o lăsam baltă. Aşa! Mîngîierea mea e că sînt sigură că Jane o să moară de inimă rea, şi atunci o să-i pară lui rău de ce a făcut.

Dar cum pe Elizabeth n-o putea mîngîia o astfel de speranță, nu-i dădu nici un răspuns.

— Ei, Lizzy, continuă maică-sa imediat, şi zici că familia Collins trăieşte foarte confortabil, nu? De! De! Numai să dureze. Şi cum mănîncă? Charlotte este o excelentă gospodină, îmi închipui. Dacă e pe jumătate aşa de strînsă la mînă ca mamă-sa, economiseşte destul. Sînt sigură că în casa *lor* nu se face risipă.

— Nu, deloc.

— O bună chibzuială, poți fi sigură. Da! Da! Au *ei* grijă să nu-şi depăşească veniturile; ei n-au să aibă niciodată griji din cauza banilor. De! Să le fie de bine! Şi-aşa îmi închipui că vorbesc adesea c-or să ia Longbourn-ul cînd o muri tata. Cred că îl socotesc ca al lor cînd o să fie.

— Este un subiect pe care nu-l puteau atinge în fața mea.

— Nu; ar fi fost ciudat dac-o făceau. Dar nu mă îndoiesc că vorbesc des de asta, între ei. Eh, dacă pot fi liniştiți cu o proprietate care nu e legal a lor, cu atît mai bine. Mie mi-ar fi ruşine să am o avere care mi-a picat prin clauză testamentară.

Capitolul XLI

Prima săptămînă după întoarcerea lor trecu repede; a doua începu. Era ultima în care regimentul mai rămînea la Meryton şi toate tinerele domnişoare din vecinătate se întristau văzînd cu ochii. Deprimarea era aproape generală. Domnişoarele Bennet cele mari erau singurele în stare încă să mănînce, să bea, să doarmă şi să-şi vadă de treburile lor obişnuite. Kitty şi Lydia, care se chinuiau cumplit şi care nu înţelegeau cum cineva din familia lor putea avea o inimă atît de împietrită, le reproşau într-una insensibilitatea.

— Cerule mare! Ce-o să se întîmple cu noi? Ce-o să ne facem? exclamau adesea, amărîte de această nenorocire. Lizzy, cum poţi zîmbi astfel?

Mama lor, afectuoasă, le împărtăşea mîhnirea; îşi amintea ce îndurase ea însăşi într-o împrejurare asemănătoare, cu douăzeci şi cinci de ani mai înainte.

— Sînt sigură, spuse ea, c-am plîns două zile întregi cînd a plecat regimentul colonelului Miliar. Am crezut că o să mi se frîngă inima.

— Sînt sigură că a *mea* o să se frîngă, spuse Lydia.

— Dacă măcar am putea pleca la Brighton! remarcă doamna Bennet.

— Oh! Da! dacă măcar am putea pleca la Brighton! Dar tata este atît de nesuferit.

— Cîteva băi de mare m-ar pune pe picioare pentru totdeauna!

— Şi mătuşa Philips e convinsă că *mie* mi-ar face foarte bine, adăugă Kitty.

Acestea erau tînguielile care răsunau fără întrerupere prin Longbourn House. Elizabeth încerca să se amuze, dar toată plăcerea i se transforma în ruşine. Simţi din nou justeţea acuzărilor domnului Darcy şi niciodată mai înainte nu fusese atît de dispusă să-l ierte pentru că se amestecase în viaţa prietenului său.

Dar perspectivele înnourate ale Lydiei se limpeziră curînd, căci doamna Forster, soţia domnului colonel al regimentului, o invită s-o însoţească la Brighton. Această prietenă de nepreţuit era o foarte tînără femeie, căsătorită de puţin timp. Asemănarea dintre ea şi Lydia, căci aveau amîndouă o fire veselă, le făcuse să se simpatizeze reciproc şi, din cele *trei* luni de cînd se cunoşteau, de *două* luni erau prietene intime.

Încîntarea Lydiei, cu acest prilej, adoraţia ei pentru doamna Forster, bucuria doamnei Bennet şi suferinţa lui Kitty ar putea fi cu greu descrise. Total absentă faţă de simţămintele surorii sale, Lydia zburda prin casă într-un entuziasm nestăvilit, cerînd fiecăruia s-o felicite, rîzînd şi vorbind mai zgomotos decît de obicei, în timp ce în salon Kitty cea fără de noroc se tot tînguia de soarta ei, în termeni tot mai exageraţi pe cît îi era şi tonul de arţăgos.

— Nu pot înţelege de ce doamna Forster nu m-ar invita şi pe *mine* ca pe Lydia, spunea ea, deşi nu sînt prietena ei intimă. Am şi eu dreptul să fiu invitată tot atît ca şi ea; ba chiar mai mult, pentru că sînt cu doi ani mai mare.

Zadarnic încercă Elizabeth s-o facă mai înţeleaptă şi Jane s-o facă se se resemneze. În ceea ce o priveşte pe Elizabeth, această invitaţie era atît de departe de a trezi în ea aceleaşi sentimente ca în mama ei şi în Lydia, încît o considera ca pe o sentinţă de moarte a oricărei posibilităţi pentru Lydia de a căpăta nitel bun-simţ; si cu riscul de a deveni nesuferită dacă s-ar fi ştiut ce face, nu se putut abţine să nu-l sfătuiască pe tatăl ei în secret, să n-o lase pe Lydia să plece. I-a arătat toată lipsa de cuviinţă din purtarea Lydiei în general, puţinul profit pe care l-ar putea trage din prietenia cu o femeie ca doamna Forster şi probabilitatea de a fi şi mai imprudentă, într-o astfel de companie, la Brighton, unde ispitele erau desigur şi mai mari decît acasă. El o ascultă cu atenţie şi apoi îi spuse:

— Lydia nu se poate simţi bine pînă ce nu se face de rîs în mod public, şi nu ne-am putea niciodată aştepta s-o facă cu o cheltuială şi cu neplăceri mai mici pentru familia ei ca în împrejurimile de faţă.

— Dacă ţi-ai da seama, răspunse Elizabeth, de dezavantajele foarte mari, pentru noi toţi, care s-ar isca în cazul cînd purtarea nesăbuită şi imprudentă a Lydiei ar deveni cunoscută în mod public — nu, cele care s-au şi iscat — sînt sigură că ai judeca lucrul acesta în alt fel,

— "S-au şi iscat", repetă domnul Bennet. Ce spui? A pus pe goană, speriindu-i, pe vreunii dintre admiratorii voştri? Sărmană, micuţă Lizzy! Nu te lăsa dărîmată. Astfel de tineri delicaţi care nu suportă să aibă de-a face cu nitică zăpăceală nu merită nici un regret. Hai, arată-mi lista acestor indivizi jalnici care au fost ţinuţi la distanţă de nebuniile Lydiei.

— Te înşeli; nu am avut de îndurat asemenea ofense. Nu mă plîng acum de un rău în mod special, ci în mod general. Bunul nostru nume, onorabilitatea noastră în lume suferă, desigur, din cauza uşurinţei fără stavilă, a aroganţei şi a disprețului pentru orice fel de stăpînire de sine care caracterizează firea Lydiei. Scuză-mă, dar trebuie să vorbesc deschis. Dacă dumneata, scumpul meu tată, nu-ţi vei da osteneala să-i înfrînezi exuberanţa şi să o înveţi că ceea ce urmăreşte în prezent nu sînt lucrurile cu care-şi va umple viaţa, curînd nu se va mai putea face nimic cu ea. La şaisprezece ani va avea caracterul format, iar ea va fi în mod definitiv tipul de flirt care se face de rîs — atît pe sine cît şi întreaga ei familie. Şi, pe deasupra, un flirt în sensul

cel mai prost al cuvîntului; fără vreun farmec, în afară de tinereţe şi de o înfăţişare acceptabilă; şi, datorită ignoranţei şi vidului din mintea ei, total incapabilă să se apere cît de puţin de dispreţul general pe care-l va provoca pofta ei turbată de a fi admirată. Acelaşi pericol o paşte şi pe Kitty. Ea va păşi pe urmele Lydiei. Îngîmfată, ignorantă, leneşă, total incapabilă să se controleze. Oh! tată dragă, îţi închipui că va fi posibil să nu fie criticate şi dispreţuite oriunde vor fi cunoscute şi că asupra surorilor lor nu se va răsfrînge adesea ruşinea aceasta?

Domnul Bennet văzu că-şi pune toată inima în această chestiune; şi, luîndu-i afectuos mîna, îi spuse:

— Nu te necăji, draga tatii. Oricine vă va cunoaşte, pe tine şi pe Jane, vă va respecta şi preţui; şi nu veţi apărea dezavantajate din cauză că aveţi două — sau aş putea spune trei — surori foarte nesăbuite. Nu vom avea pace la Longbourn dacă Lydia nu se duce la Brighton. Să se ducă deci. Colonelul Forster este un om cu bun simţ şi o s-o păzească să nu facă vreo prostie; şi este, din fericire, prea săracă pentru a tenta pe cineva. La Brighton va avea, chiar şi ca flirt de duzină, mai puţină căutare decît aici. Ofiţerii vor găsi femei mai demne de atenţia lor. Să sperăm deci că şederea ei acolo o să-i dezvăluie propria-i neînsemnătate. În orice caz, nu poate deveni mult mai rea decît este acum, fără să ne îndreptăţească s-o punem sub cheie, pentru tot restul vieţii.

Elizabeth trebui să se mulţumească cu acest răspuns; opinia ei însă rămase aceeaşi, şi plecă de la el dezamăgită şi întristată. Nu-i stătea în fire, totuşi, să dea amploare supărărilor, stăruind asupra lor. Era încredinţată că-şi făcuse datoria şi n-avea obiceiul să se frămînte pentru relele inevitabile sau să le amplifice, neliniştindu-se.

Dacă Lydia şi mama sa ar fi cunoscut tema conversaţiei dintre ea şi domnul Bennet, volubilitatea lor reunită nu le-ar fi ajuns pentru a-şi exprima indignarea. În închipuirea Lydiei, o vizită la Brighton însemna fericirea pe pămînt. Văzu cu ochiul creator al fanteziei străzile acelei vesele staţiuni balneare mişunînd de ofiţeri. Se văzu pe ea însăşi ca obiect al admiraţiei a zeci şi zeci dintre ei, deocamdată încă necunoscuţi. Văzu toate splendorile cantonamentului — corturile înălţate într-o superbă uniformitate de rînduri, ticsite de tineret, răsunînd de veselie şi strălucind de stacojiul tunicilor; şi pentru a completa imaginea, se văzu şi pe ea sub un cort, flirtînd plină de tandreţe cu cel puţin şase ofiţeri deodată.

Ce-ar fi simţit oare dacă ar fi ştiut că sora ei urmăreşte s-o lipsească de asemenea perspective şi realităţi? Numai mama ei, care ar fi simţit poate aproape acelaşi lucru, ar fi putut-o înţelege. Vizita Lydiei la Brighton era singura consolare în trista-i convingere că soţul său nu intenţiona să meargă şi el vreodată acolo.

N-au aflat însă nimic din cele petrecute şi încîntarea lor a continuat, prea puţin întreruptă, pînă în ziua cînd Lydia plecă.

Elizabeth trebuia să-l vadă acum pe domnul Wickham pentru ultima oară. Cum de cînd se întorsese acasă se aflase adesea în compania lui, nu mai avea aproape nici o emoţie; emoţiile trecutei ei preferinţe pentru el dispăruseră cu totul. Învăţase chiar să întrevadă pînă şi în blîndeţea lui, care la început o încîntase, o afectare şi o lipsă de fantezie obositoare şi dezgustătoare. Mai mult încă, în purtarea lui actuală faţă de dînsa găsea un izvor de neplăceri; căci tendinţa lui de a reînnoi atenţiile care marcaseră începutul cunoştinţei lor, după cele ce se întîmplaseră, nu putea decît s-o irite. Elizabeth pierdu orice interes pentru el cînd se văzu aleasă astfel drept ţintă a unei galanterii atît de frivole şi banale şi, respingîndu-i-o mereu, nu se putea împiedica să nu simtă reprobare faţă de convingerea lui că — oricît de îndelung şi indiferent din ce cauză o lipsise de atenţiile lui — vanitatea ei ar fi satisfăcută şi preferinţa ei dobîndită, desigur, printr-o reînnoire a acestor atenţii.

În chiar ultima zi de şedere a regimentului la Meryton, el luă masa, împreună cu alţi ofiţeri, la Longbourn; Elizabeth se simţea atît de puţin dispusă să se despartă prietenos de dînsul încît, la o întrebare a lui despre felul cum îşi petrecuse timpul la Hunsford, îi pomeni de colonelul Fitzwilliam şi de domnul Darcy, care fuseseră trei săptămîni la Rosings, şi-l întrebă dacă-l cunoştea pe cel dintîi.

Wickham păru surprins, nemulţumit, alarmat; dar, după ce se reculese o clipă, îi înapoie zîmbetul şi-i răspunse că în trecut îl văzuse adesea; apoi menţionă că era un adevărat gentleman şi o întrebă cum i-a plăcut. Răspunsul ei favorabil a fost dat cu multă căldură. Curînd după aceasta Wickham adăugă indiferent:

— Cît timp spuneţi că a stat la Rosings?

— Aproape trei săptămîni.

— Şi l-aţi văzut adesea?

— Da, aproape în fiecare zi.

— Felul său de a fi este foarte deosebit de al vărului său.

— Da, foarte deosebit; dar cred că domnul Darcy cîştigă atunci cînd îl cunoşti mai bine.

— Într-adevăr! strigă Wickham cu o privire care lui Elizabeth nu-i scăpă. Şi, vă rog, pot întreba... dar, stăpînindu-se, adăugă pe un ton mai vesel: Cîştigă oare în ce priveşte manierele? A consimţit să adauge o oarecare politeţe felului său obişnuit de a fi? Căci nu îndrăznesc să sper, continuă el pe un ton mai scăzut şi mai grav, că a cîştigat în lucrurile esenţiale.

— Oh! Nu! spuse Elizabeth. În lucrurile esenţiale cred că este întocmai aşa cum a fost întotdeauna.

În timp ce vorbea, Wickham avu aerul că nu prea ştia dacă trebuie să se bucure de cuvintele ei sau să se îndoiască de sensul lor. Era pe chipul Elizabethei ceva care-l făcu să asculte cu o atenţie plină de teamă şi nelinişte în timp ce ea adăuga:

— Cînd am afirmat că domnul Darcy cîştigă atunci cînd îl cunoşti mai bine, n-am vrut să spun că judecata sau purtarea sa s-au schimbat în bine, ci că atunci cînd îl cunoşti mai îndeaproape, îi înţelegi mai bine firea.

Pe chipul mai aprins al lui Wiekham şi în privirile lui neliniştite se vedea că era alarmat; rămase cîteva minute tăcut, apoi, scuturîndu-se de jena ce-l cuprinsese, se întoarse iar către ea şi-i spuse pe, tonul cel mai blajin posibil:

— Dumneavoastră, care cunoaşteţi atît de bine sentimentele mele faţă de domnul Darcy, veţi înţelege imediat cît de sincer mă bucur că este destul de înţelept pentru a simula cel puţin *aparenţa* a ceea ce se cuvine. În acest sens, mîndria lui poate fi de folos, dacă nu lui, multor altora, pentru că îl împiedică, desigur, de a avea o purtare odioasă ca aceea de pe urma căreia am avut eu de suferit. Mă tem numai că felul acela de prudenţă la care presupun că aţi făcut aluzie este adoptat numai în timpul vizitelor la mătuşa lui, căci are un neţărmurit respect pentru părerea bună a acesteia despre el. Cînd eram împreună, teama de ea, ştiu, îşi făcea întotdeauna efectul; .şi multe trebuie puse pe seama dorinţei lui de a realiza căsătoria cu domnişoara de Bourgh, căsătorie la care, sînt sigur, ţine mult.

La auzul acestor cuvinte, Elizabeth nu-şi putu stăpîni un surîs, dar îi răspunse numai printr-o uşoară înclinare a capului. Înţelese că el dorea s-o atragă pe panta vechiului subiect al mîhnirilor lui şi nu avea deloc dispoziţie să i-o îngăduie. Restul serii a trecut cu o *aparentă voioşie* din partea lui, dar fără vreo altă încercare de a se ocupa de Elizabeth; s-au despărţit, la urmă, cu o politeţe reciprocă şi, probabil, cu o dorinţă reciprocă de a nu se mai întîlni vreodată.

Cînd petrecerea s-a spart, Lydia s-a reîntors împreună cu doamna Forster la Meryton, de unde trebuiau să pornească a doua zi dimineaţă, devreme. Despărţirea ei de familie a fost mai curînd zgomotoasă decît înduioşătoare. Numai Kitty vărsă lacrimi; dar ea plînse de supărare şi invidie. Doamna Bennet făcu risipă de urări de fericire pentru fiica sa, impresionînd prin îndemnurile pe care i le dădu să nu scape vreun prilej de a se distra cît mai mult posibil, şi existau toate motivele să se creadă că acest sfat va fi urmat; şi, în fericirea zgomotoasă a Lydiei, care-şi lua rămas bun, urările de plecare, făcute pe un ton moderat de către surorile ei, fură rostite fără să fie auzite.

Capitolul XLII

Elizabeth nu şi-ar fi putut face o părerea prea favorabilă despre fericirea conjugală sau plăcerile casnice, dacă s-ar fi luat numai după cele ce vedea în familia ei. Tatăl său, captivat de tinereţe şi de frumuseţe şi de aerul acela de bună dispoziţie pe care îl au tinereţea şi frumuseţea în general, se căsătorise cu o femeie a cărei minte slabă şi spirit necultivat au pus capăt, foarte curînd după căsătorie, oricărei afecţiuni adevărate. Respectul, stima şi încrederea pieriseră pentru totdeauna; şi tot ce crezuse el în privinţa fericirii casnice i-a fost răsturnat. Domnul Bennet însă nu era o fire care să caute mîngîieri pentru dezamăgirea provocată de propria lui imprudenţă într-una din plăcerile cu care se consolează atît de des cei nefericiţi din vina neseriozităţii sau a viciului lor. Îl încîntau viaţa la ţară şi cărţile; şi din aceste plăceri izvorîseră bucuriile lui cele mai mari. Faţă de soţie, era prea puţin îndatorat, în afară de faptul că ignoranţa şi zăpăceala ei îl amuzau. Acesta nu este genul de fericire pe care un bărbat ar dori, în general, să-l datoreze soţiei sale; dar acolo unde lipsesc alte posibilităţi de distracţie, adevăratul filozof va scoate un profit din ceea ce are la îndemînă.

Elizabeth nu fusese totuşi niciodată oarbă faţă de comportamentul nepotrivit al tatălui ei, ca soţ. O duruse întotdeauna acest lucru; din respect însă pentru însuşirile lui şi recunoscătoare pentru modul lui afectuos de a o trata, încerca să uite ceea ce nu-i putea trece cu vederea şi să-şi gonească din minte acea continuă încălcare a îndatoririlor şi bunei-cuviinţe conjugale care, expunîndu-o pe soţia sa disprețului propriilor ei copii, era atît de condamnabilă. Dar niciodată nu simţise mai tare decît acum dezavantajele pe care le aveau copiiii rezultaţi dintr-o căsătorie atît de nepotrivită şi nici nu fusese vreodată atît de perfect conştientă

de relele ce izvorau dintr-o folosire atît de greşită a unor însuşiri care, bine utilizate, ar fi putut cel puţin asigura fiicelor sale respectabilitatea, chiar dacă nu puteau dezvolta inteligenţa soţiei lui.

Elizabeth se bucură de plecarea lui Wickham, dar mutarea regimentului îi dădu prea puţine motive de satisfacţie.

Petrecerile lor în afară erau mai puţin variate ca înainte; iar acasă avea o mamă şi o soră ale căror necontenite tînguieli pentru plictiseala din jurul lor aşterneau o reală melancolie asupra cercului lor familial; şi deşi cu timpul Kitty ar fi putut să-şi recapete bunul simţ natural, pentru că aceia care-i tulburau mintea plecaseră, era mai mult decît probabil că cealaltă soră, de la care te puteai aştepta la prostii şi mai mari, va exagera cu neseriozitatea şi îndrăznelile, aflîndu-se într-o situaţie de două ori periculoasă, fiind vorba de o staţiune balneară şi de un cantonament. Cînd consideră toate acestea, Elizabeth constată — constatare ce mai fusese făcută şi altădată — că un eveniment pe care-l dorea din toată inima nu-i aducea, cînd se realiza, toată bucuria sperată. Era deci nevoie să fixeze o dată drept început al unei adevărate fericiri; să-şi fixeze un alt obiectiv pentru dorinţele şi speranţele ei şi, bucurîndu-se din nou cu anticipaţie de fericirea ce-şi promitea, să se consoleze pentru prezent şi să se pregătească pentru o altă dezamăgire. Călătoria la Lacuri forma acum obiectul preocupărilor sale cele mai fericite şi era cea mai bună mîngîiere pentru toate orele neplăcute pe care nemulţumirea mamei şi a lui Kitty le făceau de neînlăturat; şi dacă în planul său ar fi putut s-o includă şi pe Jane, totul ar fi fost desăvîrşit.

"Dar ce fericire, îşi spunea, că am ce să-mi doresc! Dacă tot aranjamentul ar fi perfect, aş fi sigură că voi avea o dezamăgire. Dar aşa, purtînd cu mine un izvor nesfîrşit de regrete din cauza absenţei surorii mele, pot spera în mod raţional ca nădejdile mele de bucurie să sa împlinească. Un plan în care fiecare punct promite o încîntare nu poate fi niciodată o reuşită; şi o dezamăgire totală poate fi parată numai apărîndu-te printr-o mică şi neînsemnată mîhnire".

Înainte de plecare Lydia promisese să scrie mamei şi lui Kitty foarte des şi foarte amănunţit; scrisorile ei însă se lăsau mult aşteptate şi erau totdeauna foarte scurte. Acelea adresate mamei conţineau prea puţin în afară doar de faptul că se întorseseră de la bazar, unde fuseseră însoţite de cutare şi cutare ofiţer şi unde văzuseră podoabe atît de frumoase că era înnebunită; că avea o rochie sau o umbreluţă nouă, pe care ar fi descris-o mai amănunţit, dar trebuia să plece în mare grabă, căci o chema doamna Forster pentru că se duceau la un cantonament; iar din corespondenţa cu sora sa se putea afla şi mai puţin deoarece, deşi scrisorile către Kitty erau ceva mai lungi, erau mult prea pline de cuvinte subliniate pentru a putea fi văzute şi de alţi ochi.

După două sau trei săptămîni de la plecarea Lydiei, sănătatea, buna dispoziţie şi veselia începură iarăşi să-şi facă apariţia la Longbourn. Totul avea o înfăţişare mai fericită. Familiile care plecaseră la oraş pentru iarnă se întorseseră şi apărură toaletele şi distracţiile de vară. Doamna Bennet îşi recăpătă obişnuita sa seninătate certăreaţă; iar pe la mijlocul lui iunie Kitty îşi revenise într-atît, încît era în stare să intre în Meryton fără lacrimi — eveniment promiţător, care o făcu pe Elizabeth să spere că pînă la Crăciunul viitor, va fi destul de cuminte ca să nu mai pomenească de ofiţeri mai des decît o dată pe zi, afară doar dacă, în urma vreunei dispoziţii crude şi răuvoitoare a ministerului de război, nu s-ar încartirui un regiment la Meryton.

Data fixată pentru începutul călătoriei lor spre nord se apropia repede; nu mai erau decît două săptămîni, cînd sosi o scrisoare de la doamna Gardiner, care îi amîna începutul şi îi scurta durata. Domnul Gardiner nu putea pleca, fiind împiedicat de treburi, decît peste două săptămîni, în iulie, şi în mai puţin de-o lună trebuia să fie înapoi la Londra; şi cum aveau la dispoziţie puţin timp ca să ajungă atît de departe şi să vadă atît cît îşi propuseseră, pe îndelete şi comod cum speraseră, erau acum obligaţi să renunţe la Lacuri şi să facă un voiaj mai mic; după ultimele planuri, urmau să meargă către nord, nu mai departe de Derbyshire. În ţinutul acela erau destule de văzut ca să le umple cea mai mare parte din cele trei săptămîni; iar pentru doamna Gardiner, locul prezenta o atracţie deosebit de puternică. Oraşul în care locuise mai demult cîţiva ani şi unde urmau să petreacă vreo cîteva zile era probabil pentru curiozitatea ei tot atît de atrăgător ca şi faimoasele splendori de la Matlock Chatsworth, Dovedale sau Peak.

Elizabeth era extrem de dezamăgită; visase tot timpul să vadă Lacurile şi încă mai credea că ar fi fost destul timp pentru acest lucru. Era însă de datoria ei să fie mulţumită şi avea o fire optimistă; aşa că totul fu, curînd, iarăşi bine.

Multe gînduri se legau de Derbyshire. Îi era imposibil să audă acest, cuvînt fără să se gîndească la Pemberley şi la proprietarul acelui loc. "Dar e sigur, îşi spuse, că pot să intru în comitatul în care locuieşte el şi să fur de acolo cîteva spaturi fără să mă observe şi fără să fiu pedepsită pentru asta".

Timpul de aşteptare era acum dublu. Trebuiau să treacă patru săptămîni pînă la sosirea

unchiului şi mătuşii sale. Dar au trecut; şi domnul şi doamna Gardiner, cu cei patru copii ai lor, apărură în cele din urmă la Longbourn. Copiii, două fetiţe de şase şi opt ani şi doi băieţi mai mici, urmau să rămînă în grija specială a verişoarei lor Jane, favorita tuturor, care cu un bun-simţ nedezminţit şi cu blîndeţea firii sale era perfect indicată să se ocupe de ei în tot felul — învăţîndu-i, jucîndu-se cu ei şi iubindu-i.

Domnul şi doamna Gadiner rămaseră la Longbourn numai o noapte şi a doua zi de dimineaţă porniră împreună cu Elizabeth în căutare de noutăţi şi de amuzament. O bucurie era sigură, aceea că tovarăşii de drum se potriveau; erau dotaţi cu sănătate şi calm pentru a face faţă inconvenientelor, cu veselie pentru a le spori orice placere şi cu dragoste şi inteligenţă care puteau să o înlocuiască, dacă din afară s-ar; fi ivit dezamăgiri.

Tema acestei lucrări nu este descrierea ţinutului Derbyshire şi nici a altuia din locurile remarcabile prin care trecea drumul lor; Oxford, Blenheim, Warwick, Kenilworth, Birmingham etc, sînt de ajuns de cunoscute. Tot ce ne preocupă în prezent este o mică porţiune din Derbyshire. După ce vizitară locurile cele mai frumoase ale ţinutului, îşi îndreptară paşii către orăşelul Lambton, unde locuise odinioară doamna Gardiner şi unde, auzise de mult, se mai, aflau încă nişte cunoştinţe de-ale ei; şi Elizabeth înţelese de la mătuşa sa că Pemberley era situat la mai puţin de cinci mile de Lambton. Nu se afla
chiar în drumul lor, dar nici la o distanţă mai mare de o milă, două. Cu o seară înainte, pe cînd discutau ruta, doamna Gardiner îşi exprimase dorinţa de a revedea acel loc. Domnul Gardiner se declarase de acord şi s-au adresat *Eliz*abeth-ei pentru a-i cere şi ei consimţămîtul.

— Iubita mea, nu ţi-ar plăcea să vezi un loc despre care ai auzit atîta? o întrebă mătuşa, un loc care, în plus, îţi va aminti de atîţia dintre cunoscuţii dumitale. Ştii că Wickham şi-a petrecut acolo toată tinereţea.

Elizabeth era disperată. Simţea că nu avea ce căuta la Pemberley şi se văzu silită să pretindă că nu ţinea să-l vadă. Trebuia să le spună că era sătulă de locuinţe arătoase: după ce trecuse prin atîtea nu mai găsea nici o plăcere în covoare fine şi draperii de satin.

Doamna Gardiner îi spuse că era o prostuţă.

— Daca ar fi vorba numai de o casă bogat mobilată, spuse ea, nu m-ar interesa nici pe mine; dar parcul e încîntător. Şi au acolo păduri dintre cele mai frumoase din ţinut.

Elizabeth nu mai spuse nimic; dar nu putea fi de acord, îi trecu prin minte posibilitatea de a-l întâlni pe domnul Darcy în timpul vizitei lor. Ar fi îngrozitor! Numai acest gînd o făcu să roşească; şi-şi spuse că era mai bine să-i vorbească deschis mătuşii sale decît să-şi ia un asemenea risc. Erau însă obiecţii serioase împotriva acestui lucru; şi in cele din urmă hotărî ca aceasta să fie ultima soluţie la care să recurgă, în caz că investigaţiile sale cu privire la absenţa familiei de la Pemberley vor căpăta un răspuns nefavorabil.

Prin urmare, cînd se retrase pentru noapte, întrebă camerista dacă Pemberley era un loc încîntător, care era numele proprietarului şi, cu destulă îngrijorare, dacă familia se afla acolo pentru vară. La ultima întrebare primi un răspuns negativ, cît se poate de binevenit; panica fiind astfel înlăturată, se lăsă în voia marii curiozităţi de a vedea şi ea casa; iar în dimineaţa următoare, cînd se discută din nou acest subiect şi i se ceru din nou părerea, putu răspunde prompt şi cu un potrivit aer de indiferenţă că nu avea într-adevăr nimic împotriva acestui plan.

Urmau deci să plece la Pemberley.

Capitolul XLIII

În timp ce înaintau pe şosea, Elizabeth, oarecum tulburată, căuta să zărească apărînd pădurea de la Pemberley; şi cînd, în sfîrşit, intrară pe lîngă casa portarului se simţi extrem de agitată.

Parcul era foarte mare şi se întindea pe un teren extrem de variat. Intrară printr-unul dintre locurile cele mai joase şi mînară un timp printr-o frumoasă pădure ce se întindea pe o mare suprafaţă.

Mintea Elizabethei era prea preocupată pentru a face conversaţie, dar văzu şi admiră fiecare locşor şi fiecare privelişte mai deosebită. Urcară treptat o jumătate de milă şi se aflară în vîrful unei coline unde pădurea înceta şi ochiul era prins imediat de Pemberley House, aşezată da cealaltă parte a unei văi, pe unde şerpuia un drum oarecum abrupt. Era o clădire de piatră mare şi frumoasă, bine aşezată pe o ridicătură a terenului, proiectîndu-se pe crestele unor dealuri împădurite; iar în faţă, o apă curgătoare destul de mare se umfla, devenind şi mai abundentă, dar fără nimic artificial în aspectul ei. Malurile nu erau nici îndreptate, nici ornamentate. Elizabeth rămase încîntată. Nu mai văzuse niciodată un loc pentru care natura să fi făcut mai mult, sau unde frumuseţea naturii să fi fost atît de puţin modificată de gustul

nepriceput al cuiva. Erau toți plini de admirație; şi în clipa aceea Elizabeth simți că a fi stăpînă la Pemberley însemna ceva.

Coborîră dealul, traversară podul şi traseră la scară; şi pe cînd cerceta mai de aproape casa, îi reveniră toate temerile ca nu cumva să-l întîlnească pe proprietar. Îi era groază să nu se fi înşelat camerista. La cererea lor de a vizita locuința, au fost conduşi în hol; iar Elizabeth avu răgaz, în timp ce o aşteptau pe menajera casei, să se minuneze că se afla acolo unde se afla.

Menajera apăru — o femeie în vîrstă, respectabilă, mult mai puțin arătoasă, dar mult mai amabilă decît îşi închipuise că va fi. O urmară în sala de mese. Era o încăpere mare, proporționată ca dimensiuni şi frumos mobilată. După ce Elizabeth se uită puțin în jur, se duse la o fereastră, ca să se bucure de privelişte. Dealul, încununat de pădurea pe unde coborîseră, părînd de la distanță mai abrupt, era splendid. Fiecare bucățică de teren era armonioasă; privi cu încîntare întreaga panoramă — rîul, copacii împrăştiați pe maluri şi, cît putea cuprinde cu ochii, şerpuitul văii. În timp ce străbăteau celelalte încăperi, toate acestea apăreau din unghiuri diferite; dar de la fiecare fereastră se puteau vedea adevărate minuni. Camerele erau înalte şi frumoase, cu mobile pe măsura averii stăpînului; şi Elizabeth remarcă, plină de admirație pentru gustul lui, că nu erau nici bătătoare la ochi ,nici inutil de prețioase; mai puțin impresionante şi mai autentic elegante decît cele de la Rosings.

" Şi aş fi putut fi stăpîna acestui loc, se gîndi. Aş fi putut fi acum familiarizată cu aceste încăperi. În loc să le privesc ca o străină, m-aş fi putut bucura de ele ca de bunul meu şi aş fi putut primi aici, ca oaspeți, pe unchiul şi pe mătuşa mea. Dar nu, se reculese ea repede, asta nu s-ar fi putut întîmpla; unchiul şi mătuşa n-ar mai fi existat pentru mine; nu mi s-ar fi îngăduit să-i invit".

Acesta a fost un gînd binevenit; a salvat-o de ceva ce semăna a regret.

Dorea s-o întrebe pe menajeră dacă stăpînul era cu-adevărat absent, dar nu avu curajul. În cele din urmă, întrebarea o puse unchiul ei, iar ea se îndepărtă speriată, în timp ce doamna Reynolds răspundea că aşa era, adăugînd: "Dar îl aşteptăm să vină mîine, cu un grup mare de prieteni". Ce bucuroasă era Elizabeth că vizita lor nu fusese amînată cu o zi!

Mătuşa ei o chemă pentru a-i arăta un tablou. Se apropie şi văzu portretul domnului Wickham, atîrnat deasupra căminului, printre alte cîteva miniaturi. Mătuşa o întrebă zîmbind dacă îi plăcea. Menajera se apropie şi le spuse că era portretul unui tînăr domn, fiul intendentului defunctului ei stăpîn, care-l crescuse pe propria lui cheltuială. "A intrat acum în armată, adăugă menajera, dar mă tem că a luat apucături rele".

Doamna Gardiner îşi privi nepoata cu un surîs pe care Elizabeth nu i-l putu înapoia.

— Şi acesta, spuse doamna Reynolds, arătînd spre o altă miniatură, este stăpînul meu; şi seamănă foarte bine. A fost pictat în acelaşi timp cu celălalt — acum aproape opt ani.

— Am auzit multe despre înfățişarea distinsă a stăpînului dumitale, spuse doamna Gardiner, privind portretul; are un chip frumos. Dar, Lizzy, dumneata ne poți spune dacă seamănă sau nu.

Respectul doamnei Reynolds față de Elizabeth păru să crească aflînd că-l cunoştea pe stăpînul ei.

— Tînăra domnişoară îl cunoaşte pe domnul Darcy?

Elizabeth se îmbujoră şi răspunse:

— Puțin.

— Şi nu credeți, ma'am, că este un gentilom foarte chipeş?

— Da, foarte chipeş.

— *Eu,* una, sînt sigură că nu cunosc un altul aşa de chipeş; dar în galeria de sus o să vedeți un alt portret al lui, mai mare şi mai bun decît acesta. Camera asta era camera preferată a defunctului meu stăpîn şi miniaturile au rămas chiar în locul unde se aflau şi atunci. Ținea mult la ele.

Elizabeth înțelese acum de ce printre ele era şi portretul domnului Wickham.

Doamna Reynolds le atrase apoi atenția asupra unui portret al domnişoarei Darcy, desenat pe cînd avea numai opt ani.

— Şi domnişoara Darcy este tot atît de frumoasă ca şi fratele ei?! întrebă domnul Gardiner.

— Oh! Da! Cea mai frumoasă tînără domnişoară ce s-a văzut vreodată; şi atît de desăvîrşită! Cîntă la pian şi din gură, cît e ziua de lungă. În camera de alături este un pian nou care de abia a fost adus pentru dînsa — un dar din partea stăpînului meu; va veni şi dînsa mîine, aici.

Domnul Gardiner, care avea un fel de a fi degajat şi plăcut, îi încuraja comunicativitatea, punîndu-i întrebări şi făcînd tot felul de remarci. Doamnei Reynolds, fie din mîndrie, fie din dragoste, îi făcea mare plăcere să vorbească despre stăpînul ei şi despre sora acestuia.

— Stăpînul dumitale stă mult la Pemberley în timpul anului?

— Nu atît cît aş dori eu, domnule; dar cred că pot să vă spun că petrece aici jumătate din timpul său, iar domnişoara Darcy vine întotdeauna pentru lunile de vară.

"În afară de cazul că se duce la Ramsgate", îşi spuse Elizabeth.

— Dacă stăpînul dumitale s-ar căsători l-aţi avea mai multă vreme aici.

— Da, domnule, dar nu ştiu cînd se va întîmpla asta. Nu ştiu cine ar fi destul de bună pentru dînsul.

Domnul şi doamna Gardiner zîmbiră. Elizabeth nu se putu stăpîni să nu spună:

— Faptul că dumneata gîndeşti astfel este spre cinstea lui, sînt sigură.

— Nu spun decît adevărul adevărat, şi acelaşi lucru l-ar spune oricine îl cunoaşte, replică cealaltă. Elizabeth se gîndi că asta însemna mult; şi o ascultă cu o uimire crescîndă, în timp ce adăuga: în toată viaţa mea nu am auzit de la dînsul un singur cuvînt rău, şi-l ştiu de cînd era de patru ani.

Lauda aceasta i se păru a fi cea mai extraordinară dintre toate şi cea mai contrară părerilor ei.

Fusese ferm încredinţată că domnul Darcy nu era blînd din fire. Asculta cu cea mai mare atenţie; tînjea să afle şi mai multe şi fu recunoscătoare unchiului care spuse:

— Există foarte puţini oameni despre care se poate spune atît de mult. Aveţi noroc cu un astfel de stăpîn.

— Da, domnule, ştiu că am. Dacă ar fi să străbat lumea în lung şi-n lat, n-aş putea da de un altul mai bun. Am băgat mereu de seamă că aceia care au o fire bună de mici o au şi cînd se fac mari; şi dînsul a fost întotdeauna copilul cel mai blînd şi cel mai generos din lume.

Elizabeth o privi uluită. "E cu putinţă să fie vorba de domnul Darcy?" se întrebă ea.

— Tatăl său era un om admirabil, spuse doamna Gardiner.

— Da, ma'am, aşa era cu adevărat; dar fiul îi seamănă în totul — e tot atît de bun cu cei săraci!

Elizabeth asculta, se minuna, se îndoia şi dorea cu nerăbdare să afle cît mai multe. Pentru ea, doamna Reynolds nu prezenta nici un alt interes. În zadar vorbea despre conţinutul tablourilor, despre dimensiunile camerelor şi despre preţul mobilelor. Domnul Gardiner, extrem de amuzat de acest gen de prejudecăţi familiale, pe seama cărora punea el laudele exagerate aduse stăpînului ei, deschise din nou acelaşi subiect; şi ea stărui cu energie asupra numeroaselor lui merite, în timp ce urcau împreună scara impunătoare.

— Este cel mai perfect moşier şi cel mai perfect stăpîn care a existat vreodată; nu ca tinerii sălbatici din zilele noastre, care nu se gîndesc la nimic decît la ei. Nu e unul din arendaşii sau servitorii săi care să nu-l vorbească de bine. Unele persoane *zic* că e mîndru; dar e sigur că eu n-am văzut niciodată aşa ceva la dînsul. Îmi închipui că se spune aşa din cauză că lui nu-i turuie gura într-una, ca altor tineri.

"În ce lumină favorabilă îl arată tot ce spune ea", gîndi Elizabeth.

— Această splendidă dare de seamă asupra lui, şopti mătuşa în timp ce mergeau mai departe, nu se prea potriveşte cu purtarea faţă de bietul nostru prieten.

— Poate că ne-am înşelat.

— Nu prea pare probabil; sursa noastră de informaţii era prea bună.

Cînd au ajuns sus, în spaţiosul vestibul, au fost conduşi într-un agreabil salonaş, mobilat de curînd, mai elegant şi mai vesel decît cele de jos, şi-au fost informaţi că fusese tocmai aranjat pentru a-i face plăcere domnişoarei Darcy, care îndrăgise această încăpere cînd venise ultima oară la Pemberley.

— E desigur un frate bun, spuse Elizabeth, îndreptîndu-se către una dintre ferestre.

Doamna Reynold se gîndea cu plăcere la încîntarea domnişoarei Darcy cînd va intra în camera aceea.

— Şi aşa este dînsul totdeauna, adăugă ea. Orice îi poate face plăcere surorii sale, e sigur că va fi îndeplinit, cît ai bate din palme. Nu există ceva să nu facă pentru ea.

Nu mai rămăsese de vizitat decît galeria de tablouri şi două sau trei dormitoare principale. În cea dintîi se aflau multe picturi bune, dar Elizabeth nu se pricepea deloc la pictură: în schimb s-ar fi întors bucuroasă să revadă câteva desene în creion ale domnişoarei Darcy, expuse jos, mai interesante în general şi de asemenea mai uşor de înţeles.

În galerie se aflau multe portrete de familie, dar nu prezentau atîta interes, încît să capteze atenţia unui străin.

Elizabeth trecu mai departe în căutarea singurului chip ale cărui trăsături îi erau cunoscute. În cele din urmă se opri în faţa lui; şi constată izbitoarea asemănare a portretului cu domnul Darcy, avînd chipul luminat de un anumit zîmbet care îi amintea de zîmbetul cu care o privea pe ea, cîteodată. Rămase cîteva minute în faţa portretului, în gravă contemplare, şi tot la el se mai întoarse o dată, înainte de a părăsi galeria. Doamna Reynolds îi informă că tabloul

fusese pictat pe cînd tatăl domnului Darcy era încă în viață.

În clipa aceea în inima Elizabethei îşi făcu desigur loc un sentiment mult mai cald pentru originalul portretului decît simțise ea vreodată, chiar în cele mai bune momente ale cunoştinței lor. Laudele cu care-l copleşise doamna Reynolds nu erau o bagatelă. Ce prețuire este mai valoroasă decît cea a unui servitor inteligent? Se gîndi la fericirea atîtor oameni care se aflau în grija lui, ca frate, moşier, stăpîn; cîtă bucurie şi cîtă durere îi stătea în puteri să împartă; cît bine sau cît rău putea face el! Fiecare gînd pe care-l exprimase menajera fusese o prețuire a caracterului său; şi cum stătea acum în fața pînzei care-l reprezenta cu ochii asupra ei, privind-o parcă, se gîndi la afecțiunea ce i-o purta, cu un sentiment de recunoştință mai adînc decît stîrnise aceasta vreodată în trecut — îşi aminti de căldura iubirii lui şi avu îngăduință pentru modul în care fusese exprimată.

După ce au văzut tot ce era deschis pentru vizitatori, au coborît, şi-au luat rămas bun de la menajeră şi au fost lăsați în grija grădinarului care-i aştepta la uşa de la intrare.

Pe cînd străbăteau pajiştea, în drum spre rîu, Elizabeth se întoarse să mai vadă casa încă o dată; unchiul şi mătuşa se opriră de asemeni şi, în timp ce primul făcea presupuneri asupra datei cînd fusese construită, proprietarul însuşi se ivi deodată pe drumul care ducea în spatele casei, înspre grajduri.

Se aflau la douăzeci de iarzi unul de altul şi apariția lui fusese atît de bruscă, încît era imposibil să-l evite. Ochii lor se întîlniră imediat şi obrajii amîndurora se îmbujorară.

Darcy rămase cu ochii ațintiți asupra ei şi timp de o clipă păru împietrit de uimire, dar, revenindu-şi repede, înaintă înspre grupul lor şi se adresă Elizabethei, dacă nu foarte calm, cel puțin foarte politicos.

Ea se întoarse instinctiv pentru a pleca; dar la apropierea lui se opri şi îi primi salutul cu o stânjeneală imposibil de învins. Dacă pentru ceilalți doi apariția lui sau asemănarea cu tabloul pe care tocmai îl văzuseră n-ar fi fost de ajuns pentru a-i convinge că se aflau în fața domnului Darcy, ar fi putut-o înțelege imediat, după expresie de surpriză a grădinarului, la vederea stăpînului său. Se ținură nițel deoparte în timp ce dînsul vorbea cu nepoata lor care, uimită şi încurcată, aproape că nu îndrăznea să-şi ridice privirile spre chipul lui şi nu ştia nici ce să răspundă amabilelor întrebări despre sănătatea familiei ei. Uluită de schimbarea intervenită în comportarea lui, de cînd se despărțiseră, fiecare frază pe care o rostea îi mărea şi mai mult stînjeneala; şi fiecare gînd ce-i trecea prin minte în legătură cu faptul nepotrivit de a fi fost găsită acolo, făcu ca cele cîteva minute în care rămaseră împreună să fie cele mai neplăcute din viața ei. Nici el nu părea să se simtă mai bine; cînd vorbea, glasul nu avea nimic din calmul lui obşnuit şi a întrebat-o atît de des şi pe un ton atît de grăbit de cînd se afla în Derbyshire şi de cînd plecase de la Longbourn, încît era evident că mintea lui era într-altă parte.

În cele din urmă, păru că nu-i mai vine nici o idee; şi, după ce stătu cîteva minute fără să scoată un cuvînt, se adună deodată şi-şi luă bun rămas.

Domnul şi doamna Gardiner se apropiară atunci de Elizabeth şi îşi exprimară admirația pentru înfățişarea lui; dar ea nu auzi nici un singur cuvînt şi, absorbită de propriile ei simțăminte, îi urmă tăcută. Era copleşită de ruşine şi mîhnire. Venirea ei acolo era lucrul cel mai nefericit, cel mai necugetat din lume. Ce ciudat trebuie să-i fi părut lui! Şi ce urît ar putea interpreta totul unora atît de înfumurat! Ar putea să aibă impresia că ea îi ieşise din nou, intenționat, în cale. Oh! De ce venise? Sau de ce a venit el cu o zi mai devreme decît era aşteptat? Dacă ei s-ar fi grăbit numai cu zece minute, nu s-ar fi întîlnit; pentru că el sosise în clipa aceea, că-n clipa aceea coborîse de pe cal sau din trăsură. Ea continuă să roşească din cauza acestei nefericite întîlniri. Şi purtarea lui atît de izbitor schimbată — ce putea să însemne? Era uimitor chiar şi faptul că îi vorbise; dar să vorbească atît de amabil, să întrebe de familia ei? Nu-l văzuse niciodată purtîndu-se atît de puțin distant, niciodată nu vorbise cu gentileța pe care o avusese cu prilejul acestei neaşteptate întîlniri. Ce contrast față de ultima lor întrevedere, la Rosings Park, cînd îi înmînase scrisoarea! Nu ştia ce să mai creadă, sau cum să-şi explice totul.

Mergeau acum pe o frumoasă cărare de-a lungul apei; fiecare pas le scotea înainte o şi mai impozantă înclinare a terenului, o şi mai frumoasă privelişte a pădurii de care se apropiau, dar trecu un timp pînă ce Elizabeth fu în stare să-şi dea seama de toate acestea şi, deşi răspundea mecanic chemărilor repetate ale unchiului şi mătuşii sale şi părea că-şi îndreaptă ochii către lucrurile pe care ei i le arătau, nu văzu nimic din peisaj. Toate gîndurile i se concentrau pe locşorul acela din Pemberley House, oricare ar fi fost el, unde se afla în clipa aceea domnul Darcy. Tînjea să ştie ce se petrecea, în momentul acela, în mintea lui; ce credea despre dînsa; şi dacă, în pofida a tot ce se întîmplase, îi mai era încă dragă. Poate că fusese amabil numai pentru că se simțea liniştit; totuşi, în glasul lui sunase ceva ce nu semăna a liniște. N-ar fi

putut spune dacă dînsul se bucurase sau se întristase văzînd-o; dar e sigur că nu o văzuse fără oarecare emoție.

Pînă la urmă remarcile tovarăşilor de drum, în legătură cu lipsa ei de atenție, o treziră făcînd-o să înțeleagă trebuie să se comporte firesc.

Intrară în pădure şi, luîndu-şi pentru un timp rămas bun de la rîu, urcară nişte coline mai înalte, pe unde, în punctele în care deschiderile dintre copaci lăsau ochiul să pribegească, apăreau încîntătoare vederi asupra văii şi dealurilor din față, cu lungul şir de păduri răspîndite pe multe dintre ele şi, din cînd în cînd, porțiuni din rîu. Domnul Gardiner îşi exprimă dorința de-a face înconjurul întregului parc, dar în acelaşi timp se temea că lucrul acesta ar putea să depăşească o plimbare obişnuită. Li se spuse, cu un surîs triumfător, că înconjurul parcului reprezenta zece mile. Răspunsul acesta a fost hotă-rîtor şi urmară circuitul obişnuit care-i aduse din nou, după un timp, pe o pantă, printre copaci pletoşi, lîngă marginea apei, la unul dintre punctele ei cele mai înguste. Trecură de partea cealaltă pe un podeț care se potrivea cu întregul peisaj. Era locşorul cel mai puțin împodobit dintre toate cele pe care le vizitaseră; şi valea, strîngîndu-se într-o vîlcea, lăsa loc numai pentru rîu şi pentru o cărare îngustă, printre copacii sălbatici din păduricea care mărginea apa. Elizabeth ar fi dorit să-i exploreze cotiturile; dar după ce trecură puntea şi văzură la ce distanță se aflau de casă, doamna Gardiner, care nu mergea uşor pe jos, n-a mai putut continua plimbarea şi vru să ajungă la trăsură, cît mai repede cu putință. Nepoata ei, prin urmare, a fost obligată să se supună şi se îndreptară pe drumul cel mai scurt către casă de partea cealaltă a rîului; înaintau însă încet căci domnul Gardiner, care adora pescuitul, deşi îşi putea permite rareori această bucurie, era atît de atent să vadă vreun păstrăv ivindu-se în apă şi atît de prins de discuția despre lucruri de acest fel cu însoțitorul lor, încît înainta foarte încet. În timp ce mergeau astfel, fără grabă, au fost din nou surprinşi — şi mirarea Elizabethei a fost aproape tot atît de mare ca întîia dată — văzîndu-l, nu prea departe, pe domnul Darcy care se apropia de ei. Cărarea fiind aici mai descoperită decît de partea cealaltă, putură să-l zărească înainte de a se întîlni. Elizabeth, deşi uimită, era cel puțin mai pregătită decît înainte să stea de vorbă, şi se hotărî să vorbească şi să pară liniştită, dacă el avea cu adevărat de gînd să-i în-tîlnească. Timp de cîteva minute a fost totuşi sigură că el va apuca pe vreo altă cărare. Această impresie dură atîa timp cît o cotitură a potecii îl ascunse privirii lor. Cînd depăşiră curba, Darcy se afla în fața lor. Dintr-o privire, Elizabeth observă că nu pierduse nimic din noua lui politețe; şi pentru a-i răspunde cu aceeaşi politețe începu imediat să admire frumusețea locului; dar nici nu spusese bine cuvintele "încîntător" şi "fermecător" că îi trecură prin minte unele amintiri nefericite şi îşi spuse că laudele aduse domeniului Pemberley puteau fi greşit interpretate. Se schimbă la față şi nu mai zise nimic.

Doamna Gardiner rămăsese puțin în urmă; cînd Elizabeth tăcu, el o întrebă dacă-i va face cinstea de a-l prezenta prietenilor săi. Aceasta era o dovadă de politețe pentru care ea nu era deloc pregătită; şi cu greu îşi putu opri un surîs la gîndul că dînsul dorea să facă cunoştință chiar cu unii dintre aceia împotriva cărora mîndria lui se revoltase atît, atunci cînd o ceruse în căsătorie. "Ce uimit va fi, gîndi Elizabeth, cînd va afla cine sînt! Îi ia drept persoane din lumea bună".

Prezentarea a fost totuşi făcută imediat; şi în timp ce-i spunea cum se înrudeau, ea îi aruncă o privire furişă pentru a vedea cum va primi acest lucru, aşteptîndu-se s-o ia la goană cît va putea mai repede din fața unor cunoştințe atît de dezonorante. A fost, neîndoielnic, *surprins.* Dar a suportat totul cu fermitate; şi, departe de a pleca, se întoarse împreună cu ei şi începu o conversație cu domnu1 Gardiner. Elizabeth nu putea fi decît încîntată; nu putea fi decît triumfătoare. Gîndul că Darcy constata acum că ea avea şi unele rude pentru care nu trebuia să roşească era consolator. Ascultă atentă ce vorbeau şi se simți mîndră de fiecare cuvînt, fiecare propoziție a unchiului ei, care scoteau în evidență inteligența, gustul sau buna lui creştere.

Conversația se fixă în curînd asupra pescuitului şi Elizabeth îl auzi pe domnul Darcy invitîndu-l cu cea mai mare amabilitate să vină acolo la pescuit ori de cîte ori îi va face plăcere, cît timp se va afla în împrejurimi, oferindu-se în acelaşi timp să-i pună la dispoziție uneltele necesare si să-i arate locurile din rîu unde erau, de obicei, cele mai mari şanse. Doamna Gardiner, care mergea braț la braț cu Elizabeth, îi aruncă o privire plină de mirare. Elizabeth nu spuse nimic, dar era fericită; omagiul îi era adresat în totul. Mirarea ei totuşi era imensă şi-şi repeta mereu: "De ce este atît de schimbat? De unde poate proveni schimbarea? Nu se poate să fie din cauza *mea;* nu se poate ca purtarea lui să fi devenit atît de amabilă de dragul *meu.* Nu se poate ca mustrările mele de la Hunsford să fi adus o asemenea schimbare. Este cu neputință să mă mai iubească".

Merseră un timp astfel, cele două doamne înainte, cei doi domni în urmă, apoi coborîră malul rîului pentru a vedea mai bine o plantă de apă mai neobişnuită; iar cînd să-şi reia

locurile, se făcu o mică schimbare, din cauza doamnei Gardiner care, obosită de efortul de dimineața aceea, găsea brațul Elizabethei prea slab pentru a o susține şi-l preferă, în consecință, pe al soțului său.

Domnul Darcy îi luă locul lîngă nepoata ei şi merseră mai departe împreună. După o mică tăcere, tînăra fată a fost prima care a vorbit. Dorea ca dînsul să ştie că înainte de a veni acolo primiseră asigurarea că era absent şi, prin urmare, începu prin a spune că sosirea lui fusese foarte neaşteptată, "căci menajera dumneavoastră, adăugă ea, ne-a informat că în mod cert nu veți fi aici decît mîine; şi am înțeles într-adevăr, înainte de a pleca din Bakewell, că nu eraţi aşteptat chiar atît de curînd". Darcy recunoscu că aşa era şi-i mai spuse că venise cu cîteva ore nai înainte decît grupul cu care călătorea, pentru că avea treburi cu logofătul lui.

— Ceilalți vor sosi mîine, devreme, continuă el, şi printre dînşii sînt cîteva persoane care au privilegiul să vă cunoască: domnul Bingley şi surorile sale.

Elizabeth răspunse numai cu o uşoară înclinare. Gîndurile îi fugiră înapoi la clipa cînd numele acestuia fusese rostit pentru ultima oară între ei; şi, judecînd după cum îi arăta chipul, nici gîndul *lui* nu era într-altă parte.

— Mai este printre dînşii o altă persoană, continuă Darcy după o pauză, care doreşte, în mod special, să vă cunoască. Îmi veți permite — sau vă cer prea mult — să vă prezint pe sora mea, în timpul şederii dumneavoastră la Lambton?

Surpriza unei astfel de cereri era într-adevăr mare; prea mare ca să-şi poată da seama cum ajunsese ea la această favoare, îşi dădu imediat seama că dorința, mai mare sau mai mică, pe care o avea domnişoara Darcy de a o cunoaşte era desigur opera fratelui ei şi — fără altă cercetare — era un lucru îmbucurător. Îi făcu plăcere să constate că resentimentele nu-l făcuseră să gîndească cu adevărat rău despre ea.

Merseră mai departe tăcuți, ambii adîncîți în gînduri. Elizabeth nu se simțea în largul ei — acest lucru i-ar fi fost imposibil; era însă măgulită şi mulțumită. Dorința lui de a-i prezenta sora era un omagiu cu totul neaşteptat. Curînd îi depăşiră pe ceilalți; şi cînd ajunseră la trăsură, domnul şi doamna Gardiner rămăseseră aproape cu un sfert de milă înapoi.

Darcy o invită atunci să poftească în casă; dar ea îi răspunse că nu era obosită şi au rămas unul lîngă altul pe peluză. În astfel de clipe, s-ar fi putut spune multe şi tăcerea lor era stînjenitoare. Eiizabeth ar fi voit să spună ceva, dar fiece subiect părea a fi sub un embargo. În cele din urmă, ea îşi aminti de călătoria făcută şi vorbiră stăruitor despre Matlock şi Dovedale. Totuşi timpul şi mătuşa înaintau încet, iar răbdarea şi ideile ei aproape că se epuizaseră, înainte ca *tete-à-tete-ul* lor să fi luat sfîrşit.

Cînd domnul şi doamna Gardiner i-au ajuns, fură poftiți cu toții în casă pentru a lua ceva răcoritor, dar invitația a fost refuzată şi s-au despărțit cu cea mai desăvîrşită politețe de ambele părți. Domnul Darcy ajută doamnelor să se urce în trăsură şi cînd porniră Elizabeth îl văzu păşind încet spre casă.

Atunci începură să curgă remarcile unchiului şi mătuşii sale; fiecare dintre ei declara că-l găsise mai presus de toate aşteptările.

— Este perfect de binecrescut, politicos şi lipsit de pretenții, spuse unchiul.

— *Este* ceva în el puțin cam ceremonios, desigur, răspunse mătuşa, dar se limitează doar la aerul lui şi nu-i stă rău. Spun acum ca menajera lui că, deşi oamenii îl pot crede mîndru, *eu* nu am observat să fie aşa.

— Niciodată n-am fost mai surprinsă decît acum văzînd cum s-a purtat cu noi. A fost mai mult decît politicos, a fost de-a dreptul plin de atenții; şi n-avea nici o nevoie să dea dovadă de asemenea atenții. Cunoştința lui cu Elizabeth era foarte superficială.

— Desigur, Lizzy, interveni mătuşa, nu e tot atît de frumos ca Wickham, sau mai curînd nu are ținuta lui Wickham, căci trăsăturile lui sînt foarte armonioase. Dar cum de-ai ajuns să ne spui că este atît de dezagreabil?

Elizabeth se scuză cum putu mai bine; spuse că atunci cînd se întîlniseră în Kent îi plăcuse şi ei mai mult decît prima dată şi că nu-l văzuse niciodată atît de drăguț ca în dimineața aceea.

— S-ar putea să fie capricios cu amabilitățile, replică unchiul; oamenii importanți sînt adesea astfel; nu consider deci sigură invitația la pescuit, căci mîine s-ar putea să-şi schimbe gîndurile şi să-mi ceară să ies din parcul lui.

Elizabeth simțea că dînsul se înşela total asupra caracterului domnului Darcy, dar nu zise nimic.

— Văzîndu-l, continuă doamna Gardiner, n-ai crede în ruptul capului că s-ar putea purta cu cineva atît de crud cum s-a purtat cu bietul Wickham. Nu are o înfățişare de om rău. Din contră, cînd vorbeşte, este ceva ce-ți place la el, o expresie frumoasă a gurii. Şi are o demnitate care te face să nu te îndoieşti nici un moment că are o inimă bună. Dar, într-adevăr, femeia

aceea cumsecade care ne-a arătat casa a vorbit cu înflăcărare despre el! Abia de-mi puteam ține rîsul uneori. Presupun însă că este un stăpîn generos şi acest lucru, în ochii unui servitor, cuprinde toate virtuțile.

Elizabeth se simți obligată să spună ceva pentru a-i justifica purtarea față de Wickham şi de aceea le dădu să înțeleagă, cît de discret putu, că, după cele ce aflase de la rudele sale din Kent, faptele sale puteau fi interpretate foarte diferit; şi că nu era deloc atît de vinovat şi nici Wickham atît de nevinovat cum se credea în Hertfordshire. Pentru a-şi întări spusele, le povesti detaliile tranzacțiilor pecuniare ce avuseseră loc între dînşii, fără însă a indica precis care era sursa informațiilor, afirmînd doar că era cît se poate de serioasă.

Doamna Gardiner fu surprinsă şi ar fi dorit să afîe mai mult; dar, cum se apropiau de locurile unor întîmplări plăcute din trecutul ei, toate celelalte gînduri ale sale fură alungate de farmecul amintirilor; era prea preocupată să-i arate soțului său toate colțurile interesante din împrejurimi, pentru a se mai gîndi la altceva. Deşi plimbarea din cursul dimineții o obosise, nici nu prînziră bine că o şi porniră iar la drum în căutarea vechilor cunoştințe şi îşi petrecură seara bucuroşi de a-şi fi reluat nişte relații de atîția ani întrerupte.

Întîmplările din ziua aceea fuseseră mult prea interesante pentru ca Elizabeth să mai poată da atenție acestor prieteni noi, şi nu putu face altceva decît să se gîndească şi iar să se gîndească plină de uimire la amabilitatea domnului Darcy şi, mai presus de toate, la dorința lui de a i-o prezenta pe sora sa.

Capitolul XLIV

Elizabeth se aşteptase ca domnul Darcy să vină cu sora lui să-i facă o vizită a doua zi după sosirea domnişoarei Darcy la Pemberley şi, în consecință, se hotărîse să nu se îndepărteze de han, în tot cursul acelei dimineți. Concluzia ei se dovedise însă greşită, căci musafirii se prezentară chiar în dimineața următoare sosirii lor în Lambton. Făcuseră o plimbare prin localitate împreună cu unii dintre noii lor prieteni şi tocmai se reîntorseseră la han pentru a se schimba ca să ia prînzul cu familia aceea, cînd fură atraşi la ferestre de zgomotul unei trăsuri şi văzură un domn şi o doamnă într-un docar venind în susul străzii. Elizabeth, recunoscînd îndată livreaua, înțelese despre ce era vorba şi nu mică fu mirarea rudelor sale cînd le aduse la cunoştință onoarea care o aştepta. Unchiul şi mătuşa fură complet uluiți; iar stînjeneala, comportarea ei, în timp ce le spunea aceasta, pusă alături de faptul în sine şi de multe altele din ziua precedentă, le deschise ochii. Nu băgaseră nimic de seamă mai înainte, dar acum înțeleseră că nu exista altă explicație pentru asemenea atenții, venind de la un astfel de om, decît presupunerea că nutrea un sentiment pentru nepoata lor. În timp ce erau preocupați de aceste gînduri noi, tulburarea Elizabeth-ei creştea cu fiece clipă. Era foarte uimită de propria-i nelinişte; printre alte motive de îngrijorare îi mai era şi teamă că, din cauza înclinației ce-o avea pentru ea, fratele să n-o fi prezentat prea favorabil; şi dorind mai mult decît oricînd să placă, îi era fireşte frică să nu fi pierdut capacitatea de a plăcea.

Se retrase de la fereastră, îngrijorată să nu fie văzută, şi, în timp ce umbla de colo pînă colo prin cameră, încercînd să se calmeze, remarcă pe chipurile unchiului şi mătuşii atîta uimire încît se tulbură şi mai mult.

Domnişoara Darcy şi fratele său îşi făcură apariția şi formidabila prezentare avu loc. Elizabeth văzu cu uimire că noua sa cunoştință era cel puțin tot atît de stingherită cît şi ea. De cînd sosise în Lambton auzise că domnişoara Darcy era nespus de mîndră, dar cîteva minute de observație o convinseră că era numai nespus de sfioasă. Îi fu greu să-i smulgă mai mult decît răspunsuri monosilabice.

Domnişoara Darcy era înaltă şi mai voinică decît Elizabeth; şi deşi abia trecuse de şaisprezece ani, trupul i se rotunjise şi avea o înfățişare plină de feminitate şi grație. Era mai puțin frumoasă decît fratele său, dar pe chip i se putea citi inteligență şi bună dispoziție şi felul său de a fi era lipsit de pretenții şi prietenos. Elizabeth, care se aşteptase să găsească în ea un observator tot atît de pătrunzător şi de nestînjenit cum fusese totdeauna domnul Darcy, se linişti mult întrevăzînd simțăminte atît de diferite.

Curînd după sosire, Darcy îi spuse că va veni şi Bingley pentru a-i prezenta omagiile, iar de-abia avu timp să-şi exprime plăcerea şi să se pregătească pentru a primi un astfel de oaspete, că se şi auzi pe scări pasul grăbit al domnului Bingley care, după o clipă, intră în cameră. Toată mînia Elizabethei împotriva lui pierise de mult dar, dacă ar mai fi simțit cît de cît aşa ceva, cu greu ar fi rezistat în fața cordialității sincere pe care o manifestă cînd o revăzu. O întrebă, într-un fel prietenos, deşi numai în general, despre familia ei, şi o privi şi vorbi cu aceeaşi voioasă naturalețe din totdeauna.

Pentru domnul şi doamna Gardiner domnul Bingley nu era un personaj mai puțin interesant decît pentru ea însăşi. Doreau de mult să-l vadă. Tot grupul din fața lor le stîrnea într-adevăr un viu interes. Bănuielile pe care tocmai începuseră să le aibă în legătură cu domnul Darcy şi Elizabeth îi făcură să-şi îndrepte observațiile şi asupra unuia şi a celuilalt cu o atenție cercetătoare, dar totuşi rezervată; şi din aceste observații se convinseră curînd şi deplin că cel puțin unul dintre ei ştia ce înseamnă a iubi. În privința sentimentelor domnişoarei, aveau încă oarecari îndoieli; dar că domnul era plin de cea mai vie admirație nu mai încăpea nici o îndoială.

Elizabeth avea şi ea multe de făcut. Dorea să cunoască, în mod cert, sentimentele fiecăruia dintre oaspeți, dorea să le lămurească pe ale sale şi să se facă plăcută tuturor; cît priveşte această ultimă dorință, în legătură cu care avea cele mai mari temeri că nu va reuşi, succesul ei era asigurat pentru că cei cărora se străduia să le facă plăcere erau predispuşi în favoarea ei. Bingley era gata, Georgiana nerăbdătoare şi Darcy hotărît să se lase încîntat.

Cînd îl văzu pe Bingley, gînduriie îi zburară, fireşte, spre sora ei; şi oh! ce mult dorea să ştie dacă vreun gînd de-al lui luase aceiaşi drum! În unele momente i se părea că Bingley vorbea mai puțin şi o dată, de două ori, cînd o privi, se bucură la gîndul că încearcă poate să găsească o asemănare. Dar, dacă aceasta putea fi numai o închipuire, purtarea lui față de domnişoara Darcy, care fusese prezentată ca o rivală a Janei, n-o decepționă deloc. Nu văzu nici la unul, nici la celălalt o singură privire care să trădeze un interes deosebit. Între dînşii nu se petrecu nimic care să justifice speranțele surorii lui. Din acest punct de vedere, ea se simți curînd satisfăcută; iar înainte de a se despărți, se întîmplară două-trei lucruri mărunte care, după interpretarea ei plină de temeri, dovedea că dînsul îşi amintea de Jane cu o nuanță de tandrețe şi cu dorința de a spune ceva care să aducă vorba despre ea, dacă ar fi îndrăznit. La un moment dat, cînd ceilalți discutau între ei, Bingley îi spuse pe un ton în care se simțea parcă un real regret că "era foarte mult de cînd nu mai avusese plăcerea s-o vadă", şi înainte ca ea să-i poată răspunde, adăugase: "Sînt mai mult de opt luni. Nu ne-am văzut de la 26 noiembrie, cînd am fost cu toții la bal la Netherfleld".

Elizabeth constată, mulțumită, precizia cu care îşi amintise această dată; şi apoi, fără legătură aparentă profită de prilej ca să întrebe dacă *toate* surorile *ei* se aflau la Longbourn. Întrebarea nu spunea multe; şi nici remarca de mai înainte; dar privirea şi felul în care fuseseră rostite dădeau vorbelor un anume sens.

Elizabeth nu-şi putea întoarce des ochii către domnul Darcy dar, de cîte ori îl zărea, vedea pe chipul lui o expresie binevoitoare şi tot ce spunea era rostit pe un ton atît de puțin "distant" sau disprețuitor față de cei din jur, încît se convinse că ameliorarea manierelor lui, pe care o remarcase cu o zi înainte, oricît de temporară s-ar dovedi a fi, depăşise — cel puțin — durata unei zile. Cînd îl văzu dorind compania unor oameni cu care orice relații i s-ar fi părut, cu cîteva luni înainte, compromițătoare, şi făcînd totul pentru a le cîştiga simpatia; cînd îl văzu atît de politicos, nu numai cu dînsa, dar chiar şi cu rudele ei pe care le disprețuise pe față, şi îşi reaminti ultima lor scenă atît de agitată din casa parohială de la Hunsford, constată că deosebirea, schimbarea erau atît de mari şi o izbiră atît de puternic, încît greu se stăpîni ca să nu i se ghicească uimirea. Nu-l văzuse niciodată, nici în mijlocul prietenilor lui dragi la Netherfield, nici alături de înaltele lui rude de la Rosings, atît de dornic de a se face plăcut, atît de lipsit de orice pretenții, de orice rezervă, ca acum, cînd nimic important nu putea să rezulte din succesul efortului lui şi cînd pînă şi faptul de-a face cunoştință cu aceia către care se îndreptau atențiile lui ar fi provocat bătaia de joc şi blamul din partea doamnelor de la Netherfield cît şi a celor de la Rosings.

Oaspeții au stat cam o jumătate de oră; şi cînd s-au ridicat să plece, domnul Darcy o rugă pe sora lui ca împreună cu el să-şi exprime dorința de a avea pe domnul şi doamna Gardiner cît şi pe domnişoara Bennet la masă, la Pemberley, înainte ca aceştia să părăsească ținutul. Domnişoara Darcy, deşi cu o sfială care arăta neobişnuința de-a face invitații, se execută imediat. Doamna Gardiner se uită la nepoata ei, dorind să ştie cît era de dispusă ea — pe care invitația o privea în primul rînd — să o accepte, dar Elizabeth întoarse capul. Presupunînd totuşi că acest gest intenționat dovedea o stinghereală de moment, mai curînd decît faptul că nu-i convenea propunerea, şi observînd la soțul ei, căruia îi plăcea societatea, marea dorință de a o accepta, îndrăzni să primească invitația, care rămase stabilită pentru a treia zi.

Bingley îşi exprimă marea bucurie de a o revedea pe Elizabeth, căci mai avea atîtea să-i spună şi atîtea s-o întrebe despre prietenii lor din Hertfordshire. Elizabeth, punînd toate astea în seama dorinței de a vorbi despre sora ei, fu mulțumită; din această cauză, ca şi din altele, după plecarea oaspeților, ea se putu gîndi cu oarecare satisfacție la ultima jumătate de oră deşi, în timpul vizitei, nu prea fusese încîntată. Dornică de a rămîne singură, temîndu-se de întrebări sau de aluzii din partea unchiului şi mătuşii, stătu cu ei numai atît cît să audă buna

lor părere despre Bingley şi apoi se duse în grabă să se schimbe.

Dar nu avea motive să se teamă de curiozitatea domnului şi doamnei Gardiner; ei nu doreau s-o silească să spună ceva. Pentru ei, era evident că Elizabeth îl cunoştea pe domnul Darcy mai bine decît crezuseră; era limpede că el era foarte îndrăgostit de ea. Observaseră multe lucruri demne de interes, dar nimic care să justifice o cercetare.

A avea o bună părere despre domnul Darcy era acum o dorinţă arzătoare şi, atît cît îl cunoşteau, nu-i puteau găsi nici un cusur. Nu puteau rămîne indiferenţi la politeţea lui; şi dacă s-ar fi luat, pentru a-şi face o opinie, după propriile lor simţăminte şi după spusele menajerei, fără să ţină seama de nimic altceva, societatea din Hertfordshire, care îl cunoştea, nu l-ar fi recunoscut drept domnul Darcy. Erau acum interesaţi a crede spusele menajerei; şi, în curînd, îşi dădură seama că mărturia unei servitoare care îl ştia de cînd era de patru ani şi a cărei comportare era demnă de respect nu trebuia respinsă în mod pripit. Şi nici la urechile prietenilor lor din Lambton nu ajunsese nimic care să scadă greutatea spuselor menajerei. Nu-l puteau acuza de nimic, în afară de mîndrie. Mîndrie probabil că avea şi, chiar dacă n-ar fi avut, tot i s-ar fi imputat de către locuitorii acelui mic orăşel comercial, cu care familia lui nu era în vizită. Se recunoştea totuşi că era generos şi că ajuta mult pe săraci.

În privinţa lui Wickham, călătorii aflaseră curînd că nu prea era bine văzut; căci, deşi cea mai mare parte din raporturile lui cu fiul stăpînului nu puteau fi perfect înţelese, era totuşi fapt binecunoscut că, la plecarea din Derbyshire, lăsase o mulţime de datorii, pe care le onorase, după aceea, domnul Darcy.

Cît despre Elizabeth, în seara aceea gîndurile îi zburară la Pemberley mai stăruitor decît în ajun; şi deşi seara ce trecea îi părea lungă, n-a fost îndeajuns de lungă pentru a se lămuri asupra sentimentelor ei faţă de *cineva* de acolo; rămase trează două ore întregi, încercînd să şi le limpezească. Desigur, nu-l ura. Nu; ura pierise de mult şi aproape tot de atunci se simţea ruşinată de a fi avut vreodată faţă de el un simţămînt care s-ar fi *putut* numi astfel. Respectul faţă de el, născut din convingerea că avea mari calităţi, deşi cu greu acceptat la început, încetase de la un timp să-l mai considere incompatibil cu simţămintele ei; iar acum, acest respect crescuse, se schimbase, devenise de o natură mai prietenoasă, din cauza mărturiilor atît de favorabile lui şi a luminii atît de bune în care se plasase în ziua aceea. Dar, mai presus de toate, mai presus de respect şi stimă, mai avea un motiv să fie plină de bunăvoinţă, care nu putea fi trecut cu vederea. Era recunoştinţa — recunoştinţa nu numai pentru că o iubise cîndva, dar pentru că o iubea încă de ajuns pentru a ierta toată agresivitatea şi aroganţa cu care îl refuzase şi toate nedreptele acuzări ce însoţiseră acest refuz. Fusese convinsă că el o va evita ca pe cel mai mare duşman al lui şi, dimpotrivă, păruse, atunci cînd se întîlniseră întîmplător, cît se poate de dornic de a-i păstra prietenia şi, fără nici o manifestare deplasată de atenţii, fără vreo ostentaţie în purtarea lui cînd era vorba de ceva care-i privea doar pe ei doi, căuta aprecierea prietenilor ei şi dorea ca sora lui s-o cunoască. O asemenea schimbare la un om atît de mîndru trezea nu numai uimire, ci şi recunoştinţă; căci ea nu putea fi pusă pe seama iubirii, a iubirii arzătoare, şi astfel fiind, impresia ce o făcea asupra ei era dintre acelea ce trebuie încurajate, nefiind deloc neplăcută, deşi greu de definit. Îl respecta, îl stima, îi era recunoscătoare, îi dorea tot binele; ar fi vrut numai să-şi poată da seama cît de mult dorea ca binele acela să depindă de ea şi în ce măsură ar fi fost spre fericirea amândurora să-şi folosească puterile — pe care îşi închipuia că le mai are încă — pentru a-l face să-şi repete cererea.

Seara, mătuşa şi nepoata hotărîră că o amabilitate atît de deosebită ca aceea pe care o avusese domnişoara Darcy, venind să le viziteze chiar în ziua sosirii sale la Pemberley — unde nu avusese decît timpul necesar pentru a lua micul dejun — trebuia imitată, deşi nu putea fi egală, printr-o manifestare de politeţe din partea lor; şi că, în consecinţă, ar fi fost foarte oportun să-i facă o vizită la Pemberley, a doua zi dimineaţa. Şi aşa a rămas stabilit. Elizabeth era încîntată deşi, cînd se întreba care era motivul, nu prea ştia ce să-şi răspundă.

Domnul Gardiner le părăsi îndată după micul dejun. Fusese invitat cu o zi înainte să vină să pescuiască şi se stabilise definitiv ca dînsul să-i întîlnească pe unii dintre domni la Pemberley, către prînz.

Capitolul XLV

Fiind acum convinsă că antipatia domnişoarei Bingley faţă de ea se datora geloziei, Elizabeth nu putea să nu-şi dea seama ce neplăcut impresionată va fi aceasta cînd ea îşi va face apariţia la Pemberley şi era curioasă să vadă cîtă politeţe va manifesta doamna, cînd relaţiile dintre ele vor fi reluate.

Sosind la Pemberley, au fost conduse prin hol în salonul care, fiind orientat către nord, era foarte plăcut pentru vară. Ferestrele dădeau spre parc şi se deschideau asupra unei privelişti odihnitoare, înspre dealurile înalte şi împădurite din spatele casei şi înspre stejarii mîndri şi castanii de Spania împrăştiaţi în poiana dintre casă şi dealuri.

În această încăpere au fost primite de domnişoara Darcy, care se afla acolo împreună cu doamna Hurst şi domnişoara Bingley şi cu doamna cu care locuia la Londra.

Georgiana le primi foarte politicos, dar cu o jenă care, deşi izvora din sfială şi teama de a nu face ceva greşit, putea da celor care se simţeau ei înşişi inferiori convingerea că era minară şi rezervată. Doamna Gardiner şi nepoata sa o înţeleseră însă şi avură toată îngăduinţa pentru ea.

Doamna Hurst şi domnişoara Bingley le onorară numai cu o reverenţă; şi după ce se aşezară urmă o tăcere de cîteva clipe, stînjenitoare cum sînt desigur întotdeauna tăcerile de acest fel. Prima care vorbi a fost doamna Annsley, o femeie amabilă, plăcută la vedere şi care, încercînd să înlesnească o conversaţie, dovedea că era într-adevăr mai bine crescută decît oricare dintre celelalte doamne; convorbirea a fost dusă de ea şi doamna Gardiner, cu cîte un ajutor ocazional din partea Elizabethei. Domnişoara Darcy făcea impresia că-şi insuflă curaj pentru a participa şi dînsa, şi uneori, cînd riscul de a fi auzită era minim, cuteza să spună şi ea cîte ceva.

Elizabeth îşi dete repede seama că era atent urmărită de domnişoara Bingley şi că nu putea spune o vorbă, mai ales domnişoarei Darcy, fără să nu atragă atenţia celeilalte. Constatarea aceasta nu ar fi împiedicat-o să încerce să vorbească cu Georgiana, dacă nu ar fi fost aşezate prea departe una de alta; nu-i părea însă rău că era scutită de obligaţia de-a face conversaţie, căci era preocupată de propriile ei gînduri. Se aştepta, în fiecare clipă, să vadă pe unii dintre domni intrînd în salon; dorea — se temea — ca stăpînul casei să *nu* se afle printre ei; şi îi era greu să spună dacă mai mult dorea, sau mai mult se temea de acest lucru. După se stătu astfel un sfert de oră, fără să audă glasul domnişoarei Bingley, Elizabeth fu trezită de o întrebare rece a acesteia, care se interesa de sănătatea familiei sale. Îi răspunse cu o egală indiferenţă şi la fel de scurt, şi cealaltă nu mai spuse nimic.

Următoarea variaţie din timpul vizitei lor fu produsă de intrarea servitorilor aducînd carne rece, prăjituri şi o întreagă varietate din cele mai frumoase fructe de sezon; dar acest lucru nu s-a produs decît după ce, prin zîmbete şi priviri semnificative, doamna Annsley îi reamintise domnişoarei Darcy rolul ei de gazdă. Acum toate doamnele aveau o ocupaţie; căci, dacă nu toate puteau conversa, toate puteau mînca; şi frumoasele piramide de struguri, nectarine şi piersici le-au atras repede în jurul mesei. În timp ce erau astfel ocupate, Elizabeth avu prilejul să decidă dacă mai mult se temea sau mai mult dorea apariţia domnului Darcy, după sentimentul care o stăpîni cînd acesta intră în salon; şi atunci, deşi cu o clipă înainte crezuse că dorinţa de a-l vedea predomina, începu să-i regrete venirea.

Dînsul stătuse un timp cu domnul Gardiner, care împreună cu alţi doi-trei domni de-ai casei era la pescuit, şi îl părăsise numai cînd aflase că doamnele din familia lui intenţionau să-i facă Georgianei o vizită, în cursul dimineţii. Nici nu apăruse bine că Elizabeth şi luase hotărîrea înţeleaptă de a fi degajată şi nestînjenită, hotărîre foarte necesară, dar poate nu şi foarte uşor de ţinut, pentru că îşi dădu seama că treziseră bănuielile tuturor şi că nu era ochi să nu-i urmărească lui Darcy toate gesturile, de cum intrase în cameră. Nimeni însă nu trăda o curiozitate mai mare decît domnişoara Bingley, în ciuda surîsurilor pe care le arbora ori de cîte ori se adresa vreunuia dintre cei care-i stîrniseră această curiozitate; căci gelozia nu o dusese încă la disperare şi nu încetase, în nici un fel, cu atenţiile faţă de domnul Darcy. La intrarea fratelui său, domnişoara Darcy se strădui mult mai mult să participe la conversaţie; şi Elizabeth văzu că el era dornic ca sora lui să se împrietenească cu ea şi încuraja, pe cît era cu putinţă, orice încercare de conversaţie şi din partea uneia şi din partea celeilalte. Domnişoara Bingley observă şi ea toate acestea şi, de necaz, făcu imprudenţa să folosească primul prilej pentru a spune cu o politeţe batjocoritoare:

— Spune-mi, te rog, domnişoară Elizabeth, a plecat într-adevăr regimentul de miliţie din Meryton? Este desigur o mare pierdere pentru familia *dumneavoastră.*

Nu îndrăznise să pronunţe numele lui Wickham, în prezenţa lui Darcy; dar Elizabeth înţelese imediat că la el se gîndise în primul rînd, şi amintirile de tot felul în legătură cu Wickham o făcură să se simtă, o clipă, nenorocită; dar străduindu-se din răsputeri să respingă acest atac duşmănos, răspunse pe un ton destul de indiferent. În timp ce vorbea, se uită fără să vrea la Darcy şi-l văzu aprins la faţă, privind-o grav, iar pe sora lui copleşită de consternare, incapabilă să-şi ridice ochii din pămînt. Dacă domnişoara Bingley ar fi ştiut ce durere îi provoacă dragului ei prieten, ar fi renunţat, fără îndoială, de a mai face această insinuare; avusese numai intenţia s-o tulbure pe Elizabeth, aducînd în discuţie numele unui bărbat

pentru care credea că avea o preferință, s-o facă să trădeze o susceptibilitate care s-o scadă în ochii lui Darcy, şi poate să-i amintească acestuia de toată stupiditatea şi absurditatea relațiilor întreținute de unii membri ai familiei ei cu acea unitate militară. La urechile domnişoarei Bingley nu ajunsese nici un cuvînt despre proiectul de fugă al domnişoarei Darcy.

Nu fusese dezvăluit nimănui, atît timp cît secretul putuse fi păstrat — singura excepție era Elizabeth; şi fratele avea în primul rînd grijă să-l ascundă de toate rudele lui Bingley, tocmai din dorința pe care Elizabeth i-o atribuise de mult şi anume ca acestea să devină mai tîrziu rudele surorii lui. El îşi făcuse, desigur, un astfel de plan; şi fără să însemne că planul avea vreo legătură cu încercarea lui de a-l despărți pe Bingley de domnişoara Bennet, probabil că acesta contribuia cu ceva la viul interes ce-l nutrea pentru binele prietenului său.

Purtarea stăpînită a Elizabethei îl linişti, însă, repede; şi cum domnişoara Bingley, vexată şi dezamăgită, nu îndrăznea să continue pe tema lui Wickham, cu timpul îşi reveni şi Georgiana, deşi nu de ajuns pentru a fi în stare să mai spună ceva. Fratele său, căruia se temea să-i întîlnească ochii, de-abia îşi mai amintea că ea fusese amestecată în această chestiune; iar incidentul care trebuia să-l facă să-şi mute gîndurile de la Elizabeth păru că i le fixează asupra ei, cu o bucurie mereu crescîndă.

Vizita nu se prelungi mult după întrebarea şi răspunsul menționate mai sus; şi în timp ce domnul Darcy le însoțea la trăsură, domnişoara Bingley dădu frîu liber simțămintelor sale, criticînd persoana, comportarea şi toaleta Elizabethei. Dar Georgiana refuză să i se alăture. Recomandările fratelui său fuseseră suficiente pentru a-i cîştigă favoarea; judecata lui nu putea greşi; iar el vorbise despre Elizabeth în termeni care nu-i lăsau Georgianei posibilitatea s-o găsească altfel decît încîntătoare şi gentilă. Cînd Darcy reveni în salon, domnişoara Bingley nu se putu stăpîni să nu-i repete, în parte, cele ce-i spusese surorii lui.

— Ce rău arăta azi Eliza Bennet, domnule Darcy! exclamă ea. N-am văzut în viața mea pe nimeni care să se fi schimbat atît, de iarna trecută pînă acum. I s-a înnegrit fața şi s-a urîțit! Louisa şi cu mine sîntem de părere că nici n-am fi recunoscut-o.

Oricît de puțin i-ar fi plăcut domnului Darcy asemenea comentarii, se mulțumi să răspundă cu răceală că nu remarcase altă schimbare, în afară de faptul că se bronzase oarecum — nici o mirare după călătoria din vara aceea.

— În ce mă priveşte, reluă ea, trebuie să mărturisesc că n-am găsit niciodată nimic frumos la ea. Are o față prea îngustă, tenul fără nici o strălucire şi trăsăturile nu-i sînt deloc frumoase. Nasul nu are nimic caracteristic; linia lui nu e perfect conturată. Dinții îi sînt acceptabili, dar cu totul obişnuiți; iar ochii, despre care se spunea uneori că sînt foarte frumoşi, nu i-am găsit niciodată extraordinari. Au o privire ascuțită, răutăcioasă, care nu-mi place deloc; şi în toată atitudinea ei este un amestec de suficiență şi lipsă de stil insuportabilă.

Cum domnişoara Bingley era atît de convinsă că Darcy o admira pe Elizabeth, nu aceasta era metoda cea mai bună pentru a se impune atenției lui; dar oamenii mînioşi nu sînt totdeauna înțelepți; şi, văzîndu-l în cele din urmă oarecum iritat, consideră că obținuse succesul la care se aşteptase. El rămase totuşi, cu hotărîre, tăcut; iar ea, încăpățînîndu-se să-l facă să vorbească, continuă:

— Mi-amintesc ce uimiți am fost cu toții, cînd am cunoscut-o întîi la Hertfordshire, aflînd că era o frumusețe renumită; şi mi-aduc în special aminte că v-am auzit spunînd, într-o seară, după ce luaseră masa la Netherfield: *"Ea,* o frumusețe! Aş putea mai curînd s-o numesc bunul-simț înnăscut". Dar mai tîrziu s-a părut că v-a cîştigat favoarea şi cred c-ați considerat-o destul de frumuşică, într-un timp.

— Da, replică Darcy, care nu se mai putea stăpîni, dar *aceasta* a fost numai la început, cînd am făcut cunoştință, deoarece sînt multe luni de cînd mi se pare una dintre cele mai frumoase femei pe care le cunosc.

Apoi se îndepărtă şi domnişoarei Bingley îi rămase toată satisfacția de a-l fi silit să-i spună ceea ce nu îndurera pe nimeni altul decît pe ea însăşi.

La întoarcere, doamna Gardiner şi Elizabeth discutară despre toate cele întîmplate în timpul vizitei, în afară de ceea ce le interesa în mod special pe amîndouă. Au discutat despre înfățişarea şi comportarea fiecăruia, cu excepția persoanei care le captiva cel mai mult atenția.

Au vorbit despre sora lui, prietenii lui, casa lui, fructele oferite, de toate, în afară de el; şi totuşi Elizabeth era nerăbdătoare să afle ce credea doamna Gardiner despre dînsul, iar doamna Gardiner ar fi fost prea recunoscătoare nepoatei sale dacă ar fi deschis dînsa acest subiect.

Capitolul XLVI

Elizabeth fusese grozav de dezamăgită cînd, sosind la Lambton, nu găsise o scrisoare de la

Jane; această dezamăgire se accentua în fiecare dimineaţă petrecută acolo. A treia zi însă mîhnirea ei luă sfîrşit şi Jane fu justificată, căci sosiră două scrisori deodată, una dintre ele purtînd însă menţiunea că fusese trimisă greşit, în altă localitate. Elizabeth nu se miră deloc de acest lucru, căci Jane scrisese greşit adresa.

Cînd sosiră scrisorile, erau toţi gata de plimbare; unchiul şi mătuşa plecară singuri, lăsînd-o să se bucure în linişte de ele. Scrisoarea cu adresa greşită trebuia deschisă prima; fusese scrisă cu cinci zile înainte. Începea cu o relatare a tuturor micilor petreceri şi invitaţii la care fuseseră, cuprinzînd ştiri de genul celor pe care le oferă provincia; dar jumătatea a doua, datată cu o zi mai tîrziu şi scrisă cu o vădită tulburare, comunica lucruri mai importante. Ea suna astfel:

> De cînd am scris cele de mai sus, scumpa mea Lizzy, s-a întîmplat ceva teribil de neaşteptat şi de grav; mă tem însă să nu te alarmez. Fii încredinţată că sîntem cu toţii sănătoşi. Ceea ce am de spus se referă la biata Lydia. Noaptea trecută, la orele douăsprezece, imediat după ce ne culcasem, a sosit un curier din partea colonelului Forster pentru a ne informa că Lydia a plecat în Scoţia cu unul dintre ofiţerii lui; ca să-ţi spun adevărat, cu Wickham! Închipuie-ţi surprinderea noastră. Lui Kitty, totuşi, acest lucru nu i s-a părut cu totul neaşteptat. Sînt foarte, foarte mîhnită. O căsătorie atît de imprudentă,
>
> de ambele părţi! Vreau să sper, însă, tot ce se poate mai bine şi că firea lui a fost rău înţeleasă. Nu-mi vine deloc greu să-l cred inconştient şi imprudent, dar pasul acesta (şi trebuie să ne bucurăm de el) nu-l arată deloc rău la suflet. Alegerea îi este, cel puţin, dezinteresată, pentru că trebuie că ştie că tata nu-i poate da nimic. Biata mama este tare nenorocită. Tata suportă acest lucru mai uşor. Ce fericită sînt că nu le-am relatat niciodată ceea ce se spune despre el. Şi noi amîndouă trebuie să uităm. Se bănuie că au pornit sîmbătă, pe la miezul nopţii, dar nu li s-a observat lipsa pînă ieri dimineaţa, la orele opt. Am fost imediat înştiinţaţi. Scumpa mea Lizzy ei trebuie să fi trecut la zece mile de casa noastră. Colonelul Forster crede că ne putem aştepta să vină aici, curînd. Lydia i-a lăsat soţiei sale cîteva rînduri în care o informa de intenţia lor. Trebuie să închei, căci nu pot lipsi mult de lîngă biata mama. Mă tem că n-ai să fii în stare să înţelegi scrisoarea mea; abia dacă ştiu ce ţi-am scris.

Fără să-şi ia răgazul să judece, dîndu-şi cu greu seama de ceea ce simţea, cînd termină de citit scrisoarea Elizabeth puse mîna pe cealaltă şi, deschizînd-o cu cea mai mare nerăbdare, citi cele ce urmează. Fusese scrisă o zi după expedierea primei scrisori.

> Pînă acum trebuie să fi primit, scumpă surioară, scrisoarea mea scrisă în graba. Doresc ca aceasta să fie mai uşor de înţeles; deşi nu lipsa timpului mă stinghereşte, capul îmi este atît de zăpăcit, încît nu pot garanta că voi fi limpede. Prea scumpă Lizzy, abia dacă ştiu ce ar trebui să scriu; am însă veşti proaste pentru tine, veşti care nu pot fi amînate. Oricît de imprudentă ar fi căsătoria dintre domnul Wickham şi biata noastră Lydia, aşteptăm acum nerăbdători ştirea că a avut loc, deoarece sînt prea multe motive să ne temem că nu au plecat în Scoţia. Colonelul Forster a venit ieri — plecase din Brighton alaltăieri, cîteva ore după curierul său. Deşi scurta scrisoare lăsată de Lydia pentru doamna Forster le dădea a înţelege că plecau la Gretna Green, Denny a lăsat să-i scape o vorbă, în legătură cu convingerea lui că W. n-a avut niciodată intenţia să plece acolo şi nici să se însoare cu Lydia, ceea ce, ajungînd la urechile colonelului F., l-a alarmat şi l-a făcut să plece din Brighton ca să le dea de urmă. Le-a luat uşor urma pînă la Clapham, dar nu mai departe; pentru că, ajunşi acolo, au închiriat o trăsură de piaţă, concediind cupeul care-i adusese de la Epsom. Tot ceea ce se ştie despre ei după aceea este că au fost văzuţi continuîndu-şi drumul spre Londra. Nu ştiu ce să cred. După ce a făcut toate cercetările posibile în direcţia Londrei, colonelul F. s-a îndreptat spre Herfordshire, continuîndu-şi, plin de îngrijorare, cercetările la toate barierele şi hanurile din Barnet şi Hatfield, dar fără succes. Nimeni, avînd semnalmentele lor, nu fusese văzut pe acolo. Plin de cea mai caldă înţelegere, a venit la Longbourn pentru a ne împărtăşi temerile sale, într-un mod care-i face cea mai mare cinste. Îmi pare sincer rău pentru dînsul şi doamna F., dar nimeni nu le poate aduce nici o vină. Disperarea noastră, draga mea Lizzy, este foarte mare. Tata şi mama se gîndesc la tot ce poate fi mai rău, dar eu nu-l pot crede atît de neomenos. Poate că, dintr-o mulţime de motive, ei consideră că e mai potrivit să se căsătorească în secret, la oraş, decît să se ţină de proiectul iniţial: şi chiar dacă *el* ar fi capabil să aibă asemenea intenţii faţă de o fată tînără, cu o situaţie socială ca a Lydiei, ceea ce nu pare probabil, pot

oare s-o consider pe ea atît de total pierdută? Cu neputință! Mă doare totuşi că domnul colonel F. nu este înclinat să creadă că se vor căsători: a clătinat din cap cînd i-am mărturisit nădejdile mele şi mi-a spus că se teme că W. nu este un om în care să ai încredere. Biata mama este într-adevăr bolnavă şi nu iese din camera ei. Dacă ar putea face un efort să se stăpînească ar fi mai bine, dar nu te poți aştepta la asta; cît despre tata, nu l-am văzut în viața mea atît de afectat. Sărmana Kitty e disperată că ne-a ascuns dragostea lor; cum era însă o chestiune de încredere, nu-i de mirare. Sînt sincer bucuroasă, dragă Lizzy, că ai fost cruțată oarecum de scenele acestea dureroase; şi acum, că primul şoc a trecut, să-ți mărturisesc oare cît mi-este de dor să vii înapoi? Nu sînt totuşi atît de egoistă încît să insist, dacă este vreun inconvenient. La revedere! Pun iarăşi mîna pe condei pentru a face ceea ce ți-am spus că nu voi face, dar împrejurările sînt de aşa natură că nu mă pot stăpîni să nu vă rog din toată inima, pe toți, să vă reîntoarceți cît mai curînd cu putință. Îi cunosc pe unchiul şi mătuşa atît de bine, încît nu mă tem să le-o cer, deşi am o rugăminte în plus pentru unchiul nostru. Tata va pleca imediat cu colonelul Forster la Londra, să încerce s-o găsească. Ce are de gînd să facă, într-adevăr nu ştiu, dar marea lui mîhnire îl va împiedica să ducă la capăt o hotărîre; în modul cel mai bun şi mai sigur, iar colonelul Forster este obligat să fie mîine seara din nou la Brighton. La o astfel de nevoie sfatul şi ajutorul unchiului nu se pot compara cu nimic în lume; dînsul va înțelege imediat în ce stare mă aflu; contez pe bunătatea lui.

— Oh! unde, unde este unchiul? strigă Elizabeth în clipa cînd sfîrşi scrisoarea, țîşnînd ca o săgeată de pe scaun, nerăbdătoare să-l găsească fără să piardă o clipă din timpul atît de prețios; cînd însă ajunse la uşă, aceasta fu deschisă de un servitor şi în față îi apăru domnul Darcy. Chipul ei palid, impetuozitatea ei îl făcură să tresară şi ,înainte ca el să-şi fi revenit de ajuns pentru a-i vorbi, Elizabeth — în mintea căreia orice gînd era înlăturat de gîndul la situația Lydiei — exclamă:

— Vă cer iertare, dar trebuie să vă las. Trebuie să-l găsesc imediat pe domnul Gardiner, pentru o chestiune care nu poate suferi amînare; nu am o clipă de pierdut.

— Doamne sfinte! Ce s-a întîmplat? exclamă Darcy, cu mai multă afecțiune decît politețe. Apoi, revenindu-şi: Nu vă voi reține nici măcar o clipă, dar îngăduiți-mi mie sau lăsați servitorul să se ducă după domnul şi doamna Gardiner. Nu sînteți într-o stare prea bună; nu puteți merge singură.

Elizabeth şovăi, dar îi tremurau genunchii şi înțelese ce puțin s-ar cîştiga prin încercarea ei de a-i găsi. Chemă deci înapoi servitorul şi îi dădu poruncă, deşi atît de fără suflare încît abia dacă putu fi înțeleasă, să-i caute şi să-i aducă imediat acasă pe stăpînul şi stăpîna lui.

După ce acesta ieşi, Elizabeth se aşeză, incapabilă să se mai țină pe picioare; arăta ca un om atît de bolnav, încît lui Darcy îi fu imposibil s-o lase singură sau să se abțină de a-i spune pe un ton plin de blîndețe şi compătimire:

— Îngăduiți-mi să chem camerista dumneavoastră. Nu puteți lua ceva care să vă ajute? Un pahar cu vin — să vă aduc un pahar? Vă este foarte rău.

— Nu, mulțumesc, replică ea, încercînd să-şi revină. Mie nu mi s-a întîmplat nimic rău. Mă simt destul de bine; sînt însă copleşită de nişte veşti îngrozitoare pe care le-am primit, acum chiar, din Longbourn.

Spunînd acestea, izbucni în plîns şi timp de cîteva minute nu mai putu scoate un cuvînt. Darcy, nenorocit şi emoționat, putu doar îngăima ceva despre părerea lui de rău, privind-o într-o tăcere compătimitoare. În cele din urmă, Elizabeth vorbi din nou:

— Am primit chiar acum de la Jane o scrisoare cu ştiri atît de groaznice! Ele nu pot fi ascunse nimănui. Sora mea cea mică şi-a lăsat toți prietenii... a fugit cu... s-a azvîrlit în brațele lui... ale domnului Wickham. Au plecat împreună din Brighton. *Dumneavoastră* îl cunoaşteți prea bine pentru a nu avea îndoieli asupra urmării. Ea nu are bani, nici relații, nimic care să-l ispitească să... Este pe veci pierdută.

Darcy rămase împietrit de uimire.

— Cînd mă gîndesc, adăugă Elizabeth cu un glas şi mai tulburat, că *eu* aş fi putut împiedica acest lucru, eu care ştiam cine este el! Dacă aş fi spus familiei mele o parte numai, o parte din ceea ce ştiam! Dacă firea lui ar fi fost cunoscută, aceasta nu s-ar fi putut întîmpla. Dar acum este totul, totul prea tîrziu.

— Sînt foarte mîhnit, strigă Darcy... mîhnit... revoltat. Dar este sigur, absolut sigur?

— Vai! Da! Au plecat împreună din Brighton, duminică noaptea, şi li s-a luat urma pînă la Londra, dar nu mai departe. E sigur că n-au plecat în Scoția.

— Şi ce s-a făcut, ce s-a încercat pentru a o regăsi?

— Tatăl meu a plecat la Londra şi Jane a scris pentru a-l ruga pe unchiul să ne dea îndată

ajutor; într-o jumătate de oră sper să fim plecaţi. Dar nu se poate face nimic; ştiu foarte bine că nu este nimic de făcut. Ce se poate face cu un astfel de om? Cum să-i poţi măcar descoperi? Nu am nici cea mai mică speranţă. Oricum ai lua-o, este îngrozitor.

Darcy clătină din cap în semn de tăcută încuviinţare.

— Şi doar *mie,* ochii mi-au fost deschişi asupra adevăratei lui firi! Oh! De-aş fi ştiut numai ce era necesar, ce trebuia să-ndrăznesc să fac! Dar n-am ştiut... m-am temut să nu fac prea mult. Cumplită, cumplită greşeală.

Darcy nu răspunse nimic. Părea că nici n-o aude şi umbla de colo pînă colo prin încăpere, într-o adîncă meditaţie, cu fruntea încreţită şi cu un aer posomorit. Curînd Elizabeth remarcă acest lucru şi îl înţelese imediat. Puterile o părăseau; totul *trebuia* să se prăbuşească sub dovada unei asemenea ruşini în familie, sub certitudinea totalei dezonorări. Elizabeth nu putea nici să se mire, nici să condamne; şi gîndul că el se va învinge pe el însuşi n-aduse inimii ei nici o mîngîiere, iar durerii ei nici o alinare. Era, dimpotrivă, exact împrejurarea care s-o facă să-şi înţeleagă propriile-i dorinţe; şi nicicînd nu simţise mai limpede că l-ar fi putut iubi, ca acum, cînd toată iubirea ei trebuia să fie zadarnică.

Dar preocupările personale, deşi năvăleau, nu putură pune stăpînire pe ea. Lydia, umilinţa, nenorocirea pe care aceasta le revărsa asupra tuturor înghiţiră curînd orice preocupare personală; acoperindu-şi faţa cu batista, Elizabeth nu-şi mai dădu seama de nimic şi, după cîteva minute, fu chemată la realitate de glasul domnului Darcy care-i spuse, cu un ton plin de compasiune, dar în acelaşi timp şi rezervat.

— Mi-e teamă că de mult doreaţi să rămîneţi singură şi nu am nici o scuză pentru faptul de a nu fi plecat, în afară de mîhnirea mea reală, deşi nefolositoare. Facă cerul să pot spune sau face ceva care să vă aducă alinare într-o asemenea nenorocire. Dar nu vă voi mai chinui cu zadarnicele mele urări care ar putea părea exprimate anume pentru a solicita mulţumiri din partea dumneavoastră. Nenorocirea aceasta o va împiedica, mă tem, pe sora mea de a avea plăcerea să vă vadă astăzi la Pemberley.

— Oh! Da! Fiţi vă rog atît de bun şi scuzaţi-ne faţă de domnişoara Darcy. Spuneţi-i că trebuie să ne întoarcem imediat acasă din cauza unei chestiuni foarte urgente. Ascundeţi-i cît veţi putea tristul adevăr. Ştiu că mult timp nu va fi posibil.

Darcy o asigură imediat că va păstra secretul şi îşi exprimă din nou mîhnirea pentru nenorocirea ei şi dorinţa ca această întîmplare să aibă un sfîrşit mai bun decît se putea spera deocamdată; apoi, rugînd-o să prezinte complimente rudelor ei, o privi cu gravitate ca pentru a-şi lua rămas bun şi se îndepărtă.

În timp ce Darcy ieşea din cameră, Elizabeth simţi cît de puţin probabil era să se mai revadă în termenii atît de cordiali care marcaseră cele cîteva întîlniri ale lor la Derbyshire; şi, aruncînd o privire restrospectivă asupra timpului de cînd se cunoşteau, atît de bogat în contradicţii şi variaţii, suspină din cauza absurdităţii sentimentelor care acum ar fi îndemnat-o la continuarea acestei apropieri, iar în trecut la încetarea ei.

Dacă recunoştinţa şi stima sînt temelii puternice pentru o dragoste, schimbarea de sentiment a Elizabethei nu va fi nici surprinzătoare, nici criticabilă. Dar, dacă lucrurile stau altfel — dacă afecţiunea pornind din asemenea izvoare este absurdă sau nefirească prin comparaţie cu ceea ce a fost descris atît de des ca ţîşnind la prima întîlnire cu fiinţa iubită, chiar înainte ca două vorbe să fie schimbate — atunci nimic nu poate fi spus în apărarea ei, afară de faptul că Elizabeth făcuse oarecum o încercare cu cea de a doua metodă, simţindu-se atrasă de Wickham; şi că insuccesul acesteia o îndreptăţea, poate, să încerce prima metodă, mai puţin interesantă. Oricum o fi, ea îl văzu plecînd, cu părere de rău, şi acest prim exemplu al urmărilor pe care le-ar putea avea infamia Lydiei îi oferi, reflectînd la întîmplarea aceea nenorocită, încă un motiv de durere.

După ce citise cea de-a doua scrisoare a Janei, ea nu nutrise nici un moment speranţa că Wickham ar avea intenţia să se însoare cu Lydia. Nimeni, în afară de Jane, credea ea, nu se putea amăgi cu o astfel de nădejde. Surprinderea era cel mai neînsemnat dintre toate simţămintele pe care le încerca în legătură cu cele petrecute. Atîta timp cît cunoscuse numai conţinutul primei scrisori, fusese foarte mirată, foarte uimită; i se părea de neînţeles ca Wickham să se însoare cu o fată pe care era imposibil s-o ia pentru bani; şi de neînţeles că Lydia reuşise să-l atragă. Acum totul îi apărea din cale-afară de firesc. Pentru o legătură de acest fel, ea avea probabil destul farmec; şi deşi era imposibil să-şi închipuie că Lydia se hotărîse în mod deliberat să fugă cu el, fără intenţia de a se căsători, nu-i era greu să creadă că nici virtutea şi nici judecata nu o vor împiedica să cadă uşor pradă.

Nu băgase niciodată de seamă, atîta vreme cît regimentul se aflase în Hertfordshire, că Lydia ar fi avut vreo preferinţă pentru el; era însă convinsă că Lydia n-avea nevoie decît de încurajare, pentru a se ataşa de oricine. Cînd unul, cînd altul dintre ofiţeri fusese preferatul ei,

după cum o atrăgeau atenţiile lor. Afecţiunile ei erau în continuă fluctuaţie, dar niciodată fără obiect. Prostia de a o fi scăpat din ochi şi greşita îngăduinţă faţă de o astfel de fată — vai! cît de viu le resimţea acum!

Era înnebunită să ajungă mai repede acasă, să audă, să vadă, să fie la faţa locului, să împartă cu Jane grijile care cădeau acum în întregime pe umerii ei, într-o familie atît de dezorganizată — un tată absent, o mamă incapabilă de vreun efort şi avînd tot timpul nevoie de atenţiile cuiva; şi, deşi era convinsă că nu se putea face nimic pentru Lydia, intervenţia unchiului părea să fie de cea mai mare importanţă, şi pînă cînd acesta intră în cameră, nerăbdarea o chinui amarnic. Domnul şi doamna Gardiner se grăbiseră să se întoarcă, alarmaţi, presupunînd din spusele servitorilor că nepoata lor se îmbolnăvise subit; dar, liniştindu-i imediat din acest punct de vedere, Elizabeth le comunică nerăbdătoare cauza pentru care-i chemase, citindu-le cele două scrisori, cu glas tare, stăruind asupra post-scriptumului dintr-a doua cu o energie plină de temeri, fiindcă Lydia nu fusese niciodată una din preferatele lor. Domnul şi doamna Gardiner nu puteau fi decît adînc îndureraţi — nu numai Lydia, ci ei toţi erau amestecaţi în această poveste; şi după primele exclamaţii de surpriză şi oroare, domnul Gardiner promise din toată inima întreg ajutorul ce-i stătea în putinţă. Elizabeth, deşi nu se aşteptase la altceva, îi mulţumi cu lacrimi de recunoştinţă; şi toţi trei fiind însufleţiţi de acelaşi gînd, hotărîră grabnic totul pentru plecare. Urmau să plece cît mai curînd posibil.

— Dar ce facem cu vizita la Pemberley? strigă doamna Gardiner. John ne-a spus că domnul Darcy se afla aici cînd ai trimis după noi. E adevărat?

— Da; şi i-am spus că nu ne vom putea ţine promisiunea. *Lucrul acesta* este stabilit.

— Ce este stabilit? repetă mătuşa, în timp ce fugea în cameră pentru a se pregăti de drum. Sînt ei oare în asemenea termeni încît ea să-i spună tot adevărul? Oh! Dacă aş şti cum s-au petrecut lucrurile!

Dorinţele însă erau zadarnice sau, în cazul cel mai bun, puteau servi numai ca s-o amuze în zorul şi vîltoarea orei ce urmă.

Dacă Elizabeth ar fi avut răgazul să se destindă, ar fi rămas convinsă că cineva atît de nenorocit ca ea nu mai era bun de nimic; dar a avut, ca şi mătuşa, partea ei de treburi şi, printre altele, trebuia să scrie tuturor prietenilor din Lambton scrisori cu scuze născocite pentru grabnica lor plecare. Totuşi, într-o oră erau toate gata; cum între timp domnul Gardiner plătise contul la han, nu le mai rămînea nimic de făcut decît să plece; şi Elizabeth, după tot chinul din dimineaţa aceea, se văzu, într-un timp mai scurt decît şi-ar fi putut închipui, instalată în trăsură şi în drum spre Longbourn.

Capitolul XLVII

— M-am gîndit din nou la toate, Elizabeth, spuse unchiul, pe cînd ieşeau afară din oraş, şi, într-adevăr, după o matură gîndire, sînt mult mai înclinat să judec povestea aşa cum judecă sora dumitale mai mare. Mi se pare atît de neverosimil ca un tînăr să aibă asemenea intenţii faţă de o fată care nu este în nici un caz lipsită de protecţie sau singură pe lume şi care era în momentul acela invitata soţiei colonelului lui, încît sînt foarte înclinat să sper numai bine. S-ar putea el oare aştepta ca familia ei să nu intervină? S-ar putea el oare aştepta să mai aibă loc în regiment după un astfel de afront făcut colonelului Forster? Tentaţia nu este pe măsura riscului.

— Crezi cu adevărat asta? exclamă Elizabeth, înviorîndu-se pentru o clipă.

— Pe cuvîntul meu, interveni doamna Gardiner, încep să fiu de părerea unchiului dumitale. Este într-adevăr o prea mare încălcare a decenţei, a onoarei, a interesului ca el să se facă vinovat de aşa ceva. Nu pot avea o părere atît de proastă despre Wickham. Dar tu, Lizzy, îl poţi oare desconsidera într-atît, încît să-l crezi în stare de aşa ceva?

— Poate că nu într-atît, încît să-şi uite propriul lui interes. Dar de toate celelalte, pot să-l cred în stare. Dacă într-adevăr s-ar putea să fie aşa! Dar nu îndrăznesc să sper. De ce nu şi-au continuat drumul spre Scoţia, dacă ar fi aşa?

— În primul rînd, răspunse domnul Gardiner, nu există nici o dovadă absolută că n-au plecat în Scoţia.

— Oh! Dar faptul că au schimbat cupeul pe o trăsură de piaţă constituie o dovadă foarte serioasă! Şi în afară de asta, nu s-a dat de urma lor pe drumul către Barnet!

— Ei bine, atunci să presupunem că sînt la Londra. S-ar putea să se fi dus acolo numai pentru a se ascunde — nu cu vreun alt scop mai special. Probabil că n-au cine ştie ce bani nici unul, nici celălalt; şi s-ar putea să li se pară mai economic, deşi mai puţin expeditiv, să se

căsătorească la Londra, decît în Scoția.

— Dar de ce tot acest secret? De ce teama de a fi descoperiți? De ce trebuie să se căsătorească în ascuns? Oh! Nu, nu, nu pare plauzibil. Prietenul lui cel mai apropiat, se vede din relatarea Janei, era convins că nu avea nici o intenție să se însoare cu ea. Wickham nu se va căsători niciodată cu o femeie fără avere. Nu şi-o poate îngădui. Şi ce calități are Lydia, ce farmece în afară de tinerețe, sănătate şi o fire veselă, care să-l determine ca, de dragul ei, să piardă şansa de a se căpătui printr-o căsătorie avantajoasă. Cît priveşte neplăcerile de care s-ar putea teme pentru faptul că regimentul cunoaşte fuga lui dezonorantă cu ea, nu sînt în stare să spun nimic pentru că nu ştiu nimic despre consecințele ce le-ar avea un astfel de pas. Dar în privința celeilalte obiecții a dumitale, mă tem că nici nu intră în discuție. Lydia nu are frați care să intervină; şi el şi-ar putea închipui, din comportarea tatălui meu, din indolența şi lipsa de atenție pe care părea întotdeauna s-o aibă față de cele ce se întîmplau în familia lui, că *dînsul* va face la fel de puțin şi se va preocupa de toate astea la fel de puțin ca oricare alt tată.

— Dar poți să crezi că Lydia e atît de desprinsă de toate, în afară de dragostea ei pentru el, încît să consimtă să trăiască cu el altfel decît măritată?

— Pare a fi şi este într-adevăr cît se poate de revoltător, replică Elizabeth cu ochii plini de lacrimi, să fii silit să ai îndoieli asupra cinstei şi decenței surorii tale, în ce priveşte acest aspect. Dar într-adevăr nu ştiu ce să spun. Poate că nu sînt dreaptă cu ea. Este însă foarte tînără; n-a fost niciodată învățată să se gîndească la lucruri serioase; şi, în ultimele şase luni — nu, in ultimul an de zile — nu s-a ocupat decît de distracții şi frivolități. I s-a îngăduit să-şi folosească timpul la modul cel mai trândav şi cel mai uşuratic cu putință şi să-şi însuşească drept bună orice părere îi ieşea în cale. De cînd regimentul a fost încartiruit la Meryton, n-a mai avut în minte altceva decît dragostea, flirtul şi ofițerii. *A* făcut tot ce i-a stat în putință, vorbind şi gîndindu-se numai la aceste lucruri, ca să dea — cum să-i spun? — o mai mare amploare pornirilor ei care sînt, în mod firesc, destul de exuberante. Şi ştim cu toții că Wickham are tot farmecul şi toată dibăcia care pot cuceri o femeie.

— Vezi însă că Jane, spuse mătuşa ei, nu are o părere atît de rea despre Wickham, încît să-l creadă în stare de această tentativă.

— Despre cine crede Jane vreodată ceva rău? Şi pe cine oare — oricare i-ar fi fost comportarea anterioară — l-ar crede ea în stare de o astfel de tentativă, pînă la proba contrarie? Jane însă ştie, tot atît de bine ca şi mine, cine este Wickham în realitate. Ştim şi ea şi eu că este un depravat, în toate sensurile cuvântului; că nu este nici integru, nici om de onoare; că este tot atît de fals şi de înşelător pe cît este de insinuant.

— Şi ştii cu adevărat toate astea? întrebă doamna Gardiner care ardea de curiozitate să afle sursa de informații a Elizabethei.

— Ştiu sigur, răspunse Elizabeth, roşind. Ți-am povestit mai deunăzi despre purtarea lui infamă față de domnul Darcy; şi dumneata însăți ai auzit, cînd ai fost ultima oară la Longbourn, în ce fel vorbea despre omul care s-a purtat cu el cu atîta îngăduință şi generozitate. Şi mai sînt şi alte lucruri pe care nu-mi pot îngădui — care nu merită să fie relatate; dar minciunile lui în legătură cu toată familia de la Pemberley nu au sfîrşit. Din cele ce-mi spusese despre domnişoara Darcy, eram pregătită să văd o fată mîndră, distantă, dezagreabilă. Totuşi, el ştia că este tocmai contrariul. Ştia desigur că este prietenoasă şi lipsită de pretenții, aşa cum am constatat noi.

— Dar Lydia nu ştie nimic din toate astea? E cu neputință ca ea să nu cunoască lucruri pe care dumneata şi Jane le ştiți atît de bine.

— Oh! Da! Acesta este lucrul cel mai rău dintre toate. Pînă la vizita mea în Kent, unde i-am văzut atît de des pe domnul Darcy şi ruda lui, colonelul Fitzwilliam, nu cunoşteam nici eu adevărul, iar cînd m-am întors acasă, regimentul urma să plece din Meryton într-o săptămînă-două. Aşa stînd lucrurile, nici Jane, căreia îi povestisem totul, nici eu nu am crezut că era necesar să dăm în vileag ceea ce ştiam; căci cui i-ar fi putut fi de folos ca buna părere generală despre el să fie răsturnată? Chiar şi atunci cînd s-a hotărît ca Lydia să plece cu doamna Forster, nu mi s-a părut deloc necesar să-i deschid ochii asupra lui. Ca ea să fie în pericol pentru că i-am ascuns adevărul, nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte. Ca acest lucru să aibă o asemenea consecință, vă puteți închipui că era destul de departe de gîndul meu.

— Cînd au plecat cu toții la Brighton deci nu aveai nici un motiv, presupun, să crezi că se iubeau.

— Nici cel mai neînsemnat. Nu-mi pot aminti vreun semn de afecțiune din partea unuia sau a celuilalt; şi dacă am fi băgat de seamă aşa ceva, trebuie să ştii că familia noastră nu este dintre acelea care lasă să-i scape un asemenea prilej. Cînd Wickham a intrat în acest regiment, Lydia a fost destul de dispusă să-l admire; dar aşa am fost toate. Toate fetele din Meryton sau din împrejurimi îşi ieşiseră din minți din cauza lui, în primele două luni; el însă nu i-a acordat

Lydiei nici o atenție specială; şi, ca urmare, după ce l-a admirat cu înflăcărare un timp, capriciul pentru el a slăbit şi alți ofițeri din regiment, care i-au acordat mai multă atenție, au devenit preferații ei.

E uşor de închipuit că orîcît de puține elemente noi se mai adăugau la temerile, speranțele şi presupunerile lor, prin dezbaterea acestui subiect pasionant, nici un altul nu le-a putut reține multă vreme atenția, tot timpul cît a durat călătoria. Din gîndurile Eiizabethei n-a dispărut nici o clipă. Țintuit în mintea ei de cei mai aprig dintre chinuri — învinuirile ce singură şi le aducea — ea nu găsi o clipă de răgaz sau de uitare.

Au călătorit cît s-a putut de repede; şi, cu o noapte dormită pe drum, au ajuns la Longboum a doua zi, pe la vremea mesei. Elizabeth se mîngîia cu gîndul că Jane nu obosise de prea lungă aşteptare.

Micuții Gardiner, atraşi de vederea unei trăsuri, se aflau pe treptele casei, cînd aceasta a intrat pe alee; şi cînd s-a oprit în fața uşii principale, uimirea fericită care le-a iluminat chipurile şi le-a cuprins toată făptura, manifestîndu-se în sărituri şi zbenguieli, a fost primul semn de bucuros "bun venit".

Elizabeth sări jos; şi după ce-i sărută în grabă, zori înspre vestibul, unde o întîmpină imediat Jane care, venind din camera mamei lor, coborîse scările în goană.

Elizabeth o îmbrățişă cu dragoste, ochii amîndurora fiind plini da lacrimi, şi-o întrebă, fără să piardă o clipă, dacă aflaseră ceva despre fugari.

— Nu încă, replică Jane, dar acum, că scumpul meu unchi a venit, sper că totul va fi bine.

— Tata e la oraş?

— Da, a plecat marți, aşa cum ți-am scris.

— Şi ați primit des veşti de la el?

— Numai o singură dată. Mi-a scris miercuri cîteva rînduri ca să ne comunice că a ajuns cu bine şi să-mi spună ce măsuri a luat, căci îi rugasem în mod special. A adăugat numai că nu-mi va scrie pînă ce nu va avea ceva important de anunțat.

— Şi mama, ce face mama? Ce faceți voi, toate?

— Mama este destul de bine, cred, deşi teribil de abătută. Este sus şi se va bucura grozav să vă vadă. Nu iese încă din camera ei. Mary şi Kitty, slavă cerului, sînt foarte bine,

— Dar tu? Ce faci tu? întrebă Elizabeth. Eşti palidă. Prin cîte trebuie să fi trecut!

Sora ei o asigură totuşi că se simțea foarte bine; şi conversația, care avusese loc în timp ce domnul şi doamna Gardiner se ocupau de copiii lor, luă sfîrşit, căci se apropiau de ele toți ceilalți. Jane alergă la unchiul şi mătuşa ei; le ură bun sosit şi le mulțumi printre zîmbete şi lacrimi.

După ce intrară cu toții în salon, întrebările pe care Elizabeth le pusese deja au fost — bineînțeles — repetate de ceilalți şi văzură imediat că Jane nu le putea da nici o ştire. Totuşi, optimismul ei, întreținut de inima-i plină de bunăvoință, nu o părăsise încă; aştepta mereu să se sfîrşească totul cu bine şi spera că în dimineața următoare *va* sosi o scrisoare, fie de la Lydia, fie de la tatăl ei, care să-i informeze despre felul cum mergeau lucrurile şi poate chiar să le anunțe căsătoria.

Doamna Bennet, în apartamentul căreia se duseră după cîteva minute de conversație, le primi aşa cum era de aşteptat; cu lacrimi, regrete şi lamentații, invective la adresa purtării ticăloase a lui Wickham şi plîngeri despre nedreptatea şi suferințele îndurate de ea, acuzînd pe toată lumea, cu excepția persoanei a cărei dezastruoasă indulgență era cauza principală a erorilor fiicei sale.

— Dacă aş fi putut să-mi impun punctul de vedere, spuse ea, şi să plec la Brighton cu toată familia, *asta* nu s-ar fi întîmplat; dar scumpa şi sărmana Lydia nu a avut pe nimeni care să-i poarte de grijă. De ce au scăpat-o Forsterii din ochi? Sînt convinsă că a fost din partea lor o mare nebăgare de seamă, sau aşa ceva, pentru că ea nu este genul de fată care să facă una ca asta, dacă ar fi fost bine păzită. Am fost tot timpul convinsă că nu sînt deloc indicați s-o aibă în grijă; dar, ca de obicei, nu s-a ținut seama de mine. Biata, draga copilă! Şi iată că domnul Bennet a plecat şi ştiu că are să se bată în duel cu Wickham, pe unde l-o găsi, şi o să fie ucis, şi ce-o să se-ntîmple cu noi toate? Familia Collins o să ne dea afară, înainte ca el să fi apucat să se răcească bine în groapă; şi dacă n-ai să fii bun cu noi, dragă frate, nu ştiu ce-o să ne facem.

Toți protestară vehement împotriva unor idei atît de îngrozitoare; iar domnul Gardiner, după ce o asigură cum putu mai bine de toată dragostea ce i-o purta ei şi întregii familii, îi spuse că avea de gînd să fie la Londra chiar a doua zi şi că-l va ajuta pe domnul Bennet în toate încercările de a o găsi pe Lydia.

— Nu te lăsa pradă unor îngrijorări inutile, adăugă el. Cu toate că sînt motive să ne aşteptăm la tot ce poate fi mai rău, nu este cazul să luăm asta drept sigur. N-a trecut nici o săptămînă de cînd au plecat la Brighton.În cîteva zile s-ar putea să căpătăm ceva veşti de la ei;

şi pînă ce nu vom afla că nu s-au căsătorit şi că nu au de gînd să se căsătorească, să nu socotim totul pierdut. Cum voi ajunge în oraş, mă voi duce la cumnatul meu şi-am să-l fac să vină cu mine acasă, în strada Gracechurch, şi pe urmă ne vom sfătui ce avem de făcut.

— Oh! Dragă frate! replică doamna Bennet. Asta e exact ce am dorit din inimă. Şi cînd ai să ajungi la oraş, fă orice şi găseşte-i oriunde s-or fi aflînd şi dacă nu s-au căsătorit încă *fă-i* să se căsătorească. Iar în privinţa trusoului, nu-i lăsa să întîrzie pentru asta; spune-i Lydiei că o să capete cîţi bani o să vrea ca să şi-l cumpere după ce se vor căsători. Şi mai presus de toate, împiedică-l pe domnul Bennet să se bată. Spune-i în ce stare îngrozitoare mă aflu — că mi-am ieşit din minţi de spaimă şi că simt aşa nişte nelinişti şi tremurături peste tot, aşa nişte spasme într-o parte şi dureri de cap, şi aşa nişte bătăi de inimă, încît n-am pic de odihnă, nici noaptea şi nici ziua. Şi spune-i dragei mele Lydia să nu ia nici o hotărîre în privinţa trusoului pînă ce nu ne-om vedea, pentru că nu ştie care sînt magazinele cele mai bune. Oh! dragă frate, ce bun eşti! Ştiu că ai să le aranjezi pe toate.

Domnul Gardiner însă, deşi o asigură din nou de toată grija lui pentru cauza încredinţată, nu putu să n-o sfătuiască să fie cumpătată în speranţele ca şi în temerile ei; şi după ce tot vorbi cu ea în felul acesta pînă ce bucatele fură aduse la masă, o lăsară să-şi descarce nervii pe menajera care se ocupa de dînsa, cînd fiicele lipseau.

Deşi fratele şi cumnata ei erau convinşi că nu era cazul ca dînsa să se izoleze astfel de restul familiei, nu încercară să se opună, fiindcă ştiau că nu era destul de prudentă pentru a nu vorbi în faţa servitorilor, în timp ce aceştia serveau la masă, şi considerară că era mai bine ca numai una dintre femeile de serviciu, şi anume aceea în care puteau avea mai multă încredere, să-şi arate înţelegerea pentru toate temerile şi dorinţele ei, în această chestiune.

Curînd intrară în sufragerie Mary şi Kitty, care fuseseră prea ocupate în camerele lor pentru a-şi face apariţia mai înainte. Una venea de la cărţile ei şi cealaltă de la oglinda ei. Chipurile amîndurora erau totuşi destul de calme şi la nici una dintre ele nu se vedea vreo schimbare, afară de faptul că pierderea surorii preferate, ori furia ce-o resimţea din această cauză, pusese în glasul lui Kitty un timbru ceva mai arţăgos decît de obicei. Cît despre Mary, era destul de stăpînă pe ea pentru a-i şopti Elizabeth-ei, cu un aer de gravă cugetare, cînd se aşezară la masă:

— Aceasta este o întâmplare cît se poate de nefericită şi se va vorbi probabil mult despre ea. Dar trebuie să stăvilim valul de răutate şi să ne turnăm una alteia balsamul mîngîierii de soră pe inimile noastre rănite. Apoi, cum nu remarcă la Elizabeth nici cea mai mică dorinţă de a-i da un răspuns, adăugă: Oricît de nenorocită ar fi această întîmplare pentru Lydia, putem trage din ea următoarea lecţie folositoare: că la o femeie, pierderea virtuţii este de nereparat, că un pas greşit o duce la dezonoare definitivă, că reputaţia ei este un lucru tot atît de fragil pe cît este de frumos şi că nu se poate comporta niciodată îndeajuns de prudent faţă de cei nedemni, de sex opus.

Elizabeth îşi ridică ochii la aer de uimire, dar era prea amărîtă pentru a da vreun răspuns. Mary continuă totuşi să se consoleze singură cu acest gen de învăţături morale deduse din nenorocirea prin care treceau.

În cursul după-amiezii, cele două domnişoare Bennet mai mari reuşiră să fie singure timp de o jumătate de oră şi Elizabeth profită imediat de această ocazie pentru a pune întrebări la care Jane era tot atît de nerăbdătoare să răspundă. După ce deplînseră împreună groaznicele urmări ale întîmplării, urmări pe care Elizabeth, ca toţi ceilalţi, le considera drept sigure şi despre care domnişoara Bennet n-ar fi putut spune ca erau cu totul imposibile, cea dintîi continuă, rugînd-o:

— Dar spune-mi absolut tot, tot ce n-am aflat încă. Dă-mi şi alte amănunte. Ce a zis colonelul Forster? N-a avut nici un fel de bănuială înainte ca fuga lor să fi avut loc? Trebuie să-i fi văzut mereu nedespărţiţi.

— Colonelul Forster a recunoscut că bănuise adesea că exista o oarecare înclinaţie, îndeosebi din partea Lydiei; nimic însă care să-l alarmeze. Sînt atît de mîhnită pentru el. Purtarea lui a fost extrem de atentă şi amabilă. Intenţiona să vină la noi pentru a ne asigura de simpatia sa, înainte de a fi avut cea mai vagă idee că ei nu plecaseră în Scoţia. Cum a auzit acest zvon s-a grăbit să vină încoace.

— Şi Denny era convins că Wickham nu avea de gînd să se însoare? Cunoştea intenţia lor de a fugi împreuna.? Colonelul Forster a vorbit chiar el cu Denny?

— Da, dar întrebat fiind de *dînsul,* Denny a negat că ar fi ştiut ceva despre planul lor şi s-a ferit să-şi spună părerea. Nu şi-a reafirmat convingerea că ei nu se vor căsători şi *lucrul acesta* mă face sa sper că s-ar putea să fi fost înţeles greşit, mai înainte.

— Şi, pînă la sosirea colonelului Forster, nici unul dintre *voi* n-a avut vreo îndoială în privinţa faptului că se căsătoriseră cu adevărat?

— Cum s-ar fi putut să *ne* treacă prin minte aşa ceva? Am fost puţin îngrijorată, mi-a fost oarecum teamă pentru fericirea surorii mele ca soţie a lui Wickham, pentru că ştiam că purtarea lui nu fusese întotdeauna foarte corectă. Tata şi mama nu ştiau nimic despre asta; simţeau numai că această căsătorie era o imprudenţă. Apoi Kitty ne-a mărturisit, cu un sentiment firesc de triumf, fiindcă ştia mai mult decît noi ceilalţi, că în ultima ei scrisoare Lydia o pregătise că va face acest pas. Ea ştia, se pare, că erau îndrăgostiţi unul de altul, de cîteva săptămîni.

— Dar nu dinainte de a pleca la Brighton?

— Nu, cred că nu.

— Crezi cumva că şi colonelul Forster are o părere proastă despre Wickham? Cunoaşte adevăratul lui caracter?

— Trebuie să-ţi mărturisesc că nu a mai vorbit despre Wickham atît de bine ca în trecut. Îl crede imprudent şi risipitor. Şi de cînd cu această tristă întîmplare, se spune că a plecat din Meryton dator vîndut; sper să nu fie însă adevărat.

— Oh! Jane, dacă n-am fi păstrat secretul, dacă am fi spus ce ştiam despre el, nu s-ar fi putut întîmpla aşa ceva!

— Poate că ar fi fost mai bine, replică Jane. Dar a da în vileag vechile greşeli ale cuiva, fără să ştii care-i sînt gîndurile în prezent, părea un lucru nejustificat. Noi am procedat astfel cu cele mai bune intenţii.

— V-a putut repeta colonelul Forster amănunte din bileţelul Lydiei către soţia lui?

— Ni l-a adus să-l vedem.

Şi Jane îşi scoase punguţa din buzunar şi îi dădu Elizabethei biletul, care suna astfel:

Scumpa mea Harriet,

O să rîzi cînd vei afla unde am plecat, şi nu mă pot stăpîni să nu rîd eu însămi de surpriza voastră, mîine dimineaţă, cînd se va observa lipsa mea. Plec la Gretna Green şi dacă nu poţi ghici cu cine, am să cred că eşti o prostuţă, pentru că există un singur om pe lume pe care-l iubesc, şi el e un înger. Fără el n-aş putea fi fericită, aşa că nu socoti plecarea mea drept o nenorocire. Dacă nu-ţi place, nu e nevoie să le trimiţi vorbă la Longbourn despre plecarea mea, fiindcă surpriza o să fie şi mai mare cînd am să le scriu şi am să-mi pun semnătura: Lydia Wickham. Ce glumă grozavă o să fie! De-abia pot să-ţi scriu de rîs. Te rog, scuză-mă faţă de Pratt că nu-mi pot ţine făgăduiala de a dansa cu el astă-seară. Spune-i că nădăjduiesc c-o să mă scuze cînd va afla totul şi spune-i că am să dansez cu el, cu cea mai mare plăcere, la balul viitor la care ne vom întîlni. Am să trimit după lucrurile mele cînd am să ajung la Longbourn, dar aş dori să-i spui lui Sally să cîrpească o ruptură mare la rochia de muselină înainte de a mi-o împacheta. La revedere. Transmite colonelului Forster toată dragostea mea. Sper că veţi ciocni un pahar pentru plăcuta noastră călătorie.

Prietena ta afectuoasă,
Lydia Bennet.

— Oh! zăpăcita, ce zăpăcită e! strigă Elizabeth, cînd sfîrşi de citit. Asta e scrisoare s-o scrii într-o asemenea clipă! Biletul dovedeşte însă că, cel puţin *ea,* privea cu seriozitate scopul călătoriei. Indiferent de ce ar fi putut-o el convinge după aceea, în ceea ce o priveşte n-a fost vorba de un *plan* ruşinos. Bietul tata! Cît l-o fi durut!

— Nu am văzut în viaţa mea pe nimeni atît de lovit. Timp de zece minute n-a putut scoate o vorbă. Mamei i s-a făcut rău, pe loc, şi toată casa era înnebunită.

— Oh! Jane, întrebă Elizabeth, a mai rămas vreunul dintre servitori care să nu fi aflat întreaga poveste, mai înainte de căderea serii?

— Nu ştiu; sper că a mai rămas. Dar în asemenea împrejurare, este foarte greu să te stăpîneşti. Mama a făcut o criză de isterie şi, deşi am încercat să-i dau tot ajutorul ce-mi stătea în putere, mă tem că n-am făcut tot ce ar fi trebuit să fac. Dar groaza de ceea ce se putea întâmpla aproape că-mi luase minţile.

— Îngrijirile pe care a trebuit să i le dai au fost prea mult pentru tine! Nu arăţi bine! Dacă aş fi fost cu tine! Ai purtat singură toată grija şi neliniştea.

— Mary şi Kitty au fost foarte drăguţe şi sînt convinsă că ar fi împărţit cu mine toată oboseala, dar nu am crezut că este bine, nici pentru una, nici pentru cealaltă. Kitty este slăbuţă şi delicată, iar Mary studiază atît demult că nu trebuie să i se ia din orele de odihnă. Mătuşa Philips a venit la Longbourn marţi, după plecarea tatii, şi-a fost atît de bună încît a rămas cu

mine pînă joi. Ne-a fost tuturor de mare folos şi ajutor. Şi Lady Lucas a fost foarte drăguță; miercuri dimineața a venit pe jos pînă aici ca să deplîngă, alături de noi, cele întîmplate şi să-şi ofere serviciile ei sau ale oricăreia dintre fiicele sale, dacă ne-ar fi putut fi de ajutor.

— Făcea mai bine să stea acasă la ea strigă Elizabeth. Poate a fost bine intenționată, dar într-o nenorocire ca asta, e recomandabil să-ți vezi, cît mai puțin, vecinii. Ajutorul este imposibil; mîngîierea, de nesuferit. Lasă-i să fie satisfăcuți şi să triumfe asupra noastră, de la distanță.

Eiizabeth continuă apoi să se intereseze de măsurile pe care tatăl lor avea de gînd să le ia la oraş, pentru a o aduce înapoi pe fiica sa.

— Cred că avea de gînd, răspunse Jane, să se ducă la Epsom, unde au schimbat caii ultima oară, să-i găsească pe surugii şi să încerce să scoată ceva de la ei. Voia în primul rînd să afle numărul trăsurii de piață care i-a luat de la Clapham. Aceasta sosise din Londra cu un pasager; şi cum dînsul îşi închipuie că trecerea dintr-o trăsură într-alta a unui domn şi a unei doamne poate fusese remarcată, avea de gînd să facă cercetări la Clapham. Dacă putea descoperi cumva unde îl lăsase vizitiul pe călătorul precedent, era hotărît să facă acolo cercetări şi spera să nu fie imposibil să afle locul de staționare şi numărul trăsurii. Nu ştiu să fi făcut alte planuri; dar era atît de zorit să plece, şi atît de descumpănit, încît de-abia am reuşit să aflu şi atît.

Capitolul XLVIII

A doua zi de dimineață, sperau, cu toții să primească o scrisoare de la domnul Bennet, dar poşta sosi fără să aducă un singur rînd din partea lui. Toată familia ştia că de obicei el era corespondentul cel mai neglijent şi cel mai leneş; dar într-o astfel de împrejurare, nădăjduiseră că va face un efort. Au fost siliți să tragă concluzia că nu avea nici o veste plăcută de comunicat, dar ar fi fost bucuroşi să fie siguri chiar şi de *asta.* Domnul Gardiner aşteptase numai poşta pentru a porni la drum.

După plecarea lui, avură, cel puțin siguranța că vor primi mereu ştiri despre cele ce se petreceau; şi la despărțire, unchiul promisese să-l convingă pe domnul Bennet să se întoarcă la Longbourn cît mai curînd va putea, spre marea uşurare a *doamnei* Bennet care considera că e singura garanție pentru ca soțul ei să nu fie ucis în duel.

Doamna Gardiner, fiind sigură că prezența ei ar putea fi de folos nepoatelor sale, urma să rămînă împreună cu copiii, încă vreo cîteva zile, la Hertfordshire. Participa la îngrijirile pe care fetele le dădeau doamnei Bennet şi, în orele libere, era pentru ele o adevărată binecuvîntare. Cealaltă mătuşă le vizita şi ea destul de des şi întotdeauna, după cum spunea, cu scopul de a le îmbărbăta deşi, cum nu venea niciodată fără să le raporteze vreun nou exemplu de extravaganță sau incorectitudine a lui Wickham, rareori pleca de acolo fără să le lase mai descurajate decît le găsise.

Întregul Meryton părea că se străduieşte să-l ponegrească pe acela care, cu trei luni mai înainte, fusese, pentru ei, aproape ca un înger al luminii. Se susținea că avea datorii la toți negustorii din localitate; şi îşi extinsese intrigile amoroase, onorate toate cu titlul de seducție, asupra fiecărei familii de negustor. Toți declarau că era tînărul cel mai ticălos din lume; şi toți începură să descopere că fuseseră întotdeauna neîncrezători în aparența lui de om cumsecade. Deşi Elizabeth nu acorda încredere la mai mult de jumătate din cele ce se spuneau, credea destul pentru ca prima ei convingere cu privire la nenorocirea Lydieî să devină şi mai certă; chiar şi Jane, care credea şi mai puțin din cele ce auzea, pierduse aproape orice nădejde, mai ales că, după toate probabilitățile, era timpul, dacă ei s-ar fi dus în Scoția — ceea ce ea nu încetase nici un moment să spere — să fi primit ceva veşti de la ei.

Domnul Gardiner plecase din Longbourn duminică. Marți, doamna Gardiner primi o scrisoare de la el. Îi informa că, imediat după sosire, îl găsise pe cumnatul lui şi-l convinsese să vină în strada Gracechurch; că înainte de sosirea lui, domnul Bennet fusese la Epsom şi Clapham, fără a obține însă vreo informație mulțumitoare; şi că acum era hotârît să întrebe la toate hotelurile mai mari din oraş, deoarece domnul Bennet credea că fugarii au tras poate la unul dintre ele, cum au ajuns la Londra, înainte de a găsi o locuință. Domnul Gardiner nu se aştepta la vreun succes de pe urma acestei investigații, intenționa însă să-l ajute, cumnatul lui fiind ferm hotărît să procedeze astfel. Adăuga că domnul Bennet părea că nici nu se gîndeşte să părăsească în acel moment Londra, şi promitea să scrie din nou, în curînd. Mai era şi un post-scriptum, după cum urmează:

I-am scris colonelului Forster, rugîndu-l să afle, dacă este posibil, de la vreunul

dintre intimii tînărului, din regiment, dacă Wickham are vreo rudă sau cunoştinţă care să ştie în ce parte a oraşului s-ar putea ascunde acum. Dacă s-ar găsi cineva la care să apeleze pentru a afla vreun fir conducător de acest fel, ar fi de foarte mare ajutor. În momentul de faţă, nu avem nici un fel de indicii. Colonelul Forster, cred, va face tot ce-i va sta în putinţă ca să ne ajute în această chestiune. Dar după ce m-am mai gîndit, poate că Lizzy ne-ar putea spune, mai bine decît oricine altul, ce rude în viaţă are el acum.

Elizabethei nu-i era greu să înţeleagă de unde venea acest respect pentru cele ce-ar fi ştiut ea; dar nu-i era cu putinţă să dea vreo informaţie atît de mulţumitoare pe cît o merita acest omagiu.

Nu auzise niciodată ca el să fi avut vreo rudă, în afară de tată şi mamă, ambii fiind morţi de ani de zile. Era totuşi posibil ca vreunul dintre tovarăşii de regiment să fie în stare să dea mai multe informaţii; şi, deşi ea nu era prea optimistă, era o încercare ce merita să fie făcută.

Fiecare zi la Longbourn era acum plină de nelinişte; dar nelinişte creştea la maximum în jurul orei cînd trebuia să vină poşta. Sosirea scrisorilor era primul mare motiv de nerăbdare în fiecare dimineaţă. Prin scrisori urma să se comunice orice ar fi fost, bun sau rău, şi se aşteptau ca fiecare zi să le aducă vreo veste importantă.

Dar înainte de a mai primi ceva de la domnul Gardiner, sosi o scrisoare pentru domnul Bennet dintr-altă parte — de la domnul Collins; iar Jane, care primise dispoziţia să deschidă toată corespondenţa care ar sosi în lipsa tatălui său, o citi; Elizabeth, ştiind ce ciudăţenie constituia întotdeauna o scrisoare a lui Collins, citi şi ea peste umărul Janei cele ce urmează:

Scumpul meu domn,

Mă simt chemat, datorită legăturilor dintre noi, şi poziţiei mele în lume, să deplîng alături de dumneavoastră durerea de care aţi fost lovit şi despre care am fost informaţi ieri, printr-o scrisoare din Hertfordshire. Fiţi sigur, scumpe domn, că doamna Collins şi cu mine personal vă compătimim sincer, pe dumneavoastră şi toată onorabila dumneavoastră familie, în nenorocirea în care vă aflaţi şi care este desigur una dintre cele mai amare, deoarece provine dintr-o cauză pe care timpul nu o poate repara. Din partea mea, nu vor lipsi nici una dintre acele dovezi care ar putea alina o nenorocire atît de îngrozitoare, sau care v-ar putea mîngîia într-o împrejurare ce trebuie să fie, dintre toate, cea mai întristătoare pentru sufletul unui părinte. Moartea fiicei dumneavoastră ar fi fost o binecuvîntare în comparaţie cu aceasta. Şi este cu atît mai regretabil, cu cît sînt temeiuri de a presupune, după cîte mă informează scumpa mea Charlotte, că libertinajul din purtările fiicei dumneavoastră îşi are originea într-o vinovată indulgenţă faţă de ea deşi, în acelaşi timp, spre mîngîierea dumneavoastră şi a doamnei Bennet, sînt tentat să cred că înclinaţiile ei sînt rele de la natură, altfel nu s-ar fi putut face vinovată de o asemenea grozăvie, la o vîrstă atît de fragedă. Oricare ar fi cauza, sînteţi în mod jalnic demn de milă, părere la care se alătură nu numai doamna Collins, ci şi Lady Catherine şi fiica sa, cărora le-am povestit întîmplarea. Ele sînt de acord cu mine că acest pas greşit, al uneia dintre fete, va fi nimicitor pentru norocul tuturor celorlalte; căci cine, aşa cum spune cu mare condescendenţă Lady Catherine însăşi, va mai vrea să intre într-o asemenea familie? Şi această consideraţie mă face să mă gîndesc şi mai mult, cu o mai mare satisfacţie, la un anumit eveniment din noiembrie trecut; căci dacă ar fi fost altfel, ar fi trebuit să fiu amestecat în toată jalea şi dezonoarea dumneavoastră. Daţi-mi voie deci să vă sfătuiesc, scumpul meu domn, să vă consolaţi atît cît este cu putinţă, să izgoniţi pe veci din inima dumneavoastră această fiică nedemnă şi s-o lăsaţi să culeagă fructele oribilului său păcat.

Rămîn, scumpe domn etc. etc.

Domnul Gardiner nu le mai scrise nimic înainte de a primi un răspuns din partea colonelului Forster, şi nici atunci nu avu nimic bun de împărtăşit. Nu s-a găsit nici o singură persoană cu care Wickham să fi avut relaţii şi era sigur că nu avea nici o rudă mai apropiată în viaţă. Avusese înainte un cerc larg de cunoştinţe; dar de cînd intrase în miliţie, se părea că nu legase nici o prietenie mai strînsă cu nimeni din regiment. Nu exista deci nici o persoană la care să se poată apela pentru a obţine vreo ştire despre el. Şi, în starea financiară nenorocită în care se afla, avea toate motivele să se ascundă căci, în afară de teama de a fi descoperit de rudele Lydiei, mai transpirase şi vestea că ar fi lăsat în urma lui datorii de onoare, care se ridicau la o sumă considerabilă. Colonelul Forster credea că era nevoie de mai mult de o mie de lire pentru a se acoperi cheltuielile lui de la Brighton. Datora o mulţime de bani în oraş, dar datoriile lui de onoare erau şi mai mari.

Domnul Gardiner nu încercă să ascundă familiei din Longbourn aceste detalii. Jane le

auzi îngrozită:

— Un cartofor! exclamă ea. La asta nu mă aşteptam; habar n-am avut de acest lucru!

Domnul Gardiner adăuga în scrisoare că se puteau aştepta să-l vadă acasă în ziua următoare, adică sîmbătă. Descurajat de nereuşita tuturor încercărilor făcute, cedase rugăminţii cumnatului său de a se întoarce acasă şi de a-l lăsa pe dînsul să facă, pentru continuarea urmăririi, tot ceea ce împrejurările vor cere. Cînd doamna Bennet fu informată că soţul ei se va întoarce nu se arătă atît de mulţumită cum se aşteptau copiii judecînd după îngrijorarea pe care o avusese pentru viaţa lui.

— Cum? Se întoarce acasă, fără biata mea Lydia? strigă ea. Sigur, n-o să plece din Londra înainte de a-i fi găsit. Dacă se reîntoarce, cine o să se bată cu Wickham şi cine o să-l facă să se însoare cu ea?

Cum doamnei Gardiner începuse să-i fie dor de căminul ei, hotărî să plece împreună cu copiii la Londra concomitent cu întoarcerea domnului Bennet de acolo. Trăsura se duse deci, împreună cu copiii, pînă la prima etapă a călătoriei şi se întoarse înapoi la Longbourn cu stăpînul casei.

Doamna Gardiner pleca de la dînşii cu totul nedumerită în privinţa Elizabethei şi a prietenului ei din Derbyshire, care se ocupase de ea prin acea parte a lumii. Nepoata ei nu-i pronunţase niciodată din proprie iniţiativă numele în faţa lor; iar licărul de nădejde pe care îl avusese doamna Gardiner că va veni o scrisoare din partea lui nu dusese la nimic. De cînd se reîntorsese, Elizabeth nu primise nici una care să fi putut fi de la Pemberley.

Starea nenorocită în care se afla familia ei făcea inutilă orice altă explicaţie a faptului că era abătută: din *aceasta,* deci, nu se putea deduce nimic; deşi Elizabeth, care-şi cunoştea acum destul de bine sentimentele, era perfect conştientă că, dacă n-ar fi ştiut de existenţa lui Darcy, ar fi putut îndura ceva mai uşor grozăvia dezonoarei Lydiei. Ar fi dispensat-o, îşi spunea, de o noapte nedormită din două.

Cînd domnul Bennet sosi, avea aerul său obişnuit, de calm filozofic. Fu tot atît de puţin vorbăreţ ca de obicei, nu pomeni nimic de chestiunea pentru care fusese plecat şi trecu un timp pînă ce fiicele sale avură curajul să vorbească despre acest lucru.

Numai după amiază, cînd veni şi dînsul la ceai, se aventură Elizabeth să atace subiectul; şi atunci, cînd dînsa îşi exprimă, pe scurt, mîhnirea pentru cele prin care desigur trecuse, el replică:

— Nu-mi vorbi despre asta. Cine altul trebuia să sufere dacă nu eu? Eu singur mi-am făcut-o şi e drept s-o îndur.

— Nu trebuie să fii prea aspru cu dumneata, replică Elizabeth.

— Este şi cazul să mă pui în gardă împotriva acestui rău! Natura omenească este atît de înclinată să fie aspră cu ea însăşi! Nu, Lizzy, lasă ca măcar o dată în viaţa mea să simt cît de condamnabil m-am purtat. Nu mă tem că voi fi zdrobit de durere. Va trece destul de repede.

— Crezi că sînt la Londra?

— Da! În ce altă parte s-ar putea ascunde atît de bine?

— Şi Lydia voia mereu să se ducă la Londra, adăugă Kitty.

— E fericită atunci, replică tatăl său sec; iar şederea ei acolo va fi probabil de oarecare durată. Apoi, după o scurtă tăcere, continuă: Lizzy, nu-ţi port pică pentru că ai avut dreptate în ce priveşte sfatul pe care mi l-ai dat în luna mai; şi, luînd în consideraţie cele întîmplate, aceasta dovedeşte oarecare maturitate în gîndire.

Fură întrerupţi de domnişoara Bennet care venise să ia ceaiul şi să-l ducă mamei sale.

— Iată o demonstraţie care are partea ei bună! exclamă dînsul; dă atîta eleganţă nenorocirii! Într-o zi voi face şi eu la fel; voi sta în bibliotecă, cu tichia de noapte pe cap şi în halat de casă, şi vă voi da de lucru cît voi putea mai mult; sau, aş putea amîna pînă ce va fugi şi Kitty.

— N-am să fug, papa, se repezi Kitty arţăgoasă. Dacă *eu* mă voi duce vreodată la Brighton, am să mă port mai bine decît Lydia.

— *Dumneata,* la Brighton! Nu aş avea încredere să te las nici pînă la Eastbourne; şi nici pentru cincizeci de lire! Nu, Kitty, am învăţat cel puţin să fiu cu ochii în patru şi-ai să simţi efectul. Nici un ofiţer să nu mai intre vreodată în casa mea şi nici prin sat să nu mai treacă. Balurile vor fi cu totul interzise, afară doar dacă vei merge cu una dintre surorile dumitale. Şi n-ai să te mai mişti afară din casă, pînă ce nu vei putea dovedi că ai petrecut cel puţin zece minute pe zi într-un mod raţional.

Kitty, care lua toate aceste ameninţări în serios, începu să plîngă.

— Lasă, lasă, spuse el, nu fi amărîtă. Dacă ai să fii cuminte în următorii zece ani, am să te iau la o paradă militară, la sfîrşitul acestui termen.

Capitolul XLIX

La două zile după reîntoarcerea domnului Bennet, pe cînd Jane şi Elizabeth se plimbau împreună printre boschetele din spatele casei, o văzură pe menajeră îndreptîndu-se către ele şi, crezînd că venea să le cheme din partea mamei lor, îi ieşiră în întîmpinare; dar în loc de convocarea la care se aşteptau, cînd se apropiară, ea spuse domnişoarei Bennet:

— Vă cer iertare, domnişoară, că vă deranjez, dar speram că aveţi, poate, ceva veşti bune de la oraş, aşa că am îndrăznit să vin şi să vă întreb.

— Ce vrei să spui, Hill? N-am primit *nimic* de la oraş.

— Dragă domnişoară, strigă doamna Hill tare mirată, nu ştiţi că a sosit din partea domnului Gardiner un curier pentru stăpînul meu? A sosit de o jumătate oră şi i-a adus stăpînului meu o scrisoare.

Fetele o rupseră la fugă, prea nerăbdătoare să ajungă în casă pentru a mai avea vreme de vorbit. Alergară prin vestibul spre sufrageria mică; de acolo în bibliotecă.

Tatăl lor nu se afla nicăieri; şi erau tocmai pe punctul de a de a-l căuta sus, la mama lor, cînd se întîlniră cu feciorul care le informă:

— Domnişoarelor, dacă-l căutaţi pe stăpînul meu, a plecat să se plimbe înspre crîng.

Cînd aflară aceasta, străbătură din nou holul şi fugiră peste peluză, după tatăl lor, care-şi urma hotărît drumul spre o pădurice pe o latură a aleii.

Jane, care nu era nici aşa uşoară şi nici nu avea, ca Elizabeth, obiceiul să alerge, rămase în urmă, în timp ce sora ei, gîfîind, îl ajunse şi-i strigă plină de nerăbdare:

— Oh, papa, ce veşti? Ce veşti? Ai primit o scrisoare de la unchiul?

— Da, am primit o scrisoare de la dînsul, printr-un curier.

— Ei bine, ce veşti a adus? Bune sau rele?

— Le ce bine te poţi aştepta? spuse el, scoţînd scrisoarea din buzunar. Dar poate ai vrea s-o citeşti.

Elizabeth i-o luă cu nerăbdare din mînă. Jane îi ajunse şi ea.

— Citeşte-o tare, zise tatăl lor, pentru că aproape nu ştiu nici eu ce cuprinde.

Gracechurch Street
Luni, august 2

Scumpul meu cumnat,

Pot în sfîrşit să-ţi trimit unele ştiri despre nepoata mea, ştiri care, în general, sper că te vor mulţumi. Sîmbătă, imediat după plecarea dumitale, am avut norocul de a descoperi în ce parte a Londrei se aflau. Amănuntele le rezerv pentru cînd ne vom vedea. Este destul că ştim că au fost descoperiţi. I-am văzut pe amîndoi...

— Atunci, este aşa cum am nădăjduit mereu, strigă Jane. Sînt căsătoriţi.

Elizabeth continuă să citească:

I-am văzut pe amîndoi. Nu s-au căsătorit şi nici n-am avut impresia c-ar intenţiona s-o facă; dar dacă eşti de acord să îndeplineşti angajamentele pe care am îndrăznit să le iau în numele dumitale, sper că nu va trece mult şi se vor căsători. Tot ceea ce ţi se cere este să-i asiguri fiicei dumitale, printr-o foaie dotală, partea care i se cuvine din cele cinci mii de lire ce revin fiicelor, la decesul dumitale şi al surorii mele; şi, în plus, să-ţi iei angajamentul de a-i acorda, cît vei fi în viaţă, una sută lire *per annum.* Acestea sînt condiţiile pe care, luînd totul în consideraţie, nu am şovăit să le accept în numele dumitale, atît cît m-am simţit îndrituit a o face. Voi trimite scrisoarea aceasta prin curier, pentru a nu se pierde deloc timpul cu răspunsul. Poţi, prin urmare, înţelege din aceste date că situaţia financiară a domnului Wickham nu este atît de disperată cum s-a crezut în general. Lumea s-a înşelat în privinţa asta; şi sînt fericit să spun că vor mai rămîne cîţiva bani, chiar după plata tuturor datoriilor, bani care să se adauge la dota nepoatei mele. Dacă, aşa cum cred că va fi cazul, îmi vei trimite împuternicirea de a acţiona în numele dumitale în toată acestă chestiune, voi da imediat instrucţiuni lui Haggerston să redacteze foaia dotală cuvenită. Nu va fi deloc cazul să vii iarăşi la oraş; rămîi deci liniştit la Longbourn şi contează pe diligenţa şi grija mea. Trimite-mi răspuns cît poţi mai repede şi ai grijă să scrii limpede. Am considerat că cel mai bun lucru ar fi ca nepoata mea să se căsătorească aici, la noi, ceea ce sper că vei aproba. Ea va veni aici astăzi. Îţi voi scrie din nou, îndată ce se va mai hotărî ceva.

Al dumitale etc.,
Edw.Gardiner

— Este cu putință? strigă Elizabeth, cînd sfîrşi de citit. Poate fi adevărat că vrea s-o ia de soție?

— Wickham nu este deci atît de rău pe cît l-am crezut, spuse sora ei. Dragă tată, te felicit.

— Ai răspuns la scrisoare? întrebă Elizabeth.

— Nu, dar trebuie să răspund cît mai curînd.

Îl imploră, foarte stăruitor, să nu mai piardă timp şi s-o facă imediat.

— Oh! dragă tată, strigă ea, întoarce-te şi răspunde imediat. Gîndeşte-te cît de importantă este fiecare clipă într-o asemenea împrejurare.

— Dă-mi voie să scriu eu în locul dumitale, spuse Jane, dacă îți displace s-o faci.

— Îmi displace foarte mult, replică el, dar trebuie făcut.

Şi, cu aceste vorbe, porni cu ele înapoi către casă.

— Aş putea să te întreb? spuse Elizabeth... Dar condițiile, presupun, trebuie acceptate.

— Acceptate! Mă simt ruşinat, numai, că cere atît de puțin.

— Şi ei *trebuie* să se căsătorească! Totuşi ştim ce fel de om este.

— Da! Da! Trebuie să se căsătorească. Nu este altceva de făcut. Dar sînt două lucruri pe care doresc foarte mult să le ştiu. Unul este cîți bani a pus unchiul jos pentru a reuşi acest lucru, şi celălalt, cum am să-i pot achita vreodată.

— Bani! Unchiul meu! exclamă Jane, ce vrei să spui, domnule?

— Vreau să spun că nici un bărbat cu mintea întreagă nu s-ar însura cu Lydia pentru o momeală atît de neînsemnată ca o sută pe an, cît timp voi trăi eu, şi cincizeci după ce nu voi mai fi.

— Asta e foarte adevărat, spuse, Elizabeth, deşi nu mi-a trecut prin cap mai înainte. Să i se achite datoriile şi să mai rămînă încă ceva! Oh! Unchiul este, desigur, la mijloc! Ce om bun şi generos! Mă tem că s-a nenorocit. Lucrul acesta nu s-ar fi putut face cu o sumă mică.

— Nu, încuviință tatăl ei, Wickham ar fi un prost dacă ar lua-o cu un ban mai puțin decît zece mii de lire.Mi-ar părea rău să-mi fac o părere atît de proastă despre el, chiar de la începutul relațiilor noastre.

— Zece mii de lire! Doamne fereşte! Cum să înapoiezi măcar jumătate dintr-o asemenea sumă?

Domnul Bennet nu răspunse nimic; şi continuară să meargă în tăcere, fiecare adîncit în propriile gînduri, pînă ce au ajuns lîngă casă. Tatăl se duse în bibliotecă pentru a scrie, iar fetele intrară în salonaş.

— Şi se vor căsători cu adevărat! exclamă Elizabeth imediat ce au fost singure. Ce ciudat! Şi pentru *asta* trebuie să fim şi mulțumite! Sîntem silite să ne bucurăm că se căsătoresc, cu tot caracterul lui infam, cu toată neînsemnata şansă de fericire pe care o au. Oh, Lydia!

— Mă consolez cu gîndul, replică Jane, că dacă n-ar ține cu adevărat la Lydia, cu siguranță că n-ar lua-o. Deşi bunul nostru unchi a făcut ceva ca să-l scape de datorii, nu pot să cred că a avansat zece mii de lire, sau aşa ceva. Dînsul are copii şi s-ar putea să mai aibă. Cum să se dispenseze măcar de jumătate din suma asta?

— Dacă vom reuşi vreodată să aflăm la cît s-au ridicat datoriile lui Wickham, spuse Elizabeth, şi ce sumă s-a depus pe numele lui din partea surorii noastre, vom şti precis cît a făcut domnul Gardiner pentru ei, căci Wickham nu are nici cinci bani ai lui. Nu vom putea niciodată răsplăti bunătatea unchiului şi a mătuşii noastre. A o lua acasă la ei, a-i oferi protecție şi sprijinul lor personal înseamnă un sacrificiu atît de mare făcut pentru ea, încît ani întregi de recunoştință nu sînt de ajuns pentru a-i răsplăti. În clipa asta, ea se află la dînşii. Dacă atîta bunătate nu o va face să se simtă nenorocită, nu-şi va merita niciodată fericirea. Ce clipă pentru ea cînd a dat ochii cu mătuşa!

— Trebuie să uităm cele ce s-au petrecut şi de-o parte şi de cealaltă, spuse Jane. Sper şi sînt încredințată că vor fi totuşi fericiți. Consimțămîntul lui de a se căsători cu Lydia, vreau să cred, este o dovadă că a ajuns să judece cum se cuvine. Dragostea lor reciprocă îi va face mai cumpăniți; şi îmi place să cred că se vor instala atît de tihnit şi vor trăi atît de cuminte încît, cu timpul, se va uita, poate, nebunia lor din trecut.

— S-au purtat în aşa fel, replică Elizabeth, încît nici tu, nici eu, nici nimeni nu va putea să uite vreodată. Este inutil să mai vorbim despre asta.

Fetele îşi aduseră aminte că, după toate probabilitățile, mama lor nu aflase nimic despre cele întîmplate. Se duseră deci în bibliotecă şi-l întrebară pe tatăl lor dacă nu dorea s-o anunțe ele. Dînsul scria şi, fără să-şi ridice capul, replică indifent:

— Cum doriți.

— Putem lua scrisoarea unchiului ca să i-o citim?

— Luați ce vreți şi plecați de aici.

Elizabeth luă scrisoarea de pe birou şi se duseră sus împreună. Mary şi Kitty erau cu doamna Bennet: o singură comunicare deci ajungea pentru toate. După ce o pregătiră pentru veşti bune, scrisoarea a fost citită cu glas tare. Doamna Bennet de-abia putea să se stăpînească. Şi cînd Jane ajunse la pasajul în care domnul Gardiner îşi exprima speranța că Lydia se va căsători curînd, bucuria mamei sale izbucni nestăvilită şi fiecare nouă frază îi mărea exuberanța. Era acum atît de agitată de încîntare pe cît fusese mai înainte de panică şi indignare. Îi era de ajuns să ştie că Lydia sa se va mărita. Nu se simțea tulburată de vreo îngrijorare pentru fericirea ei, nici umilită de vreo amintire a relei ei purtări.

— Scumpa, scumpa mea Lydia! strigă ea, este într-adevăr încîntător. Va fi măritată! Am s-o văd iarăşi! Va fi măritată la şaisprezece ani! Dragul, bunul meu frate! Ştiam eu c-aşa o să se întîmple — ştiam eu că o să se aranjeze totul! Ce dor îmi este s-o văd şi să-l văd şi pe dragul de Wickham! Dar rochiile, rochiile de nuntă! Am să scriu imediat soră-mi Gardiner despre asta. Lizzy, drăguța mea, fugi jos la tata şi întreabă-l cît îi va da. Stai, stai; mă duc eu singură — sun-o pe Hill, Kitty. Mă îmbrac într-o clipă — scumpa, scumpa mea Lydia! Ce fericite vom fi împreună, cînd ne vom reîntîlni!

Fiica sa cea mai mare încercă să-i domolească explozia entuziasmului, îndreptîndu-i gîndurile către obligațiile pe care comportarea domnului Gardiner le creease pentru ei toți.

— Căci datorăm acest fericit sfîrşit, adăugă ea, într-o mare măsură bunătății lui. Sîntem convinse că a garantat personal că-l va ajuta pe domnul Wickham cu bani.

— Ei bine, strigă mama ei, aşa şi trebuia să facă. Cine altul s-o fi făcut dacă nu propriul ei unchi? Dacă nu ar fi avut propria lui familie, ştiți că toți banii lui trebuiau să-mi revină mie şi copiilor mei; şi este prima oară că am primit ceva de la el, în afară de cîteva daruri. Vai! Sînt atît de fericită! În scurt timp voi avea o fată măritată. Doamna Wickham! Ce bine sună! Şi de-abia a împlinit şaisprezece ani, în iunie, anul ăsta. Scumpa mea Jane, sînt atît de tulburată, încît sînt sigură că nu pot să scriu; aşa că am să dictez şi ai să scrii tu pentru mine. Aranjăm noi cu tata în privința banilor, după aceea; dar trusoul trebuie comandat imediat.

Pe urmă, trecu în revistă toate amănuntele cu privire la pînzeturi, museline, batist şi ar fi fost gata să dicteze imediat nişte comenzi foarte copioase dacă Jane, deşi cu oarecare greutate, n-ar fi convins-o să aştepte pînă ce tata va avea răgaz pentru a fi consultat. "O zi de întîrziere, remarcă ea, nu va avea importanță". Mama ei era prea fericită pentru a se mai încăpățîna ca de obicei. Şi-i mai trecură prin minte şi alte planuri.

— Am să plec la Meryton, zise ea, de îndată ce voi fi îmbrăcată, şi-am să-i duc soră-mi Philips veştile bune, bune. Şi la înapoiere, voi merge în vizită la Lady Lucas şi la doamna Long. Kitty, fugi jos şi comandă trăsura. O plimbare la aer o să-mi facă grozav de bine. Fetelor, aveți vreun un comision pentru Meryton? Oh! Uite-o pe Hil! Draga mea Hill, ai auzit veştile bune? Se mărită domnişoara Lydia; şi-ai să primeşti o cupă de *punch* ca să te veseleşti, la nuntă.

Doamna Hill îşi exprimă pe loc bucuria. Elizabeth îi primi împreună cu ceilalți felicitările şi apoi, scîrbită de această nebunie, se refugie în camera ei pentru a se gîndi în voie. Situația bietei Lydia era neîndoielnic, în cel mai bun caz, destul de proastă; totuşi trebuia să fie recunoscătoare că nu era şi mai proastă. Aşa simțea ea; şi deşi, cînd privea în viitor nu se putea aştepta, pe bună dreptate, ca sora ei să se bucure nici de fericire şi nici de o situație socială bună, cînd privea înapoi la ceea ce se temuseră numai cu două ore în urmă, era conştientă de toate avantajele cîştigate.

Capitolul L

Domnul Bennet dorise adesea, înainte de această perioadă a vieții sale, ca în loc să-şi cheltuiască tot venitul, să pună anual deoparte o sumă, pentru ca fiicele şi soția sa, dacă aceasta i-ar supraviețui, să fie mai bine asigurate. Acum o dorea mai mult decît întotdeauna. Dacă şi-ar fi îndeplinit această obligație, nu ar fi fost nevoie ca Lydia să rămînă îndatorată față de unchiul său, pentru tot ce va fi dobîndit drept garanție morală ori materială. Satisfacția de a fi cucerit ca soț pe cel mai nevrednic dintre tinerii din Marea Britanie ar fi revenit atunci celui în drept.

Era adînc mîhnit că o chestiune atît de puțin avantajoasă pentru oricine trebuia să fie încheiată numai pe cheltuiala cumnatului său; şi era hotărît, dacă va fi cu putință, să afle la cît se urca ajutorul acestuia şi să onoreze obligația cît va putea mai repede.

La începutul căsătoriei domnului Bennet, economia fusese considerată cu totul inutilă, pentru că, bineînțeles, urmau să aibă un fiu. Acest fiu ar fi însemnat desființarea clauzei

testamentare, imediat ce va fi atins majoratul, iar văduva şi copiii mai mici ar fi fost, în acest fel, asiguraţi. Veniră pe lume cinci fiice, la rînd, dar fiul se lăsa încă aşteptat; şi mulţi ani după naşterea Lydiei, doamna Bennet fusese sigură că va veni. În cele din urmă, au disperat tot aşteptînd, dar era prea tîrziu pentru a mai face economii. Doamna Bennet n-avea nici un talent pentru aşa ceva şi numai dragostea de independenţă a soţului său îi împiedicase să depăşească venitul ce-l aveau.

Printr-o foaie dotală se alocase doamnei Bennet şi copiilor săi suma de cinci mii de lire. Dar proporţia în care urma să fie atribuită copiilor fusese lăsată la latitudinea părinţilor. Acest punct urma să fie stabilit acum, cel puţin în privinţa Lydiei, iar domnul Bennet nu putea să aibă nici o şovăială în acceptarea propunerii pe care o avea în faţa lui.

În cuvinte de recunoscătoare gratitudine pentru bunătatea cumnatului său — deşi exprimată cît se poate de concis — el aşternu pe hîrtie totala sa aprobare pentru tot ceea ce făcuse şi consimţămîntul de a onora angajamentele luate în numele lui. Nu îşi închipuise niciodată mai înainte că, în cazul cînd Wickham s-ar fi lăsat convins să se însoare cu fiica sa, s-ar fi putut face totul cu atît de puţine inconveniente pentru dînsul, ca prin aranjamentul de faţă. Suta de lire pe care trebuia să le-o plătească anual nu însemna pentru el decît o pierdere de vreo zece lire, deoarece cheltuielile Lydiei, însumînd întreţinerea, banii ei de buzunar şi darurile în bani care ajungeau la ea prin mîinile mamei sale, fuseseră foarte puţin sub această cifră.

O altă surpriză foarte binevenită era că totul se făcea cu un efort minim din partea lui; căci singura lui dorinţă, în momentul de faţă, era să se deranjeze cu această treabă cît se putea mai puţin. După ce primele accese de furie provocate de căutarea Lydiei se potoliseră, el revenise în mod firesc la indolenţa din trecut. Scrisoarea a fost expediată repede căci, deşi leneş cînd trebuia să se apuce de un lucru, o dată ce-l începea, era grăbit să-l termine. Rugă să i se comunice şi alte amănunte în privinţa datoriei pe care o avea faţă de cumnatul său, dar era prea supărat pe Lydia pentru a-i trimite şi ei vreun mesaj.

Vestea bună se întinse repede în toată casa şi, cu aceeaşi rapiditate, printre vecini. Aceştia din urmă o primiră cu o decentă filozofie. Desigur, comentariile ar fi putut fi mai interesante dacă domnişoara Lydia Bennet ar fi dus o viaţă uşuratică la oraş ori, în cea mai fericită alternativă, ar fi fost izolată de lume, la vreo fermă îndepărtată. Totuşi erau multe de spus în legătură cu faptul că o măritau; şi binevoitoarele urări ca totul să se termine cu bine, exprimate mai înainte de bătrînele doamne veninoase din Meryton, pierdură prin această schimbare doar prea puţin din ardoarea de la început, deoarece, cu un astfel de soţ, nefericirea era considerată drept sigură.

Trecuseră două săptămîni de cînd doamna Bennet nu mai coborîse în sufragerie, dar în această fericită zi îşi reluă locul în capul mesei, într-o dispoziţie copleşitor de bună. Nici un simţămînt de ruşine nu-i umbri triumful. Căsătoria uneia dintre fiice, primul obiectiv al dorinţelor sale, de cînd Jane împlinise şaisprezece ani, era acum pe punctul de a se îndeplini, şi toate gîndurile şi vorbele se învîrteau numai în jurul acelor detalii ce ţin de ceremoniile nupţiale elegante ca: muselinuri fine, cupeuri noi şi servitori. Era ocupată cu căutarea unei locuinţe convenabile pentru fiica sa, prin vecinătate; şi, fără să ţină seama sau să ştie ce venituri aveau, respinse multe dintre ele drept nepotrivite ca dimensiuni şi importanţă.

— Haye Park ar merge, spuse ea, dacă famalia Goulding s-ar muta, sau casa mare de la Stoke, dacă salonul ar fi mai spaţios; Ashworth este prea departe. N-aş putea îndura s-o am la zece mile de mine; şi cît priveşte Purvis Lodge, mansarda e oribilă.

Soţul său îi îngădui să-i dea înainte fără contenire, cîtă vreme slujitorii fură de faţă. Dar cînd aceştia se retraseră, îi spuse:

— Doamnă Bennet, înainte de a lua vreuna din toate aceste case pentru fiica şi ginerele dumitale, să judecăm lucrurile aşa cum trebuie. Într-o *anume* casă de pe meleagurile acestea ei nu vor avea niciodată acces. Sînt hotărît să nu-i primesc la Longbourn pentru a nu mai încuraja imprudenţa cuiva.

Această declaraţie a fost urmată de o lungă dispută, dar domnul Bennet rămase ferm. În curînd, discuţia aceasta duse la o alta şi doamna Bennet află cu uimire şi groază că soţul său nu voia să avanseze o singură guinee ca să cumpere trusoul fiicei sale. El declară că, din partea lui, Lydia nu va primi cu acest prilej nici un fel de semn de afecţiune. Doamna Bennet putea cu greu înţelege aşa ceva. Ca mînia lui să fie atît de neiertătoare, încît să-i refuze fiicei sale un privilegiu fără de care căsătoria abia dacă putea părea valabilă, depăşea tot ceea ce credea dînsa posibil. O chinuia mai mult dezonoarea pe care lipsa unui trusou nou ar fi aruncat-o asupra ceremoniei nupţiale, decît vreun simţămînt de ruşine pentru că Lydia fugise şi trăise cu Wickham două săptămâni înainte de celebrarea cununiei.

Elizabeth regreta acum din toată inima că disperarea din primul mpment o făcuse să

vorbească domnului Darcy despre temerile lor în legătură cu Lydia; de vreme ce căsătoria urma să aducă, atît de curînd, un sfîrşit cuviincios fugii ei, ar fi putut spera să ascundă începutul nefast tuturor celor care nu fuseseră în stricta lor apropiere.

Nu-i era deloc teamă că dînsul va răspîndi ceea ce-i destăinuise. Erau puţini aceia pe discreţia cărora putea conta cu mai multă încredere; dar, în acelaşi timp, nu exista nimeni în faţa căruia să se simtă mai umilita de faptul că uşurinţa surorii ei era cunoscută. Nu însă de teama vreunui dezavantaj ce s-ar fi putut răsfrânge asupra ei însăşi, căci între dînşii părea să existe oricum o prăpastie de netrecut. Chiar dacă s-ar fi făcut căsătoria Lydiei în condiţiile cele mai onorabile, tot nu se putea presupune că domnul Darcy ar fi vrut să intre într-o familie căreia, în afară de toate celelalte obiecţii, i se mai imputa acum înrudirea şi relaţii dintre cele mai strînse cu omul pe care dînsul, pe bună dreptate, îl dispreţuia.

Nu s-ar fi mirat ca Darcy să dea înapoi din faţa unei asemenea înrudiri. Dorinţa de a se apropia de el — şi Elizabeth era încredinţată că dînsul o simţise cînd erau în Derbyshire — nu putea, în mod raţional, să supravieţuiască unei astfel de lovituri. Se simţea umilită, îndurerată; se căia, deşi abia dacă ştia de ce. Rîvnea la stima lui, acum cînd nu mai putea spera să se bucure de ea. Dorea să aibă veşti de la el, acum cînd părea să aibă şansele cele mai mici de a le dobîndi. Era convinsă că ar fi putut fi fericită cu el, acum cînd nu părea probabil să se mai întîlnească vreodată.

Ce triumf pentru el, se gîndea ades, dacă ar fi ştiut că cererea în căsătorie căreia, mîndră, îi dăduse cu piciorul numai cu patru luni mai înainte, ar fi fost acum primită cu bucurie şi recunoştinţă. Era generos — nu se mai îndoia —, unul dintre bărbaţii cei mai generoşi. Dar pentru că era totuşi un muritor, trebuia să se simtă triumfător.

Începea acum să înţeleagă că el era tocmai bărbatul care, prin temperament şi însuşiri, i s-ar fi potrivit cel mai bine. Judecata şi firea lui, deşi deosebite de-ale ei, ar fi corespuns întru totul dorinţelor sale. Era o unire care ar fi fost spre profitul amîndurora; prin firea ei vioaie şi degajată, spiritul lui ar fi devenit mai larg, manierele i s-ar fi ameliorat; şi datorită raţiunii, faptului că era un om instruit şi cunoaşterii pe care o avea despre lume, dînsa ar fi dobîndit desigur un cîştig de o şi mai mare însemnătate.

Acum însă nu va mai avea loc o astfel de căsătorie reuşită, care să înveţe mulţimile pline de admiraţie ce este adevărata fericire conjugală. În familia lor urma să se realizeze o căsătorie diferită ca perspectivă şi care excludea posibilitatea celeilalte.

Elizabeth nu-şi putea închipui cum vor izbuti să se întreţină Lydia şi Wiekham într-o decentă independenţă. Dar uşor îşi închipuia la ce scurtă durată de fericire se puteau aştepta doi oameni care se uniseră numai pentru că patima le era mai puternică decît virtutea.

Domnul Gardiner scrise în curînd, din nou, cumnatului său. Răspundea pe scurt la mulţumirile adresate de domnul Bennet, asigurîndu-l că era gata oricînd să contribuie la binele oricărui membru al familiei şi sfîrşea cu rugămintea de a nu i se mai vorbi despre recunoştinţă. Scopul principal al scrisorii era să le aducă la cunoştinţă că domnul Wickham se hotărîse să iasă din miliţie.

> A fost în mare parte dorinţa mea să facă acest lucru, adăuga dînsul, îndată ce căsătoria a fost hotărîtă. Şi cred că veţi fi de acord cu mine în a considera schimbarea lui din acea unitate ca foarte recomandabilă, atît pentru el, cît şi pentru nepoata mea. Domnul Wickham are intenţia să intre în cadrele armatei active şi, printre vechii săi prieteni, sînt încă unii care pot şi doresc să-l ajute mai departe în carieră. I s-a promis postul de ofiţer stegar în regimentul generalului..., încartiruit acum în nordul ţării. Este un avantaj că regimentul se află la o asemenea distanţă de partea aceasta a regatului. El face promisiuni sincere, şi sper că printre străini, unde şi unul şi celălalt vor trebui să facă faţă bună, vor fi mai prudenţi. I-am scris colonelului Forster, pentru a-l informa de aranjamentele noastre prezente şi pentru a-i cere să dea asigurări tuturor creditorilor domnului Wickham din Brighton şi împrejurimi, că vor fi grabnic plătiţi, luîndu-mi personal angajamente în acest sens. Vrei să fii bun şi să dai aceleaşi asigurări creditorilor săi din Meryton, a căror listă, redactată după informaţiile lui, o anexez? Ne-a mărturisit toate datoriile; sper, cel puţin, că nu ne-a indus în eroare. Haggerston a primit indicaţii din partea noastră şi, într-o săptămînă, totul se va aranja. Vor pleca apoi la regimentul lui, afară de cazul că vor fi invitaţi întîi la Longbourn; şi am înţeles de la doamna Gardiner că nepoata mea doreşte mult să vă vadă pe toţi înainte de a pleca din sud. Dînsa e bine şi mă roagă să transmit tatălui şi marnei sale expresia respectului său filial.
>
> Al dumitale etc.

Domnul Bennet şi fiicele sale văzură tot atît de limpede ca şi domnul Gardiner multiplele

avantaje ale mutării lui Wickham din vechiul lui regiment. Doamna Bennet, însă, nu era tot atît de mulţumită. Faptul că Lydia se instala în nordul ţării, tocmai cînd dînsa aştepta să se mîndrească şi să se bucure alături de ea — deoarece nu renunţase deloc la planul ca tinerii căsătoriţi să se stabilească în Hertfordshire — era o mare dezamăgire; şi, în plus, ce păcat că Lydia era silită să se despartă de un regiment în care se cunoştea cu toată lumea şi avea atîţia favoriţi.

— O iubeşte atît de mult pe doamna Forster, spuse doamna Bennet; este scandalos că trebuie să plece de acolo! Şi mai sînt şi cîţiva tineri care îi plac foarte mult. S-ar putea ca ofiţerii din regimentul generalului... să nu fie atît de simpatici.

Cererea fiicei lui — căci aşa putea fi considerată dorinţa ei — de a fi din nou primită în mijlocul familiei, înainte de a porni spre nord, primi la început un răspuns absolut negativ. Jane şi Elizabeth însă, dorind amîndouă, de dragul surorii lor şi pentru prestigiul ei, să se vadă că Lydia s-a căsătorit cu consimţămîntul părinţilor, îl rugară pe domnul Bennet atît de insistent şi totuşi atît de rezonabil şi cu atîta blîndeţe să-i primească, pe ea şi pe soţul ei, la Longbourn, imediat ce se vor căsători, încît îl convinseră să gîndească şi dînsul ca ele şi să facă precum le era voia. Iar mama lor avu satisfacţia de a afla că va putea prezenta vecinilor pe fiica ei măritată, înainte ca ea să fie surghiunită în nord. Deci, cînd domnul Bennet scrise din nou cumnatului său, le trimise vorbă că le îngăduie să vină acasă; şi se stabili ca imediat ce se va fi terminat ceremonia, să pornească spre Longbourn. Elizabeth era totuşi surprinsă că Wickham putea fi de acord cu acest plan; şi, dacă ar fi ţinut seama numai de ceea ce simţea ea, o întîlnire cu dînsul ar fi fost ultimul lucru pe care l-ar fi dorit.

Capitolul LI

Sosi şi ziua nunţii surorii lor; Jane şi Elizabeth erau probabil mai impresionate decît mireasa însăşi. Cupeul a fost trimis să-i ia de la... şi urmau să se întoarcă cu el, înainte de ora mesei. Sosirea lor era aşteptată cu groază de cele două domnişoare Bennet mai mari, iar Jane, în special, atribuind Lydiei simţămintele pe care le-ar fi avut dacă ea ar fi fost vinovata, era nenorocită gîndindu-se la ce trebuia să îndure sora ei.

Veniră. Întreaga familie se strînsese în salonaş pentru a-i primi. Cînd cupeul opri în faţa intrării, doamna Bennet era toată numai zîmbete; soţul ei avea un chip grav, de nepătruns; fiicele lor era alarmate, îngrijorate, stînjenite.

Auziră glasul Lydiei, în vestibul; uşa fu zvîrlită în lături şi dînsa intră în cameră alergînd. Mama ei păşi înainte, o îmbrăţişa şi îi ură, extaziată, bun venit; întinse mîna, cu un surîs afectuos, lui Wickham, care venea în urma doamnei sale, şi le făcu ambilor calde urări, cu o vioiciune care nu arăta nici o îndoială în privinţa fericirii lor.

Domnul Bennet, către care se întoarseră apoi, nu le făcu o primire tot atît de cordială. Chipul lui deveni şi mai sever şi abia dacă-şi dezlipi buzele. Uşuratica siguranţă de sine a tinerei perechi era într-adevăr de ajuns ca să-l irite. Elizabeth era dezgustată, pînă şi domnişoara Bennet era revoltată. Lydia era tot Lydia, nepotolită, sălbatică, nestingherită, zgomotoasă, netemătoare. Trecu de la o soră la cealaltă, pretinzîndu-le felicitări; şi cînd, în sfîrşit, luară loc cu toţii, privi nerăbdătoare în jur, băgă de seamă unele mici schimbări din cameră şi remarcă, rîzînd, că trecuse o mulţime de timp de cînd nu mai intrase acolo.

Nici Wickham nu era mai nenorocit decît ea; dar purtările lui erau totdeauna atît de plăcute încît, dacă firea, şi căsătoria lui ar fi fost întocmai ceea ce s-ar fi cuvenit să fie, zîmbetele şi naturaleţea cu care solicita să fie considerat drept unul dintre ai lor i-ar fi încîntat pe toţi. Elizabeth nu-l crezuse mai înainte atît de sigur de el; luă loc, hotărînd în sinea ei să nu mai creadă, pe viitor, că insolenţa unui om insolent are limite. Ea roşi, şi Jane roşi; dar obrajii celor doi care stîrniseră această consternare nu suferiră nici o schimbare de culoare.

Conversaţia nu stagna. Mireasa şi mama ei se întreceau vorbind; iar Wickham, care se întâmplase să şadă lîngă Elizabeth, începu s-o întrebe despre cunoştinţele lui din vecinătate, cu o uşurinţă plină de bună dispoziţie, pe care ea nu se simţi în stare s-o egaleze în răspunsurile ce le dădea. Amîndoi soţii păreau să aibă amintirile cele mai fericite din lume. Nimic din trecut nu fu pomenit cu mîhnire; iar Lydia atacă de bunăvoie subiecte la care surorile ei nu ar fi făcut aluzie pentru nimic în lume.

— Gîndiţi-vă numai că sînt trei luni, strigă ea, de cînd am plecat de aici! Vă mărturisesc că parcă au trecut numai două săptămîni; şi totuşi, cîte nu s-au întîmplat între timp! Doamne sfinte! Cînd am plecat, credeţi-mă, nici nu-mi trecea prin minte că am să mă mărit înainte de a mă întoarce, deşi credeam că ar fi tare nostim dacă s-ar întîmpla aşa.

Tatăl ei îşi ridică ochii la cer, Jane se simţea nenorocită, Elizabeth privea semnificativ la

Lydia, dar ea, care nu auzea şi nu vedea niciodată ceea ce nu voia, continuă cu veselie:

— Ah, mamă! Ştiu oamenii de pe aici că m-am măritat azi? Mi-a fost teamă că nu ştiu; l-am depăşit pe William Goulding în docarul lui şi eram foarte hotărîtă s-o afle; aşa că am coborît geamul din dreptul lui şi mi-am scos mănuşa şi mi-am lăsat mîna să se sprijine pe rama ferestrei, ca să-mi poată vedea inelul; şi pe urmă m-am înclinat şi i-am zîmbit cu gura pînă la urechi.

Elizabeth nu mai putea suporta. Se ridică şi fugi din cameră şi nu se mai întoarse pînă ce nu-i auzi trecînd prin hol înspre sufragerie. Atunci se alătură grupului lor, destul de devreme ca să o vadă pe Lydia mergînd, ca la paradă, în dreapta mamei lor şi să o audă spunîndu-i surorii sale mai mari:

— Ah, Jane, îți iau acum locul, şi tu trebuie să cobori în rang, pentru că eu sînt femeie măritată.

Nu era de presupus că timpul îi va aduce Lydiei acea rezervă de care fusese atît de total lipsită de la început. Dezinvoltura şi buna ei dispoziție erau în creştere. Dorea să vadă pe doamna Philips, pe cei din familia Lucas şi pe toți ceilalți vecini ai lor şi să se audă numită de fiecare dintre ei "doamna Wickham"; şi, între timp, se duse după masă sa-şi arate inelul şi să se fălească cu măritişul ei față de doamna Hill şi cele două fete în casă.

— Aşa, mamă, spuse ea cînd se reîntoarseră cu toții în salonaş, şi ce crezi de soțul meu? Nu e un bărbat fermecător? Sînt sigură că toate surorile mele mă invidiază. Sper să aibă şi ele parte măcar de jumătate din norocul meu. Trebuie să se ducă toate la Brighton. Acolo e locul unde se pot găsi soți. Ce păcat, mamă, că nu ne-am dus cu toate acolo.

— Foarte adevărat; dacă era după mine, ne-am fi dus. Dar, scumpa mea Lydia, nu-mi place deloc că pleci atît de departe. Trebuie neapărat?

— Oh, Doamne! Da; dar asta nu-i nimic. O să-mi placă mai mult decît orice. Dumneata, şi tata, şi surorile mele trebuie să veniți la noi să ne vedeți. Vom fi la Newcastle toată iarna, şi sînt sigură că vor fi şi acolo ceva baluri, şi am să am grijă să fac rost de parteneri buni pentru toate.

— Asta mi-ar plăcea mai mult decît orice! spuse mama.

— Şi, pe urmă, cînd ai să te-ntorci acasă, poți să laşi la mine una-două dintre surorile mele; şi îndrăznesc să spun că înainte să treacă iarna am să fac rost de soți şi pentru ele.

— Îți mulțumesc pentru partea mea din favoarea ce vrei să ne faci, spuse Elizabeth, dar nu-mi place, în mod deosebit, felul tău de a procura soți.

Oaspeții nu puteau rămîne mai mult de zece zile. Înainte de a pleca din Londra, domnul Wickham primise numirea şi în două săptămîni trebuia să se prezinte la regiment.

În afară de doamna Bennet, nimeni nu regreta că vor sta atît de puțin; dînsa folosi cea mai mare parte din timp făcînd vizite cu fiica sa şi organizînd dese petreceri acasă la ei. Aceste petreceri conveneau tuturor; a evita cercul strict familial era pentru cei cu judecată un lucru şi mai de dorit decît pentru cei fără judecată.

Dragostea lui Wickham pentru Lydia nu era egală cu cea a Lydiei pentru el, adică întocmai aşa cum se aşteptase Elizabeth. N-avu nevoie de actualele ei observații ca să înțeleagă, din desfăşurarea lucrurilor, că fuga lor fusese determinată de dragostea Lydiei mai curînd decît de a lui; şi s-ar fi întrebat de ce, fără s-o iubească la nebunie, se hotărîse să fugă cu ea, dacă nu ar fi fost convinsă că pentru el fuga devenise necesară din motive disperate; aşa stînd lucrurile, el nu era tînărul care să reziste prilejului ce i se oferea de a avea o companie.

Lydia era grozav de îndrăgostită. El era cu orice prilej "dragul meu Wickham"; nimeni nu putea fi comparat cu dînsul. El făcea totul ca nimeni altul; şi eră sigură că dînsul va împuşca la întîi septembrie mai multe păsări decît oricare altul din tot ținutul.

Într-o dimineața, curînd după venirea lor, pe cînd se afla cu cele două surori mai mari. Lydia se adresă Elizabethei:

— Lizzy, *ție* nu ți-am povestit încă niciodată despre nunta mea. Cînd le-am povestit mamei şi celorlalți, nu erai de față. Nu eşti curioasă să afli cum au fost aranjate toate?

— Nu, într-adevăr, replică Elizabeth; cred că este un subiect despre care niciodată nu se va putea vorbi prea puțin.

— Na! Ce ciudată eşti! Dar trebuie să-ți spun cum a decurs totul. Ne-am cununat, ştii, la biserica Sfîntul Clement, pentru că locuința lui Wickham era în parohia aceea. Şi era hotărît să fim cu toții acolo pe la ora unsprezece. Mătuşa, unchiul şi cu mine trebuia să ne ducem împreună; iar ceilalți trebuiau să ne aştepte la biserică. Bine! A venit şi dimineața de luni şi eu eram într-o agitație! Şiii, mi-era o teamă grozavă să nu se întîmple ceva şi să se amîne, că atunci aş fi înnebunit, nu alta. Şi mai era şi mătuşa care tot timpul cît m-am îmbrăcat m-a moralizat şi i-a turuit gura de parcă citea o predică. Oricum, eu tot n-am auzit mai mult de un cuvînt din zece pentru că mă gîndeam, îți închipui, la dragul meu Wickham. Tare voiam să ştiu dacă o să vină la nuntă în tunica albastră.

Bine! Şi cum îţi spun, am luat gustarea la ora zece, ca de obicei. Credeam că n-o să se mai sfîrşească; pentru că, acum că veni vorba, trebuie să-ţi spun că unchiul şi mătuşa au fost oribil de dezagreabili, tot timpul cît am stat la ei. Dac-ai să mă crezi, n-am ieşit o singură dată afară din casă, deşi am stat la ei două săptămîni. Nici o petrecere, nici un aranjament, nimic. Recunosc, Londra era aproape goală; dar totuşi Teatrul Mic era deschis. Bine... şi aşa, tocmai cînd trăsese cupeul la scară, unchiul a fost chemat pentru treburi de oroarea aia de domnul Stone. Şi apoi, înţelegi, o dată ce sînt împreună, nu se mai termină cu discuţiile. Bine! Eram atît de speriată că nu mai ştiam ce să fac, fiindcă unchiul trebuia să mă conducă la altar; şi dacă treceam peste ora stabilită, nu ne mai puteam cununa toată ziua. Dar, din fericire, în zece minute a fost înapoi şi atunci am pornit cu toţii. Totuşi, mi-am amintit mai pe urmă că dacă unchiul ar *fi fost* împiedicat să vină n-ar fi fost nevoie să se amîne nunta, pentru că putea foarte bine să-i ţină locul domnul Darcy.

— Domnul Darcy! repetă Elizabeth, total uluită.

— Oh! da! El trebuia să vină la nuntă cu Wickham, ştii. Dar, vai de mine, am uitat de tot! Nu trebuia să suflu un cuvînt despre asta. Le-am promis atît de tare! Ce-o să zică Wickham? Trebuia să fie un secret aşa de mare!

— Dacă trebuia să fie un secret, interveni Jane, nu mai spune nici un cuvînt. Din partea mea, poţi fi liniştită, că nu voi încerca să aflu mai mult.

— Oh! desigur, întări Eîizabeth, deşi ardea de curiozitate; nu-ţi vom pune nici o întrebare.

— Mulţumesc, spuse Lydia, căci dacă aţi face-o v-aş povesti desigur totul şi atunci Wickham s-ar supăra rău de tot.

În faţa unui asemenea îndemn de a pune întrebări, Elizabeth se văzu nevoită să fugă pentru a rezista ispitei.

Dar să trăiască fără să cunoască asemenea detalii îi era cu neputinţă; ori, cel puţin, îi era imposibil să nu încerce să capete informaţii. Domnul Darcy fusese la nunta surorii ei. Era exact împrejurarea şi exact societatea în care, după toate aparenţele, el nu avea nici ce căuta şi nici nu era tentat să meargă. Îi trecură fulgerător şi sălbatic prin minte fel de fel de presupuneri, dar nu fu mulţumită cu nici una. Cele care o satisfăceau mai mult, pentru că aruncau asupra conduitei lui o lumină cît se poate de favorabilă, îi păreau cu totul improbabile. Nu mai putu îndura atîta nesiguranţă; şi, luînd în grabă o foaie de hîrtie, scrise mătuşii sale o scurtă scrisoare, cerîndu-i să i se dea explicaţii la ceea ce lăsase Lydia să-i scape, dacă lucrul acesta nu era incompatibil cu secretul pe care voiseră să-l păstreze.

Înţelegi, cred, adăugă ea, cît de curioasă sînt să ştiu cum de s-a putut afla în mijlocul dumneavoastră, la un asemenea eveniment, o persoană fără nici o legătură cu vreunul dintre noi şi oarecum străină de familie. Te rog scrie-mi imediat şi fă-mă să înţeleg acest lucru — doar dacă, din motive foarte serioase, nu trebuie să păstrezi secretul pe care Lydia pare să-l socotească necesar; atunci, va trebui să mă mulţumesc cu ignoranţa.

"Ceea ce totuşi nu se va întâmpla", îşi spuse în sinea ei, şi sfîrşi scrisoarea:

Şi, scumpă mătuşica, dacă nu-mi vei spune totul, ca să aflu în mod cinstit, voi fi desigur nevoită să uzez de trucuri şi strategeme pentru a afla.

Delicata ei concepţie despre cinste o împiedica pe Jane să-i vorbească Elizabethei, între patru ochi, despre ceea ce lăsase Lydia să-i scape. Elizabeth era foarte mulţumită de acest lucru. Pînă se va vedea dacă întrebările ei vor primi vreun răspuns, prefera să nu aibă nici o confidentă.

Capitolul LII

Elizabeth avu satisfacţia de a căpăta răspunsul aşteptat, cît s-a putut de repede. Cum primi scrisoarea, se pierdu în mica pădurice unde cu greu ar fi deranjat-o cineva, se aşeză pe o bancă şi se pregăti să fie fericită; lungimea scrisorii o convinsese că nu cuprindea un refuz.

Strada Gracechurch
Septembrie 6

Scumpa mea nepoată,
Am primit chiar acum scrisoarea dumitale şi voi consacra toată dimineaţa aceasta

răspunsului, fiindcă prevăd că o scrisoare mică nu va cuprinde ceea ce am a-ți spune. Trebuie să-ți mărturisesc că rugămintea pe care mi-ai făcut-o mă surprinde; nu m-am aşteptat la ea din partea *dumitale.* Cu toate acestea, să nu crezi că sînt supărată; nu vreau să-ți spun decît că nu mi-am închipuit că era necesar ca *dumneata* să-mi pui asemenea întrebări. Dar dacă preferi să nu mă înțelegi, iartă-mi impertinența. Unchiul este tot atît de surprins cît şi mine şi dacă n-ar fi avut convingerea că eşti parte interesată, nu şi-ar fi îngăduit să procedeze aşa cum a făcut. Dar, dacă în chestiunea aceasta eşti într-adevăr inocentă şi neştiutoare, trebuie să fiu mai explicită. Chiar în ziua în care m-am întors de la Longbourn unchiul dumitale a primit o vizită cît se poate de neaşteptată. A venit domnul Darcy şi au stat amîndoi, închişi, timp de cîteva ore. Totul se terminase înainte de sosirea mea; în acest fel, curiozitatea mea n-a fost atît de îngrozitor de exasperată cît pare să fi fost a *dumitale.* Venise să-i spună domnului Gardiner că descoperise locul unde se aflau sora dumitale şi domnul Wickham, că îi văzuse şi vorbise cu amîndoi — cu Wickham de repetate ori, cu Lydia o dată. După cîte am înțeles, plecase din Derbyshire numai o zi după noi, şi venise la oraş cu hotărîrea de a-i urmări. Motivul mărturisit era convingerea că, din vina lui, netrebnicia lui Wickham nu fusese cunoscută atît de bine, încît să împiedice pe oricare tînără fată de caracter să se îndrăgostească sau să aibă încredere în el. Dînsul a dat, cu generozitate, întreaga vină pe greşita sa mîndrie şi a mărturisit că înainte considerase că nu era de demnitatea lui să supună lumii întregi problemele sale personale. Firea lui Wickham trebuia să grăiască de la sine. Considera deci că avea datoria să intre în acțiune şi să încerce să remedieze un rău provocat din vina lui. Dacă a avut şi vreun *alt motiv,* sînt convinsă că nu e decît spre cinstea lui. Era de cîteva zile în oraş cînd a reuşit să-i descopere; avea însă un indiciu care l-a ajutat în cercetări, ceea ce noi nu *aveam,* şi acesta constituise un temei în plus pentru hotărîrea lui de a ne urma. Se pare că există o persoană, o anume doamnă Younge, care a fost acum cîtva timp guvernanta domnişoarei Darcy, şi pe care a concediat-o din cauza unor nemulțumiri, dar n-a spus de ce fel. Ea a luat, după aceea, o casă mare în strada Edward şi se întreține, de atunci dînd camere cu chirie. Domnul Darcy ştia că această doamnă Younge era o cunoştință intimă a domnului Wickham şi, cum a ajuns în oraş, s-a dus la ea pentru informații. Dar au trecut două-trei zile pînă a putut scoate de la dînsa ceea ce dorea. Ea a refuzat să trădeze secretul ce i se încredințase, înainte de a fi coruptă cu bani, căci de fapt ştia unde putea fi găsit prietenul ei. Wickham, într-adevăr, se dusese la ea imediat, ce au sosit la Londra; şi dacă ar fi avut loc, s-ar fi stabilit la ea. În cele din urmă, buna noastră amică a procurat adresa dorită. Se aflau în strada... Domnul Darcy l-a văzut pe Wickham şi apoi a insistat s-o vadă şi pe Lydia. Scopul lui, mărturisise dînsul, fusese s-o convingă să abandoneze situația dezonorantă în care se afla şi să se reîntoarcă la familia ei, îndată ce aceasta va fi fost convinsă s-o primească înapoi, oferindu-se s-o ajute cît îi va sta în puteri. Pe Lydia a găsit-o însă absolut hotărîtă să rămînă pe loc. Nu-i păsa de nici una dintre rudele ei; nu dorea nici un ajutor de la el; nici nu voia să audă să-l părăsească pe Wickham. Era sigură că o dată şi o dată se vor căsători şi pentru ea n-avea importanță cînd. Acestea fiindu-i sentimentele, nu mai rămînea, crezuse dînsul, decît să-i asigure şi să grăbească o căsătorie care, aşa cum aflase fără nici o greutate la prima lui întrevedere cu Wickham, nu fusese niciodată în intențiile acestuia. Îi mai mărturisise şi că era silit să părăsească regimentul din cauza unor datorii de onoare foarte urgente şi nu se sfiise să pună toate urmările rele ale fugii numai pe seama nesăbuinței Lydiei. Avea de gînd să-şi dea imediat demisia; iar în privința situației lui în viitor, nu întrevedea mare lucru. Trebuia să plece undeva, dar nu ştia unde; ştia însă că nu va avea din ce trăi. Domnul Darcy l-a întrebat de ce nu se însoară imediat eu sora dumitale. Deşi nu era de presupus ca domnul Bennet să fie foarte avut, ar fi putut totuşi face ceva pentru el şi situația lui s-ar fi îmbunătățit treptat prin această căsătorie. Wickham i-a răspuns, însă, că mai nutrea speranța de a-şi face efectiv o situație prin căsătorie, în vreun alt ținut. Totuşi, date fiind împrejurările prin care trecea, era mai mult ca sigur că n-ar fi rezistat ispitei unui aranjament imediat. S-au întîlnit de cîteva ori, căci erau multe de discutat. Wickham dorea, bineînțeles, mai mult decît putea căpăta dar, pînă la urmă, a trebuit să fie rezonabil. După ce au stabilit totul între *ei,* pasul următor al domnului Darcy a fost să-l pună la curent pe unchiul dumitale şi a venit atunci, pentru prima oară, în strada Gracechurch, cu o seară înainte de a mă întoarce eu acasă. Dar nu l-a găsit pe domnul Gardiner; şi tot interesîndu-se de el, domnul Darcy află că tatăl dumitale era încă la dînsul, dar că va pleca din oraş a doua zi de dimineață. A socotit că tatăl dumitale nu era omul pe care să-l poată consulta cu acelaşi succes ca pe unchiul şi, prin urmare, şi-a amînat imediat vizita pînă după plecarea lui. Nu şi-a lăsat numele şi pînă a doua zi nu s-a ştiut decît că venise un domn pentru afaceri.

Sîmbătă a revenit. Tatăl dumitale plecase, unchiul era acasă şi, aşa cum am mai spus, au avut multe de vorbit. S-au întîlnit din nou sîmbătă şi atunci l-am văzut şi *eu.* Abia luni s-a stabilit totul: imediat ce amănuntele au fost fixate, s-a trimis un curier la Longbourn. Dar oaspetele nostru era foarte îndărătnic. Cred, Lizzy, că pînă la urmă îndărătnicia este adevăratul defect al caracterului său. A fost acuzat în diferite rînduri de multe păcate, dar acesta este cel adevărat. N-a lăsat pe nimeni să se ocupe de nimic şi a făcut totul singur, deşi sînt sigură (şi n-o spun ca să primesc mulţumiri, aşa că nu vorbi despre acest lucru) că unchiul dumitale ar fi făcut totul, cu dragă inimă. S-au războit împreună mult timp, ceea ce era mai mult decît o meritau atît domnul cît şi doamna interesaţi în chestiunea aceasta. *Pînă* la urmă, însă, unchiul dumitale a fost silit să cedeze şi, în loc să i se îngăduie să fie de folos nepoatei sale, a fost silit să se împace numai cu meritul aparent de a fi făcut-o, ceea ce era un supărător nonsens; cred într-adevăr că scrisoarea dumitale de azi-dimineaţă l-a bucurat foarte mult, căci face necesară o explicaţie care îi va răpi penele de împrumut şi va îndrepta preţuirea către cine o merită. Dar, Lizzy, acestea nu trebuie să treacă dincolo de tine sau, cel mult, de Jane. Ştii prea bine, cred, ce s-a făcut pentru cei doi tineri. Trebuiau plătite datoriile lui care se urcă, presupun, la mai mult de o mie de lire, mai trebuie adăugată o altă mie la cea acordată Lydiei ca dotă şi obţinut brevetul lui de ofiţer. Motivul pentru care el singur voia să facă totul ţi l-am expus mai sus. El purta vina; rezerva lui şi modul greşit în care judecase au făcut ca firea lui Wickham să fie atît de puţin înţeleasă şi, în consecinţă, să fie primit şi luat în seamă aşa cum fusese. Poate că era un pic de adevăr în *asta,* totuşi, mă întreb dacă rezerva *lui* sau a oricui altcuiva putea fi făcută răspunzătoare de o asemenea întâmplare. Dar, în pofida acestor vorbe frumoase, draga mea Lizzy, poţi fi absolut sigură că unchiul dumitale nu ar fi cedat în ruptul capului, dacă n-am fi considerat că domnul Darcy mai are şi un *alt interes* în această chestiune. După ce s-a soluţionat totul, *el* s-a întors la prietenii săi care se aflau încă la Pemberley; dar a rămas stabilit că va reveni la Londra încă o dată, pentru nuntă, şi atunci urmau să fie lichidate toate problemele băneşti. Acum, cred că ţi-am povestit totul. Este o relatare care, după cîte spui, te va mira foarte mult; sper, cel puţin, că nu te va nemulţumi în nici un fel. Lydia a venit la noi; lui Wickham i s-a îngăduit să vină în casă cînd dorea. *El* s-a purtat întocmai ca atunci cînd l-am cunoscut în Hertfordshire; nu ţi-aş spune cît de nemulţumită am fost de purtare *ei* în timpul cît a stat la noi dacă n-aş fi băgat de seamă, din scrisoarea Janei, de miercurea trecută, că purtarea ei cînd a venit acasă a fost la fel cu cea de aici şi deci ceea ce îţi voi povesti acum nu îţi va provoca o nouă mîhnire. I-am vorbit de nenumărate ori, în modul cel mai serios, arătîndu-i toată imoralitatea comportării ei şi toată nefericirea pe care o adusese familiei sale. Dacă m-a auzit cumva, a fost din întîmplare, căci sînt sigură că nu mă asculta. Am fost uneori de-a dreptul indignată; dar atunci îmi aminteam de scumpele mele Elizabeth şi Jane şi de dragul lor am avut răbdare cu ea. Domnul Darcy a revenit, punctual, şi, aşa cum v-a spus Lydia, a participat la cununie. A doua zi a luat masa la noi şi urma să plece iarăşi din oraş, miercuri sau joi. Ai să fii foarte supărată pe mine, scumpa mea Lizzy, dacă profit de acest prilej pentru a-ţi spune (ceea ce n-am îndrăznit pînă acum să-ţi spun) cît de mult îmi place? Purtarea lui faţă de noi a fost, în toate privinţele, tot atît de încîntătoare ca atunci cînd eram în Derbyshire. Judecata şi părerile lui, toate, mă încîntă; nu-i lipseşte nimic în afară de puţin mai multă veselie şi *aceasta,* dacă se va însura *în mod înţelept, ar* putea-o învăţa de la soţia lui. L-am socotit foarte şiret; de-abia dacă ţi-a pomenit vreodată numele. Dar şiretenia se pare că este la modă. Iartă-mă, te rog, dacă am îndrăznit prea mult, sau cel puţin nu mă pedepsi atît de rău, încît să mă excluzi de la P. Nu voi fi cu totul fericită pînă ce nu voi fi făcut înconjurul parcului. Un docar scund cu o micuţă şi drăguţă pereche de ponei ar fi tocmai ce se potriveşte. Dar trebuie să închei; de o jumătate de oră mă cheamă mereu copiii.

A dumitale, cu toată dragostea,
M. Gardiner

Conţinutul acestei scrisori o aruncă pe Elizabeth într-o viitoare de simţăminte în care era greu să hotărască dacă predomina bucuria sau durerea.

Vagile şi incertele ei bănuieli, izvorîte din faptul că nu ştia exact ce făcuse domnul Darcy în favoarea căsătoriei surorii ei, bănuieli pe care se temuse să le încurajeze, socotindu-le ca o dovadă de prea mare bunătate pentru a fi plauzibile, şi îngrozindu-se, în acelaşi timp, că ar putea fi juste, din cauza dureroasei obligaţii astfel create, se dovedeau adevărate, depăşind chiar orice închipuire. Dînsul îi urmase intenţionat la oraş; luase asupra lui tot zbuciumul şi

toată umilința impuse de o astfel de cercetare, fiind obligat să se roage de o femeie de care avea, desigur, oroare şi pe care o dispreţuia; trebuise să se întîlnească, să se întîlnească des, să argumenteze, să convingă şi, în sfîrşit, să mituiască omul pe care dorise întotdeauna şi din toate puterile să-l evite, fiindcă numai faptul de a-i pronunța numele era pentru el o pedeapsă. Făcuse toate acestea pentru o fată față de care nu putea avea nici considerație, nici stimă. Inima îi şoptea că o făcuse de dragul ei. Dar speranța îi fu repede înăbuşită de alte considerente şi curînd îşi dădu seama că întreaga ei vanitate nu era suficientă pentru a o face să creadă în dragostea lui pentru ea — pentru o femeie care-l respinsese — şi că, stăpînit de această dragoste, ar fi în stare să-şi înăbuşe un simțămînt atît de firesc ca sila în fața unei înrudiri cu Wickham. Cumnatul lui Wickham! Orice fel de mîndrie trebuia să se revolte în fața unei asemenea înrudiri. Dînsul făcuse neîndoielnc mult — îi era ruşine cînd se gîndea cît de mult — dar dăduse intervenției lui un motiv care nu cerea un efort special pentru a fi crezut. Era firesc să simtă că greşise; era generos şi dispunea de mijloace să-şi exercite generozitatea; şi cu toate că Eli-zabeth refuza să se considere mobilul principal al acțiunilor lui, putea totuşi crede că afecțiunea ce-o mai avea pentru dînsa îl stimulase poate în încercările pe care le făcuse pentru o cauză în care era substanțial vorba de liniştea ei sufletească. Era dureros, nespus de dureros să ştie că erau obligați față de o persoană care nu putea, în nici un caz, primi o despăgubire. Lui îi datorau reabilitarea Lydiei, numele ei, totul. Oh! Cît de rău îi părea de toate resentimentele împotrivă lui, pe care şi le încurajase vreodată, de toate cuvintele urîte pe care i le adresase! În sinea ei se simțea umilită; dar era mîndră de el — mîndră pentru că, într-o cauză în care fusese vorba de compasiune şi onoare, fusese în stare să se învingă pe sine. Reciti laudele ce i le aducea mătuşa ei. Abia dacă erau suficiente, dar îi făceau plăcere. Simți oarecare bucurie, deşi amestecată cu păreri de rău, constatînd cît de convinşi erau şi unchiul şi mătuşa că între domnul Darcy şi dînsa existau dragoste şi încredere.

Fu trezită din gînduri şi gonită de pe locul ei de apropierea cuiva; şi înainte să apuce pe o altă potecă, o ajunse din urmă Wickham.

— Mă tem că îți întrerup plimbarea solitară, scumpă soră, zise el, apropiindu-se.

— Chiar aşa, replică Elizabeth zîmbind, dar asta nu înseamnă că întreruperea trebuie să fie supărătoare.

— Mi-ar părea foarte rău, dacă ar fi. *Noi* am fost întotdeauna prieteni buni, iar acum sîntem mai mult decît atît.

— Într-adevăr. Ies şi ceilalți la plimbare?

— Nu ştiu. Doamna Bennet şi Lydia se duc la Meryton, cu cupeul. Şi aşa, scumpă soră, am aflat de la unchiul şi mătuşa că ați vizitat domeniul Pemberley.

Elizabeth răspunse afirmativ.

— Aproape că te invidiez pentru plăcerea avută; dar pentru mine, cred c-ar fi prea mult, căci altfel m-aş putea opri acolo, în drum spre Newcastle. Şi ai văzut-o şi pe bătrîna menajeră, îmi închipui? Biata Reynolds! A ținut întotdeauna foarte mult la mine. Dar, desigur, nu v-a pomenit de numele meu.

— Ba da.

— Şi ce-a spus?

— Că ai intrat în armată, dar se teme că... ai luat apucături rele. La o depărtare ca *aceea,* îți închipui, lucrurile ajung ciudat de denaturate.

— Desigur, replică el, muşcîndu-şi buzele.

Elizabeth spera să-i fi închis gura; curînd după aceea el spuse însă:

— M-am mirat văzîndu-l pe Darcy în oraş, luna trecută. Am trecut de cîteva ori unul pe lîngă celălalt. Mă întreb ce o fi făcînd acolo.

— Poate pregătiri în vederea căsătoriei sale cu domnişoara de Bourgh, răspunse Elizabeth. Trebuie să fie ceva special ca să se ducă el acolo în această perioadă a anului.

— Fără îndoială. L-ați văzut în timp ce vă aflați la Lambton? Cred că aşa am înțeles de la familia Gardiner.

— Da. Ne-a prezentat surorii lui.

— Şi v-a plăcut?

— Foarte mult.

— Am auzit că a cîştigat într-adevăr neobişnuit de mult în ultimii doi ani. Cînd am văzut-o pentru ultima oară, nu promitea prea mult. Mă bucur că v-a plăcut. Sper că va deveni o fată foarte reuşită.

— Cred că aşa va fi; a depăşit vîrsta ingrată.

— Ați trecut pe lîngă satul Kympton?

— Nu-mi amintesc să fi trecut.

— V-am pomenit de el pentru că acolo este parohia pe care trebuia s-o capăt eu. Un loc cît

se poate de frumos! O casă parohială splendidă! Mi-ar fi convenit din toate punctele de vedere.

— V-ar fi plăcut să țineți predici?

— Deosebit de mult. Aş fi considerat că face parte din datoria mea şi, curînd, efortul n-ar mai fi contat. Omul nu trebuie să se plîngă; dar, la drept vorbind, ar fi însemnat atît de mult pentru mine! Liniştea, izolarea specifice acestui fel de viață ar fi corespuns tuturor idealurilor mele de fericire! Dar n-a fost să fie. L-ați auzit pe Darcy vorbind vreodată de acest lucru, cînd erați în Kent?

— *Am auzit,* dintr-o sursă pe care-o cred *tot atît de bună,* că v-a fost lăsată numai condițional, şi în funcție de hotărîrea moştenitorului de azi.

— Ați auzit! Da, este ceva în *asta;* aşa v-am spus şi eu de la început, dacă vă amintiți.

— Şi-am *mai* auzit că a fost o vreme cînd a ține predici nu era atît de mult pe gustul dumneavoastră, cît se pare că este în prezent; că v-ați fi exprimat hotărît intenția de a nu intra în ordinul preoțesc şi că s-a ajuns la un compromis, în acord cu dorința dumneavoastră.

— Ați auzit! Şi nu este în întregime neîntemeiat. Cred că vă amintiți ce v-am spus în chestiunea aceasta cînd am vorbit prima oară despre ea.

Se aflau acum aproape de uşa casei, căci Elizabeth mersese repede pentru a scăpa de el; şi, nedorind să-l supere, de dragul surorii ei, răspunse, cu un zîmbet voios, doar atît:

— Haide, domnul Wickham; sîntem frate şi soră, ştii bine. Să nu ne certăm pentru trecut. Pe viitor, sper să fim totdeauna de aceeaşi părere.

Îi întinse mîna; el i-o sărută cu o galanterie afectuoasă, deşi nu prea ştia ce atitudine să ia, şi intrară în casă.

Capitolul LIII

Domnul Wickham a fost atît de mulțumit de această conversație, încît niciodată nu s-a mai necăjit nici el şi nici n-a mai supărat-o pe draga lui soră Elizabeth, deschizînd acest subiect; iar ea era încîntată că spusese destul ca să-l fi potolit.

Ziua plecării lui şi a Lydiei veni curînd şi doamna Bennet fu silită să se supună unei despărțiri care, din cauză că soțul ei nu voia pentru nimic în lume să accepte proiectul de a se duce cu toții la Newcastle, părea probabil să dureze cel puțin un an de zile.

— Oh! Lydia mea dragă, strigă ea, cînd ne vom vedea iară?

— Ah! Doamne! Nu ştiu. Poate că peste doi-trei ani.

— Scrie-mi foarte des, draga mea.

— Cît de des voi putea. Dar ştii, femeile măritate n-au niciodată mult timp pentru scris. Surorile mele însă pot să-mi scrie, n-au să aibă nimic altceva de făcut.

Urările de bun rămas ale domnului Wickham fură mult mai calde decît ale soției sale. El zîmbea, arăta frumos şi spuse multe lucruri drăguțe.

— E cel mai splendid cavaler pe care l-am văzut vreodată, exclamă domnul Bennet, imediat ce se închise uşa în urma lui. Zîmbăreț şi izmenit şi drăgăstos cu noi toți. Sînt extraordinar de mîndru de el. Desfid chiar şi pe Sir William Lucas să poată produce un ginere mai valoros.

Despărțirea de fiica sa o indispuse mult pe doamna Bennet, timp de cîteva zile.

— Mă gîndesc mereu, spuse ea, că nimic nu este mai rău decît să te desparți de cei dragi; te simți atît de pierdută fără ei.

— Vezi, doamnă, aceasta este consecința căsătoriei unei fiice, spuse Elizabeth. Trebuie să te facă să te simți mai mulțumită de faptul că celelalte patru sînt celibatare.

— Nu este vorba de asta. Lydia nu mă părăseşte pentru că s-a măritat, ci numai pentru că s-a întîmplat ca regimentul soțului ei să fie atît de departe. Dacă ar fi fost mai aproape, nu ar fi plecat atît de curînd.

Dar starea de indispoziție în care o aruncase acest eveniment nu dură mult şi inima i se deschise pentru noi speranțe, datorită unui zvon cate începuse tocmai, să circule. Menajera de la Netherfield primise ordinul să facă pregătiri în vederea sosirii stăpînului ei care, în două-trei zile, urma să vină acolo la vînătoare, pentru cîteva săptămîni. Doamna Bennet stătea ca pe ghimpi. O tot privea pe Jane, zîmbea şi-şi clătina capul.

— Ia te uită, ia te uită! Domnul Bingley va veni din nou, soră dragă (căci doamna Philips era prima care îi adusese vestea). Ei, cu atît mai bine. Nu că mi-ar păsa. El nu înseamnă nimic pentru noi, înțelegi, iar eu, ce să-ți spun, nu vreau să mai dau ochii cu el. Totuşi, e foarte binevenit la Netherfield, dacă-i face plăcere. Şi cine ştie ce se mai *poate* întîmpla! Dar nu înseamnă nimic pentru noi. Ştii, soră dragă, ne-am înțeles de mult să nu mai spunem o vorbă despre asta. Şi zi, e absolut sigur c-o să vină?

— Poți fi sigură, replică cealaltă, căci doamna Nichols a fost aseară în Meryton. Am văzut-o

trecînd şi-am ieşit şi eu, anume ca să aflu adevărul; şi mi-a spus că era absolut adevărat. Vine cel mai tîrziu joi; mai curînd miercuri. Se ducea la măcelărie, mi-a spus, anume ca să comande nişte carne pentru miercuri şi luase trei perechi de raţe, tocmai bune de tăiat.

Cînd auzi despre venirea lui, domnişoara Bennet se schimbă la faţă. Erau multe luni de cînd nu-i mai rostise numele în prezenţa Elizabeth-ei; dar acum, imediat ce rămaseră singure, spuse:

— Lizzy, am văzut că te uitai la mine astăzi, cînd mătuşa ne-a vorbit despre zvonul care circulă, şi ştiu că aveam un aer nenorocit; dar să nu-ţi închipui că era din cine ştie ce cauză prostească. M-am simţit numai încurcată, timp de o clipă, pentru că ştiam că *voi* fi privită. Te asigur că vestea nici nu mă bucură, nici nu mă întristează. Îmi face plăcere un singur lucru şi anume că, venind singur, îl vom vedea mai puţin. Nu că mă tem pentru mine *însămi,* dar am groază de comentariile celorlalţi.

Elizabeth nu ştia cum să interpreteze venirea lui. Dacă nu l-ar fi văzut la Derbyshire, ar fi putut presupune că se reîntorcea fără vreun alt scop decît cel mărturisit; dar ea tot îl mai credea îndrăgostit de Jane şi oscila între presupunerea, mai probabilă, că el venea cu autorizaţia prie*tenului* său şi cea că era destul de îndrăzneţ pentru a veni fără ea.

"Este totuşi greu, se gîndea ea uneori, că bietul om nu poate veni într-o casă pe care a închiriat-o legal, fără să dea naştere la toate aceste supoziţii! *Din partea mea,* să facă aşa cum îi place".

În ciuda celor afirmate de Jane, convinsă fiind că era exact ceea ce simţea cu prilejul venirii lui Bingley, Elizabeth îşi putea da uşor seama că starea ei de spirit suferea din această cauză. Era mai tulburată, mai inegală decît o văzuse vreodată.

Subiectul, care acum aproape un an fusese atît de călduros discutat de părinţii lor, a fost din nou adus pe tapet.

— Cum o sosi domnul Bingley, dragul meu, ai să te duci, desigur, să-i faci o vizită, declară doamna Bennet.

— Nu, nu! M-ai silit să-i fac o vizită anul trecut şi mi-ai promis că dacă mă duc o să se însoare cu una dintre fiicele mele. Dar n-a fost aşa; şi nu vreau să fiu trimis din nou, cu un mesaj prostesc.

Soţia sa îi demonstră cît de necesară era o astfel de atenţie din partea tuturor domnilor din vecinătate, la întoarcerea lui la Netherfield.

— E o *etichetă* de care mi-e silă, răspunse domnul Bennet. Dacă el doreşte societatea noastra, n-are decît s-o caute. Ştie unde locuim. N-am să-mi irosesc *eu* timpul alergînd după vecinii mei de cîte ori pleacă şi vin iar înapoi.

— Ei bine, tot ce ştiu este că o să fie o cumplită grosolănie dacă n-ai să te duci. Totuşi, asta n-o să mă împiedice să-l poftesc să ia masa aici; sînt hotărîtă. Trebuie să-l poftim în curînd şi pe Gouldingi şi pe doamna Long. Asta face împreună cu noi treisprezece, aşa că va fi la masă tocmai bine un loc pentru el.

Mîngîindu-se cu această hotărîre, i-a fost mai uşor să suporte lipsa de politeţe a soţului; totuşi, era foarte supărător să ştie că toţi vecinii ei puteau, prin urmare, să-i vadă pe domnul Bingley înaintea lor. Cum ziua sosirii lui se apropia, Jane spuse surorii sale:

— Începe să-mi pară rău că vine. Nu mi-ar fi greu — l-aş putea vedea cu toată indiferenţa — dar abia dacă mai pot răbda să aud vorbindu-se fără încetare despre asta. Mama are intenţii bune, dar nu ştie — nimeni nu poate şti — cît sufăr din cauza celor ce spune. Ce fericită o să fiu cînd va pleca de la Netherfield!

— Aş vrea să pot spune ceva care să te mîngîie, răspunse Elizabeth, dar este cu totul peste puterile mele. Trebuie să-ţi dai seama de asta; şi satisfacţia obişnuită de a recomanda răbdare unuia care suferă îmi este refuzată, pentru că tu ai întotdeauna atît de multă!

Domnul Bingley sosi. Prin intermediul servitorilor, doamna Bennet reuşi să fie înştiinţată înaintea tuturor, pentru ca timpul de nelinişte şi agitaţie să fie, pentru ea, cît mai lung cu putinţă. Număra zilele ce trebuiau să treacă pînă să-i poată trimite o invitaţie, neavînd speranţa de a-l vedea înainte. Dar în a treia dimineaţă de la sosirea lui în Hertfordshire îl văzu, de la fereastra budoarului ei, intrînd pe alee şi venind călare înspre casa lor.

Îşi chemă imediat fiicele pentru a le împărtăşi această bucurie. Jane îşi păstră, hotărîtă, locul la masă; dar Elizabeth se apropie de fereastră, pentru a-i face plăcere mamei sale. Privi: îl văzu pe domnul Darcy însoţindu-l şi se aşeză la loc lîngă sora ei.

— E un domn cu el, mamă, spuse Kitty; cine poate să fie?

— Vreunul din cunoscuţii lui, presupun, draga mea. Nu ştiu deloc cine e.

— Ia te uită! strigă Kitty, parcă ar fi domnul acela care era mereu cu el, mai înainte. Domnul... cum îi zice... omul acela înalt şi mîndru.

— Dumnezeule mare, domnul Darcy! Aşa este, jur. Ei bine, orice prieten de-al domnului

Bingley va fi, fără îndoială, totdeauna binevenit la noi; dar altfel, trebuie să spun că am oroare chiar şi de umbra lui.

Jane se uită la Elizabeth, surprinsă şi interesată. Ştia prea puţine despre întîlnirea lor din Derbyshire şi de aceea o compătimea pe sora ei pentru stînjeneala pe care trebuia s-o simtă acum, cînd îl vedea aproape pentru întîia oară, după scrisoarea lui explicativă. Ambele surori erau destul de stingherite. Fiecare se înduioşa pentru cealaltă şi desigur şi pentru ea însăşi; iar mama lor continua să vorbească de antipatia ei pentru domnul Darcy şi de hotărîrea de a fi politicoasă cu el, numai pentru că era prietenul domnului Bingley, fără ca vreuna dintre ele s-o audă. Elizabeth avea însă motive de stînjeneală care nu puteau fi bănuite de Jane, căci nu avusese pînă atunci curajul să-i arate scrisoarea doamnei Gardiner, sau să-i vorbească despre schimbarea propriilor ei sentimente faţă de domnul Darcy. Pentru Jane, el nu putea fi decît un bărbat respins de sora ei şi ale cărui însuşiri ea le subapreciase; dar, după toate informaţiile primite de Elizabeth, el era omul faţă de care întreaga ei familie era îndatorată, pentru cea mai mare binefacere posibilă, omul pe care ea însăşi îl privea cu un interes, dacă nu tot atît de cald, cel puţin tot atît de îndreptăţit şi firesc ca acela pe care Jane îl avea pentru Bingley. Uimirea Elizabethei la venirea lui la Netherfield, la Longbourn — pentru a o căuta din nou, din proprie voinţă, era aproape tot atît de mare ca şi cea care o cuprinsese la Derbyshire cînd observase prima oară schimbarea din atitudinea lui.

Sîngele, după ce îi fugise din obraji, urcă iarăşi pentru o clipă, cu o mai mare strălucire, şi un surîs de încîntare îi lumină ochii, în scurtul răstimp în care se gîndi că dragostea şi năzuinţele lui trebuie să fi rămas neclintite: dar nu voia să-şi îngăduie să fie sigură.

"Mai întîi trebuie să văd cum se va purta, îşi spuse ea; va fi atunci destul de devreme pentru a nădăjdui".

Se concentră asupra broderiei, străduindu-se să fie calmă, fără să îndrăznească să-şi ridice ochii, pînă ce o curiozitate plină de nelinişte îi îndreptă privirile spre chipul surorii sale, în timp ce servitoarea se apropie de uşă. Jane arăta ceva mai palidă decît de obicei, dar mai liniştită decît se aşteptase Elizabeth. La intrarea domnilor, chipul i se rumeni; îi primi totuşi cu destulă naturaleţe şi cu o cuviinţă în comportare, în care nu se vedea nici un semn de resentiment sau de exagerată complezenţă.

Elizabeth spuse şi unuia şi celuilalt numai atît cît o cerea politeţea şi se aşeză iarăşi la lucru, cu o sîrguinţă pe care nu o avea deseori. Cutezase să-i arunce lui Darcy o singură privire. Arăta serios, ca de obicei, şi, se gîndi ea, era mai mult aşa cum fusese tot timpul la Hertfordshire decît cum îl văzuse ea la Pemberley. Dar, poate că în prezenţa mamei sale el nu putea fi ceea ce fusese faţă de unchiul şi mătuşa ei. Presupunerea era dureroasă, dar nu improbabilă.

Pe Bingley îl privise numai o clipă, dar fu destul ca să vadă că arăta şi mulţumit şi stînjenit. Doamna Bennet îl primi cu o politeţe excesivă, care le făcu pe cele două fiice ale sale să se simtă ruşinate, mai ales din pricina contrastului cu politeţea rece şi ceremonioasă a reverenţei şi cuvintelor adresate prietenului său.

Elizabeth, mai ales, care ştia că lui îi datora mama ei salvarea fiicei sale preferate de la o mare şi iremediabilă ruşine, se simţi vexată şi nenorocită în cel mai înalt grad, din cauza unei discriminări atît de prost plasată.

După ce Darcy întrebă ce mai făceau domnul şi doamna Gardiner — întrebare la care ea îi răspunse încurcată — abia dacă mai spuse ceva. Nu şedea lîngă dînsa — poate aceasta era cauza tăcerii lui; dar în Derbyshire nu fusese astfel. Acolo vorbise cu rudele ei cînd nu putuse vorbi cu ea. Acum însă trecuseră cîteva minute fără să-i audă glasul; şi cînd, din întîmplare, incapabilă să-şi stăpînească curiozitatea, îşi ridica ochii înspre dînsul, îl vedea privind-o pe Jane tot atît de des cît şi pe ea şi adesea nu se uita decît în podea. Era, în mod vădit, mai îngîndurat şi mai puţin dornic de-a face plăcere decît fusese cînd se întîlniseră ultima oară. Elizabeth era dezamăgită şi furioasă pe ea însăşi că era astfel.

"Puteam să mă aştept să fie altfel? se întreba ea. Totuşi, de ce a venit?"

Nu avea chef de conversaţie cu nimeni în afară de dînsul, dar abia avea curajul să-i vorbească.

Întrebă de sora lui, dar mai mult nu putu.

— E mult, domnule Bingley, de cînd aţi plecat de aici, spuse doamna Bennet.

Bingley recunoscu acest lucru, cu promptitudine.

— Începusem să mă tem că nu o să mai veniţi niciodată înapoi. Lumea *afirma* că de Sfîntul Mihail aveţi de gînd să plecaţi definitiv; totuşi sper că nu este adevărat. De cînd aţi plecat s-au întîmplat o mulţime de schimbări prin vecini. Domnişoara Lucas s-a măritat şi e la casa ei, şi una dintre fetele mele, la fel. Cu siguranţă că trebuie să fi aflat din ziare. Ştiu că a fost şi în *The Times* şi în *The Courier;* deşi nu era pus aşa cum ar fi trebuit să fie. Scria numai "... De curînd

George Wickham, Esq.,... cu domnişoara Lydia Bennet", fără să scrie o vorbuliță despre tatăl ei, sau unde locuia, sau orice altceva. Unde mai pui c-a fost redactarea fratelui meu, Gardiner, şi mă mir cum de s-a întîmplat să facă aşa o bălmăjeală din treaba asta. Aţi văzut anunţul?

Bingley îi răspunse că da şi îi prezentă felicitări. Elizabeth nu îndrăznea să-şi ridice ochii. N-ar fi putut deci spune ce expresie avea domnul Darcy.

— Este minunat, desigur, să ai o fiică bine măritată, continuă doamna Bennet; dar, în acelaşi timp, mi-e foarte greu, domnule Bingley, că mi-a fost smulsă de lîngă mine. Au plecat tocmai la Newcastle, o localitate destul de departe către nord, se pare, unde vor trebui să rămînă nu ştiu cîtă vreme. Acolo e regimentul lui; bănuiesc că aţi auzit că a ieşit din miliţie şi a intrat în armata activă. Slavă Domnului! Are el cîţiva prieteni, deşi poate nu atîţia cît merită.

Elizabeth, care ştia că ţinta acestui atac era domnul Darcy, era atît de copleşită de ruşine, încît abia mai putea să stea locului. Lucrul acesta îi dezlegă însă limba, ceea ce nimic nu reuşise s-o facă pînă atunci; şi îl întrebă pe Bingley dacă avea de gînd să rămînă la ţară pentru moment. Cîteva săptămîni, credea dînsul.

— După ce veţi fi omorît toate păsările dumneavoastră, domnule Bingley, spuse doamna Bennet, vă rog poftiţi şi împuşcaţi cîte vreţi pe domeniul domnului Bennet. Nu mă îndoiesc că va fi imens de fericit să vă îndatoreze şi va rezerva, pentru dumneavoastră, stolurile cele mai bune.

Elizabeth se simţi şi mai nefericită în faţa unei amabilităţi atît de inutile, atît de deplasate. Dacă frumoasele pespective care îi măguliseră cu un an în urmă s-ar fi ivit din nou, era convinsă că totul ar fi mers către acelaşi sfîrşit descumpănitor. În clipa aceea simţi că ani întregi de fericire nu le-ar putea răsplăti, pe Jane şi pe ea însăşi, pentru asemenea clipe de dureroasă consternare.

"Prima dorinţă a inimii mele, îşi spusese ea, este să nu mai dau vreodată ochii cu nici unul dintre ei. Compania lor nu poate aduce nici o bucurie care să compenseze penibilul clipei de faţă. De nu i-aş mai vedea vreodată, nici pe unul, nici pe celălalt!"Totuşi penibilul pe care ani întregi de fericire nu l-ar fi putut compensa se alină curînd, simţitor, cînd observă că frumuseţea Janei reaprindea pasiunea fostului ei admirator. Cînd intrase în cameră, el îi vorbise doar puţin, dar cu fiecare minut ce trecea tînăra fată păru că îi atrage tot mai mult atenţia. O găsea tot atît de frumoasă ca şi anul trecut, tot atît de bună şi de naturală, deşi nu chiar atît de vorbăreaţă. Jane dorea mult să nu se observe la ea nici o schimbare, şi era cu adevărat convinsă că vorbea ca întotdeauna; dar mintea îi era prea preocupată şi nu îşi dădea întotdeauna seama cînd tăcea.

Domnii se sculară să plece şi doamna Bennet, obsedată de politeţea ei voită, îi pofti să vină să ia masa la Longbourn, peste cîteva zile.

— Îmi sînteţi dator o vizită, domnule Bingley, adăugă ea, pentru că iarna trecută, cînd aţi plecat la oraş, îmi promiseserăţi să luaţi un prînz intim la noi îndată ce vă veţi întoarce. Nu am uitat, vedeţi bine; şi vă asigur că am fost foarte dezamăgită că nu v-aţi mai înapoiat să vă ţineţi promisiunea.

La aceste cuvinte, Bingley avu un aer puţin încurcat şi spuse ceva despre regretul lui de a fi fost împiedicat de treburi. Apoi plecară.

Doamna Bennet fusese gata-gata să-i poftească să rămînă la dejun chiar în ziua aceea; dar, deşi avea întotdeauna o masă foarte bună, îşi închipuia că mai puţin de două feluri înainte de friptură nu era destul de frumos pentru un om în privinţa căruia îşi făcuse planuri atît de serioase, sau că nu ar fi putut satisface apetitul şi mîndria cuiva care avea un venit de zece mii pe an.

Capitolul LIV

Imediat după plecarea lor, Elizabeth ieşi din casă pentru a încerca să-şi recapete dispoziţia sau, cu alte cuvinte, pentru a stărui fără contenire asupra unor teme care să i-o strice şi mai rău. Purtarea domnului Darcy o uimea şi o contraria.

"De ce a mai venit oare, dacă a venit numai pentru a sta mut, grav şi indiferent?" se tot întreba.

Nu putu să-şi răspundă în vreun fel care s-o mulţumească.

"A continuat să fie amabil, agreabil cu unchiul şi mătuşa mea cînd era în oraş; de ce nu şi cu mine? Dacă se teme de mine, de ce a venit aici? Dacă nu-i pasă de mine, de ce a stat tăcut? Ce om sîcîitor! Sîcîitor! Nu vreau să mă mai gîndesc la el".

Fără să vrea îşi respectă hotărîrea puţin timp pentru că Jane, care venise după ea, se apropia cu o privire veselă ce dovedea că dînsa era mai mulţumită decît Elizabeth de musafirii

lor.

— Acum, că a trecut această primă întîlnire, spuse ea, mă simt perfect liniştită. Îmi cunosc puterile şi venirea lui nu mă va mai stingheri niciodată. Mă bucur că va lua masa la noi, marţi. Atunci se va vedea în mod public că, de ambele părţi, ne vedem numai ca nişte cunoştinţe obişnuite şi indiferente.

— Da, foarte indiferente, într-adevăr, spuse Elizabeth rîzînd. Oh! Jane, ai grijă!

— Scumpa mea Lizzy, nu mă poţi crede atît de slabă încît să mai fiu, acum, în pericol.

— Cred că te afli în marele pericol de a-l face să fie mai îndrăgostit de tine decît oricînd.

Nu i-au mai văzut pe domni pînă marţi; şi, în acest răstimp, doamna Bennet lăsă frîu liber tuturor proiectelor de fericire pe care gentileţea şi amabilitatea obişnuite ale domnului Bingley le reînviaseră în cursul unei vizite de o jumătate de oră.

Marţi se adunaseră la Longbourn foarte mulţi invitaţi; şi cei doi domni, care erau aşteptaţi cu cea mai mare nerăbdare, sosiră, spre cinstea lor de sportivi, foarte exact. Cînd se îndreptară spre sufragerie, Elizabeth urmări nerăbdătoare, să vadă dacă Bingley se va aşeza la locul care îi revenise în toate petrecerile din trecut, lîngă sora ei. Mama sa, prudentă, stăpînită de aceleaşi gînduri, se abţinu să-l poftească să se aşeze lîngă dînsa. Cînd intrară în cameră, el păru să şovăie; dar s-a întîmplat ca Jane să privească în jurul ei şi să surîdă. Hotărîrea fu luată. Bingley se aşeză singur lîngă dînsa.

Elizabeth privi către prietenul lui cu un sentiment de triumf. Darcy suporta cele petrecute cu o nobilă indiferenţă; iar dînsa ar fi avut motive să-şi închipuie că Bingley primise încuviinţarea lui de a fi fericit, dacă nu l-ar fi văzut întorcîndu-şi privirile înspre domnul Darcy, cu o expresie de panică pe jumătate rîzătoare.

Purtarea lui faţă de Jane, în timpul prînzului, era de natură să dovedească o admiraţie care, deşi mai rezervată decît înainte, o convinse pe Elizabeth de faptul că, dacă ar depinde numai de dînsul, fericirea Janei şi a lui ar fi grabnic realizată. Deşi nu îndrăznea încă să conteze pe urmări, se bucura totuşi observîndu-i purtarea. Era singura bucurie cu care se putea lăuda, căci nu era deloc într-o bună dispoziţie. Domnul Darcy se afla departe de ea, la celălalt capăt al mesei. Şedea lîngă mama ei. Ştia că această situaţie nu putea să le facă plăcere nici unuia dintre ei şi nici să-i pună într-o lumină favorabilă. Nu era destul de aproape pentru a auzi ceva din conversaţia lor; dar vedea cît de rar îşi vorbeau şi ce rece şi ceremonioasă le era atitudinea, de cîte ori o făceau. Lipsa de gentileţe a mamei sale o făcea pe Elizabeth să simtă şi mai dureros tot ce-i datorau; şi uneori ar fi dat orice pe lume pentru privilegiul de a-i spune că bunătatea lui nu era nici necunoscută şi nici neapreciată de toţi membrii familiei sale.

Spera că în seara aceea vor găsi prilejul să se apropie unul de altul; că vizita nu se va termina fără să-şi poată spune ceva mai mult decît puţinele cuvinte pe care le rostise la sosire. Momentele de nelinişte, penibile, petrecute în salon înainte de venirea domnilor, fură atît de stupide şi plicticoase, încît deveni aproape nepoliticoasă. Aştepta clipa cînd vor intra ca pe singura şansă de care depindea toată mulţumirea ei din seara aceea.

"Dacă *acum* nu va veni către mine, îşi spunea Elizabeth, voi renunţa la dînsul pentru totdeauna".

Domnii intrară; şi el păru că va răspunde aşteptărilor fetei, dar vai! doamnele se grămădiseră prea strîns în jurul mesei unde domnişoara Bennet prepara ceaiul şi Elizabeth turna cafeaua, încît lîngă dînsa nu era un singur loc în care să poată încăpea un scaun. Iar cînd domnii se apropiară, una dintre fete se aşeză şi mai lipit de ea şi-i spuse în şoaptă:

— N-am să las domnii să ne despartă; sînt hotărîtă. N-avem nevoie de nici unul dintre ei, nu este aşa?

Darcy se îndreptă către un alt colţ al camerei. Elizabeth îl urmări cu ochii, pizmui pe toţi acei cărora le vorbea, abia avu răbdare să servească pe careva cu cafea şi apoi se supără îngrozitor pe ea însăşi pentru eă era atît de stupidă.

"Un bărbat care a fost respins o dată! Cum am putut să fiu atît de nebună încît să aştept ca dragostea *lui* să revină? Există oare vreun bărbat care să nu se revolte împotriva unei astfel de slăbiciuni cum ar fi a doua cerere în căsătorie adresată aceleiaşi femei? Nu există jignire mai oribilă pentru sentimentele lor".

Se învioră totuşi puţin cînd îl văzu aducîndu-şi singur înapoi ceaşca de cafea şi se folosi de prilej pentru a-l întreba:

— Sora dumneavoastră încă se află la Pemberley?

— Da; va rămîne acolo pînă la Crăciun.

— Şi e singură de tot? Prietenii domniei sale au plecat toţi?

— Doamna Annesley este cu dînsa. Ceilalţi au plecat de trei săptămîni la Scarborough.

Elizabeth nu mai găsi nimic de spus; dar dacă el dorea să stea de vorbă cu dînsa, poate că ar avea mai mult succes. Rămase totuşi cîteva minute lîngă ea, tăcut; în cele din urmă, cum

tînăra de lîngă Elizabeth începuse iar să-i şoptească ceva, se îndepărtă.

După ce s-a strîns serviciul de ceai şi s-au aranjat mesele de cărţi, toate doamnele s-au ridicat şi Elizabeth speră din nou să-l vadă apropiindu-se de ea, dar speranţele i-au fost toate răsturnate cînd îl văzu căzînd victima doamnei Bennet, în goana ei după jucători de whist şi, după cîteva clipe, aşezat la masa de joc. Pierdu orice speranţă de a mai avea vreo bucurie. Erau fixaţi pentru toată seara la mese de joc diferite şi nu mai avea nimic de nădăjduit decît ca ochii lui să se îndrepte atît de des către colţul unde se afla dînsa, încît să joace tot atît de prost ca şi ea.

Doamna Bennet plănuise să-i oprească pe cei doi domni din Netherfield pentru cină; dar, din nefericire, trăsura lor trăsese la scară înaintea tuturor celorlalte şi nu avu prilejul să-i reţină.

— Ei bine, fetelor, exclamă dînsa, cum rămaseră între ele, ce aveţi de zis de ziua de azi? Cred că s-au petrecut toate cît se poate de bine, vă asigur. Prînzul s-a prezentat cum n-am mai pomenit de mult. Vînatul a fost fript tocmai la ţanc şi toţi au spus că n-au mai văzut vreodată o pulpă atît de grasă. Supa a fost de cincizeci de ori mai bună decît cea pe care au avut-o săptămîna trecută la familia Lucas; chiar şi domnul Darcy a recunoscut că potîrnichile erau remarcabil de bine pregătite şi îmi închipui că el are cel puţin doi-trei bucătari franţuji. Şi Jane, draga mea, nu te-am văzut niciodată mai frumoasă. Doamna Long spunea şi ea la fel, fiindcă am întrebat-o dacă era adevărat sau nu. Şi ce crezi că a mai spus? "Ah! Doamnă Bennet, o s-o vedem la Netherfield pînă la urmă!". Aşa a spus, într-adevăr. Sînt convinsă că doamna Long este una dintre cele mai bune făpturi care au existat vreodată; iar nepoatele ei sînt fete foarte binecrescute şi deloc frumoase. Îmi plac enorm.

Pe scurt, doamna Bennet era într-o dispoziţie extraordinară. Văzuse în purtarea lui Bingley faţă de Jane atît cît să fie convinsă că, pînă la urmă, fiica ei îl va lua; şi cînd era bine dispusă, speranţele pe care le nutrea pentru familia ei erau atît de departe de orice raţiune, încît se simţi dezamăgită cînd nu-l văzu venind, în ziua următoare, pentru a-şi prezenta cererea în căsătorie.

— A fost o zi tare plăcută, spuse domnişoara Bennet Elizabeth-ei. Musafirii păreau să fie atît de bine aleşi, atît de potriviţi. Sper că vom mai putea fi des împreună.

Elizabeth zîmbi.

— Lizzy, nu trebuie să faci asta. Nu trebuie să mă bănuieşti. Asta mă umileşte. Te asigur că m-am obişnuit să mă bucur de conversaţia lui ca de a unui tînăr agreabil şi cu bun-simţ, fără să mai doresc altceva în afară de asta. Sînt perfect convinsă, din purtarea lui de acum, că nu a avut niciodată intenţia să-mi solicite dragostea. Totul se datorează numai faptului că este binecuvîntat cu atîta amabilitate şi că e mai dornic de-a face plăcere celor din jur decît oricare alt om.

— Eşti foarte cruda, îi răspunse Elizabeth, nu-mi dai voie să zîmbesc, dar mă provoci tot timpul s-o fac.

— Cît de greu este să fii crezută uneori! Şi cît de imposibil, alteori! Dar de ce-oi fi voind să mă convingi că simt mai mult *decît recunosc* eu?

— Iată o întrebare la care cu greu aş şti cum să răspund. Tuturor ne face plăcere să dăm lecţii, cu toate că nu-i putem învăţa pe ceilalţi decît ceea ce nu merită să fie ştiut. Iartă-mă; şi dacă stărui în indiferenţa ta, nu mă lua pe mine drept confidentă.

Capitolul LV

La cîteva zile după aceasta vizită, domnul Bingley veni din nou, dar singur. În aceeaşi dimineaţă prietenul lui plecase la Londra, dar urma să se reîntoarcă după zece zile. Rămase la ei mai mult de o oră şi era într-o dispoziţie excelentă. Doamna Bennet îl invită să ia prînzul la dînşii; dar, cu multă părere de rău, el îi mărturisi că era angajat în altă parte.

— Cînd veţi mai veni rîndul viitor, sper să avem mai mult noroc.

El se va simţi deosebit de onorat oricînd... altădată... etc. etc.: şi dacă domnia sa îi va îngădui, va profita de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile.

— Puteţi veni mîine?

Da; nu avea nici un fel de angajament pentru ziua următoare; şi invitaţia a fost acceptată cu plăcere.

Bingley a venit, şi încă atît de devreme, încît nici una dintre doamne nu era îmbrăcată. Doamnp Bennet fugi, în capot şi cu părul pe jumătate pieptănat, la fiica sa şi îi strigă:

— Scumpa mea Jane, grăbeşte-te şi fugi jos. A venit — a venit domnul Bingley. A venit cu adevărat. Grăbeşte-te, grăbeşte-te. Ei! Sarah! Vino imediat la domnişoara Bennet şi ajut-o să-şi

pună rochia. Lasă coafura domnişoarei Lizzy.

— Vom coborî cît vom putea de repede, spuse Jane; dar Kitty cred că este mai avansată decît oricare dintre noi pentru că a urcat în camera ei de o jumătate de oră.

— Oh! Las-o încolo pe Kitty! Ce legătură are ea cu el? Haide, mai iute, mai iute! Unde îți este eşarfa, draga mea?

Cînd însă mama sa ieşi din cameră, Jane nu se lăsă convinsă să coboare neînsoțită de una dintre surori.

Aceeaşi grijă de a-i lăsa singuri se făcu din nou observată în timpul serii. După ceai, domnul Bennet se retrase în bibliotecă, aşa cum îi era obiceiul, iar Mary urcă sus la pianul ei. Două piedici din cinci fiind astfel înlăturate, doamna Bennet stătu mult timp, uitîndu-se la Elizabeth şi Catherine şi făcîndu-le semne din ochi, dar fără să reuşească să le impresioneze. Elizabeth nu voia s-o înțeleagă; şi cînd în cele din urmă Kitty îi observă semnele, o întrebă cu toată nevinovăția:

— Ce este, mamă? De ce-mi faci semne cu ochiul? Ce trebuie să fac?

— Nimic, fetițo, nimic. Nu ți-am făcut nici un semn.

Mai stătu atunci liniştită cinci minute; dar, incapabilă sa lase să-i scape un prilej atît de prețios, se ridică brusc şi, spunîndu-i lui Kitty: "Vino încoace, inimioara mea; vreau să-ți spun ceva", o scoase afară din cameră. Jane îi aruncă Elizabethei imediat o privire în care se citea toată disperarea ei în fața acestui vădit aranjament şi rugămintea ca *dînsa* să nu cedeze. În cîteva minute, doamna Bennet deschise uşa pe jumătate şi o chemă.

— Lizzy, scumpa mea, vreau să-ți vorbesc.

Elizabeth fu silită să iasă.

— Am putea foarte bine să-i lăsăm şi singuri, înțelegi, îi spuse mama, îndată ce ajunse în hol. Kitty şi cu mine ne ducem sus în camera mea.

Elizabeth nu făcu nici o încercare de a discuta cu maică-sa, dar rămase liniştită în hol pînă ce plecă împreună cu Kitty; apoi se reîntoarse în salon.

Planurile doamnei Bennet pentru ziua aceea rămaseră infructuoase. Bingley a fost tot ce se poate închipui mai fermecător, în afară de logodnic oficial al fiicei sale. Degajarea şi veselia lui făcură din el un partener extrem de agreabil pentru a petrece seara; şi el a suportat atențiile deplasate ale mamei şi i-a ascultat toate remarcile prosteşti, cu o răbdare şi o stăpînire de sine deosebit de agreabile pentru fiică.

Aproape că nici nu a fost nevoie de o invitație pentru ca să rămînă la cină; şi înainte de a pleca, s-a stabilit şi un aranjament — mai mult între dînsul şi doamna Bennet — ca să poftească a doua zi de dimineață să vîneze împreună cu soțul ei.

După această zi, Jane nu mai pomeni nimic despre indiferența ei. Între surori nu se mai spuse nici un cuvînt despre Bingley; dar Elizabeth se duse la culcare fericită pentru că era încredințată că totul trebuia să se desăvîrşească în curînd, cu condiția ca domnul Darcy să nu se întoarcă înaintea termenului fixat. Dar, în fond, era aproape convinsă că toate aveau, desigur, loc cu concursul acelui domn.

Bingley a fost punctual la întîlnire; el şi domnul Bennet şi-au petrecut dimineața împreună, aşa cum se stabilise. Tatăl Janei era cu mult mai agreabil decît se aşteptase tovarăşul lui de vînătoare. Nu găsi la Bingley nici înfumurare, nici lipsă de judecată, ca să-i stîrnească ironia sau să-l dezguste şi să-l facă tăcut, şi domnul Bennet a fost mai comunicativ şi mai puțin ciudat decît îl văzuse celălalt vreodată. Bingley, bineînțeles, se întoarse cu el la masă; şi seara, doamna Bennet îşi folosi din nou inventivitatea cu scopul de a-i înlătura pe toți din preajma lui şi a fiicei sale. Curînd după ceai, Elizabeth trecu în salon, căci avea de scris o scrisoare; cum toți ceilalți urmau să se aşeze la cărți, nu putea fi nevoie de ea pentru a contracara planurile mamei sale.

Dar după ce sfîrşi scrisoarea şi se reîntoarse în salon constată, spre nesfîrşita ei mirare, că avea motive să creadă că mama ei fusese prea isteață pentru ea. Cînd deschise uşa, văzu pe sora ei şi pe Bingley stînd împreună în fața căminului şi avînd aerul să fie angajați într-o serioasă conversație; şi dacă acest lucru nu ar fi iscat nici o bănuială, chipurile amăndurora, cînd se întoarseră, depărtîndu-se în grabă unul de altul, ar fi dovedit-o tuturor. Situația *lor* era destul de penibilă; dar a *ei* personal, se gîndi Elizabeth, încă şi mai rea. Nici unul nu spuse un cuvînt şi Elizabeth era pe punctul de a se retrage cînd Bingley, care se aşezase, ca şi sora ei, se ridică deodată, îi şopti Janei cîteva cuvinte şi fugi afară din cameră.

Jane nu putea să aibă rezerve față de Eïizabeth cînd ştia că o mărturisire îi va face plăcere; şi, îmbrățişînd-o imediat, recunoscu, viu emoționată, că era ființa cea mai fericită din lume.

— E prea mult, adăugă ea — mult prea mult. Nu o merit! Oh! de ce nu este toată lumea atît de fericită?

Eïizabeth o felicită cu o sinceritate, o căldură şi o încîntare pentru care cuvintele sînt prea

sărace ca să le exprime. Fiecare frază afectuoasă fu un proaspăt izvor de fericire pentru Jane. Dar nu-şi îngădui — pentru moment — să stea cu sora ei sau să-i povestească nici jumătate din ceea ce avea însă de spus.

— Trebuie să fug imediat la mama, strigă ea. Nu vreau, pentru nimic în lume, să nesocotesc grija ei plină de dragoste sau s-o las să afle de la altcineva decît de la mine. El s-a şi dus la tata. Oh! Lizzy, să ştii că ceea ce ai de povestit va face atîta plăcere întregii tale familii! Cum să îndur atîta fericire?

Se grăbi apoi să ajungă la maică-sa care spărsese, anume, partida de cărţi şi şedea sus cu Kitty.

Rămasă singură, Elizabeth zîmbi de rapiditatea şi uşurinţa cu care se rezolvase, în sfîrşit, un lucru ce le dăduse atîtea luni de zile de incertitudine şi necazuri.

"Şi acesta este, îşi spuse ea, rezultatul circumspecţiei pline de îngrijorare a prietenului său, al falsităţii şi uneltirilor surorii sale — rezultatul cel mai fericit, mai înţelept şi mai logic".

Bingley, a cărui convorbire cu tatăl ei fusese scurtă şi mersese la ţintă, se reîntoarse în cîteva minute.

— Unde este sora dumitale? o întrebă grăbit în timp ce deschidea uşa,

— Cu mama, sus. Va coborî într-o clipă, cred.

El închise atunci uşa şi, apropiindu-se de dînsa, o rugă să-l felicite şi să-i acorde afecţiunea ei de soră. Elizabeth îşi exprimă sincer şi din toată inima încîntarea faţă de perspectivele lor de înrudire. Îşi strînseră mîinile cu mare căldură; şi apoi, pînă la reîntoarcerea surorii ei, trebui să asculte tot ceea ce avea el de spus despre fericirea lui şi despre perfecţiunea Janei; şi, în ciuda faptului că avea în faţă un îndrăgostit, Elizabeth era cu adevărat încredinţată că toate speranţele lui de fericire erau bine întemeiate, căci se bazau pe mintea frumoasă şi caracterul mai mult decît frumos al Janei şi, în general, pe o similitudine de simţăminte şi gusturi ale amîndurora.

A fost o seară de neobişnuită încîntare pentru toţi; bucuria din sufletul domnişoarei Bennet pusese pe chipul ei o strălucire atît de dulce şi de însufleţită, încît era mai frumoasă decît oricînd. Kitty surîdea şi zîmbea prosteşte şi spera că-i va veni şi ei repede rîndul. Doamna Bennet nu era în stare să găsească pentru consimţămîntul şi aprobarea ei cuvinte destul de calde ca să-şi poată exprima aşa cum ar fi vrut sentimentele, deşi timp de o jumătate de oră nu-i vorbi lui Bingley despre nimic altceva; iar cînd domnul Bennet se alătură grupului lor, la masa de seară, glasul şi comportarea lui arătau limpede cît de fericit era într-adevăr.

Totuşi, de pe buzele sale nu ieşi un singur cuvînt în legătură cu evenimentul zilei pînă ce musafirul lor nu-şi luă rămas bun pentru noapte; dar imediat ce acesta plecă se întoarse către fiica lui şi-i spuse:

— Jane, te felicit. Vei fi o femeie foarte fericită.

Jane se duse imediat la dînsul, îl sărută şi îi mulţumi pentru toată dragostea ce i-o purta.

— Eşti o fată bună, replică el, şi mă bucur la gîndul că tu vei face o căsătorie atît de fericită. N-am nici o îndoială că vă veţi înţelege foarte bine. Firile voastre nu se deosebesc deloc. Sînteţi atît de complezenţi amîndoi, încît tot cedînd unul în favoarea celuilalt, nu veţi putea lua niciodată o hotărîre; atît de creduli încît toţi servitorii vă vor înşela şi atît de generoşi, încît vă veţi depăşi întotdeauna veniturile.

— Sper că nu. Imprudenţa şi neglijenţa în materie de bani ar fi de neiertat din partea *mea.*

— Să-şi depăşească veniturile! Dragul meu Bennet, exclamă soţia lui, ce tot spui? Păi are patru sau cinci mii pe an, şi poate chiar mai mult. Apoi, adresîndu-se fiicei sale: Oh, draga mea Jane, sînt atît de fericită! Sînt sigură că n-am să închid ochii toată noaptea. Ştiam eu cum se vor întîmpla lucrurile. Întotdeauna am spus că, pînă la urmă, aşa va fi. Am fost sigură că nu degeaba eşti atît de frumoasă! Mi-aduc aminte că în clipa în care l-am văzut, anul trecut cînd a venit pentru prima oară în Hertfordshire, m-am gîndit că aveţi toate şansele să vă uniţi. Oh! Este tînărul cel mai chipeş care a existat vreodată.

Wickham, Lydia fuseseră uitaţi cu desăvîrşire. Jane era, în afară de orice competiţie, copilul ei preferat. În clipa aceea nu-i mai păsa de nimeni altul. Surorile mai mici începură să o privească cu interes pentru bucuriile pe care Jane va fi poate în stare să le reverse asupra lor, în viitor.

Mary se rugă pentru accesul la biblioteca de la Netherfield, iar Kitty, tare de tot, pentru cîteva baluri acolo, în fiecare iarnă.

Din acel moment, Bingley deveni un ospete de fiecare zi la Longbourn, sosind adesea înainte de micul dejun şi rămînînd întotdeauna pînă după cină — afară doar dacă vreun barbar de vecin, pe care nu îl puteau detesta îndeajuns, nu-l poftea pentru prînz, invitaţie pe care dînsul se simţea obligat s-o primească.

Elizabeth nu mai avea acum decît foarte puţin timp pentru a sta de vorbă cu sora ei căci,

atîta vreme cît Bingley era la ei, Jane nu avea ochi pentru nimeni altul; dar le era amîndurora de mare folos, în timpul orelor de despărţire, care trebuiau să intervină uneori. În absenţa Janei, el era totdeauna lîngă Elizabeth pentru plăcerea de a vorbi despre logodnica lui; iar cînd pleca Bingley, Jane căuta şi ea acelaşi mijloc de alinare.

— Ce bine mi-a părut, mărturisi Jane într-o seară, cînd mi-a spus că nici n-a ştiut că eu am fost la Londra, primăvara trecută. N-aş fi crezut că e posibil.

— Eu am bănuit că aşa a fost, răspunse Elizabeth, dar ce justificare ţi-a dat?

— Trebuie să fi fost manevrele surorilor lui. Ele nu vedeau cu ochi buni apropierea noastră, şi nu mă mir, căci ar fi putut face o alegere cu mult mai bună, din multe puncte de vedere. Cînd însă vor vedea, lucru de care sînt încredinţată, că fratele lor e fericit cu mine, vor înţelege că este cazul să fie mulţumite şi vom fi iarăşi în termeni buni, deşi între noi nimic nu va mai putea fi niciodată cum a fost în trecut.

— Asta e cuvîntarea cea mai neiertătoare, spuse Elizabeth, pe care te-am auzit vreodată ţinînd-o... Bravo, fată! Într-adevăr, m-ar durea să te văd iarăşi lăsîndu-te înşelată de pretinsa afecţiune a domnişoarei Bingley.

— Ai putea oare să crezi, Lizzy, că în noiembrie trecut, cînd a plecat la oraş, era cu adevărat îndrăgostit de mine şi că, în afară de convingerea că eu eram indiferentă, nimic nu l-ar fi împiedicat să se întoarcă?

— A făcut o mică greşeală, desigur, dar asta e o dovadă de modestie din partea lui.

Afirmaţia aceasta a dus, firește, la un panegiric din partea Janei asupra neîncrederii în el însuşi şi asupra puţinului preţ pe care îl punea pe propriile lui însuşiri.

Elizabeth a fost mulţumită să descopere că dînsul nu trădase intervenţia făcută de prietenul lui; căci, deşi Jane avea inima cea mai generoasă şi iertătoare din lume, ştia că acest lucru ar fi făcut-o să aibă prejudecăţi împotriva lui Darcy.

— Sînt cu siguranţă fiinţa cea mai fericită care a existat vreodată! exclamă Jane. Oh! Lizzy, de ce am fost aleasă eu, singura dintre toţi ai mei, şi binecuvîntată mai presus decît toţi ceilalţi? Dacă aş putea să te văd şi pe tine tot atît de fericită! Dacă ar exista, numai, încă un asemenea bărbat şi pentru tine!

— Dacă mi-ai da patruzeci de asemenea bărbaţi, n-aş putea fi, în nici un caz, atît de fericită cît eşti tu. Atîta timp cît nu am firea ta, bunătatea ta, nu voi putea avea niciodată fericirea ta. Nu! Nu! Lasă-mă să mă descurc singură; şi, dacă voi avea foarte mult noroc, s-ar putea să mai dau de un alt domn Collins, în timp util.

Desfăşurarea evenimentelor în familia de la Longbourn nu putea rămîne multă vreme în secret. Doamna Bennet era bucuroasă de privilegiul de a-l şopti doamnei Philips care cuteză, fără nici o permisiune, să facă acelaşi lucru la urechea tuturor vecinilor ei din Meryton.

Familia Bennet a fost urgent declarată cea mai norocoasă familie din lume, deşi numai cu cîteva săptămîni în urmă, cînd Lydia fugise cu Wickham, fusese fapt dovedit pentru toţi că ei erau sortiţi nenorocirii.

Capitolul LVI

Într-o dimineaţă, cam la o săptămînă după ce se hotărîse logodna dintre Bingley şi Jane, în timp ce el şi doamnele din familia Bennet se aflau împreună în sufragerie, clinchetul unei trăsuri le îndreptă atenţia spre fereastră şi zăriră un cupeu tras de patru cai, înaintînd în lungul aleii. Era prea devreme pentru vizite şi, în afară de asta, echipajul nu părea să fie al nici unuia dintre vecinii lor. Erau cai de poştă; şi atît cupeul, cît şi livreaua servitorului care îl preceda călare, nu le erau cunoscute. Cum era totuşi sigur că venea cineva la ei, Bingley o convinse pe domnişoara Bennet să evite de a rămîne sechestraţi de vreun musafir nepoftit şi să se ducă să se plimbe împreună prin grădină. Plecară, iar celelalte trei doamne continuară să se întrebe cine putea fi, pînă ce uşa fu dată în lături şi musafirul intră. Era Lady Catherine de Bourgh.

Desigur că se aşteptau la o surpriză; dar uimirea lor depăşi aşteptările şi, cea a doamnei Bennet şi a lui Kitty, deşi musafirul le era cu totul necunoscut, a fost chiar mai mică decît cea resimţită de Elizabeth.

Intrase în cameră cu un aer mai dezagreabil decît de obicei, nu răspunsese la salutul Elizabethei decît cu o imperceptibilă înclinare a capului şi luase loc, fără să spună un cuvînt. La intrarea senioriei sale, Elizabeth îi menţionase numele către mama ei, deşi nu fusese exprimată nici o dorinţă de a se face prezentări.

Doamna Bennet, toată numai uimire, totuşi măgulită să aibă un oaspete de o asemenea

importanță, a primit-o cu deosebită politețe. După ce a stat cîteva minute în tăcere, aceasta i se adresă foarte țeapăn Elizabethei:

— Sper că eşti bine, sănătoasă, domnişoară Bennet. Doamna aceasta, presupun, este mama dumitale.

Elizabeth îi răspunse foarte scurt că da.

— Şi aceasta, presupun, este una dintre surorile dumitale.

— Da, doamnă, răspunse doamna Bennet, încântată să vorbească cu o doamnă ca Lady Catherine. Este, dintre fetele mele, penultima. Cea mai mică dintre toate s-a măritat de curînd, iar cea mai mare este undeva în parc, plimbîndu-se cu un tînăr care cred că va deveni, în curînd, unul dintre membrii familiei noastre.

— Aveți un parc foarte mic aici, i-o întoarse Lady Catherine după o mică tăcere.

— E o nimica toată, cred, în comparație cu Rosings, *my lady*, dar vă asigur că este mult mai mare decît al lui Sir William Lucas.

— Încăperea asta trebuie să fie foarte nepotrivită pentru serile de vară; ferestrele dau de-a dreptul spre apus.

Doamna Bennet o asigură că nu rămîneau niciodată acolo după-amiaza şi adăugă:

— Pot să-mi iau libertatea de a întreba pe senioria voastră dacă domnul şi doamna Collins sînt bine?

— Da, foarte bine. I-am văzut alaltăieri seara.

Elizabeth se aştepta acum s-o vadă scoțînd o scrisoare de la Charlotte, acesta părîndu-i-se singurul motiv probabil al vizitei sale. Dar nu apăru nici o scrisoare şi ea rămase foarte nedumerită.

Doamna Bennet adresă, cu o mare politețe, senioriei sale, rugămintea de a lua o gustare; dar Lady Catherine, foarte hotărîtă dar nu şi foarte politicoasă, refuză să ia ceva, după care, ridicîndu-se, îi spuse Elizabethei:

— Domnişoară Bennet, pare să fie un colțişor sălbatic, destul de drăguț, pe o latură a peluzei. M-ar bucura să fac o plimbare acolo, dacă mi-ai oferi compania dumitale.

— Du-te, draga mea, strigă doamna Bennet, şi condu pe senioria sa pe toate aleile. Cred că îi va place colțişorul nostru retras.

Elizabeth ascultă şi fugi în camera ei pentru a-şi lua umbreluța; apoi o conduse pe nobila doamnă jos. În timp ce treceau prin hol, Lady Catherine deschise uşile de la sufragerie şi salon, declarînd, după o scurtă cercetare, că erau camere cuviincioase, după care îşi continuă drumul.

Cupeul rămase la uşă şi Elizabeth văzu că înăuntru se afla doamna de companie. Păşiră tăcute în lungul aleii cu pietriş, care ducea spre pădurice; Elizabeth era hotărîtă să nu facă nici un efort pentru a lega o conversație cu o persoană care se purta mai dezagreabil şi mai insolent decît de obicei.

"Cum de-am putut crede că seamănă cu nepotul său?" îşi spuse privindu-i chipul.

Imediat ce intrară în pădurice, Lady Catherine începu în felul următor:

— Desigur, nu-ți vine deloc greu, domnişoară Bennet, să înțelegi motivul călătoriei mele aici. Propria dumitale conştiință trebuie să-ți spună de ce am venit.

Elizabeth o privi cu neprefăcută uimire.

— Vă înşelați, doamnă; nu sînt deloc în stare să-mi dau seama care este prilejul pentru care am cinstea de a vă vedea aci.

— Domnişoară Bennet, replică senioria sa pe un ton mînios, ar trebui să ştii că nu se glumeşte cu mine. Dar oricît de lipsită de sinceritate ai hotărît *dumneata* să fii, pe *mine* n-ai să mă găseşti astfel. Firea mea a fost totdeauna renumită pentru sinceritate şi franchețe şi, într-o chestiune atît de importantă ca aceasta, cu siguranță că nu-mi voi schimba felul de a fi. Acum două zile mi-a ajuns la ureche un zvon cît se poate de alarmant. Mi s-a spus că nu numai sora dumitale este pe punctul de-a face o căsătorie foarte avantajoasă, ci că *dumneata,* că domnişoara Elizabeth Bennet, după toate probabilitățile, se va uni curînd după aceasta cu nepotul meu, cu propriul meu nepot, domnul Darcy. Cu toate că *ştiu* că trebuie să fie o minciună sfruntată, cu toate că lui nu-i pot face marea ofensă de a presupune că e posibil să fie adevărat, m-am hotărît să pornesc încoace pentru a-ți face cunoscute simțămintele mele.

— Dacă ați crezut că este imposibil să fie adevărat, replică Elizabeth, îmbujorîndu-se de uimire şi dispreț, mă mir că v-ați deranjat să veniți atît de departe. Ce şi-ar fi putut propune senioria voastră cu acest demers?

— Să insist ca imediat un astfel de zvon să fie contrazis în mod public.

— Venirea dumneavoastră la Longbourn, pentru a mă vedea pe mine şi familia mea, spuse Elizabeth cu răceală, va constitui mai curînd o confirmare — dacă, într-adevăr, există un astfel de zvon.

— Dacă! Pretinzi deci că nu ai cunoştinţă de el! Nu a fost el lansat, în mod stăruitor, chiar de dumneata? Nu ai cunoştinţă de răspîndirea unui asemenea zvon?

— Nu am auzit niciodată că ar circula.

— Şi poţi declara de asemeni că nu are nici un temei?

— Nu am pretenţia de a poseda o franchețe egală cu a senioriei voastre. Domnia *voastră* puteţi pune întrebări la care *eu* aş putea să nu doresc să răspund.

— Asta nu se poate suporta. Domnişoară Bennet, insist să mi se răspundă. Ţi-a făcut el, ţi-a făcut nepotul meu o cerere în căsătorie?

— Senioria voastră a declarat că lucrul acesta este imposibil.

— Aşa ar trebui să fie; trebuie să fie aşa, atîta vreme cît are încă uzul raţiunii. Dar vicleşugul şi ademenelile *dumitale* au putut să-l facă să uite, într-un moment de rătăcire, ce-şi datorează lui însuşi şi întregii sale familii. L-ai fi putut împinge la asta.

— Dacă am făcut-o, aş fi ultima făptură care s-o mărturisească.

— Domnişoară Bennet, dumneata ştii cine sînt eu? N-am fost obişnuită cu un asemenea limbaj. Sînt cea mai apropiată rudă pe care o are pe lume şi am căderea să-i cunosc preocupările cele mai intime.

— Dar nu aveţi căderea să le cunoaşteţi pe ale *mele;* şi o purtare ca aceea de faţă nu mă va face, în nici un caz, să fiu mai explicită.

— Dă-mi voie să mă fac bine înţeleasă. Căsătoria aceasta, la care ai îndrăzneala să aspiri, niciodată nu va avea loc — nu, niciodată. Domnul Darcy este logodit cu *fiica mea. Acum,* ce ai de spus?

— Numai atît — că dacă este aşa, nu puteţi avea nici un motiv să presupuneţi că-mi va face mie o cerere în căsătorie?

Lady Catherine şovăi o clipă şi apoi replică:

— Logodna dintre ei este de o natură foarte specială. Au fost destinaţi unul altuia din copilărie. A fost dorinţa specială a mamei *lui,* ca şi a mamei ei. Am făcut planuri pentru unirea lor, de cînd erau în leagăn; şi acum, cînd dorinţa ambelor surori ar putea să se împlinească prin căsătoria lor, acest lucru să fie împiedicat de o tînără fată inferioară prin naştere, fără nici o greutate în societate şi fără nici o legătură cu familia! Nu ai nici o consideraţie pentru dorinţa familiei sale — pentru logodna sa tacită cu domnişoara de Bourgh?? Eşti oare total lipsită de orice simţ de bună-cuviinţă şi pudoare? Nu m-ai auzit spunînd că din primele ceasuri ale vieţii lui a fost sortit verişoarei sale?

— Ba am auzit. Dar ce mă priveşte pe mine? Dacă nu există nici o altă piedică la căsătoria mea cu nepotul domniei voastre, desigur că nu mă va reţine faptul că mama şi mătuşa lui au dorit ca dînsul să se însoare cu domnişoara de Bourgh. Aţi făcut amîndouă atît cît aţi putut, plănuind această căsătorie. Realizarea ei depinde de alţii. Dacă domnul Darcy nu este legat de verişoara sa nici printr-o datorie de onoare, nici printr-o înclinaţie, de ce nu poate face o altă alegere? Şi dacă eu sînt cea aleasă, de ce să nu-mi fie îngăduit să-l accept?

— Deoarece onoarea, eticheta, prudenţa — ba chiar interesul o interzic. Da, domnişoară Bennet, interesul: pentru că să nu te aştepţi să fii luată în seamă de familia sau prietenii lui, dacă, în mod voit, lucrezi împotriva dorinţelor tuturor. Vei fi criticată, disprețuită, ignorată de toţi din jurul lui. Căsătoria dumitale va constitui o ruşine; numele nu va fi nici măcar pomenit vreodată de nici unul dintre noi.

— Acestea sînt mari nenorociri, replică Elizabeth. Dar soţia domnului Darcy trebuie să aibă motive atît de extraordinare de fericire, izvorîte în mod firesc din situaţia ei încît, luînd totul în consideraţie, să nu aibă da ce să se plîngă.

— Fată încăpăţînată, îndărătnică! Mi-e ruşine pentru dumneata! Asta ţi-e recunoştinţa pentru atenţia ce ţi-am arătat, primăvara trecută? Nu-mi datorezi nimic pentru acest lucru? Să stăm jos. Trebuie să înţelegi, domnişoară Bennet, că am venit aici cu hotărîrea neclintită de a-mi atinge scopul; nu mă voi lăsa deci abătută de la realizarea lui. Nu sînt obişnuită să mă supun capriciilor nimănui. Nu obişnuiesc să suport înfrîngeri.

— *Aceasta* va face situaţia actuală a senioriei voastre şi mai jalnică; asupra *mea* însă, nu va avea nici un efect.

— Nu permit să fiu întreruptă. Ascultă-mă în tăcere. Fiica şi nepotul meu sînt făcuţi unul pentru altul. Coboară, în linie maternă, din aceeaşi viţă nobilă; iar de partea tatălui, din familii respectabile, onorabile şi străvechi, deşi fără titluri de noblețe. Averea lor, de ambele părţi, este splendidă. Sînt sortiţi unul altuia prin glasul fiecărui membru al caselor respective; şi ce urmează să-i despartă? — pretenţiile de parvenire ale unei tinere fete fără familie, fără relaţii sau avere! Se poate suporta aşa ceva? Dar nu trebuie, nu va fi suportat! Dacă ţi-ai cunoaşte propriul dumitale interes, n-ar trebui să doreşti să ieşi din sfera în care ai fost crescută.

— Prin căsătoria mea cu nepotul domniei voastre n-aş socoti că ies din această sferă.

Dînsul este un gentilom, iar eu sînt fiica unui gentilom; pînă aici sîntem egali.

— Adevărat. *Eşti* fiica unui gentilom. Dar ce a fost mama dumitale? Ce sînt unchii şi mătuşile dumitale? Să nu-ţi imaginezi că nu le cunosc situaţia.

— Orice ar fi rudele mele, replică Elizabeth, daca nepotul domniei voastre nu are nimic împotriva lor, ei nu vă pot interesa pe *dumneavoastră.*

— Spune-mi, odată pentru totdeauna, eşti logodită cu dînsul?

Cu toate că Elizabeth n-ar fi răspuns la această întrebare, fie şi numai pentru a nu o îndatora pe Lady Catherine, ea nu putu răspunde, după o clipă de gîndire, decît:

— Nu sînt.

Lady Catherine păru mulţumită.

— Şi vrei să-mi promiţi că nu vei face niciodată un asemenea pas?

— Refuz să fac o promisiune de acest fel.

— Domnişoară Bennet, sînt revoltată şi uimită. M-am aşteptat să găsesc o tînără femeie mai rezonabilă. Dar nu te amăgi cu gîndul că voi da vreodată înapoi. Nu voi pleca de aici pînă ce nu-mi vei da asigurarea pe care o pretind de la dumneata.

— Iar eu, desigur, nu o voi da *niciodată.* Nimeni nu mă va intimida într-atît, încît să fac ceva iraţional. Senioria voastră doreşte ca domnul Darcy să se căsătorească cu fiica domniei voastre; dar dacă v-aş da promisiunea dorită, lucrul acesta ar face oare căsătoria lor mai probabilă? Presupunînd că dînsul ţine la mine, refuzul *meu* de a-l accepta l-ar face oare să dorească s-o ia pe verişoara lui? Îngăduiţi-mi să vă spun, Lady Catherine, că argumentele pe care le-aţi adus în sprijinul acestei cereri extraordinare au fost tot atît de neserioase pe cît de nesocotită a fost şi cererea. Vă înşelaţi total asupra caracterului meu dacă vă imaginaţi că pot fi influenţată de insistenţe ca acestea. Cît de mult ar încuviinţa nepotul domniei voastre acest amestec în treburile *sale,* n-aş putea-o spune, dar nu aveţi, cu siguranţă, nici un drept să vă amestecaţi într-ale mele. Mă văd deci silită să vă rog să nu mai fiu inoportunată pe această temă.

— Nu te pripi, te rog. Nu am terminat încă. La obiecţiunile asupra cărora am insistat pînă acum, mai am de adăugat încă una. Nu-mi sînt necunoscute amănuntele fugii infame a celei mai mici dintre surorile dumitale. Ştiu totul; ştiu că măritişul ei a fost o afacere cîrpită, pe cheltuiala tatălui şi a unchiului dumitale. Şi o *astfel de fată* să fie cumnata nepotului meu? Iar soţul ei, care este fiul administratorului defunctului său părinte, să-i fie cumnat? Cerule mare! Ce-ţi trece prin gînd? S-ar putea ca umbrele de la Pemberley să fie astfel pîngărite?

— *Acum* nu mai puteţi avea nimic să-mi spuneţi, răspunse Elizabeth plină de resentimente. M-aţi insultat în toate felurile posibile. Trebuie să vă rog să-mi îngăduiţi să mă întorc în casă.

Şi cu aceste vorbe, se ridică. Lady Catherine se ridică şi dînsa şi reveniră către casă. Senioria sa era extrem de enervată.

— N-ai deci nici o consideraţie pentru cinstea şi reputaţia nepotului meu! Fată egoistă şi lipsită de simţire! Nu ţii seama că înrudirea cu dumneata trebuie să-l dezonoreze în ochii tuturor?

— Lady Catherine, nu mai am nimic de spus. Îmi cunoaşteţi sentimentele.

— Eşti hotărîtă deci să-l iei?

— N-am spus deloc aşa ceva. Sînt hotărîtă numai să acţionez aşa cum, după părerea mea, voi putea fi fericită, fără a ţine seama de *dumneavoastră* sau de oricare altă persoană atît de total străină de mine.

— Prea bine. Refuzi deci să mă îndatorezi. Refuzi să asculţi de imperativele datoriei, onoarei şi recunoştinţei.Eşti hotărîtă să-l dezonorezi în ochii tuturor prietenilor săi şi să faci din, el obiectul de dispreţ al lumii.

— Nici datoria, nici onoarea, nici recunoştinţa, replică Elizabeth, nu au nimic a-mi impune în cazul de faţă. Nici un principiu de acest fel nu ar fi violat prin căsătoria mea cu domnul Darcy. Iar în privinţa resentimentelor familiei sale, sau a indignării lumii întregi: dacă familia *ar fi* nemulţumită de însurătoarea lui cu mine, acest lucru nu mi-ar produce nici un moment de supărare; şi lumea, în general, va avea prea multă minte ca să participe la acest dispreţ.

— Va să zică aşa gîndeşti dumneata! Asta este hotărârea, dumitale definitivă! Foarte bine. Voi şti acum ce trebuie să fac. Să nu-ţi închipui, domnişoară Bennet, că îţi vei satisface vreodată ambiţia. Am venit să te încerc. Am sperat să te găsesc rezonabilă; dar, fii sigură, îmi voi urmări scopul.

În felul acesta vorbi Lady Catherine pînă ce ajunseră lîngă portiţa cupeului, unde, întorcîndu-se grabnic pe loc, adăugă:

— Nu-mi iau rămas bun de la dumneata, domnişoară Bennet. Nu îi trimit complimente mamei dumitale. Nu meriţi astfel de atenţie. Sînt cît se poate de nemulţumită.

Elizabeth nu răspunse nimic; şi, fără să încerce s-o convingă pe senioria sa să poftească în casă, intră numai ea, liniştită. În timp ce urca scările, auzi cupeul depărtîndu-se. Mama ei o aştepta la uşa budoarului, nerăbdătoare s-o întrebe de ce Lady Catherine nu voise să vină iarăşi înăuntru şi să se odihnească.

— N-a dorit asta, răspunse fiica sa, a dorit să plece.

— E o femeie foarte fină. Şi faptul că ne-a făcut o vizită este fantastic de politicos, deoarece a venit, cred, ca să ne spună că familia Collins este bine. Se duce undeva, probabil, şi-aşa, trecînd prin Meryton, s-a gîndit să profite şi să vină să te vadă. Presupun că nu a avut ceva anume să-ţi spună, Lizzy.

Aici, Elizabeth fu silită să recurgă la o mică minciună; căci îi era cu neputinţă să mărturisească ce discutase cu Lady Catherine.

Capitolul LVII

Această vizită extraordinară o zvîrli pe Elizabeth într-o mare tulburare care nu putu fi uşor învinsă şi, ore în şir, nu fu în stare să se gîndească la altceva. Se părea că Lady Catherine îşi dăduse într-adevăr osteneala de a veni de la Rosings cu scopul unic de a rupe presupusa ei logodnă cu domnul Darcy. Planul fusese, cu siguranţă, rezonabil; dar Elizabeth nu-şi putu închipui de unde pornise acest zvon, pînă ce nu-şi aminti că Darcy era prietenul intim al lui Bingley şi ea, sora Janei, ceea ce fusese de ajuns pentru a sugera această idee, atunci cînd aşteptarea unei căsătorii îi făcea pe toţi nerăbdători s-o vadă şi pe a doua. Ea însăşi nu uitase că prin căsătoria surorii sale ei urmau să fie mai des împreună. Şi vecinii de la Lucas Lodge deci (căci prin comunicările lor cu familia Collins, conchise ea, zvonul ajunsese la urechile Lady-ei Catherine) nu făcuseră decît să prezinte drept lucru aproape cert şi imediat *ceea ce* dînsa nădăjduia să fie cu putinţă cîndva, în viitor.

Cumpănind însă cuvintele Lady-ei Catherine, Elizabeth nu se putu împiedica să nu se simtă neliniştită în privinţa consecinţelor probabile, dacă senioria se persevera în intervenţia ei. Din cele ce spusese în legătură cu hotărârea de a-i împiedica să se căsătorească, Elizabeth deduse că dînsa intenţiona, desigur, să se adreseze nepotului; şi cam cum ar lua el o asemenea expunere a relelor legate de o căsătorie cu dînsa. Elizabeth nu îndrăznea să prevadă. Nu ştia exact cît ţinea la mătuşa lui şi nici cît de mult se lăsa influenţat de raţionamentele ei, dar era firesc să presupună că avea o părere mai înaltă despre senioria sa decît putea avea *ea;* şi era sigur că, înşirîndu-i dezavantajele legate de o căsătorie cu *cineva* ale cărei rude apropiate erau atît de nepotrivite cu propriile lui rude, mătuşa îi va atinge coarda cea mai simţitoare. Dată fiind ideea lui despre demnitate, va simţi probabil că argumentele, care Elizabeth-ei i se păruseră slabe şi ridicole, conţineau mult bun-simţ şi o judecată sănătoasă.

Dacă înainte el avusese şovăieli în privinţa a ceea ce trebuie să facă, şi probabil că avusese deseori, sfatul şi rugămintea unei rude atît de apropiate puteau să-i spulbere orice îndoială şi să-l hotărască, pe loc, să fie fericit atît cît îl putea face o demnitate fără pată .În acest caz, nu se va mai întoarce. S-ar putea ca Lady Catherine să-l vadă în trecerea ei prin oraş; iar promisiunea făcută lui Bingley de a reveni la Netherfield să nu mai fie respectată.

"Prin urmare, dacă prietenul lui va primi peste cîteva zile un cuvînt de scuză pentru că nu-şi poate ţine promisiunea, îşi spuse Elizabeth, voi şti ce trebuie să înţeleg. Voi renunţa atunci la orice nădejde, la orice dorinţă de statornicie din partea lui. Dacă se mulţumeşte numai să mă regrete, cînd ar fi putut obţine iubirea şi mîna mea, voi înceta repede de tot să-l regret".

Mare a fost surpriza celorlalţi din familie cînd au auzit cine îi vizitase; dar au trebuit să se mulţumească cu acelaşi fel de presupuneri care liniştiseră şi curiozitatea doamnei Bennet, iar Elizabeth fu scutită de multă sîcîială pe această temă.

A doua zi de dimineaţă, pe cînd cobora, o întîmpină tatăl ei care ieşise din bibliotecă ţinînd o scrisoare în mînă.

— Lizzy, spuse el, voiam să te caut. Vino în cameră.

Ea îl urmă acolo; şi curiozitatea de a afla ce avea dînsul să-i spună era mărită de presupunerea că trebuia să fie ceva în legătură cu scrisoarea aceea.

Îi fulgeră prin minte gîndul că putea fi de la Lady Catherine şi reflectă, plină de nelinişte, la toate explicaţiile pe care trebuia să le dea.

Îl urmă pe tatăl ei pînă lîngă cămin, unde se aşezară. Atunci el spuse:

— Azi-dimineaţă am primit o scrisoare care m-a uimit peste măsură. Cum te priveşte mai ales pe tine, ar trebui să-i cunoşti cuprinsul. N-am ştiut că am *două* fete gata să se mărite.

Dă-mi voie să te felicit pentru o cucerire foarte importantă.

Sîngele năvăli în obrajii Elizabethei, fiind pe dată convinsă că era o scrisoare de la nepot şi nu de la mătuşă; şi nu ştia dacă să fie foarte mulţumită pentru faptul că el se explica, sau jignită că scrisoarea nu îi fusese adresată mai curînd ei, direct, cînd domnul Bennet urmă:

— Pari a şti despre ce e vorba. Tinerele fete au o mare perspicacitate în chestiuni de acest fel; cred însă că pot desfide chiar şi subtilitatea ta; n-ai să fii în stare să descoperi numele adoratului tău. Scrisoarea este de la domnul Collins.

— De la domnul Collins? Şi ce poate avea *el* de spus?

— Ceva foarte potrivit, desigur. Începe cu felicitările pentru apropiata cununie a fiicei mele celei mai mari, de care a fost, se pare, informat de unul dintre blînzii şi bîrfitorii Lucas. N-am să mă joc cu nerăbdarea ta, citindu-ţi ce spune, în acest punct. Ceea ce te priveşte sună precum urmează:

> După ce v-am prezentat sincere felicitări din partea doamnei Collins şi a mea însumi, pentru acest fericit eveniment, daţi-mi voie să adaug o mică lămurire pe tema altui eveniment de care am fost încunoştinţaţi, din aceeaşi sursă. Fiica dumneavoastră Elizabeth, se presupune, nu va mai purta multă vreme numele de Bennet, după ce sora sa mai mare va fi renunţat la el; şi partenerul ales de destin pentru dînsa poate fi privit, pe bună dreptate, ca una dintre cele mai ilustre personalităţi din ţara aceasta.

— Poţi, Lizzy, să ghiceşti, la cine face aluzie?

> Acest tînăr domn este dăruit, într-un mod special, cu tot ceea ce o inimă de muritor poate să dorească mai mult — splendide proprietăţi, neamuri de viţă nobilă şi- o mare influenţă. Totuşi, în ciuda tuturor acestor tentaţii, daţi-mi voie să vă atrag atenţia, atît dumneavoastră cît şi verişoarei Elizabeth, asupra relelor la care vă puteţi expune printr-o acceptare pripită a cererii acestui domn, cerere de care aţi fi desigur ispitiţi să profitaţi imediat,

— Ai idee, Lizzy, cine e acest domn? Dar iese şi asta acum.

> Motivul pentru care vă pun în gardă este precum urmează: avem raţiuni să credem că mătuşa sa, Lady Catherine de Bourgh, nu priveşte această căsătorie cu ochi buni.

— *Domnul Darcy,* vezi, el este omul! Hai, Lizzy, cred că eşti într-adevăr surprinsă. Ar fi putut să pescuiască el, sau Lucaşii, în cercul cunoştinţelor noastre, vreun bărbat al cărui nume să facă în mod mai desăvîrşit dovada minciunii pe care o difuzează? Domnul Darcy, care nu se uită niciodată la vreo femeie, decît pentru a-i găsi un cusur şi care, probabil, nu s-a uitat în viaţa lui la *tine!* E splendid!

Elizabeth încercă să facă haz împreună cu tatăl ei, dar nu fu în stare să schiţeze decît un surîs foarte silnic. Niciodată umorul lui nu-şi alesese o ţintă mai puţin plăcută pentru ea.

— Nu te amuză?

— Oh, da. Citeşte, te rog, mai departe.

> După ce, seara trecută, am pomenit senioriei sale de probabilitatea acestei căsătorii, dînsa, îndată, cu obişnuita sa condescendenţă, a spus ceea ce simţea cu această ocazie; şi atunci s-a văzut limpede că, avînd unele obiecţii împotriva familiei verişoarei mele, nu-şi va da niciodată consimţămîntul la ceea ce domnia sa numeşte o căsătorie atît de dezonorantă. Am considerat că este de datoria mea s-o încunoştinţez pe verişoara mea, în cea mai mare grabă, despre acest lucru, pentru ca dînsa şi nobilul său admirator să ştie cum stau şi să nu se pripească în nici un caz cu o căsătorie care nu a primit încuviinţarea necesară.

— Domnul Collins mai adaugă:

> Mă bucur sincer că trista întîmplare cu verişoara mea Lydia a fost atît de bine muşamalizată şi sînt mîhnit numai că faptul de a fi trăit împreună, înainte de căsătorie, este atît de general cunoscut. Nu trebuie totuşi să trec peste îndatoririle legate de poziţia mea, sau să mă abţin de a-mi mărturisi uimirea, aflînd că aţi primit tînăra pereche în casa dumneavoastră, imediat după ce s-au căsătorit. A fost o încurajare la viciu; şi dacă eu aş fi vicar la Longbourn, m-aş fi opus cu toată străşnicia la aşa ceva, în calitate de creştin trebuia desigur să-i iertaţi, dar nu să permiteţi să apară vreodată în faţa dumneavoastră

sau să se pomenească numele lor în auzul dumneavoastră.

— Asta este ideea lui despre iertarea creştinească! Restul scrisorii este numai în legătură cu situaţia scumpei lui Charlotte şi cu speranţele pe care le are în legături cu dobândirea unei tinere ramuri de măslin. Dar, Lizzy, arăţi de parcă nu te-ai fi amuzat. Nu ai de gînd să *faci pe domnişoara,* sper, şi să pretinzi că eşti jignită de un zvon fără noimă. Pentru ce altceva trăim decît să petrecem pe socoteala vecinilor şi să rîdem de ei, la rîndul nostru?

— Oh, exclamă Elizabeth. Sînt grozav de amuzată. Dar este atît de ciudat!

— Da, *asta* face totul atît de amuzant. Dacă ar fi ales pe oricine altul, n-ar fi fost nimic; dar perfecta *lui* indiferenţă şi antipatia *ta* acută face totul atît de încîntător de absurd! Oricîtă oroare am de scris, n-aş renunţa la corespondenţa mea cu domnul Collins, pentru nimic în lume. Nu, cînd citesc o scrisoare de-a lui nu mă pot stăpîni să nu-l prefer chiar şi lui Wickham, cu toată preţuirea ce-o am pentru insolenţa şi ipocrizia ginerelui meu. Şi te rog, Lizzy, ce-a spus Lady Catherine despre acest zvon? A venit ea să-şi refuze consimţămîntul?

La această întrebare, fiica sa răspunse doar rîzînd; şi cum întrebarea fusese pusă fără cea mai mică suspiciune, ea nu se simţi mîhnită cînd dînsul o repetă. Elizabeth nu fusese niciodată mai încurcată decît acum, cînd încerca să-şi disimuleze sentimentele. Trebuia să rîdă, cînd îi venea mai mult să plîngă. Tatăl ei o îndurerase, în modul cel mai crud, cu cele ce spusese despre indiferenţa domnului Darcy; şi nu putu decît să se mire de această lipsă de pătrundere din partea lui, sau să se teamă că, poate, în loc ca dînsul să fi observat prea *puţin,* să nu-şi fi închipuit ea prea *mult.*

Capitolul LVIII

În loc să primească vreo scrisoare de scuze de la prietenul lui, aşa cum se cam aşteptase Elizabeth, Bingley, dimpotrivă, veni la Longbourn însoţit de Darcy, nu multe zile după vizita Lady-ei Catherine. Domnii sosiră devreme şi, înainte ca doamna Bennet să aibă timp să-i spună domnului Darcy că o văzuseră pe mătuşa lui, lucru de care fiica ei se îngrozea, Bingley, dorind să rămînă singur cu Jane, propuse să iasă cu toţii la plimbare. Toată lumea a fost de acord. Doamna Bennet nu obişnuia să meargă pe jos, Mary nu putea niciodată să-şi facă timp, dar ceilalţi cinci porniră împreună. Totuşi Bingley şi Jane îi lăsară pe toţi să le-o ia înainte. Ei rămaseră în urmă în timp ce Elizabeth, Kitty şi Darcy trebuiră să se amuze între ei. Nu s-a vorbit însă decît foarte puţin: Kitty era prea speriată de el pentru a vorbi; Elizabeth lua în secret o hotărîre disperată şi poate că şi dînsul făcea acelaşi lucru.

Porniră înspre Lucas Lodge, deoarece Kitty dorea să-i facă o vizită Mariei; şi, cum Eiizabeth nu credea că este oportun să meargă cu toţii, cînd Kitty îi părăsi, ea continuă cu îndrăzneală să meargă mai departe, numai cu el. Acum venise momentul să-şi pună în aplicare hotărîrea; şi, profitînd de curajul pe care-l simţea în clipa aceea, spuse imediat:

— Domnule Darcy, sînt o făptură foarte egoistă şi, de dragul de a-mi linişti propriile mele simţăminte, nu ţin seama cît de mult le-aş putea răni pe ale dumneavoastră. Nu mă pot opri să nu vă mulţumesc pentru bunătatea fără precedent pe care aţi avut-o pentru biata mea soră. Chiar din clipa cînd am aflat acest lucru, am dorit din tot sufletul să vă mărturisesc toată recunoştinţa de care sînt însufleţită. Dacă şi restul familiei mele ar cunoaşte adevărul, n-aş fi nevoită să vă exprim numai gratitudinea mea.

— Regret, spuse Darcy pe un ton surprins şi emoţionat, regret nespus de mult că aţi fost încunoştinţată despre un lucru care — văzut într-o lumină greşită — v-a putut stînjeni. Nu am crezut că se poate avea atît de puţină încredere în doamna Gardiner.

— Nu trebuie s-o acuzaţi pe mătuşa mea. O vorbă necugetată a Lydiei m-a făcut, întîi, să aflu că aţi fost amestecat în această chestiune; şi, desigur, n-am putut avea linişte pînă ce n-am cunoscut amănuntele. Daţi-mi voie să vă mulţumesc din nou, în numele întregii mele familii, pentru generoasa înţelegere care v-a făcut să vă daţi atîta osteneală şi să înduraţi atîtea umilinţe pentru a da de urma lor.

— Dacă *doriţi* să-mi mulţumiţi, replică Darcy, s-o faceţi numai în numele dumneavoastră. Nu voi încerca să neg că, la celelalte motive care m-au îndemnat, s-a adăugat dorinţa de a vă şti fericită. Dar *familia* dumneavoastră nu-mi datorează nimic. Oricît de mult o respect, cred că m-am gîndit numai la *dumneavoastră.*

Elizabeth era prea stînjenită pentru a spune ceva. După o scurtă pauză, tovarăşul ei de plimbare adăugă: Sînteţi prea generoasă pentru a glumi cu mine. Dacă sentimentele dumneavoastră sînt încă ceea ce erau în aprilie trecut, spuneţi-mi-o imediat. Dragostea şi

dorințele *mele* sînt neschimbate; dar, un cuvînt din partea dumneavoastră mă va reduce la tăcere pe acest subiect, pentru totdeauna.

Elizabeth, simțind cît e de stînjenit şi de neliniştit, se strădui să vorbească şi îi dădu a înțelege imediat, deşi nu prea curgător, că sentimentele ei suferiseră o schimbare atît de substanțială, din perioada la care se referea dînsul, încît o făceau să-i primească asigurările cu recunoştință şi bucurie. Fericirea provocată de acest răspuns fu probabil ceva ce nu mai simțise el niciodată pînă atunci; şi, cu acest prilej, se exprimă cu tot atîta emoție şi căldură ca orice om îndrăgostit nebuneşte. Dacă Elizabeth ar fi fost în stare să-i întîlnească privirea, ar fi putut vedea cît de bine îi şedea expresia de sinceră încîntare ce se răspîndise pe chipul lui; dar, cu toate că nu putea privi, putea asculta; şi Darcy îi vorbi despre sentimente care, demonstrîndu-i ce însemna ea pentru el, făceau ca dragostea lui să fie clipă de clipă mai prețioasă.

Continuau să meargă fără să ştie încotro. Prea erau multe de gîndit, multe de spus, multe de simțit pentru a mai putea fi atenți la altceva. Elizabeth află curînd că înțelegerea lor de acum se datora eforturilor mătuşii lui; aceasta *într-adevăr* îi făcuse o vizită cînd trecuse prin Londra şi îi vorbise despre călătoria ei la Longbourn, despre motivul acestei călătorii şi despre convorbirea avută cu Elizabeth, stăruind cu emfază asupra fiecărei expresii a tinerei fete ce dovedea, după concepția senioriei sale — în mod special — siguranță de sine şi îndărătnicie, avînd convingerea că o asemenea relatare trebuia s-o ajute să obțină de la nepotul ei promisiunea pe care ea refuzase să i-o dea. Dar, din nefericire pentru senioria sa, efectul fusese exact contrar.

— M-a învățat să sper aşa cum nu-mi îngăduisem să sper vreodată pînă acum, spuse Darcy. Vă cunoşteam firea de ajuns pentru a fi convins că, dacă ați fi fost absolut şi irevocabil împotriva mea, i-ați fi spus-o mătuşii mele deschis, cu franchețe.

Elizabeth îi răspunse îmbujorîndu-se şi rîzînd:

— Da, îmi cunoaşteți de ajuns franchețea pentru a mă crede capabilă de *acest lucru.* După ce v-am jignit în fața atît de groaznic, nu puteam avea scrupule să vă jignesc şi față de toate rudele dumneavoastră.

— Ce ați spus despre mine, care să nu fi meritat? Căci, deşi acuzațiile dumneavoastră erau greşit întemeiate, pornind de la premise eronate, purtarea mea față de dumneavoastră, la vremea aceea, merita cea mai severă dojana. Era de neiertat. Nu mă pot gîndi la ea fără oroare.

— Nu ne vom certa pentru partea cea mai mare de vină din seara aceea, spuse Elizabeth. La o cercetare atentă, comportarea nici unuia dintre noi nu a fost ireproşabila , dar de atunci, sper că am cîştigat ambii în politețe.

— Nu mă pot împăca atît de uşor cu mine însumi. Amintirea celor ce-am spus atunci, a purtării mele, a tonului, a expresiilor folosite în tot acel timp mi-a fost luni de zile şi îmi este şi acum nespus de dureroasă. Nu voi uita niciodată mustrarea dumneavoastră atît de oportună: "Dacă v-ați fi purtat ca un gentilom...". Acestea au fost cuvintele dumneavoastră. Nu puteți şti, cu greu dacă vă puteți închipui, cît m-au torturat; deşi, trebuie s-o mărturisesc, a trecut un timp pînă ce am devenit destul de rezonabil pentru a recunoaşte cît de întemeiate erau.

— Eram, desigur, foarte departe de a mă aştepta ca vorbele mele să facă o impresie atît de puternică. Nici un

moment nu mi-am închipuit că vor fi resimțite în felul acesta.

— Nu-mi vine greu s-o cred. Erați atunci convinsă că sînt lipsit de orice fel de sentiment omenesc — sînt sigur că aşa credeați. Nu voi uita niciodată expresia pe care ați avut-o cînd mi-ați spus că nu aş fi putut să mă adresez dumneavoastră în vreun mod care să vă facă să mă acceptați.

— Oh, nu repetați ceea ce am spus atunci! Aceste amintiri nu-s deloc potrivite. Vă asigur că e mult de cînd mă simt ruşinată pînă în adîncul inimii din cauza lor.

Darcy pomeni de scrisoarea lui.

— V-a făcut, întrebă el, v-a făcut conținutul ei să vă schimbați *repede* părerea despre mine? După ce ați citit-o ați acordat vreo încredere celor cuprinse în ea?

Elizabeth îi explică efectul ce-l avusese asupra ei şi cum îi dispăruseră, treptat, toate prejudecățile împotriva lui.

— Ştiam, spuse el, că ceea ce-am scris trebuia să vă mîhnească, dar era necesar s-o fac. Sper că ați distrus scrisoarea. Era o parte, în special începutul; m-aş îngrozi dacă l-ați putea citi din nou. Îmi amintesc unele expresii care ar putea, pe bună dreptate, să vă facă să mă urîți.

— Scrisoarea va fi desigur arsă dacă credeți că este absolut esențial pentru păstrarea stimei mele; dar, cu toate că avem amîndoi motive să credem că părerile mele nu sînt total inalterabile, ele nu se schimbă, sper, atît de uşor cum vrea să insinueze teama dumneavoastră.

— Cînd am scris scrisoarea aceea, replică Darcy, credeam că sînt calm şi cu sînge rece; dar

de atunci m-am convins că o scrisesem într-o stare de spirit de groaznică înverşunare.

— Scrisoarea a fost începută astfel, dar nu a fost terminată în acelaşi fel. Încheierea ei este caritatea însăşi. Dar nu vă mai gîndiţi la scrisoare. Sentimentele persoanei care a scris-o şi ale aceleia care a primit-o sînt acum atît de profund diferite de ceea ce erau atunci, încît toate lucrurile neplăcute în legătură cu ea trebuie uitate.

Trebuie să învăţaţi niţel din filozofia mea: "Gîndeşte-te la trecut numai în măsura în care amintirea lui îţi aduce bucurie".

— Nu pot să accept nici o filozofie de acest fel. Amintirile *dumneavoastră* trebuie să fie atît de curate şi fără reproş, încît mulţumirea ce izvorăşte din ele nu ţine de filozofie ci, ceea ce este mult mai bine, dintr-o totală ignorare a răului. Cu *mine* însă nu e aşa. Vin pe nepoftite amintiri dureroase care nu pot, nu trebuie să fie respinse. Am fost toată viaţa un egoist — în practică, deşi nu în principii. Cînd eram copil, am fost învăţat ce este *drept,* dar n-am fost învăţat să-mi îndrept caracterul. Mi-au fost recomandate principii bune, dar am fost lăsat să le aplic într-un spirit plin de mîndrie şi înfumurare. Din nenorocire, fiu unic (ani îndelungaţi *unicul copil),* am fost răsfăţat de părinţii mei care, deşi buni (tatăl meu în special, chintesenţă de bunăvoinţă şi amabilitate), au îngăduit, au încurajat, aproape că m-au învăţat să fiu egoist şi dominator, să nu-mi pese de nimeni în afară de cercul meu familial, să am o părere mediocră despre tot restul lumii, să *doresc,* cel puţin, să am o părere mediocră despre inteligenţa şi valoarea celorlalţi, în comparaţie cu inteligenţa şi valoarea mea. Aşa am fost de la opt la douăzeci şi opt de ani; şi aşa aş fi putut să fiu încă, dacă nu aţi fi fost dumneavoastră, prea scumpă şi fermecătoare Elizabeth! Cît de mult vă datorez! Mi-aţi dat o lecţie, la început într-adevăr dură, dar cît de folositoare! Prin dumneavoastră am învăţat să fiu modest. Am venit în faţa dumneavoastră absolut convins că voi fi acceptat. Mi-aţi arătat cît de neîndestulătoare erau toate pretenţiile mele de a mulţumi o femeie demnă de a fi mulţumită.

— Eraţi deci convins că vă voi accepta?

— Într-adevăr, eram. Ce veţi crede despre vanitatea mea? Am crezut că doriţi, că aşteptaţi omagiile mele.

— Comportarea mea trebuie să fi fost de vină, dar nu în mod intenţionat, vă asigur. N-am avut niciodată intenţia de a vă decepţiona, dar starea mea de spirit mă poate face adesea să cad în greşeală. Cît trebuie să mă fi urît după *seara aceea!*

— Să vă urăsc! Am fost mînios probabil, în primul moment; dar imediat mînia a început să ia o altă direcţie.

— Aproape că mă tem să vă întreb ce aţi crezut despre mine cînd ne-am întîlnit la Pemberley. M-aţi dezaprobat pentru că venisem acolo?

— Nu, cu adevărat nu; n-am fost decît surprins.

— Surpriza dumneavoastră nu o putea întrece pe a mea, cînd am văzut că îmi dădeaţi atenţie. Conştiinţa îmi spunea ca nu meritam să fiţi prea politicos cu mine şi mărturisesc că nu m-am aşteptat să primesc *mai mult* decît mi se cuvenea.

— Scopul meu, *atunci,* răspunse Darcy, a fost să vă arăt, prin orice amabilitate ce-mi stătea în putere, că nu eram atît de mic la suflet încît să fiu supărat pentru trecut; şi speram să obţin iertarea dumneavoastră, să diminuez reaua impresie pe care v-o lăsasem, dovedindu-vă că mustrările dumneavoastră au avut efect. Cît de curînd se vor fi ivit şi alte dorinţe, cu greu aş putea-o spune dar, presupun, cam la o jumătate de oră după ce v-am revăzut.

I-a vorbit apoi despre încîntarea Georgianei, după ce se cunoscuseră, şi despre dezamăgirea ei din cauza întreruperii bruşte a relaţiilor lor; ajungîndu-se astfel cu discuţia în mod firesc la cauza întreruperii. Elizabeth află atunci că mai înainte de a fi părăsit hanul el se şi hotărîse să plece din Derbyshire, imediat după ea, ca s-o caute pe Lydia, şi că dacă fusese grav şi îngîndurat asta se datora doar preocupărilor legate, inevitabil, de un asemenea scop.

Elizabeth îşi exprimă din nou recunoştinţa, dar era un subiect prea dureros pentru amîndoi ca să mai stăruie asupra lui.

După ce merseră la voia întîmplării vreo cîteva mile, prea ocupaţi pentru a-şi da seama de acest lucru, uitîndu-se la ceas descoperiră, în sfîrşit, că era timpul să se întoarcă acasă.

— Ce-or fi devenit domnul Bingley şi Jane? fu exclamaţia care aduse în discuţie cazul *lor.* Darcy era încîntat de logodna lor; prietenul lui i-o adusese la cunoştinţă din primul moment.

— Trebuie să vă întreb dacă v-a surprins, spuse Elizabeth.

— Nicidecum. Cînd am plecat, simţisem că era pe cale de a se întîmpla curînd.

— Acesta e un fel de a spune că primise învoirea dumneavoastră. Am ghicit acest lucru. Şi, deşi el avu o exclamaţie de protest la auzul cuvîntului folosit, ea era sigură că probabil aşa se petrecuse.

— În seara de dinaintea plecării mele la Londra, spuse el, i-am făcut o mărturisire pe care cred că ar fi trebuit să i-o fi făcut cu mult înainte. I-am povestit despre toate cele întîmplare,

care au făcut ca amestecul meu în treburile lui personale să fie o impertinență și o absurditate. A fost uluit. Nu avusese niciodată nici cea mai slabă bănuială. I-am mai spus, în plus, că eram convins că mă înșelasem presupunînd, așa cum făcusem, că sora dumneavoastră nu simțea nimic pentru el; și cum am putut ușor să-mi dau seama că dragostea lui pentru ea era neschimbată, nu am avut nici o îndoială că vor fi fericiți împreună.

Elizabeth nu-și putu stăpîni un surîs constatînd ușurința cu care își dirija prietenul.

— I-ați vorbit din propria dumneavoastră convingere cînd i-ați spus că sora mea îl iubește, îl întrebă ea, sau numai după cele ce v-am relatat eu primăvara trecută?

— Din propria mea convingere. Am urmărit-o de aproape în timpul celor două vizite pe care le-am făcut acum în urmă aici și m-am convins de dragostea ei.

— Și certitudinea dumneavoastră l-a convins imediat și pe el?

— Da. Bingley este, fără nici o afectare, modest. Neîncrederea în sine l-a împiedicat să se bazeze pe propriul său discernămînt într-un caz atît de serios, iar încrederea în judecata mea a făcut totul mai ușor. M-am simțit obligat să-i mărturisesc un lucru care, pentru un timp, și nu fără dreptate, l-a vexat. Nu mi-am putut îngădui să-i ascund că sora dumneavoastră fusese iarna trecută, timp de trei luni, la oraș, că am știut asta și nu i-am spus-o intenționat. S-a înfuriat, dar furia lui, sînt convins, nu a durat mai mult decît pînă în clipa cînd i-au pierit îndoielile în privința sentimentelor surorii dumneavoastră. Acum m-a iertat din toată inima.

Tare ar mai fi dorit Elizabeth să remarce că domnul Bingley era un prieten dintre cei mai încîntători — atît de ușor de condus, încît n-avea pereche; dar se înfrînă. Își aminti că el mai trebuia încă să învețe să se lase ironizat, dar era cam prea devreme pentru a se face începutul.

Comentînd anticipat fericirea lui Bingley care, desigur, nu putea fi depășită decît de propria lui fericire, Darcy continuă conversația pînă ce au ajuns acasă. În hol s-au despărțit.

Capitolul LIX

— Dragă Lizzy, pe unde te-ai plimbat? o întrebă Jane pe Elizabeth în clipa cînd aceasta intră în cameră; toți ceilalți îi puseră aceeași întrebare, cînd se așezară la masă. Ea răspunse numai că rătăciseră prin împrejurimi pînă ce nu-și mai dăduse nici ea seama unde se afla. Cînd vorbi se înroși; dar nici asta, nici altceva nu trezi vreo bănuială în privința adevărului.

Seara trecu în liniște, fără nimic deosebit. Logodnicii recunoscuți vorbeau și rîdeau; cei neștiuți încă tăceau. Darcy nu era omul la care fericirea să se reverse în veselie; iar Elizabeth, tulburată și confuză, mai curînd știa decît simțea cît este de fericită, căci, în afară de stînjeneala de moment, mai avea de făcut față și altor greutăți. Se întreba ce vor simți cei din familie cînd situația ei va fi cunoscută. Era conștientă că, în afară de Jane, nimeni nu-l simpatiza și se temea chiar că la ceilalți era

vorba de o *antipatie* pe care toată averea și importanța lui nu o vor putea șterge.

Noaptea își deschise inima către Jane. Deși suspiciunea nu intra cît de cît în firea domnișoarei Bennet, ea nu putu în ruptul capului crede cele ce auzea.

— Glumești, Lizzy. Este eu neputință! Logodită cu domnul Darcy! Nu, nu, n-ai să mă poți păcăli; știu că este imposibil.

— Ce început nenorocit, într-adevăr! Singurul meu sprijin erai tu și sînt sigură că dacă tu nu mă crezi, nimeni altul nu mă va crede. Totuși, sînt cum nu se poate mai serioasă. Nu spun decît adevărul. Mă iubește încă, și sîntem logodiți.

Jane o privi cu îndoială.

— Oh! Lizzy, nu e cu putință. Știu cît de nesuferit îți e.

— Nu știi absolut nimic. *Acestea* toate trebuie uitate. Poate că nu l-am iubit totdeauna ca acum; dar în cazuri de felul acesta, o memorie bună este de neiertat. E pentru ultima oară că mi-o amintesc eu însămi.

Domnișoara Bennet tot nu-și revenise din uimire. Elizabeth o asigură din nou, mai stăruitor, de adevărul celor spuse.

— Cerule mare! Se poate să fie așa, cu adevărat? Totuși acum trebuie să te cred, strigă Jane. Scumpă, scumpă Lizzy, aș vrea, vreau să te felicit; clar ești sigură — iartă-mi întrebarea — ești absolut sigură că ai să poți fi fericită cu el?

— Nu încape nici o îndoială. Este lucru gata stabilit între noi că vom fi perechea cea mai fericită din lume. Dar ești bucuroasă, Jane? O să-ți placă să ai un astfel de cumnat?

— Foarte, foarte mult. Nimic nu ne-ar putea încînta mai mult atît pe Bingley cît și pe mine. Dar ne-am gîndit la asta, am vorbit despre asta ca despre o imposibilitate. Și îl iubești cu adevărat destul de mult? Oh! Lizzy, fă orice mai curînd decît să te măriți fără să iubești. Ești absolut sigură că simți ceea ce ar trebui să simți?

— Oh! Da! Cînd am să-ți povestesc totul ai să gîndeşti chiar că simt *mai mult* decît trebuie.

— Ce vrei să spui?

— Ei bine, trebuie să mărturisesc că îl iubesc mai mult decît pe Bingley. Mă tem că ai să te superi.

— Surioara mea dragă, fii serioasă acum. Vreau să vorbim foarte serios. Spune-mi tot ce trebuie să ştiu, fără întîrziere. Vreau să-mi spui de cînd îl iubeşti.

— M-am îndrăgostit atît de treptat, încît aproape că nu ştiu cînd a început; dar cred că ar trebui să iau ca dată clipa în care am văzut pentru prima oară frumosul parc de la Pemberley.

O nouă rugăminte de a fi serioasă produse totuşi efectul dorit şi, declarîndu-i solemn că îl iubea, reuşi repede s-o mulţumească pe Jane. Cînd se convinse de acest lucru, domnişoara Bennet nu mai avut nimic de dorit.

— Acum sînt chiar fericită, spuse ea, căci vei fi tot atît de fericită ca şi mine. Întotdeauna l-am apreciat. Dacă nu ar fi pentru altceva decît pentru dragostea ce-ți poartă şi trebuia să-l prețuiesc; dar acum, ca prieten al lui Bingley şi soț al tău, numai Bingley şi tu îmi puteți fi mai dragi decît el. Dar, Lizzy, ai fost foarte şireată, foarte rezervată cu mine. Cît de puțin mi-ai spus din tot ce s-a întîmplat la Pemberley şi Lambton! Datorez tot ce ştiu în privința asta altuia şi nu ție.

Elizabeth îi dădu motivele pentru care păstrase secretul. Nu dorise să aducă vorba despre Bingley, iar starea neclară a propriilor ei sentimente o făcuse să evite, tot atît de mult, şi numele prietenului lui; acum însă nu mai voia să ascundă rolul jucat de el în căstoria Lydiei. Îi împărtăşi totul şi petrecură jumătate din noaptea aceea discutînd.

— Doamne Dumnezeule, exclamă doamna Bennet de la fereastra la care şedea, a doua zi de dimineață, pe cinstea mea dacă nesuferitul acela de Darcy nu vine din nou cu scumpul nostru Bingley! Ce-o fi vrînd de ne tot plictiseşte venind mereu pe capul nostru? N-am idee, dar ar putea să se ducă să vîneze, sau să facă una sau alta şi să nu ne mai deranjeze cu prezența lui. Ce să facem cu el? Lizzy, trebuie să-l iei din nou la plimbare ca să nu mai stea în calea lui Bingley.

Elizabeth se stăpîni cu greu să nu rîdă la auzul unei propuneri atît de îmbietoare, totuşi se simțea cu adevărat jignită de epitetul pe care mama ei îl arunca mereu lui Darcy.

Cum intrară, Bingley o privi atît de expresiv şi-i strînse mîna cu atîta căldură, încît nu mai rămînea nici o îndoială că era bine informat; apoi spuse cu glas tare:

— Doamnă Bennet, nu mai aveți şi alte poteci primprejur, pe unde Lizzy să se poată rătăci astăzi, din nou?

— Sfătuiesc pe domnnul Darcy şi pe Lizzy şi pe Kitty, spuse doamna Bennet, să facă astăzi o plimbare înspre Oakham Mount. Este o plimbare lungă şi plăcută şi domnul Darcy n-a văzut încă priveliştea aceea.

— Este foarte potrivit pentru ceilalți, replică Bingley, dar sînt sigur că ar fi prea obositor pentru Kitty; nu-i aşa, Kitty?

Kitty recunoscu că ar prefera să rămînă acasă. Darcy manifestă o mare curiozitate să vadă priveliştea de la Oakham Mount şi Elizabeth consimți în tăcere. Pe cînd urca să se îmbrace, doamna Bennet o urmă, spunîndu-i:

— Îmi pare foarte rău, Lizzy, că trebuie să rămîi singură de tot cu omul ăsta atît de nesuferit; sper însă că n-ai să te superi. E numai de dragul Janei, înțelegi; şi nu e nevoie să vorbeşti cu el decît din cînd în cînd, aşa că nu te amărî.

În timpul plimbării, hotărîră ca în cursul serii să se ceară consimțămîntul domnului Bennet; Elizabeth îşi luă sarcina să-i vorbească mamei sale. Nu putea preciza cum va lua doamna Bennet lucrurile, întrebîndu-se uneori dacă întreaga lui avere şi grandoare vor fi de ajuns pentru a învinge oroarea pe care i-o inspira acest om; dar, fie că va fi extrem de potrivnică acestei căsătorii, fie că va fi extrem de încîntată, un lucru era sigur: atitudinea ei va fi la fel de nepotrivită, dovedind o totală lipsă de judecată; şi Elizabeth n-ar fi suportat ca domnul Darcy să audă nici prima explozia a bucuriei, nici prima explozie a dezaprobării sale.

Seara, imediat ce domnul Bennet se retrase în bibliotecă, ea-i văzu *pe* domnul Darcy ridicîndu-se şi urmîndu-l, ceea ce o tulbură nespus. Nu se temea de o împotrivire din partea tatălui ei, dar ştia că dînsul se va simți nefericit; şi ca lucrul acesta să se întîmple din cauza ei — ca *ea,* fiica lui preferată, să-l mîhnească cu bună-ştiință, să-l copleşească de temeri şi păreri de rău cu hotărîrile ei — era pentru Elizabeth un gînd dureros, şi aşteptă nenorocită pînă cînd domnul Darcy reapăru; atunci, privindu-l, surîsul lui îi aduse puțină liniște. După cîteva minute el se apropie de masa la care dînsa şedea cu Kitty şi, prefăcîndu-se că-i admiră lucrul, îi şopti:

— Duceți-vă la tatăl dumneavoastă; vă aşteaptă în bibliotecă. Elizabeth plecă în aceaşi

clipă.

Tatăl ei se plimba prin cameră, avînd un aer grav şi neliniştit.

— Lizzy, exclamă el, ce faci? Ţi-ai ieşit din minţi de-l accepţi pe omul ăsta? Nu l-ai urît tu, întotdeauna?

Cît de mult dorea ea în momentul acela ca părerile ei din trecut să fi fost mai cumpănite, expresiile ei mai moderate! Ar fi scutit-o de explicaţii şi mărturisiri care erau atît de penibil de dat; acum însă erau necesare şi îi asigură, destul de încurcată, de ataşamentul ei pentru domnul Darcy.

— Ceea ce înseamnă, cu alte cuvinte, că eşti hotărîtă să-l iei. Este bogat, ce să zic, şi-ai să poţi avea mai multe toalete elegante şi mai multe trăsuri frumoase decît va avea Jane. Te vor face ele însă fericită?

— Mai ai şi alte obiecţii, întrebă Elizabeth, în afară de convingerea că-mi este indiferent?

— Nici una. Ştim cu toţii că este un om mîndru, dezagreabil; dar asta nu ar fi nimic, dacă într-adevăr ai ţine la ei.

— Ţin, ţin la el, replică Elizabeth, cu lacrimi în ochi. Îi iubesc. Într-adevăr, n-are mîndrii nejustificate. Este de o perfectă gentileţe. Nu-l cunoşti cu adevărat; aşa că, te rog, nu mă mai mîhni vorbind despre el în astfel de termeni.

— Lizzy, spuse domnul Bennet, i-am dat consimţămîntul meu. Este într-adevăr omul căruia n-aş îndrăzni niciodată să-i refuz ceva din ceea ce mi-ar face cinstea să-mi ceară. Acum îţi dau *ţie* consimţămîntul, dacă eşti hotărîtă să-l iei de soţ. Dar lasă-mă să te sfătuiesc să te gîndeşti mai bine. Lizzy, îţi cunosc firea şi ştiu că nu te-ai putea simţi nici fericită şi nici demnă dacă nu ţi-ai respecta cu adevărat soţul, dacă nu l-ai privi ca fiindu-ţi superior. Vioiciunea minţii tale te-ar pune într-un foarte mare pericol, în cazul unei căsătorii nepotrivite. Cu greu ai putea evita ruşinea şi suferinţa. Copila mea, nu-mi provoca mîhnirea de a vedea că îţi este cu neputinţă să-ţi respecţi tovarăşul de viaţă. Nu-ţi dai seama ce faci.

Elizabeth, încă şi mai emoţionată, îi răspunse solemnă şi gravă; şi în cele din urmă, asigurîndu-l de repetate ori că domnul Darcy era cu adevărat alesul ei, explicîndu-i schimbarea treptată prin care-i trecuse stima faţă de dînsul, mărturisindu-i totala convingere că dragostea lui nu era lucru de o zi, ci că rezistase la încercarea pe care o reprezentau multe luni de nesiguranţă, şi enumerîndu-i cu energie toate bunele lui însuşiri, învinse incredulitatea tatălui şi-l făcu să se împace cu gîndul acestei căsătorii.

— Bine, draga mea, spuse el cînd Elizabeth încetă să vorbească. Nu mai am nimic de zis. Dacă aşa stau lucrurile, te merită. Nu m-aş fi putut despărţi de tine, Lizzy a mea, pentru cineva mai puţin valoros.

Pentru a completa frumoasa prezentare pe care i-o făcuse, dînsa îi povesti tot ceea ce domnul Darcy întreprinsese, din proprie iniţiativă, pentru Lydia. Domnul Bennet o ascultă uluit.

— Asta este seara minunilor, într-adevăr. Prin urmare Darcy a făcut totul — a aranjat căsătoria, a dat banii, a plătit datoriile individului şi a obţinut numirea pentru el! Cu atît mai bine. Asta mă scuteşte de un ocean de griji şi de economii. Dacă unchiul ar fi fost cel care a făcut-o, trebuia să-i restitui şi *i-aş* fi restituit totul; dar aceşti tineri îndrăgostiţi la nebunie fac numai după capul lor. Mîine mă voi oferi să-i dau înapoi totul; el va tuna şi fulgera despre dragostea lui pentru tine şi astfel vom pune capăt acestei chestiuni.

Dînsul îşi aminti apoi de stînjeneala ei, cu cîteva zile mai înainte, cînd îi citise scrisoarea domnului Collins; şi după ce o luă niţel în rîs, îi îngădui în sfîrşit să plece, spunîndu-i în timp ce părăsea camera:

— Dacă mai vin ceva tineri pentru Mary sau Kitty, dă-le drumul la mine, fiindcă mă simt foarte în formă.

Elizabeth-ei i se luase o piatră de pe inimă; şi după o jumătate de oră de gîndire liniştită în camera ei, fu în stare să apară în faţa celorlalţi, destul de stăpînă pe ea. Totul era prea proaspăt ca să poată fi veselă, dar seara se scurse calm; nu mai era nimic serios de care să se teamă şi, cu timpul, va veni şi balsamul tihnei şi al obişnuinţei.

Seara, cînd mama ei urcă în budoar, să se dezbrace, Elizabeth o urmă şi îi făcu importanta comunicare. Efectul a fost extraordinar; căci auzind vestea, doamna Bennet rămase nemişcată şi incapabilă să scoată o vorbă. Numai după multe, multe minute putu ea pricepe ceea ce auzise deşi, în general, nu întîrzia să dea crezare la tot ce era spre profitul fiicelor sale, sau cuiva care ar fi apărut în chip de logodnic pentru vreuna dintre ele. Pînă la urmă începu să-şi revină, să se foiască pe scaun, să se ridice, să se aşeze din nou, să se mire şi să se binecuvînteze.

— Doamne Dumnezeule! Doamne miluieşte-mă! Imaginaţi-vă! Vai de mine Domnul Darcy! Cine ar fi crezut? Şi e chiar adevărat? Lizzy, dulceaţa mea, ce bogată şi ce doamnă mare ai să fii!

Ce bani de buzunar, ce bijuterii, ce trăsuri o să mai ai! Jane nu e nimic în comparaţie cu toate astea — absolut nimic. Sînt atît de mulţumită —- de fericită. Ce om fermecător! Atît de chipeş, de înalt! Oh! Scumpa mea Lizzy! Te rog, scuză-mă că-mi displăcea atît de tare mai înainte. Sper că mi-o va trece cu vederea. Scumpă, scumpă Lizzy! O casă la oraş! Tot ce e mai minunat! Trei fete măritate! Zece mii pe an! Oh, Doamne! Ce-o să se întîmple cu mine? Am să înnebunesc.

Acestea toate erau o dovadă suficientă că în privinţa consimţămîntului ei nu încăpea îndoială; şi Elizabeth, bucurîndu-se că asemenea efuziuni fuseseră numai pentru urechile ei, ieşi repede. Dar nici nu se afla de trei minute în camera ei, că maică-sa veni după ea.

— Scumpa mea copilă, nu mă mai pot gîndi la altceva. Zece mii pe an şi foarte probabil şi mai mult. E cît un lord! Şi o autorizaţie specială — trebuie, ai să te măriţi cu o autorizaţie specială. Dar, scumpa mea iubită, spune-mi ce mîncare îi place domnului Darcy cel mai mult, ca să i-o pot servi mîine.

Aceasta era o proastă prevestire despre atitudinea pe care o va putea avea mama ei faţă de domnul Darcy; şi Elizabeth îşi dădu seama că, deşi era sigură de toată dragostea lui şi nu avea nici o grijă în privinţa consimţămîntului părinţilor, îi mai rămînea încă ceva de dorit. Dar ziua următoare trecu mai bine decît se aşteptase; căci doamna Bennet avea, din fericire, atît veneraţie pentru viitorul ei ginere, încît nu cuteza să-i vorbească decît dacă putea să aibă vreo atenţie faţă de el, sau să-şi arate respectul pentru părerea lui.

Elizabeth avu plăcerea de ă-şi vedea tatăl straduindu-se să se apropie de logodnicul ei; şi domnul Bennet o asigură curînd că Darcy creştea în stima lui cu fiecare ceas.

— Am o mare admiraţie pentru cei trei gineri ai mei, spuse el. Wickham, poate, este favoritul meu; dar cred că-mi va plăcea soţul tău tot cît şi al Janei.

Capitolul LX

Elizabeth, căreia îi revenise repede buna dispoziţie, dorea ca domnul Darcy să-i spună motivele pentru care se îndrăgostise de ea.

— Cum aţi început? îl întrebă. Pot să înţeleg că, începutul odată făcut, aţi mers ca fermecat înainte; dar ce v-a putut stîrni, la început?

— Nu pot să stabilesc ora, sau locul, sau privirea, sau cuvintele care au pus temelia. Este prea mult de atunci. Eram în miezul lucrului înainte de a şti că mă pornisem.

— La început aţi fost ostil frumuseţii mele; cît despre maniere, purtarea mea faţă de *dumneavoastră* a fost întotdeauna la marginea nepoliteţii şi nu v-am vorbit niciodată fără să nu doresc mai degrabă să vă rănesc. Fiţi sincer acum; m-aţi plăcut pentru impertinenţa mea.

— Pentru vioiciunea minţii dumneavoastră.

— Aţi putea foarte bine să-i spuneţi de-a dreptul impertinenţă; a fost doar un pic mai puţin decît atît. În realitate eraţi sătul de politeţe, deferenţă, de atenţii inoportune. Eraţi dezgustat de femeile care vorbeau şi priveau şi cugetau mereu numai pentru a fi aprobate de *dumneavoastră.* V-am stîrnit şi interesat pentru că eram atît de deosebită de *ele.* Dacă nu aţi fi fost într-adevăr bun, m-aţi fi urît din cauza aceasta; dar, în ciuda ostenelii ce vă dădeaţi ca să nu se vadă, sentimentele dumneavoastră au fost totdeauna nobile şi drepte, şi în adîncul inimii îi disprețuiaţi total pe aceia care, cu atîta asiduitate, vă adulau. Iată! V-am scutit de oboseala de a-mi spune motivele; şi, într-adevăr, dacă ţinem seama de toate, încep să cred că este perfect logic. La drept vorbind, nu ştiaţi nimic bun despre mine, dar nimeni nu se gîndeşte la asta cînd se îndrăgosteşte.

— N-a fost nimic bun în purtarea dumneavoastră afectuoasă faţă de Jane, cînd era bolnavă la Netherfield?

— Draga de Jane! Cine ar fi putut să nu facă ceea ce am făcut eu pentru ea? Dar, în orice caz, faceţi o virtute din asta. Bunele mele însuşiri sînt sub protecţia dumneavoastră şi trebuie să le exageraţi cît mai mult cu putinţă; mie, în schimb, îmi revine sarcina să găsesc prilejuri pentru a vă necăji şi a mă certa cu dumneavoastră cît mai des posibil; şi voi începe imediat întrebîndu-vă ce v-a făcut atît de îndărătnic în a merge drept la ţintă, în ultimul timp. Ce v-a făcut atît de timid faţă de mine cînd ne-aţi făcut prima vizită şi apoi cînd aţi luat masa aici? De ce aţi avut aerul, mai ales cînd aţi venit să ne faceţi vizita, că nici nu vă pasă de mine?

— Pentru că eraţi gravă şi tăcută şi nu m-aţi încurajat deloc.

— Dar mă simţeam stînjenită.

— Şi eu la fel.

— Mi-aţi fi putut vorbi mai mult, cînd aţi venit la masă.

— Un om care ar fi simţit mai puţin ar fi putut.

— Ce nenorocire că aveţi un răspuns înţelept de dat şi că eu sînt atît de înţeleaptă încît să-l accept! Mă întreb cît ar mai fi mers aşa dacă am fi lăsat totul pe seama dumneavoastră. Mă întreb *cînd aţi fi vorbit,* dacă nu v-aş fi întrebat eu. Hotărîrea mea de a vă mulţumi pentru bunătatea pe care aţi avut-o faţă de Lydia a avut desigur mare efect — *prea mare,* mă tem; căci ce se întîmplă cu morala, dacă fericirea noastră izvorăşte din călcarea unei promisiuni? Fiindcă nu eram încuviinţată să ating acest subiect. Asta nu se face niciodată.

— Nu trebuie să fiţi mîhnită. Morala este perfect satisfăcută. Încercările de nejustificat făcute de Lady Catherine pentru a ne despărţi au fost factorii care mi-au înlăturat toate îndoielile. Nu datorez fericirea mea de azi nerăbdării dumneavoastră de a vă exprima recunoştinţa. Nu aveam de gînd să aştept să faceţi primul pas. Ceea ce-mi spusese mătuşa mea îmi dăduse speranţe şi eram hotărît să aflu îndată totul.

— Lady Catherine a fost de un infinit folos; ceea ce ar trebui s-o fericească, deoarece adoră să fie de folos. Dar spuneţi-mi de ce aţi venit la Netherfield? Numai ca să călăriţi pînă la Longbourn şi să vă simţiţi stînjenit? Ori aveaţi intenţii mai serioase?

— Scopul meu real era să *vă* văd şi să încerc să-mi dau seama dacă mai era vreo speranţă să vă fac cîndva să mă iubiţi. Scopul mărturisit sau ceea ce-mi mărturiseam mie însumi era să constat dacă sora dumneavoastră mai ţinea încă la Bingley şi, în caz afirmativ, să-i fac prietenului meu destăinuirea pe care i-am şi făcut-o.

— Veţi avea vreodată curajul s-o încunoştinţaţi pe Lady Catherine de ceea ce o aşteaptă?

— Se pare că ceea ce-mi lipseşte este timpul, mai curînd decît curajul, Elizabeth. Dar lucrul acesta trebuie înfăptuit; şi dacă-mi dai o foaie de hîrtie, va fi executat pe loc.

— Şi, dacă n-aş avea şi eu de scris o scrisoare, aş putea sta lîngă dumneata pentru a-ţi admira rîndurile drepte, precum a făcut-o cîndva o altă domnişoară. Dar am şi eu o mătuşă pe care am cam neglijat-o.

Elizabeth nu răspunsese încă la lunga scrisoare a doamnei Gardiner, fiindu-i neplăcut să-i dezvăluie în ce măsură supraestimase dînsa intimitatea dintre domnul Darcy şi ea; acum însă, avînd de comunicat ceva ce ştia că-i va bucura nespus, se simţea aproape ruşinată, dîndu-şi seama că unchiul şi mătuşa ei pierduseră deja trei zile de fericire, şi le scrise imediat precum urmează:

> Ţi-aş fi mulţumit mai de mult, scumpă mătuşă, aşa cum ar fi trebuit să fac, pentru lunga, amabila şi satisfăcătoarea înşiruire a amănuntelor; dar, ca să spun adevărul, am fost prea supărată pentru a scrie. Presupuneai mai mult decît era în realitate. *Acum* însă, presupune cît doreşti; dă frîu liber fanteziei, lasă-ţi închipuirea să zboare cum îi va permite această temă şi, afară de cazul că mă crezi deja măritată, nu poţi greşi cu mult. Trebuie să-mi scrii din nou, foarte curînd, şi să-l lauzi cu mult mai mult decît în ultima scrisoare. Îţi mulţumesc iar şi din suflet că nu ne-am dus la Lacuri. Cum de-am putut să fiu atît de proastă, încît s-o fi dorit? Ideea dumitale cu poneii este încîntătoare. Vom înconjura parcul, în fiecare zi. Sînt fiinţa cea mai fericită din lume. Poate că au mai spus-o şi alţii înaintea mea, dar nimeni cu atîta temei! Sînt mai fericită chiar decît Jane; ea surîde numai; eu rîd. Domnul Darcy vă trimite toată dragostea ce-i mai rămîne disponibilă de la mine. Trebuie să veniţi cu toţii la Pemberley, de Crăciun.
>
> A dumitale etc. etc.

Scrisoarea domnului Darcy pentru Lady Catherine avea un stil diferit, dar şi mai diferită încă decît aceste două scrisori a fost aceea trimisă de domnul Bennet domnului Collins, ca răspuns la ultima lui misivă.

> Scumpe domn,
>
> Trebuie să vă deranjez încă o dată pentru felicitări. Elizabeth va fi în curînd soţia domnului Darcy. Consolaţi-o pe Lady Catherine cum veţi putea mai bine. Dar dacă aş fi în locul dumneavoastră, aş rămîne de partea nepotului. Are mai mult de oferit.
>
> Al dumneavoastră sincer etc. etc.

Felicitările trimise de domnişoara Bingley fratelui său pentru apropiata lui căsătorie au fost cît se poate de afectuoase şi de nesincere. Cu acest prilej dînsa i-a scris chiar şi Janei, pentru a-şi exprima încîntarea şi pentru a-i reînnoi toate mărturisirile de afecţiune de mai înainte. Jane nu s-a lăsat înşelată, dar a fost impresionată; şi, deşi nu avea nici cea mai mică încredere în ea, nu s-a putut împiedica să nu-i trimită un răspuns mult mai amabil decît ştia că merită.

Bucuria domnişoarei Darcy, cînd primi o veste similară, a fost tot atît de sinceră ca şi a

fratelui său, cînd o trimise. Patru pagini de hîrtie au fost neîndestulătoare pentru a-i cuprinde toată bucuria, ca şi dorinţa expresă de a fi iubită de cumnata ei.

Înainte să sosească vreun răspuns de la domnul Collins sau felicitări pentru Elizabeth din partea soţiei acestuia, familia de la Longbourn află că domnul şi doamna Collins sosiseră la Lucas Lodge. Motivul acestei grabnice călătorii deveni curînd cunoscut. Lady Catherine fusese atît de furioasă de conţinutul scrisorii nepotului său, încît Charlotte, sincer bucuroasă de această căsătorie, dorise să plece de acolo pînă ce furtuna va fi trecut. Venirea prietenei sale într-o astfel de clipă era pentru Elizabeth o adevărată plăcere, deşi, în cursul întâlnirilor dintre ei, era silită să o considere scump plătită, văzîndu-l pe domnul Darcy expus la toată politeţea ostentativă şi solemnă a soţului Charlottei. El o suporta totuşi cu un admirabil calm. Şi îl asculta cu un aer foarte decent chiar şi pe Sir William Lucas, cînd acesta îl complimenta, spunîndu-i că duce cu sine giuvaerul cel mai de preţ din ţinut şi cînd îşi exprima speranţa că se vor întîmi adesea la palatul St. James. Dacă ridica din umeri, nu o făcea înainte ca Sir William să se fi îndepărtat.

Vulgaritatea doamnei Philips era o altă încercare şi poate şi mai mare pentru răbdarea lui şi, deşi doamna Philips, ca şi sora ei, era prea plină de respect pentru a i se adresa lui Darcy cu familiaritarea pe care o încuraja voioşia lui Bingley, totuşi, ori de cîte ori *deschidea gura,* era fără excepţie vulgară. Şi, deşi deferenţa pe care o avea pentru el o făcea mai tăcută, nu era deloc cu putinţă s-o facă mai distinsă. Elizabeth se străduia din răsputeri să-l ocrotească de atenţiile asidue ale tuturor, fiind mereu dornică să-l păstreze pentru ea şi pentru acei membri ai familiei cu care putea sta de vorbă fără să se simtă umilită; dacă simţămintele dezagreabile provocate de aceste împrejurări răpeau perioadei de logodnă multe dintre bucuriile ei fireşti, Elizabeth îşi punea mari speranţe în viitor; şi aştepta cu încântare vremea cînd vor fi părăsit societatea atît de puţin plăcută amîndurora, pentru tot confortul şi eleganţa cercului lor familial de la Pemberley.

Capitolul LXI

Fericită a fost, pentru sentimentele sale materne, ziua în care doamna Bennet a scăpat de cele două fiice ale sale — cele mai merituoase. Nu e greu de ghicit cu ce mîndrie plină de încîntare o vizita ea, mai apoi, pe doamna Bingley şi vorbea despre doamna Darcy.

De dragul familiei sale, aş dori să pot spune că împlinirea dorinţei ei celei mai fierbinţi — aceea de a-şi vedea la casele lor trei dintre fiice — a avut un efect atît de fericit, încît a făcut din dînsa o femeie cu judecată, binevoitoare, bine informată pentru tot restul vieţii sale; deşi pentru soţul său, care poate n-ar fi gustat o fericire conjugală de o formă atît de neobişnuită, era un noroc că dînsa continua să fie, ocazional, nervoasă şi, invariabil, proastă. Domnului Bennet îi lipsea extraordinar cea de a doua fiică; dragostea pentru ea îl gonea de acasă, mai des decît orice altceva. Adora să se ducă la Pemberley, mai ales cînd era cel mai puţin aşteptat.

Domnul Bingley şi Jane rămaseră la Netherfield numai un an. O vecinătate atît de apropiată de mama şi rudele lor de la Meryton nu era de dorit nici măcar pentru *firea lui* îngăduitoare sau pentru *inima ei* afectuoasă. Dorinţa atît de scumpă a surorilor lui a fost astfel satisfăcută; Bingley a cumpărat o proprietate într-un ţinut vecin cu Derbyshire; iar Jane şi Elizabeth, în completarea celorlalte izvoare de fericire, se aflau la treizeci de mile una de alta.

Kitty, spre realul ei profit, îşi petrecea majoritatea timplui cu cele două surori mai mari. Într-o societate atît de superioară celei pe care o cunoscuse în general, progresele ei erau apreciabile. Nu avea o fire atît de nestăpînită ca a Lydiei; şi, scoasă de sub influenţa exemplului acesteia, ea deveni, datorită atenţiei şi îndrumărilor potrivite, mai puţin iritabilă, mai puţin ignorantă şi mai puţin insipidă. Era, desigur, ţinută cu grijă departe de compania dăunătoare a Lydiei; şi, deşi doamna Wickham o poftea adesea să vină să stea cu dînsa, promiţîndu-i baluri şi tineri domni, tatăl ei nu consimţea niciodată s-o lase să se ducă.

Mary, singura dintre fete care rămăsese acasă, era inevitabil împiedicată să-şi continue instruirea din cauză că doamna Bennet nu suporta să stea singură. Mary era obligată să vină mai mult în contact cu lumea, dar putea încă, după fiecare vizită din timpul dimineţii, să facă consideraţiuni morale; şi cum nu se mai simţea umilită de comparaţii între frumuseţea surorilor sale şi a ei, domnul Bennet bănuia că se supunea schimbării cu destulă plăcere. Cît despre Wickham şi Lydia, caracterele lor nu suferiră schimbări radicale în urma căsătoriilor surorilor ei. El suporta filozofic convingerea că Elizabeth cunoştea acum, desigur, tot ceea ce îi rămăsese mai înainte necunoscut din ingratitudinea şi falsitatea lui şi, în pofida acestui fapt, nu pierduse de tot speranţa că Darcy s-ar putea totuşi lăsa convins să-i asigure o situaţie. Scrisoarea de felicitări pe care Elizabeth o primise la nuntă, de la Lydia, o lămurise că, dacă nu

chiar el, cel puțin soția lui nutrea o astfel de speranță. Scrisoarea era scrisă cu acest scop:

> Scumpa mea Lizzy,
>
> Îți doresc numai bucurii. Dacă-l iubeşti pe domnul Darcy pe jumătate cît îl iubesc eu pe dragul meu Wickham, trebuie să fii foarte fericită. Este o mare mîngîiere să te ştim atît de bogată; şi cînd nu vei avea altceva de făcut, sper că ai să te gîndeşti la noi. Sînt convinsă că lui Wickham i-ar plăcea enorm o slujba la palat; şi nu cred că am avea destui bani pentru a o scoate la capăt fără un oarecare ajutor. Orice post de aproximativ trei-patru sute pe an ar merge: totuşi nu-i vorbi domnului Darcy despre asta dacă preferi să n-o faci.
>
> A ta etc. etc.

Cum s-a întâmplat ca Elizabeth să prefere să n-o facă, a încercat în răspunsul ei să pună capăt oricăror rugăminți şi speranțe de acest fel. Le trimitea totuşi adeseori ajutoarele pe care şi le putea îngădui, făcînd, ceea ce s-ar putea numi, economii în cheltuielile ei personale. Pentru dînsa fusese totdeauna evident că un venit ca al lor, în mîna a doi oameni cu dorințe atît de extravagante şi fără grijă pentru viitor, trebuia să fie cu totul insuficient pentru a se întreține; şi ori de cîte ori schimbau garnizoana, Jane sau ea erau sigure că vor fi solicitate să-i ajute cu ceva ca să-şi achite datoriile. Felul lor de trai, chiar şi atunci cînd încheierea păcii i-a silit să se instaleze într-un cămin al lor, era extrem de nestabil. Se mutau din loc în loc în căutarea unei locuințe mai ieftine şi cheltuiau tot timpul mai mult decît ar fi trebuit. Afecțiunea lui Wickham pentru Lydia scăzu repede pînă la indiferență; a ei dură nițel mai mult şi, la ciuda tinereții şi apucăturilor sale, îşi păstră toate pretențiile la importanța pe care i-o dăduse căsătoria.

Deşi pe Wickham, Darcy nu-l putea primi la Pemberley, totuşi, de dragul Elizabethei, l-a ajutat mai departe în carieră. Lydia venea din cînd în cînd acolo, cînd soțul ei era plecat să se amuze la Londra sau Bath; iar la familia Bingley rămîneau amîndoi deseori atît de îndelung, încît îl exasperau şi pe Bingley care, cu toată buna lui dispoziție, mergea atît de departe, încît spunea c-o să le sugereze să-şi facă bagajele.

Domnişoara Bingley era profund jignită de căsătoria lui Darcy; dar cum credea că e cuminte să-şi păstreze dreptul de a-i vizita la Pemberley, trecu peste orice resentiment, fu cu Georgiana mai drăgăstoasă decît oricînd şi cu Darcy tot atît de atentă ca şi pînă atunci; iar pe Elizabeth o răsplăti cu toate restanțele ei de politețe.

Căminul Georgianei era acum la Pemberley; şi dragostea dintre soră şi cumnată era exact ceea ce nădăjduise Darcy. Ele s-au ataşat una de alta exact aşa cum speraseră.

Georgiana avea despre Elizabeth părerea cea mai bună cu putință; deşi, la început, privea cu o mirare ce se apropia de panică felul ei deschis, vioi de a vorbi cu fratele său. Pe el, care îi inspirase totdeauna un respect ce aproape depăşea afecțiunea, îl vedea acum obiect de glumă, pe față. Mintea i se îmbogățea de cunoştințe neîntîlnite încă pînă atunci. Datorită sfaturilor Elizabethei, începu să înțeleagă că o femeie poate să-şi ia față de soțul ei libertăți pe care un frate nu le va îngădui totdeauna unei surori cu zece ani mai mică decît dînsul.

Lady Catherine a fost cum nu se poate mai indignată de căsătoria nepotului el; şi cum dînsa dădu frîu liber la întreaga şi înnăscuta francheță a firii sale, răspunsul la scrisoarea ce îi anunța acest lucru îl scrise într-un un timp, orice legătură fu întreruptă între ei. Dar, în cele din urmă, la insistențele Elizabethei, Darcy se lăsă convins să-i treacă cu vederea jignirile şi să caute o reconciliere; şi, după încă puțină rezistență din partea mătuşii sale, resentimentul ei cedă, fie în fața dragostei ce-o avea pentru dînsul, fie a curiozității de a vedea cum se purta soția lui; aşa că binevoi să vină în vizită la Pem-berley, în ciuda pîngăririi suferite de parcul de acolo, nu numai datorită prezenței unei astfel de stăpîne, ci şi prin vizitele unchiului şi mătuşii ei de la oraş.

Cu familia Gardiner, rămaseră întotdeauna în termenii cei mai intimi. Darcy, ca şi soția lui, îi iubea cu adevărat; şi erau mereu însuflețiți de cea mai fierbinte recunoştință pentru aceia care, aducînd-o pe Elizabeth la Derbyshire, fuseseră mijlocul prin care ei se uniseră.

Sfârşit